

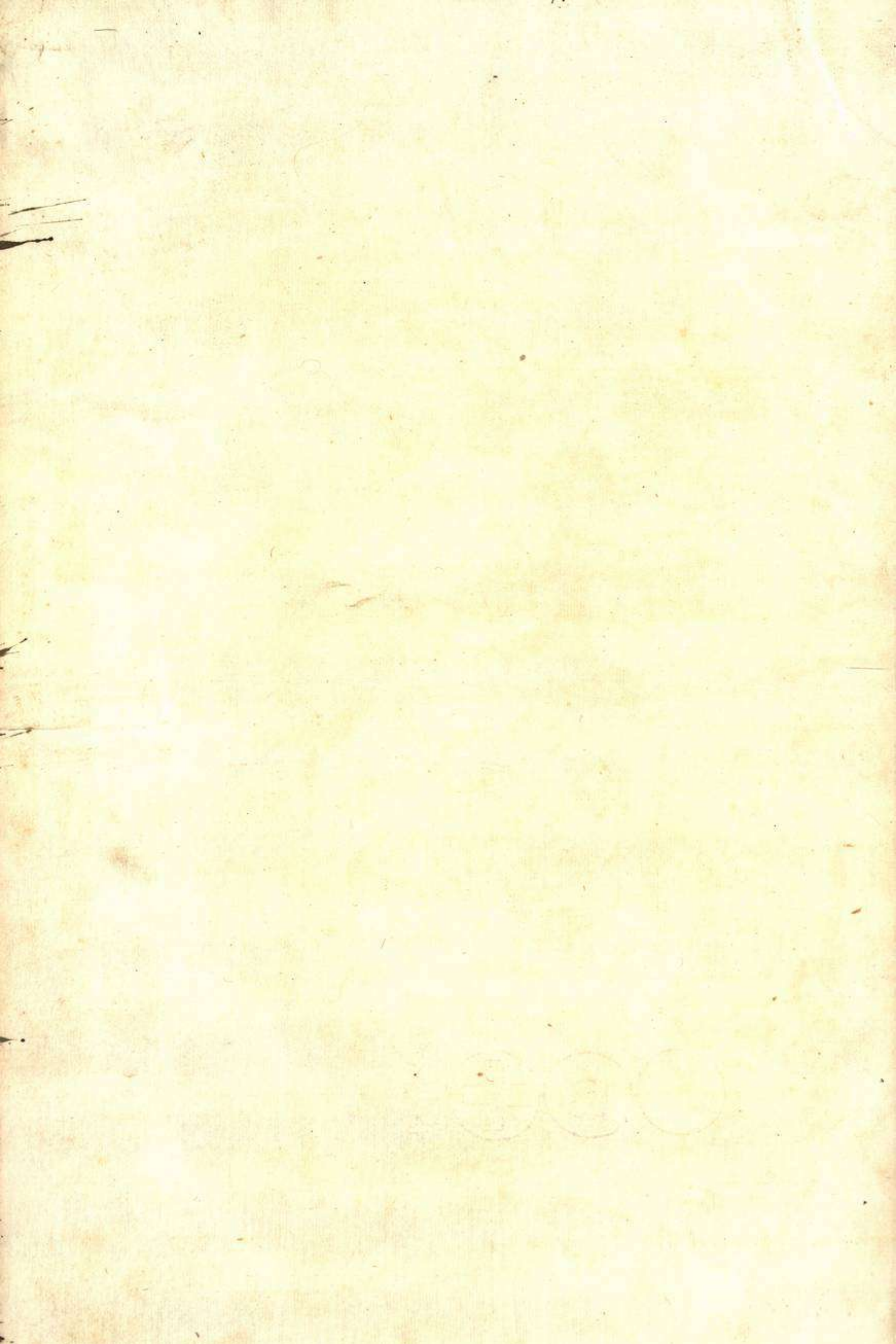
Observatorio de San Fernando
BIBLIOTECA

Núm. del Invet
Sección
Carpeta
Estante
Tomo

Observatorio de Marina
BIBLIOTECA
Núm. **5412**

IHS

TARTARIA PARS

CHI:

NA.

JAPONIA

INDIA.

OCEANUS PACIFICUS

ATHANASII KIRCHER

CHINA

ILLUS

Apud Johannem Janssonium à Waesberge et Elizeum Weyerstræet

1667

ATHANASII KIRCHERI
E SOC. JESU

CHINA
MONUMENTIS

QUA

Sacris quæ Profanis,

Nec non variis

NATURÆ & ARTIS
SPECTACULIS,

Aliarumque rerum memorabilium
Argumentis

ILLUSTRATA,

AUSPICIIS

LEOPOLDI PRIMI

ROMAN. IMPER. SEMPER AUGUSTI

Munificentissimi Mæcenatis.

A Solis Ortu
Laudabile

usque ad Occasum
Nomen Dni.

AMSTELODAMI,

Apud Joannem Fanssonium à Waesberge & Elizeum Weyerstraet,
ANNO clc lcc LXVII. Cum Privilegiis.

JOANNES PAULUS OLIVA

SOCIETATIS JESU

PRÆPOSITUS GENERALIS.

Cum Opus, cui titulus *China Illustrata*, à P. ATHANASIO KIRCHERO nostræ Societatis Sacerdote conscriptum, tres ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lucem edi posse probaverint, potestatem facimus, ut typis mandetur, si ita iis, ad quos pertinet, videbitur: in cujus rei testimonium has literas manu nostrâ subscriptas, Sigilloque nostro munitas damus, Romæ 14 Novembris 1664.

JOAN. PAULUS OLIVA.

VENERABILI

ET

RELIGIOSISSIMO PATRI

P. JOANNI PAULO

OLIVÆ,

Supremo Societatis JESU

MODERATORI.

Sistit sese venerando conspe-
ctui TUO, RELIGIOSISSI-
ME PATER, in novo hoc in-
genii mei partu grande illud
ac immensum pæne Tartaro-
rum Sinarumque Imperium, absoluto u-
nius Monarchæ dominio arbitrioque, id
quod mirum cuiquam videri possit, admi-
nistratum : tantæ verò amplitudinis, ut
in terreni Globi ambitu, si potentius, si
majus populosiusque quæsieris, par huic
non invenias. Solum *Sinarum* Regnum
videas innumeris, iisque florentissimis
Urbibus ità instructum, ut earum quam-
que si integram dixeris Provinciam, haud
absurdum dixeris: ità frequentibus excul-
* 3 tum

DEDICATIO.

tum Oppidis, Castellis, Villis, Delubris, Fanis, ut si muro illo trecentarum leucarum omnibus sæculis memorabili undequaque claufum foret, *China* tota quanta quanta non Regnum, sed una Civitas non immeritò dici posset, in qua tantam rerum omnium humano generi necessariorum ubertatem videas, ut quod sagax Naturæ industria reliquis Mundi Regnis sparsim distribuit, id totum in unico hoc summatim comprehendisse videatur. Non dicam hoc loco de summa Tartarici Regni vastitate, quæ in tantam amplitudinem sese extendit, ut nemo hucusque inventus sit, qui in eo longè latèque exporrectarum Regionum terminos detexerit. Cum itaque tale tantumque, quod in hoc Opere descripsi, sit Imperium, hoc unicè, quotquot Divinæ gloriæ promovendæ zelo ardent, summè deplorant, in tanta gentium populorumque immensitate, innumeros adhuc reperiri incognitarum partium populos, quibus densâ errorum caligine offusis, & in tenebris & umbra mortis constitutis ex operariorum paucitate via veritatis nondum

DEDICATIO.

dum innotuerit, nondum justitiæ lumen illuxerit. Tametsi enim jam à decem lustrorum curriculis in hac vastissima vinea quovis modo excolenda, non sine insigni animarum lucro, inconfusibiles Societatis JESU operæ summo labore studioque incredibili defudaverint; parum tamen id omne censeretur debet, si vineæ spinis sentibusque ubique locorum adhuc opletæ, sylvescentem vastitatem intueamur; in qua quot incultarum partium districtus, tot vigere videas differentium Sectarum; quam curiosarum, tam superstitionarum monstruosa instituta, quam multa, tam stulta Dæmonum commenta, quibus

Dæmonis ira premens odiis & fraudibus Orbem

Semper, nec damnis hominum exsaturata quiescit.

Hinc Neophyti, qui Salutis æternæ semitam jam Superni luminis irradiatione invenerunt, tanta pereuntium animarum ruina perculsi, ad TE veluti PATREM supremum Soc. JESU Moderatorem sollicitis

DEDICATIO.

citis anxiiisque animis confugiunt; ad TE afflictarum animarum vota, veluti ad unicum damnorum spiritualium Instauratorem convertuntur, ut quemadmodum jam à compluribus annis Apostolico concionatoris munere functus, Evangelicæ prædicationis semitam, summo totius Urbis & Orbis applausu, quâ voce, quâ libris in lucem editis illustrasti, nec non tantæ Infidelium multitudini quid obfit, quid profit, diuturno experimento comprobasti, ita quoque jam Divina Providentia Instituti verè Apostolici puppim clavumque adeptus, infelicium animarum sortem misertus, quæ ad eos in ovile CHRISTI introducendos remedia congrua nosti, subministres. Quod tunc opportunè futurum speramus, si in deficientium paulatim seniorum Patrum locum, novos semper novosque (ne sylvescente paulatim Ecclesia, tot annorum fructus, tanto Nostrorum Patrum labore & sudore collectus, irritus reddatur) substituas Divinæ Legis propagatores. Interim nostrarum partium erit continuis ad DEUM OPTIMUM MAXIMUM effusis preci-

DEDICATIO.

precibus TE apud Coelites suffulcire, ut
quæ pro Divini Nominis gloria & ad Si-
nicæ Ecclesiæ incrementum in ultimis
illis Terrarum finibus, magnæ mentis
TUÆ capacitate fieri posse cogitasti, in-
signi meritorum cumulo tandem confi-
cias. Vale RELIGIOSISSIME PATER,
DEO, ECCLESIAE, & toti SOCIETA-
TI diu superstes.

Romæ 8. Decembris Anno MDCLXVI.

Religiosiss. Pat. Vre.

Servus humill. & obsequent.

ATHANASIUS KIRCHERUS.

**

PRO-

PROOEMIUM

AD

LECTOREM.

QUOD jam dudum in meorum librorum Catalogo pollicitus sum, modò, fidem liberando, præstandum duxi, eo vel potissimum consilio inductus, quod à duobus circiter lustris ingentem rerum Sinicarum, vicinorumque Regnorum de antiquitatibus & superstitionibus, quibus dictas Gentes miserandum in modum involutas referebant, copiam coacervarim; quarum quidem primò *P. Martinus Martinus Tridentinus*, eximius ille *Atlantis Sinici* scriptor, olim privatus meus in Mathematicis discipulus, non exiguam suppellectilem communicavit, qui uti ingenio acuto & perfervido, mirumque in modum curioso, Mathematicisque disciplinis ad hæc probè instructo pollet: ità quoque nil curiosarum rerum, sive mores istarum gentium, sive naturam rerum spectes, quo gratam sibi posteritatem, potissimum Geographiæ & Astronomiæ scriptores obligaret, omisit. Undè rerum inquisitione non contentus, inquisita propriis oculis examinanda, examinata in Reip. Litterariæ emolumentum conscribenda censuit, quod & in *Atlante* suo egregiè præstitit. Successit huic *P. Michaël Boim Polonus*, qui à Rege & Imperatore *Sinarum Constantino*, ejusque Matre *Helena* ad Christianam fidem operà *P. Andreae Xaverii Koffler Austriaci* recens conversâ ad *Innocentium X. Romam* missus, admiranda, & posterorum memoriâ dignissima contulit, prout in decursu hujus Operis patebit: Post quem appulit ad nos *P. Philippus Marinus Genuensis*, *Japoniæ* Procurator, ex cujus relatione partim oretenus, partim ex libro, qui de *Missionibus Patrum Societatis Jesu in Japoniam, Chinam, Tonchinum, cæteraque noviter detecta Regna susceptis*, inscribitur, plurima sanè accepi, queis ad spartam meam exornandam, mirum in modum mihi profuit. Subsecuti sunt hunc

P.P. qui
sua ad
hoc opus
scriben-
dum
contule-
runt &
solicita-
runt.

Proœmium ad Lectorem.

hunc *Romæ* adhuc subsistentem alii duo Patres Germani, quorum primus *P. Joannes Gruberus Linzensis Austriacus*, alter *P. Henricus Roth Augustanus*, Viri studiorum cultu insignes, nec non magna rerum experientiâ docti, eam mihi rerum rarissimarum ubertatem contulerunt, ut iis describendis ingens copia pænè me inopem fecisse videatur. *P. Joannes Gruberus* Mathematicum cultu insignis Anno 1656. ad *Sinas* abiturus, hic *Romæ* à me ad omnia & singula, eâ qua par est, fide, quæ *Reip. Geographica* nonnihil luminis adferre possent, observanda sollicitatus: quæ obnixè ab eo contenderam, ultra quam dici potest, fideliter præstitit. Abiit hic anno supramemorato *Româ*, & *Anatoliâ*, *Armeniâ*, *Perside*, *Ormuzio*, *Cambajâ*, *Indiâ*, omnibusque denique Regnis Oceano adjacentibus peragratis, tandem feliciter *Macaum Sinarum* portum attigit: ubi nonnihil viribus instauratis, universam *Sinarum* latitudinem emensus, civitatibusque principalibus pellustratis, tandem ultimam *Chinae* Metropolim *Pequinum*, *Monarchæ Sinarum Tartarorumque* Regiam attigit, ubi biennio commoratus, singulisque summo studio observatis, jussu superiorum *Provinciae Sinicæ* negotiorum causa denuò *Romam*, unâ cum *Ven. Patre Alberto Dorville* missus, universam *Asiae* longitudinem, itinere hucusque ab *Europæis* intentato, emensus, quæ mira & nobis incognita observavit, exposuit. Qui in *Mogorum* Regno, *Agræ* Metropoli, supramemorato *P. Alberto Dorville*, viro longiori vita digno, labore itinerum fracto, defunctoque, in laborum itinerisque socium sibi *P. Henricum Roth*, virum prudentiâ & doctrinâ conspicuum, *Agræ* tum rei Christianæ promovendæ intentum, adscivit, trium linguarum, *Persicæ*, *Indostanicæ*, & *Brachmanicæ* instructissimus. Qui dum hæc scribo, mecum continuo morantur, eaque quæ ad *Divini Numinis* gloriam, & boni communis emolumentum, quovis modo profutura norunt, communicare non cessant. Quoniam verò Patribus continuo in salute animarum procuranda distentis, neque otium tempusque & media, ad rariorum quarundam rerum, quas in suis per vastissimas illas *Mundi*

Iter P. Joannis Gruberi.

P. Albertus Dorville Afræ obit.

Proœmium ad Lectorem.

Regiones susceptis itineribus observârunt, notitias tum describendas, tum in lucem edendas suppetat, hoc unum à me contenderunt, ut illa, quæ tanto labore & sudore compererant, scriptis commissa blattis & tineis non cederent, sed in unum volumen congesta, in Reipub. Litterariæ bonum publicæ luci traderem; Quod hoc Opere me præstiturum pollicitus sum. Ut verò majori cum methodo procederem, id in sex partes dividendum duxi; ac prima quidem Pars exhibet marmoreum illud monumentum toto Orbe celeberrimum, cujus causâ hoc Opus à nobis cœptum fuit, ante quadraginta quinque annos in *China*, in villa quadam Metropolitanæ Urbis *Siganfu* primò detectum, (in quo doctrina orthodoxa ante mille circiter annos à Sacerdotibus *Chaldæis* in *Chinam* introducta, Syro-Sinicus characteribus insculpta videtur) plenâ interpretatione exponitur.

I I. Pars ostendit varia in *Chinam* à fidei prædicatoribus suscepta itinera à *D. Thoma Apostolo*, ad hæc usque tempora continuata.

I I I. Pars exhibet Idololatriæ in remotissimis istius terrarum finibus natæ originem, item de diversis ritibus, & abominandis in Deorum cultu cerimoniis, ad *Ægyptiorum* ritus *παραιθέτως* comparatis.

I V. Pars de curiosis Artis & Naturæ miraculis, quæ in vasto illo *Sinarum* Imperio comperta, tum quoad situm, civilemque gubernandi *Sinis* usitatam rationem, tum quoad ea quæ in triplici Naturæ, id est, mineralium, plantarum, animalium Regno à nostris observata fuerunt, explicantur: atque unâ Nostrorum de variis rebus exoticis editæ historiæ à cavillationibus multorum vindicantur.

V. Pars Sinicæ architecturæ in fabricis *Ædium*, *Pontium*, *Aquæductuum*, *Murorum*, aliarumque inventionum *Europæis* incognitarum admiranda exhibet.

V I. Demum de Litteris Sinensibus earumque fabrica fusè tractat. Horum itaque Patrum subsidio fultus, hæc de origine & Antiquitatibus Orientalium *Asiæ* Regnorum molitus sum, in quibus si quid Reipublicæ Christianæ dignum occurrerit, illis cumprimis adscribas velim.

I N D E X
C A P I T U M,

Quæ in hoc
O P E R E
CONTINENTUR.

Proœmium ad Lectorem.

P A R S P R I M A.

Monumenti Syro-Sinici interpretatio.

- CAP. I. *Aufa & occasio hujus Operis* Pag. 1.
- II. *Monumenti Sinico-Chal-
dei ante mille circiter annos ab
Euangelicis Christianæ Legis pro-
pagatoribus in quodam Chinæ
Regno, quod Xemsi dicitur, ere-
cti, & anno tandem 1625 pri-
mum insigni Christianæ Legis
emolumento detecti, fida, smce-
ra, & verbalis Interpretatio* 4
- III. *De triplici Interpretatione Lapi-
dis seu Monumenti Syro-Sinici* 10.
- IV. *De Cruce in supremo Lapidis apice
incisa* 35.
- V. *De Articulis fidei cæterisque ceri-
moniis & ritibus in Monumento
contentis* 37.
- VI. *Syriacorum nominum, quæ in Mo-
numento occurrunt, Interpreta-
tio* 41.

P A R S S E C U N D A.

De variis Itineribus in *Chinam* susceptis.

- CAP. I. *Quâ ratione, & à quibus, quibus-
que Itineribus, diversis tempori-
bus, Sacrosanctum Christi Euan-
gelium in ultimas Orientis Regio-
nes, Indiam, Tartariam, Chi-
nam, cæterasque Asiæ Regiones
fuerit illatum* p. 46.
- II. *De propagatione Euangelii per S.
Thomam Apostolum ejusque suc-
cessores in universas Asiæ Orien-
talis Regiones facta* 53.
- III. *De Catajo ejusque proprio & ge-
mino situ* 60.
- IV. *De vario habitu, moribus & con-
suetudinibus hominum illorum Re-
gnorum, per quæ dicti Patres,
Albertus Dorville & P. Gru-
berus transeuntes observârunt,
depinxeruntque* 66.
- V. *De Mogorum seu Mogulum
Regno, ejusque rebus memoratu
dignis, una cum variis Itineri-
bus in illud ex India & China
vel ex illo in Europam quâ con-
fectis, quâ conficiendis* 78.
- VI. *Iter à Marco Paulo Veneto &
Haythone Armeno in Cata-
jum sive Sinas confectum* 87.
- VII. *De Christianæ fidei in dicta Tar-
tariæ & Catay Regna per
jam*
- ** 3

INDEX CAPITUM.

<p><i>jam exposita itinera introductione</i> 90.</p> <p>VIII. <i>Ultima fidei Christianæ in Chinam introductio</i> 96.</p> <p>IX. <i>De Correctione Calendarii Sinici, & quanta inde bona emerferint, & de</i></p>	<p><i>habitu Regum Sinensium, Fœminarum Regiarum, & PP. NN.</i> 108.</p> <p>X. <i>De modo, quo in conversione Sinensium N.N. P.P. procedere solent</i> 115.</p>
--	---

P A R S T E R T I A.

De Idololatria ex Occidente primùm in *Persidem, Indiam,*
ac deinde in ultimas *Orientis, Tartariæ, Chinæ, Japoniæ*
Regiones successivâ propagatione introducta.

<p>P R Æ F A T I O Pag. 129.</p> <p>CAP. I. <i>De Sinensium Idololatria</i> 131.</p> <p>II. <i>Japoniorum & Tartarorum Idololatria Sinicæ parallela</i> 138.</p> <p>III. <i>De Indorum Idololatria Sinicæ parallela</i> 147.</p> <p>IV. <i>De Brachmanum institutis, & quomodo per Brachmanes superstitione Ægyptiorum, quæ occasione in Persiam, Indiam, & ultimam Orientis Sinarum Ja-</i></p>	<p><i>poniorumque Regnum, successu temporis propagata fuerit</i> 151.</p> <p>V. <i>De ridicula Brachmanum Religione circa hominum originem</i> 154.</p> <p>VI. <i>De alia fabulosa doctrina Brachmanum, & est, de decem Incarnationibus Dei, quas Gentiles Indiani extra & intra Gangem credunt</i> 156.</p> <p>VII. <i>De Literis Brachmanum</i> 162.</p>
--	--

P A R S Q U A R T A.

China curiosis Naturæ & Artis miraculis illustrata.

<p>CAP. I. <i>De mirabili situ Chinæ, ejusque Politica vivendi ratione</i> p. 164.</p> <p>II. <i>De Politica disciplina Sinarum</i> 166.</p> <p>III. <i>De Urbibus Chinæ, Incolarumque moribus</i> 168.</p> <p>IV. <i>De Montibus Chinæ stupendisque Naturæ, quæ in iis observantur, Prodigis</i> 169.</p> <p>V. <i>De Lacuum, Fluminum, Fontium admirandis</i> 174.</p>	<p>VI. <i>De Exoticis Chinæ plantis</i> 176.</p> <p>VII. <i>De Exoticis Chinæ Animalibus</i> 190.</p> <p>VIII. <i>De certis quibusdam Volucris extra Chinam in visis</i> 195.</p> <p>IX. <i>De Piscibus maris & fluminum Sinensium</i> 199.</p> <p>X. <i>De Serpentibus Chinæ</i> 202.</p> <p>XI. <i>De Lapidum Mineraliumque in China admirandis</i> 205.</p>
--	--

INDEX CAPITUM.

PARS QUINTA.

De Architectonica cæterisque Mechanicis artibus *Sinensium.*

PRÆFATIO

CAP. I. De Pontibus, reliquisque prodigiosis Sinensium Fabricis 212.

213.

PARS SEXTA.

De Sinensium Literatura.

CAP. I. Characteres Hieroglyphici Sinensium 225.

II. Veterum Sinicorum Characterum Anatomia 227.

III. Characterum antiquissimorum Chinesium explicatio 228.

IV. Differentia inter Sinenses & Hieroglyphicos Ægyptiorum Characteres. 233.

V. Et ultimum 235.

Conclusio Operis 237.

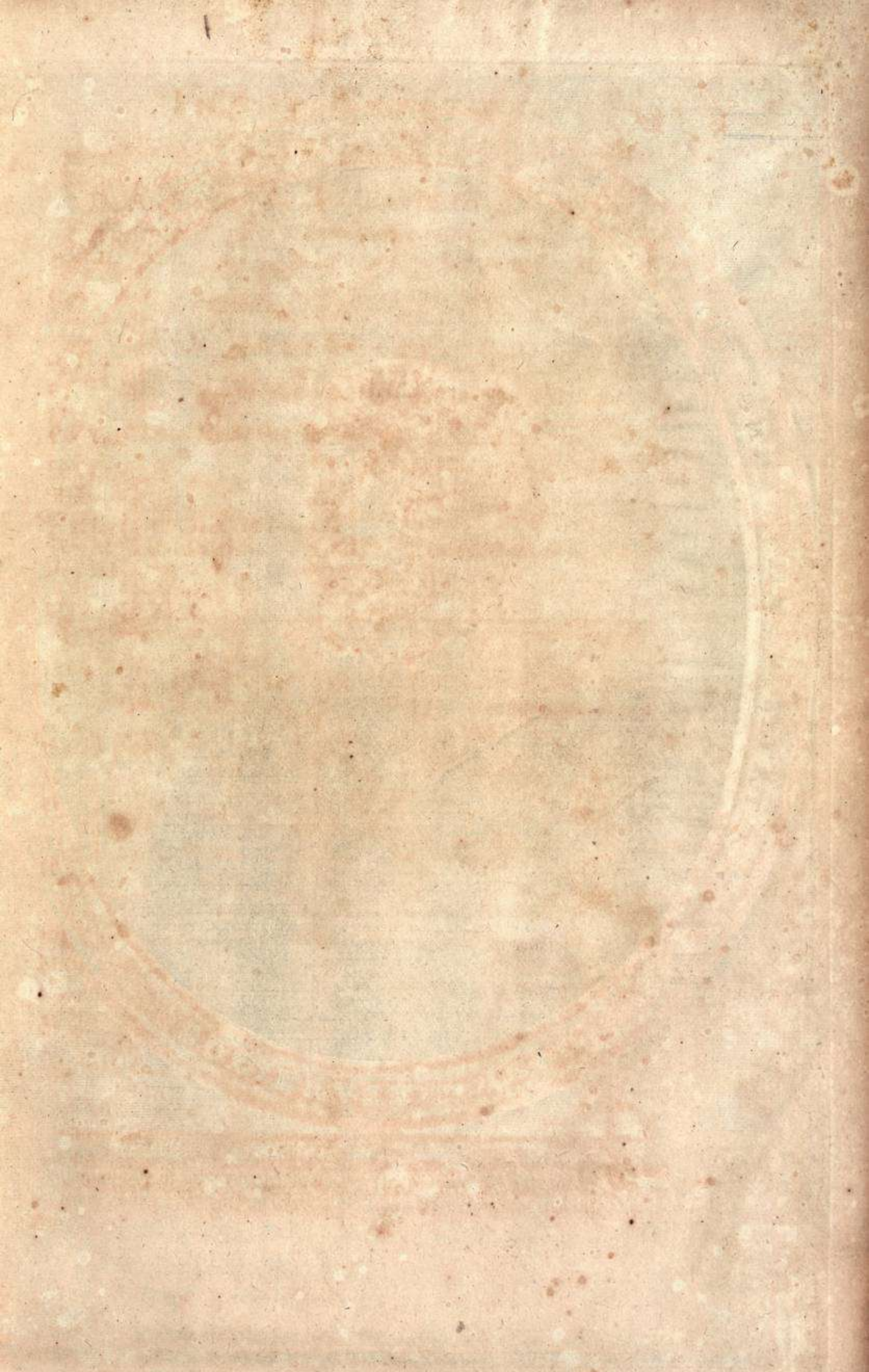

INDEX

I N D E X
F I G U R A R U M,

Suis locis à Bibliopecto inferendarum.

	<i>Fol. 1.</i>
— Effigies P. Athanasii Kircheri	3
— A. Tabula Geographica totius Regni <i>Chinæ</i>	13
— B. Eclypon Monumenti Sinico-Syriaci	42
— C. Syriaca Inscriptio Anni	43
— E. Nomina Apostolicorum Virorum	46
— F. Tabula Geographica Itinerum	55
— H. Crux Miraculosa S. Thomæ	78
— V. Effigies Magni Mogol	
— Aa. — Monarchæ Sino-Tartarici	
— Aa 2. } — Habituum Regis, Reginae & aliorum Incolarum <i>Chinæ</i>	113
— Aa 3. }	
— Bb. — P. Adami Schall	
— Cc. — P. Matthæi Riccii & Colai Ly Pauli	114
— Dd. & Ee. Habitus Fœminarum <i>Sinensium</i>	115
— Ff 2. Turris Novizonia	135
— Gg. Numina <i>Sinensium</i>	137
— Kk. Typus Puffæ	141
— Ll. Bruma	155
— Yy. Elementa Linguæ Hansecreticæ	
— Zz. Combinatio Diphthongorum	163
— Aaa. <i>Re Breve</i>	
— Bbb. Pater Noster <i>Brachmanicè</i>	
— Qqq. <i>Hiam Cervus Muscatus</i>	191
— Zzz. Pons Volans.	215

*Frustra vel Pictor, vel Vates dixerit, Hic est:
Et vultum, et nomen terra scit Antipodum.*

*Jacobus Albanus Ghibbesim, M. D.
in Rom: Sapientia Eloq: Prof.*

ATHANASII KIRCHERI

C H I N Æ

ILLUSTRATÆ

P A R S I.

M O N U M E N T I

S Y R O - S I N I C I

INTERPRETATIO.

C A P U T I.

Causa & occasio hujus Operis.

Am sex circiter lu-
stra aguntur, cum
in *Prodromo Copto*
monumenti cujus-
dam Syro-Sinici in
China anno 1625.
reperi expositio-
nem adduxi, quod

tametsi apud sensatioris animi Lecto-
res, rei novitate percussos, non exiguum
plausum meruerit, ubi tamen mox iniqui
rerum Censores & Aristarchi non defue-
runt, qui nasutis argutiis, & nonnullis
quidem asteriscis, at non nisi obtusis
plumbeisque id suffigere non destitère,
Monumentum videlicet istiusmodi in re-
rum natura nunquam fuisse, atque adeo
id purum putum Jesuitarum figmentum
esse, non sibi duntaxat, sed & aliis per-
suadere omnibus modis contenderunt;
Tales merito suo sunt & haberi debent
pro iis, qui omni divina humanaque fide
repudiata, nil quod ipsi non viderint,
approbent, nil quod proprium ipsis ce-
rebrum non dictaverit credendum cen-
seant. Tales sunt, qui non secus ac im-

portunæ muscæ, ad quamvis pinguedi-
nem obviam advolantes, quod sincerum
& integrum obfuscare, quod purum, im-
puro ac thraonico quodam afflatu com-
maculare non desistunt. Quos inter qui-
dam ex modernis Scriptoribus fuit, qui
exiguo suo honore hujus Monumenti
veritatem omni conatu, insolenti sanè
scommate elidere non est verecundatus,
dum id modo Jesuiticâ fraude introdu-
ctum, modo purum putum figmentum
à Jesuitis, tum ad Sinenses decipiendos,
tum ad thesauros eruendos confictum
asserit: cujus nomini partim ex Chrisua-
na charitate parco, partim quia pru-
dentum literatorumque virorum judi-
cio indignus, cui responderetur videba-
tur: cum Monumenti hujus veritas, tot
illustrium Scriptorum *αὐτοψία*, tot li-
bris eâ de re vel ab ipsis Sinensibus ma-
gnæ authoritatis *Colais*, & Christiana
lege initiatis, *Leone & Paulo*, per uni-
versum Imperium evulgatis (qui in
Coll. Rom. Musæo exteris passim, unâ
cum Monumenti autographo ex China
transmissis exhibentur) stabilita, confir-

A

mata,

Censorum
& Aristar-
chorum
quorun-
dam de
hoc Mo-
numento
judicium.

mata, nec non ab Orbe Christiano approbata, parum curet, quid Thraſo clancularius in ultimo Mundi angulo oblatret, qui ſi à calumniis & ſcommatis abſtinuiſſet, remque prudenter ſub dubio propoſuiſſet, forſan melius ſibi ſuoque operi conſuluiſſet; ſed ita juſto Dei ju- dicio fit, ut qui divini Nominis gloriam, contra conſcientiam & charitatem cavillis & ſarcaſmis traducere nituntur, ut plurimum tandem proprii nominis laborumque naufragium patiantur.

Hiſce itaque motus, ne tanti momenti fide ſua deſututum monumentum, veritatis pateretur naufragium, ab imis radicibus telam rei ordiendo, hoc opuſculo ſuſcepti Monumenti veritatem, ingenti eorum qui Monumentum, non duntaxat oculis propriis ex noſtris Patribus inſpexerunt, ſed vel ipſorum Sinenſium atteſtatione firmatam, ita Divinâ gratiâ opitulante ſtabilire contendam, ut in poſterum de eo nullus amplius dubitandi locus relinquatur, atque adeo vel ipſi Heterodoxi ex hujus Syro-Sinicæ epigraphes interpretatione fateri cogantur, nihil vel ante decem ſæculorum decurſum aliud à divini Verbi Prædicatoribus doctum fuiſſe, quod orthodoxæ horum temporum doctrinæ non ſit undequaue conſonum & conforme, imo idem; adeoque doctrinam olim in China Evangelica prædicatione ſparſam, eandem quam univerſalis Eccleſia Catholica Romana hodierna die credendam proponit, uti poſtea multiplici argumentorum pondere comprobabitur.

Doctrina
in Monu-
mento
tradita
conformis
ortho-
doxæ Ec-
cleſiæ.

Duplex
hujus Mo-
numenti
interpre-
tatio.

Ut verò res deſiderato ordine & methodo peragatur, ante omnia duplicem, eamque integram & ſinceram hujus Lapidis interpretationem, ex libro Sincis characteribus impreſſo, ab ipſis Sinenſibus literatis expoſitam, à P. verò *Michaële Boimo* Sinicæ linguæ peritiſſimo, uti ex ejus *ad Lectorem Epiftola* paulò poſt patebit, Sinicarum vocum pronuntiatione genuina verbotenus expoſſam, alteram verò expoſitionem,

vitata phraſi Sinica auribus noſtris non adeò aſſueta, ad genuinos Tabulæ ſenſus percipiendos aptiorem, unà cum Scholiis adjungendam duxi, ne quicquam quo hoc Monumentum illuſtrius evaderet, omiſſiſſe viderer. Quoniam verò meritò quiſpiam dubitare poſſet, quomodo & qua via magni illi Euangelii Chriſtiani ſatores natione Syro-Chaldæi in ultimas illas terrarum oras penetraverint, certè non congruum tantum, ſed omnino ad veritatem rei adſtruendam, neceſſarium videbatur, in tenebroſo illo variorum itinerum labyrintho, Lectori perplexo, hujus opuſculi faculà, id eſt, Geographicis ratiociniis præluce- re, ex quibus, ni fallor, Lector, non Chri- ſtianæ ſolummodo doctrinæ, ſed & ſu- perſtitionum fabularumque Sinenſium ante ſalutis noſtræ adventum, ex iisdem proſus Regionibus, id eſt Ægypto, Græ- cia, Syria, Chaldæa originem quondam derivaffe, luculenter intelliget. Ubi- nam verò vaſtum illud Sinarum Re- gnum ſit, in quod Euangelium pene- traſſe noſtrum Monumentum docet, paucis indigitabo potius, quam deſcri- bam, de quo tamen ſi Lector plura noſſe deſiderabit, eum ad *P. Nicolai Trigautii*, & *Joannis Samedi Hiſtorias*, nec non *Martini Martinii Atlantem*, alioſque innumeros remitto, ubi de ſitu Chinæ ejuſque mirabilibus, de natura, proprietate, ac feracitate Regionum, de Urbium maximarum hominumque multitudine, de politica denique diſciplina, qua nulli in Mundo Monarchiæ cedere videtur, quam uberrimè deſcripta reperiet. No- ſtrum erit ea ſolummodo quæ uti con- troverſa ſunt, ita quoque Lectores mirè circa nominum æquivocationem dubios perplexoſque reddunt, explicare, nec non rariora, & ab aliis non tacta, recon- ditarum rerum in eo Regno, aliſque vi- cinis obſervatarum arcana, tum naturæ, tum artis prodigia hoc opere, veluti oportuno loco, in curioſi Lectoris gratiam adducere.

Unde pro-
venit in
Chinam &
lex Chri-
ſti, & fa-
bulæ ſu-
perſtitioneſque
Ethnicæ
doctrinæ.

CHINA

Faint, illegible text or markings, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Sep 145 tentrio

Occidens

Oriens

IMPERIUM
SINICUM
Quindecupartitum.

INDICUS.

Meri 145 dies

Imperium Sinicum
in XV Regna seu Provincias
distributum una
cum genuino situ Urbum Metro-
litanarum, Montium, Fluminum, &c.
cum, ceterarumque rerum confi-
deratione dignarum.

Tropicus Cancr.

OCEANUS

OCEANUS

CHINENSIS

TANCHUT.

ANJOU REG

LEOTUN

PEKING

PECHELLI

XANTU

HONAN

NAN G

KIANGSI

FORIEN

XENSIS

SUCHUEN

QUEICHEU

QUANGSI

TUNCHING

QUANTUNG

PROVINC. I

PROVINC. II

PROVINC. III

PROVINC. V

PROVINC. VI

PROVINC. VII

PROVINC. VIII

PROVINC. XIV

PROVINC. XIII

PROVINC. XII

PROVINC. XI

Mare nigrum Sinus Caytha

SASSA REGN.

IJBET REGN.

SJSAN

JUNNAN

S.A.O.

LEOTUN

CORREA

PENIN-

SULA.

JAPONIA

Tapicima

Formo

Gau

Meacoma

I. Fungma

Chusan Inf.

Chang Inf.

I. de Fugo

I. de Fequin

Mal. Abry

Anforda

Dos Reys May

I. Formosa

Meri 145 dies

Tropicus Cancr.

OCEANUS

INDICUS.

Meri 145 dies

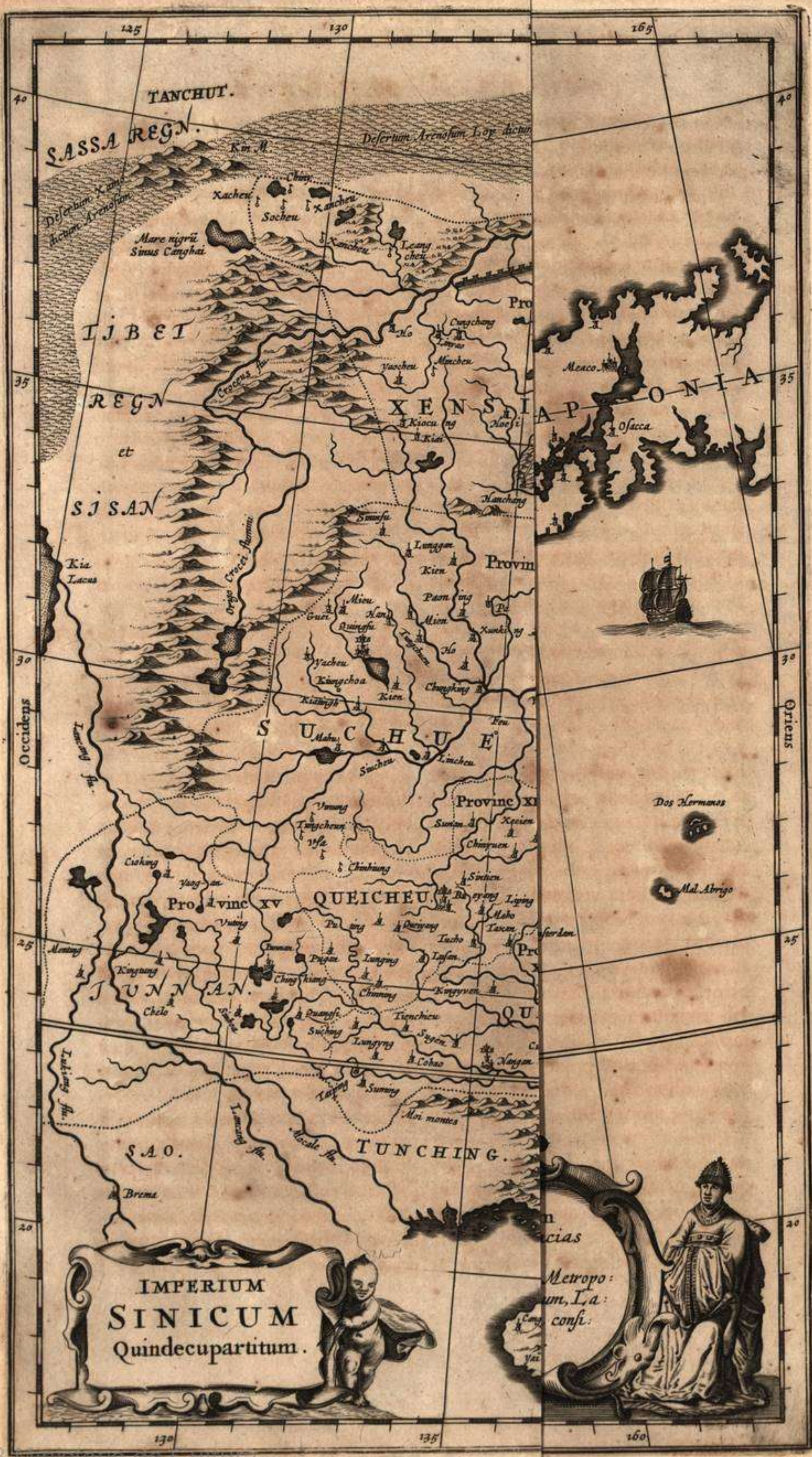
Tropicus Cancr.

OCEANUS

INDICUS.

Meri 145 dies

IMPERIUM
SINICUM
 Quindecupartitum.

Descriptio
Chinae.

Termini
Imperii
Sinici.

China à
suis sub
quadrati
figura ex-
primitur.

Nominum
quâ Impe-
rium infi-
gnitur di-
versitas &
confusio.

CHINA Regnorum omnium maximum vastissimumque, uti ad ultimum Asiae terminum terreni globi conditor relegavit, ita quoque veteribus prorsus incognitum usque ad annum 1220. permansit, quod M. Paulus Venetus, uti postea patebit, primus nobis sub nomine Catai detexit: ab Ortu siquidem Eoo circumdatum Oceano, à Borea Tartariam habet adjacentem muro diremptam, cujus inexplorati adhuc termini ad Mare Glaciale usque extensi, haud dubiè cum Anian sive Freto sive Isthmo, Americae Septentrionali alicubi continuantur, quamvis in hunc usque diem (quemadmodum magno sanè conatu à nostris Sinensibus Patribus investigatum fuit) ingentium horum Regnorum terrarumque limites à nemine adhuc detecti sunt. Ab Occasu partim altissimorum montium jugis, partim arenoso deserto, cæterisque Regnis paulò post recensendis circumdatur. Ab Austro denique Oceano Meridionali, Regnisque Tonchino, Cocincina, Lao, aliisque limitatur. Latitudo incipit à 18. gradu & usque ad 43. sese extendit, id est, 1440 milliarium Italicorum intervallo à Meridie in Boream distenditur. Ab Occasu verò in Ortum, eadem ferè intercapedine constat, unde Sinenses illud in suis mappis sub quadrati forma exprimunt, quamvis à nostris Geographis, majori Mathematicum notitia instructis, illud ferè figura Lunæ tuberosæ describatur. Ad nominum confusio- nem quod attinet, illa tanta est, quanta est vicinarum gentium diversitas: Lusitani & Hispani Chinam: Veteres, ut est apud *Ptolomæum*, Sin & Serica, Arabes Sin, Saraceni Cataium vocant: quarum appellationum nullam apud ipsosmet Sinas non dicam usitatam, sed ne nomine quidem notam esse vel inde patet, quod Sinensibus ab omni memoria in more positum fuit, ut quoties imperandijus ex una familia in aliam pro humanarum rerum vicissitudine transit, toties

ipsum quoque Regnum novo nomine ab eo qui regnare incipit, insigniatur; quod qui facit, speciosum aliquem titulum Regno pro arbitrato & beneplacito ponit. Ita olim *Tan* appellatum legitur, quod sine termino latum dicitur. Alias *Yu*, quod quietem indicat. deinde *Hm* sub magni Ducis nomine indigitatum. *Sciam* quoque dictum reperio, quasi diceret, Regnum ornatissimum: *Cheu* Regnum refert, quod perfectione omnia reliqua Regna excedat. *Han* quoque, qua voce lacteam viam nominant: unde fit ut singulae propè Nationes, illud propriis differentibusque nominibus insigniant. Hodie nunc *Cium* quo nunc *Chiumboa* appellatur, quorum prius hortum ob summam amœnitatem rerumque abundantiam & ubertatem: alterum verò medium sonat, eo quod Sinæ Regnum suum in medio orbis terræ, quem pariter quadratum esse volunt, situm putent.

Totum Imperium dividitur in quindecim Regna, vastissimis qua fluminibus, qua montibus determinata, quorum novem numerantur ex parte Australi, sex ex parte Boreali. Totum hoc Regnorum complexum natura omnibus veluti inaccessum voluit. Ab Ortu & Austro Oceano æstuum vehementia vix pervio: ex Occasu ad prærupta montium juga nemini aditum promittit: à Septentrione partim immensæ vastitatis deserto, partim verò muro nongentorum milliarium Italicorum à *Xio* Rege annis circiter ducentis ante salutis nostræ ortum, operâ millenis hominum millibus contra Tartarorum irruptiones, quinque annorum spacio extructo munitum, adeoque tot munimentis armatum, etiamnum sua persistit mole. Si solum murum attendas, id opus admiratione plenum est, quod Veteres haud dubiè, si ejus notitiam obtinuissent, inter septem Mundi miracula connumerassent. Sed nomina Regnorum subdamus.

Divisio
Imperii
Sinici.

A 2

Borea-

Borealia Regna Imperii Sinici, sunt

1. HONAM.
2. XEMSI.
3. XANSI.
4. XANTUM.
5. PECHIN.
6. LEAUTUM.

Australia Regna Imperii Sinici, sunt

1. CANTON, *vel*, QUANTUNG.
2. QUAMSI.
3. YUNNAN.
4. FUKIEN.
5. KIAMSI.
6. SUCHUEM.
7. UTQUANG.
8. CHEKIAM.
9. NANKIM.

Verum ut epitomicōs omnia complectamur, hic primò universi Imperii in quindecim sua Regna divisi Geographicum Schema apponemus, ut singulorum situm propius intuearis. Et ne quicquam rerum memorabilium quoad Urbes, Montes, Flumina, Lacus, cæteraque scitu digna omisissè videamur, Geographico hoc Schemate quod omnium Regnorum descriptionem continet, prælusimus, ex quo veluti unica Synopsi, quidquid in toto Imperio consideratione dignum occurrit, reperias.

CAPUT II.

Monumenti Sinico-Chaldæi ante mille circiter annos ab Evangelicis Christianæ Legis propagatoribus in quodam Chinæ Regno, quod Xemsi dicitur, erecti, & anno tandem 1625. primum insigni Christianæ Legis emolumento detecti, fida, sincera, & verbalis

INTERPRETATIO.

Inconstantia rerum humanarum.

EA est rerum humanarum inconstantia, ut sicuti omnia suis intricata vicissitudinibus ex bono in malum, ex prospero in adversa, ex alto in ima, ex optima legum constitutione in pessimos rerum status, & contra, perpetua quadam pericyclo si volvi revolvique, abunde ex Historicorum monumentis intuemur, ita quoque in hac miseranda rerum catastrophe, nil nobis firmum, stabile, solidumque promittere valemus; quod vel maximè in fidei propagatione meridiana luce clarius elucescit. Quas Ægyptus, Græcia, universa denique Europa in fidei Christianæ propagatione, vicissitudines passa sit, non est quod hic describam, cum illa passim nota sint. Ecclesias quas olim sanctitate, justitia, & incredibili fidei zelo ferbuisse legimus, modo non duntaxat intepuisse, sed omni fide ortho-

Christiana legis variaz revolutiones.

xâ sublatâ, partim Idololatriis, partim Mahumetanæ legis impura peste, partim denique Hæretica pravitate contaminatas interiisse, cum dolore gemebundi spectamus; ut proinde occultam circa hæc divinorum judiciorum abyssum non tam investigare, quam eam cum primis admirari, & proinde nostram cum timore & tremore salutem operari debeamus. Scit Deus quos elegerit ex omni carne, novit quos ex universâ humani generis massa ad vitam æternam præordinavit, & quemadmodum hortulanus nunc ex hac, nunc ex illa arbore melioris notæ fructus, & jam ad maturitatem perductos reliquis omisissis neglectisque colligit, ita inscrutabilis divinæ providentiæ altitudo ex millibus paucos, quos ipse solus novit, eligit, & nunc ex hoc, modo ex illo orbis terræ angulo, veluti fructus vitæ æternæ destinatos suis

Abdita Dei iudicia.

Fervor primorum in China Christianorum eorumque declinatio.

Quatuor vicissitudines Christianæ fidei in China.

Difficilis in Chinam aditus.

fuis quandoque reservatos temporibus & locis depromit. Patet hoc ex ipsa Evangelii semine jam vel à primævis Christianæ fidei initiis, sive ab Apostolo Sancto Thoma, de quo postea, sive à suecessoribus Sinarum Regno illata, cujus Ecclesia uti statim à principio summo fervore ardens, ingentia, quoad animarum lucrum, incrementa sumpsit, ita quoque intepescente paulatim fervore sive ex improbitate hominum, vitæque luxu abominando, sive illegitimis diversarum gentium ritibus divino cultui contrariis, sive denique deficientibus paulatim Pastoribus, sylvescens tandem à divinæ Legis tramite prorsus degener in conclamatum errorum enormium barathrum prolapsa fuit; donec divina Clementia tantarum ruinæ animarum misera, certis quæ ipsa sibi suis reservavit temporibus, denuò per viros Apostolicos conculcatam Vineæ sepem sylvestribus feris tanto tempore expositam novis germinibus pampinisque instaurare sibi complacuisse: quam vicissitudinem quater in Sinarum Regno accidisse in sequentibus quam amplissimè docebitur. Quarum ultima, quando arrisit ei qui tempora & momenta posuit in sua potestate, à Societatis JESU Religiosis, optato potius, quàm sperato eventu (uti grandium principia moliminum difficilima sunt) accidit. Tentatus quidem sæpius à diversis in Regnum omnibus alienigenis sub gravissimis pœnis interdictus aditus; sed uti nec ratio, nec consilium contra Dominum, ita quoque ineffabili providentiæ suæ dispositione effectum est, ut nostris tandem etsi non sine summis laboribus, difficultatibus, persecutionibusque aditus concessus fuerit, eo cum fructu animarum, quo majorem non dicam sperare, sed ne vel optare quidem poterant. Dum itaque strenuè in Vineâ Domini laboratur, DEUS Opt. Max. quàm grata sibi sit ea, quam spargebant, doctrina, utpotè quæ illa eadem esset, quam ante mille cir-

citer annos alii Christianæ Vineæ cultores jam dudum introduxerant; id admirando quodam eventu, eo ipso tempore attestari sibi complacuit, ut hoc pacto doctrinâ cœlesti veluti ex profunda quadam tenebrarum caligine emergente, mox grande illud ex innumerorum gentilium conversione, Ecclesiæ Christianæ incrementum uti satis admirari, ita Divini Numinis in eo providentiam satis laudare & deprædicare non cessaremus. Res ita sese habet.

Anno 1625. cum in *Siganfu* Metropolis Regni *Xensi* pago quodam pro fundamento ædificii sustinendi apto fossa fieret, accidit, ut inter excavandum fossores in lapideam tabulam Sinicâ scripturâ spectabilem inciderent, cujus extractæ quantitatem mox mensurare aggressi, ejusdem longitudinem 9½ nostrorum palmorum, latitudinem 5, grossitiem unius circiter palmi repererunt; in fronte in pyramidem terminabatur, Cruce affabrè sanè expressam; Ajunt, qui eam studiosè lustrarunt, Crucem in cornibus liliorum in modum repandam, cujusmodi similem Meliaporæ in Sepulchro Divi Thomæ Apostoli spectari asserunt, haud absimilem ei, quam Equites S. Joannis Hierosolymitani portant, partim collo appensam, partim vestibus palliisque assutam; sub hac Cruce sequitur Epigraphes Sinico caractere ac idiomate per totam Lapidis superficiem expressus titulus, uti ex adjecta figura patet: Et quemadmodum Sinæ naturali & veluti pondere quodam in res curiositate refertas feruntur, ita quoque vel primus hujus detecti Lapidis rumor ingentem mox Literatorum undiquaque confluentium multitudinem attraxit: cujus rei novitate permotus Loci Governator, venerabilis antiquitatis monumentum altiùs contemplatus, ut complures ad celebritatem Urbi hoc monumento comparandam ex universo Regno, quod jam fama complèrat, alliceret, id abaco affabrè elaborato intra

Divina providentia in refulcitate perditæ fidei.

Inventio Monumenti Syro-Sinici.

Crucis figura in apice Monumenti.

Sinæ curiosi.

Monumenti inventi in universum Imperium evulgatio.

Bonziorum templi pomerium tecto superimposito, partim ne ab injuriis temporum detrimentum aliquod incurreret, partim ut quotquot forent, hujus tam insoliti monumenti spectatores id pro sua commoditate legere, examinare & describere possent.

Et quoniam marginibus lapidis Sinicis Characteribus intermixti videbantur Characteres Sinis ignoti, anxii suspendebantur animis, ut quid illi referrent, cognoscerent, quibus tandem nostrorum diligentia plenè satisfactum fuit, uti in sequentibus patefiet. Primus omnium Leo Mandarinus Christiana lege jam imbutus, ob ingens Christianæ fidei emolumentum, quod indè emergurum sperabat, illud exactè descriptum toti Regno evulgavit. Quo concitati & nostri Patres primum, illud mox ubi legisent, Divini Numinis providentiam satis admirari non potuerunt, dum tempore novellæ Christi Vineæ, monumentum tanti ad gentilium conversionem momenti, ut emergeret sibi complacuit; undè continere se nescii, ad illud propriis oculis lustrandum, in *Siganfu*, maximam *Xensi* urbem Metropolitanam se contulerunt: quorum primus fuit P. Alvarus Samedus Lusitanus, cujus verba tantò libentius hinc produco, quanto majori necessitudinis vinculo, dum hinc Romæ Procuratorem ageret, mihi obstrictus fuit, nec non omnia mihi oretenus, quæ circa hoc Monumentum observarat, recensuit. Ita autem loquitur *Fol. 158. in sua de rebus Sinensibus Historia Italicè edita.*

Doppo tre anni nel 1628. passorono alcuni Padri à quella Provincia con l'occasione d'un Mandarin Christiano, qui Philippus dicebatur, che li andava, li detti Padri con l'autorità di detto Mandarin alzorono e Chiesa, e Casa nella Metropoli di Siganfu, poiche Iddio benedetto, che volle fosse scoperta una sì bella memoria del possesso preso in quel paese della sua divina Legge, fusse anche servito, che si facilitasse la sua restititione nell' istesso luogo.

Fù conceduto à me d'essere delli primi, e stimai felice quella stanza per l'occasione di veder la pietra, ed arrivato d'altre cose non mi curai.

La viddi, la lessi, e tornai à leggere e rimarrarla à bell'agio, ed alla lunga, e considerando la sua antichità, ammirai, come fosse così intera, ed hauesse le lettere così chiare, e nettamente scolpite. Nella sua grossezza ha molte lettere Cinesi, lequali contengono molti nomi delli Sacerdoti e Vescovi di quel tempo: Veneba però molte altre, lequali allora non furono conosciute, perche ne sono Hebraiche, ne Greche, e che però quanto intendo, contengono li medesimi nomi, accioche se per avventura alcuno straniero non sapesse leggere quelle del paese, intendesse forse le peregrine. Passando poi per Coccino arrivai à Cranganor residenza dell' Arcivescovo della costa, per consultar sopra queste lettere col P. Antonio Fernandez della nostra Compagnia, peritissimo nelle lettere di questa Christianità di S. Tomaso, mi disse, che erano lettere Siriache, e quelli che li usavano. Hæc P. Alvarus Samedus.

Verùm cum vix esset, qui dictarum literarum notitiam haberet, tandem Romam transmissæ in meas manus pervenerunt, quarum interpretationem in *Prodromo Copto* ni fallor, primus exhibui, uti postea fufius ostendetur; neque tamen omnes obtinere valui, utpote quarum nonnullæ in separatis chartis descriptæ forsan ad specimen solummodò aliquod sumendum, ex Autographo excerptæ fuerunt; Verùm cum non ita multo post tempore Autographi absolutum exemplar, quod & hodierno die in nostro Collegii Romani Musæo adhuc spectandum exponitur, ad me transmissum fuisset; tunc enimverò unà cum exactiori tum Sinensium tum Chaldæorum Characterum interpretatione hoc veluti loco opportuno, omnia & singula confi-cienda duxi.

Pater Martinus Martinus post Samedum Romam veniens, non solum Monumenti rationem oretenus mihi retulit, sed & in suo Atlante ejusdem fuscè meminit his verbis, *Fol. 44. ubi de Xensi Provincia*

Leo Mandarinus primus id evulgavit.

P. Alvarus Samedus primus è nostris illud vidit & descripsit.

P. Samedus primus, qui Monumentum à Sinis effossum propriis oculis vidit.

Syriacarum literarum interpretatione.

P. Martinus in suo Atlante hujus mentionem facit.

vincia agit. Quod imprimis celebrem hanc Provinciam facit, est antiquissimus ille Lapis partim Syriacis, partim Sinicis Characteribus exaratus de Lege Divina per Apostolorum successores ad Sinas allata; in eo Episcoporum ac Sacerdotum illius temporis nomina, & Imperatorum Sinensium in eo favores & indulta leguntur; brevis etiam, sed exactissima & planè admiranda Legis Christianæ explicatio, eloquentissimo stylo Sinico composita continetur, de his multa favente Deo dabit secunda decas epitomes historiarum Sinensium; Repertus est hic lapis anno 1625. cum in civitate Samyun erutâ terrâ fossa quædam fundamentis muri cujusdam collocandis prepararetur. De invento mox certior factus Loci Governator, cum venerandæ antiquitatis, cujus amantissimi sunt Sinæ, vestigia prorsus fuisset intuitus, continuo scripto quodam in Monumenti laudem edito, in altero ejusdem magnitudinis lapide totam inventi saxi periochen incidi curavit, iisdem characterum notarumque ductibus qua par erat fide servatis, cujus prototypon Exemplar Patres nostri Romam una cum interpretatione transtulerunt, ubi hodièque in Museo Collegii Romani adservatur. Est autem lapidis figura in modum parallelogrammi extensa, quinque palmis lata, uno crassa, decem ferè longa; in fronte Crux est, qualis ferè Equitum Melitensium: hujus accuratorem notitiam si quis desideret, inveniet rem totam fusius explicatam deductamque in Prodro-mo Copto R. P. Athanasii Kircheri, & in Relatione de Sinis R. P. Alvari Samedii. Obliteratam hanc Legis Dei notitiam longissimi-que temporis intervallo deletam ex hominum memoria, restaurarunt denuò Patres Societatis nostræ, pluribus DEO vivo & vero templis erectis, ac pietate summa administratis: Duo ibi è Patribus nostris Vineam illam Domini novellam strenuè excolunt, eorum unus in ipsa Metropoli sedem fixit, alter per Provinciam ad Dei promovendum cultum, atque animarum bonum huc illucque, ubi major exigit necessitas, subindè proficiscitur, ut omnibus ubique salutis panem petentibus frangat ac communicet. Hæc Pater Martinus Martinius.

His demùm accessit P. Michaël Boimus, qui exactam præ omnibus hujus Monumenti relationem mihi attulit, omnes defectus in eo describendo, ex manuscripto Sinensi, quod penes me habeo, emendavit, novam denuò minutamque totius Tabulæ interpretationem verbotenus factam operâ socii sui Andreæ Don Sin ex ipsa China oriundi, nec non linguæ nativæ peritissimi orditus, me præsentè confecit; quæ quidem omnia testata voluit, sequenti Epistola ad Lectorem data, qua totius rei seriem, & quicquid tandem circa hujusmodi Monumentum consideratione dignum occurrit, exactè descripsit, quamque veluti luculentum veritatis testimonium huic interpretationi, ipso annuente, ad æternam rei memoriam præfigendam censui, Lapidem verò Monumentum juxta Autographum ex China allatum, quod in Musæo meo in hunc usque diem superstes est, genuinis suis notis & characteribus tam Sinicis, quam Chaldæis, Scholiis etiam additis, incidendum curavi: Epistola dicta P. Michaëlis Boimi sequitur.

P. Michaël Boimus.

P. Michaël Boimus Polonus
è Soc. JESU, Lectori benevolo
Salutem.

INter monumenta Catholicæ fidei prædicatæ, in Sinarum Imperio reperta, præcipuum sibi vendicat locum marmoreus Lapis Sinicâ scripturâ, cum Characteribus Syriacis antiquis, Estrangelo nuncupatis, & subscriptione Chaldæorum Sacerdotum, mille ante annos circiter exaratus.

Quamvis verò à P. Athanasio Kirchero Soc. JESU in Prodro-mo Coptico Latina, & post illum à P. Alvaro Samedo Procuratore Sinarum, Italica, qui oculis inspexit Monumentum, jam fuerit interpretatio illius impressa, quia tamen solum scripturæ lapidis sensum uterque secutus, ille quoque necdum Syriacas omnium

„ mnum Sacerdotum subscriptiones in-
 „ terpretandas ex China obtinuerat :
 „ placuit eapropter integrè scripturam
 „ ipsam, tam Sinicis Characteribus, quàm
 „ Latinis, cum Latina interpretatione de
 „ verbo ad verbum, retentâ phrasi Sini-
 „ câ, fideliter evulgare, atque etiam sub-
 „ scriptiones omnes Syrorum Syriacas à
 „ peritissimo Linguarum interprete P. A-
 „ thanasio Kircherò commentatas, cum Si-
 „ nicis aliis, tanquam luculentissimis testi-
 „ bus Veritatis Catholicæ, universis pro-
 „ ponere, atque ut uno verbo dicam, La-
 „ pidem ipsum oculis totius Mundi Sini-
 „ co idiomate, prout anno Christi 782.
 „ exaratus fuit, exponere; ut vel ex hoc
 „ antiquissimo testimonio quilibet conji-
 „ ciat, quàm vera sit doctrina moderna
 „ Catholicorum, cum eadem planè in op-
 „posito Mundo apud Sinas mille retrò
 „ annis, videlicet à nato Christo, anno
 „ 636., fuerit prædicata. Sinicum Lapidis
 „ Originale habetur Romæ in Musæo
 „ Collegii Romani Societatis JESU, &
 „ Exemplar aliud in Domus Professæ Ar-
 „ chivo. Ego verò etiam Librum attuli
 „ ab Sinis Doctoribus & gravissimis Ma-
 „ gistratibus eo ipso tempore, quo Lapis
 „ repertus fuerat, Sinicè impressum, in
 „ quo scriptura Lapidis juxta archetypi
 „ sui veritatem verissimè & exactissimè
 „ expressa exhibetur.
 „ Exhortantur illi in adjunctis Libro
 „ Prologis Galeatis universos Sinas, ut tan-
 „ dem Magistros magni Occidentis (ita
 „ Patres Societatis JESU appellant) ad-
 „ eant, & videant eandem prorsus Legem
 „ apud Sinas eos prædicare, quam de-
 „ cem retrò sæculis ipsorum majores cum
 „ tot Imperatoribus fuissent amplexati;
 „ quamque Sinici libri à Patribus Socie-
 „ tatis JESU impressi ante Lapidem re-
 „ pertum exhibuerant. Restat nunc, ut
 „ breviter, quomodò marmoreus ille La-
 „ pis detectus sit, explicemus.*
 „ Cum post obitum in Insula San* cheu
 „ Sinarum S. Francisci Xaverii, venera-
 „ bilis P. Matthæus Riccius, alii que Pa-

Origina-
 nale Lapi-
 dis ha-
 betur
 Romæ
 in Mu-
 sæo Col-
 Rom.

* San-
tiano.

tres Societatis JESU in Sinarum inte-
 „ riora Euangelium Christi intulissent, „
 Residentialesque & Ecclesias in nonnul-
 „ lis Provinciis erexissent, adeoque non „
 exiguum progressum sanctæ fidei pro-
 „ pagatio in Provincia Xen-sy fecisset; „
 Anno Christi 1625. nonnemo è So-
 „ cietatis JESU Patribus à Doctore Phi-
 „ lippo invitatus, in patria illius Sān yuen, „
 „ viginti baptizavit personas, & cum eo-
 „ dem Doctore ad videndum Lapidem, „
 „ quem paulò ante aliquot menses in Me-
 „ tropoleos Sy-ngān fū conjuncta Cheu-che-
 „ villa, dum rudera pro pariete ædifi-
 „ cando eruerent, invenerant, abiit. Is „
 „ scripsit (quod idem postea alii Patres, „
 „ qui in Sy-ngān fū Residentiam & Ec-
 „ clesiam constituerunt, cum Christianis „
 „ & ipsis gentilibus affirmarunt) Lapi-
 „ dem repertum, latum esse quinque pal-
 „ mis, grossum uno palmo, longum no-
 „ vem & amplius palmis; fastigium Lapi-
 „ dis adinstar pyramidis oblongæ duorum „
 „ palmorum, & latæ unius, efformatum; „
 „ in vertice scalpro exsculptam Sanctam „
 „ Crucem supra nubeculas, quæ brachiis „
 „ lilia imitaretur, referre; Præter Sinicam „
 „ scripturam, ad latus sinistrum, & in-
 „ fra, videri Syriaca nomina Syrorum Sa-
 „ cerdotum, atque etiam alia nomina Si-
 „ nica eorundem Sacerdotum subtus ad-
 „ juncta. (consuetudo est Sinis plura no-
 „ mina habere; undè etiam hodiè Chri-
 „ stiani & nomen Sanctorum in Baptismo „
 „ acceptum, & aliud Sinicum retinent.) „
 „ Admonitus Gubernator Loci de Monu-
 „ mento reperto, percussus & novitate rei, „
 „ & etiam omine (namque illi eo ipso die „
 „ filius mortuus fuerat) elegantem com-
 „ positionem in laudem Monumenti re-
 „ perti fieri, ac in alio simili Lapide mar-
 „ moreo insculpi præcepit, utrumque verò „
 „ in fano Bonziorum Tan Sū dictorum, „
 „ milliari uno distante à muris Metro-
 „ poleos Sy-ngān-fū, ad perpetuam rei „
 „ memoriam reponi procuravit. „

Inven-
tio Lapi-
dis.

Figura
& for-
ma Lapi-
dis.

Plura alia Catholicæ fidei prædicatæ „
 Sinis vestigia subsequētib; annis re-
 „ perta „
 „ Varia Chri-
 „ stianæ
 „ fidei ve-

„*figia eodem tempore reperta.* „perta sunt, quæ planè Deus videtur non
 „nisi eo tempore voluisse palam fieri, quo
 „fidei prædicatio operà Patrum Societatis
 „JESU pervasit Sinas; nempe ut vetera
 „& nova testimonia identitati fidei Ca-
 „tholicæ astipularentur invicem, ac ma-
 „nifesta perspicuaque Evangelii veritas
 „prostraret universis. Similes imagines
 „S. Crucis in Provincia *Fökien* anno Chri-
 „sti 1630. In *Kiam sy* Provincia lumine
 „etiam miraculoso emicante à gentilibus
 „inspecto anno Christi 1635. Et item
 „in *Fökien* montibus & civitate *Cyên chên*
 „anno Christi 1643. cruces inventæ fue-
 „runt. Imò ipse venerabilis P. Matthæus
 „Riccius cum primùm in Sinas penetra-
 „vit, *Xè tsú kiao*, nomen Crucis doctrinæ
 „reperit, quo nimirum Christiani antiqui-
 „tus Crucis doctrinæ discipuli apud Sinas
 „vocarentur; & omninò viguisse Chri-
 „stianos in Sinarum Regnis cum prima
 „vice Tartari trécentos ante annos inva-
 „sissent Sinas, conjunctosque Saracenis,
 „Judæis, Nestorianis, atque Gentilibus,
 „tempore etiam Marci Pauli Veneti, qui
 „in *Catay* pervenerat, (quæ est ipsissima
 „Sina) ibidem vixisse, mihi nullum du-
 „bium esse potest.

„Christiani multi in
 „China tempore
 „M. Pauli Veneti.

„An S. Thomas Apo-
 „stolus in Chi-
 „na prædicave-
 „rit.

„An autem S. Thomas, vel alius Apo-
 „stolus Sinis prædicaverit Evangelium,
 „necdum res certò comperta videtur.
 „P. Nicolaus Trigautius colligit ex aliqui-
 „bus testimoniis Ecclesiæ Malabaricæ
 „Archiepiscopatus *Cranganor*, seu *de Serra*
 „Christianorum S. Thomæ sic dictorum,
 „quod ibi, sicut & in *Meliapor* (quæ olim
 „*Calamina*, & modò à Lusitanis *San Thome*
 „vocatur) prædicaverit S. Apostolus, eò
 „quod ex Gaza seu thesauro in Officio
 „S. Thomæ recitatur: *Per S. Thomam*
 „*Sinæ & Æthiopes conversi sunt ad verita-*
 „*tem; per S. Thomam Regnum cælorum*
 „*volavit & ascendit ad Sinas.* Et in Anti-
 „phona: *Æthiopes, Indi, Sinæ, Persæ, in*
 „*Commemoratione S. Thomæ offerunt adora-*
 „*tionem nomini Sancto tuo.* Item in Canone
 „Synodali antiquo: *Episcopi Magnæ Pro-*
 „*vinciæ, nimirum reliqui Metropolitæ Sinæ,*

Indiæ, Pases, mittant literas consensiones. „
 „Adde quòd qui regebat illam Eccle-
 „siam *de Serra* in adventu Lusitanorum,
 „se subscribebat Metropolitanum totius
 „Indiæ & Sinæ. Verùm enimverò confi-
 „deratis penitiùs rebus, ex iis circum-
 „stantiis ac vestigiis, quæ post P. Tri-
 „gautium clarere cœperunt, necdum
 „concludi certò potest, S. Thomam
 „Apostolum per se apud Sinas dissemi-
 „nasse Evangelium; Nam licet vestigia
 „fidei Christi reperta, apertè ostendant
 „illatam fuisse fidem Christi in Sinas; ni-
 „hilominus tamen illa ipsa vestigia mon-
 „strant penetrasse fidem ad Sinas, cum
 „regnaret familia *Heúban* trium Regno-
 „rum, (quod modò est *Nán kim*, Re-
 „gnum tertium) nimirum in Provincia
 „*Kiam sy* ad ripam fluminis, siquidem
 „Crux ferrea circiter librarum trium mil-
 „lium pondere videtur, & legitur infixæ
 „fuisse Sinica æra, quæ cadit in annum
 „à Christo nato 239. Undè fides & præ-
 „dicatores illius apud Sinas Australes cer-
 „tò evincuntur, fuisse ferè ante 1415 an-
 „nos. Elapsis verò annis hisce ab ortu
 „Christi, extinctam Legis notitiam ite-
 „rum renovatam per Sacerdotes de *Tá-*
 „*cy* Judæa, seu Suria in *Xensy* Boreali
 „Regno Sinarum, regnante familia Re-
 „gia *Tam* anno Christi 636. sicut inven-
 „tus Lapis testatur. Ubi relatis prædica-
 „toribus fidei Christi illius temporis apud
 „Sinis, nulla fit prorsus mentio S. Tho-
 „mæ, aut alterius Apostoli; quod tamen
 „multum conducebat ad intentionem il-
 „lorum, qui Lapidem erigebant ad per-
 „petuam memoriam, consignare; videli-
 „cet prædicatores fidei iterum prædica-
 „se illam Legem, quam S. Thomas, aut
 „alius Apostolus prædicaverat apud Si-
 „nas. Proindè evincitur, illos de *Tá-*
 „*cy* prædicatores non habuisse notitiam
 „S. Thomam, aut alium Apostolum Si-
 „nis vulgasse doctrinam Christi; & si-
 „gnum conjecturamque fieri posse, fortè
 „nec S. Thomam, nec alium Apostolum
 „intulisse Evangelium Sinis, aut ut mode-
 „ratissi-

„1. Quo-
 „tempo-
 „re fides
 „Christi
 „perve-
 „nerit
 „ad Chi-
 „nam.

„2. Abo-
 „lita fides
 „à quo
 „instau-
 „rata.

B.

ratissi-

» ratissimè loquamur, nihil de hoc certò
 » deduci posse ex vestigiis repertis; Supe-
 » riora verò allata solum probare posse,
 » Sacerdotes illos ex Ecclesia S. Thomæ,
 » vel Babylonix, quæ tum regebat Mala-
 » baricam *de Serra* Christianorum S. Tho-
 » mæ (sicut postea invenerunt Lusitani)
 » missos fuisse ad erigendum Sedem Epi-
 » scopalem, inferendamque fidem Sina-
 » rum populis, cum hoc vel ipsa lingua
 » Syriaca antiqua *estrangelo*, quæ in illa
 » Ecclesia retinetur, & olim in Babylone
 » atque Syria in usu fuerat, verosimiliter
 » testetur. Orationes porrò in laudem
 » S. Thomæ compositæ benè intelligi pos-
 » sunt, quòd nempe per merita S. Apo-
 » stoli, & ex ejus Ecclesia Sacerdotes
 » fidem, quam à S. Thoma acceperant,
 » fortè primi in Sinas omnium intulerint,
 » ideoque jure merito S. Thomæ eorum
 » conversionem debere attribui. Quare
 » cum nulla mentio S. Thomæ Apostoli
 » reperiat in hucusque vestigiis fidei
 » prædicatæ detectis, asseverare certò non
 » possumus, Sanctum Thomam, vel alium
 » Apostolum Sini prædicasse Euange-
 » lium; Multis verò post seculis Christiani
 » Preste Joannis (quem *M. Paulus Venetus*
 » *Usun Can.* vocat) fuere, quos existimo
 » Crucis Doctrinæ Cultores vocatos, &
 » cum Tartaris, aut paulò ante in Sinas
 » penetrasse; nam illi de Judæa, vel potius
 » Syro-Chaldæa, aut Malabarica, uti mul-
 » to Tartaris Christianis antiquiores, ita
 » quoque suos sequaces discipulos claræ
 » Doctrinæ *Kim Kiao* appellari volebant.

Chri-
 stiani
 sub Pre-
 sbytero
 Joanne
 Crucis
 cultores.

Crediderim autem, Prædicatores illos
 non ex Judæa venisse; nam Syros fuisse,
 Syriaca lingua & nomina testantur; se-
 tamen de Judæa dixisse, quòd Legem,
 quæ in Judæa exorta fuerat, prædicave-
 rint. Verum ex quonam loco venerint
 illi Sacerdotes Syri, sicut & illorum sub-
 scriptiones Syriacæ, has *R. P. Athana-*
sii Kircheri optimè de universa antiqui-
 tate meriti Viri, industriosis Commen-
 tationibus relinquimus; quas ut majori
 fide & soliditate perficeret, in hunc fi-
 nem eandem quoque scripturam à no-
 bili Juvene Sina *Don Chin Andrea*, indi-
 viduo itineris mei Romam ad Sedem
 Apostolicam comite, Sinicis characteri-
 bus novo labore propria manu, ex libro
 (qui jam à Sinicis Doctoribus summæ
 tum authoritatis tum fidei viris impres-
 sa, & in universum Imperium divulgata
 fuerat) excerptam, & à me de verbo ad
 verbum Latine traductam, ac numeris
 interpunctam obtulimus, Librum verò
 prototypo Lapidis prorsus congruum,
 in Musæo ejusdem, rariorum rerum vel-
 uti quodam promocondo, ad perpetuam
 rei memoriam, unà cum facti attesta-
 tione propria manu, aliorumque è Chi-
 na oriundorum subscripta posuimus.
 Romæ, 4. Nov. Anno 1653.

P. MICHAEL BOIM.
 ANDREAS DON SIN, SINA.
 MATTHÆUS SINA.

*Oculati inspectores Monumenti, nec non
 hujus Tabulae ex Prototypo descriptores.*

CAPUT III.

De triplici Interpretationum Modo & Ratione Nota ad Lectorem.

ANtequam ad exactam Monu-
 menti nostri expositionem pro-
 cedamus, triplicem prius inter-
 pretandi methodum hic exhibitam enu-
 cleandam censuimus, ne Lector tot ver-

borum nominumque suis numeris signa-
 torum divisionibus perplexus, anceps,
 dubiusque hæreret.

Prior itaque Interpretatio, nihil aliud
 docet, nisi modum, quo Characteres
 nomi-

nominum verborumque quæ in Monumenti Tabula continentur, Latinè pronuntiari debeant.

Interpretatio II. verbalis indicat; quid Characteres nominum verborumque in Monumento contentorum propriè significant.

Interpretatio III. paraphrasticam quandam Monumenti expositionem continet; qua vitatâ phrasi Sinicâ quantum fieri potuit, utpote Europæis auribus inusitata, latentes Tabulæ sensus paulo fufius explicantur, in Latinam linguam translati.

Notet itaque Lector; Quod, sicuti universus in Monumento Sinicæ scripturæ contextus in 30 Columnas divisus est, ita quoque sequentem Tabulam in totidem dividendam censuimus; ita quidem ut voces Sinicæ Latinis literis expressæ, iis quæ in Columnis Monumenti continentur, quoad numerorum naturalem dispositionem quam exactissimè respondeant: quod ea de causa fecimus; ut Lector curiosus uniuscujusque Sinici Characteris pronuntiandi modum protinus ex numerorum correspondenti cognoscere posset. Exempli gratia: Si nosse desideres quomodo hic Character Sinicus ㄟ, qui in tertia sede Columnæ 10. Tabulæ continetur, Sinice pronuntiandus sit: sic ages; quare in sequenti Interpretationis I. Tabula 10. Columnam, & tertius in eadem locus offert vocem Sinicam (*Chun yue*) & sic Sinicus Character ㄟ pronuntiandus est. Rursus si nosse desideres, quomodo hic Character ㄟ, qui in Columna 7. quartum locum occupat, pronuntiandus sit; Quare in sequenti Tabula 7. Columnam, & 4. in ea locus dabit vocem Sinicam (*Sem*) Latine expressam; quæ est genuina Characteris ㄟ pronuntiatio. Non aliter in omnibus & singulis Sinicæ Tabulæ vocibus, cum Latinæ Tabulæ vocibus juxta numerorum seriem comparandis tibi procedendum esse scias.

Si vero quispiam non pronuntiandi solummodo modum, sed & Characteris quoque Sinici, v. gr. ㄟ significationem nosse desideret; is Interpretationis II. verbalis Tabulam adibit, & in ea Columnæ 10. tertius locus offeret vocem (*Luna*), quæ est dicti Characteris significatio. Sic in Col. 7. quartus locus dabit vocem (*vita*) quæ est Characteris ㄟ vera significatio. Et sic in cæteris omnibus pari modo procedes; quæ hoc loco Lectori insinuanda duximus, ut quid vocibus tot numeris signatis vellemus, eum non lateret. Vides igitur, in Tabula Sinica 29. Columnas, præter Columnam titularem 0 signatam, esse; quarum singulas juxta naturalem numerorum seriem, suis ordine numeris aliquousque signavimus: quod verò omnes numeris non sunt signatæ usque ad Col. calcem, hoc ideo factum est; primo ne Columnas tot numeris intricaremus; deinde, quia sperabamus futurum, ut Lector seipso facile locum desiderati Characteris sit reperturus. V. gr. si quis scire desideret quomodo hic Character ㄟ qui in col. 18. occurrit sine numero, pronuncietur; is à principio Columnæ 18. ordine numerorum procedet usque ad dictum Characterem, & inveniet eum 9. loco constitutum. hic itaque in sequenti Tabula Col. 18. nono loco inventus, dabit (*Tá*) pronuntiationem Characteris ㄟ, & in Interpretatione II. Col. 18. nono loco unà dabit ejus significationem, quæ est (*instituit.*) Si vero subinde in Tabula duo Characteres iisdem numeris signati occurrerint, id indicat amplificationem quandam, quam Scriptor binis Characteribus ideo expressit, quod unam tamen rem quoad substantiam significant.

Restat ut vocales sive accentus, quibus voces Sinicæ in sequenti Tabula signantur, exponamus. Est idioma Sinarum valde limitatum; unde quemadmodum multitudine literarum omnes

alias Mundi Nationes superat, ita quoque vocabulorum paucitate cedit omnibus; Nam numerus eorum vix mille sexcenta vocabulorum excedit: omnes quoque voces desinunt in vocalibus, & paucæ terminatione hac privatæ, ut plurimum in *m.* & *n.* desinunt; suntque cunctæ monosyllabæ & indeclinabiles, tam nominum quam verborum; Qua de causa Lingua redditur valde æquivoca, ita ut sæpe verbum in locum nominis, & nomen in locum verbi assumatur. Mirum tamen non immerito cuiquam videri posset; quid tot ac tanti Characteres, qui in eorum Onomastico quod dicitur *Haipien*, id est Mare magnum, ad sexaginta millia numerantur, in tanta vocum uti diximus paucitate conferant: quod ut pateat; sciendum est, voces Sinicas uti paulo ante ostendimus, vix 1600 excedere. Cujusmodi sunt v. gr. *Ca*, *cau*, *can*. *Ce*, *che*, *chi*, *chim*. *Ci*, *co*, *chu*. *Fe*, *fò*, *fi*, &c. uti ex Dictionario eorum patet. Sed uti unaquæque harum vocum, diversissimas significationes habet; ita quoque illæ nisi ex accentu differenti intelligi nequeunt. Accentus itaque sunt, tum ad scribendum, tum loquendum, ad intelligendas hujusmodi voces necessarii. Hinc ad facilitandam linguam Sinensem, NN. PP. juxta Musicas notas UT, RE, MI, FA, SOL, LA, ascensus descensusque Sinicorum accentuum in pronuntiatione observandorum disposuerunt. Sic v. gr. unica dictio *Ya* scripta Latinis literis, notis quinque signata, ut diversas significationes exprimit, ita quoque diversis vocibus & accentibus, quemadmodum à Sinis di-

versis Characteribus exprimitur, pronuntiari debet. Vocales sunt illæ quæ sequuntur:

Λ — U / \ O.

Prima nota Λ respondet Musico accentui UT: sonus verò seu enunciatio Sinica, quam ipsi *Chò p̄m* vocant, idem notat, ac prima vox prodiens æqualis.

Secunda nota — respondet Musico RE, & Chinicè vocatur *P̄m xim*, quasi dicas clara vox æqualis.

Tertia nota \ respondet Musico MI, & vocatur à Sinis *Xām xim*, id est, vox alta.

Quarta nota / respondet Musico FA, & Sinicè significat *Kiú xim*, abeuntis alta vox.

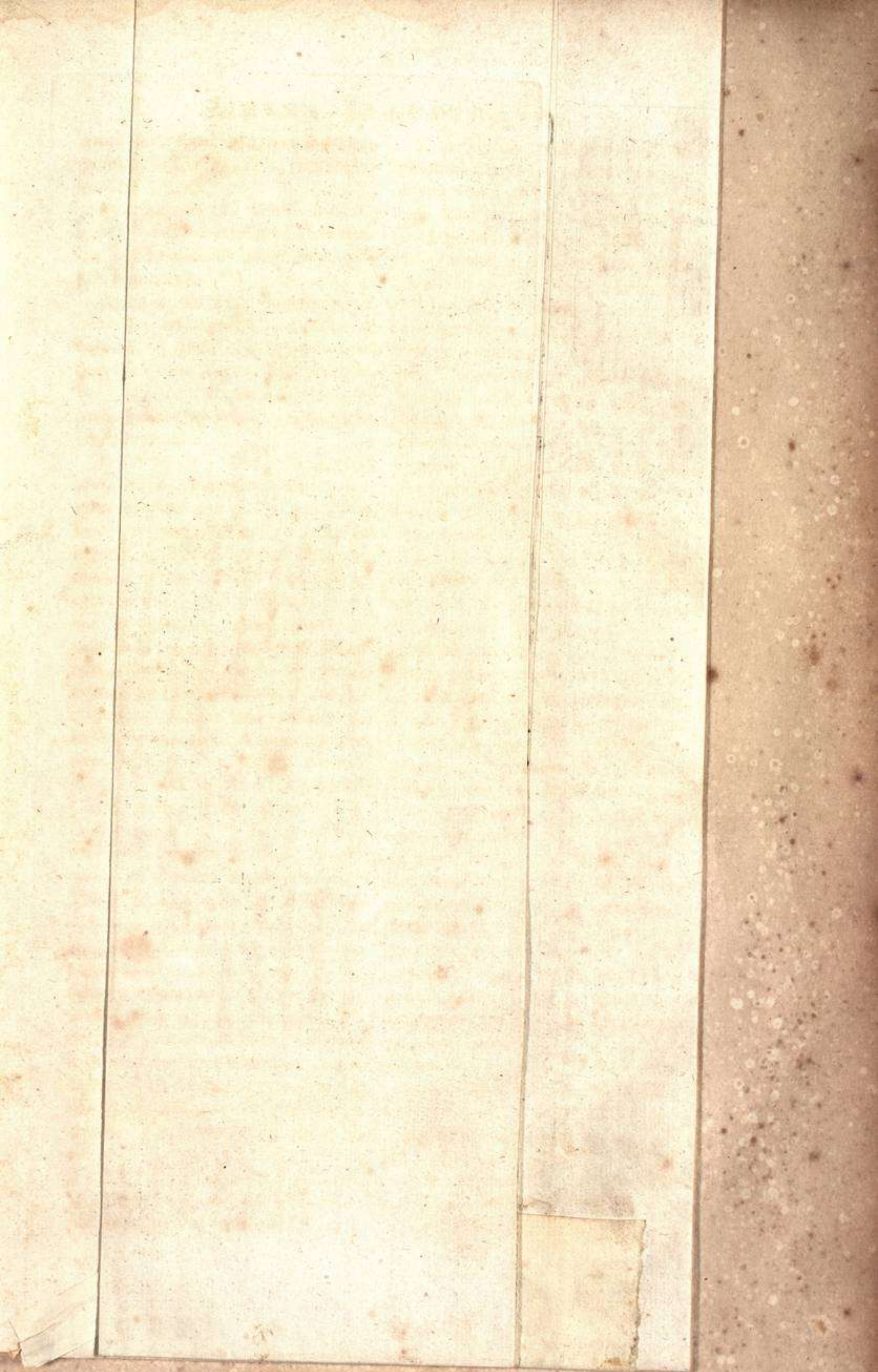
Quinta nota U respondet Musico SOL, Sinicè *Gě xim*, id est ingredientis properans vox. Reliqui duo accentus o & ɔ planam vocem indicant.

Hoc pacto uti paulo ante innuimus, hæc dictio monosyllaba *Ya*, ex se indifferens est, sed pro diversitate vocalium quibus insignitur, differentes significationes exprimit, uti sequitur:

Yá, Dens.
Yā, Mutus.
Yà, Excellens.
Yá, Stupor.
Yǎ, Anser.

Quæ omnia hic præmittenda censuimus, ut quid per tot notas, quibus sequentis Tabulæ Sinicæ voces insigniuntur, significetur, Lectorem non lateret. Sed hisce jam præmissis, Lapidis sane admirandi interpretationem ordiamur.

INTER-

4

INTERPRETATIO I.

Quâ

Characterum Sinicorum, qui in Monumento Sinico continentur, pronunciatio genuina per Latinos Characteres exprimitur.

4. COL.	3. COL.	2. COL.	1. COLUMNA.	O.
1. uû	1. sú	1. lh	1. yě	1. Kimì
2. tē	2. xi	2. kī	2. giû	2. kiaó
3. cyen	2. chi	3. ngan	3. chan	3. lieú
4. pē	3. chum	4. chin	4. gen	3. chin
5. chuen	4. kiē	5. y	5. chin	4. chum
6. xao	5. min	6. lh	6. cyē	4. kuē
7. cyē	6. tum	7. tien	7. syen	5. poey
8. mō	7. yú	8. y	8. syen	6. sum
9. vam	8. poý	9. kay	9. lh	7. pin
10. tû	9. fi	10. gē	10. uû	8. siú
11. kieu	9. chi	11. yuē	11. yuen	
12. ml	10. nuý	12. yun	12. siaó	
13. hieu	11. xi	13. lh	13. gen	
14. fō	12. y	14. cheu	14. lim	9. Tá
15. yú	13. san	15. yě	14. hiu	9. cyú
16. xi	14. pē	16. só	15. heu	10. xi
17. rigò	15. lō	17. cyan	16. heu	11. cen
18. san	16. xē	18. chin	17. lh	12. kim
19. yě	17. ú	19. tam	18. miaó	12. cyni
20. fuen	18. chum	20. uē	19. yeu	13. xō
21. xim	19. kien	21. gen	20. sum	
22. kim	20. suý	22. liē	21. huen	
23. sui	21. kiē	23. sō	22. kiú	
24. mi	22. chē	24. gin	23. lh	
24. xi	23. kin	25. piē	24. saó	
24. ō	24. chē	26. sú	24. hoá	
25. cyē	25. fá	27. leam	25. miaó	
26. yú	26. lō	27. hō	26. chum	
27. chin	27. hoē	28. lim	26. xim	
28. gueý	28. chî	28. chin	27. y	
29. tum	29. uē	29. chin	28. yuen	
30. gin	30. y	30. hoá	29. sum	
31. chō	31. tō	31. hay	30. chē	
32. tay	32. sum	32. hoen	31. kī	
33. xim	33. hoē	33. yuen	32. gueý	

B 3

34. tien

4. COL.	3. COL.	2. COL.	1. COLUMNA.	O.
34. tien	34. cum	34. {cbi	33. rigò	
35. syuen	35. yeù	34. {sym	34. san	
36. kim	36. y	35. hiu	35. yé	
37. xè	37. {lun	36. lh	36. miaò	
38. nyù	37. {lh	37. pé	37. xim	
39. tai	38. hoè	38. ym	38. uù	
40. xim	39. taò	39. sò	39. yuen	
41. yú	40. sú	40. {tam	40. chin	
42. {tá	41. y	40. {cbi	41. chù	
42. {cym	42. yaò	41. syn	{ò	
43. kim	43. fò	42. puen	42. {lò	
44. sò	44. hoè	43. uù	{ò	
45. kaò	45. fā	44. hi	yù.	
46. gam	46. xen	45. xi	43. pon	
47. {pò	47. y	46. ki	{xè	
47. {sú	48. kiao	47. yú	{cú	
48. tú	49. gin	48. {sò	45. y	
49. hoey	50. chi	48. {tán	46. tym	
50. y	51. liú	49. xi	47. sú	
51. lay	52. cym	50. uam	48. fam	
52. cum	52. {ym	51. chéu	49. kù	
53. yuen	53. ngen	52. xè	50. yuen	
54. {lh	54. ym	53. xum	51. fum	
54. {xè	55. {mim	54. cym	52. lh	
55. sú	55. {mim	55. hién	53. sem	
56. xim	56. mam	56. pim		
	57. gén	57. tá		
		58. yú		

9. COL.	8. COL.	7. COL.	6. COL.	5. COLUMNA.
{lò	1. sjen	1. tum	1. cù	1. yeù
{puen	2. sy	2. lí	2. ham	{xue
1. chen	3. sym	3. seú	3. y	2. {cbi
2. cym	4. fan	4. sem	4. tem	3. kieh
3. yun	5. sò	5. {yum	5. min	4. fā
4. lh	6. chin	5. {cbi	6. cum	5. lh
5. say	7. {cham	6. lú	7. han	6. kiā
6. chin	7. {chi	7. sùn	8. lim	7. kuè
7. kim	8. taò	8. siù	9. yú	8. yú
8. vām	9. miaò	9. {sò	10. xi	9. tá
9. fum	10. lh	9. {y	11. yú	10. yeù
10. liò	11. nan	10. yeù	12. kī	11. xue
11. y	12. mim	11. uay	13. cý	:
12. chi	13. cum	12. hin	14. nem	12. san
13. kien	14. yun	13. cyò	15. sú	13. yè
14. hién	15. chaò	14. tym	16. sú	14. cim

15. chen

9. COL.	8. COL.	7. COL.	6. COL.	5. COLUMNNA.
15. { chen quon kieu su.	16. ym.	15. { so y	17. pu.	15. funi
16. chi	17. kiam	16. uu	18. { tym u	16. uu
17. yu	18. chin	17. nuj	19. xim	17. yen
18. { cham ngan.	19. kim	18. cym	20. chin	18. chi
19. ty	20. kiao.	19. pu	21. kim	19. syu
20. su	21. guej	20. bio	22. leu	20. kiao.
21. cay	22. tao.	21. { cam ho	23. lh	21. tao
22. chin	23. fi	22. kiun	24. xe	22. leam
23. { fam cum yuen lim.	24. xim	23. kuej	25. cy	23. yun
24. cum	25. pu	24. yen	26. pu.	24. yu
25. cham	26. cum.	25. yu	27. nam	25. chin
26. sy	27. xim	26. gin.	28. yuen	26. syu
27. kiao.	28. fi	27. pu	29. ho	27. chi
28. pin	29. tao	28. syu	30. y	28. pa
29. ym	30. pu	29. { ho cay.	31. fa	29. kim
30. ge	31. ta.	30. ye	32. lim	30. tu.
31. nuj.	32. tao	31. kim	33. pien.	31. lien
32. fai	33. xim	32. y	34. fa	32. chin
33. kim	34. fu	33. yu	35. yo	33. chin
34. xu	35. kie.	34. ngo	36. xuy	34. chin.
35. tien.	36. { tien hia	35. chay	37. fim.	35. k
36. uen	37. uen	36. y.	38. tie	36. sam
37. tao	38. min	37. fo	39. feu	37. cham
38. kin	39. { tay sun uen	38. che	40. ho	38. chi
39. guej.	40. { hoam ty	39. lh	41. lh	39. muen.
40. xin	41. kuam	40. chin.	42. kie	40. kay
41. chi	42. ho	41. ho	43. hui	41. sen
42. chin	43. { ki yun	42. y	44. pe.	42. mie
43. chin.	44. min	43. cym	45. yn	43. su.
44. te	45. xim	44. xim	46. xi	44. huen
45. lim	46. lim	45. guej	47. xe	45. kim
46. chuen	47. gin.	46. ku.	48. cu	46. ge
47. xeu.	48. { ta yn	47. cy	49. yun	47. y
48. { chen quon	49. kue.	48. xi	50. su	48. po
49. xe	50. yeu	49. li	51. chao	49. ngan
50. yen	51. xam	50. cam.	52. y	50. fu.
51. lh	52. te	51. ta	53. ho	51. mo
52. nien.	53. yue.	52. pi	54. uu	52. uam
	54. o.	53. cum	55. kin	53. yu
		54. uam.	56. kie	54. xi
		55. ye	57. mo	55. yu
		56. ge	58. chin	56. sye
		57. ye.	59. gin	57. cay.
			60. { hoey chi	58. chao.
			61. yn.	

14. COL.	13. COL.	12. COL.	11. COL.	10. COLUMNA.
1. xi	1. kèu	1. xim	1. uè	1. cyen
2. num	2. taó	2. cyè	2. lí	2. cyè
3. pè	3. gin	3. ten	3. gin	3. { chün yue
4. chim	4. yeu	4. yam	4. suen	4. taó
5. kiā	5. lö	5. yüm	5. hiñ	5. uü
6. ym	6. kam	6. hoey	6. { tien hiá	6. cham
7. kim	7. fá	7. fá	7. sò	7. mim
8. fò	8. fi	8. kiay	8. sú	8. xim
9. { xim liè	9. kim	9. ngan	9. cyè	9. uü
10. mien	10. pu	10. sy	10. yu	10. cham
11. { sè cú	11. hin	11. yü	11. kim	11. ty
12. yum	12. chü	12. tú	12. { nym fam	12. suy
13. choam	13. fi	13. kī	13. çao	13. fam
14. tem	14. tē	14. kiè	14. { ta cyn	14. xè
15. kèu	15. pu	15. han	15. xi	15. kiao
16. yu	16. liè	16. guey	16. yè	16. miè
17. { tum cheu	17. tú	17. { sū sum	17. sò	17. cy
18. { syen tien	18. yü	18. { tá cyn	18. tú	18. kiun
19. mö	19. quam	19. kuè	19. cem	19. sem
20. hiá	20. quò	20. nân	20. { lh xè	20. { tá cyn
21. tú	21. { ven uè	21. tum	21. yè	21. kuè
22. tá	22. cham	22. { xan hü chi	22. gin	22. tá
23. siaó	23. min	23. hay	23. çui	23. tē
24. xan	24. kaó	24. pè	24. cheu	24. { ö lö
25. pam	25. çun	25. kiè	25. tē	25. puen
26. yu	26. tá	26. chum	26. vam	26. yuen
27. { sy kaó	27. ty	27. { paó chi	27. cyn	27. cyam
28. yeu	28. kē	28. xan	28. kin	28. kim
29. gió	29. cum	29. sy	29. sy	29. lay
30. cem	30. cyen	30. uam	30. xim	30. kien
31. xeu	31. çü	31. cyen	31. kü	31. xam
32. { lö han	32. { gum sè	32. kim	32. tam	32. kim
33. tá	33. chin	33. hoā	33. taó	33. cyam
34. tē	34. çun	34. lin	34. kuam	34. kl
35. { kiè liè	35. lh	35. tum	35. kim	35. kiao
36. pim	36. yu	36. cyè	36. fum	36. chi
37. kin	37. chü	37. cham	37. tum	37. yuen
38. fam	38. cheu	38. fum	38. xen	38. miaó
39. kuey	39. kō	39. niè	39. suen	39. { suü guey
	40. chí	40. xuy	40. lim	40. quon
	41. kim	41. kī		41. kī
	42. xi			
	43. gem			
	44. çai			

14. COL.	13. COL.	12. COL.	11. COL.	10. COLUMNNA.
40. <i>fü</i>	45. { <i>ö</i>	42. <i>tü</i>	41. <i>yeü</i>	42. <i>yuen</i>
41. <i>uë</i>	45. { <i>lö</i>	43. <i>chö</i>	42. <i>sü</i>	43. <i>çun</i>
42. <i>uay</i>	45. { <i>puen</i>	44. <i>hö</i>	43. <i>cyam</i>	44. <i>sem</i>
43. <i>kaó</i>	46. <i>guej</i>	45. <i>uon</i>	44. <i>tý</i>	45. <i>chin</i>
44. <i>cem</i>	47. <i>chin</i>	46. <i>pü</i>	45. <i>syë</i>	46. <i>lië</i>
45. <i>cum</i>	48. <i>kuë</i>	47. { <i>tan</i>	46. <i>chin</i>	47. <i>yaó</i>
46. <i>chin</i>	49. <i>tá</i>	47. { <i>hoen</i>	47. { <i>schuen</i>	48. <i>sü</i>
47. <i>yuen</i>	50. <i>fá</i>	47. { <i>hiam</i>	47. { <i>mó</i>	49. <i>uü</i>
48. <i>uam</i>	51. <i>chü</i>	48. <i>min</i>	48. <i>xí</i>	50. <i>fan</i>
49. <i>kiü</i>	52. { <i>fá</i>	49. <i>yuë</i>	49. <i>pië</i>	51. <i>xuë</i>
50. <i>guej</i>	52. { <i>leü</i>	50. <i>chü</i>	50. <i>tien</i>	52. <i>li</i>
51. <i>guë</i>	53. <i>xë</i>	51. <i>yë</i>	51. <i>sü</i>	53. <i>yen</i>
52. <i>nien</i>	54. <i>taó</i>	52. <i>kuam</i>	52. <i>fan</i>	54. <i>uam</i>
53. { <i>yuen</i>	55. <i>kuë</i>	53. <i>pië</i>	53. <i>say</i>	55. <i>syuen</i>
53. { <i>çun</i>	56. <i>fó</i>	54. <i>só</i>	54. <i>ym</i>	56. <i>ç</i>
53. { <i>chí</i>	57. <i>yuen</i>	55. <i>uü</i>	55. <i>lam</i>	
	58. <i>hieü</i>		56. <i>kim</i>	
			57. <i>muën</i>	

19. COL.	18. COL.	17. COL.	16. COL.	15. COLUMNNA.
1. <i>yuen</i>	1. <i>xí</i>	1. <i>paó</i>	1. <i>cum</i>	<i>taó</i>
2. <i>kü</i>	2. <i>yuen</i>	2. <i>cyam</i>	2. <i>kien</i>	1. { <i>hoam</i>
3. <i>nem</i>	3. <i>xen</i>	3. { <i>çuy</i>	3. <i>kö</i>	2. <i>ty</i>
4. <i>tym</i>	4. <i>çu</i>	3. { <i>çuy</i>	4. <i>pan</i>	2. <i>lim</i>
5. <i>tó</i>	5. <i>lh</i>	4. { <i>xö</i>	5. <i>gë</i>	3. <i>nym</i>
6. <i>ngó</i>	6. <i>fó</i>	4. { <i>xö</i>	6. <i>kiö</i>	4. <i>kuë</i>
7. { <i>kien</i>	7. <i>çó</i>	5. <i>tan</i>	7. <i>xü</i>	5. <i>tem</i>
7. { <i>chum</i>	8. <i>kay</i>	6. <i>hiá</i>	8. <i>quam</i>	6. <i>ü</i>
7. { <i>xim</i>	9. <i>tá</i>	7. { <i>siö</i>	9. <i>tien</i>	7. <i>uam</i>
7. { <i>xim</i>	10. <i>kim</i>	7. { <i>chä</i>	10. <i>yen</i>	8. <i>çun</i>
7. { <i>vën</i>	11. <i>lim</i>	8. <i>hum</i>	11. <i>chí</i>	9. <i>lim</i>
7. { <i>uü</i>	12. <i>lh</i>	9. <i>cum</i>	12. <i>chë</i>	10. <i>fó</i>
8. { <i>hoam</i>	13. <i>hoam</i>	10. <i>tem</i>	13. <i>san</i>	11. <i>yü</i>
8. { <i>ty</i>	14. <i>yë</i>	11. <i>hiam</i>	14. <i>çay</i>	12. { <i>kien</i>
9. <i>pi</i>	15. <i>kien</i>	12. <i>çao</i>	15. <i>tá</i>	12. { <i>liö</i>
10. <i>pá</i>	16. { <i>tay</i>	13. <i>gë</i>	16. <i>çin</i>	13. <i>tam</i>
11. <i>chin</i>	16. { <i>çun</i>	14. <i>chum</i>	17. <i>kuë</i>	14. <i>tam</i>
12. <i>chü</i>	16. { <i>uen</i>	15. <i>lay</i>	18. <i>yen</i>	15. <i>fá</i>
13. <i>chë</i>	16. { <i>uü</i>	16. <i>pë</i>	19. <i>cem</i>	16. <i>tum</i>
14. <i>yeü</i>	17. { <i>hoam</i>	17. <i>nan</i>	20. { <i>kië</i>	17. <i>çan</i>
15. <i>min</i>	17. { <i>ty</i>	18. <i>xan</i>	20. { <i>hö</i>	18. <i>yaó</i>
16. <i>hen</i>	18. <i>guej</i>	19. <i>siun</i>	21. <i>chén</i>	19. <i>lh</i>
17. <i>kieü</i>	19. <i>cham</i>	20. <i>kië</i>	22. <i>sym</i>	20. <i>kim</i>
18. <i>cheü</i>	20. <i>xim</i>	21. { <i>poey</i>	23. <i>hiam</i>	21. <i>çai</i>
19. <i>y</i>	21. <i>yun</i>	21. { <i>çë</i>	24. <i>hoá</i>	22. <i>taó</i>
20. <i>guej</i>	22. <i>çün</i>	22. <i>yü</i>	25. <i>uam</i>	23. <i>xë</i>

C

21. *çun*

19. COL.	18. COL.	17. COL.	16. COL.	15. COLUMNA.
21. <i>syn.</i>	23. <i>sú</i>	23. <i>tum</i>	26. <i>gē</i>	24. <i>xī</i>
22. <i>kim</i>	24. ξ <i>uú</i>	24. <i>hay</i>	27. <i>chao</i>	25. <i>kim</i>
23. <i>min</i>	24. ξ <i>guez</i>	25. <i>y</i>	28. <i>cun</i>	26. <i>lh</i>
24. <i>hoá</i>	25. <i>muy</i>	26. <i>chin</i>	29. <i>chao</i>	27. <i>tô</i>
25. <i>tum</i>	26. <i>yú</i>	27. <i>tao</i>	30. <i>cem</i>	28. <i>chim</i>
26. <i>yuen</i>	27. <i>kiam</i>	28. <i>uú</i>	ξ <i>lô</i>	ξ <i>tiñ</i>
27. <i>li</i>	28. ξ <i>tan</i>	29. <i>pú</i>	31. ξ <i>han</i>	29. ξ <i>paó</i>
28. <i>chö</i>	ξ <i>chi</i>	30. <i>kó</i>	32. <i>cem</i>	30. <i>çó</i>
29. <i>uú</i>	29. <i>xin</i>	31. <i>sò</i>	ξ <i>pú</i>	31. <i>lim</i>
30. <i>quéy</i>	30. <i>yám</i>	32. <i>kò</i>	33. ξ <i>lin</i>	32. <i>tá</i>
31. <i>syn</i>	31. <i>tiñ</i>	33. <i>kò</i>	34. <i>tem</i>	ξ <i>cyam</i>
32. <i>chí</i>	32. <i>hiam</i>	34. <i>min</i>	35. <i>yē</i>	ξ <i>kim</i>
33. <i>yú</i>	33. <i>y</i>	35. <i>xim</i>	36. <i>çyē</i>	ξ <i>kaó</i>
34. <i>fam</i>	34. <i>hao</i>	36. <i>uú</i>	37. <i>gin</i>	34. ξ <i>liē</i>
35. <i>tá</i>	35. <i>chim</i>	37. <i>pú</i>	38. <i>yú</i>	ξ <i>sú</i>
36. <i>lh</i>	36. <i>cun</i>	38. <i>çó</i>	39. <i>tá</i>	35. <i>sum</i>
37. <i>hiu</i>	ξ <i>fuen</i>	39. <i>sò</i>	40. <i>tē</i>	36. <i>ú</i>
38. <i>chuen</i>	ξ <i>yú</i>	40. <i>çó</i>	41. ξ <i>skiē</i>	37. <i>xim</i>
39. <i>cym</i>	38. <i>chuen</i>	41. <i>kò</i>	41. ξ <i>hō</i>	38. <i>syē</i>
40. <i>lh</i>	39. <i>y</i>	42. <i>xō</i>	42. <i>yú</i>	39. <i>chin</i>
41. <i>xō</i>	40. <i>kuan</i>	ξ <i>sò</i>	ξ <i>kim</i>	40. <i>xí</i>
42. <i>quam</i>	41. <i>kim</i>	43. ξ <i>cun</i>	43. ξ <i>kim</i>	41. <i>muy</i>
43. <i>çú</i>	42. <i>chum</i>	ξ <i>uen</i>	44. <i>cun</i>	ξ <i>ngan</i>
44. <i>kien</i>	43. <i>çyē</i>	ξ <i>min</i>	45. <i>syen</i>	ξ <i>chi</i>
45. <i>chum</i>	44. <i>kien</i>	ξ <i>boam</i>	46. <i>cun</i>	43. <i>sú</i>
46. <i>kú</i>	45. <i>y</i>	44. ξ <i>tý</i>	47. <i>tē</i>	44. <i>kiuen</i>
47. <i>xen</i>	46. <i>muy</i>	45. <i>yú</i>	48. <i>yú</i>	45. <i>pē</i>
48. <i>tay</i>	47. <i>li</i>	46. ξ <i>lim</i>	49. <i>xí</i>	46. <i>piē</i>
49. <i>pí</i>	48. <i>kú</i>	ξ <i>uú</i>	50. <i>tiñ</i>	47. <i>fun</i>
50. <i>kun</i>	49. <i>nem</i>	47. <i>tem</i>	51. <i>tú</i>	48. <i>kim</i>
51. ξ <i>sem</i>	50. <i>quam</i>	48. <i>ú</i>	52. <i>xí</i>	49. <i>gmý</i>
ξ <i>chē</i>	51. <i>sem</i>	49. <i>kim</i>	53. <i>pañ</i>	50. <i>tá</i>
52. <i>ngò</i>	52. <i>xim</i>	50. <i>chun</i>	54. <i>ngē</i>	51. <i>luñ</i>
53. <i>sieu</i>	53. <i>y</i>	51. <i>liē</i>	55. <i>ly</i>	52. <i>geñ</i>
54. <i>hiá</i>	54. <i>tý</i>	52. <i>kim</i>	56. <i>tum</i>	53. <i>syç</i>
			57. <i>xú</i>	54. <i>yuen</i>

24. COL.	23. COL.	22. COL.	21. COL.	20. COLUMNNA.
1. sú	1. tám.	1. cumí.	{ sú	1. chí
2. muý.	2. çuní	2. guí	{ xí	2. tá
3. pè	3. xè	3. yú	1. { tièn	çyeú.
4. ý	4. lamí	4. { sò	{ chumí	3. { kiè
5. kimí	5. yú.	{ famí	{ kiení	çyní
6. sú.	6. giú	{ yè.	2. sú	4. { chí
7. kiní	7. { hoey	5. { sò	{ çú	5. kiay
8. kiení	{ sú	{ çuní	3. { kiá	6. { çan
9. kî	8. fí.	6. pí	{ xá	çyè.
10. giní.	9. kemí	7. chí	4. cemí	7. gió
11. yuení	10. hiao	8. may.	5. çy	8. sí
12. kè	11. kimí	9. suy	5. { sú.	9. famí
13. kumí	12. muén.	10. kiení	6. hō	10. yú
14. poey.	13. yn	11. cyní	7. lh	11. xí.
15. ý	14. giní	12. yú	8. hao	12. { tien
16. yamí	15. xí	13. ngó	9. hoey.	{ chíá
17. hieú	16. lí.	14. nuý.	10. uení	13. cyní
18. liè.	17. muý	15. pí	11. tao	14. giní
19. sú	18. suy	16. çú	12. tumí	15. nemí
20. yuè	19. çyè	17. ý	13. hiní.	16. lí.
21. chiní	20. sú	18. yú	14. yuení	17. uè
22. chù	21. xí	19. hiní	15. çú	18. nèm
23. uú	22. { cemí	20. kiení.	{ uamí	19. cyní.
24. yuení	{ tú.	21. gueý	{ xè	20. çuní
25. xiní	23. { kiení	22. cumí	{ chí.	21. nemí
26. syè	{ sú	23. chaó	{ chimí.	22. chamí.
27. chamí	24. cyní	24. yá.	17. { çyn	23. çuní
28. gení.	25. cumí.	25. çó	{ lay	24. çuní
29. kuení	26. lió	26. kiuní	18. chumí	25. nemí
30. yú	27. chū	27. lh	19. hiní.	26. lö
31. çyamí	28. { ú	28. mö.	20. xō	27. tien
32. hoá.	{ suoy.	29. nèm	21. kaó	28. { semí
33. kî	29. gueý	30. saní	22. saní	{ chíamí
34. tý	30. chē	31. lö	23. tay.	29. ymí.
35. liè	31. lay	32. sú.	24. yó	30. cyní
36. tièn.	32. lh	33. pí	25. chuení	31. fá
37. fuení	33. famí	34. çyè	26. xè	32. çú
38. ximí	34. chí.	35. yú	27. çyuení.	33. chimí
39. chō	35. hân	36. kiá.	28. chí	34. chē.
40. tay.	36. chē	37. yén	29. kiaó	35. ngó
41. kieú	37. lay	38. { lîm	30. çyè	36. kimí
42. tú	38. lh	{ ngén	31. yú	37. liè
43. { uú	39. ý	39. chí	32. taní	38. nemí
{ piení.	40. chí.	40. { sō	33. tymí.	39. { sú
44. gè	41. píim	{ lí.	34. nay	{ chí
45. ximí	42. chē	41. pí	35. cè	40. cumí
	43. leaó		36. numí	

24. COL.	23. COL.	22. COL.	21. COL.	20. COLUMNA.
46. ngan	44. lh	42. { çû	37. yú	41. { yumí
47. mië	45. kí	42. { kí	38. uamí	41. { yë
48. kiën	46. chí	43. chí	39. chamí	42. tá
49. chiní	47. sù	43. chí	40. chumí	43. xí
50. chiní	48. chë	44. { skiní	41. { xü	44. chú
51. yuení	49. çamí	44. { taní	41. { limí	44. { kiní
52. { chë	50. lh	45. hoë	42. { fuení	44. { çú
52. { chë	51. ngan	46. gení	42. { yamí	45. { kuamí
53. uën	52. chí	47. kí	43. { kiwí	45. { lö
54. hoám	53. çymí	48. kieú	43. { uamí	46. { tá
55. taó	54. çyë	49. xí	43. { kuó	46. { fu
56. quomí	55. { tá	50. hoe	44. { cumí	46. tumí
57. çyën	55. { sö	51. chumí	44. { çú	47. { sö
58. uamí	56. uí	52. quamí	44. { çú	47. { famí
	57. uení	53. fá	45. çó	47. { çyë
				47. { tá
				47. { fö

29. COL.	28. COL.	27. COL.	26. COL.	25. COLUMNA.
32. tá	1. { lö	1. tymí	1. uú	1. ximí
33. tamí	1. { hö	2. chiní	2. çay	2. xí
34. { kiení	2. chaó	3. çao	3. kí	3. fá
34. { chumí	3. sú	4. ngó	4. { yuení	4. lumí
lh	4. pë	5. kiú	4. { çumí	5. kiení
nieñ	5. maní	6. hiá	4. { kë	6. quó
syú	6. çyü	7. tay	5. ximí	7. quení
çay	7. cë	8. çoní	6. kë	8. chamí
çó	8. taó	9. hiao	7. syeu	9. { miní
niö	9. gueý	10. ý	8. chiní	9. { miní
tay	10. { quamí	11. të	9. chiní	10. kimí
ceú	10. { çy	12. hö	10. yú	11. kiao
yuë	11. ymí	13. tiën	11. paní	12. yeú
çyë	12. gueý	14. tý	12. yamí	13. queý
tá	13. mië	15. kay	13. hoey	14. ngó
hoey	14. kiám	16. tay	14. tiën	15. tamí
sení	15. mimí	17. semí	15. xü	16. faní
uení	16. yení	18. chiní	16. hoey	17. kimí
gë	17. { çy	19. uë	17. ymí	18. kiení
kiení	17. { çy	20. çú	18. hoám	19. xí
lië	:	21. muy	19. tú	20. çuní
xí	18. saní	22. lí	20. çyý	21. çaní
fá	19. yë	23. hiamí	21. çaní	22. { schuení
chú	20. chú	24. ý	22. çyý	22. { chamí
cemí	21. nemí	25. paó	23. tú	23. pë
nymí	22. çó	26. cumí	24. kaó	24. fö
xü	23. ý	27. giní	25. kiní	25. kiay

29. COL.	28. COL.	27. COL.	26. COL.	25. COLUMNA.
chi	23. chin	28. y	26. xö	26. çó.
tum	24. nem	29. çó	27. cyë	27. uam
fam	25. xö.	30. xï.	28. kien	28. çpan
chi	26. kien	31. sú	29. hï.	28. çchi
kim	27. fum	32. sò	30. gin	29. kam
chum	28. çguy	33. lay	31. lay	30. çkaò
yë	28. çy	34. guey.	32. kï	30. ççui
cháo	29. sim	35. yuë	33. kim.	31. cyen
y	30. yuen	36. kiue	:	32. çü.
lam	31. kië.	37. pië	çsò	33. kem
cyên		38. sò.	ççui.	34. chö
hin		39. çkien	35. lay	35. gym
tây		çchum	36. fò.	36. yû.
chen		40. tum	37. tien	37. hõ
sú		41. kië.	38. guey	38. cum
sú		42. çni	39. uï	39. pí
çan		43. sieu	40. kiä.	40. lam.
kim		44. min	41. xim	çpién
liu		45. tē.	42. gë	41. çmuon
sieu		46. uü	43. yü	çchum
hien		47. sà	44. çni.	42. çtü
xü.		48. sú	45. çâm	43. chiü
		49. yñ.	46. fum	44. tao
		50. uën	çsaò	45. syuen
		51. çni	47. çyë.	46. min.
		52. uam	48. çó	47. xï
		53. yû.	49. çqey	48. fum
		54. chö	50. hoam	49. fã
		55. lin	51. xë	50. chü.
		56. :	52. çyeü	51. çin
		57. yñ	53. kï	52. yeü
		kim	54. yum	53. lö
		kien	55. syë.	54. kam.
		uë	56. chi	55. uë.
		së.	57. foë.	

PRÆFATIO.

Expositis in præcedenti Tabula terminis Sinicis, seu quod idem est, quomodo Characteres Sinici in Lapide comprehensi, Latine pronuntiandi sint; jam in sequenti Interpretatione, voces in præcedenti expositas, pari numerorum correspondensu, exponemus. Ita autem res se habet.

INTERPRETATIO II.

Verbalis Latina Monumenti Sino-Chaldaici.

Lin. 1.
Tab. ti-
tulus.

De magna ¹Gyn (Judæa videlicet) ²clarissimæ ³Legis ⁴promulgatæ in ⁵Cumî ⁶kuë
(id est, Sinarum Imperio) Monumentum.

o. Clarissimæ ¹Legis ²promulgatæ in ³Sina ⁴Lapis ⁵æternæ ⁶laudis & ⁷prologus.
⁸Tacyn (id est, Judææ) ⁹Ecclesiæ ¹⁰Sacerdos, ¹¹Kimcym, ¹²retulit.

Columna
prima.

I. **R**incipium fuit semper idem, ¹verum, ²quietum, ³primorum ⁴primum, & sine origine, necessario idem, ⁵intelligens & spirituale, ⁶postremorum ⁷postremum & excellentissimum existens, ⁸ordinavit ⁹cælorum ¹⁰polos, & fecit ex nihilo ¹¹excellentissimè; ¹²perfecti ¹³omnium ¹⁴Sanctorum, ¹⁵pro origine ¹⁶adorant, ¹⁷quem ¹⁸ille ¹⁹solus ²⁰personarum ²¹trium ²²unica ²³perfectissima ²⁴substantia ²⁵non ²⁶habens ²⁷principium, ²⁸veritas ²⁹Dominus ³⁰holooy ³¹statuit ³²Crucem ³³per ³⁴pacificare ³⁵quatuor ³⁶partes ³⁷Mundi, ³⁸commovit ³⁹originis ⁴⁰spiritum & ⁴¹produxit.

Col. 2.

2. ¹Duas ²mutationum ³causas (Sinicè ⁴dicuntur ⁵ym & ⁶yam, hoc est, ⁷materia & ⁸forma) ⁹obscurum ¹⁰vacuum ¹¹mutavit, & ¹²cælum, ¹³terram ¹⁴aperuit, ¹⁵Solem, ¹⁶Lunam ¹⁷circumvolvitur, & ¹⁸diem ¹⁹noctem ²⁰fecit, ²¹Ar-

¹⁷tifex ¹⁸operatus ¹⁹universas ²⁰res. ²¹idem ²²erigere ²³voluit ²⁴hominem, ²⁵ornato ²⁶donavit ²⁷amabilissimam ²⁸pacificæ ²⁹unionis ³⁰subordina-
tionem (id est, ³¹justitiam ³²originalem) ³³præcipiebat ³⁴quietem ³⁵fluctibus ³⁶maris, ³⁷integra ³⁸originis ³⁹natura ⁴⁰vacua ⁴¹humilis ⁴²que & ⁴³non ⁴⁴plena ⁴⁵superba ⁴⁶que, ⁴⁷sequi ⁴⁸appetituum ⁴⁹fluctuationem ⁵⁰corde, ⁵¹de ⁵²se, ⁵³neque ⁵⁴levissimè ⁵⁵desiderabat, ⁵⁶promanavit ⁵⁷à ⁵⁸Sotan (id est, ⁵⁹Diabolo) ⁶⁰extensus ⁶¹dolus, ⁶²clam ⁶³ornavit ⁶⁴naturam ⁶⁵puram & ⁶⁶simplicem ⁶⁷otiosa ⁶⁸pace ⁶⁹magnificam ⁷⁰in

3. ¹Illius ²permanentia ³medio ⁴odium ⁵Col. 3. ⁶occultavit ⁷simul ⁸per ⁹laudem ¹⁰malitiæ ¹¹ad ¹²intra, ¹³istud ¹⁴causavit ¹⁵ter ¹⁶centum ¹⁷sexies ¹⁸decem ¹⁹quinque ²⁰sectas, ²¹humeri ²²hominum ²³sequebantur ²⁴ordinem ²⁵vestigiorum ²⁶contendentes ²⁷texere ²⁸regularum ²⁹retia, ³⁰aliqui ³¹monstrabant ³²res ³³creatas ³⁴pro ³⁵credendo ³⁶princi-

principio, aliqui vacuum habebant pro
origine duarum causarum, aliqui præ-
stabant sacrificium ad accersendam for-
tunam, aliqui conquirebant falsa bona
ut deciperent homines, prudentiæ co-
gitationum inventiones dolosæ, amoris
passione, gaudentes laborabant sic

Col. 4. 4. Absque eo, quod possent conse-
qui, torrebantur acutissime revolutique
cremabantur; aggregantes tenebras sine
via; à multo tempore deperdentes ex-
cellentem beatitudinem; in hoc tempo-
re personarum trium una communicavit
seipsam clarissimo venerabilissimoque
Mi Xio; operiendo abscondendoque
veram majestatem; simul homo prodiit
in sæculum; Spiritus de cœlis, significa-
vit latitiam, Virgo fœmina peperit
Sanctum in *Taym* (hoc est, Judæa) cla-
rissima constellatio annuntiavit felicita-
tem; *Po su* (Reges ex illa terra Orien-
tali) viderunt claritatem, & venerunt
offerre munera subjectionis completa
bis decem quatuor sanctarum.

Col. 5. 5. Est prophetiarum antiqua Lex;
gubernavit familias, regna (id est, om-
nes) cum magna doctrina, locutus trinæ
unitatis puram, spirituales sine verbo-
rum strepitu, novam Legem; perfecit
bonos mores cum directa fide; ordinavit
octo finium & beatitudinum loca & gra-
dus; Locum igneum purgandi pulveris,
perficiendæ integritati, aperuit trium

virtutum scholam; reseravit vitam, ex-
tinxit mortem; appensus claro die, ut
destrueret inferni tenebrofi civitates, &
regionem; diaboli dolos cum hoc tota-
liter destruxit, directo

6. Pietatis navigio, ut subirent illu- Col. 6.
strissimas mansiones, animabus spiritua-
libus in illo tempore cum jam succurris-
set; potentiæ negotia hic consummasset;
seipso elevatus medio die ascendit in
cœlum; Scripturarum remanserunt bis
decem septem tomi; aperta est origina-
lis conversio, ut possent homines ratio-
nales ingredi; Lex lavacri aquæ spiritûs
abluendo superficiem exornat, & puri-
ficando, spiritum interius dealbat; si-
gnaculo Crucis dispersi in quatuor
partes Mundi, ad congregandos & pa-
cificandos sine labore pulsant ligna, ti-
moris, pietatis, gratitudinisque voces
personando.

7. Orientem sacrificando, respiciunt Col. 7.
vitæ gloriosæ iter, nutriunt barbas, quia
habent extra conversari cum aliis; cir-
cumradunt summitatem verticis capi-
tis, quia carent ad intra affectibus passio-
num; non fovent satellitia servorum,
æquales nobilibus ignobilibus cum ho-
minibus; non coacervant divitias, etiam
pauperibus erogant, cum, nobis; jeju-
nant, ut subjiciant intellectui scientiam,
& perficiant; vel ut quietent timoris pas-
siones propter fortitudinem; septem vi-
cibus

cibus offerunt laudis orationes magno
 adjutorio vivorum & mortuorum, se-
 ptem dierum primo

Col. 8. 8. Sacrificant, purificant corda, a-
 versiones peccatorum absolvendo; vera
 virtutum Lex excellit & difficillimè no-
 minari potest; operibus actionibusque
 illuminat tenebras umbrasque, cogimur
 vocare illam claram Legem; sola Lex si-
 ne Imperatoribus non magnificatur, Im-
 peratores sine Lege non ingrandescunt;
 Legem Imperatores edictis dilatando
 Mundum exornant claritate; *Tay cum-uen*
 Imperatoris clarissimi Sinarum Regni,
 temporibus ad illustrissimum sapientif-
 simum Imperatorem venit homo de *Ta-*
cyn (id est, Judææ) regno, habens supre-
 mam virtutem, nuncupatus

Col. 9. 9. *Lo-puen*, directus à cæruleis nubi-
 bus & deferens veræ doctrinæ scriptu-
 ras, contemplando ventorum regulam ad
 decurrenda laborum pericula; *Chen quon*
Kien si (est nomen Sinici anni cadentis
 in Christi annum 636.) pervenit in au-
 lam Imperator, præcepit Colao Vafallo,
Fam cum yuen lim (est nomen Colai) mit-
 tere regios scipiones (isti sunt rubri, &
 cum Imperator aliquid mandat, semper
 deferuntur) ad Occidentis suburbana
 hospiti obviam recipiendo, ingredien-
 tem intra palatium fecit transferri do-
 ctrinæ Legis libros, in palatio inquisivit
 de Lege diligentissimè, in penetralibus

profundissimæ doctrinæ, rectæque ve-
 ritatis, de proposito mandavit illam pro-
 mulgari dilatarique; *Chen quon* (anni sic
 dicti) decimus erat secundus annus,
 (hoc est, Christi 639.)

10. Autumni septima Luna edictum Col. 10.

Regis positum inquit Lex non habet or-
 dinarium nomen, sancti non habent sem-
 per eundem locum, decurrunt Mundum
 proponendo Legem, creberrimè suc-
 currentes multitudini populorum *Tacyn*
 (Judææ) Regni magnæ virtutis, *Lo puen*
 de longè portans Legis scripturas imagi-
 nesque, venit illas offerre in supremam
 Regiam, inquirendo sigillatim illius Le-
 gis intentum reconditum, excellens sine
 superficie; vidimus suæ originis radicalis
 principium, à mortalium creatione sta-
 tutam necessitatem, verborum sine su-
 perfluitate doctrinam, rationem ha-
 bentem oblivionis sustentaculum profi-
 cuam

11. Rebus, utilissimam hominibus, Col. 11.
 extendente opera in Mundo, ideò præ-
 cipio Magistratibus, ut in Regia, *ynym*
fam ædificent Tacyn (Judææ) Regni Ec-
 clesix unum locum, ponant Sacerdotes
 bis decem & unum homines. *Cum cheu* (est
 cujusdam antiqui viri nomen) virtute
 extincta, in nigro curru ad Occidentem
 recessit, verum Regiæ familiæ *Tam* do-
 ctrinæ claritas clarissimo spiritu Orien-
 tem perflavit, vulgata edicta sunt à Ma-
 gistratibus, reposuerunt Imperatorum
 pictas vera effigies, in templi parietibus
 Imperatorum figuræ exuperantes, quin-
 que coloribus cumulata luce illustrabant
 portas.

12. Sanctis

Col. 12.

12. Sanctis exemplis advenit felicitas, aeternum splendentis Legis terminus, examinando Occidentis terrarum descriptionum monumenta, & *Han guey* familiarum Regiarum Historiographos, *Tacy* Regnum ab Austro unitur coralli rubri maribus (id est Rubro Mari) à Septentrionali polo omnium pretiosorum lapidum montibus; ab Occidente immortalium hominum loco floridissimarum arborum, ab Oriente unitur loco *Cham sum* mortuaeque aquae; ex illius terra prodit igne *lavanda tela, balsamum odoriferum, lucidæ Lunæ †gemmae, noctu lucentes lapides pretiosi, consuetudinem non habent.

* Albestus in deserto Arabiae.
† Selenites lapis.

Col. 13.

13. Ratiocinandi populi, habent lætitiā pacificā, legem præterquam charitatis nullam aliam sequuntur; Reges sine virtutibus non constituunt; terræ mundus largus amplus, moribus florent illustrissimis; *Cao çun* magnus Imperator scivit reverenter imitari majores suos; expressit factis suum parentem, & in omnibus Regnis ubilibet ordinavit fieri claræ Doctrinæ Ecclesias; & sicut antea venerabatur *Olo puen*, sic fecit illum custodem Regni magnæ Legis dominum; Lex dilatata per decem *tao*, (id est, per omnia Regna) felicitatis radice cumulatissima;

Col. 14.

14. Ecclesiæ implebant centum civitates (id est, omnes) familiæ Regiæ ful-

gebant felicitate; *Xim lie* anno Bonzii usi viribus crexerunt ora (id est, Legem vituperaverunt) in *tum Cheu* (est Civitas in *Honan* Provincia) *Sien tien* (anno Christi 713.) finiente. Vulgares viri valde etiam illam irriserunt, calumniatique sunt in *Sy Kao* (antiqua est Regis *Uen* uam aula in *Xen sy* Provincia) erat *Gio* (Joannis est Sinico more vocabulum) Sacerdos. Caput *Lo ban* magnæ virtutis *Kie lie*, & *Kim* terrarum nobiles discipuli, rebus exterioribus superior ille Sacerdos unā cum aliis, pietatis cœlestis retia & fila dirupta refarcivit *Iuen çun-chi*.

15. *Tao* Imperator mandavit *Nyn* Col. 15.

Regni aliorumque quinque Reges personaliter descendere ad felicitatis mansionem (id est in Ecclesiam) erigere altaria, aulasque Legis, trabes columnasque concisas solidavit, & magis radicavit; Legis petra tunc inclinata etiam iterum rectificata fuit. *Tien pao* (anno Christi 747.) anno inchoato mandavit magnum Generalem *Kao lie su* (Eunuchus fuit) deferre quinque Imperatorum effigies veras, Ecclesias intra reponendas, dedit serici centum telas offerendas festivitatis augendæ gratia, Draconis barbæ licet longæ sint

16. Arcus armaque ex illo penden- Col. 16.

tes possumus attingere tamen manu (hoc est, absens quamvis sit Imperator, tamen sui memoriam in dictis rebus reliquit)

D

liquit)

liquit) Solis cornua dilatabantur clarissime, cœlorum color vicinus exæquabat omnia; Tertio anno *Tacyn* Regni erat Sacerdos *Kie ho*, qui iter dirigens per stellas pervenit in Sinas respiciens Solem, Imperatorem reveritus est ex illius mandato Sacerdos *Lo han*, Sacerdos *Pulum* atque alii septem viri cum magnæ virtutis *Kie ho* in *Nim kim* Palatio exercuerunt opera virtutum; in illo tempore Regia edicta in templorum tabulis (seu portis) in ipso frontispicio deferebant draconum Imperialium picturas.

Col. 17. 17. Pretioso ornatu splendore petrarum fulgentes illustrissimæ minii rubicantis, nubes, scripturam conspicuam reddebant, in vacuo ascendebat claritas irrigando diem, Amor beneficiaque Boreæ Austrique montibus exæquabantur altissimis, exundantiaque cum Orientis maris comparari poterat profundo; Lex non nisi consentanea rationi est, quod est autem tale convenit nomen optimum & famam habere, Imperatores absque illa non operantur, quod autem illi operantur, consentaneum est promulgari; *So cum uen min* Imperator in *Lim uu* & aliis quinque civitatibus multas erexit claræ Doctrinæ

Col. 18. 18. Ecclesias, Antiquam bonitatem adjuvit & felicitatem cœpit aperire maximum festum lætitiæ descendit & Imperatorum operâ suscitata sunt, *Tay cum*

uen uu Imperator lætitiæ referavit sanctum circuitum, profecutus negotia non frustranea, quolibet in Dei incarnati Natalis diei tempore mandabat incendendum Imperialem odorem per hoc admonens alios operari meritoria opera, mittebatque convivia ad illustrandum clarissimæ Legis populos; nempe cœlorum habuit pulcherrima lucra, ideoque potuit dilatare mortales, Imperatorium habuit locum & dignitatem

19. Originariam, ideo noverat su- Col. 19.
perare venena noster *Kien chum xim xim*
uen uu Imperator, instituit octo modos regiminis ad renovandam substituendamque tenebris lucem, aperuit novem ordines ut solum renovaret claræ Doctrinæ mandatum dirigendæ penetrandæque illius excellentissimæ rationi, orat sine verecundia cordis, pervenit ad Mundi supremum, & humilis est, promulgat pacem & veniam dat aliis, illustrissimæ est clementiæ & auxilio est omnibus afflictis, bona elargitur multitudini populorum, & nostrorum componendorum operum

20. Maximè studiosus, profudit di- Col. 20.
rectionis gradus decurrendos, obsequi fecit ventorum pluviarumque tempora, Mundum pacificavit, homines sciunt se regere, res possunt disponere, vivi noverrunt florere, mortui possunt lætari, operibus mortalium bona fama respondet, Natura

Natura profudit ex se perfectionem,
quia nostræ clarissimæ Doctrinæ Lex
potest negotiorum opera perficere, ma-
gnos largitus (titulos) Dominus; *Kin su*
Kuam lo ta fu (est titulus Officii intra au-
lam) & simul *So sam cye tu fo su* (Officii
extra aulam est titulus.)

Col. 21.

21. *Xi tien chun Kien* (alius titulus
Officii in aula) donavit purpuream ve-
stem Sacerdoti *Y su* pacificatori, aliisque
desideranti benefacere, bonum nomen
& famam Legis promulganti, de longe in
Vam xe chi chim venienti medio vere,
virtutibus superabat tres generationes,
scientias dilatabat decem perfectissimè,
à principio servierat in palatio Regis,
posteaque scriptum fuit nomen illius
in Regio libro ex *Xu lim de fuen yan* Re-
gulum cum *cu y* in principio.

Col. 22.

22. Adjuverat armigerantem in *So*
sam, So cum (Imperator) miserat illum, ut
sequeretur præeuntem, etiamsi videre-
tur sua persona cum dormientibus intra,
nunquam se mutavit in operibus exte-
rioribus, fuit Rex Reipublicæ pro un-
guibus dentibusque, fuit Exercitui pro
auribus oculisque, sciebat repartiri red-
ditus beneficiaque, nunquam aggrega-
bat pro sua domo, obtulit *Lim ngen ex*
Poli (vitrum pretiosum) dedit *Cu Ki,*
ex, aureos tapetes, interdum restaurabat
antiquas Ecclesias, interdum multipli-
cabat amplissimas Legis

23. Aulas, honorando exornando- Col. 23.
que domiciliis Mundum, sicut volati-
lium quibusdam alis, diligenter exercuit
opera; clarissimæ Legis discipulus obse-
quens caritati, distribuebat lucra; quo-
libet anno convocabat quatuor Eccle-
siarum Sacerdotes, inferviebat affectuosè
& reverenter ad minimum omnibus
quadraginta diebus, famelici qui venie-
bant, etiam pascebat illos, frigore alge-
bant qui venientes vestiebat illos, ægro-
tabant qui, curabat & erigebat illos, mo-
riebantur qui, sepeliebat & quiescere
faciebat illos, temporibus *Ta-so* non au-
diebatur

Opera mi-
sericor-
dia.

24. Ista pulchritudo (solebat hic sus- Col. 24.
cipere hospites & peregrinos lautissimè)
albis vestiebantur claræ Doctrinæ viri,
& modo videntur isti homines volui
sculperere universis perennis memoriæ
Lapidem, ut divulgentur felicia opera,
Sermo inquit, verus Dominus sine prin-
cipio, purissima quies semperque ea-
dem, omnipotens totius Mundi artifex
Creator statuit terram, erexit cœlum,
communicando seipsum, prodit in mun-
dum salutem instituit infinitam, ut Sol
resplendens ascendit, tenebras extinxit,
totam verificavit veritatis excellentem
profunditatem, Serenissimus *Ven* Impe-
rator Legis diadema tulit ante alios
Reges

Diversitas
vestium
inter Re-
gulares.

25. Usus benè tempore, abolevit Col. 25.
turbas,

turbas, cœlos dilatavit, terras extendit, clarissimæ illustrissimæ doctrinæ Legis verbis reduxit nostrum Sinarum Imperium *Tam*, traduxit Scripturas, crexit Ecclesias, vivis mortuis fuit instar navis centum felicitatum gradus fecit decem millium Regnorum pacem, *Cao cum* imitatus majores, etiam ædificiis perfecit Mundum, Pacis palatia humili luce impleverunt Sinarum terras, veram Legem extendit clarissimè, contulit titulos Legis domino, mortales habebant lætitiâ, pacem, res

Col. 26. 26. Carebant infortuniis calamitatibusque, *Yuen cum Ki* Imperator scivit se componere ad veritatem rectitudinemque; mandavit tabulas erigere lucidissimas Regiis scripturis florentissimè fulgentes, Imperatorum imaginibus clarissimorum resplendentes, illas omnia Regna valdè venerabantur, populi omnes renovabantur, homines gestiebant illa felicitate *So, Cum*, rediit iterum Imperatoris Majestatis dirigere cursum Imperialis Sol pepulit tenebras, felicitatis aura eliminavit noctem, fecit illam redire Imperiali domui, felicitatisque odore æternum extinxit stititque impetus furentium.

Col. 27. 27. Pacificavitque pulverem rebel-

lantium, fecit nostrum magnum *Hia* (ita etiam Sina vocatur) Imperium, *Tay cum hiao y* virtutibus univit cœlos & terram, aperuit beneficiis vitæ opera rebus auxiliatus pulcherrimo incremento, odores dedit in gratiarum actionem piissimus ad faciendas eleemosynas beneficentiâ faciebat descendere Majestatem, Luna, Sol perfectissimè conjunctæ in illo (id est omnia subjecta habuit) *Kien chum* gubernavit polos (id est Mundum) perfecit composuitque intellectus virtutem, robore pacificavit quatuor maria, exornavit adunavitque decem millium terminos, candelæ instar descendit in hominum secreta, ut speculum repræsentans rerum colorem.

28. Mundum illuminavit resuscitavitque, centum barbaris dedit leges, Lex sola amplissimè respondet unice perfectioni, coacti nomen illius dicemus, Lex est Trinitatis unius, Imperatores sciebant operari, Vasallus debuit referre. Erigo florentissimum Lapidem monumentum æternæ laudis originalem felicitatem magni Imperii Sinarum familiæ Regiæ *Tam* Imperatoris *Kien chum* secundo anno, cum esset principium Autumni mensis septimo die magni luminis florentissimi ornatus die, (hoc est, Dominico) erectus Lapis.

29. Illo tempore Legis Dominus (Episcopus) Sacerdos *Nym Xu* regebat Orientalium terrarum clarissimæ Legis populos, *Chao y lam*, qui antea fuerat *Tay chen su su çan Kim*. Vocatus Officialis *Liu sien* propria manu scripsit.

Col. 28.

Col. 29.
Sacerdotum est dare & explicare Legem.

INTER-

INTERPRETATIO III.

Seu

DECLARATIO PARAPHRASTICA

Inscriptionis Sinicæ, primùm è Sinico in Lusitanicam, ex hac in Italianam, & demùm ex Italica in Latinam linguam de verbo ad verbum translata, ut sequitur.

o. Declaratio del Xiu Piu, vel ut Commentator ait, facta à Sacerdote Regni Judææ, qui vocabatur *Kim Lim*.

I. **D**ico itaque hoc modo, ille qui semper verus fuit & quietus, omnis expers principii, intellectus profundissimi, & semper duraturi, eccellente potentiâ suâ ex nihilo creavit res omnes, infinita majestate sua & sanctitate fecit Sanctos. Hæc est essentia Divina, trina in personis, & in substantia una, Dominus noster, verus sine principio, *Olò, ò yu* (quod in Chaldæo idem ac *Eloha* significat) in figura Crucis fecit quatuor Mundi partes, commovit Chaos, fecit duo *Kis* (hoc est, duas virtutes, seu duas qualitates dictas *Ihyam*; Commentator habet, duo principia) fecit mutationem in abyſſo, id est, mutavit tenebras, comparuit cœlum & terra, fecit ut Sol & Luna motibus suis noctem & diem causarentur, res omnes fabricatus est. Verùm creando primum hominem ei præterea justitiam largitus est originalem, dominum eum constituendo totius Universi, qui de sua natura primò vacuus erat & vilis, seipso plenus, intellectu plano & æquali, & sine mistura nullum habens appetitum inordinatum.

II. Postquam verò Satanus fraudibus suis usus, effecit; ut Adamus id quod ex se & sua natura purum erat & perfectum, inficeret; hoc est, fecit ut malitia in ipsum intrare inciperet perturbatura pacem, & hujus suæ simplicitatis æqualitatem & discordiam illa fraude intro-

duxit. Idcirco trecentis sexaginta quinque sectis unâ post alteram obortis, unaquæque earum maximum quem poterat numerum ad se trahebat. Aliqui creaturam Creatoris loco habebant. Alii principium rerum omnium vacuum ponebant, & ens reale (alludit ad hoc secta Pagodum & Literatorum Sinen-^{365. sectæ.}sum) quoniam illi asserunt, quod principium, è quo omnia prodiere, sit vacuum; quod idem illis est, ac subtile, sensibus imperceptibile, etiamsi in se reale sit & positivum principium. Literati verò dicunt, quod principium rerum non solum reale sit & positivum, sed præterea quod talis sit figuræ & corpulentix, ut sensibus comprehendi queat. Quidam sacrificiis quærebant beatitudinem. Quidam bonitate quadam gloriabantur ad decipiendos homines, qua in re omnem suam scientiam & industriam collocabant, omni diligentia & intentione suis affectibus servientes. Verùm frustra laborabant & sine profectu, semper in pejus progredientes, quemadmodum contingit iis, qui è vase cretaceo ignem elicere volunt, obscuritatem addentes obscuritati, & hoc ipso veram semitam perdentes ad viam vitæ reverti nescientes.

III. Tunc una de Divinis personis sanctissimæ Trinitatis dicta Messias ^{Incarnatio Filii Dei.} restringendo tegendoque Majestatem suam, & se humanæ naturæ accommodando homo factus est. Quam ob rem

D 3

ad

Creatio rerum.

Kis, quid in Sinenſi lingua.

Lapsus Adami.

ad hoc gaudium annunciandum Angelum ablegavit, & de Virgine in Judæa natus est. Stella magna felicitatis hujus fuit annunciatrix. Reges ejus claritate perspecta munera oblaturi venerunt, ut Lex, & Prophetiæ viginti quatuor Prophetarum adimplerentur. Gubernavit autem Mundum Lege magna, condidit Legem Divinam, spiritualement sine verborum strepitu, fide vera consummavit: octo disposuit beatitudines: res mundanas mutavit in æternas: aperuit portam trium virtutum (Theologicarum) vitam dedit destruendo mortem. In persona sua ad inferos descendit, & omnia confudit dæmonia; nave pietatis suæ ad cælum conduxit bonos, & justorum animas in salutem vindicavit. Hisce denique finitis sua potentia circa meridiem in cælum ascendit, relinquens viginti septem Doctrinæ tomos ad portam magnæ conversionis Mundi aperiendam. Baptismum ex aqua & spiritu instituit ad abluenda peccata, & Mundum ad puritatem reducendum. Cruce utitur, ut omnes absque exceptione comprehendat, excitat omnes voce charitatis, reverentiam exhibere jubens versus Orientem, ut pergant in via vitæ gloriosæ.

Apostolorum, Sacerdotum seu Ministrorum Christi vita.

IV. Ministri ejus ornamenti exterioris causa barbam alunt, & coronas in capite faciunt (id est verticem radunt) ut ostendant se nullo intus affectu malo teneri. Mancipiis non utuntur: in alto & basso (id est, in prospero & adverso) seu humili omnibus se faciunt æquales: divitias non congregant, sed eas omnibus faciunt communes: jejunia colunt cum ad mortificandas passionem, tum ad præcepta Divina servanda: magni faciunt homines supra se elevatos & (à rebus mundanis) abstractos: septies in die orationes tam pro vivis, quam pro defunctis faciunt: septenis diebus semel ad animam à peccatis purgandam, puritatemque ei restituendam sacra faciunt. Quia Lex vera, & constans excellens est,

difficile est ei congruum nomen reperire, cum ejus effectus sit illuminare, & omnia claritate perfundere; undè necessarium fuit eam appellare *Kim kiaò*, hoc est, Legem claram & magnam.

Legis Christianæ excellentia.

V. Lex ubi personæ Regiæ defunt, non extenditur, nec dilatatur: personæ verò Regiæ absque Lege nequaquam magnificantur. Lege itaque, & Regibus concordantibus, & in unam veluti rem coeuntibus illicò Mundus illuminatur. Igitur Rege dicto *Tai cum veihuan-ti* tempestate illa celebri, singulari prudentia & sanctitate (Chinam) administrante, venit ex Judæa summæ virtutis Vir vocatus *Olò puen*, qui à nubibus deductus veram Doctrinam importavit: deductus etiam per ventos, & chartas hydrographicas multa pericula & labores sustinuit, & tandem anno *Chin quon & ieu siè* (erat ille annus Christi sexcentissimus trigessimus sextus) ad Curiam Regiam appulit. Rex verò famosus *Colào*, qui *Fam Kien lym* dicebatur, præcepit, ut accepto jumento obviam novo hospiti versus Occidentalem partem procederet, hoc est, versus Suburbium Civitatis, eumque omni benevolentia exceptum in Regiam introduceret. Jussit Rex traduci Doctrinam in Palatio, ibidemque unà investigavit veritatem Legis. Intellexit Rex esse veram Legem, & serio per totum Regnum cum efficacia & honore jussit divulgari & dilatari, & in hoc anno 12. *Cin quon* 7 mense Autumni (erat is annus Domini 636.) rescripsit in hunc modum. (Promulgationis tenor est iste, qui sequitur) Lex vera non habet nomen determinatum, nec sancti locum habent, ubi consistant, determinatum: excurrunt ad omnes partes, ut Mundum doceant, ad Mundo laboranti succurrendum, velis, remis ad utilitatem afferendam intenti. Ex hoc Regno *Tancin* (sive Judæa) *Olò puen* magnæ virtutis homo de locis adeo diffitis Doctrinam, & imagines Regiæ nostræ Curia præsentaturus asportavit.

Lex in Chinam apportatur.

Per Chinam divulgatur.

Imaginum SS. cultus.

Cujus

Cujus nos intentum docendi à fundamentis examinantes, invenimus doctrinam ejus admodum excellentem, & sine strepitu exteriori, fundatam principaliter in Creatione Mundi. Doctrina ejus non est multorum verborum, nec superficialitè suam fundat veritatem, salutem hominibus adferens & profectum: Undè congruum est, ut toto nostro Imperio divulgetur. Mandarinis quoque, qui *Nim fami* dicuntur, in eo Curia loco præcepit, magnam ut Ecclesiam exstruerent, eidemque viginti & unum Ministros deputarent. (Author *Kim Cim* laudat hinc Regem) scilicet ad vires Monarchiæ *Cheù Olad iù* (caput hoc est sectæ *Stai iù*, alii *Tausu*) debilitandas. In curru nigro versus Occidentem discessit, (hoc est extra Chinam.) Verùm ubi magnus *Tam* illustris factus est cum *Tao*, sanctum Evangelium Chinæ illatum est. Paulò indè Rex effigiem illius (*Olo puèn*) qui, ut diximus, primus Evangelium attulit, depingi curavit, & muro appendi; excellens ejus figura resplenduit portis Ecclesiæ, & memoria semper fulgebit in Mundo.

VI. Juxta Geographos, qui partium Occidentalium mentionem faciunt, & juxta Historicos duorum Regnorum *Han* & *Guei*, Regnum *Tan cin* (id est Judæa) ab Austro confine est Mari rubro, ab Aquilone relinquit Montes gemmarum, ab Occidente *Boco das fullas* (quod quid sit, difficile est conjicere, ego Carmelum suspicor esse) in prospectu versus Sanctos. Ab Oriente denique contermina est huic loco *Ciam fam* & aquæ, quam mortuam dicunt. Hæc terra cineres eructat igne calentes (fortè intelligit Lacum Asphaltitum) producit balsamum, gemmas minutas & carbunculos (quibus insinuat Ægyptum cum reliqua ora Rubri maris, in qua prædicta reperiuntur) Latronibus caret & Assassinis, populus in pace vivit & gaudio; in Regnum non admittunt nisi Evangelium; dignitates nulli, nisi virtute meri-

tis conferuntur: ædificia sunt grandia: (verbo) Regnum celebre est pœsi, alii ordine, & bonis moribus.

VII. *Docào*, alii *Caozum*, *Cùm*, filius *Tai çim*, gubernacula Regni adiit anno Domini 651. (continuando Author *Kim cim* hæc dicit) *Cào vim*, alii *Caozum*; magnus Imperator minimè virtutibus Avi sui degener, novit cum honore continuare intentum Avi sui, & dilatare & honorare res patris sui, præcipiens in omnibus Provinciis fieri Ecclesias, unàque honorans *Olo puèn* titulo Episcopi magnæ Legis, quæ gubernat Regnum Chinæ. Tum lex Dei promulgata est per decem Provincias (quibus Sinense Regnum continebatur) & Regnum summa pace fruebatur, Ecclesiis replebantur omnes urbes, & domus felicitate Evangelii florebant.

VIII. In hoc anno dicto *Xim liè* (qui tum annus Domini 699.) Bontii Pagodum sectatores suis usi viribus extulerunt voces, (id est blasphemarunt nostram sanctam Legem) in loco qui dicitur *Tum Cien* (erat is fortè in Provincia *Honan*) & in fine hujus alterius anni dicti *Sien tien* (qui respondet anno Domini 713.) quidam privati homines in *Sieno*, quæ erat antiqua Regia *Ven vam*, (Commentator vult esse *Siganfu*, in Provincia *Xensi*) ausi sunt nostram sanctam Legem fannis, ludibrio & vituperio proscindere.

IX. Hoc tempore erat quidam princeps Sacerdotum (videtur fuisse Episcopus) nomine Joannes, & alius magnæ virtutis Vir, nomine *Kie Lie*. Hi duo cum aliis nobilibus popularibus suis non famâ minus, quàm rerum mundanarum contemptu celebribus, cœperunt iterum ritè Evangelium suum excellens explicare continuando, & fila (malitiâ Cacodæmonis) pridem rupta reficere. Rex dictus *Huen cum chi tao* (cœpit hujus Imperium anno 719.) quinque Regulis præcepit, ut in persona adirent felicem domum (hoc est Ecclesiam) & erigerent altaria. Tum columna Legis,

Lex reviviscit.
quæ

Ecclesiam exstrui curat.

Effigies *Olo puèn* primi Sinenfium Apostoli.

Descriptio situs Judææ juxta Sinenfium Geographos.

In decem Provinciis Chinæ prædicatur Evangelium.

Persecutio movetur contra legem.

quæ ad breve tempus jacuit prostrata, cœpit rursus erigi, & incrementa sumere. In hoc principio anni *Tien pao* (quod erat anno Domini 743.) præcepit Rex *Ota-Ciam Kuen* (nomen tituli dicto *Cuoliè siè* (erat is Eunuchus summâ apud Regem gratiâ valens & auctoritate) ut effigies veras quinque Regum prædecessorum Avorum suorum deportaret, & in Ecclesia collocaret, unaque centum pretiosarum rerum cimelia in Ecclesiam deferret ad solemnitatem hanc celebrandam (dicit author *Kim Cim* in laudem ipsorum Regum) Barbæ longæ Draconis etiam si longè sint, nihilominus arcus & enses ejus manibus apprehendi possunt (alludit ad historiam quandam antiquam ejusdem Regis) qui fingebatur ascendisse in aëra Draconi insidens, quem servi, qui se dicebant ituros cum Rege, variis armorum generibus instruxerant; qui verò remanserant, barbam Draconis vellicantes, arma quædam tulerunt, in memoriam Regis, in iis veluti præsentem eum intuentes. (Alludit itaque Author hujus scripturæ ad hanc historiam, ut declarat effigies memoratorum Regum, Regi præsentium & viventium loco fuisse; ideò subjungit, Claritudo, quam reddunt hæ imagines, ostendit eos nobis præsentem adesse.)

Fabula
Sinen-
sium.

Anno 745.
appulit
alius Præ-
dicator ex
Judæa.

X. Anno tertio *Tien pao* (annus is erat Domini 745.) fuit in Judæa, alii in India, Sacerdos quidam *Kiehò*, qui stellarum ope ductus in Chinam appulit, & respiciens Solem, (erat hæc cærimonia eorum, qui ad Regis admittebantur colloquium) ad conspectum nostri Imperatoris intromissus est. Rex autem jussit, ut Sacerdos Joannes & Paulus cum aliis ejusdem professionis viris, & cum præsentem tantæ virtutis Viro *Kie hò* ad palatium *Him Kim* vocatum, ad adorandum, & ad sancta (devotionis) opera exercenda sese conferrent. Hoc tempore literæ Regiæ in tabellis Ecclesiæ servabantur, pretiosè se-

cundum ordinem ornata, splendentes colore rubro & cæruleo, & penna Regia replebat vacuum, ascendens, & ad Solem usque pertingens: favor ejus & dona altitudini montis Austri comparantur, & abundantia beneficiorum profunditatem æquat maris Orientalis. Ratio non potest non probare approbatum, & memoratu dignum. Ideò Rex dictus *Sa Cum nen men* sive *Ven min* (qui regere cœpit anno 757.) in hoc *Lim sui seu*, & quinque urbibus recenti mandato Ecclesias fieri jussit. Erat hic Rex eximie indolis, sub quo porta felicitatis toti Regno aperta est, hac felicitate, gaudio, & plausu existentibus, res gubernationis Regalis maximè elevata sunt.

Anno 757.
Rex Sa
cum nen
men, &
ejus vir-
tutes.

XI. Rex *Tai cum ven vu* (adiit Imperium anno 764.) bonorum temporum particeps factus, negotia Regni sine difficultate administrabat: Festo nascentis Christi singulis annis in gratiarum actionem mittebat odora menta cœlestia, & ad honorandos hujus sanctæ Legis ministros, rerum omnium, & annonæ Regiæ assignabat provisionem; Certè cœlum Mundo tribuit pulchritudinem & perfectionem, & ideò liberaliter res producit; Hic Rex imitabatur cœlum, idcirco noverat alere & sustentare suos.

Anno 764.

Regis Tai
cum vir-
tutes.

XII. Rex *Kien cum ximi ven vu*, (regnans anno 781.) octo utebatur modis ad præmiandos bonos, & castigandos malos. Novas rationes ad Evangelii statum instaurandum, promovendumque instituit. Regimen ipsius erat admodum excellens; Rogamus Deum pro ipso, non verecundantes in hoc. Magnæ virtutis erat, humilis, pacificus & doctus, tolerabat proximum, abundabat charitate ad omnes juvandos, & benefaciebat omnibus viventibus. Hæc est vera via, & scala sanctæ Legis nostræ, facere ut pluvia & venti solitis temporibus revertantur, Mundus sit quietus, homines benè gubernati, res singulæ rectè dispositæ, viventes benè

Anno 781.

Evangelii
& Legis
Christi-
anæ effe-
ctus.

vivant,

vivant, defuncti gaudio perfruantur. Hæc habere in promptu, & rationem reddere, in veritate procedit ex nostra sancta fide, & omnes effectus sunt fortitudinis & potentia sancti Evangelii nostri.

XIII. Rex Sacerdoti dicto *Usù* magno Legis promulgatori hosce titulos dedit *Kim iù*, *quàn lò tai fù* (officium est in Regia aula) & *Sou fùn ciè tì fù lèi* (officium extra aulam) *Xi tien thum Kien* (officium quoque aliud est, quorum explanationem non inveni in Exemplari.)

Dona Regis facta prædicatori Verbi DEI.

Item dicto Sacerdoti magnæ Legis promulgatori vestimentum Ecclesiasticum coloris cærulei (Italicè *di color pavonazo*) donavit. Erat Sacerdos iste pacificus, aliis benefacere gaudebat, virtutis opera summo studio peragendo. Advenit ille in Chinam regione remota è loco dicto *Vam xi ciù chini* regionis Pagodum, quod idem ac regio longè diffusa India. Ejus res gestæ tres generationes famosas Chinæ superarunt, & reliquas scientias perfectè dilatavit. In principio Regi in aula serviebat, post ejus nomen Libro quoque Regio illatum.

XIV. Regulus *Fuen yam*, dictus quoque *Cò cù y*, titulo *Chum Xulim* illustris, in principio bellicis studebat negotiis in partibus *Sofam*. Rex verò dictus *Sò cùm* præcepit *Ay sù*, sive *Y sù*, ut *Cò cù y* favorabilius cæteris promoveret (videtur quod Rex jussit eum esse Consiliarium *Cò cù y*) etiamsi vehementer à Capiteo amaretur, non curavit tamen stylium ejus ordinarium procedendi; erat enim unguis & dentes Reipublicæ, oculi & aures Exercitus (phrasis Sinica) sciebat distribuere redditus suos, non domi accumulare. Obtulit Ecclesiæ rem preciosam dictam *Poli* (videtur fuisse ex vitro) hujus loci (*Cim reguen*, alii *Lintiguen*). Præterea tapetes auro intertextos hujus loci, (*ciè K*) dictos: refecit Ecclesias veteres de novo fundans, & stabiliens atrium & domum Legis: adornans domus, & hospitia splendentia instar pha-

sianorum volantium, præter exercitia sanctæ Legis nostræ operibus studebat charitatis, quotannis quatuor Ecclesiarum Sacerdotes congregando, quibus toto corde inserviebat, de rebus omnibus necessariis providebat spatio dierum quinquaginta, adhuc famelicos saturabat, nudos cooperiebat, infirmos curabat, mortuos sepeliebat.

Regis opera charitatis.

XV. Tempore *Tà sò* cum omni parsimonia sua similis non est audita bonitas (erat hic *Tà sò* Bontius secta Pagodus) qui in maxima quadam Congregatione Bonziorum, in qua agendum erat de rebus sectæ suæ, officioungebatur hospitem excipiendorum, & procurandarum rerum unicuique necessariarum. (Ideò Author tractando de operibus charitatis *Oy siè* hunc *Tan sò* anteponit.) Sed tempore hujus Evangelii similes homines videmus sanctis operibus vacantes. Idcirco, ut in lucem irent opera tam heroica, Lapidum huic magno ea inculpere volui.

Felix Ecclesiæ Sinenfis status Lapidum inciditur.

XVI. Dico itaque, DEUS verus, expers principii, purus, quietus & immutabilis est, ille fuit primus Creationis artifex, aperuit terram, elevavit cælum; Una ex personis pro æterna mortalium salute factus est homo, ascendit in altum Solis instar, destruens tenebrorum, & in omnibus profundam veritatem stabiliens.

XVII. Splendidissimus ille Rex, qui verissimè primus primorum Regum fuit, opportunitate usus omnem sustulit difficultatem, cælum dilatatum est, terra extensa. Clarissimum est Evangelium nostrum, quod Regno *Tam* illatum est, afferendo doctrinam, Ecclesias erigendo, pro vivis & defunctis loco fuit navigii: omnem felicitatem exaltans, quietem dedit universo Mundo.

XVIII. *Cad cùm* insistendo vestigiis Avi sui denuò ad novas Ecclesias extruendas animum adjecit. Templata pacis alta & magnifica terram repleverunt omnem. Lex vera induit pulchritudinem.

Ecclesiæ rum erectio.

Titulus
Episcopi
& ejus-
dem assti-
matio.

nem. Titulo honoravit Episcopum, tranquillitate & gaudio populi sine laboribus potiti.

XIX. Sapiens Rex *Ni uen cum* novit ingredi vias veras & rectas: tabulæ Regiæ erant magnificæ & illustres, literæ Regiæ in iis florebant & resplendebant. Figuræ Regiæ elucebant: Omnis populus profundè eas venerabatur, omnia dilatabantur, & homines ex eo gaudio summo perfruebantur.

XX. Hic Rex *Sò cum*, regnando in propria persona venit ad Ecclesiam; Sol sanctus resplenduit: nubes felices omnem caliginem & obscuritatem noctis dispulerunt. Felicitate in Regia domo aggregata, mala cessarunt, sublatisque dissensionibus Imperium nostrum restitutum est.

Splendor
Ecclesiæ.

XXI. Hic Rex *Tai cum* fuit obediens, virtute cælum æquavit & terram; dedit vitam populo, & rebus singulis progressum. Odoramenta in gratiarum actionem misit Ecclesiæ, exercuit opera charitatis. Sol & Luna in ejus uniebantur persona, hoc est, omnes ad obedientiam ei præstandam advolabant.

Illustrata
fidei arti-
culis.

XXII. Hic Rex *Kien cum* in regimine constitutus claram reddebat virtutem: armis quatuor maria pacificavit: literis decem millia confinium illustravit: instar candelæ secreta hominum illuminavit, & velut in speculo detecta cernebat omnia, totum resuscitavit orbem: cuncti Barbari regulam vivendi acceperunt.

Lex Di-
vina.

XXIII. Lex, ô quanta, quam perfecta, & quam ad omnia sese extendit! volens eam nuncupare non potui non Legem Divinam appellare. Reges noverant res suas disponere, ego Vasallus eas possum enarrare, idè erigo hunc Lapidem prædivitem, in præconium magnæ felicitatis.

Lapis ere-
ctus anno
782.

XXIV. In nostro Potentatu magni *Tam*, anno secundo hujus *Kien cum* (videlicet anno Domini 782.) die septimo

mensis Autumni, die Dominica, hic Lapis erectus fuit, Episcopo *Him cum* Ecclesiam Sinensem administrante; Mandarinus nomine *Liu sièci yen*, tituli erat *Ciao y cum*, alii *Chio y lam*, in quo Officio ante eum fuit *Tai cieù siè su Can Kium*, hanc sua manu confecit inscriptionem.

Atque hæc est explicatio inscriptionis saxo insculptæ, in qua illud sanè summa admiratione dignum est, adèò variam & multiplicem rerum, quam hoc saxum continet, relationem, tam arcto spatio, & characteribus non nisi mille octodecim comprehendi potuisse: Fuit autem hujus scripturæ duplex facta interpretatio; præsens admodum conformis est illi, quæ facta fuit *Pequini*, deindè etiam à *P. Michaële Boimo* denuò ex Sinico Exemplari exposita, quæ & elegantior est, & magis propria, Sinicæque phrasi magis conformis; & quamvis ob eandem causam appareat minus elegans in nostra lingua, est ea nihilominus elegantissima, & quoad stylum & phrasim Sinicam maximè ab omnibus iis, qui se dictæ Linguae magistros profitentur, laudata. Colligitur autem ex hoc Monumento, primò Legis Christianæ in Regnum Sinicum, quæ ante mille circiter annos contigit, introductio. Item quanto cum honore & veneratione ab Imperatoribus ea fuerit recepta; quomodo & per quantas Provincias fuerit promulgata; quantum 150. annis, quibus maximè floruit, fuerit dilatata: quales denique persecutiones bis sustinuerit; ita iis paulatim suppressa, ut nisi ejus in hoc Monumento remansisset notitia, nulla ejus vestigia amplius superessent. Certè in *Chronicis Sinensibus*, de ejus in Chinam introductione præter memoratorum Regum & Mandarinorum nomina, vix quicquam invenitur. Inventus autem est hic Lapis paucis ante annis, quam Patres Societatis *JESU* in Chinam appellerent; Undè apparet tam eximiarum & sublimium rerum interpreta-
tionem

Quo tem-
pore Lex
Christia-
na Chinæ
fuerit il-
lata.

Divina providentia in delecto Monumento.

tionem non fuisse reservatam, nisi iis, qui divinarum humanarumque rerum scientia egregie instructi, ejusdem Doctrinae Legisque vetustate temporum oblitteratae, futuri erant annunciatores propagatoresque. Atque haec quidem quoad

inscriptionem Sinico Characterem factam sufficient. Quoniam verò multa in hac interpretatione obscura sunt, ea Scholiis illustranda duxi, unà cum consensu doctrinae omnium Orthodoxorum Orientalium, quae in ea continetur.

CAPUT IV.

De Cruce in supremo Lapidis apice incisa.

Ta Divinae providentiae comparatum est, ut cum insignior in Regno quopiam aut Republicae statu rerum imminet immutatio, illam, priusquam contingat, veluti prodigiis quibusdam ostentorumque monstris exprimere soleat. Quanta paulò ante adventum Christi prodigia in Imperio Romano visa sint, plena sunt omnium Historicorum monumenta. Quanta excidium Hierosolymitanum portenta praecesserint, legat, qui volet, *Agesippum*, *Iosephum*, aliosque. Quae uti in omnibus Rerumpublicarum revolutionibus irrefragabili Scriptorum testimonio confirmantur, ita in Japonia quoque & vasto Sinarum Imperio jam ad conversionem maturo, de nova sacrosanctae Crucis inventionem verificata sunt. In Japonia findentibus arborem Crux inventa rei novitate omnes in admirationem traxit. Legimus in *Historia Indiarum Occidentalium* fuisse in Mexicano Regno virum Sacrificiorum praesidem, quemque Prophetæ loco habebant; hic dicitur paulò ante Americae sive Novi Mundi inventionem dixisse, venturum ac jam propè imminere tempus, quo peregrina gens ex Oriente appulsa totum Regnum eorum subjugaret imperio, atque idolorum statuas vel ad primum Crucis, quam secum portabant, conspectum fugituras, quod eo prorsus modo, quo praedixit, evenit; Siquidem Ferdinandus Cortesius vix dum incogniti Regni oram appulerat,

cum ecce Vexillum nigrum rubea Cruce signatum expandens, virtute ejus mirifica atque unà rerum benè gerendarum in Deum fiducia fretus, gentilibus sibi subjectis, universo Regno potitus est; Non dicam hìc de arbore in Crucis formam paulò ante fidem Christi in Regnum Chilense introductam excrescente; cum hisce *Annalium Indicarum Societatis nostrae* monumenta plena sint, quemadmodum in *Opusculo nostro de prodigiis Crucibus in vestibus hominum anno 1660. Neapoli visis* fusè à me tractatum fuit. Sed ut ad Sinas revertamur, varia Crucis signa in China reperta fuisse supra in *Prefatione ad Lectorem* innuit *P. Boimus*. Ad *Chiang* fluvium in Provincia *Honan* eodem propè tempore, quo hoc Monumentum, ingens Crux ferrea reperta fuit: In nonnullis quoque Provinciis Cancrì reperti sunt antehac nunquam visi, qui albæ Crucis schemate in dorso insigniebantur. Imò in ipsa Provincia *Xiamsi* nonnullos homines, quos Crucis adoratores dicebant, inventos esse, ab Hebræo quodam Sinensi Mandarinò primum didicit *P. Matthæus Riccius*. Verùm quoniam res consideratione digna est, eam ex *P. Trigautii historia* paucis perstringemus.

Nunc ad Christianae veritatis reliquias colligendas & persequenda vestigia èd me libentius accingo, quòd in Europæis nostris scio fore gratissimum. Ex eodem *Judeo* aliisque indiciis id annis superioribus accepimus. Cum jam aperte *P. Matthæo Riccio* constitit Li-

Cruce Regni Chile.

Cruce ferrea ingens in Honan inventa.

Cancrì cruce insigniti antea nunquam visi.

P. Nicolaus Trigautius de Crucis adoratoribus.

Conversiones rerum ut plurimum prodigia solent praecedere.

In Japonia Crux inventa incisa arbore.

Prophetia de inventionem Americae.

Crucis figura Sinæ denarium numerum notant.

centiatum illum Sinensem esse Legis antiquæ Professore, ad aliquod apertius, quam quod eatenus habebamus rei Christianæ vestigium deprehendendum animum applicuit. Et quidem quam diu hoc eos nomine appellavit, nihil affecutus est, sed paulatim variis eos Legis dogmatis describens, ubi de Cruce sermonem miscuit, quod maximè optabat, affecutus est. Apud Sinas Crucis nullus est usus, & ideò neque nomen, quamobrem nostri nomen illi Sinicum imposuerunt, illud à caractere, qui denarium numerum significat, & perfectam Crucem hoc signo + exprimit, mutuati. Et fortasse non sine numine accidit, ut idem hodiè nostri Cruci nomen imponerent, quod veteres olim apud Sinas, eadem sermonis penuria compulsi jam antè indiderant: utrique enim Scie-cu, id est denarii numeri characterem appellarunt, nec in eo sacrarum literarum exemplo, à quibus litera T designatur, discesserunt, perfectiorem etiam Crucis figuram mutuati. Cum igitur de Cruce hoc nomine appellata sermo illatus esset, Israëlita ille narravit, in Metropoli Cai fum' fù ejus patria, & in alio Emporio celeberrimo Lincinon nomine Provinciae Sciantum, & in Sciansi Provincia externos quosdam vivere, quorum majores è Regnis Occiduis advenerant, eos esse Crucis adoratores, eamque solere in cibo potuque digito exprimere, sed neque se, neque illos arbitrari scire, cur eum ritum adhibeant. Hoc Israëlita testimonium cum eo consentiebat, quod jam diu Patres ex variis audierant, de eodem Crucis exprimende ritu variis in locis usurpato. imò infantibus in fronte Characterem eundem salutaris signi atramento exprimi contra puerilia infortunia. Cum his quoque consentit id, quod Hieronymus Ruellus in Commentariis ad Cosmographiam Ptolomæi, cum de Sinis loquitur, annotaverat. Et quoniam de Cruce apud Sinas agimus, omitti minimè debet aliud ejus vestigium. Vidit unus è nostris Patribus in antiquarii manibus venalem nolam ex ære Campano perelegantem, in cujus apice sacra ædicula insculpta erat, & ex adverso ædicule Crux, in circuitu verò Græci aliquot Characteres. Comparare sibi eam voluit, qui vi-

Alia vestigia Christianæ fidei.

dit, sed in pretio minimè conventum, nec unquam postea ad describendos illos Characteres antiquarius ille comparuit. Addebat idem ille Israëlita, illos ipsos Crucis adoratores, Doctrinæ partem, quam ipsi precationum loco recitabant, è suis ipsorum libris desumi, & utrisque esse communem, fortasse Davidicum Psalterium intelligebat. Hos afferebat fuisse permultos in Aquilonaribus maximè Provinciis, & literis & armis ita floruisse, ut suspensionem Sinis naturâ facillimis rerum novarum fecerint. Eam suspensionem arbitratur ab Saracenis Christiani nominis hostibus toto terrarum orbe acerrimis excitatam ante annos non amplius sexaginta. Ea suspicio eo pervenit, ut cum à Magistratibus manus injici sibi timerent, omnes hac illac diffugerint, & alii se Saracenos, alii Judæos, plerique idolorum cultores mortis metu professi sint: eorum templa in idolorum fana commutata sunt, & templum quidem Crucis apud suos ipse suo nomine, quo nunc ex quo sanum est, dicitur, appellabat. Et ex eo tempore tanto sunt metu consternati, ut nihil aliud occultent, quam se ex ea gente prognatos. Undè factum est, ut cum frater noster eò se contulisset, ad Christianorum reliquias explorandas, & familiarum nomina ab Judæo commemorata secum deferret, nemo ex iis fuerit, qui se talem profiteretur, ideò fortasse quod frater noster ex vultu Sinæ esse nosceretur, & suspicarentur fortasse eum exploratorem esse ab Magistratibus transmissum, nec hætenus per nostrorum paucitatem Europæus eò Sacerdos mitti potuit, quanquam opus erit per otium ibi sedem figere ad varios metus eximendos, quod aliquando Deo benè volente præstabitur. Hæc Trigautius.

Latent Crucis cultores.

Certè tempore M. Pauli Veneti anno 1286. in Tartaria uti plurimi Christiani fuerunt, ita Crucis quoque venerationem & usum maximè floruisse, ipse αὐτόπῃς testatur: Cum enim Naiam religionem Christianus Cublai magni Tartarorum Imperatoris Regnum ambi-
ret, & jam alterius Regis Caydu auxiliariis copiis exercitum quadringentorum millium comparasset, eum Cublai
neccum

« Historia Na-
« iam
« Christi-
« tiani
« ex M.
« Paulo
« Veneto.

» necdum ad pugnam paratum ex impro-
 » viso, æquo ferè exercitu in vastissima
 » planitie adortus, totum penè *Naiam*,
 » exercitum delevit. Et quoniam *Naiam*,
 » uti suprà dixi, religione Christianus
 » erat, non tamen more Christiano vive-
 » ret, nihilominus Vexillum suum prin-
 » cipale signo Crucis instruxerat, nec
 » paucos secum habebat Christiani nomi-
 » nis professione claros; Judæi verò &
 » Saraceni exercitus *Cublai* post fœdam
 » hostis acceptam cladem Christianis im-
 » potentiam Christi, Vexillo suo, cui
 » *Naiam* Crucis signum imposuerat, *Cu-*
 » *blai* potentiam superare non valentis
 » exprobrare cœperunt: Qui injuriam
 » Christo arrogatam non ferentes apud
 » Imperatorem querelas contra Judæos &
 » Saracenos deponere non destiterunt.
 » Qua de causa Imperator convocatis Ju-

dæis, Saracenis & Christianis, ad hos
 conversus ita dixit: *Deus noster & Crux*
ejus noluit quidem Naiam præsidium ullum
afferre, verum vos proinde propterea nolite
erubescere, quia Deus bonus & justus iniqui-
tati & injustitiæ patrocinari minimè debuit;
Naiam domini sui proditor extitit, atque
contra omnem æquitatem rebellionem excita-
vit, & quidem Dei vestri auxilium in sua ma-
litiâ imploravit; sed ille ut Deus bonus & re-
ctus illis criminibus favere noluit. Unde &
Judæis Saracenisque Christiani nominis hosti-
bus interdictum, ne Christianorum Deum
aut Crucem ejus amplius blasphemis prosci-
dere præsumerent, atque hoc pacto illis silen-
tium impostum est. Hæc ex M. Paulo Vene-
to. Ex quo patet, Christianam Reli-
gionem maximè iis in regionibus flo-
ruisse, de quibus postea fufius.

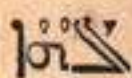
Testi-
 moniata
 Regis
 Cublai
 de Chri-
 sto ejus-
 que cru-
 ce.

CAPUT V.

De Articulis fidei cæterisque cerimoniis & ritibus in Monumento contentis.

TRINITAS Sacrosancta adeò ex-
 pressis verbis in Monumento
 continetur, ut ejus fufiorem
 expositionem minimè necessariam du-
 cam; postquam enim essentiam natu-
 ramque Dei in secundo puncto diligen-
 ter per attributa convenientia exposuif-
 set, addit postea: [*Hæc essentia Divina, tri-*
na in personis, & in una substantia.] quod suf-
 ficit innuisse. Hæc triuna substantia *Olooy*,
 quod in Chaldæo *Eloho* indicat
 forsan. In figura Crucis fecit quadri-
 partiti Mundi partes. Commovit chaos,
 alludit ad primordiale rerum creatio-
 nem ex chaotica massa peractam. [*Fecit*
duo Kis,] id est, principia, quæ Commen-
 tator *Sina* nil aliud esse dicit, quàm mate-
 riam & formam, vel ut alii, cœlum &
 terram, quorum illud activum, hoc passivum
 rerum principium est. [*Idcirco 365.*
sectis obortis.] quæ ad literam minimè in-

Sacrosan-
 cta Trini-
 tas.

telligenda sunt, sed per quandam cata-
 chresin seu hyperbolen, tot nimirum se-
 ctas, quot dies in anno sunt, exortas, id
 est, quasi omni die nova secta, post pri-
 mi hominis lapsum, & originalis justitiæ
 jacturam, prodierit.

In IV. puncto docet Incarnationem
 Filii Dei, ex Virgine in Judæa; Stellam
 præviam Magis cum muneribus ad Chri-
 stum adorandum exponit. [*Ut Lex &*
Prophetiæ 24. Prophetarum adimplerentur.]
 alludit ad quatuor Prophetas majores,
 minores quatuordecim, quibus si jun-
 gas Abraham, Isaac, Jacob, Job, Moy-
 sen, Samuel, David & Zachariam, pa-
 trem S. Joannis Baptistæ, habebis 24.
 Prophetas. Deinde prosequitur Christi
 post mortem descensionem ad inferos,
 ascensionem ad cœlos, relictis post se
 27. Libris, qui sunt Testamentum no-
 vum, id est quatuor Euangelia, Actus
 Aposto-

Incarnatio
 Filii Dei.

24. Pro-
 phetæ qui.

27. Libri
 novi fœ-
 deris qui.

Apostolorum, quatuordecim Epistolæ S. Pauli, tres S. Joannis, una S. Jacobi, duæ S. Petri, una Judæ Thadæi, & Apocalypsis, qui faciunt 27. Libros novi fœderis.

Sacerdotum habitus.

In V. puncto exponit primò Sacerdotum habitum, utpotè qui barbam alebant, verticem in formam coronæ radebant, quod usitatum fuisse Sacerdotibus & Episcopis animarum, Ecclesiasticæ primorum temporum cærimonix satis ostendunt, atque hic mos in hunc usque diem, atque à multis tum Orientalis, tum Occidentalis Ecclesiæ fervatur.

Mortificatio passionum, & paupertatis voluntariæ votum.

Communis victus.

Jejunia.

Septem horarum Canonice preces.

Purgatorium.

Commendat prætereà in sancti Evangelii testimonium mortificationem passionum & perturbationum animi, æquanimitatem, contemptis divitiis paupertatem voluntariam; communem in omnibus vivendi rationem, ut in primitiva Ecclesia, & moderno tempore in communi Religiosorum convictu usu venit. Extollit prætereà jejunium tum ad præceptorum Divinorum observationem, tum ad carnis stimulos compescendos remedium opportunum, imò necessarium.

Septies in die orationes tam pro vivis, quam pro defunctis faciunt. Alludunt autem, tum ad septem horas Canonicas, tum ad orationes pro animabus in Purgatorio detentis institutas, in quibus è pœnis liberandis, suffragia Ecclesiæ Catholicæ multa posse, tota Ecclesiastica antiquitas luculenter docet; frustra autem orarent pro animabus jam cœlesti beatitudine fruentibus, cum jam finem suum sint consecutæ; frustra pro in inferno detentis, cum in inferno nulla sit redemptio possibilis; ergò pro animabus in purgante igne existentibus; ut proinde vel ex hoc Monumento Heterodoxi veteris Ecclesiæ cum moderna consensum discere non erubescant. Atque hæc fuit doctrina primorum Christianorum & Orientalis & Occidentalis Ecclesiæ, usque in hæc usque

tempora continuata: Quod ut luculenter innotescat Heterodoxis, hic nonnulla testimonia Chaldæorum, sive Syrorum adducam, ex quibus doctrina propagatorum Syro-Chaldæorum Evangelicæ Doctrinæ intra Sinas, sensus de Purgatorio apertè ostenditur. Primò Syro-Chaldæi in ipso Missæ pro defunctis hymno, ita cantant:

ܘܢܘܢ ܕܘܢܘܢ ܕܘܢܘܢ ܕܘܢܘܢ ܕܘܢܘܢ
ܕܘܢܘܢ ܕܘܢܘܢ ܕܘܢܘܢ ܕܘܢܘܢ ܕܘܢܘܢ
ܕܘܢܘܢ ܕܘܢܘܢ ܕܘܢܘܢ ܕܘܢܘܢ ܕܘܢܘܢ

id est, *Impetum ignis & flammæ dissipa Domine clementiâ tuâ à defunctis, qui in te crediderunt, & obdormierunt, & quieverunt in spectua.* Atque hujusmodi haud antiquiori carent autoritate, traditione scilicet Apostolicâ, quæ tam in diversarum Orientalium nationum Constitutionibus inserta, quàm in Conciliorum proœmialibus cum hujusmodi titulo legitur: *De defunctis, & quomodo facienda pro iis commemoratio est, & est præceptum Pauli Apostoli: sunt tamen qui dicant esse præceptum Jacobi.* Verba ipsa sunt apud Melchitas & Maronitasc. 39. apud Coptitas c. 22. apud Jacobitas c. 5. sect. 1. Sic autem Constitutio incipit:

Oratio pro defunctis.

اعمل في اليوم الثالث ذكر ان
الدين رقدوا باسم امير والصلوة
من اجل ان المسيح مات وقام
لثلاثة ايام ويصير لهم ايضا تسعة
ايام لتذكرة الاحياء والاصوات
واعمل لهم الثلاثين مثل السنة
العتيقة لان بنوا اسرائيل حزنوا
علي موسى ثلاثين يوما ويعمل
لهم ايضا ذكر ان السنة بد لهم
ويعطوا من مالهم صدقة للمسا
كين واننا ناهن ان يفعل
ذلك باهل الصفاق والايمان
والصلاح فاما من اجل اصحاب
الكبار والكفار فانه لو
صدق

id est, *Hoc est principium Liturgie Divi Jacobi Apostoli, quæ omnium Liturgiarum antiquissima est, ideoque juxta illius ordinem suas instituerunt reliqui.* Quoniam verò in Sacrificio verum corpus & sanguis Christi offeruntur, sequitur sanè hosce Orthodoxos in Sina Evangelii propagatores, dum singulis septenis diebus Sacrificium peregerunt, in eo pariter, juxta Orthodoxæ Ecclesiæ Orientalis, vel ab ipsis Apostolis continuatum ritum, verum corpus & sanguinem Christi obtulisse; cum nulli unquam ex Orientalibus Ecclesiis, de hujusmodi, nisi hæreticis, dubium fuerit: quæ omnia quàm fusissimè ex *Liturgiis Syrorum, Chaldaeorum, Arabum, Coptitarum, Æthiopum, Armenorumque* comprobari possent, si res Orientalium rituum peritis non plusquàm notoria foret, aut instituti mei ratio id permetteret. Certe *S. Petrus Episcopus Sebastes Basilii Magni & Gregorii frater,* qui rogatus ab infidelibus, quod dum sacra faceret, id est, Sacrificium Missæ, verum putaret Christi corpus & sanguinem se efficere? Respondit his verbis: *Cum stat Sacerdos orans coram Altari, seu Missam sacram faciens, tunc formâ verborum dictâ, quam Christus Apostolos suos docuit, præcepitque ut eam traderent suis successoribus: tunc, inquit,*

ونزل روح القدس الي ذلك
القربان وتصير الخبز لحما
بقدسها وقوتها وتصير مزاج
الخبز

id est, *Descendit Spiritus sanctus supra oblationem istam, efficitque panem carnem sua sanctificatione & virtute, ac vini & aquæ temperamentum efficit sanguinem.* Et paulò post:

ولكن يصير كله لحما
ودما مقدسا بروح القدس

id est, *Sed fit caro & sanguis sanctificatus in Spiritu sancto.* Hisce astipulatur *Dionysius Barsilibi Episcopus Amed Syrus, c. 1. Comment. ad Liturgiam S. Jacobi, post-*

quam de variis Sacrificiorum generibus locutus est, his verbis:

ܡܕܝܢܐ ܕܥܡܪܝܢ ܕܡܝܢ ܕܡܝܢ
ܡܕܝܢܐ ܕܥܡܪܝܢ ܕܡܝܢ ܕܡܝܢ
ܡܕܝܢܐ ܕܥܡܪܝܢ ܕܡܝܢ ܕܡܝܢ
ܡܕܝܢܐ ܕܥܡܪܝܢ ܕܡܝܢ ܕܡܝܢ
ܡܕܝܢܐ ܕܥܡܪܝܢ ܕܡܝܢ ܕܡܝܢ
ܡܕܝܢܐ ܕܥܡܪܝܢ ܕܡܝܢ ܕܡܝܢ

id est, *Dicimus itaque panem hunc caelestem in veritate & effectu esse corpus Filii Dei, & illum eundem esse corpus personæ illius, quod assumpsit ex Virgine Maria, & factum est sacrificium in Cruce pro nobis.* Quæ omnia approbat *Abedjesu Chaldaeus Babylonius tract. 4. Margaritarum c. 5. de Sacrificio apud Petrum Strozam, lib. de Mysteriis Chaldaeorum & Babylonice Ecclesiæ cum Romana unione.* Sed hæc de Sacrificio Missæ dicta sufficiant.

De Regum, quorum hoc Monumentum mentionem facit, successione.

1. Annus, quo propagator Evangelii *Olo puen* ex *Judæa* in *Chinam* primò appulit, fuit juxta *Sinarum* computum annus 636. circiter, quo tempore Rex *Tai cum ven hoam*, illustri cum fama Imperio *Sinarum* præerat.

1. *Tai cum*
Rex *Sinarum*
Evangelii
promotor.

Anno 651. defuncto patre *Tai cum ven hoam*, successit *Sinarum* Rex filius ejus *Caozum*, *Olo puen* Episcopum constituit magnæ Legis, qua Regnum gubernabatur.

2. *Caozum*
Rex.

2. Anno 699. quo *Xim liè* successor *Caozum*, Imperium *Sinarum* administrabat, primò in Legem sacram *Bonzii Pagodum* Sacrificuli in *Honam* Provincia insurrexerunt, & altero anno 713. privati quoque homines in *Sieno*, antiqua Regia *Van vam*, quam quidam *Siganfu* fuisse dicunt, Provinciae *Zensi*, Legem prosecuti sunt.

3. *Xim liè*.

3. Anno 719. regnante post *Xim liè*, fuit

4. Rex
Hiuen cum
chi tao.

fuit Rex *Hiuen cum chi tao*, qui Legem ab improbis persecutoribus oppressam per Joannem Episcopum, cuius nomen in margine Tabulæ inscriptum quoque spectatur, & alium magnæ virtutis virum *Kiè liè*, restituit.

Fabula de
Dracone
Sinarum.

Quid verò hoc loco per *Draconis barbam*, intelligat, exponendum est. Refert *Interpres & Commentator hujus Sina*, hoc loco alludi ad antiquam historiam Regni, seu potius fabulam; ajunt enim, unum è suis Regibus ex aëre volatu Draconem infedisse, quem comites Regis armis suis ad procedendum instimulabant, ii verò qui bellum sequebantur, evulsis pilis circa barbam Draconis eos tenebant pro memoria Regis sui; qui eventus tantas in superstitionum hominum mentibus radices egit, ut in hunc usque diem non aliis insignibus utatur *Sinarum Imperium*, nisi Draconum, quos non solum ubique depingunt, sed & vestes, libros, picturas, & quæcunque tandem publicæ utilitatis monumenta fuerint, Draconum figuris adornent.

4. Anno 757. Imperium *Sinarum* moderatus est Rex *Ca cum nen men*, summa cum totius Regni felicitate, & sancti Evangelii propagatione; sub hoc Rege alia in *Chinam* virorum Apostolicorum ex *Judæa* expeditio contigit per Sacerdotem quendam *Kie hò* nomine, qui opem stellarum, id est, maritimo itinere in *Chinam* appulisse dicitur.

5. Rex
Ca cum
nen men.

Alia expeditio ex Occidente in *Chinam* per mare.

5. Anno 764. Imperiale solium ascendit Rex *Tai cum ven vü*, eximius pariter Legis Divinæ propagator, uti ex contextu patet.

6. Rex
Tai cum
ven vü.

6. Anno 781. *Sinarum Imperium* rexit *Kien cum xim ven vü*; Rex justus, pius, beneficus in omnes, Divinæ Legis zelotes: Sub hoc ex Regionibus *Pagodum* remotissimis, id est ex *India*, hodie Regno *Magoris*, novus Sacerdos Evangelii propagator in *Chinam* appulit, à Rege summo cum honore exceptus, prout ex contextu scripturæ patet; sub hoc quoque Lapidis inscriptio facta fuit.

7. Rex
Kien cum
xim ven
vü. sub
hoc nova
expeditio
ex
Indostan
in *Chinam*.

Atque hæc est Regum sancti Evangelii Christi in *Sinarum Imperio* successio.

CAPUT VI.

Syriacorum nominum, quæ in Monumento occurrunt, Interpretatio.

Nunc ad eam, quæ marginibus insculpta est, inscriptionem progrediamur: quæ quidem, cum ob hominum peritorum hujus scripturæ in *China* penuriam hucusque manserit inexplicata, atque ea de causa à Patribus nostris Lusitanis in *Europam* à peritis Syriacæ linguæ explicanda fuerit transmissa; ego primus ejus interpretationem fructu non pœnitendo aggressus, ea tandem, qua par est fide & diligentia expedivi. Est autem literis antiquis Syriacis, quas *Estrangelo* vocant, marginibus Lapidis incisa, continetque annum, nomina & officium eorum, qui tunc temporis, quo hic Lapis scriptus est,

Quid contineant
Syriacæ
voces Lapidis
incisæ.

erectusque, ex Apostolicis viris, & Legis Divinæ Promotoribus in *China* versabantur. Meminit hujus Lapidis inscriptionumque memoratarum Pater *Emanuel Dias* in quadam Epistola Lusitanica *Macao* data 23. Aug. 1625. quam hic Latinis verbis referre visum est.

In Provincia, inquit, Xensi *Sinarum*, ubi modò est *Trigautius*, effossus quidam Lapis magnitudinis 24 palmorum, aut circiter, in quo patet disertè ante 1243 annos fuisse illic Christianos raso vertice, qui mysteria Trinitatis & Incarnationis prædicarent, ac *Sinarum Reges* multos illis impendisse favores. Doctor *Leo Christianus* rem totam imprimi voluit, ac de mysteriis eo in Lapide ostensis

F

ostensis

ostensis à Mandarinis Christianis scribi, ut res magis innotesceret. Id agitur modo, ut in Regis notitiam res tota deveniat, vertat Deus omnia in gloriam suam.

Syriacæ
in-
scri-
ptiones.

Confirmat hoc ipsum P. Franciscus Hurtado, è Provincia Nancheu, additque hoc anno apertam fuisse portam in novas Regni Sinensis Provincias Xensi, Xansi, Fobum, quæ ultimæ Conchinchina contermina est, & exteros facillè admittit. In fine autem ita dicit: *His adscripta erant decem, vel duodecim lineæ Syriacæ, quas interpretari non potui. Adjunctæ etiam erant gratiæ à Regibus Sinarum factæ Sacerdotibus illius Legis. Versio hæc ad verbum è Sinico idiomate facta est. Aliæ extant versiones, sed omnes conveniunt in essentialibus. In Libris Regum Sinarum habetur, ante 994 annos pervenisse ad Sinas fidem nostram, & 140 annis post ingressum, hanc inscriptionem factam esse. Hæc P. Emanuel Dias. In aliis verò literis paulò recentioribus 21. Novembris 1627. Macao datis, ita de hoc Lapide scribitur: Annis præterlapsis inventa est scriptura quedam longa, & antiqua, Lapidi prægrandi incisa linguâ Sinensi, & Chaldaicâ, vel Syriacâ; ex qua constat Legem Domini Dei nostri jam quasi abhinc mille annis pervenisse in Sinam, anno scilicet Domini 636. Lapis autem ille erectus & inscriptus fuit anno Domini 782. hoc est, 146 annis post Legis ibidem prædicationem, qua ingens conversio ad fidem facta est, Ecclesiæ ædificatæ, Episcopi constituti. Reges, qui tempore illius vixerunt, numerantur octo, quorum nomina Lapis ille exprimit, qui Christianis favebant omnes; Prædicatores verò Legis venerunt ex Palæstina, aliisque vicinis locis; continet autem præcipua fidei nostræ mysteria &c. quæ ex inscriptione patent. Quæ omnia fusè patent ex suprâ adductis P. Boimi & Martinii Danielis Bartoli, ex Archivio Soc. nostræ inde collectis testimoniis. Verùm operæ pretium faciam, si hoc loco Syriacam inscriptionem iisdem Characteribus Strangelicis quibus in China expressa fuit, unâ cum interpretatione ejus exhibeam; præsertim cum Patres*

Anno
Christi
636. Eu-
angelium
Chinæ il-
latum.

nostri Sinenses, eam ideò particulari folio in China impresso in Europam ejus linguæ magistris (uti paulò ante diximus) ad eam melius explicandam transmiserint: hac enim explicata, spero futurum, ut & annus, & nomina, & patria, officiaque Divinæ Legis Prædicatorum, & scopus quoque noster melius patefiant.

Inscriptio nominum Syriacorum duplex est; una in margine, altera in calce Monumenti incisa; & quoniam hæc annum erectionis factæ continet, ab eadem expositionis nostræ telam ordiemur, uti sequitur.

Inscriptio Syriaca.

Adam Kasiso Vcurapiscupo Vpapasi dizin-
stan. Bejume Abo dabohotho Mor Hanâ Je-
sua Kataliko Patriarchis. Besanath alf uti-
saam vtarten diavanoie. Mor Fibuzad Kasiso
Vcurapiscupo de Cumdán medinah malcutho
bar nihh napso Milis Kasiso dmen Balehb
medintho Tahburstan Akim Lucho bono
Papa dictabon beh medabarnutho dpharukan
Vcaruzuthon dabham daluat malche dizinio.

Adam meschamschòno Bar Fidburad
Curaphiscopo.

Mar Sargis Kasiso, Vcurapiscupo.

Sarnischua Kasiso.

Gabriel Kasiso Varcodiacum, Vrisch
aibto de Cumbdanudafrag.

Explicatio ejus hæc est.

Adam Sacerdos, seu Presbyter, & Archiepiscopus & Papalis Zinostan seu Regionis Sinarum (ubi nota, Stan Indicâ linguâ Regionem significare, unde Hindostan, sive Indostan, Sinostan, Turkistan, seu Turchestan & similia nomina idem significare, ac Regionem Indorum, Sinarum, Turcarum, non secus ac Germanica nomina sequentia Friesland, Franckeland &c. Frisonum, Francorum regiones significant, & innumera alia hujusmodi, quæ omnia ex Germanico Land, ut Indica ex Stan, ex loci scilicet seu regionis proprio nomine compo-

*Inscriptio Syriaca annum erecti
monumenti exponens.*

כען אלב חלעל חילולא דעלמא דעלמא
ממעל חילולא דעלמא דעלמא דעלמא
חלעל חילולא דעלמא דעלמא דעלמא
כלל חילולא דעלמא דעלמא דעלמא
חילולא דעלמא דעלמא דעלמא דעלמא
חילולא דעלמא דעלמא דעלמא דעלמא

INTERPRETATIO

*Anno Millesimo Nonagesimo Secundo Graecorum Isdabusaid Sacerdos
et Vicarius Episcopi Cumbdam Civitatis regni Orientalis Milis
Sacerdos, et Balah Civitatis Tahurstan Constituit Tabulam hanc
Papa, et Scriptum est in ea administratio Redemptoris nostri, et
praedicationes Patrum nostrorum apud Reges Sinarum.*

אהק העלעל חילולא דעלמא דעלמא
Adam Diaconus Filius Isdabusaid Vicarij Episcopi.

חילולא דעלמא דעלמא דעלמא
Morfargis Sacerdos, et Vicarius Episcopi.

חילולא דעלמא דעלמא

Sbar Jesua (id est Spes Jesu) Sacerdos.

חילולא דעלמא דעלמא דעלמא דעלמא
Gabriel Sacerdos, et Archidiaconus, et Caput Civitatis Cumbdam, et Disrag.

אהק העלעל חילולא דעלמא דעלמא דעלמא
Adam so Diaconus Vicarij Episcopi Papasi Sinarum.

חילולא דעלמא דעלמא דעלמא דעלמא
In diebus Patris Patrum Ananiesua Catholici Patriarcha.

W: vander Laegh scripsit et sculpsit.

[Faint, illegible handwriting on aged, stained paper]

Nomina Apostolicorum Virorum,
 qua margini Lapidis Syriaci literis incisa Spectantur.

Ordo 1.

אקלה Aaron
 פלהש Petrus
 אהב Job
 להסה Lucas
 תלה Mathheus
 הנה Joannes
 אבאר *Jesua. id est spes Jesu*
 אהדה Jesuadad
 להסה Lucas
 מהאפנה Costantinus
 נוה Noe

Ordo 11

אהאפנה Atdaspha
 הנה Joannes
 אנה Anusc
 אהאפנה Marfargis
 אהא Isaac
 אהנה Simeon
 אהא Isaac
 אהה Joel

Ordo 111

אהאפנה Mar Juhanon
 אה Episcopus
 אהא Isaac Sacerdos
 אהה Jacl Sacerdos
 אהה Mahet Sacerdos
 אהה Georgius Sacerdos
 אהה Mahada Guneshph
 אהה Sacerdos
 אהה Maschadad Sacerdos
 אהה Andreas Sacerdos
 אהה Andreas Sacerdos
 אהה David Sacerdos
 אהה Moses Sacerdos

Ordo 1V

אהא Isaac Sacerdos
 אהה Elias Sacerdos
 אהה Moses Sacerdos

אהה Abad Jesua. 1. Servus Xpi
 אהה Simeon Sacerdos
 אהה Gabriel
 אהה Joannes
 אהה Simeon
 אהה Isaac
 אהה Joannes

Ordo V

אהה Jacob Sacerdos
 אהה Marfargis Sacerdos
 אהה et vicarius Episcopi
 אהה Aggeus Sacerdos Archi-
 אהה diaconus Civitatis
 אהה Gunden
 אהה Paulus Sacerdos
 אהה Simeon Sacerdos
 אהה Adam Sacerdos
 אהה Elias Sacerdos
 אהה Isaac Sacerdos
 אהה Joannes Sacerdos
 אהה Joannes Sacerdos
 אהה Simeon Sacerdos

Ordo VI.

אהה Jacob Sacerdos
 אהה Abad Jesua. 1. Servus
 אהה Xpi Sacerdos
 אהה Jesuadad Sacerdos
 אהה Jacob
 אהה Joannes
 אהה Subcho Imoran. 1.
 אהה laus Dño nostro
 אהה Mor Joseph
 אהה Simeon
 אהה Ephrem
 אהה Ananias
 אהה Cyriacus
 אהה Gus
 אהה Amian

W. vander Laegh scripsit et sculp.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

componuntur. Quæ ideò hic apponenda duxi, ut causam, cur China *Zindoſtan* dicatur; non ignorares.) In diebus Patris Patrum Domini *Hanan Jefua*, five *Joannis Joſue* Catholici Patriarchæ (ſubintellige Alexandrinum, Antiochenum, aut Babylonium, qui propriè dicuntur univerſales ſeu Catholici Patriarchæ.) Anno milieſimo nonageſimo ſecundo juxta Græcos; Dominus *Jidbuꝛad* Sacerdos & vicarius Epifcopus *Cumdan* civitatis Regni (ſcilicet Metropolis.) Filius *Milis*, requies ſit animæ ejus, Sacerdotis *Beleh* civitatis *Taburſtan* (lege *Turcheſtan*) erexit Tabulam hanc Papa (ſic ſupremos in aliquo ordine Eccleſiaſtico vocant) & ſcripta ſunt in ea adminiſtratio, ſeu gubernatio Salvatoris noſtri, & prædicatio Patrum noſtrorum, qui ſunt apud Reges Sinarum.

Adam Diaconus filius *Jizdbuad* Epifcopi Vicarius.

Mar Sargis Presbyter & Epifcopi Vicarius.

Sarniſchua Presbyter.

Gabriel Presbyter & Archidiaconus, caput Eccleſiarum Civitatum *Cumdan* & *Daſrag*.

Atque hæc in folio in *China* impreſſo reperiuntur, quæ & in ſaxo inſculpta cernuntur.

Verùm antequam ulterius hic progrediar, una adhuc difficultas, quæ circa annum erectionis hujus Lapidis occurrit, reſtat diſſolvenda. Annus enim hujusmodi in Sinica inſcriptione adeò à Syriaca diverſus reperitur, ut non pauci ea diverſitate perplexi, mecum de vera & fideli hujus Lapidis interpretatione du-

bitarent. Nam ex Sinico Luſitanica verſio, & ex hac Italica erecti Lapidis annum ponunt poſt Chriſtum 782. Syriaca verò juxta Græcorum computum ſtatuit annum 1092. qui quàm ab altero diverſus ſit, quis non videt? Verùm ut exactius hæc omnia reconcilientur, & hic nodus quoque diſſolvatur, prius inſcriptionis dictæ tranſlationes hic verbotenus proponendas duxi.

Luſitanica verſio ſic habet.

No noſſo Potentado do grande Tam, ſe-
gundo anno deſte Kien Cium, que eram do
Senhor 782. no mes de Autumn, no ſettimo dia,
dia de Domingo, ſoy allewantada eſta pedra;
ſendo Biſpo Nim ciu, que governa à Igreja da
China.

Italica ita habet.

Nel noſtro Potentato del gray Tam, ſe-
condo anno di queſto Kien Cium, che erano
del Signore 782. nel meſe di Autumn, nel ſet-
timo giorno, giorno di Domenica, ſu inalzata
queſta pietra; eſſendo Veſcovo Nimi Ciù,
che governa la Chieſa della China.

Utriuſque Interpretatio hæc eſt.

In noſtro Potentatu magni Tam, ſci-
licet Regis, anno ſecundo hujus Kien
cium, qui erat annus Domini 782. men-
ſe Autumn, ſeptima die, die Domini-
ca, exaltatus fuit hic Lapis, Epifcopo
Nimi ciù Eccleſiam Sinenſem admini-
ſtrante.

Syriaca Inſcriptio ita habet.

Syriaca.

Ⲁⲓⲛⲁⲧ ⲁⲗⲩ ⲛⲉ ⲧⲓⲑⲁⲓⲛ ⲛⲉ ⲧⲁⲣⲧⲉⲛ ⲉⲓⲛⲟⲓⲟⲓⲟⲓⲟⲓⲟⲓ

Bisnat alf ve tiffain ve tarten diunoio. D.

Hoc eſt, In anno milieſimo nonageſimo ſecundo, qui Græcorum.

Cum ergò Orientales, ſeu Græca Ec-
cleſia, magna ex parte in computu an-
norum conveniat cum Latina, quaeri-
tur, qua ratione hi anni conciliandi ſint?

Annorum
Græco-
rum ad an-
nos Chri-
sti accom-
modatio.

Dico itaque duplici annorum dictis Di-
vinæ Legis promulgatoribus usitatorum
computus genere hunc Lapidem fuisse
insignitum, uno Ecclesiastico annorum
Christi, quo fideles in *China* Christiani
passim utebantur; altero Politico, seu
civili, qui erat communis Syris, Chal-
dæis, Arabibus, Ægyptiis, ac toti propè
Orienti; quem ut melius intelligas, no-
tandum est, annos Regni Græcorum,
quorum meminerunt *Libri Machabeo-
rum*, eosdem esse, qui aliàs dicuntur Se-
leucidarum, Syro-Græcorum, aut Syro-
Macedonum à Chaldæis; ab Hebræis
verò, anni Contractuum; ab Ægyptiis
anni Alexandræi, sive à morte Alexan-
dri; ab Arabibus ذو القرنين *Dhul-
karnain*, quod idem est, ac Alexandri
duo cornua tenentis (vocantque eum
ideò, vel (ut *Christmannus* vult) ob utra-
que Orientis scilicet & Occidentis Mun-
di cornua à se subacta, vel ut ego existi-
mo verisimilius ab Ammone Arietino,
cujus filium se appellabat, aut etiam ob
hircum illum caprarum, cum quo eum
Daniel comparavit) aut denique anni
Philippi. (quem تاريخ القبطي su-
prà *Albitegnium* vocasse diximus) Atque
horum æra incipit annis 12 exactis, ab
obitu Alexandri Magni, ut ex *Eusebio*
in. cap. 9. Daniel. S. Hieronymus notat;
Quem sequitur *Ribera, Tornielus* & alii.
Etsi verò ante *Julium Cæsarem* hi anni
aliam formam, aliud suorum mensium
initium habuisse videantur, communi
tamen supputatione sumunt à Calend.
Octobribus exordium. Nomina men-
sium aut Græca sunt, aut Syro-Chal-
daica, in cæteris cum anni *Juliani* quan-
titate & forma congruunt, nisi quod
dies intercalaris in hac æra adjiciatur
ad finem mensis *Sabbath*, qui *Februario*
nostro respondet.

Cur Ale-
xander
Magnus
dictus sit
*Dhulkar-
nain*...

Tarich
alkupti.

His prænotatis, primordia Regni
Græcorum statuimus cum *Eusebio, Sca-
ligero*, aliisque anno ante Christi æram

trecentesimo decimo fluente, quo acta
est *Olympias 117.* juxta *Chronicon Ale-
xandrinum*; siquidem in confesso est,
Alexandrum Magnum mortuum esse
eo anno, quo cœpit *Olympias 114.* po-
stremis diebus mensis *Hecatombæonis*,
ut *Plutarchus* scribit, nempe ante æram
Christi 322. (natus enim est Christus
tertio anno exclusivè *Olympiadis 194.*)
Differunt igitur anni Regni Græcorum
ineuntes ab annis Christi labentibus
310, ita ut primo anno Christi inierit
annus Regni Græcorum 313. Undè fit,
ut si ad annum Christi propositum adji-
ciantur 310, exurgat annus Alexan-
dræus illo Christi anno labente exo-
riens; si anno Alexandræo detrahan-
tur 310, remaneat annus Christi, quo
Alexandræus ille aperitur. Si denique
annus Alexandræus subtrahatur à 310,
numerus relictus indicabit annum ante
æram Christi, quo cœpit annus ille Græ-
corum; sive quo initium fuit æræ A-
lexandri, تاريخ ذي القرنين, uti
Arabes & Ægyptii eam appellant.

Annus A-
lexan-
dræus.

Tarich
*Dhulkar-
nain.*

His igitur ita demonstratis; Si ab an-
no Alexandræo, sive Græcorum 1092.
Syriacis literis Lapidi inciso, 310 (quæ
est differentia annorum inter annum
Christi & Alexandrinum) subtrahas,
remanebunt 782, qui est annus Christi
Lapidi Sinicis numeris incisus, anno Sy-
ro-Græcorum, sive Alexandræo exactè
respondens.

Paradigma Computus.

Mortuus est Alexander Magnus, *Plu-
tarcho* teste, Olymp. — 114. A.
Post cujus mortem *B. Hieron.* teste, an-
nis 12. exactis, incipit æra Alexan-
dræa, videlicet Olymp. — 117. B.
Natus verò est Christus anno tertio ex-
clusivè, videlicet Olymp. — 194. C.
Lapis erectus est anno Alexandræo
— — — — — 1092. D.
Anno verò Christi — — — — — 782. E.

Perioche
computus
annorum
hujus La-
pidis.

His

His positis subtrahe numerum B. à numero C. & habebis differentiam dīctarum Olympiadum, videlicet Olympiades 77, quæ ductæ in 4 annos, quibus singulæ Olympiades constant, producuntur 308. his adde 2 annos completos Olympiadis Christi nati, & facies 310. quæ subtracta à 1092, relinquunt E. numerum annorum Christi, quo hic Lapis erectus est. Studio itaque duplici annorum genere hunc Lapidem consignarunt, ut qui annum Christi non intelligerent ex advenis, annum saltem Alexandræum, utpotè latiùs patentem, cognoscerent.

Difficultate itaque proposita jam quoquè dissoluta, nunc ad Lapidem revertamur, in cuius margine præter ea Syriaca, quæ hīc paulò ante proposuimus, multa adhuc alia nomina propria, quæ in folio dicto defunt, quorum nu-

merus ad 70 ferè excurrit, videntur; quæ hic apponenda duximus.

* * *

Ex hisce patet, Linguam Syriacam seu Chaldaicam, primis istis temporibus *Syriæ, Palesinæ, Ægypti, Babylonie* Ecclesiis communem fuisse, imò tempore Christi quoque vernaculam; ut proinde mirum non sit, ex dictis locis Euangelium Christi à verbi Dei administratoribus non solum in remotissimas Orientis Regiones, sed & in vicinas Regiones, *Babyloniam, Ægyptum, Æthiopiam*, immediatè post Apostolorum in omnem terrarum orbem ambitum translatum fuisse, ubi veluti in primogeniis Ecclesiarum sedibus, eas radices egit lingua Syriaca seu Chaldæa, ut proinde eam etiam per universas *Indiæ* oras, uti dictum fuit, in ultimam Regionum *Chinam* profeminaverint. Sed de hisce in sequentibus amplius.

ATHANASII KIRCHERI

C H I N Æ

ILLUSTRATÆ

P A R S II.

D E V A R I I S

I T I N E R I B U S

I N

C H I N A M

S U S C E P T I S.

C A P U T I.

Qua ratione, & à quibus, quibusque itineribus, diversis temporibus, Sacrosanctum Christi Evangelium in ultimas Orientis Regiones, Indiam, Tartariam, Chinam, cæterasque Asiæ Regiones fuerit illatum.

Cum in *India, China, cæterisque Asiæ Regionibus* frequentia in hunc diem adhuc extent Christianæ Religionis vestigia, ut jam ostensum fuit, operæ pretium faciam, si declarato jam Syro-Chaldaico in *China* reperto Monumento, hoc loco quoque monstrem, qua occasione & via hi Apostolici viri in hujusmodi remotissimas plagas penetrarint; hoc enim præstito, *Syriam, Ægyptum & Græciam* non Christianæ tantum Religionis, in exteris Regionibus promovendæ; sed & ante Christum omnis superstitionis per Orbem universum propagatæ seminarium nullo non tempore fuisse, clarè patebit. Verum ut in re abstrusa clariùs

*Palæstina,
Ægyptus
& Græcia.*

procedam, primò sententias quorundam hinc de iis proponere visum est; ut illis discussis, quid circa rem propositam statuendum sit, luculentius patefiat.

Primò itaque non desunt, qui hujusmodi Colonias Christianorum in *China* cæterasque *Asiæ* Regiones penetrasse asserant, primò ope magni illius Imperatoris Asiatici, quem Authores passim Presbyterum Joannem vocant; sed cum maxima sit inter Authores de hoc Imperatore ejusque Regnorum situ, qualitate ac conditione, controversia, ante omnia nonnulla de ipso ejusque Regnis ad clariorem rerum explicationem, adferemus, quamvis hanc materiam etiam in *Prodromo Copto* discussimus.

Quis

Septentrio

Meridies

CATAIUM tantas apud Geographos movit
 controversias, ut vix fuerit qui cum altero de
 eius situ consentiret: donec complures itinere in il-
 lud data opera suscepto, tandem in ipsa CHINA Ca-
 taium reperirent: Quod ut pateat, iterum a diversis
 ea de causa susceptorum tractus in hac mappa
 Geodoprica (in qua tum longitudinum tum lati-
 tudinum circuli ad exactiorem itinerum exhibi-
 tionem paralleli sunt) disponendos existi-
 mavit.

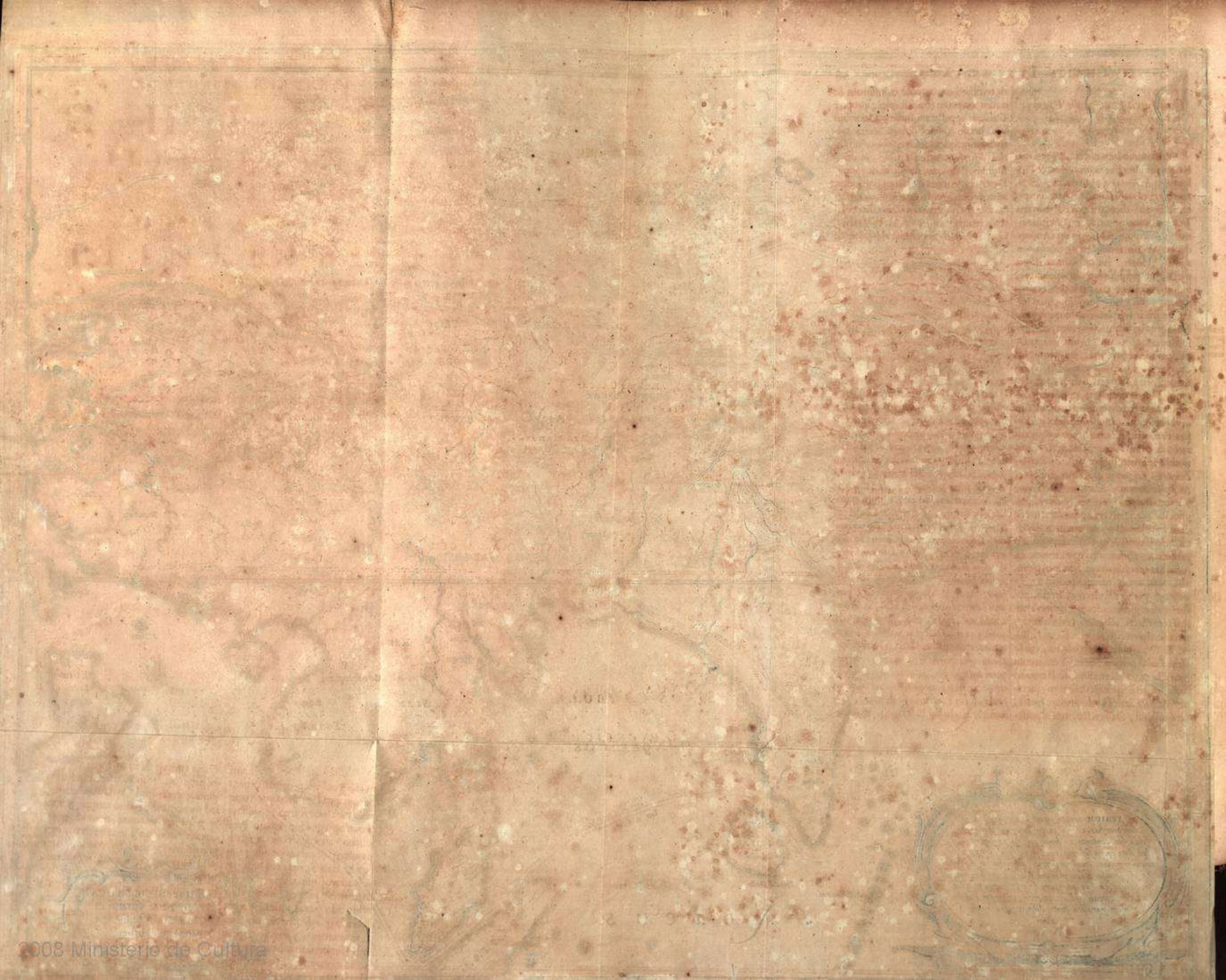
TABULA GEOGRAPHICA
 Itinerum a varijs in
 CATAIUM susceptorum
 rationem exhibens.

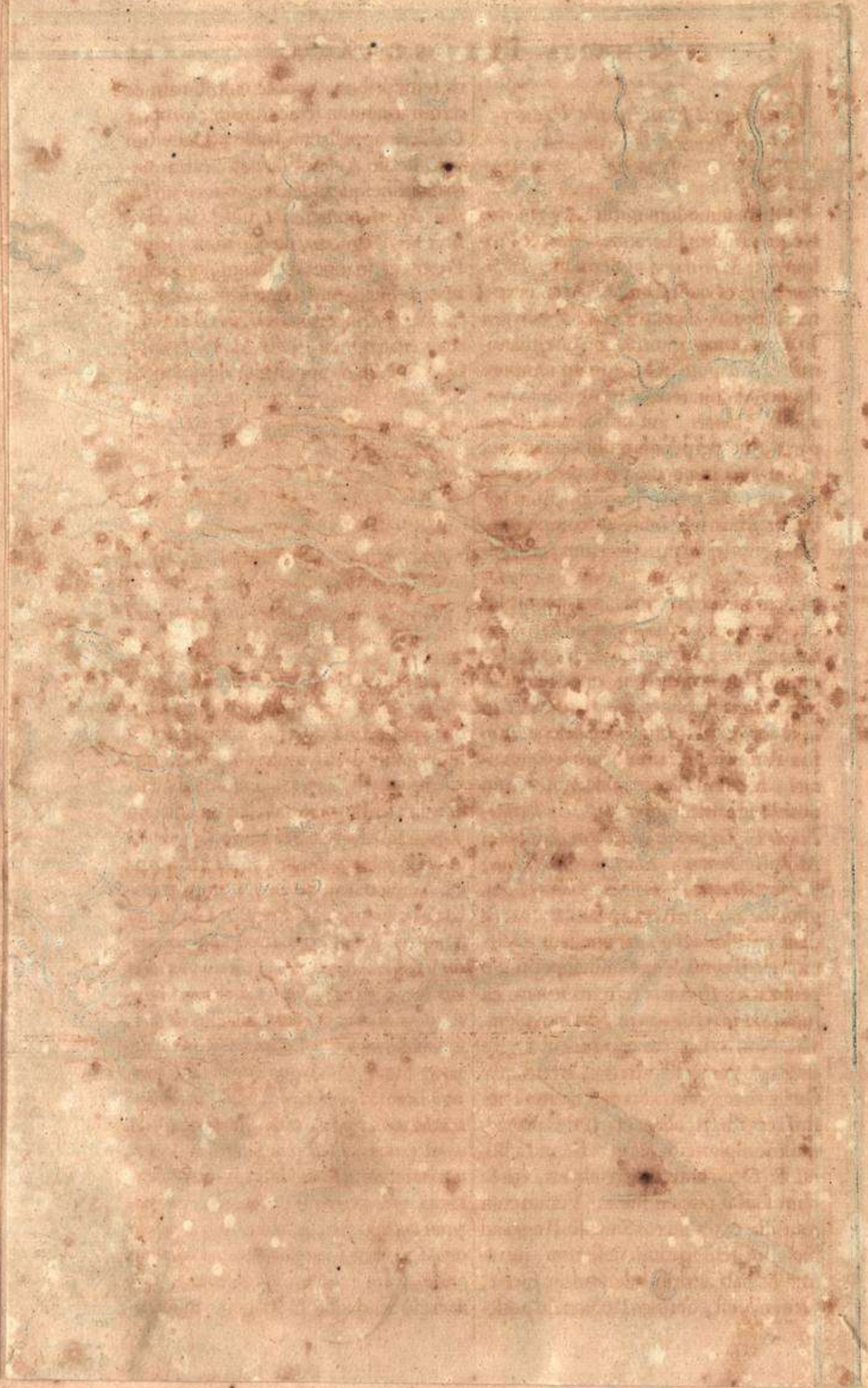
INDICUS.

Occidens

Oriens

Quis fuerit famosus ille Presbyter Joannes, & an unquam fuerit?

Quemadmodum igitur *Aegyptiorum* Reges primùm Pharaones, deindè Ptolomæi; *Mauritanorum* Seriphii; *Persarum* Xerxes quondam, & Artaxerxes, nunc Sophi dicuntur; ita Presbyteri Joannis nomen quorundam Christianorum Principum à longo jam tempore denotat dignitatem. Quos quidem non apud *Aethiopes*, aut in ulla alia *Africa* parte, ut perperam multi opinantur, sed in *Asia* imperasse peritiores conveniunt; Quo tamen loco imperium habuerit, non est omninò compertum. Nam quod quidam scripserunt, eos fuisse Reges *Cathaiæ*, magis dubiam rem facit, cum hisce proximis annis cognitum sit, quicquid *Cathaium* est, ad *Sinas* pertinere, nec urbem esse ullam, aut Regnum hac voce dictum, quod nunc extra *Sinarum* terminos reperiatur. Et in hoc conveniunt omnes è Societate nostra Patres in *China* multis annis commorati, nec non Geographicarum rerum notitià instructissimi; *Matthæus Riccius*; *Nicolaus Trigautius*; *Alvarus Samedus*; *Michaël Boimus*; *Martinus Martinius*; *Joannes Gruberus*; *Joannes Adamus*, magnus ille *Sinensis* Regiæ *Mandarinus*; & denique *Benedictus Gois* ejusdem Societatis ex Regno *Mogor* jussu superiorum profectus, *Cathaium* terrestri itinere ex industria investigaturus, satis exploravit. Non crederem ego procul à vero diffitum, præter illam terræ partem, quæ *Cathai* nomine intra *Sinarum* limites à nostris reperta est, aliam esse Orbis plagam multò ampliorem, *Sinarum* Regno à Borea & Occidente conterminam, cui & olim *Cathai* nomen fuerit. Verùm cum tota illa extra muros *Sinenses* Regio ad bimestre ferè spatium desertum, incultum & habitatoribus destitutum fuerit, verisimile est, *Sinarum* Regionem poste-

ris temporibus, utpotè cultissimam & rerum omnium feracissimam, propriè *Cathaium* appellatam fuisse; Desertum verò hodiè *Kalmuk* dictum, extra muros confinesque eidem regiones olim *Cathai deserti* nomen meruisse, in cujus finitimis Regnis is, de quo nunc agitur, Presbyter Joannes majorum nostrorum ætate principatum tenuerit, *Paulus Marcus Venetus* Imperium magni Cham, sacra verò paginae, teste *Aria Montano*, *Gog* & *Magog* appellant; de quibus & *Sibylla*,

Αἰ αἱ σοι Γῶγ, καὶ πᾶσιν ἐφεξῆς
ἅμα Μαγῶγ,
Μαρσῶν ἢ δ' Ἀγγῶν ὅσα σοι κακὰ
μοῖρα πελάζει.

Heu tibi Gogque Magogque aliisque ex
ordine cunctis,
Marson atque Angon tibi quot mala fata
propinquant.

Hanc autem *Scythiam Cathaiam* esse *Geographia Arabica* per quatuor integra climata posteriora docet, traditque hominibus, animalibus, minerisque refertam, Christianis florentem, ac immensis *Caucasi* districtibus circumvallatam, dictam *Jagog* & *Magog*. Ita tradit *Geographia Arabica*, parte 9. climate 5. linea 21. verba ex Arabico à nobis in Latinum translata, sic sonant: *A diversorio Garada ad civitatem Tahamet è latere Australi quatuor conficiuntur leuæ (quarum videlicet una in 25 millia passuum) à civitate Garada usque ad montem, qui Caucasus dicitur, septem dierum iter est. Atque hic mons Regiones Jagog & Magog circumdat; mons verò lateribus constat adeò arduis, ut nemo ea transcendere possit, & si ascenderit, nunquam tamen ad fastigium montis perveniet, nivium in veteratarum, & in glaciem concretarum copiâ impeditus; & quoniam eæ nunquam dissolvuntur, in vertice montis nebule cujusdam jugis Caucasæis perpetuò insidentis similitudinem exhibent. Post montem verò multæ urbes Jagog & Magog. Et contin-*

Geographia Arabiana.

Caucasus ejusque altitudo.

git

Presbyter Joannes urbanam habitaverit.

git non raro, ut homines hujus Regionis curiositate ducti aliquousque ascendunt, visuri quid in supremitate montis sit, & quid à tergo ejus, & non revertantur, & impossibilis est reditus eorum, vel quia à feris sylvestribus dilaniantur, vel quia à reliquis populis post montem commorantibus capiuntur; Qui vero subinde redeunt incolumes, narrant, quod in transmontana regione nocturno tempore multi ignes, diurno vero nil aliud, quam nebula mixta caligine cernatur. Iterum in part. 7. climatis Idicti lin. 34. In his regionibus plurimos quoque Christianos, seu Nazareos habitare. Et part. 8. lin. 18. magnam dicit vim auri ex hujusmodi montibus colligi, & lapidum pretiosorum varia genera, item ferarum venationes; demum magnum hisce regionibus Principem præesse. Quæ omnia Imperio Magni Cham, seu Cathaio convenire, oculatus inspector Paulus Marcus Venetus lib. 1. cap. 64. his verbis tradit: Ab Egrigaia Provincia eundo versus Orientem, iter ad Tenduc (melius Tanchut) ducit, (est autem Tanchut Regnum Tartariæ, quod multa alia Regna implicat, uti Regnum Lasa, seu quod Barantola Tartari vocant, Regnum Necbal, Tibeth, Maranga &c. uti postea ostendetur, una cum deserto Kalmack, quod muri Sinenses terminant: atque hoc Regnum plerique Geographi cum Cathaio confundunt) in qua sunt civitates, & castra multa, ubi etiam manere consuevit Rex ille magnus, & toto Orbe terrarum nominatissimus, vulgò Presbyter Joannes dictus. Modò autem Provincia illa tributa pendit Magno Cham, habens Regem de progenie Presbyteri Joannis. Et licet ibi sint aliqui Idololatræ & Mahometani, tamen major pars Provincie fidem observat Christianam, & hi Christiani primas tenent in hac Provincia; præsertim est ibi gens quædam Provincia Argon vocata, quæ reliquis populis sagacior est & eloquentior; sicut etiam hæc Regiones Gog & Magog, quos illi nominant Lug & Mongug; in his locis reperitur Lapis Lazuli, de quo fit azurum optimum: Sunt etiam in

Marcus
Paulus
Venetus.

Tendus,
Lassa, Barantola,
Necbal,
Maranga,
Tibeth,
Regna
Tartaria.

montibus hisce Provincie magnæ, minera argenti, & multiplicès sylvestrium animalium venationes. Quæ omnia aptè conveniunt paulò ante allegatæ Arabicæ descriptioni. De montium verò Jagog & Magog altitudine, ita lib. 1. cap. 37. scribit: Hinc si discedas ad Orientalem plagam, ascendendum tibi erit per tres continuos dies (videlicet arduas Caucafi rupes) quousque pervenias ad Montem altissimum, & quo altior non est in Mundo; nulla quoque ibi apparet avis propter frigus, & nimiam terræ elevationem, quæ pabulum nullum administrare potest animalibus. Ignis si quandoque ibi accendatur, obstante nimia regionis frigiditate, non est ita lucidus, nec adeò efficax in sua actione, ut in locis demissioribus. Et paulò post: Vocaturque hæc Regio Belor, omni tempore hyemis effigiem præferens, donec viator 40 dietas absolvat. Hæc Marcus Venetus. Quæ omnia monti illi, quem hodiè Langur vocant, omnium altissimo in Lasa Regno existenti conveniunt; de quo P. Joannes Gruberus, quem & pedestri itinere dimensus est, refert summitatem ejus æstivo tempore pertransire, periculo non carere, tum ob aëris maximam subtilitatem, quæ vix viatores respirare permittit, tum etiam ob venenosæ herbæ cujusdam evaporationem, quæ halitu suo, & homines & jumenta enecat. Atque circa hoc Regnum Belor, antiquam scilicet Sacarum stationem, Thebeth principale Presbyteri Joannis in Cathaio Regnum situm esse tum Geographus Arabs, tum tractatus ארחות עולם אדם dictus R. Abraham Pizol clarè demonstrant. Nubiana Geographia id Begarger vocat, in qua & maximam urbem esse sequentibus verbis asserit: In Orientali parte illius est Regio Begarger, cujus urbs maxima nominatur Centaba, duodecim portis è ferro instructa. R. Pizol cum Veneto id Belor vocat, in quo & Regnum Thebeth recens detectum ait: verba ejus hæc sunt,

M. Paulus
Venetus.

Belor mons
altissimus.

Ignis in-
efficacia
in monte.

Langur
mons
idem qui
Belor.

R. Abra-
ham Pizol.

מלכות

מלכות באלור הגדולת
 העליון לכל אלה אשר כתבו
 הספרים אצלו שיהודים
 רבים סגורים בו והוא
 בצר המזרחי הצפוני גם
 נתגרשועור ישובים אהרים
 בחדש הגלילות האלת
 המזרחים ביבשה יקראו
 בשם יושביהם בטיבט
 צינבא בוקטארי עדרי
 אוראכאום וקרוב לזה
 למעלה מהכל עיר גדולה
 לאלהים אין במוה תחת
 השמים אשר מכל טוב
 להם הרברים היקרים
 ומתנהגים כפי הטבע:

*Regnum, inquit, Belor magnam & excelsam
 numis juxta omnes illos, qui scripserunt, Histo-
 ricos, sunt in eo Judæi plurimi inclusi, & illud
 in latere Orientali & Boreali, & sicut adhuc
 populi alii Orientales non ita pridem detecti in
 eodem Regno, vocant eos indigenæ Tebeth;
 huic vicina urbs est, omnes alias urbes magni-
 tudine superans, penè divina, non est sicuti
 illa sub cælo, in qua omnia bona reperiuntur.
 quæ sanè alia esse non potest, nisi urbs
 Chaparangué in Regno Tebeth sita, de cu-
 jus monumentis Religionis à Christianis
 quondam ibi relictis, mira refert P. Anto-
 nius Andrada Lusitanus è Soc. JESU, qui
 cum incolas ejus Religione Christianos
 inaudisset, è Regno Mogor anno 1624.
 plenam laboris difficultatisque in id ex-
 peditionem suscepit; qua etiam Gangis
 & Indi detectis fontibus, plurima confi-
 deratione & admiratione dignissima ob-
 servavit, uti & ex ejusdem itineris comi-
 te Josepho Mogulensi Christiano, mihi
 constitit, qui dum hæc scribo, cum P.
 Henrico Roth Neophytorum in Mogore*

Christianorum moderatore, Romam ad-
 huc robustus & vegetus, quamvis 85 an-
 norum, cuncta & singula oretenus mihi
 retulit. Est in altissimis montibus *The- Origo
 beth, perpetua nive candentibus, ingens Gangis
 lacus, maximorum totius Indice flumi- in mon-
 num hydrophylacium, ex quo Indus, tibus The-
 Ganges, Ravi, Athec natales suos ducunt; beth.*
Ganges per rupes altissimas horrendo stre-
 pitu præcipitatus in profundissima valle
 sui cursus primordia ducit: *Indus* cætera-
 que flumina per radices montium suum
 fortiuntur exitum, ut ex mappa patet.
 Hoc autem Regnum, unum è Magni
Catai, tam extra quàm intra Sinensium
 muros contentis asserit, quamvis hæc iti-
 neri à Benedicto Goëlio nostro datà
 operà, & superiorum jussu in *Cataium*
 suscepto, uti postea videbitur, non ul-
 quequaque conformis sit.

Atque in hisce vastis *Cathaie* Regio-
 nibus longè latèque potentissimum
 istum Imperatorem Presbyterum Joan-
 nem dominatu Reges 72, partim Chri-
 stianos, partim Ethnicos suæ ditioni
 subditos habuisse, teste *Paulo Marco Ve-
 neto*, comperio; quamvis similitudo Re-
 gnorum in vastis illis Regionibus, nomi-
 numque ex diversis gentium revolutio-
 nibus, bellorum tumultibus, cæterif-
 que vicissitudinibus rerum, diversa de-
 nominatio talem tantamque confusio-
 nem pepererit, ut in hunc usque diem
 nemo sit, qui indè se extricare possit.
 Quidam enim passim eum cum Magno
 Cham confundunt: Alii *Ascid* vocant,
 origine *Persam*; ita *Almachin lib. 3. c. 4.
 hist. Sar.*

כל מן מלך פרغانה لقب בלא
 خشيد كما يسمي ملك
 الروم قيصر الفرس كسري

*Omnis Rex Pharganæ (ita urbem Sogdia-
 næ vocant) dicitur Ascid, quemadmodum
 Romanorum Imperator Cæsar, aut Persarum
 Cosrai. Sunt qui cum Æthiopibus eum
 recenti nomine, verius quàm anti-
 quo*

Caparan-
 gue urbs.

Nominum
 queis Re-
 gna appel-
 lantur
 confusio.

quo $\rho\lambda\zeta\eta$: $\eta\lambda\lambda$: id est, *Juchanes Belul*, id est, pretiosum Joannem nuncupent. Nonnulli in honorem Jonæ Vatis dictum apud suos Joanam, omnibus qui Imperium illud tenebant, communi nomine haud improbabili conjectura asserunt. In his tamen Occiduis Ecclesiæ Latinæ partibus Joannem solitum appellari addito Presbyteri vocabulo, non quod is Sacerdos esset, sed quia Archiepiscopi primatis more Crucem erectam, quo Religionis Christianæ defensorem se prædicabat, sibi præferri curabat. Unde *Scaliger* eum à Persica voce فرشتجاني *Prestegiani*, quod Apostolicum sonat, ita dictum putat, quas voces Occidui perperam intelligentes, pro voce *Prestegiani* (Presbyter Joannes) scripserunt. Verba ejus subjungo. *Sanè non semel mirati sumus, gentem nauticæ rei penitus ignaram adeò terra marique potentem fuisse, ut ab Æthiopia ad Sinas usque Imperii fines propagârit; ab illis enim temporibus ejus Imperatoris notitia ad nos per venit, sed nomine Prestegiani, quod Persica lingua, quæ tota Asia ferè locum habet, ut in Occidente Latina, significat Apostolicum, quo nomine Christianorum Regem & Orthodoxum intelligi constat. Nam Persicè فرشتجاني Prestegiani, numero plurali Απόστολοι , Prestegiani verò Apostolicus, velut پادشاه فرشتجاني *Padischa Prestegiani, Rex Apostolicus, Arabicè ملك الرسولي* Melek Arrefuli, Æthiopicè ንጉሥ ሆርያይ : ሆርያይ : *Negus Havarjavi dicitur. Magnum & latum ipsorum Æthiopum in Asia Imperium fuisse indicio sunt Cruces Æthiopicæ, quæ in Japan, Sina & alibi visuntur; quin & Templum Thomæ Apostoli in Regione Maabar situm, non nisi Æthiopicum habet, Cruces, structuram, & multa alia, & quod mireris nomen. Hucusque Scaliger. E quo discursu bene quidem colligitur, ex Æthiopiâ in Indiam, Chinam & cæteras Asia Colonias qual-**

dam, quæ fidem Christianam illis in locis propagarent, traductas, quod & nos modo nitimur ostendere: At quod Presbyterum Joannem origine Afrum, aut ex Asia pulsum in Æthiopia rerum potitum postmodum resedisse dicat, omninò confictum est, & omni fundamento ut postea videbimus, caret; diversos enim fuisse Imperatores Africanum & Asiaticum, magna meliorum Authorum pars mecum consentit. Atque Asiatici quidem Imperium multos annos floruit, donec ad Davidem quendam perventum, qui ut *Paulus Marcus Venetus* tradit, à quodam Duce *Cinge* dicto (qui in Imperatorem electus à *Scythis*, pro Presbytero *Uncam* & *Naiam* cœpit appellari) prælio cum ingente rei Christianæ detrimento à *Cublai* patruo victus, & Imperii gloriæ, & Presbyteri Joannis nomini finem imposuit, uti ex *historia* supra ex *Paulo Marco Veneto* relata ostendimus.

Quo tamen errore Presbyteri Joannis nomen *Abassino* Imperatori datum sit, rem apertam facio. Eo tempore quo novas terrarum plagas maritimo cursu *Lusitani* inquirebant, magna per *Europam* celebritate ferebatur Presbyteri Joannis nomen; dicebatur enim esse Imperator potentissimus, multorum Regnorum Dominus, Religione Christianus; quo tamen esset loco, erat incognitum. Ergò cum *Petrus Covillanius*, quem *Joannes II. Lusitanæ Rex* ad eum Principem per mare Mediterraneum primum, terrestri deinde itinere investigandum miserat; in *Asiatica India* ad quam devenerat, audisset in ea Æthiopia, quæ sub *Ægypto* est, Principem quendam esse longè potentissimum, qui Christianam profiteretur Religionem, ad ipsum se contulit; cumque multa apud ipsum reperisset, quæ de vero Presbytero *Joanne* constanti fama apud *Europæos* percrebuerant, credidit illum esse, qui Presbyter Joannes dicebatur. Hic igitur primus fuit, qui *Abyssinum* Imperatorem eo cœpit nomine, id est, *Preste Jean*, appellare;

Presbyter
Joannes
nunquam
fuit in
Africa.

Cur Imperator
Abassinorum
vocatus sit
Presbyter
Joannes.

pellare; eum deindè cæteri imitati, qui consequentibus annis *Æthiopiam* sunt ingressi, eundem errorem in *Europam* facile invexere. Quæ omnia eruditè docet *P. Balthasar Tellez* in *Historia Æthiopiae*, polito Lusitanico stylo conscripta: quibus quoque subscribit sapientissimus Patriarcha *Æthiopiae Alphonsus Mendes*, magnum Societatis nostræ lumen, in quadam *Epistola de rebus Æthiopicis operi Patris Tellez præfixa*. Cum itaque de Presbytero Joanne loquimur, *Abassinum* Imperatorem nequaquam intelligimus, cum præterquam, quod ab Asiatico, toto cælo ejus Imperium sit distitum, nulla quoque in *Chronologia Regum Æthiopiae*, ut ex ea patet, quæ in Vaticano Latina habetur, de ejus aut ex *Africa* in *Asiam*, aut ex hac in illam transmigratione fiat mentio, imò expressè negat *Damianus à Goesl. de Æthiopum moribus*, eum Presbyterum Joannem dici, aut unquam dictum esse, quod & Sacerdotes *Æthiopes* supracitati asserunt; sed intelligimus maximum illum *Asiæ* Principem, de quo in præcedentibus hætenus dictum est. Et certè vel in hunc usque diem magni istius olim Presbyteri Joannis vestigia restare in *Tanchutico* Imperii Regno, quod *Barantola Tartari*, *Saraceni Boratai*, incolæ *Lassa* vocant, Patres nostri *Albertus Dorville* & *Joannes Gruberus* (qui illud ex *China* in *Europam* redeuntes anno 1661. transferunt) fati testantur, qui & mira de Regis istius superstitiosa adoratione referunt: Sunt & in hoc Regno duo Reges, prior administrationi Regni totius incumbit; alter, quem & Deum patrem sive cœlestem, aut etiam Magnum *Lamam*, sive sacrificulorum Pontificem vocant, in ultimis Palatii sui recessibus Numinis instar residens, ab omnibus divini cultus recipit cerimonias; tantoque eum in honore habent, ut vel ipsius sordes & excrementa ad omnes infirmitatum adversitates plurimum conducere stultè sibi persuadeant; undè non medica-

mentis duntaxat illa permiscent, sed & collo pyxide inclusa portare non erubescant. Quoniam verò homo corruptibilis mortis vincula evadere non potest, hinc cultores ejusdem, ne eum cæterorum hominum instar interiisse, dici possit, docente eos magistro Satana, tale consilium repererunt, ex universo Regno *Lamam* illi quàm simillimum inquirunt, quem ubi repererint, in thronum æterni Patris clandestina machinatione evehunt, ut quemadmodum hoc fictum numen priori simillimum est, ita quoque verè à morte resuscitatus videri possit, qui & septies jam surrexisset dicitur; Ritus & cerimonias, quibus eum stultus populus perpetua veneratione prosequitur, intelliget Lector in sequentibus fusius; ajuntque prætereà, hæc cerimonias cultumque non aliundè, quàm ab eo Rege, quem Presbyterum Joannem Authores passim nuncupant, profuisse; quemque in Regno *Tanchut*, quod *Lassa* Regnum suo dominio includit, resedisse certo sibi persuadent: sicuti enim ad illum ex universa *Tartaria* veluti ad Oraculum tendebant, sic etiamnum ad hunc ridiculum Deum patrem *Lamarumque* caput undique ad ejusdem benedictionem obtinendam confluere non cessant, adeò ut anno 1629. vel magnus ille *Sinarum* Monarcha *Tartarus*, mox ubi Imperio potitus Sinico, more à Prædecessoribus recepto, à *Tartaria* Magistratu ad Magno *Lamæ*, id est Sacerdoti homagium, ceu supremo *Tartaricæ* Religionis Antistiti præstandum sollicitatus fuerit; Et eò jam res devenerat, ut Rex suorum inductus consilio, Magno *Lamæ* jam versus *Chinam* moventi vel usque ad ipsos *Sinensis* Regni muros bimestri ferè itinere occurrere prorsus consitueret, nisi à *P. Joanne Adamo*, intimo Regis Afsecta à tanta rei indignitate, magno rationum adductarum pondere fuisset averfus, tantumque dicti Patris instructione profecit, ut Imperator tantum

Presbyter
Joannes,
Asiæ Rex
potentissimus.

Rex *Barantole* ut
Deus adoratur,
Pater cœlestis dictus.

Monarchæ
Tartaro-Sinici Imperii erga hunc Patrem cœlestem venerationis.

Sedes Presbyteri Joannis in Tartaria Regno Tanchut.

Persecutionis metu exulare coacti in Chinam tandem pervenerunt.

abest, ut extra urbem murosque eidem procedere dignatus fuerit, ut ne quidem, nisi in palatii *Pequinensis* horto eidem ad se aditum fecerit, tandemque more solito variis onustum muneribus, neglectis verò omnibus ei dari solitis ceremoniis ad suum Regnum dimiserit, & qui suo adventu suaque benedictione Imperium *Sinarum* putabatur repleturus, contrarium prorsus secum accidit; adeò ut post discessum ejus famem, pestem & bellum, omne maledictionis genus ridiculus ille Archisacrificulus ab omnibus passim maledictus post se reliquisset visus sit. Sed ut ad institutum nostrum revertamur; dico itaque in hoc *Tanchutico* Regno Presbyterum Joannem resedisse, à vero non abluere. Illo enim ejusque successoribus longè latèque in *Asia* imperantibus, fidemque Christianam egregiè promoventibus; Verbi divini prædicatores aut vocatos, aut sponte sua fama istorum Regnorum & promovendæ fidei zelo, aut quod probabilius est, diræ illius persecutionis tempore, quæ cœpit primùm sub Diocletiani & Maximiani Imperio, qua in *Syria*, *Ægypti*, vicinisque *Æthiopiæ* locis ad supplicia sævissima Christianæ vitæ sectatores, passim inquirebantur, compulsos formidine è dictis locis fugientes, in media *Persia*, *Bactria*, *Turchestane* substituisse, deindè in extremas *Asia* Regiones, paulatim longo exilio pervenisse, omninò verisimile est, ac deindè anno post Christum 600. sub Imperio Heraclii, perfido Mahumete rerum potente, novas semper novasque Christianorum Colonias in dictas Orientis Regiones traductas fuisse. Certè Sacerdotes Syros seu Babylonios furori infidelium cedentes, Christianam Religionem successu temporum propagare non destitisse, superius adducta Syriaca inscriptio luculenter docet, ubi *Jydbuzad* Episcopus Sinensis dicitur filius *Noë* Sacerdotis cujusdam oriundi ex civitate *Be-*

lech Regni *Turchestan*; quemadmodum è Syriacis verbis suprascriptis & hoc loco repetitis constat: Anno millesimo nonagesimo secundo &c. *Jydbuzad* Sacerdos & Episcopi vicarius *Cumdan* civitatis *Regiæ* filius *Noë* Sacerdotis oriundi ex *Belech* civitate Regni *Turchestan* &c. *Turchestan* Regionem eam esse, quam *Usbec Persæ* vocant, magnæ *Cathaiæ* initium, & civitatem *Belech* in ea sitam, clarè *Geographus Arabs* part. 8. clim. 4. lin. 34. ostendit, ubi de *Corasinorum Turchestanis* peculiari Provincia agens, civitatis *Belech* situm, non procul à *Samarcanda* Regia Magni *Tamburlanis* Curia, celebratissima quondam urbe constituit his verbis à me ex Arabico in Latinum translatis: *Est autem hæc Climatis quarti octava pars, & continet portionem Regionis Corasinæ, & à Karman usque Kalaralkamat 15 miliaria; hinc Samarcandam 6 miliaria, & venientium è Samarcanda in civitatem Belech via est.* Ex quo sanè luculenter apparet *Jydbuzadum* Episcopi vicarium dictum origine Syrum, patria *Turchestanum* seu *Corasinum* fuisse; Multos quoque ex *Pagodum* regione cæterisque *Asia* regionibus in *Chinam* Evangelii propagandi causâ penetrasse, ex superiori Syro-Sinica Lapidis inscriptione ostenditur, quæ omnia curioso Lectori ulterius scrutanda relinquimus. Atque hæc de Colonia in Regna Presbyteri Joannis, & in *Chinam* traductis sufficiant.

Porro qui Evangelicos hosce viros plerosque primùm è *Syria*, *Ægypto*, *Æthiopia* in *Indiam* appulisse, eaque ad fidem Christi eorum operà conversa, indè in *Chinam*, ob frequens, quod tunc temporis *Indis* cum *Sinis* maritimo itinere intercedebat commercium, è suis Colonias quasdam submisisse arbitrantur, uti verius, ita certius sentiunt, cujus expeditionis factæ seriem brevibus apertam facio.

CAPUT II.

Jydbuzad Sacerdos & vicarius Episcopi natione *Turchestanus* fuit ex civitate *Belech* oriundus.

CAPUT II.

De Propagatione Evangelii per S. Thomam Apostolum ejusque
successores in universas Asiæ Orientalis Regio-
nes facta.

Notum est, inter cæteras Asiæ
Regiones S. Thomæ Apostoli
prædicatione Christo subactas,
unam quoque esse, ingentem illum *In-
diæ* transmontanum districtum, qui à
Promontorio *Comorino Narsingam*, &
Bengalam usque excurrens, *Zeilanum* In-
sulam celeberrimam è latere respicit; in
qua dictus Apostolus innumerabili ho-
minum (qui in hunc diem à S. Thoma
Christiani Thomæi vocantur) multitu-
dine ad Christum conversa, sanguinem
quoque suum fudit, quod *Meliaporæ*
urbe Regia, & *Narsingæ* Metropoli
contigisse, *Malabarum Annales* tradunt,
etsi quidam eum (*Calamina*) distincta
Indiæ urbe, vel ut perperam alii, *Salami-
næ* in *Cypro* passum velint; quem quidem
errorem ex mala vocis *Calamina* intelli-
gentia irrepsisse, tum patebit, ubi, quis
locus propriè *Calamina* fuerit, aperue-
rimus.

Nota itaque, nullam hujus nominis
urbem, teste *Malabarum Chronico*, nec ho-
die reperiri in *India*, nec olim repertam
esse, sed loco *Calamina*, *Calurmina* legen-
dum esse, quam vocem constat Malaba-
ricam, compositam ex *Calur* & *mina*,
quarum hæc (*supra*) illa (*petram*) signifi-
cat, quasi dicat (*Supra petram*.) Est au-
tem *Meliaporæ* eo in loco, ubi S. Apo-
stolus martyrio affectus traditur, ingens
quædam petra, quam in hunc diem,
Calur Malabaricâ Linguâ vocant. Dum

igitur *Malabarum Fasti* eum *Calurminæ*
passum esse tradunt, ea voce nequa-
quam urbem quandam particularem,
sed vicinam *Meliaporæ* petram *Calur* di-
ctam, quam Apostolus orandi gratiâ
quotidiè ascendere solebat, & supra
quam dum orationi incumberet, postea
quoque occisus est, intelligebant. Un-
de si à Thomæis quispiam, ubi S. Apo-
stolus occubuerit, interrogârit, aliud
non respondebunt quàm *Meliaporæ*
calurmina, id est, *Meliaporæ supra pe-
tram*. Ita oretenus mihi retulit vir fide
dignissimus P. Petrus Paulus Godignus
Lusitanus Collegii Soc. JESU Cocini in
India Rector, qui dum hæc scriberem
Malabaricæ Provinciæ Procurator in
urbem advenit; Atque ita *Annales Mala-
barum* habere, & unanimi consensu ab
omnibus Christianis ita credi assevera-
vit: ita Crux ipsa mirabilis, quæ dum
S. Apostolus sanguinem funderet, ex
ipsius sanguinis fluxu expressa in lapide
quodam miraculosè comparens, in hunc
diem *Meliaporæ* in Ecclesia S. Thomæ,
summa devotione indigenarum con-
servata testatur. Quin & id clarius do-
cet insolito Characterum genere circa
ipsam Crucem ad perpetuam rei me-
moriâ incisa perigraphæ, quam ex
historia Xaveriana P. Joannis Lucenæ de-
cerptam unâ cum mysticis Brachma-
num Characteribus hic adnectere vi-
sum est.

Locus
martyrii
S. Tho-
mæ.

Characteres mystici in circuitu Crucis scripti.

II N U N Q I U O Γ Ν U T O
 W ∞ Γ I Γ A Q O P
 E A N O Q V V S P C A U
 M O L P K U I P H O W U
 G

Hosce Characteres mysticos veterum Philosophorum fuisse, singulosque singulis dictionibus respondere, non secus ac Ægyptiorum mysticas notas *Brachmanes* asserunt; quamvis alii verisimilius existiment singulis syllabis singulos respondere, uti ex Alphabeto Linguae *Tamul*, atque earundem literarum Syllabario constat. Explicationem verò à *Brachmane* quodam factam & ex Malabarica Lingua in Lusitanam traductam supracitatus *Lucena* sequentibus verbis refert.

Interpretatio scripturæ ex P. Joanne Lucena.

Depois que appareceo à ley dos Christianos em o mundo, dali à trinta annos à 21. do mes de Dezembro morreo o Apostolo S. Thome em Meliapor, onde ouve concheimento de Deos & mudanza da ley, destruceam do demonio. Naceo Deos da Virgem Maria, estene em sua obedientia trinta annos, & era hum Deos eterno. Este Deos insinou à doze Apostolos sua ley, hum delles veyo à Meliapor com hum bordam na nam, & fez hũa igreja, & el Rey de Malabar, & o de Choromandel, & o de Pandi, & outras diversas nações, & leitas se determinaram todos de boa vontade, concertandose entresi de se fogueitar à ley de S. Thome varam sancto & penitente. Veyo tempo, que S. Thome morreo per mam d'hum Brachmene, e de su sangue se fez hũa Cruz.

» Anno trigesimo, vigesima prima die
» Decembris, post legis Christianæ factam toto Orbe promulgationem, S. A-

postolus Thomas in *Meliapora* mortuus est; à quo etiam tenet cognitionem Dei, mutationem Legis, & destructionem Dæmonis. Natus est Deus ex Virgine Maria, & sub ejus obedientia 30 annos morabatur, & erat Deus sine fine. Hic Deus suam Legem 12 Apostolos docebat, è quorum numero unus advenit *Meliaporam* manu tenens baculum (alii dicunt regulam fabri lignarii & palum: fertur hic palus è mari in littus rejectus ejus fuisse vastitatis, ut complures Elephantes ad eum loco movendum non fuerint sufficientes, quem tamen S. Apostolus pro Ecclesiæ constituendæ fundamento à Rege donatum, cingulo proprio alligatum, in virtute Christi & S. Crucis non secus ac paleam levissimam traxisse traditur) fecit Ecclesiam. Rex *Meliapora* & *Coromandelis* & *Pandorum* aliique diversarum nationum & sectarum (Principes) prompta omnes voluntate sese Legi S. Thomæ certatim submittere (maximò viso miraculo) constituerunt. Venit tempus, quo S. Thomas occumberet *Brachmani* cujusdam manu, & de proprio suo sanguine hæc Crux expressa fuit. Hactenus *Lucena*.

Porro hæc Crux 18. Decembris, festo videlicet B. Virginis quod expectationem partus *Hispani* vocant, quottannis tempore Missæ solennis in varios se colores mutare solet, quin & subindè

Miracula Crucis.

*Crux miraculosa S. Thomae Apostoli
Meliapora in India.*

indè sanguinem cum sudore copiosissimo emittere; quod tamen semper magnæ calamitatis imminentis prognosticum fuisse experientia docuit. Crucis veram effigiem unà cum Characteribus hic apponendam duximus.

Cruce miraculosa S. Thomæ Apostoli Meliaporæ in India.

Pavonis figura Cruci imminens insigne est Regis *Narsingæ*. Cætera quæ circa hanc Crucem certis temporibus contingere solere diximus omninò mirabilia, lege apud dictum *Lucenam & Oforium*, quem citat *Baronius tom. I. anno Christi 57.*

Extra scopum forsan hæc videri possent; sed eum in eo nescio quo casu inciderim, ea præterire hoc loco nolui, cum ut eximie antiquitatis monumentum *Europæ* haud ita forsan notum, tum ut, quomodo *Breviarium & Martyrologium* circa locum passionis S. Thomæ intelligendum esset, hoc digressu Lectori forsan haud ingrato patefacerem. Quare ad derelictam semitam revertamur.

Hæc itaque *Indiæ* transmontanæ Regio à S. Thoma Apostolo ad Christum conversa, cum multos annos in suscepta fide constanter perseverasset, tandem deficientibus operariis, & Verbi Dei ministris, Regio à pristino paulatim fervore deficiens, varios gentiliū errores imbibit; undè tota Religio in extremum periculum deducta, parum abfuit, quin pessum iret, & iisset sanè, nisi Divina providentia tot deficientis Ecclesiæ miserta malorum, operà devoti cujusdam viri, natione Syri, qui *Martome* vulgò dicebatur, hoc est, Dominus Thomas, maturè subvenisset; hic enim singulari Dei instinctu è *Syria* in *Indiam* profectus, dum vineam hanc adè incultam, squalidam & tribulis spinisque horridam intueretur, pro summa cura, qua Christianæ fidei propagandæ tangebatur, eam sibi excolendam ratus,

primò indigenarum animis cum benevolentia, tum authoritate, qua pollebat, maximà (erat enim non natalium minus, quàm doctrinæ eruditionisque splendore famaue insignis) lucrefactis, mox coadjutores Episcopos è *Syria & Babylone* sive *Chaldæa* sive *Ægypti* accersitos, per diversa Regni loca constituit, Syriacam Linguam, qua in eadem Regione Apostolus sanctum Evangelium quondam, ut traditio tenebat, prædicarat, introduxit; nihil denique eorum, quæ ad Ecclesiæ incrementum conferre possent, intermisit: Hac ratione vinea Christi in pristinum statum reducta, eos paulatim progressus fecit, ut non jam propriis contenta finibus, uberrimas propagines suas in omnem *Indiam*, & in *Chinam* usque extenderit. Verùm contigit tandem successu temporum, ut hi *Suriani* Sacerdotes Nestorianæ hæreseos labe infecti, quicquid proavi eorum in *India* laudabiliter in Christianæ Religionis propagatione confecerant, ipsi pravus dogmatis turpiter destruxerint. Ita testantur dicti *Malabarum Annales*; ita *Lusitani Annalium Indiarum* scriptores, *Joannes de Bairres*, & *Didacus de Coutto*; ita denique refert *P. Ludovicus Gusmanus* in sua de *Indiis expeditionibus* historia Hispanico sermone conscripta l. 2. c. 27. cujus formalia verba ad majorem fidei attestationem hinc adjungenda censui. Sic enim scribit:

Son muchos los Christianos que ay en la India con este nombre de S. Thome, que passaran de ciento y cinquenta mil, aunque repartidos per diversos reynos, y subjectos à diversos Reyes gentiles y Moros. Tienen estos Christianos su Arçobispo, Obispos y Sacerdotes, que vienen de la Suria, y comunemente los provee el Patriarcha Oriental de Babylonia (o Alexandria) y porque los Obispos no pueden venir à visitar esta gente, sino de tarde en tarde, para que non les falten Sacerdotes, ordenan à los niños, siendo muy pequeños, de todas ordines, aunque no las exercitan hasta ser grandes. La causa de aver entrada estos Obispos y Sacer-

Suriani Sacerdotes hæresei Nestoriana infecti.

So
Looz
Martome
Syrus labascen-
tem inflaurat
Ecclesiam.

» *Sacerdotes Surianos en la India, y tener tanta mano, y autoridad con los Christianos de S. Thome fue un hombre llamado Martome Suriano, que en lengua Suriana vale tanto, como en la Española Don. Era Martome hombre muy rico, y principal, y à este causa tuvo entrada con los Reyes de Caranganor, y Colon; y con ocasion del nombre, que tenia de Thome, y su autoridad en aquella tierra, fueron sele pegando los Christianos, que descendian del Apostol S. Thome y el se hizo como cabeça dellos, amparandolos y favoreciendolos, y por esta via les fue ganado las voluntades, y como el era Suriano facilmente les persuadio, que recibiesen, y admitiessen los Obispos de quella tierra, haziendolos creer que aquella era la lengua, en que avia predicado Christo nuestro Señor en Hierusalem; y per consiguiente, que los Obispos Surianos enseñavan la verdadera Doctrina del Evangelio, y la que el Apostol S. Thome avia predicado à sus antepassados. Desta manera entraron los Obispos Surianos lo primero en los Reynos de Caranganor, Colon, y Cochín, y poco à poco se fueron estendido à todas las partes hasta à China.*

» Hoc est, Multi in India Christiani,
 » quorum numerus ultra centum quin-
 » quaginta millia fere excurrit, Christiani
 » Thomæ dicti, per varia Regna divisi,
 » diversis Regibus Gentilium & Mauro-
 » rum subjecti reperiuntur. Habent ii
 » suum Archiepiscopum, Episcopos &
 » Sacerdotes, qui omnes è Syria veniunt,
 » plerumque eos ad hujusmodi expeditio-
 » nem Patriarchâ Babylonio seu Alexan-
 » drino designante. Cum verò Episcopi
 » non possint terras adeò remotas nisi ad-
 » modum tardè & rarò invisere, ne Sacer-
 » dotibus desituantur parvos adhuc pue-
 » ros ordinibus initiari solent, etiamsi non
 » nisi provectiori ætate functiones suas
 » exercent. Causa verò cur Episcopi &
 » Sacerdotes Suriani Indiam ingressi, tan-
 » tam sibi apud dictos Christianos authori-
 » tatem conciliarint, fuit homo quidam
 » natione Surianus, Martome nomine, quod
 » in nostra lingua Dominum Thomam

significat: hic Martome erat admodum «
 dives & excellens, & ob hanc causam in- «
 trarat cum Regibus Caranganor, & Co- «
 lon, & cum occasione nominis Thomæ, «
 & magnæ, qua pollebat, authoritatis, «
 Christiani Thomæ ei se jungebant. Ita «
 Martome veluti caput eorum factus be- «
 nevolentia suâ ita omnium animos sibi «
 devinxit, ut difficile non esset, iis de fo- «
 lis Episcopis Syriæ in Indiam recipiendis «
 admittendisque persuadere. Multum ad «
 hoc iis persuadendum poterat lingua «
 Syra, quam eandem esse demonstra- «
 bat, qua Christus Salvator noster Hie- «
 rosolymis quondam esset usus, & qua «
 S. Apostolus Thomas suis majoribus sa- «
 crum olim promulgasset Evangelium. «
 Hac igitur ratione Episcopi Suriani pri- «
 mum Regnum Caranganor, Colon & Co- «
 chin ingressi paulatim omnes circa Re- «
 giones in Chinam usque occuparunt. «
 Hæc Gufmannus. Quæ omnia confirmat
 supra citatus P. Paulus Godignus, aitque
 eos in hunc diem aliam doctrinalem,
 præter Syriacam linguam nescire; hac
 omnia monumenta, omnes sacros & Ec-
 clesiasticos codices conscriptos tenere,
 omnes denique literatos sacris potissi-
 mum initiandos ad hanc non secus, ac
 apud nos ad Latinam addiscendam te-
 neri. Addit *Vai pocatæ* in Collegio Soc.
 Jesu, eam ex professo veluti ad *Brachma-
 nes* convertendos necessariam doceri.
 Hæc maximè sunt, quæ tum in India,
 tum in *Sinarum* Regno vestigia depre-
 hendimus; certè rei Christianæ in his
 Regnis originem altius referre possumus
 ex iis, quæ ex oræ Malabaricæ *codicibus
 Chaldeis* colligi curavimus, quam oram
 Divi Thomæ Apostoli opera Christo
 adjunctam clarius est, quam ut in du-
 bium etiam à pertinacibus Criticis revo-
 cari possit. In iis ergò *codicibus* legimus
 clarissimè ab eodem Apostolo Christi
 fidem investam, & plures eo in Regno
 Ecclesias constitutas. Et ne cui res tan-
 ta, dubia fortassè videatur, testimonia
 ipsorum *codicum* è Chaldæo ad verbum
 Latinè

Codices
 Syriaci
 multa in
 India de
 S. Thoma
 tradunt.

Episcopi
Ecclesie
S. Thomae
erant ex
Chaldea
& Syria.

Undè indubitatè colligo, tam eximiarum in ultimos *Asiae* fines expeditionum authores alios non fuisse, quàm dictos Episcopos Syriacos Thomæorum. Dicebantur autem hi omnes promiscuè Suriani, vel quod totum illum tractum, qui est ab *Eufrate* ad *Mare Erythraeum* usque, unà cum extimis & citimis dicti maris littoribus *Syriam* sive *Assyriam* latè dicerent, vel ob linguam Syram aut Chaldaicam, quam omnes Doctiores profitentur, quemadmodum de *Arabibus*, *Aegyptiis* & *Aethiopicis* Monachis suprà ostendimus, & de *Sinaitis* Monachis monstrat *Benjaminus* in suo *Itinerario* his verbis:

ומשם שני ימים רופדים
ויושבים שם בני ערב ואין
בו מישראל ומשם יום הר
סיני וכראש ההוא כמת
לכומרים הנקראים
סורואניים ובגיה ההוא מצבר
נקרא טור סיני ויושביו
מדברים בלשן תרגום והם
תחת עול מצרים

Undè in *Raphidim* duorum dierum iter est, ubi *Arabes* habitant, nullusque ex *Israëlitis* est; hinc verò ad *Sinai* montem una die itur, in cuius cacumine fanum est *Monachorum*, qui *Suriani* dicuntur; in montis autem radicibus castrum magnum est, quod *Tor Sinai* appellant, hujus *Incolae* *Chaldaicè* loquuntur, hoc est lingua *targum*: Suntque hujus loci *Incolae Aegyptiorum* subditi: hos autem *Monachos* *Coptitas* fuisse, *Librorum* *Coptorum* in hujus *Arabiae* *Desertae* *Monasteriis* factæ testantur inscriptiones, quas in *Catalogo Librorum Coptorum* propositas considera. Patet igitur *Ecclesiam* *Copto-Aethiopicam*, (quæ totam dicto modo *Syriam* comprehendebat, atque uni *Patriarchæ Alexandrino* seu *Cairano* eam subdebat) in *Indiam* primo, atque hinc

in *Chinam* cæterasque *Asiae* *Regiones*, novas nullo non tempore *Colonias* traduxisse. Nam cum *Aegyptus* optimos quosque & commodissimos *Maris Erythraei* portus obtinuerit, ex *Erythraeo* verò *Mari* in *Aethiopian*, *Persidem* ac reliquam denique *Indiam* non incommodus tractus fuerit, frequentissimam nullo non tempore ultrò citròque fuisse *commercationem*, præter alias, celeberrima quoque illa *Salomonis* ex *Asion* *Gaber* *maris Rubri* portu in *Regionem Ophir* facta *maritima* *expeditio* satis declarat. Verùm quid *Ophir* hoc loco propriè sit, inter *Interpretes* admodum *controversum* reperio. Scio quosdam *Ophir* pro ipso *auro obrizo* accipere, verùm horum opinio jam dudum *explosa* est; Alios verò per *Ophir* eam *Regionem Americae* designare, quam *Peru* vulgò dicunt, quæ cum duplex sit *Borea* & *Austrina*, eas numero *duali Parvaim* dictas ex illo colligunt, **והזהב זהב פרוים**. & aurum illud *aurum Parvaim*. Ita *Arias Montanus*, verùm cum non videam quomodò dicta *Classis* in *Antipodum Palestinae* prorsus & è *diametro* oppositum, *disjunctum*, *ignotumque* *Mortalibus Orbem*, absque *magnete*, cuius tunc temporis usum *ignorabant*, aliisque *subsidiiis*, quibus freti nostri *Archinautæ* eum *Orbem* detexerunt, *destituti*, *securè* & tam *exiguo* tempore *pervenire* potuerint. Præterea quo animo *aurum*, *gemmas*, *ligna pretiosa* cum tanto *periculo* in *Regionibus* adeò *diffitis*, quibus in *vicinioribus*, utpote *Chersonesus aurea* & *Aethiopia* abundat, *quærere* attentarint? Hæc, inquam, quomodo fieri potuerint, cum non videam, meritò eam *opinionem* veluti *incongruam*, *explodendam* censeo. Certius itaque & *securius* iter *arrepturus* dico, *Ophir* vocem *Coptam* esse, seu *Aegyptiacam*, qua *Aegypti* veteres eam *Indiam* appellabant, quæ continet *Regna Malabar*, *Zeilanum*, *auream Chersonesim*, & ad eam spectantes *Sumatram*, *Moluccas*, *Javas* quas

Commoda navigatio ex Erythraeo mari in Indiam.

Ophir qualis propriè Regio.

Ophir non est Peru.

Ophir vox Aegyptiaca Indiam notat.

aliasque vicinas Infulas Auriferas, in quas Hiram classem Salomonis statutis temporibus expedivisse legimus, non aurum tantum, gemmæ, lapides & ligna pretiosa, sed & pavones, simiæ, similiaque, quæ è dictis Regionibus, rebus huiusmodi refertis Classis Hiram secum attulit, abundè testantur. Quin *Onomasticon nostrum Copto-Arabicum Capite de Nominibus Gentium* id clarè docet; ubi **ορυφίρ** **ωδ** *Hend*, quod & *Indiam* explicat, **ορυφίρος** verò **ωδ** seu *Indum*. *Ophir* igitur nihil aliud est, quàm *India*; Aurum verò *Parvaim* ego existimo fuisse ex **οἶνι** *Javaim*, hoc est è *Javis* Insulis; ita enim has Infulas binas dici, apud *Rabbinum Benjaminum* ni fallor me legisse memini. Cum itaque ex *Erythraeo Mari* in *Ophir* seu *Indiam* adeò frequens fuerit expeditio, certè hac usus opportunitate, non *Christianæ* tantum *Religionis* propagatores, sed & veteres *Ægyptios*, eorumque *Hieromantas* & *Philosophos* cum dictis Regionibus ingens habuisse ultrò citròque commercium, varia *Ægyptiorum* in iis relicta testantur monumenta. Inter ea *Ormuz* seu *Hormuz* nobilissima *Persici* sinus Urbs, prima *Ægyptiorum* in *Persia* colonia, & commoda iis, qui in *Indiam* trajicere volunt, statio, quamque ab *Hermete* **هرمز** *Ægyptio* (à quo & nomen habet, **هرمز** *Hormoz* enim *Arabibus*, idem est quod *Græcis* **Ἑρμῆς** *Mercurius*) ædificatam, *Haitbon* tradit *l. de Tartaris* c. 6. Iterum *Reges Persiæ* *Ælius Spartianus*, ab *Osiride*, *Psammossires* dictos asserit; nec imperitè; *Osiridem* enim primùm in eas partes, & dein in *Indiam* concessisse, urbibusque extructis populos ad meliorem vivendi normam redegisse, *Diodorus* sequentibus verbis tradit: **Ἐπᾶντα ποιήσασθαι τὴν πορείαν διὰ τὴν Ἀραβίαν πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἕως Ἰνδῶν καὶ ἐπερᾶσθαι τὴν οἰκισίαν, κτίσαι δὲ καὶ πόλεις ἐκ ὀλίγας**

ἐν Ἰνδοῖς, ἐν αἷς καὶ Νύσαν ὀνομάσαι, βελόμυρον μνημεῖον ἀπολιπεῖν ἐκείνης καθ' ἡμῶν ἐτεράφη κατ' Αἴγυπτον. Φυτῶσαι δὲ καὶ κητῶν ἐν τῇ παρ' Ἰνδοῖς Νύση καὶ διαμύνειν τῆς τὸ φυτὸν ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ τόπῳ τῆς καὶ τὴν Ἰνδικὴν καὶ τὴν ὁμορην χῶρον. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα σημεῖα τῆς ἐαυτῆς παρουσίας ἀπολοιπένας κατ' ἐκείνῳ τὴν χῶρον, δι' ὧν πρυαχθέντας τῆς μεταγρεσίης τῶν Ἰνδῶν ἀμφισβητήται πρὸς τὸ θεῶν, λέγοντας, Ἰνδὸν εἶναι.

Hinc per Arabiam, secus Mare Rubrum ad Indos usque & orbis habitabilis fines perrexit. Nec paucas Indis urbes condidit, è quibus unam vocavit Nysam Ægyptiæ illius, ubi nutritus fuerat, monumentum relinquere volens. In hac Indorum Nysa herderam plantavit, quæ præ omnibus Indiæ & finitimæ terræ locis tantum cressit & permanet. Multa insuper alia sui in terras illas adventus signa reliquit, quibus Indi posteriores inducti, controversiam movent super hoc Deo, & natione Indum esse contendunt; Huius secutos vestigia posteros frequentius postmodum huiusmodi plagas Ægyptiæ adiisse verisimile est. Imò *Persarum* *Magos*, *Indorum* *Brachmanas*, uti & cæteros *Asiæ* sapientes omnem philosophandi rationem, omnes circa *Deorum* cultum ritus & cærimonias ab *Ægyptiis* non aliter quàm reciproco commercio accepisse, præterquam quod clarè in *vita Apollonii* id doceat *Philostratus*; ipsa sanè dictarum gentium mores & consuetudines, id luculenter indicant; cum in hodiernum diem in *India*, *China*, *Japone*, *Tartaria* seu *Cathaiâ*, quin etiam in ipsa *America*, *Solis*, *Lunæ*, *Siderum*, *Terræ*, animalium omnis generis cultum, non secus ac in *Ægypto* ab immemorabili tempore vigere intueamur. Polymorphas *Osiridis* & *Isidis* statuas, *Apides* quoque, *Anubides*, *Canopos*, & similia *Ægyptiorum* monstra, ibi passim coli reperias: *Pyramides* mysticas, & magnifi-

Cultus Deorum in Orientalibus Asiæ Regionibus ab Ægyptiis.

Ex Ægypto & Æthiopia per Mare Rubrum in Indiam expeditio.

Hormoz.

هرمز

gnificentissima Tempia Geniis ad *Ægyptiorum* normam erecta; Verbo *Ægyptiacam* rerum faciem ubique videas. Quæ omnia hîc fusiùs declararem, nisi ea in *primæ Oedipi nostri partis Syntagmate quarto* (quam *Simiam Ægyptiacam* voco) fusiùs & particulatim pertractassem, quare Lectorem eò remittimus. Atque hæc sunt, quæ de *Coloniis Coptitarum* sive *Ægyptiorum* hucusque dicenda existimavi; de quibus non ignoro

alios aliter forsan sentire posse. Verùm ista mihi visa sunt verisimiliora, potuifsemque rei propositæ alias non contemnendas in medium rationes afferre, si aut instituti mei ratio id modò postulasset, aut mea interesset, assensum à Lectoribus violenter extorquere. Sufficit nobis, ex *Ægypto* factas in totum Orbem expeditiones, qui unicus noster scopus erat, dilucidè, & si fusiùs forsan, quàm par erat, hoc loco demonstrasse.

CAPUT III.

De Cataio ejusque proprio & genuino situ.

QUAMVIS in præcedentibus varia ex variis *Authoribus*, *Latinis*, *Hebræis*, *Arabibus*, *Persis*, de *Catai* situ adduxerimus, hîc tamen ad meliorem rerum elucidationem, quodnam tandem *Cataium* sit Regnum, ubi situm, per varia hac de causa assumpta *Itinera* exponemus.

Cataium
nil aliud
quam *Chi-*
na est.

Descri-
ptio ur-
bis *Cam-*
balû.

Chinam potissimam *Catai* partem esse, non solum nostrorum Patrum assidua exploratione innotuit, sed & ex *Marco Paulo Veneto* clarissimè patet, siquidem vastam illam urbem, quam hic *Cambalû*, vel ut vera *Tartarorum* lingua sonat, *Cambalek*, *Magni Cham* Regiam dicit; nostri Patres aliam non fuisse ajunt, nisi modernam *Sinarum* Regiam, quam *Pekinum* vocant, & vastitas murorum in quadro positorum urbisque incredibilis amplitudo sat superque demonstrant. Teste *M. Paulo*, *Civitas Cambalû* in *Provincia Cathai* juxta flumen magnum sita ab antiquis temporibus insignis fuit & regalis; sonat autem *Cambalû* *Civitas Domini*; Hanc *Magnus Cham* transtulit in aliam fluminis partem; didicerat enim ab *Astrologo*, quod Imperio rebellis futura erat: *Civitas* in quadrum constructa, in gyro complectitur 24. milliaria, quolibet quadrati latere sex habente milliaria. Muros habet dealbatos, altitudinis 20. passuum, latitudinis decem, spissitudo

tamen illa ascendendo tenuior fit. Habet quælibet muri quadratura tres portas principales, quæ in univèrsum duodecim sicut, constitutis juxta singulas magnificis palatiis. In angulis quoque murorum sunt egregia palatia, ubi *Civitatis* conservantur arma. Transeunt per hanc *Civitatem* vici & plateæ rectissimæ, ut ab una porta liber aspectus pateat per *Civitatem* ad portam oppositam, domibus elegantissimis palatiorem instar utrimque constructis. Et paulò post. Extra *Civitatem* *Cambalû* duodecim sunt magna suburbia, singulis duodecim portis contigua, in quibus jugiter mercatores inveniuntur & advenæ homines. Hæc omnia ita *Pequino* Regiæ urbi quadrant, ut in nullo ferè differant, uti *P. Martinus Martinus* testatur *Atlantis* sui folio 29. Nomina quoque urbium *Tadinsu*, *Caçansu*, *Quelinsu*, *Cingiansu*, *Siansu*, quæ & etiamnum *Sigansu* dicitur, non procul à croceo fluvio sita, quam post triennem obsidionem *Magnus Cham* *Catapultarum* ope, quas machinas in *China* adhuc incognitas per fabros *Christianos* extrui curaverat, *Paulus Marcus Venetus* (qui unà cum patre suo *Nicolao* & patruo tunc temporis cum Imperatore morabantur.) anno 1268. tandem expugnavit. Vide *Paulum Marcum Venetum* l. 2. c. 58. Siquidem fu in lingua *Sinica* nihil aliud, quàm urbem magnam, sicuti ceu aliis nomini-

Sigansu
obsessa
à *Tartariis*.

bus

bus additum, mediocrem urbem notat, quæ quidem voces nulli alteri Regioni, sed soli *Chinæ* notæ sunt & propriæ. Nihil tamen ita luculenter *Chinam* pro *Cathaio* semper habitam fuisse demonstrat, ac *Persarum* monumenta tum *Astronomica*, tum *Botanica*, quæ ex *Nasirodim Persæ* Mathematici toto Oriente celeberrimi *Tabulis astronomicis* nobis aperuit eruditus Vir *Jacobus Golius* in *Appendice Atlantis Sinici* adjuncta; ubi apertè videtur duodecim horarum, in quas dies naturalis apud *Sinenses* seu *Cathaios* dividitur, nomina Cathaica ita Sinicis respondere, ut in nullo discrepent, quod & testantur quotquot ex Patribus nostris huc *Romam* advenæ existerunt. Sed ut hæc luculentius pateant, hic nomina apponam.

Astronomia Cathaiorum cui Sinis correspondet.

Golius in App. Atl. Sin.

Nomina horarum, in quas dies naturalis apud Cathaios, id est Sinas, dividitur.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Sinica.	Cu	cheu	yin	mao	xin	su
Arabica.	صوجن ماو يم خيو ثة					
	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Sinica.	v	vi	xin	yieu	siò	hai.
Arabica.	حاي سيو يوشن وي وو					

Si quis verò 60. annorum Cyclum, quo *Cathaios* in calculo dierum, hebdomadam, annorumque solarium *Nasaradinus* uti dicit, cum Sinico contulerit, eandem prorsus, sive rationem computus, sive nomina, quibus illum appellare solent, esse comperio: idem esto iudicium de anno Cathaico, quem uti & Zodiacum in 24. partes dividunt, anni initio factò à 15. gradu Aquarii. Verùm de hisce fusiùs vide citato loco supra memoratum *Golium*, qui & testem *Vlug Begum* Astronomum *Persam* adducit, ex cujus tabulis quæcunque hucusque tradita sunt, clarè ex calculorum *Cathaiorum*, sive quod idem est, *Sinarum* harmonia

ostendit. Lego & ego apud *Medicos Arabes*, Muscum qui in *China* reperitur, passim vocari مسك كطاي *Muscus Cataicus*, potus quoque ille qui ex *Cha* herba quadam *Cataio* propria conficitur, plerumque چا كطاي *Cataium cha* dici: *Mogores* verò, qui origine *Tartari* sunt, & ex magni *Cingis can*, cæterorumque succedentium potentium Imperatorum profapia originem suam ducunt, à Sinici Imperii expugnatione, *Mogulo-Sinas* ab Historicis eorum

دعولة سين dici lego. Quæ verò de *Quinsai*, urbe admirandæ & penè incredibilis magnitudinis scribit, illa omnia vera esse comperta sunt hodiè de Civitate *Hancheu* metropoli, de qua *P. Martinus Martinius* eximii *Atlantis* scriptor, ita disserit fol: 109. Nè diutius *Europæi* *Cosmographi* in *Marci Pauli Quinsai* inquirenda ac ridiculè delinenda aberrent, hic ipsissimam illam dabo, cujus ne umbram quidem

Quinsai quænam fuerit ingens ejus vastitas.

Descriptio Hancheu sive Quinsai.

asssecuta est *Archontologia* illa *Cosmica*, & si *Deus* votis faverit, transmittam fortasse cum tempore ipsum *Sinicarum* urbium ab ipsis *Sinis* longè ante *Europæos* impressum *Theatrum* nunquam hæctenus visum *Europæ* quod quidem sciam. Verùm ut quod nunc instat agamus, certissimis inprimis argumentis probo, hanc urbem ipsam esse *Quinsai* *Pauli Veneri*; hæc enim illa est, quæ à *Singui*, hoc est, *Su Cheu* quinque dierum spatio distat: si loquamur de progressu ac itinere exercitus, in quo constat *M. Paulum Venetum* fuisse, aliàs enim vix quatruidi iter est; hæc illa est, quæ illius tempore regia erat *Sinarum*, quam *Sinx* lingua erudita litteratorum *Kingsu*, *Communium* hominum vulgariùs minus exactè loquentium *Kingsai* dicunt, unde *Veneti* nomen *Quinsai* fluxit. Notandum porrò hic *Kingsu* dignitatus nomen esse urbibus regis commune, non autem uni proprium ac singulare, siquidem verè regiam significat, quamvis sæpè eadem urbs propriam alioquò habeat nomen, uti hæc urbs *Hancheu* dicitur, quæ sub *Sunga* familia dicta est *Lingan*, quia ejus familie

Etymon Quinsai.

lie decimus Imperator Caoçungus Kin Tartaros fugiens hinc Regiam statuit, atque idcirco Veneti tempore Kingsu vocitata est, quodcumque demum hic alii sentiant; hæc autem acta sunt ad annum à partu Virginis 1135. In eadem quoque urbe Sunga familia Regnum tenuit, donec magni Han Tartari Occidentales, Kin Tartaros Orientales è Catayo ejecerunt, hoc est, ex Borealibus Provinciis, atque ita tum debellati sunt, moxque victricia arma in Regnum Mangin invexerunt, Australium Provinciarum scilicet occupatione cæpta. Sed ut propius ad rem ipsam accedamus, hæc illa urbs est, quæ altissimos ac innumeros penè habet pontes, tum intra ipsa mœnia, tum extra in ipsis suburbiis, nec à vero aberunt multum decem etiam millia, quæ Venetus enumerat, si pontibus arcus triumphales accenseas, quos ob fornicis similitudinem, potuit etiam Venetus in Pontium habuisse loco, eodem modo, quo Tigrides Leones dixit, cum tamen ii minimè hic, uti ferè in tota Asia, non reperiantur; nisi velis eum non eos tantummodò qui intra aut extra urbem sunt, sed totius huius Territorii pontes esse complexum, ac tum quidem numerum illum suum, qui aliàs Europæis creditur difficilis, facile augere potuisset, tanta ubique pontium & arcuum triumphalium copia. Accedit ad huius rei confirmationem Lacus 40 Italicorum milliarum, Sihu vocant, qui quamvis intra mœnia non sit, illa tamen ab Occasu in Austrum longo tractu lambit, ex eoque inducti sunt in ipsam urbem complures canales; ejus porrò ripæ ita templis, monasteriis, palatiis, musæis, ac privatorum domibus, omni ex parte sunt obsitæ, ut intra amplissimam urbem, non ruri versari te credas. Ad hæc ripæ undique quadrato sectoque lapide erectæ sunt, latissima ambulantium comodo relicta via; viæ etiam quædam per ipsum Lacum transeunt, pluribus iisque altioribus pontibus, sub quibus naves trajiciant, instructæ, quibus inambulantes totum Lacum ultro citroque possunt circuire, unde Urbi accenseri à Veneto facile potuerunt. Hæc est illa Urbs, quæ intra mœnia montem habet ad Australem partem Chinghoang dictum, in

Urbs innumeris pontibus referta.

Lacus Sihu.

Lacus littora cultissima.

quo turris illa cum custodibus, ubi horarum spatia clepsydra metuntur, & quot horis tabella exponitur aureis sesquipedalibus litteris inscripta: hæc ipsa urbs est, cujus plateæ omnes quadratis sunt stratae lapidibus: hæc quæ in paludoso jacet loco, pluribusque canalibus navium capacibus dividitur; hæc demum, ut reliqua præteream, ex qua Imperator ad mare fugit per fluvium ingentem Cientang, cujus latitudo Germanicum excedit milliare, fluitque ad Australem urbis partem, ut nec hic omninò desit fluvius, quem Venetus Quinsai suæ adscripsit, inde in mare versus Ortum prorumpit, à quo tantum omninò distat hæc urbs, quantum eam distare Venetus voluit. Adde urbis ambitum centum eoque amplius occupare milliaria Italica, si maxima suburbia annumeres, quæ ab omni parte latissimè excurrunt; undè ad quinquaginta Sinica stadia conficies à Borea in Austrum rectè obambulando per frequentissimas plateas, in quibus nihil à populo domibusque vacuum reperiturus sis, eodem ferè modo ab Occasu in Ortum pergere licet. Cum ergò ex Sinica historia tempus, nomen, descriptio, magnitudo cæteraque omnia hanc urbem esse Quinsai demonstrant, nullus amplius relinquitur dubitandi locus. Hæc P. Martinus Martinius cit. loco.

Quinsai seu Hamcheu Urbis circuitus.

§. I.

Iter in Cataium sive Chinam
Benedicti Goës Soc. JESU, ex P. Nicolao Trigautio. Vide Mappam Itinerum.

Undè itaque tanta circa Cataii genuinum situm opinionum confusio nata sit, paucis explico. Notum est tum ex Historia Pauli Marci Veneti, Haythonis Armeni aliorumque, tum vel ex ipsa Chronologia Sinarum, Magnum Cham Tartarorum Imperatorem, quem Cublai alii, nonnulli Ulcam aut Uncam vocant, anno 1256. irruptione per muros factà, universum Sinarum Imperium (quod tum in duo Imperia divisum, quorum unum versus Boream Catai, alterum versus Meridiem Mangi vocabatur) occupasse; undè uti jam aliàs pars Borealis Chinæ cum cæteris extra

China à Tartariis Cataium dictum.

extrà muros Regionibus sub nomine *Cathay* passim vocabatur, ita quoque occupato jam *Sinarum* Imperio, universum Regnum per *Tartaros* & *Saracenos* circumvicinos introducto, nomine *Cathai* vocabatur, nomine cæterorum circumjacentium Regnorum extrà muros deleto, ità ut ab illo tempore illud solum, quod intra muros conclusum vastum *Sinarum* Imperium ab iis qui ex *Indostan*, *Usbec*, *Camul*, aliisque Mediterraneis Regionibus negotiandi causa illuc quotannis proficiscerentur, *Cataium* appellatum sit; & ex Itinere Fratris nostri *Benedicti Goësi* luculenter patet. Verùm quia illud non solum Superiorum Societatis nostræ, sed & Proregis *Indiæ Ariæ Saldagna*, imò Imperatoris *Mogorum Acabar*, jussu consilioque, tum ad *Cataium* explorandum, tum ad incolas intermediorum Regnorum Christiana Lege imbuendos decretum erat; Certè illud ea quoque qua fieri potuit diligentia & sollicitudine à *Benedicto Goësi* viro prudenti & cordato, nec non linguâ *Persicâ*, quam longâ morâ in Regno *Mogorum* ipsique *Acabar* Regi familiaris optime didicerat, peractum fuit. *Benedictus* itaque diplomate Regis *Mogorum* nec non Proregis *Indiæ* supra memorati necessariis subsidiis tanto itinere congruis affatim instructus, *Armenorum* assumpto habitu, nomine quoque *Benedicti* in *Abdulla*, quod *servum Dei* notat, mutato; *Armeno* homine *Isaac* in itineris individuum comitem adscito, anno 1603. per solennes jejuniorum dies ex *Labor* Regia *Mogorum* movens iter versus Regnum *Cascar* unâ cum 500 hominum congregatione, quam *Caravanam* vocant, magno jumentorum, camelorum & curruum numero orditus est, menstruo itinere in urbem *Athec* sub jurisdictione *Mogoris* appulit; trajectoque flumine *Indo*, post bimestre spacium urbem *Passair* attigit, ubi ab Eremita instructus audivit menstruo spatio versus Boream Regionem *Caphurstan* esse, id est *terram infidelium*,

de qua infrà, pluribus, Christianis refertam esse, quam tamen *Caravanâ* impeditus transire non licuit. Hinc 25 die-
25 die-
rum.
 rum curriculo in urbem pervenit, cui *Ghideli* nomen est, ubi à latronibus multum periculi subiit. Hinc movens intra
Ghideli
20 diebus.
 20 dies *Cabul* urbem tenuit, urbem *Cabul*.
Mogoris jurisdictioni adhuc subjectam. Hinc *Chiaracar* urbem ferro divitem, &
Chiaracar
10 diebus.
Parvan.
20 diebus.
 ex ea decem diebus in *Parvan* ultimum *Mogolici* Regni oppidum pervenit.

Post quinque dierum quietem, 20
Ancheran
15 diebus.
 dierum spatio per altissimos montes in Regionem cui *Ancheran* nomen est, & post alios 15. *Calcia* urbem appulit, &
Calcia
10 dieb.
 decendio peracto in locum quendam *Gialalabath* dictum venit, *Brachanum* teloniis celebrem; post quindecendium in
Gialalabath.
15 dieb.
Talhan, & hinc in *Chaman* progressus ingentia latronum pericula incurrit, quibus evitatis, tandem *Ciarciunor* tenuit,
Ciarciunor.
10 dieb.
Sarpanil
20 dieb.
 & post decendium *Sarpanil* desertum locum transeuntes per altissimum montem viginti dierum itinere in *Sarcil* provinciam pervenit, post biduum ad pedem montis *Cecialath*, in quo ob nivium multitudinem multi frigoris vehementia perière, pervenit, sex diebus in nive peractis in *Tamgheran* Regnum *Cascar*, &
Tamgheran
15 dieb.
Jaconich.
5 dieb.
Hiarchan.
 post 15. dies *Jaconich*, & post dies quinque *Hiarcham Cascaris* metropolim & finem *Cabulensis* pervenit; Regio tota *Mahometis* legem sectatur. Atque hinc ex *Hiarcham* in *Cataium* per *Caravanam* expeditionis initium est, eorum tamen qui certò se intra Regnum admittendos fore norunt; Negotiatio quasi tota consistit in *Jaspidis* pretiosi fragmentis, quæ in *Cataio*, id est, *China* plurimi fiunt, & duplicis generis est: prius è flumine *Cotan* non procul à Regia, à piscatoribus instar crassiorum silicum educitur: Alterum è montibus erutum in saxeas laminas duabus fere ulnis longas diffinditur. Distat hic Mons *Cansanguis* à Regia
Mons Lapidus.
 vicendio circiter, & mons *Lapideus* dicitur, in Chartis Geographicis passim notus. Hinc itaque iter post longam moram

Iter Benedicti Goësi ad Cataium detegendum.

Adoritur iter anno 1603. Ex Labor.

Athec. Passair. Passair.

Iolci. moram denuò orditus Benedictus, primum *Iolci-Telonium* Regni appulit, hinc 25 dierum itinere sequentia loca peragravit: *Hancialix, Alceghet, Hagabathet, Egriar, Mesetelec, Thalec, Horma, Thoantac, Mingieda, Capetalcol, Zilan, Sarogne betal, Cambaso, Aconfersec, Ciacor, Acsu.*

Acsu per desertum. *Acsu* oppidum est Regni *Cascar*, à quo per desertum, quod *Caracatai*, id est *nigra Cataia* dicitur, laborioso itinere profectus, in *Oitograch, Gazò, Casciani, Dellai, Saregabadal, Ugan*, ac tandem *Guciam* pervenit: Hinc abiens 25 dierum itinere in urbem *Cialis* pervenit, quæ est sub jurisdictione Regis *Cascar*, ubi Saraceni ex præteriti anni *Caravana* ex *Cataio*, id est, *Pekino Sinarum* Regia redeunt, Benedicto nostro mira de P. Matthæo Riccio ejusque sociis narrarunt; Atque proinde hic Noster primo *Sinarum* loco se *Cataium* reperisse, miratus est. Hinc 20 diebus in *Pucian* ejusdem Regni oppidum, & hinc *Turphan* & *Aramuth*, ac tandem in *Camul* munitam urbem appulit. Ex *Camul* novendio ad Borealis tandem tantoperè desiderati Regni *Sinensis* muros, ad locum, qui *Chiatcum* dicitur, appulit, ubi & intra muros admiffus diei unius itinere *Sociu* urbem primam Sinensem ingressus, aliud præter *Chinan*, *Cataium* non reperit; ut proinde omnem impostero de genuino *Catai* situ, quod à *Saracenis* cum *China* passim confunditur, scrupulum deposuerit. Nota tamen hoc iter ex *Laor* versus Boream longius protractum, cum ex *Laor* per multò compendiosorem viam, terminum suum attingere potuisset; Verùm uti hoc per *Thebeticos montes* iter nondum detectum erat, ita quoque illud in *Usbec* & *Samercandam* tunc temporis usitatus, etsi per ingentes ambages devium & vias undique & undique latrociniis infame, negotiatorum consuetudini se accommodans tentare coactus fuit. Est Regnum *Usbeck* vasto regionum intervallo ex Occasu in Ortum extensum, tribus maximis

Regnis conflatum, quorum prius Regnum *Samarcanda* ortu *Tamberlanis* celebre; Alterum *Turphan*; Tertium *Turphan* dicitur; omnia *Mahumedis* legibus infamia; homines, quod de *Scythis* historiarum memorant, crudeles, latrones, sanguinarii, & capitales Christianorum hostes; unde Regnum istud Christianis prorsus modò impervium est, nisi iis forsitan qui negato Christo, impio *Mahumeti* adhærere velint. Atque hoc est ex *Usbeck* in *Cataium* iter.

Iter verò quod P. Antonius Andrada Lusitanus in Regnum *Thebet* aggressus fuit, tale est: Ex *Laor Gangem* trajiciens primò in *Scrinegar* & *Ciapharangam* urbes ingentes populosissimasque, ex hisce per altissimum montem transgressus in summitate ejus ingentem lacum, commune *Indi, Gangis* cæterorumque *Indiæ* majorum fluminum hydrophylacium detectum observavit; & hinc multorum dierum itinere per altos pariter montes in *Redoc* frigidissimam Regionem Borealem, ejusdemque nominis urbem pervenit; ex qua per Regnum *Maranga* & *Tanchuticum Tartarorum* Regnum bimestri spatio facillè *Cataium*, id est, *China* attingi potest.

§. II.

Iter aliud è China in Mogor à nostris Patribus P. Alberto Dorville & P. Jo. Grubero expeditum. De quo vide Mappam.

1. Ex *Pequino* itaque hi Patres anno 1661. mensè Junio, in *Siganfù* triginta dierum, & hinc *Sining* sive *Siningfù*, totidem ferè dierum decursu transactobis croceo flumine, quod *Hoang* vocant, transito, confecerunt iter. Est autem *Sining*, sive *Siningfù* urbs magna & populosa ad vastos istos Regni *Sinarum* muros exstructa, per quorum portam primus in *Cathaium* sive *Chinan* aditus patet ex *India* negotiantibus, ubi & commo-

Iter P. Andradæ,

Ex Laor, Scrinegar, Ciapharangue.

Mons Gangis & Indi.

Redoc.

Maranga, Tanchuticum, China.

Iter Pekino ad Siningfù urbem ad muros sitam.

Regnum Usbec.

commorari coguntur usque dum ulterior à Rege introitus concedatur. Urbs hæc sub elevatione poli 36. grad: min. 20. constituitur.

Iter à Muris per desertum Kalmack usque ad initium Regni Lassa.

Desertum Arenosum, & varia ejus nomina.

2 A *Sining* trimestri spatio per *Kalmack Tartariae* desertum usque ad initium Regni *Lassa*, quod & *Barantola Tartari* vocant, pervenerunt: Desertum verò partim montosum, partim planum, sabulo arenisque consitum, sterile prorsus & infœcundum, cui tamen subinde natura providit nonnullis rivis, quorum ripæ jumentis herbarum virentium pascuorumque sufficientem copiam destinant: cæterum desertum uti ab intimis *Indiæ* mediterraneis originem ducit, ita quoque ex Meridie in Boream rectè extensum, qui ejus terminum in hunc usque diem exploraverit, inventus est nemo: Putant multi illud ad mare usque glaciale extendi, de quo pluribus in *Mundo Subterraneo*: Habet autem varia nomina; *Paulus Marcus Venetus* illud desertum *Lop* vocat, diabolicis illusionibus spectorumque passim comparentium multitudine infame, de quo tamen nihil nostri Patres memorant, cum semel atque iterum hujusmodi spectra comparuisse, non comprobet perpetuum eorundem omnibus semper comparentium continuationem; *Tartari* olim desertum *Belgian*, modò *Samo*, aut *Sinenses Kalmuk*, alii *Caracathai*, id est, *nigram Catajam* vocant, ubi præter ingentis magnitudinis Tauros Sylvestres nullum cæteroquin animal reperias: *Tartari* tamen desertis affueti, illud nullo non tempore vagabundi peragrant; Hordas quoque suas, ubi rivum pascuis commodum repererint, ibidem fundant; Hordæ *Tartarorum* sunt casæ, hominibus pecoribusque recipiendis aptæ, uti Figura indicat.

3. E *Lassa* sive *Barantola* sub 29. grad. 6. min. elevat. Poli constituta, usque ad radicem montis *Langur* quadriduo venerunt; Est autem *Langur* mons omnium altissimus, ita ut in summitate ejus viatores vix respirare ob aëris

subtilitatem queant; neque is ob virulentas nonnullarum herbarum exhalationes æstivo tempore, sine manifesto vitæ periculo transiri possit. Per hunc montem ob horrenda præcipitia & scopulosos tractus, neque currus, neque jumentum transire potest, sed pedestri itinere totum iter conficiendum est, spacio ferè menstruo usque ad *Cuthi* primam Regni *Necbal* urbem: quamvis autem hic montosus tractus sit transitu difficilis, providit tamen natura de magna aquarum undique ex montium cavernis erumpentium tam calidarum, quam frigidarum copia, nec non piscium pro hominibus, pascuorumque pro jumentis ubertate: hunc ego tractum eundem esse puto, quem *Ptolomæus* sub *Caucaseorum* montium serie catenam, longè latèque in Ortum suisque fimbriis in Meridiem & Boream protractam *Parapanisum* vocat. *Paulus Marcus Venetus Belor*, alii aliis nominibus pro diversitate nationum per quas transit, nuncupant.

Cuthia urbs regni *Necbal*.

4. Ex *Cuthi* quinque dierum itinere pervenitur ad urbem *Nesti*, Regni *Necbal*, in quo omnes idololatriæ tenebris involuti sine ullo Christianæ fidei signo vivunt; abundat tamen rebus omnibus ad vitam sustentandam necessariis, ita ut 30 aut 40 gallinæ pro uno scuto passim vendantur.

Nesti urbs Regni *Necbal*.

5. Ex *Nesti* in urbem metropolitanam Regni *Necbal*, quæ *Cadmendu* dicitur, sub elevat. Poli 27. grad. 5. min. constitutam, 6 dierum itinere pervenitur, ubi Rex potens, etsi gentilis, Christianæ tamen legi haud contrarius residet.

Metropolis *Necbal* *Cadmendu* 27 gr.

6. Ex *Cadmendu* medii diei itinere ad urbem *Necbal* totius Regni sedem, quam & *Badda* vocant, pervenitur.

Badda.

7. Ex *Necbal* quinque dierum itinere urbs *Hedonda* occurrit, Regni *Marangæ* colonia, sub altitudine Poli 26. gr. 36. min. constituta.

Urbs *Hedonda* Regni *Marangæ* Colonia 26 grad.

8. Ex *Hedonda* octiduo pervenitur usque in *Mutgari*, quæ est prima Regni *Mogorici* civitas.

Mutgarija Mogoris urbs.

9. Ex *Mutgari* decem dierum iter

I

est

Battana
urbs *Bengala*
25 gr.

est usque in *Battana*, quæ est civitas Regni *Bengala* ad *Gangem*, sub elevat: poli 25. gr. 44. min: constituta.

Benares
urbs 24 gr.

10. Ex *Battana* octo dierum spatio pervenitur in *Benares*, urbem populosam ad *Gangem*, & sub elevat: poli 24. gr. 50 min. constitutam, estque celebris ob *Brachmanum* Academiam, quæ ibidem floret, in qua & omnes scientiæ regionis propriæ, veriùs superstitiones inauditæ docentur.

11. Ex *Benares* ad *Catampor* undecim dierum, & ex hac in *Agram* septem dierum iter est.

Ex *Pekino* itaque *Agram* usque, iter est continuatum, 214 dierum; Si moram spectas *Caravanarum*, iter est unius anni & duorum mensium circiter. Atque hæc oretenus à supramemoratis Patribus accepi, qui illud, uti descripsimus, iter confecerunt.

CAPUT IV.

De vario habitu, moribus & consuetudinibus hominum illorum Regnorum, per quæ dicti Patres, Albertus Dorville & P. Gruberus transeuntes observarunt, depinxeruntque.

VTi Regna, quæ dicti Patres, itinere hucusque à nemine Europæorum tentato transierunt, Geographis ignota fuerunt, ita quoque multa, haud indigna consideratione circa habitus, mores & consuetudines gentium observarunt, quæ quâ picturis, quâ scriptis consignata mihi datâ operâ, ut confecto ab ipsis itineri infererentur, reliquerunt, quod modò oportunè præstandum duxi.

Ex *Pekino* itaque Metropoli *Sinarum*, & Imperiali Sede moventes, bimestris temporis spatio ad muros famosissimos pervenerunt; ad quos urbs ingens *Siningfù* sita, murorum veluti præsidium quoddam contra Tartaros tutissimum, ubi murorum tam celeberrimam structuram, quantum istius loci ratio ferebat, diligentissimè ab ipsis observatam delineatamque in *Fine Libri* exhibuimus; addideruntque, muros tantæ latitudinis esse, ut sex equites eam commodè absque eo quod unus alterum impediatur, in uno ordine constituti percurrant; undè ab indigenis *Siningfù* eos frequenter visitari ajebant, tum ad aëris saluberrimi, qui ex arenoso adjacente deserto perflat, fructum, tum ad exer-

citia alia relaxandæ mentis gratia, peragenda, mirè opportunos; est enim adeò altus, ut prospectu undique & undique patentissimo, nec non amœnissimo facilè indigenas ad se eliciat, tum ob dictas causas, tum ob summam scalarum, quæ ad eum ascensum præstant, commoditatem; Longitudinem verò latissimi muri usque ad alteram portam, per quam in civitatem *Sucien* transitur ex deserto, tantam esse, ut octodecim ferè dierum spacio vix transiri possit, quos multi non tam negotiorum conficiendorum necessitate, quàm curiositate ducti, obtentâ prius à Governatore *Siningfù* facultate, nec non comitatu sufficienti instructi conficiunt; ajunt enim innumeras ex eo habitationes intra murum obvias veluti ex alto monte spectari; extra verò in adjacente deserto, uti oretenus ab Indigenis sibi narrari audierant, omnis generis ferocium belluarum (uti sunt *Tigrides*, *Leones*, *Elephantes*, *Rhinocerotes*, *Leopardi*, *Sylvestres Tauri*, *Monocerotes*, (est ea *Asinorum* cornutorum species quædam) miris, insolitisque spectaculis ex alta veluti turri ab omnibus insultantium bestiarum periculis immunes recreari, potissi-

Murorum
Sinensium
descriptio.

Omnis generis belluarum in arenoso deserto certis anni temporibus stabulantes ex muri summate summa voluptate à curiosis impune spectantur.

potissimum ex ea muri parte, quæ in Austrum tendens ad regiones magis habitatas, ut *Quamsi*, *Jumnam* & *Tibet* appropinquat; hinc enim ad fluvium croceum, murisque vicina loca dumetis senticetisque conferta certis anni temporibus, tum pabuli, tum venationis causa agminatim se conferre solent.

Egressi itaque hanc stupendi muri vastitatem dicti Patres, statim rivum piscibus refertum obvium invenerunt, quorum non exiguam copiam cœnæ in subdiali tentorio apparatus reservarunt; transito quoque flumine croceo extra muros, statim vastissimum illud desertum *Kalmak* desertum montibus & campis sterile, horridum & formidabile in-

gressi, ad *Barantolæ* Regnum usque trimestri spacio confecerunt. Hoc desertum quantumvis squalidum sit, à *Tartaris* tamen, quos *Kalmuk* vocant, constitutis anni temporibus, ubi ad ripas fluminum major pascuorum copia est, per hordas quæ portatiles non incongruè civitates dici merentur, habitatur; *Tartaris* desertum hinc inde longè latèque latrocinandæ causa divagantibus; undè ad *Tartarorum* insultantium violentiam propulsandam valida manu *Caravanam* instructam esse oportet. Patres uti sæpè in eorum habitacula per hoc desertum sparsa incidunt, ita quoque singulorum habitus, eo modo, quo hîc exhibentur, delineantur.

I. Lama Tartarus.

III. Fœmina ex Kalmak.

II. Tartarus ex Kalmak.

A. Habitatio Tartarorum.

IV. Rota volubilis.

Habitus
Tartaro-
rum Kal-
mack.

Tartarus, quem Figura I. exhibet, habitum gerit *Lamæ*, qui sunt Tartaricæ

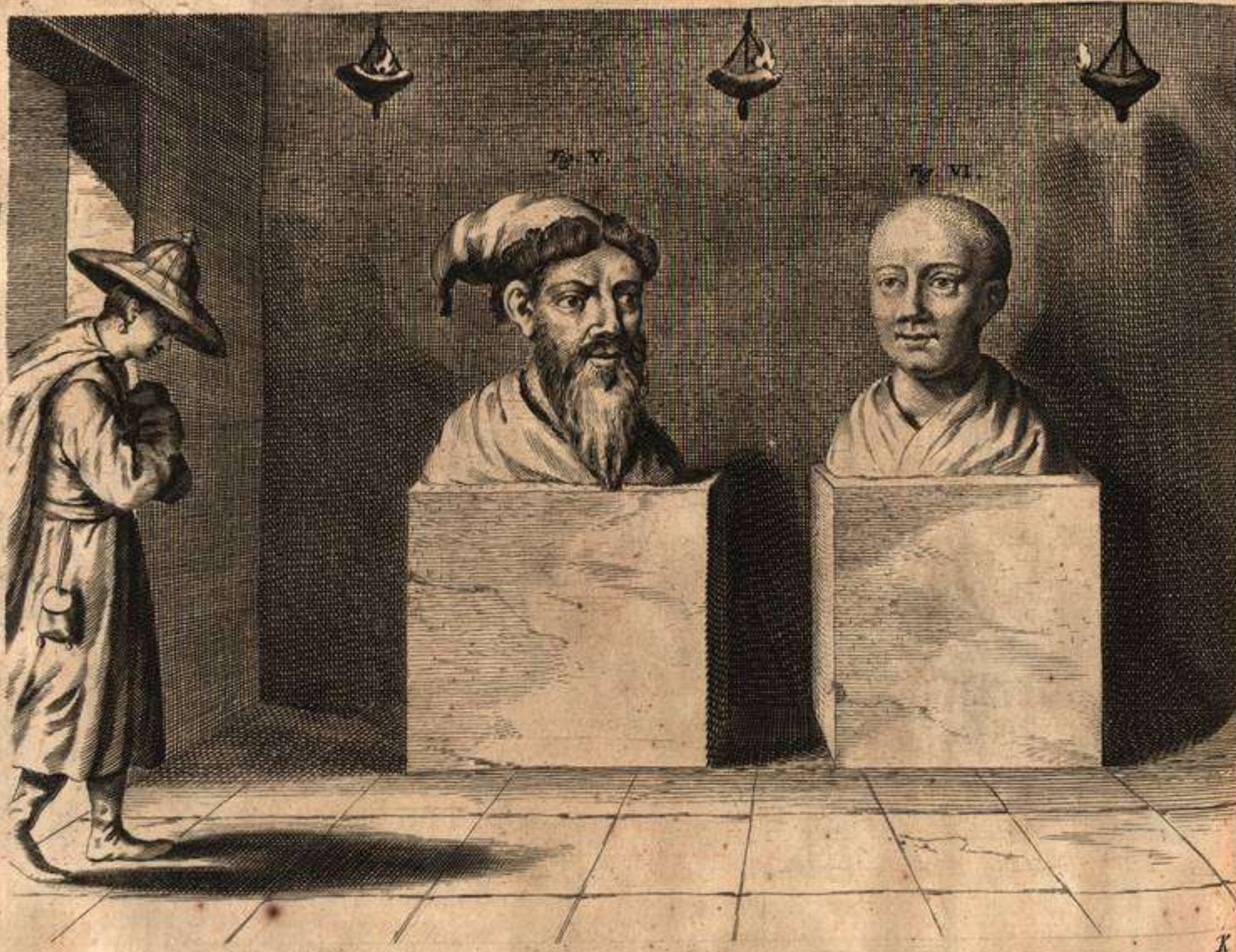
gentis *Kalmak* Sacrificuli, seu sacrorum præsides, pileo utuntur rubro colore tincto,

tincto, toga alba retrò contorta, baltheo rubro, & tunica flava induuntur, ex cuius cingulo bursa dependet, uti I. Figura exhibet.

Fig. II. II. Figura Tartarum *Kalmak* exhibet, veste pellicea & cappa flava indutum.

Fig. III. III. sceminam Tartaram è *Kalmak* exprimit, veste ex pelle, vel ex viridi aut rubra materia indutam; singulæ verò pentaculum quoddam seu amuletum collo appensum, utique ad

malorum averruncationem gestant. Habitationem eorum Figura A. exprimit, Fig. A. estque tentorium Tartaricum intrinsecus ex parvis plicatilibus bacillis confectum, exterius verò rudi ex certæ lanæ materia funibusque constricta confectum. IV. Figura exhibet instrumentum, & est rota volubilis in sceptri formam, quæ tempore, quo *Lame* orant, ab adstantibus superstitionis circumagitur. Fig. IV.

V. Effigies *Han* Regis *Tanguth* mortui qui pro Deo colitur.

VI. Effigies *Deva* Regis *Tanguth*.

Fig. V.
Effigies
Regis
Tanguth.

V. Figura veram effigiem exhibet *Han* Regis *Tanguth* demortui, quem dicunt quatuordecim habuisse filios, & ob insignem bonitatem & justitiam administratam, omnes indigenæ eum veluti sanctum, cultu Deis suis pro-

prio venerantur; fusca dicitur fuisse facie, barba castanei coloris & mista canis, oculis protuberantibus; Est autem *Tanguth* ingens *Tartariæ* Regnum, cuius non exiguam partem transierunt Patres, Regemque quem *Devam* vocant

Tanguth
Regnum
Tartariæ.

Fig. VI. cant ibidem sub ea forma, quam Figura VI. indicat, ipso Rege iubente, delineavit P. Joannes Gruberus : facies fusca est, cæterum vestitui ejus *Lamæ*, quem I. Figurâ exhibuimus, prorsus similis est.

VIII. Ejusdem pars posterior.

VII. Tartara Septentrionalis anterior pars.

Erat tum temporis in Aula *Deve* Regis *Tanguth* foemina ex *Tartaria* Septentrionali oriunda, quæ uti insolito habitu ornabatur, ita quoque non indigna visa fuit, quæ à Patre ad vivum delinearetur, plexos gerit in modum funiculorum Capillos, conchis marinis in capite & cingulo exornata; vide Figuram VII. & VIII. anteriori, posteriorique parte exhibitam.

Erant & in eadem Regis curia Aulici quidam, quorum si habitum consideres, is totus fœmineus est, nisi quod rubri coloris pallio *Lamarum* more utantur; vide Figuram X. & XI. cæterum popularem gentis Tanguticæ utriusque sexus habitum exhibent Figuræ XII. & XIII.

XI. Alius habitus Viri Aulici.

IX. Trophæa, quæ in summis Montium cum adoratione magno *Lama* eriguntur, pro conservatione Hominum & Equorum.

X. Habitus Viri Aulici sub Habitu Fœmineo.

Execrandus mos in Regno *Tancha* introductus.

Est in istiusmodi Regnis *Tangut* & *Barantula*, astutia & fraude Satanæ horrendus & execrandus mos introductus, is videlicet, qui sequitur: Puerum eligunt viribus robustum, cui potestatem dant, ut constitutis diebus anni, quemcunque obviam habuerint hominem cuiuscunque sexus & ætatis, nullo respectu aut discrimine habito, armis quibus instruitur, conficiat; hoc enim pacto in-

terfectos, mox veluti à *Menipe* Deastrâ quam colunt consecratos, æternos honores & felicissimum statum consequi, stolidè & amenter sibi persuadent. Puer mirè variegato amictu, gladio, pharetra, sagittisque instructus, nec non vexillorum trophæis aggravatus, constituto tempore à dæmone, cui consecratus dicitur, obsessus, maxima furia domo elapsus per compita & plateas divagatur,

XII. Habitus communis in Regno *Tanchuth*.

XIII. Habitus ejusdem Gentis.

XIV. Effigies Pueri dæmoniacy, dum mactat homines, *Phui* nomine.

tur, omnes sibi obvios, nulla resistencia facta pro libitu interficit; hunc patria lingua *Buth*, quod *interfectorem* significat, vocant, undè Patres eum eo prorsus modo, quo ipsi, dum eodem tempore ibi morarentur, viderant, depinxerunt, ut XIV Figura docet.

Sunt intra vastissimum *Tanguticum* Regnum alia Regna inclusa, & sunt primò *Barantola*, quam etiam *Lassa* vocant, cum cognomine Metropoli Regni; Regem proprium habet, totum fœdis gentilitatis erroribus intricatum, differentia Numinum Idola colit; Inter quæ principem locum obtinet, quod *Menipe* vocant, & novemplici capitum discrimine inconum monstroso fastigio assur-

git, de quo in sequentibus, de Numinibus seu Idolis Sinensium *πολυκεφάλοις* uberius loquimur; Ante hoc stulta gens insolitis gesticulationibus sacra sua facit, identidem verba hæc repetens: *O Manipe mi hum, O Manipe mi hum*; id est, *Manipe salva nos*. Quin & stulti homines varia ad Numen propitiandum cibaria ei apponunt, similiaque *ειδωλομανίας* abominanda specimina peragunt. Nostri Patres ad cæcitatem harum gentium commiseratione & deploratione dignam demonstrandam, Idolum sub ea forma, quâ viderant ipsi, & quam Figura XVII exhibet, quamvis illa quoque sub eo habitu, quem XXI Figura, exhibeatur.

Exhi-

Menipe
Numen
Tanguti-
cortum πο-
λυκεφάλου.

Fig. XVII.

XVII. Idolum *Manipe* in urbe
Barantola Regni *Lassa*.

XXI. Aliud Idolum
Manipe.

Magni
Lame in-
auditus &
ridiculus
cultus.

Deva Rex.

Exhibetur & aliud in *Barantola* falsæ divinitatis spectaculum, quod uti fidem ferè humanam excedere videtur, ita quoque singulari curâ dilucidandum est. Narrant Patres, dum *Barantola* ad integros duos menses opportunitatem *Caravane* operturi commorarentur, multa sese circa gentis mores & instituta observasse, quorum aliqua ridicula sunt, alia etiam execranda occurrunt. Duo hoc in Regno Reges sunt, quorum prior Regni negotiis rectè administrandis incumbit, & *Deva* dicitur, cujus effigiem VI. Figura refert; Alter ab omni negotiorum extraneorum mole avulsus, intra secretos Palatii sui secessus otio indulgens, Numinis instar adoratur, non

solum ab indigenis, sed & ab omnibus *Tartarie* Regibus subditis, susceptâ ad eum voluntariâ peregrinatione; hunc veluti Deum verum & vivum, quem & Patrem æternum & cœlestem vocant, magna munerum, quæ eidem offerre solent, attestatione adorant. Sedet is in obscuro Palatii sui conclavi, uti Fig. XIX monstrat, auro argentoque ornato, nec non multiplici ardentium lampadum apparatu illustrato, in eminenti loco supra culcitram, cui pretiosi tapetes substernuntur; ad quem advenæ capitibus humi prostratis advoluti, non secus ac Summo Pontifici pedes incredibili veneratione osculantur; ut vel indè Dæmonis fraudulentia luculenter appareat, qua

Cerimonie Patri æterno fieri solite.

XIX. Effigies Magni Lama
seu Patris æterni.

XX. Han mortuis Rex Tanguth
divinis honoribus colitur.

Modus
resuscitan-
di
Lamam.

qua venerationem soli Vicario Christi in terris Romano Pontifici debitam, ad superstitiosum barbararum gentium cultum, uti omnia cætera Christianæ Religionis mysteria, insitâ sibi malignitate, in abusum transtulit; Undè uti Patrum patrem Pontificem Romanum Christiani, ita Barbari hunc Deastrum *Magnum Lamam*, id est, *Sacerdotem Magnum*, & *Lamam Lamarum*, id est, *Sacerdotem Sacerdotum* appellant, eò quod ab eo, ceu à fonte quodam tota religionis, seu potius εἰδωλομανίας ratio profluat, undè & eundem, Patrem quoque Æternum vocant. Veruntamen ne moriturus æternitatis duratione exutus videri possit, hinc *Lama*, seu Sacrificuli, qui soli ipsi perpetuò adsi-

stunt, ejusque necessitatibus summâ curâ & sollicitudine serviunt; Oracula ex ore ejus excerpta simplicioribus advenis mira fucatæ divinitatis simulatione exponunt, hi, inquam, post mortem ejus, ex universo Regno hominem, ipsi quoad omnia simillimum, inquirunt, quem inventum in Solium surrogant; atque hoc pacto toti Regno doli fraudisque nesciis, Patris Æterni ab inferis septies jam à centenis annis resuscitati, perpetuam durationem evulgantes, adeò firmiter Barbarorum animis diabolica illusionem excæcatis persuadent, ut de ejus fide nullus amplius illis scrupulus inhæreat; Undè tantis venerationis inditiis ab omnibus colitur, ut beatum ille se re-

K

putet,

putet, cui *Lamarum* (quos summis & pretiosis muneribus eum in finem, non sine magno eorum lucro corrumpere solent) benignitate aliquid ex naturalis secessus fordibus aut urina Magni *Lamae* obtigerit; ex huiusmodi enim collo portatis, urina quoque cibus commixta, ô abominandam sceditatem! contra omnium infirmitatum insultu tutissimos ac probè munitos se fore, stolidissimè sibi imaginantur. Hæc ab Incolis urbis *Barantole* Patres magno animi mœrore, ex harum gentium cæcitate concepto, audierunt; & quamvis Magnum *Laman* (eò quod Christianæ Religionis professione prohiberentur, neque ullus alius, nisi præviis cæremoniis Idololatriis propriis Magni *Lamae* prius exhibitis, admitti posset) videre non potuerint, ejus tamen effigiem in vesti-

bulo palatii Regii expositam (in quo accensis lampadibus ficto pictoque non minus, quàm vivo solitæ cæremoniæ exhibentur) exactè depinxerunt, sub eo habitu, quem Figura XIX. exprimit; Fig. XIX. Arcis quoque, quam *Bietala* vocant, ad finem urbis *Barantole*, in qua Magnus *Lama* residet, schenographiam, quam Figura XVIII. refert, unà apponendam censuerunt: Tantæ autem auctoritatis est in tota *Tartaria*, ut nullus Rex alicubi inauguretur, qui non prius missis Legatis cum inæstimabilibus muneribus à Magni *Lamae* benedictionem pro felici Regni auspicio postulet. Vide quæ in præcedentibus C. VI. de honoribus huic *Lamae* ab Imperatore Sino-Tartarico exhibitis, fusius exposuimus, ubi & totum hunc superstitiosum Magni *Lamae* cultum, originem sumpsisse à celebri

lebrillo presbytero Joanne, quem sedem | ibidem demonstravimus. Sed hæc de
suam in hoc *Tangutico* Regno habuisse, | Magno *Lama* sufficiant.

XV. Vetula.

Mulieres ex
Regno *Sain*.

XVI. Juvenis.

Fig. XV.
& XVI.

Viderunt & *Barantole* ex vicino Regno *Còin* advenas mulieres, Juvenem & Vetulam hoc habitu, quem Figuræ XV. & XVI. exhibent; mulieres verò nobilitate conspicuæ, omnes capillos per modum fasciculorum plectunt, & retrò contorquent, in fronte rubram fasciam perlis exornatam gestant; in summitate coronam argenteam per modum pyxidis *Turchesis* & *Coralliis* distinctam portant; vide Figuram XXIII.

Mons
Langur
altissi-
mus.

Relicto Regno *Lassa* seu *Barantola*, per altissimum montem *Langur*, quem paulò ante descripsimus, menstruo iti-

nere ad Regnum *Necbal* pervenerunt; ubi nihil ad humanæ vitæ sustentationem rerum necessariarum deesse repererunt, exceptâ fide in Christum, utpotè omnibus gentilitiæ cœcitatibus caligine involutis. Sunt hujus Regni præcipuæ urbes *Cuthi* & *Nesti*. Mos hujus gentis est, ut mulieribus propinantes, potum *Chà* vel vinum alii viri aut fœminæ ter eisdem infundant, & inter bibendum tria butyri fragmenta ad amphoræ limbum affigant, unde postea bibentes accepta fronti affigunt. Est & alius in hisce regnis mos immanitate formidandus:

K 2

quo

quo agros suos jam morti vicinos, & desperatâ salute, extra domum in camporum plenas morticinorum fossas projectos, ibidemque temporum injuriis expositos, sine ulla pietate & commiseratione interire. Post mortem verò partim rapacibus volucris, partim lupis, canibus, similibusque devorandos relinquunt; dum hoc unicum gloriosæ mortis monumentum esse sibi persuadent, intra

vivorum animalium ventres, sepulchrum obtinere. Fœminæ horum Regnorum adeò deformes sunt, ut diabolis similiores quam hominibus videantur, nunquam enim religionis causâ aquâ se lavant, sed oleo quodam putidissimo; quo præterquam quod intolerabilem fœtorem spirent, dicto oleo ita inquinantur, ut non homines, sed lamias diceret.

XXIII. Habitus Mulierum nobilium Regni *Tanguthici*.

XXIV. Habitus Fœminæ prope *Cuthi* urbem Regni *Necbal*.

XXV. Habitus Regni *Necbal*.

Fig. XXIV,
XXV,
XXVI,
XXVII.

Habitus hujus gentis exhibent Figuræ XXIV, XXV, XXVI, XXVII. Cæterum Rex insignem Patribus benevolentiam exhibuit, præsertim ob tubum Opticum, de quo nihil iis unquam innotuerat, aliamque curiosam Matheseos suppellectilem ipsi exhibitam, quibus adeò captus fuit, ut Patres prorsus apud se re-

tinere constituerit, neque discedere inde passus sit, nisi ubi fide datâ illuc se reversuros spondissent; quod si facerent, domum inibi in Nostrorum usum & exercitium se exstructurum amplissimis redditibus instructam, unâ cum plena ad Christi Legem in suum Regnum introducendam facultate concessa, pollicitus est.

Ex

XXII. *Tartarus Septentrionalis.*XXVI. & XXVII. *Habitus Regni Nechal.*

Ex *Nechal* discedentes ad confinia Regni *Marangæ*, quod Regno *Tebet* insertum est, appulerunt; cuius Metropolis *Radoc*, ultimus itineris in Regnum *Tebet* olim à P. d'Andrada suscepti terminus, ubi multa Christianæ fidei olim inibi plantatæ indicia ex nominibus *Dominici*, *Francisci*, *Antonii*, quibus appellabantur homines, repererunt. Atque ex hinc tandem ad primam Mogolici

Regni jam Orbi noti urbem *Hedonda*, & hinc *Battanam*, *Bengalæ* ad *Gangem* sitam urbem, & *Benares* urbem *Academiâ Brachmanum* celebrem, ac tandem *Agram Mogoris* Regiam pertigerunt; ubi P. Albertus Dorville itinerum fractus laboribus, intra paucos dies meritorum cumulo plenus, relicta terrestri, in *Cœlestem patriam*, uti piè credimus, abiit, mediâ *Europam* inter & *Chinam* viâ.

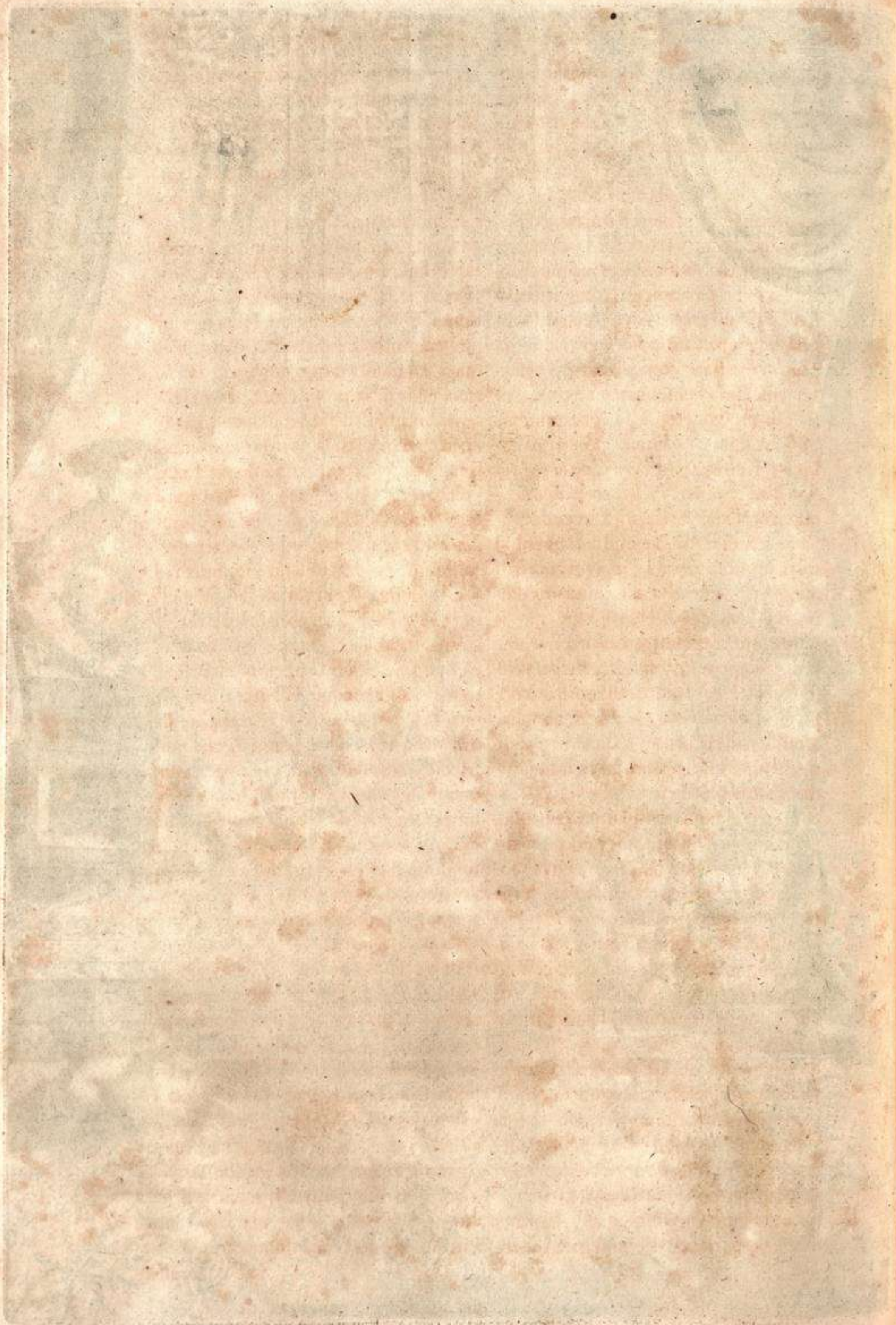
CAPUT V.

De Mogorum seu Mogulum Regno, ejusque rebus memoratu dignis, unà cum variis itineribus in illud ex India & China, vel ex illo in Europam quâ confectis, quâ conficiendis.

Residet in vasto illo *Mogulum* Imperio Monarcha potentissimus ex *Tammerlani* familia oriundus, decimus ordine, *Gelal Edim Mahumed*, magni illius Regis *Accabar* pronepos, qui fuit ex dicta *Tammerlani* prosapia septimus, vir non minus armis, quam ingenii perspicacitate toto Oriente celeberrimus. Hic primus nostros Patres in Regnum *Mogorum* evocavit ex *India*, non tam curiositate, quam amore Evangelii, & pronitate quâdam naturali, quâ in Christi fidem ferebatur: de qua tametsi P. Rudolphum Aquavivam datâ operâ *Goâ* accersitum, differentem libenter audiret, ut tamen veritati palmas daret, impetrari non potuit: unde & morte præventus, quæ abdita sunt Dei judicia, salutem æternam consequi non valuit. Fuit acerrimi judicii Princeps, quamvis ἀμφοτέρω, nulloque litterarum genere excultus esset; de variis tamen Religionum statibus, solo rationis dictamine optimè differebat & Mahumetanam quidem Sectam, prædecessorum exemplo colebat, at tantum abest ut eam magni fecerit, ut potius jocis sannisque eam subinde excipere sit solitus Brachmanicam verò eo in pretio habuit, ut quemadmodum hanc, ita Turcicam æstimare quidem videretur, at revera verbis & factis rideret utramque. Et quemadmodum viribus potens, robustus corpore, armisque erat exercitatissimus; ita quoque quatuor vasta Regna suo Imperio subjugasse scribitur. In publico auditorio eâ majestate refulgebat, ut pauci ex Monarchis simili forma habitûs, quâ Numinis instar radiante diademate, ex auro, perlis, lapidibusque inæstima-

bilis pretii se spectandum præbet, in sede pari apparatu exornata; in manu globum tenet, quo se Orbis dominum, summamque potentiam exprimit: nudis pedibus more Majorum sedet, qui à suis sæpe sæpius interdum pretioso liquore lavantur: habet & appositum vas pretiosum liquorem continens, quo æstivo calore, aut cæteris temporibus, ubi placuerit, se reficiat. Verum cum ejus cætypon seu effigiem sub eo habitu, quo publico consistorio comparere solebat, nostri Patres Romam transmiserint, operæ pretium me facturum existimavi, si hoc loco eam ex authographo depromptam, in gratiam Curiosorum apponerem. Non tamen semper hoc habitu, sed pro diversitate personarum ad solium suum admissarum, alio & alio habitu se exhibere solebat. Cum P. Rudolpho Aquavivæ ad se aditum concederet, in solita eum majestate comparuisse scribit nobilis Societatis nostræ historicus P. Daniel Bartholus. Numerus Principum præter 20 Reges suos vassallos, qui eum stipabant, non erat. Saracenorum more sedebant supra culcitram holoserico, auroque contextam, de qua merito illud dici poterat, *Omnis Lapis pretiosus operumentum ejus*: Capitis integumentum erat fascia aureis filis inæstimabilis pretii, lapidibus gemmisque *Indorum* more Regum intorta: vestimentum ad genu usque protensum auro coruscum, nec non opere phrygio floribus foliisque intertextum; cingulum non dispari ornatu concinnatum, nudis quidem pedibus, more Majorum, sed femora subtilissima carbaso ad instar byssi variis striis, perlisque innexis incri-spato,

spato, spectabantur. Ad unum latus acinacis, ad alterum Ephebis, arcubus, pharetris, cæterisque exoticis armis instructis, circumdabatur. Loquenti gemmæ quasi ex ore, tum ad recordationem eorum quæ dixerat, tum ad Majestatis magnitudinem demonstrandam, decidere videbantur: Verba quæ dicebat arrectis auribus ab adstantibus magno silentio excepta, palimpsestro committebantur. Et cum tantus fuerit, cum Patribus tamen privato colloquio, omni deposita majestate conversabatur; quanta clementia, benignitate & munificentia eos prosequeretur, disputationibus quoque cum *Brachmanis* & *Saracenis* habitis, Lector apud *Bartholomæum* in opusculo de vita & morte *P. Rudolphi Aquavivæ* quam prolixissimè descripta reperiet.

Si quandoque Rex ad solitas animi relaxationes se confert, ingenti equitatu associatus, ipse Elephanto magnitudinis insolitæ vehi solet, cui tapes aureus insternitur, una cum throno inæstimabilis pretii apparatu instructo. Bellua verò se Regia Majestate onustam sentiens, proboscide, auribus, pedibus, annulis, armillis aureis ornata, dici vix potest quam superbiat, quam sibi ex hujusmodi ornatu complacere. Ubi verò ad locum recreationi destinatum pervenit, ibi complures Elephantes ad pugnandum dextrè instructi, prius genu flexione in debitæ reverentiæ honorem Regi exhibitâ, quasi rationis compotes, varia promiscidis agitatione salutem & felicitatem impreari videntur, deindè ad pugnam dato signo committuntur; ubi ad stuporem omnium belluarum impugnando dexteritatem, atque plenam sollicitamque ob Regis præsentiam in victoria obtinenda ambitionem, quadam cum admiratione videre est. Pugnâ verò, ne acrius pugnando se interimant, signo dato finitâ, pacis fœdus, reciproco quodam proboscidum complexu ineuntes, se ad quietem componunt. In proemium verò concertationum, mox illis in-

gentes arundinum saccharacearum fascies, quibus libenter vescuntur, cum cæteris pabulis, ipsis gratis, apponuntur: spiritum quoque vini, quam *aquam vitæ* vocant, ex saccharo elicatum ad bibendum, quo ipsis nil gratius accidere potest, porrigunt.

Contigit autem non ante multos annos in hujusmodi ludis Elephantum insignem, & Regi maximè carum, arundinum esu stomachum ita onerasse, ut gravem indè infirmitatem incurreret, quam Medici curaturi, solitis suis medicamentis, nihil profecerunt; bellua interim proboscide intra fauces adacta, apertè aliquid sibi in stomacho quod ipsam molestaret, latere demonstrare videbatur. Quod Medicus Europæus advertens, brachio pariter in fauces ejus adacto, belluâ id haud illibenter permittente, tandem invenit arundinem in fundo stomachi radicatam, in folia effloruisse; undè materiam prius cataractis magnæ efficacis medicamentis præparatam, tandem radicitus evulsam, foliis virentibus conspicuam extraxit, & una belluam pristinæ suæ sanitati restituit, magno Regis gaudio, nec non pari Medici lucro. Dicitur habere ad quinque millia Elephantorum, in quorum sustentatione, redditus quasi unius Regni insumuntur. Innumera hoc loco de similibus dici possent, sed ne limites instituti nostri transeamus, ad argumentum nobis propositum revertamur.

Agra Regni *Mogolici*, *Indiæque* intra *Gangem* & *Indiam* intermediæ Caput & Metropolis, à Rege *Accabar* ob amœnitatem loci, quâ capiebatur, post devictam *Gazaratam* fundata, qui prius in *Labor* Boreali Regia sedem suam fixerat; Regnum *Mogoricum* inter *Indum* & *Gan-*
gem ab Occasu & Ortu, quod *Indostan* ^{Mogoris situs.} vulgò dicitur, concluditur; à Meridie partim Oceano, partim Regno *Decan*; à Borea *Ufbec* Tebeticis montibus & Regnis *Srimagar*, *Caparangue*, *Radoc*, ab Ortu *Necbal* Regno terminatur; ob ampli-

Triplici
lingua
utuntur.

amplitudinem & potentiam Regum, Imperii nomine haud indignum, omnibus ad vitam deliciosè sustentandam egregiè instructum; idiomate triplici utitur: Persico, Indostanico, & Brachmanico; quorum primum Regium, eò quod Aula Regia eò potissimum utatur; alterum Plebejum; tertium Sapientum dicitur, quo non nisi sapientes Gentilium, quos *Brachmanes* vocant, utuntur; tantaque sub veneratione tenent, ut vix sit, qui ejus addiscendæ etiam multis promissis & persolutis pecuniis copiam faciat; etsi P. Henricus Roth eam à *Brachmane* Legi Christianæ valdè addicto Magistro usus, intra sexennium perfectè didicerit, ejusque Grammaticam conscripserit, quæ utinam suo tempore lucem videret, multum sanè ad obstinatos *Brachmanum* in superstitiosis suis dogmatis animos convertendos iis, qui in istiusmodi Regiones mittuntur, Apostolicis viris profuturam censeo; sed de hac Lingua in sequentibus fusiùs.

Quæ ani-
malia in
Regno
Mogor.

Regnum innumeris Elephantis, Camelis, Equis, Gazellis, Simiis cæterisque *Europæ* etiam consuetis animalibus refertum est; oriza, frumento, saccharo abundat; vino ut plurimum utuntur ex saccharo destillato; solo vino ex vitibus destituti, quo tamen Senior Rex unice delectatur, magno *Batavorum*, *Lusitanorum*, *Anglorumque*, qui illud ex *Europa* advehunt, lucro. Fodinis auri & argenti, cæterorumque metallorum sine tamen cultura, naturaliter turget; undè sive incitiam, sive laborum tædio perculsi, nullam in auro eruendo operam dant, solis arenis aureis fluminum & frustulis jam à natura decoctis intra montium convallia repertis contenti. Ex *Gangis* fundo omnis generis pretiosi lapides extrahuntur, quorum nonnulli omnis generis animalia, plantarum, aliarumque rerum figuras exhibent; quamvis etiam magna Adamantum vis ex *Bengalæ* vicinorum Regnorum montibus erutorum copia advecta, vili pretio exteris di-

Fodinis
metallicis
abundat.

Ganges
ferax pre-
tiosis lapi-
dibus.

Adaman-
tes ex *Ben-
gala*.

vendatur. Clima à Tropico Cancri incipiendo in Boream extensum, maxima ex parte constitutum, calidum est; Sol æstivus ita noxius est, ut nemini sine manifesto febris pestiferæ periculo, illum sub meridiem sustinere queat; Aquæ fictilibus inditæ vasis, non secus ac si in cacabo igni supposito ebulliunt. Undè venenosorum serpentum, scorpionum, aliorumque insectorum ingens nascitur copia, tantæ virulentæ, ut vix eo imbutis destruendo antidotum reperiatur congruum.

Sol no-
xius.

Virulen-
tia Ser-
pentum.

De miris virtutibus Lapidis Serpentini, quem *Lusitani* la Piedra della Cobra vocant.

Inventus est Lapis quidam à *Brachmanibus*, partim naturalis in Serpente concretus, quem *Lusitani* *Cobra de Capelos*, id est, *Serpentem* seu *Colubrum pilosum* vocant; partim artificialis, ex variis venenosorum animalium potissimum hujus Colubri pilosi portionibus confectus, qui lapis solis intoxicatis antidotum præstat tempestivè adhibitum; remedium ferè toti *Indiæ*, nec non *Chinæ* usitatum: & sanè non credidissem, nisi dum hæc scribo, experimentum Lapidis fecissem in canè à vipera morso; hic enim Lapis vulnèri à vipera cani inflictò mox appositus, protinus ita agglutinabatur, ut vix amplius distrahi posset, manebatque tamdiù affixus vulnèri, donec exucto omni veneno hirudinis adinstar jam satur sponte sua decideret; quo peracto canis paulatim jam liber à veneno, etsi aliquanto tempore torpidus, ad se tamen tandem rediit, pristinæ sanitati propediem restitutus. Hoc eodem tempore eximius Physiologus *Carolus Magninus* Romanus in homine quoque à vipera morso hujus rei summà effectus felicitate experimentum ad veritatem explorandam sumpsit. Lapis verò intra lac conjectus, omni mox veneno deposito, suo nitori, non dicam virtu-

Antido-
tum mira-
bile quod
lapis Ser-
pentinus
præbet.

virtutis attractivæ robore diminutus, sed & eo auctus, redditur, lacte in flavo- | viridem colorem ob veneni vim dege-
nerante. Figura Colubri, hæc est.

Forma Lapidis & quan-
titas vera.

Serpens Capillatus, Lusitanis
Cobra de Cabelo.

Narravit mihi supracitatus *P. Henricus Roth*, qui tres ejusmodi lapides mihi dono dederat, se multiplex in *Mogoris* Regno hujus lapidis experimentum fecisse; primò in suo famulo, à scorpione in manu percusso, cujus vulnere cum vix dum lapidem applicuisset, cum ecce totum venenum jam intra brachii longitudinem diffusum, retroagi cœptum, & à lapide tantà proportione attractum fuit, ut servus veneni jam ad hunc, modò ad viciniorem plagæ locum, afflu-

xum digito monstraret, & cum jam vulneris locum attigisset, tunc lapis veluti suo jam officio probè functus, qui plagæ inseparabiliter fixus hæserat, suâ sponte delapsus hominem perfectæ sanitati reliquit. Alterum probavit in hominis pestifero bubone, cui primò inciso cum lapidem applicuisset, hominem intra breve tempus exucto veneno liberum ab omni infirmitate restituit. Præstat hoc non solum naturalis, sed & artificialis lapis, ex contusis hujusmodi intra

Artificialis
lapis quo-
modo fiat.

L

serpen-

serpentes lapideis frustulis, vel etiam vitulum ex capitis, cordis, hepatis, dentiumque unà mistis portionibus terræ sigillatæ, ut equidem puto; arte singulari (quam nemo adhuc à *Brachmanibus* aut *Ioguis* etiam magna pecuniæ vi oblata impetrare potuit) confectus. Undè si quis habuerit similem lapidem, qui dictos effectus non præstet; is pro spurio & falso meritò habendus est, quod Lectorem notare velim. Facit hujus lapidis mentionem quoque P. Michaël Boimus in sua *Flora Sinensi* fol. signato litera M. hisce verbis: *In India & Regno Quamsi in quorundam certi generis serpentum (quos Cobras de Cabelo, id est, Capillatos Serpentes Lusitani vocant) capitibus lapis reperitur contra morsus ibidem à serpentibus inflictos homini alias spacio 24 horarum interituro. Lapis hic rotundus (lenticularis ut plurimum Figura) coloris in medio albi, & circum circa glauci aut cærulei; vulnere applicatus per se ipsum hæret, veneno verò jam plenus decidit; post lacti immersus per aliquam moram ad statum naturalem se reducit. Lapis hic non omnibus communis, si iterato vulnere adhæreat, virus omne exhaustum non fiat; si non adhæreat, moribundo indigenæ de superato mortis periculo congratulantur. Reperta quoque radix quæpiam contra venenum hujus morsus vocata à Lusitanis Raiz de Cobra, id est, radix serpentis, quam masticare opus est, quoadusque bis aut ter eructet homo. Hæc de Lapide Serpentino sufficient, quæ, ut supra dixi, nunquam credidissim, nisi ipse hujus rei in cane experimentum omnium spectantium admiratione sumpsissim. Quænam verò sit vis illa magnetica, quæ tam sollicitè ad se venenum cujuscunque tandem generis, attrahat, tantà zelotypiâ ambiat, tantà fame alliciat, ut eo satiari vix posse videatur, neque se à vulneris loco amoveat, donec exsucto omni viru tandem veluti satur suapte sponte decidat; certò determinare vix audeam, neque difficultas assumendæ causæ, nisi ex magneticis nostris, in *Arte Magnetica* traditis principiis, uti ex iis,*

P. Boim
hujus lapidis
mement, in sua
Flora.

In quo
constat
vis attra-
ctiva hu-
jus lapidis.

quæ in *Libro Nono Mundi Subterranei de venenorum sympathia & antipathia* tradimus, solvi posse videtur, ad quæ Lectorem curiosum remitto: addam hoc loco de potenti veneno, quod in se continent pili barbæ Tigridis: Tigris animal asini ferè magnitudinis, & αἰλάρμορον cursu velocissimum, uti dentium acutissimorum multitudine, tum unguium robore quàm instructissimum est, ita omnes ferocioris naturæ belluas crudelitate & truculentia longè superat, felis quoad membrorum constitutionem in omnibus similitudinem exprimit, uti in sequenti Figura apparet. Circa labra prælongos emittit pilos, quos adeò venenosos experientia docuit, ut si quispiam sive homo, sive ipsamet bellua, illorum vel unicum incautius susceperit, irremediabili sui ipsius toxico intereat; undè à Bengalensibus, apud quos ingens in sylvis hujusmodi animalium multitudo stabulatur, observatum fuit, quod quandò in *Gange* vel alio aliquo flumine ad bibendum se confert, id faciat ore admoto ad secundum fluminis cursum, nunquam ex adverso, ne aqua pilorum veneno infecta sibi ipsi interitum causet, neque ex lacu aut fossis aquisve immotis eadem de causâ bibere solet: Unde Regio edicto cautum est, ne quispiam hujusmodi pilos occisâ Tigride retineat, sed sub pœna vitæ omnes ad curiam *Mogolis* mitti debent, ubi à Medicis Regiis pilulæ conficiuntur exitiali veneno turgidæ, quæ iis, quos Rex clandestinæ morti destinat, exhiberi solent. Addam huic eventum exoticum & admiratione dignum, qui sequitur: Ferebatur in urbe *Agra* puer septennis ὀφιοφάγος & *Brachmani* cujuscumque filius, qui tanta aviditate in cibum sectabatur venenosa animalia, araneos, scorpiones, serpentes omnis generis, ut iis vix satiari posse videretur. Quam rem cum primum intellexisset jam sæpius supranominatus P. *Henricus Roth*, hujus rei à se experimentum sumendum censuit: præcepit suis, quibus

Pili in
barba Ti-
gridis ve-
nenosi.

Usus pilo-
rum in cu-
ria *Mog-
ris*.

De puero
ὀφιοφάγος
Serpenti-
voro mira.

bus præerat Neophytis, ut puerum quæsitum sibi sisterent, atque unâ serpentes quos poterant, magis pestiferos, eâ tamen cautela absconditos adferrent, ne puer primo statim intuitu in eos nimio appetitu perculsus incurreret, quod uti præceperat, factum fuit: Sed desideratæ tametsi studio absconditæ lethæe delitiæ puerum minimè latere potuerunt: ingressi siquidem cum canistro nonnullis serpentibus, iisque omnium exitiosissimis referto, vix dum ei se siterant, cum ecce sive ex odore, sive ex naturali quodam sympathici affectus consensu puer $\omicron\phi\acute{\iota}\phi\alpha\gamma\theta$ moram non sustinens, in canistrum veluti impetu facto irruit, & mirum dictu, ruptis canistri claustris, sine ullo delectu unum post alterum manu ereptos, sine ulla virulenti fellis intestinorumque exemptione,

Mira sympathiæ vis.

à capite ad caudam usque famelici canis adinstar, ad unum omnes devoravit, tanto cum gustu & voluptatis sensu, ut non pestiferum quid, sed deliciosum cibi suavissimi edulium devorare videretur; quæ res uti præsentis summâ admiratione affecit omnes, ita quoque protinus de rei insolitæ eventu, uti fieri assolet, de prodigiosa hujus $\omicron\phi\acute{\iota}\phi\alpha\gamma\theta$ causa, disquisitio nata est. Verùm cum nemo esset, qui nodum solveret, ego à Patre, dum hic Romæ adesset de hujus effectus portentosi causa rogatus, dixi, id non aliundè provenire potuisse, nisi ex pica matris, quam $\kappa\acute{\iota}\tau\lambda\alpha\nu$ Græci vocant, videlicet heteroclitico gravidarum mulierum sordidissimas passim res sine noxa comedentium appetitu proprio; hæc enim prægnans, serpentem intuita, vehementis imaginationis vitio

Unde hic appetitus in puero Serpenti-voro.

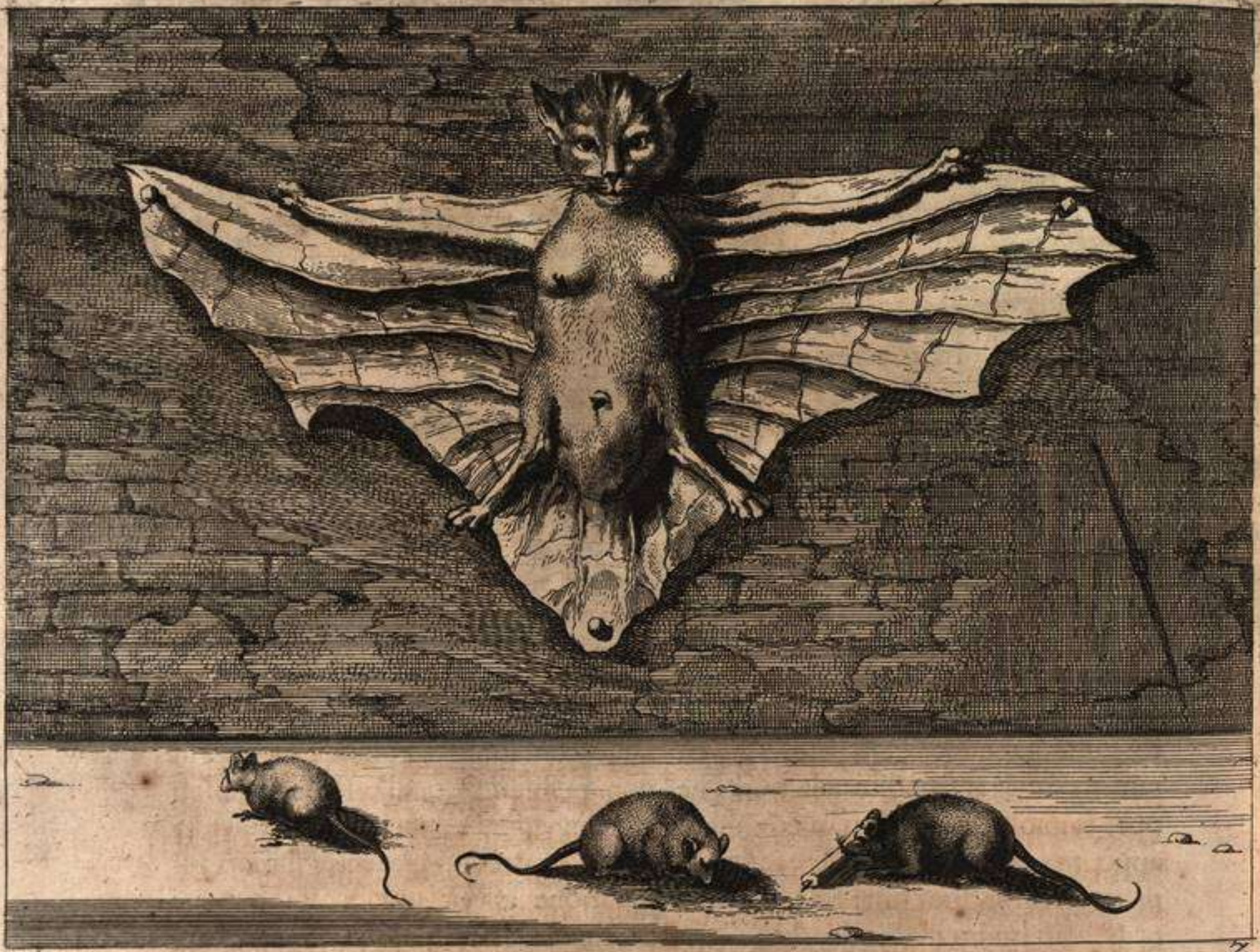
L 2

carnem

carnem anguillarem rata, anxie appetiit, avidè comedit, & unà similium rerum appetitum foetui impressit. Verùm cum de hisce quàm fusissimè in *IX. Libro Mundi Subterranei de Venenorum origine* discussierimus, eò Lectorem remittimus. Addidit autem Pater Puerum, ob tam

abominabilium rerum appetitum comestionemque à *Brachmane* patre suo, domo ejectum proscriptumque, vitam suam in campis, serpentum cæterorumque animalium virulentorum venatu, nulla aliorum ciborum solitorum alimonia sustentasse.

Vespertilio qui ob corporis molem Cattus Volans dicitur,

Casimir
Provincia
Mogoris
deliciosa.

Catti Volantes utrum dentur verè, & quales sint.

Est in Regno *Mogor* Provincia *Casimir* dicta, ea benignitate climatis dotata, ut vix sit quicquam Europæ proprium, quod illa sive animalium, sive plantarum fructuumque varietatem spectes, præter alia *Indiæ* propria non abundè proferat. Dicebatur & ibidem in condensis montium arboribus Cattos Volantes videri capique; quæ res primò quidem mihi Chimæricis fabulis similis visa fuit, donec re minutim juxta omnes

circumstantias examinatâ, tandem inveni hosce Cattos Volantes nihil aliud esse, quàm Vespertiones ejus magnitudinis, quâ gallinam aut anserem si non superent, saltem æquent, iis in partibus stabulantes; & quoniam ad instar felium toto corpore pilosi sunt, ita à capite felium non multum abludunt, hinc vulgus iis Cattorum Volantium nomen indidit; qui verò per auxesin dicunt, illos pennigeris alis instructos esse, illi audiendi non sunt,

Catti Volantes nihil aliud sunt quam prægrandes Vespertiones.

sunt, cum illa omnia Naturæ dictami-
ni contraria sint; hæc enim fieri non
posse, neque ullo unquam tempore vi-
sum fuisse animal perfectum quadrupes,
vero pennarum remigio instructum, ex
animalium historiis constat; nisi fortè
nonnulli fabulosam antiquitatem secuti,
sphynges, gryphos, similiaque Chime-
rica monstra vera & re ipsa existere, sibi
imagentur; quod ut gratis sibi fin-
gant, per me licet. Alas hujusmodi
Vespertiones habent non pennigeras,
sed cartilagineas, quibus non secus ac
nostrates aëra fulcant; cartilagineæ verò
alarum membranæ tot offeis ad longitu-
dinem alarum fibris discriminatæ sunt,
ut pennigeras alas proximè adumbrent:
hisce membranis veluti sacculo quodam
obtecti, interdum concavis arborum trun-
cis ramisque, uti & cavernarum fornici-
bus ungue se suspendunt, non anima-
lia, sed sacculos pendere diceres, ab in-
sectis animalculis hoc pacto eorum ini-
micis securi. Scio hosce nocturnos Cat-
tos in *India* solitudinibus Indigenas ad
singulares cibi delicias studiosè venari;
in *China* quoque *Surata*, cæterisque adja-
centibus Insulis, quin & in *Brasilia* hu-
jusmodi monstra reperiri, quæ nocturno
tempore greges & jumenta pecorum
vaccarumque aggressa, suctu sanguinis
lactisque vitam sustentare Illustrissimus,
dictarumque Regionum explorator exi-
mius, Dominus Franciscus Manuel Lu-
sitanus, hinc *Romæ* non semel mihi nar-
ravit: Figuram Catti volantis hic ap-
positam vide. *Mogorum* quoque Re-
gnum, uti fluminibus prægrandibus, ita
quoque immanium Crocodilorum mul-
titudine abundat; Undè qui *Gangem* aut
Indum navigant, sclopis cæterisque armis
instructos esse oportet ut se contra ho-
rum animalium ferociam defendere que-
ant; Sed de hisce & similibus vide *con-
ferta Indicarum historiarum Monumenta*.

Catti Vo-
lantes de-
licatum
edulium.

Crocodilis
abundat
Indus.

Mirus e-
ventus, ex
Itinerario
P. Joannis
à Jesu

Addam hinc, quod de Crocodilis in
suo Itinerario narrat P. Joannes à JESU
Maria; hinc *Goâ* in *Europam* redux, cum

ad ostium fluminis *Indi* pervenisset, ibi-
dem excensione facta nonnemo ex itine-
ris comitibus, arundinetum ingens pau-
lò altius ingressus, mox ingentem sibi
Crocodilum obvium habuit, qui aper-
tis faucibus eum jam prædam sibi desti-
nabat, interim ex interioribus arundi-
neti recessibus veloci cursu se sistit Ti-
gris; quid misellus ageret inter tam im-
mania monstra, quorum utrumque ob-
viæ sibi prædæ inhiabat? Omni itaque
humano destitutus auxilio ad Deiparam
cæterosque Sanctos confugiens quæ vo-
tis eidem quæ precibus dum se commen-
daret, eccè Tigris velocissimo saltu prius
in eum insiliens, dum se ictum fugiens
profundius incurvaret, Tigris evanido
saltu recta in rictum Crocodili fertur,
qui uti apertis faucibus erat, ita Tigrim
capite arripiens loco miseri hominis in-
tantum continuit, donec Tigris tot acu-
torum dentium ordinibus suffocata ex-
piraret; in qua & dilanianda tantoperè
occupabatur bellua, ut de nulla alia re
jam sollicita, homini commodam eva-
dendi occasionem præbuerit; hic Divi-
na protectione omniumque stupore
membrorum attonitus ad suos redux,
quid sibi accidisset, exposuit, qui omnes
debitas pro tanti muneris beneficio Deo
Opt. Max. gratias reddentes, infidaque
statione relicta iter profecuti sunt: hæc
ex supra citato *Itinerario P. Joannis à JESU
Maria*, sit fides penes Authorem. Ve-
rum de animalibus in sequentibus plura.
His itaque ritè expositis, jam iter ex *Agra*
in *Europam* ordiamur.

Maria,
Carme-
litæ.

ITER EX AGRA MOGORUM IN
EUROPAM, ex Relatione PP. Joannis
Gruberi & Henrici Roth, quod
bis confecerunt.

Iter hoc varium est, nonnulli potissi-
mum *Armeni* & *Persæ* id per Regnum
Candahar, quidam per *Carasonorum* mon-
tes & deserta suscipiunt: Verùm quo-
niam hujusmodi itinera terrestria ma-
gnis

gnis periculis & difficultatibus exposita sunt, plerique *Suratae*, qui *Mogolici* Regni portus est, Oceano se committunt Indico. Ex *Agra* itaque proficiscuntur in *Multan* urbem grandem, & hinc in *Baccar*, fluminum *Atbec* & *Ravi* confluxu nobilem; ex *Baccar* per *Indum*, (ab hac enim urbe primum *India* denominationem fortitur) in *Schuan*, deinde in *Tatta*, & tandem in portum *Sindi*, ubi *Indus* in multa brachia discriminatus in Oceanum evolvitur, *Suratae* proximum deveci ibidem commorantes opportunam occasionem per mare operiuntur: Ex hoc portu in *Scharna*, *Araba*, *Quidel*, *Cabogafch*, *Cabo Musbandan* provecti, *Persicum* sinum ingrediuntur, *Ormutium* Insulam prætergressi, *Congo*, quæ est continentis *Corasaniae* portus, 40 dierum spatio appellunt. Hinc moventes in *Lec*, 80 dierum spatio pertingunt, & ex *Lec* in *Jaharon*, 20. & hinc in *Passeran* 30 diebus, & quadriduo hinc in *Schiras*, urbem prægrandem & regiam sedem pertingunt, ubi etiamnum magna antiquitatis à *Cyro* Rege *Persiae*, ubi & sepultus dicitur, summæ magnificentiæ vestigia spectantur, quam quidam *Persopolim*, alii *Susam* veterem seu *Susapolim*, alii *Cyropolim* esse existimant: Quidquid sit, ex *Persicis* historiis certò constat, *Cyrum* Regem ibi quondam reledisse. Hinc centum leucarum intervallo in maximam *Parthiae* urbem *Ispahanum* pervenitur, regiam *Magni Sophi* sedem; ubi *Fulpha Armenorum* Suburbium nonnullis septimanis quietem ad instaurandas vires viatoribus concessit; sedecim dierum itinere in *Caschan*, & hinc 18 leucis in *Comum Hircaniae* urbem, & hinc 40 leucis in *Sultaniam*, & hinc in *Ochus* regiam *Medorum*, & hinc in *Tauris*, quæ antiqua *Ecbatana* Regis *Assueri* regia fuisse creditur, ob innumera quæ hinc inde spectantur, magnificentissimarum fabricarum rudera; Ex *Taurisi* in *Fulpham* ad *Araxin* 22 leucis, & ex hac in *Nachsevan* primam *Armeniae* urbem octo dierum spatio perve-

Ispahan
urbs Re-
gia & se-
des.

Caschan.
Comus.
Sultania.
Ochus.
Tauris.

Fulpha ad
Araxin.
Nachsevan, 1.
Armenia
urbs.

nitur, ubi primò mons *Ararat* impene-
trabili & nivosi verticis celsitudine se in
conspectum dat; ex hinc in *Erivan*, quæ
est Patriarchæ *Armenorum* Sedes, ad radi-
cem montis *Ararat* sita, monasterio *Arme-
norum* celebris, de quo monte in nostro
Opere, Deo dante, quod *Arca Noë* inscri-
bitur, uberrima dabitur discurrendi ma-
teria. Ex *Erivan* itur in *Etshmianin* ubi
martyris *S. Gregorii Armenorum* Archie-
piscopi, & *S. Ripsimes*, Sociarumque lo-
cus, unà cum puteo, in quo *S. Gregorius*
projectus 14 annorum spatio miraculo-
se vixit, ostenditur. Hinc in *Arseron* *Ar-
meniae* minoris rigidam & asperam ur-
bem, quam nonnulli *Nicopolim Arme-
niae* fuisse putant; primam *Turcarum* im-
perio subjectam urbem. Hinc *Tarut* 20
leucis, quam nonnulli *Cucusam* esse vo-
lunt, exilio *S. Joannis Chrisostomi* no-
tam; & hinc in *Amaseam Ponti*, deinde in
Osmanchik 25. leucis, & hinc in *Tusciam*
Lyciae, & deinde in *Amphipolim Phrygiae*,
ac *Niceam Bithyniae*: concilio 318 Patri-
bus celeberrimam urbem; ex hinc *Prus-
siam Bithyniae*, ac tandem ultimam *Asiae*
minoris urbem *Smyrnam* pervenitur, ex
qua deinde per Archipelagum vel *Vene-
tias*, vel in *Siciliam* iter dirigitur. Atque
hoc est iter bis à dictis P. P. tentatum
confectumque.

*Mons A-
rarat.*

Erivan.

*Etshmia-
nin S. Gre-
gorii &
Ripsimes
Martyrii
locus.*

Arseron.

*Tarut seu
Cucusam.*

*Amasea.
Osman-
schik.
Tuscia.
Amphi-
polis.
Nicaea.
Prussia.*

Smyrna.

*De itinere, quod ad detegendam
viam facilem & expeditam in Chinam ali-
quousque per Usbec tentavit P. Amatus
Chesaud Gallus, Residentiae Ispaha-
mensis Superior, ex literis Persicè scriptis
ad P. Athanasium Kircherum datis,
quæ in Latinam linguam versæ, sic so-
nant:*

*Litteras istas non scribo Ispahami, sed
in via, reversus ex urbe Hairat Sahanum,
ex qua urbe ferè annus est, quod discesserim
versus Balch, quæ regia est Usbek, ut vi-
derem, an ibi via esset possibilis penetrandi per
dictum Usbek & Turkestan in Chatao,
& hinc in Chinam. Verum ut perveni cum
Legato*

*P. Amati
Chesaud
Galli iter.*

Kejalbax. Legato Usbek ad fines Kezalbax, inveni illam viam difficilem esse & periculosam. Igitur Hairati (quæ urbs olim Sicandria nomen habuit) aliquot mensibus demoratus fui, ibique propè locum vidi, quem antiqui Bachtra vocabant, ubi Universitas seu Academia est magna, quam ædificavit filius Tamerlang famosi, quæ tamen paulatim destruitur & ruit ex incuria, sicut & alia ædificia multa ibi olim extructa eo tempore, quo Regia illa in manibus Usbequiorum fuit. Ex hoc loco tandem veni in urbem Maxahad, quam illi Sanctam vocant, ibi Mesquita magna auroque ornata extat. Hoc in loco duos menses sedi, & cum doctis, quorum hinc multi sunt, disputavi circa Legem, invenique etiamsi clarè seu foris laudent propriam sectam, tamen aliud sentientes, Legem Regis tenendam judicant. Tempus horum nondum venit. Ex hoc loco discessi venique in Nixapor & Sabazuar, quæ pertinent ad Chorasán; Inde transivi urbes Setam, Damgan & Jamnam, tandem Kaxanum attigi in Provincia Aracand 30

*Bactra
Academia
Usbek.*

Maxahad.

*Nixapor,
Chorasán
urbs.*

Farfang, id est, parasangis Sfahamo distantem. Tractus iste terrarum plerumque sterilis est. Tandem Sfahamum redii, hique ad obsequia R. V. promptus maneo. Sed nunquid interim aliquid R. V. in lucem prodit, nunquam oportet, talem arborem sine fructu esse. Præter duos libros, quos ante aliquot annos ad me misit, nihil ultra ad manus meas per venit. Ego hinc composui aliquot tractatus circa controversias Legis in particulari: Responsum Per sicè ad Politorem Speculi. Non scio quemquam, qui possit hoc negotium tractare Romæ melius, quam R. V. quam rogo me certio rem reddat, si spes sit ibi imprimi posse tales Libros; sed timeo ne nullus inveniatur, qui sumptus facere velit. In hac tamen re nihil aliud volo, quam id, quod Superiores ordinaverint. Tandem hoc præcipuè petit à R. V. minimus iste Servus ipsius, ut epistolam hanc meam pro memoriali retineat, ut mei in suis SS. Sacrificiis nunquam obliviscatur. Data prope Xaxan circa festum S. Francisci Xaverii.

CAPUT VI.

Iter à Marco Paulo Veneto & Haythone Armeno in Cataium sive Sinas confectum.

Qum nullus ex veteribus ultimi Orientis Regna Marco Paulo Veneto uberius descripserit, mearum partium esse ratus sum, ejus hoc loco veluti opportuno, iter in Cataium describere; tametsi plurima occurrant, quæ in hunc usque diem à nemine Geographorum tum capta sunt ob varietatem nominum; queis Regna, provincias, urbes, montes, flumina, lacus, differentia ab omnibus aliis nuncupat, tum ob nonnullarum urbium descriptionem, quæ hodiernæ Geographiæ non congruunt; Accedit quod Marcus Paulus Venetus nullà Sphæræ notitia fuerit instructus, hinc factum est, ut nullius urbis longitudinem latitudinemque designet, ex quarum unica notitia genuinus loco-

*Confusum
iter Marci
Pauli Veneti.*

rum situs deprehenditur. Sed jam ad iter ejus enarrandum nos accingamus.

Anno itaque 1269. Balduino Regni Constantinopolitani scepra tenente, duo illustres viri ex clarissima Paulinorum familia, cives Veneti, Nicolaus & Mattheus navi variarum mercium copiâ instructâ Constantinopolim moverunt, ubi viribus non nihil instauratis, Ponto Euxino se committentes, portum Armeniæ, quæ Soldadia appellatur, felicibus zephyris flantibus appulerunt; quisnam verò hic portus Soldadiæ sit, comperire non licuit; ego Trapezontem interpretor, cum nullus ad mare Euxinum propriè Armenorum portus sit; neque quod Regnum illud Bartzæ sit, comperire licuit. Ex Bartzæ Regno Bocharam urbem ad fluvium Oxum

*Causa &
origo suscepti
in
Cataium
itineris.*

Bocharæ
triennium
subsistunt,
& lin-
guam Tar-
taricam
addiscunt.

Cum Le-
gato Re-
gis *Allau*
ad Ma-
gnum
Cham
profici-
cuntur.

Magnus
Cham ho-
noricè
illos susci-
pit.

Consilium
de Lega-
tione ad
Pontifi-
cem Rom.
adornan-
da inquit.

Itineri in
Europam
se com-
mittunt.

Oxum in *Usbek* Regno sitam, magnis ter-
rarum ambagibus pervenerunt, ubi bel-
lorum tumultibus Regem *Bartzæ* inter
& *Tartarorum* Regem exortis, dum qua
via ad patriam redirent nescii, novo
consilio inito, ibidem integro perman-
serunt triennio, & ne otio torpescerent,
interim Tartaricæ linguæ addiscendæ
summo studio incubuerunt. Hoc itaque
rerum statu Legatus quidam à Rege *Allau*
ad magnum *Tartariæ* Imperatorem
Bacharam peroraturus venit, ubi cum
memoratos viros reperisset, nihil non
egit, tum ob egregiam morum normam,
tum ob linguæ Tartaricæ, quam possi-
debant, peritiam, ipsos secum ad *Magni*
Cham, utique quàm acceptissimos ipsi
futuros, secum abduceret; acquiescen-
tes itaque consilio Legati, post multo-
rum mensium decursum, iter, tandem
se *Magno Cham* sistunt. Hic primùm La-
tinorum virorum pulchram indolem mi-
ratus, tum curiositate ductus rerum *Eu-*
ropæarum, totus fuit in explorando
Regionum Occidentalium gubernandi
modo & ratione, de Pontifice, Cæsare,
de totius Imperii ritibus, tum bellorum
tum pacis tempore observatis; ad quæ
cum sapienter respondissent, adeò Im-
peratorem moverunt, ut inito cum Sa-
trapæ consilio, tandem de solenni Lega-
tione ad Pontificem Romanum ador-
nandâ conclusum sit, quam & suo nomi-
ne hisce viris Paulinis, quorum fidem &
sinceritatem experimento jam dudum
compererat, expediendam imponit,
unâ cum tabula aurea literisque, quibus
centum viri doctrinâ & sapientiâ conspi-
cui, sibi ad subditos suos in fide Chri-
stiana, quam omnium optimam & in-
tegerrimam esse dicebat, instituendos
transmitteret. Viri itaque acceptatâ Le-
gatione voluntatem Imperatoris exple-
turi, mox se itineri committunt, tabulâ
aureâ instructi, quâ ostensâ utpote sigil-
lo *Magni Cham* signatâ, per totum quâ
transituri erant *Tartaricum* Imperium,
literisque queis à vectigalibus & quo-

rumcumque tandem importunitate im-
munes, ab omnibus summo honore
& benevolentia exciperentur, subditis
præcipiebatur. Iter itaque magnâ tabu-
læ aureæ fiduciâ profecuti, post multo-
rum mensium spacium tandem *Balzarum*
Armeniorum portum (qualis verò hic por-
tus fuerit, an ad mare *Caspium*, an ad
Euxinum, hucusque mihi incompertum
est) verisimilius est fuisse portum *Trape-*
zuntinum, in angulo *Ponti Euxini* consti-
tutum; siquidem ex hoc portu intrâ pau-
cos menses portum *Anconitanum* anno
1272. tenuerunt, quod ex mari *Caspio*
propter immensum terrarum regionum-
que interjectum spacium, fieri non po-
tuisset.

Porro *Anconæ* undè discesserant re-
stituti, de morte *Clementis* IV. perceptâ
famâ, neque quenquam alium in Sedem
Apostolicam surrogatum, consilii ino-
pes non parum conturbati fuerunt. In-
terim *Venetias* patrios lares revisuri con-
tendunt, novam interim Pontificis ele-
ctionem operiebant, ubi *Nicolaus* uxo-
rem quam in abitu suo prægnantem re-
liquerat, fati cessisse reperit, relicto
quindecim annorum *Marco* filio, qui
postea & parentis sui in derelictas à pa-
tre remotissimas *Asiæ* regiones comes,
& unâ hujus *Geographicae historiae* Author
& conscriptor fuit. Novo itaque Ponti-
fice, sub nomine *Gregorii* X. *Rudolpho* Im-
perante, unanimibus Cardinalium suffra-
giis electo, *Anconam* revertuntur, Literas
Magni Cham Pontifici unâ cum muneri-
bus transmittunt, quibus motus, de op-
portuna Euangelii propagandi occasio-
ne vehementer gavisus, literas ad *Ma-*
gnum Cham, quibus omnia ea contine-
bantur, quæ ad Christianæ Legis reli-
gionem, atque ad animum *Magni* Re-
gis jamdudum ad sacrosanctam Christi
Legem suscipiendam proclivem, melius
imbuendum necessaria videbantur, de-
dit, adjunctis duobus è *Dominicano-*
rum familia præstantibus doctrinâ Viris
Guilermo Tripolitano & *Nicolao*, cujus co-
gnomen

Arme-
niorum
portum
Balzarum
appellunt,
& hinc
Anconam.

Mors *Cle-*
ment. IV.
Pontificis.

Venetias
conten-
dunt.

Literæ
Magni
Cham no-
vo Ponti-
fici *Grego-*
rio tra-
duntur.

Ex Ord.
Prædicat.
ad *Ma-*
gnum
Cham
Missiona-
rii.

gnomen non additur. Hi itaque jam votis suis expleti, iter ordiuntur in Orientem, tandem longo itinere terrâ marique Armeniam ingressi, bellorum tumultibus Armenos inter & Babylonis Soltanum exortis, omnia turbata cum reperissent, patres Prædicatores timore perculsi, derelictâ ulterioris itineris prosecutione in Armenia restiterunt; Nicolaus verò cum Marco Paulo filio, omni periculo repudiato, ex summo quo plenam satisfactionem Magno Cham de expedita legatione dare nitebantur, desiderio adorti, ad cum magno labore itinerumque incognitorum periculo expositi, in urbem Clemenisu appulerunt; quorum adventu Cublai Magnus Chan mox ubi certior factus, quadraginta dierum spatio nuncios suos, qui ipsos omni humanitatis genere rerumque necessariorum ubertate exceptos ad se adducerent, obviam amandavit. Itaque in conspectum Magni Chan admissi solitis venerationis signis exhibitis quod ipsis impositum erat, exposuerunt, Literas Pontificis unâ cum phiala olei ex Dominici sepulchri lampade desumpti, prout ipsis à Cublai demandatum erat, exhibuerunt; Marci quoque Nicolai filii indolem admiratus tali utrumque honore prosecutus fuit, ut eos intra domesticos, quod maximi honoris signum erat, receperit, eoque variis in remotissimas Imperii sui provincias legationibus, tum ob singularem, quæ in eo elucescebat prudentiam, negotiorumque expediendorum insignem dexteritatem, tum ob eximiam quatuor diversorum Idiomatum cognitionem, summo suo emolumento usus sit; & uti Imperatorem curiosioribus naturæ spectaculis morumque legibus capi advertit, ita quoque quæcunque rara, mira & exotica in diversis legationis suæ itinerumque ambagibus observavit, illa summo studio descripta Magno Chan exhibuit, quibus dici vix potest, quantam apud eum gratiam iniverit, donec tandem desiderio patriæ percitus post 17 annorum

peractum diversarum legationum munus, licentia ab Imperatore quantumvis ægrè obtentâ, per incognitas terrarum mariumque semitas salvi & incolumes innumeris peragratis Regionibus, anno 1295. Venetias redierunt. Quibus quidem obiter expositis, nihil restat, nisi ut iter ejus in Cataium paulò fufius describamus, cum multa, uti suprâ dixi, occurrerint, quæ Geographos mirè perplexos teneant.

Iter Marci Pauli Veneti.

Mari itaque Mediterraneo, Anatolia, Armenia, Perside peragrata, ad Balasiam regionem pervenit, quam nos Corasiam esse putamus, Persidem inter & Mogulum Regnum interjectam: Ex hoc loco vitato in Meridiem itinere, inter Boream & Ortum, quem Nordost vocant, iter suum instituit; hinc per deserta, deinde per altissimum montem Belor, quem suprâ descripsimus, in Regnum Cassar, quod hodiè Cascar vocant, pervenit, Magno Chan pro tempore tributarium, partim Christianis Nestorianis, partim Mahumedanis inhabitatum; hinc versus Boream deflectens Samarcandam subiit Magni Tammerlanis regiam, in Regnum Carcham, quod hodiè Jarcham dicitur; ex hoc in Peim & Ciarciam urbes, & tandem in Camul & Tarphan, Tanchutici tunc temporis Imperii Provincias, modò Usbekiorum imperio subditam, per desertum Lop progressi sunt; quæ omnia, quæ supra de Itinere Benedicti Goëfii adduximus, correspondent. Hinc tamen versus Cataium brevissimum iter non est prosecutus, sed versus Boream declinans ad Campition urbem Tangutici Regni metropolim pervenit, ubi inter Orientem & Meridiem, hoc est, Euronothum progredientibus ingressus incipit in Cataium per desertum; spreto tamen hoc itinere versus Boream identidem progressus, variisque Tartariæ Orientalis Provinciarum Regnisque peragrat, pluribusque in iis Christianis repertis,

M tandem

In Tartaria urbem Clemenisu ad Magnum Cham appellunt.

Munera Pontificis & literas offerunt.

Marcus Paulus filius Nicolai peractus Magno Cham.

Post 17 annorum apud Cantoniam obtenta licentia in patriam redeunt.

Balascia.

Cassar.

Samarcandam.

Jarcham.

Peim.

Ciarcia.

Camul.

Tarphan.

Lop desertum.

Campition.

Cambalu Magni Cham Regia.

Cur nulla muri Sinenfis in itinere à M. Paulo fiat mentio.

tandem *Cambalu Magni Chan* Regiam ap-
pulis de cuius urbis vastitate & etymolo-
gia supra fusè egimus; ubi vehementer
miror, *Paulum Venetum* nullam murorum
Sinenfis Imperii, per quos necessario trans-
ire debebat, mentionem fecisse; forsan
ad Oceanum Orientalem, ad quem se
pervenisse scribit, per Aquilonaria Re-
gna longè latèque divagatus, per *Corea-
num Sinum* maritimo itinere intra *Ca-
taium*, id est, *Chinam* pervenisse vero haud
absimile est: Siquidem quæcunque de
Cataio impostero narrat, quæcunque de
civitatum vastitate & magnificentia, de
populorum Mercatorumque frequentia,
de rerum omnium humanæ vitæ necessa-
riarum ubertate, de fluminum amnium-
que multitudine, de pontium admiran-
da structura recenset, illa utique nulli al-
teri Regioni, Regno & Imperio, præ-
terquam vastissimo *Sinarum* conveniunt,
cui & Sinica civitatum nomina mores &
consuetudines prorsus consonant; uti in
præcedentibus fusè ostensum fuit. Imò
Haytho Armenus Monachus Præmon-
stratensis, ex Regia stirpe natus, totius
Orientis lustrator, quæcunque ex *Paulo*

Veneto longius enarrata sunt de Regno
Cathaico, ipse sub Religiosi Viri fide con-
firmat, utpotè qui anno 1307. omnia il-
la ultimi Orientis Regna propriis oculis
inspexit, quorum itinerum rationem,
causam occasionemque postea expon-
mus. De Regno autem *Cathay* Cap. pri-
mo suæ historiæ ita loquitur: *Regnum*
*Cathay est maximum quod in Orbe valeat in-
veniri, & est repletum gentibus & divitiis infi-
nitis, & in Oceani littore habet situm. Homines*
*illarum partium sunt sagacissimi & omni calli-
ditate repleti, & ideo in omni scientia vilipendunt*
omnes alias nationes, & dicunt, quod ipsi soli
sunt, qui duobus luminibus respiciunt; cæteri verò
uno tantum; communiter parvos habent oculos,
& naturaliter barbâ carent; & insuper de isto
Regno dicitur, quod est in principio Mundi, quia
*est in Oriente ab uno capite, & in illa parte, nul-
la est aliarum habitatio gentium, ut refertur;*
Ex Occidente habet suos confines cum Regno
Tarsæ; ex Septentrione cum deserto Belgian;
ex Ortum verò & Meridie sunt Insulæ maris
*Oceani innumerabiles. Quibus verbis Ca-
thaium sive Chinam ita describit, ut in nul-
lo à moderno ejus situ, moribus gentium,*
cæterisque Chinæ propriis discrepet.

*Cathai
ab Hay-
thone de-
scriptio.*

CAPUT VII.

De Christianæ fidei in dicta Tartariæ & Catay Regna per jam exposita itinera introductione.

QUM in omnibus jam dictis itine-
ribus nullo non tempore Chri-
stianorum nomen memoretur;
Dubium nullum esse debet Lectori,
Euangelicam Christianæ Legis doctri-
nam à primis usque temporibus primiti-
væ Ecclesiæ in memorata ultima Orien-
tis Regna per intermedia, vel per ipsos
Apostolos, vel per eorum discipulos,
& in Apostolico munere successores in-
troductam fuisse. Quod ut quàm lucu-
lentissimè pateat, Apostolicis omnium
seculorum expeditionibus in istiusmodi
Regna peractis agere constitui: Et tam-

etsi in præcedentibus de S. Thomæ ex-
peditionibus in *Indiam* & viciniora Re-
gna egerimus, hîc tamen quomodò tum
ope S. Thomæ, tum S. Philippi, Bartholo-
mæi, Thadæi, cæterorumque Apostolo-
rum in *Mediterranæ Indiæ* Regna usque
ad ipsos ultimos *Tartariæ* terminos Sa-
cro sanctum Christi Euangelium propa-
gatum sit, demonstrare contendo. Quod
dum facio, multum sanè luminis ab exi-
mio P. *Henrico Rhodio*, qui universam pe-
nè *Indiam* peragraverat, accepi: siquidem
ex *Goa* in *Mogolum* Regnum missus in *Dal-
can*, quod modò Regnum *Visipor* dicitur,

*Iter P.
Henrici
Roth per
Indiam.*

Gati

Gati monte superato venit in *Colconda*, & hinc in *Montipur* & recto in Boream itinere *Bengalam* & *Decanum* Regnum, & hinc per *Delli* urbem recta *Agram Moguli* Regis curiam pervenit; quam autem rara & curiosa in tanto itinere observavit, ipsemet suo tempore in Itinerario suo luci dabit; hic, inquam, cum de *Narsingia* Regno & *Meliapora* reliquiis S. Thomæ celeberrimis rationaretur, dixit, in hunc usque diem in Christianorum Archivio præter alia, iter quoque, quod Sanctus Apostolus ex *Judea* in *Indiam* confecisset, conservari, seque ex Syriaca lingua in Latinam versum penes se habere; quod cum vehementer desiderarem, votis meis non illibenter annuit; Est autem id quod sequitur. In universali Orbis terrarum ab Apostolis Hierosolymis facta distributione, ad Divini Evangelii propagationem, S. Thomæ *Indiam* obtigisse, ex *Ecclesiastica historia* constat, quo ut pertingeret, iter tale orditus est: Ex *Judea*, *Syria*, *Armenia*, *Mesopotamia* peragrata in quandam *Persidis* urbem pervenit, quæ *Soldania* dicitur, ubi Divini verbi semente sparsa ingentem Christianorum messem obtinuit. Hinc verò per Regnum *Candabar*, & *Cabul*, quæ 40 leucis distat *Candabar*; *Cabul* verò *Galabor* quoque dicitur, per quam S. Apostolus egressus est per montes altos in regionem, quæ in hunc usque diem *حورستان* *Gavorstan* à *Mauris* dicitur, id est, *Regio infidelium*, sic enim nominant Christianos, qui etiamnum ibi perseverant, Christiani S. Thomæ dicti, qui uti montibus altissimis à natura muniti sunt, ita non facile aditus in eam conceditur, etsi quandoque nonnulli *Saraceni* penetrent, statim tamen ex perfidæ sectæ odio jugulantur; Gentiles verò suscipiuntur, & tametsi varios Christianæ Religionis ritus servant, Crucem triplicem frontibus & temporibus rubro fantali colore effictam imprimant, infantes aquis tingant; accidit tamen successu temporis, ut sylvescente ob Apostolicorum virorum penuriam

Ecclesiâ, unâ cum Christianæ fidei nonnullis scintillis adhuc ibidem relicta, cæterum tota natio variis superstitionibus errorumque fœdis contaminata maculis, cum tempore succubuerit; quæ P. Nicolaus Trigautius in itinere Benedicti Goës in *Catium* suscepto, his verbis confirmat: Postquam in aliud oppidum exiguum pervenerunt cui nomen *Passaur*, obviam habuerunt quendam *Anachoretam*, à quo intellexerunt 30 dierum itinere urbem esse Christianorum, nomine *Caphurstan*, in quam aditus *Saraceni* minimè permittitur, adeuntes verò capite plectuntur: *Ethnici* tamen negotiatores minimè prohibentur ingressu urbium, sed à templis tamen excluduntur: narrabat illius *Regionis* incolas omnes non nisi atratos ad templa procedere, agrum esse feracem & *uvæ* copiam reperiri. Quæ narratio ipsi suspicionem movit; haud dubiè illic Christianorum adhuc etsi degenerum habitationem esse, quod & aliàs audiverat. Quæ res post Goësum nostris in *Mogulis* Regno fidei Christianæ propagatoribus, ita demùm innotuit, ut proindè nemini amplius de rei veritate dubium esse debeat; Undè in hunc diem Christiani S. Thomæ dicuntur, & forsitan jam Christo aggregati fuissent, si operariorum penuria non obstidisset.

Porro ex *Caphurstan* D. Thomas penetrasse dicitur *Guzaratam* minorem, non longè à Regno *Casimir*, de quo supra, à *Labor* triduo itinere ad Septentrionem suscepto dissitam; deindè dicitur per montes *Tebeticos* longis terrarum ambagibus versus *Bengalam*, ac tandem per Regnum *Decan Meliaporam* appulisse. Fertur relatione fide digna in *Ecclesiæ Meliaporensis* archivio literas adhuc *Syriaca* lingua in pervetusto pergameno scriptas conservari, quibus S. Thomas Episcopos in dictis Regnis à se consecratos, id est, ex *Candabar*, *Cabul*, *Caphurstan*, *Guzarata* minori, cæterisque conterminis locis ad Concilium *Meliaporense* evocarat; Quod si ita est, dolendum sanè, non esse, qui tantæ antiquitatis *Ecclesiasticæ* thesauros Latini juris fecerint.

Nic Trigautius.

Guzarata minor.

Episcopi à S. Thoma in dictis Regionibus consecrati.

Itinerarium S. Thomæ Apostoli, ex *Judea* in *Indiam*.

Gavorstan Natio Christianorum, qui S. Thomæ dicuntur.

Quicquid sit, S. Thomam Apostolum primum ad *Parthos* profectum Author est *Origenes* & *Eusebius*, eundem *Indos* quoque petiisse, tradit *Gregorius Nazianzenus* *hom. cont. Arianos*; *Theodoretus* hisce consentit, Sancto Thomæ Apostolo *Parthos*, *Persas*, *Medos*, *Brachmanos*, *Indos*, cæterasque finitimas nationes Christi Euangelium suscepisse, adscribi debere; Ad *Taprabanam* quoque, quam hodiè *Sumatram* vocant, eum venisse *Nicephorus* tradit, quæ cum non remota sit à Regno *Sinarum*, certè in id quoque in propria persona sese contulisse vero haud absimile cupiam videri queat, qui quæ suprâ de D. Thomæ Apostoli itineribus recensuimus, ritè intellexerit, quæ & fusiùs prosequitur *Ossorius* *Sylvensis* Episcopus, qui res *Indicas* luculentissimè scripsit: Unde ex hisce regionibus jam enarratis, videlicet ex *Cabul*, *Caphurstan*, *Tibet*, *Mogul*, facile per successores Episcopos in ultiores Provincias & Regna usque ad ultimum *Tartariae* terminum Sacrum Christi Euangelium propagari potuit; id sane aperte dicit *Ortelius*, qui Regnum *Argon* in ultimo Septentrionis angulo constitutum, Christianorum dicit à S. Thoma ad fidem Christi conversum: subintellige à Successoribus suis, ut hoc pacto nullus Mundi angulus foret, qui suâ curâ & sollicitudine Euangelii luce non sit repletus.

Orig. 2.
Gen. l. 3.
Euseb.
l. 3. c. 1.
Theodoret.
de Verit.
Euang. l. 9.

Nicephorus
lib. 2.
cap. 40.

Archon
Regnum
Tartaria
ubi Christi
Thomæ.

S. Philippus
Apostolus.

S. Philippum *Asiam* quoque Superiorem Euangelio imbuisse *Nicephorus* tradit l. 2. c. 39. Est autem *Asia Superior* nihil aliud, quam vastum illud spacium *Asiae Majoris*, quam *Scythiam* trans & ultra *Imaum* Veteres appellarunt; suntque omnes illæ Regionem, quas tum ad extremos Oceani Orientalis limites, tum circa mare *Caspium*, uti *Georgiam*, *Iberiam*, *Albaniam*, *Micreliam*, *Armeniam*, & transmarinæ *Tartariae Asiaticæ* partem complectitur, ex quibus deindè ulteriori propagine in longè latèque circumfusorum Regnorum multitudinem *Tebet*, *Indostan*, *Tanchut* &c. Divini Verbi Euan-

gelium transplantatum fuit. Sanctum quoque Bartholomæum *Lycaones Armeniae majoris* populos fide Christi imbuisse *Chrysostronus*, *Albanos Sophrinus*, *Indos* ceteriores *Origenes* testatur. *Panthenus* Philosophus Christianus ad *Indos* peregrinatus Bartholomæi prædicatione eam virentem adhuc se invenisse dicit. Qui plura de hisce nosse cupit, is consulat *Historiam Armenorum*, quam *Giarrentir*, id est, *Librum narrationum* vocant, quem *Clemens Galanus* Clericus Regularis, qui *Armeniae*, *Georgiæ* cæterarumque *Colchidos* regionum multis annis operarium egit, hic *Romæ* luci dedit.

Primum itaque fides Christi per Apostolos Thomam, Philippum, Bartholomæum in dicta Regna introducta fuit, quæ deindè multorum annorum decursu per eorundem Successores, viros sanctos, & Spiritus Sancti gratia illuminatos propagata exultaque Divinæ Legis luce se per universum Orientem magno animarum lucro diffudit, donec penuriâ operariorum populi dissolutionem vitam ambientes à susceptæ fidei rectitudine degeneres, nec non gentilium ritibus contaminati, prorsus à via recta defecerunt. Siquidem post annum Salutis 400 Satanæ instinctu exitialis Arii, Nestorii, Dioscori cæterorumque Hæreticorum, potissimum Nestoriana Hæresis, uti terrarum & potissimum orthodoxam Christi fidem horrenda clade affecit, ita potissimum *Colchidem*, *Armeniam*, *Persidem*, *Turchestanem*, ultimosque *Tartariae Asiaticæ* terminos pestiferæ doctrinæ toxico ita infecit, ut teste *Marco Paulo* & *Haythone* nullus dictarum Regionum locus sit, quem non foedè contaminarint. Accessit hisce anno 632. circiter, infestus Mundo impii Mahumetis ortus, qui veluti tumentium fluctuum inundatione magnam Orbis terræ portionem offundens, iniquissimis suis legibus subiecit; Unde accidit, ut Christi fideles, ac potissimum Sacerdotalis Ordinis Viri, extorres patriâ, paulatim in

S. Bartholomæus
Apostolus.

Chrysostr.
hom. de 12.
Apost. Se-
phr. apud
S. Hieron.
de Script.
Eccles.
Orig. in
Gen. l. 3.

Historia
Armenorum
Giarrentir
dicta.

Christiani
quando
Hæretica
pravitate
infecti.

Quantum
infecerit
Mundum
perfidia
Mahumetis
lex.

inte-

interioris Asiae Provincias, sive persecutionis metu, sive voluntario exilio concesserint; qui zelo domus Dei armati, nec non desiderio, avitam Orthodoxæ fidei religionem propagandi desiderio perciti, vel ipsam Chinam penetrarunt, in qua quanto cum Christianæ Reipublicæ emolumento laboraverint, monumentum Syro-Sinicum suprâ expostum luculenter docet. Quoniam verò nihil in humanis rebus stabile & solidum, ita quoque fides in dictas regiones introducta, sive ex Apostolicorum Virorum penuria, sive ex pessima Christianorum degeneratione flaccescens, modò ad Idololatricam, nunc ad Mahometanam, jam ad Hæreticorum Nestorianorum religionem, ad quam unumquemque proprii genii libido trahebat, deflexit; duravitque potissimum in Tartaria Orientali, hujusmodi Orthodoxæ fidei nunc susceptæ nunc repudiatae vicissitudo usque ad annum 1253, quo (uti Haytho Armenus regia stirpe natus scribit) Haython Armeniæ Rex frater ejus, dum Turcarum in Regno suo vastatores ultra ferre non posset, novo consilio invito Divini Numinis instinctu in propria persona ad Magnum Chan Tartarorum Imperatorem, quem Paulus Venetus Cublai à Cingiscan, à primo Tartarorum Rege sextum Imperatorem vocat, qui rerum in Tartaria & Catayo potiebatur, tum ad belli fœdus contra Saracenos pangendum, tum ad benevolentiam & favorem omnium potentissimi principis ad Rempublicam Christianam in pacifico statu constituendam, profectus in Almalech, id est, Cambalu Magni Chan curiam ingentibus itinerum erroribus appulit: Magnus verò Chan, seu Cublai de ejus adventu summo voluptatis sensu per fusus, summo eum, prout merebatur, honore, & benevolentia excepit, muneribus maximis ditavit & ut exemplum suum secuti idem facerent, Satrapis suis præcepit. Itaque cum nonnullis septimanis Rex Haython ex diuturnis se itineris laboribus fractum refocillasset, tum Imperatorem adiit, sui tam longinqui itineris causam ei magno ra-

tionum pondere aperuit; Imperator justis petitionis suæ rationibus perceptis, tum vel maximè Regiæ Personæ tot tantisque laboribus, tot itinerum periculis sese, tum pro Regni sui quiete, tum pro publico Christiani Orbis emolumento exponentis dignationem miratus, quæcunque peteret, pro ea qua erat clementia se concessurum pollicitus est; Haython acceptato tam profuso promptæ voluntatis obsequio, septem veluti suarum petitionum puncta in scriptis dedit, quorum primum erat, ut Magnus Chan Christi fidem amplexaretur. Secundum, ut Christianos inter & Tartaros perpetuum amicitia fœdus stabiliretur. Tertium, ut in omnibus iis Regnis, quæ Tartari suo subjecerant Imperio, Christiani eorumque Ecclesiæ ab omni persecutione liberi, sua fruerentur immunitate tam Ecclesiastici quam Laici. Quartum, ut moto Exercitu suo sanctum Christi Servatoris sepulchrum à Turcarum Tyrannide ereptum, iud cum Terra Sancta à Saracenis occupata Christianis restitueretur. Quintum, ut ad potentissimum Baldachi Caliphum exterminandum auxiliares copias sibi jungeret. Sextum, ut sibi indultum concederet, quo fretus ubicunque à Tartaris præsertim Armeniæ vicinioribus auxilium imploraret, omni postpositâ morâ illud sibi dare tenerentur. Septimum, ut privilegia & Jurisdictiones Armeniæ Regni sui, quod primò Saraceni occupaverant, & deindè à Tartaris expulsi id Magni Cham Tributarii Reges possederant, sibi Armeniæ Regi restituerentur. Magnus Chan auditis Regis postulationibus confestim convocato Procerum concilio, coram omnibus Regi in sua præsentia constituto hisce verbis respondit: Quoniam Rex Armeniæ de longin-

Conditio-
nes seu
postulata
proposita
a Rege
Armenie
Magno
Chan.

Responsio
Magni
Chan ad
Regem
Armenie.

Orthodo-
xæ fidei
in China
instauratione.

Haython
Armenie
Rex, con-
vertit Ma-
gnum
Chan.

meo subiectis imperio consulam, ut idem faciant, non tamen ea intentione, ut cupiam violentiam facere cupiam. Ad secundum respondemus, & efficaciter intendimus, jubemusque, ut pax Christianos inter & Tartaros perpetua, inviolabili tenore stabilatur. Volumus etiam ut omnes Christianorum Ecclesie & Clerici cujuscunque conditionis extiterint, sive Seculares, sive Religiosi, in omnibus nostro Imperio subiectis Provinciis privilegio gaudeant libertatis, nec liceat alicui ullo modo iis inferre molestiam. Ad Terram Sanctam quod attinet, dicimus, quoniam si commodè possemus, ob reverentiam Domini nostri JESU Christi personaliter veniremus, sed quia multum nobis negotii est in hisce nostris Regnis, Fratri nostro Haolono dabimus in mandatis, ut negotium istud, sicut decet, ducat per omnia in effectum: Eruet enim civitatem Jerusalem & totam Terram Sanctam de manibus Paganorum, & istam restituet Christianis. Quod verò Caliphum de Baldach concernit, nos in mandatis dabimus Baydo Capitaneo Tartarorum, iisque qui sunt in Regnis Turcix, & aliis qui sunt circa illas Regiones, ut omnes sub jugum ducant, & Caliphum capitalem inimicum nostrum prorsus destruant. De privilegio verò quod querit habere Rex Armeniæ subsidio Tartarorum, volumus ut illi juxta voluntatem suam satisfiat, quod & libenter confirmari volumus. Ultimò verò de eo, quod Rex Armeniæ requirit, quatenus terras Regni sui per Saracenos ablatas & postmodum per Tartaros occupatas sibi restitui faciamus, hoc etiam concedimus liberaliter & libenter, & volumus ut frater noster Haolonus omnes dictas terras sine mora restituat, & ulterius volumus & mandamus, ut de terris quas acquisivimus, plura castra dicto Regi in augmentum & tutelam Regni sui de speciali gratia concedantur. Hæc Haytho Armenus, qui hujus Armeniæ Regis frater erat, & unà cum eo ad Magnam Chan in ultimam Tartariam itineris individuus comes. Puncta quæ postulaverat Haytho Rex à Magno Chan, mirabili fidei & sinceritatis constantia obtinuit; Nam ut Armenus hujus Historiæ

Haytho
scriptor
historiæ
Tartariæ,
frater fuit
Regis Ar-
menie.

scriptor testatur c. 24. primum punctum quod Baptismum concernebat, sine mora explevit; Post instructionem enim in fide Christiana peractam, Baptismum unà cum universa sua Domo Aulæque proceribus, cæterisque per Episcopum quendam Armeniæ Cancellarium suscepit; per Haolonum verò fratrem suum Rex Armeniæ jam legatione quàm felicissimè peracta, & votorum suorum compos factus, Haoloni comes postquam Regno suo restitutus fuisset, totam Persidem Rege tunc destitutam sine ulla ferè resistantia occupavit; Caliphum quoque in urbe Baldach obsessum, civitatem innumeris divitiis refertam expoliavit; Caliphum verò perfidæ Religionis Mahumetanæ caput, avaritiæ vitio laborantem, pecuniis ad exercitum comparandum reservatis, in turrim inclusit, ubi objectis auro, argento, gemmisque preciosis, ut inde vitam suam, si posset, sustentaret, omni cibo potuque privatum fame interemit, sic eum allocutus: Si thesaurum hunc non tam avarè & tenaciter servasses, teipsum & civitatem liberasses; nunc igitur frui thesauro tuo, atque ex eo comedere & bibere, quem tantopere delexisti, Atque in hunc modum ille thesauro incumbens fame periit. Converso deinde contra Turciam Exercitu universam obtinuit, Halepum fortissimam, populosissimam, nec non ingenti divitiarum opulentia confertam urbem, post 9 dierum obsidionem in suam recepit potestatem; quâ occupatâ, Damasco pari animi fortitudine expugnatâ expoliataque, universam deindè Terram Sanctam usque ad desertum Ægypti æqua felicitate subjugavit; ubi in omnibus suo dominio jam subactis Regnis hoc unicum ei curæ fuit, ut Christiani quotquot inveniebantur aut profugi, aut proscripti libertati suæ unà cum Ecclesiis eorundem postliminio restituerentur, destructæ verò suis sumptibus instaurarentur; inductus potissimum ad hoc ab uxore sua, cui nomen

Postulata
comple-
tur.

Caliphus
Babyloni-
us fame
necatur
ab Haolono.

Halepum,
Damasco,
Terra Sancta
expugnata.

men Doucofaron, quæ & ex trium Regum Christo recens nato, stellâ duce munera offerentium familia esse ferebatur; hæc enim uti Christianis legibus jam dudum imbuta erat, ita quoque zelo ac fidei promovendæ desiderio accensa nil non agebat, ut extirpatâ impij Mahumetis sectâ, Palestinam & Sacrosanctum Christi sepulchrum Christianis redderet. Hujus itaque Haoloni in Christianam fidem ardore accidit, ut præter Tartariam citeriorem, tum Armenia & Colchidos Regnum, tum Turcia, Babylonia, Syria ac Palestina, Christianâ lege impunè & summa cum libertate, magnâ quoque infidelium ad Christi fidem accessione perfruerentur; In Tartaria verò majori omnes passim Magni Chan exemplum secuti, fidem usque ad ultimos Cathay terminos amplexarentur.

S. Anton. Confirmat hæc omnia *S. Anton. tom. 3. tit. 19. c. 8. §. 21.* sed quem nos supra Haolonum appellavimus, ipse Ercaltay vocat, principem & fratrem Cublay Magni Chan, hic enim jam dudum sacro imbutus Baptismate, nomine Imperatoris ad perfidam Mahumetis sectam possigendam & ad Terram Sanctam recuperandam pro incredibili zeli, quo erga orthodoxam Religionem ferebatur ardore, missus, uti supra relatatum fuit, multa æternâ memoriâ digna præstitit. Extat hujus apud *S. Anton. citato loco Epistola*, ad S. Ludovicum Regem Francorum, eodem tempore in Cypro bello contra Mahumetanos suscepto intentum, quâ eum unâ secum ad inceptæ expeditionis contra Saracenos negotium conficiendum ardentem exhortatur, & quoniam consideratione digna est, hic inferendam duxi. Hoc est exemplar litterarum, quas misit Ercaltay princeps ille Tartarorum ad Regem Ludovicum, & jubente ipso Rege translatae sunt in Latinum de verbo ad verbum. *Per Potentiam Dei excelsi missi à Rege terræ Chaam ver-*

*Epistola
Haoloni
ad S. Ludovicum
Regem
Francie.*

ba Elcaltay Regi magno, multarum provinciarum propugnatori strenuo Orbis gladio, Christianitatis Victoriæ, Religionis Apostolica defensori, Legis Evangelicæ filio, Regi Francorum. Adaugeat Deus dominium suum, conservet illi Regnum suum annis plurimis, & impleat voluntates suas in Lege & in Mundo nunc & in futurum per veritatem Divinæ potentie conductricis hominum, & omnium Prophetarum & Apostolorum Amen. Centum millia salutum & benedictionum; & hoc rogo, ut recipiat benedictiones istas & sint grandes apud ipsum; faciat autem Deus, ut videam Regem hunc magnificum qui applicuit. Creator autem excelsus faciat occursum nostrum in caritate, & fieri faciat ut congregemur in unum. Post autem hanc salutationem noverit, quod in hac epistola non est intentio nostra nisi utilitas Christianitatis, & corroboratio manus Christianorum; & peto à Deo, ut det victoriam exercitibus Christianorum, & triumphet eos de adversariis suis contemnentibus Crucem. Ex parte autem Regis sublimis sublimet eum Deus de presentia Cyochaym augeat Deus magnificentiam suam. Venimus cum potestate & mandato, ut omnes Christiani sint liberi à servitute & tributo, & angaria & pedagiis & consimilibus, & sint in honore & reverentia, & nullus tangat possessiones eorum; Et Ecclesiæ destructæ reedificentur, & tabulae pulsentur, & non audeat aliquis prohibere, ut orent corde quieto & animo libenti pro Regno nostro. Misimus autem huc per fidelem nostrum Virum venerabilem Sabaldi Monstrat, David, & per Marcum, ut annuncient istos bonos rumores, & quæ sunt circa nos dicent ore ad os; filius autem recipiat verba eorum, ut credat eis & in litteris, Rex terræ augeatur. Magnificentia sua ita præcepit, quod in lege Dei non sit differentia inter Græcum & Latinum, Armenium, Nestorianum & Jacobinum, & omnes qui adorant Crucem: Omnes enim unum sunt apud nos. Et sic petimus ut Rex Magnificus non dividat inter ipsos, sed sit ejus pietas super omnes

omnes Christianos, daretque ejus pietas & clementia. Huc usque exemplar Epistolæ, quæ missa est Regi Francorum in xyprium ab *Ercaltay* Principe Tartarorum, cui satis consonant & aliæ quædam litteræ, quæ paulò antè dicto Regi à Rege Cypri & Comite *Joppensi* fuerant præsentatæ, quarum etiam transcriptum unà cum transcripto dictarum litterarum *Ercaltay* transmisit venerabilis Legatus *Innocentio Papæ IV.* Hæc ex *S. Antonino.*

Litteræ
S. Ludovici ad Regem Tartarorum.

Munera
S. Ludovici ad Magnum Chan.

Tartarorum Legatio ad Innocent. IV. Pontific.

Misit etiam *S. Ludovicus* ad dictum *Elcalthay*, & ad *Magnum Chan* oratores ex ordine *S. Dominici*, unà cum preciosis muneribus, quorum unum erat illud, quod vulgo *Baldachinum* vocant, quod *Magnum Chan* inter alia sibi transmitti jussit, magnificentum sanè & pretiosum, in quo vita Christi phrygio opere mirà arte intexta spectabatur, unà cum particula *S. Crucis.* Sed hæc fusius deducta vide apud *S. Anton.* citato loco, uti & à *Vincent. Belluac.* in suo speculo; Quæ omnià contigerunt circa annum 1256. & consonant hisce quæ paulò ante ex *Paulo Veneto* & *Haythono* adduximus. Imò *Tartaros* nonnullos *Lugdunum* ad Concilium venisse sub *Innocentio IV.* institutum, *S. Antoninus* citato loco asserit. Anno tandem 1300. Religiosos complures ordinis *min. S. Francisci* ad *Magnum Chan* in *Cataium* majus *Tartariamque* missos, in civitatibus *Cambalu*, *Nanchin*, quam cœli civitatem dicunt, uti & in Regno *Tebeth* magno Infidelium Paganorumque ad Christum converforum

fructu reledisse, *Vadingus* in vita *B. Odorici* ejusdem ordinis, (qui & omnia illa Regna animarum Christo lucrandarum zelo ardens, peragrassè fertur fuisse docet: & *eximii P. P. Bollandus* & *Hoënschenius* in splendido illo *Sanctorum vitæ opere* prolixè unà cum eruditissimis commentariis demonstrant, ad quos Lectorem remitto: *Tom. 1. die 15. Januarii.*

Hac itaque occasione Euangelium Christi per universam *Tartariam* & Regnum *Cathai*, id est, *Chinam* diffusum, magnos ubique locorum progressus fecit. Sed uti jam sæpè diximus, sive deficientibus vineæ Christi cultoribus, sive aliis aliisque Imperii successoribus fidei Christianæ parum addictis, sive aliis de causis Ecclesia Tartarica in suum Chaos redacta, partim Gentilium superstitionibus, partim Mahumedanæ, aut etiam Nestorianorum perfidiæ adhæsit; qui anno 1300. ex *Chaldea* in *Tartariam* susceptâ expeditione ad zizaniam seminandam, Christianorum adhuc ibidem superstium mentes impiorum dogmatum peste infecerunt, & unà *Chaldaeorum* characteres, eosque qui prius scribendi usu destituti erant, edocuerunt, quibus & in hunc usque diem *Tartari* utuntur. Quomodò verò *Tartari* ad Mahumedanam perfidiam deflexerint, lege apud *Matthiam Micheu. l. 1. de Sarmatia Asiatica. c. 5.* Atque hæc sunt, quæ de Christianæ Religionis vicissitudine in *China*, *Tartaria*, cæterisque *Indiæ* Regionibus Lectori paucis indicanda duximus.

Nestoriani primum docuerunt Tartaros Characteres Chaldaeos.

CAPUT VIII.

Ultima fidei Christianæ in Chinam introductio.

DUrante itaque ab anno 636. quo Monumentum Syro-Sinicum in *China* erectum fuit, Christi Ecclesiâ, & ingentes faciente progressus, eccè humani generis hostis, ope sceleratorum hominum, quicquid Ecclesia Dei

multorum annorum laboribus perfecerat, uno veluti impetu in terram prostravit; Christianæ fidei prædicatoribus ex *Bonziorum* odio & livore partim occisis, partim proscriptis; Unde fideles tunc temporis in suscepta quidem fidei constan-

Varie vicissitudines Legis Christianæ in China.

constantia ad mortem usque perseverarunt, sed posteri successu temporis sacrilegis gentilium ritibus initiati usque ad annum 1256, quo *Magnus Chan Tartarorum* Imperator in *Chinam* sive *Cataium* infinitâ hominum multitudine irrumpebans brevi, ut supra dictum fuit, universam suo subiecit imperio, qui uti Christianis ritibus jam erat imbutus, ita quoque ingens Christianorum multitudo, teste *Paulo Veneto & Haythone* *Chinam* ingressa, ubique magno se numero propagavit, qui tamen simul ac indigenæ expulsi *Tartaris* universum denuò Imperium recuperarunt, atque sive metu persecutionis, sive securius inter *Tartaros* vivendi spe, Christiani unâ derelictâ *Chinâ* *Tartaros* secuti sunt: Qui verò permanserunt, simulatâ fide, nil præter externas quasdam ceremonias retinuerunt: Atque hi sunt illi Christiani, quos *Sinenses* Crucis Adoratores in *China* vixisse commemorant; de quo vide, quæ supra recensuimus.

Lex Christi denuò per Societatis *Jesu* Religiosos in *Chinam* introducitur.

S. Franc. Xaverii zelus fructusque in conversione infidelium.

Mors S. Franc. Xaverii.

China itaque denuò patrio Idolorum cultui assueta, sic perduravit usque ad annum 1542, quo nova ei veritatis lux affulsit; Postquam enim S. Franciscus Xaverius à Deo in *Indiarum* salutem electus Apostolus, semen Verbi Divini per universas incognitarum Mundi partium oras magno & incredibilem animarum lucro sparsisset, *Japoniam* vix notam Mundo *Insulam* Christo aggregasset, tandem & animum siti animarum Christo lucrandarum ardentissimum ad *Sinarum* conversionem adiecit; undè nihil non egit, quàm ut votorum suorum compos fieri posset; sed Divinæ Numinis dispositioni aliter visum fuit, siquidem in *Santiano* *Sinensibus* littoribus adnexa *Insula* opportunitatem *Chinam* ingrediendi operiens, in febrim incidit, qua meritorum cumulo plenus ad laborum pro Christo exanthlatorum æternæ beatitudinis præmium recepturus, Spiritu Creatori red-

dito, evolavit in Cœlum, quodque per se præstare non potuit, id per tanti moliminis successores suis apud Deum patrociniis tandem obtinuit, eo qui sequitur modo: Alexander Valignanus è Societate nostra, qui anno 1582. tres *Japonum* Regulos Christianâ Lege imbutos *Romam* ad obedientiam Summo Pontifici Gregorio XIII præstandam deduxerat: hic inquam ex *Europa* venerat, à Præposito Generali *Indiæ* totius *Visitator* renunciatus, jamque perlustratâ *Indiæ* parte cis *Gangem*, ad eam quoque quæ trans *Gangem* sita est, perlustrandam navigaret, tandemque in *Ama-caensem* portum delatus, in *Japoniam* transmittere cogitabat. Verùm navigationis legibus prohibitus decem non minus menses in nostrorum sede *Ama-caensi* substiterat; ibi re *Sinensi* ex integro exploratâ, sopitum ejus expeditionis ardorem excitavit: siquidem ex Imperii magnitudine, gentis nobilitate, altâ jam plurimorum seculorum pace, Magistratum prudentiâ, nec non politica gubernandi ratione, ad quam non nisi ii, qui literarum notitia viri undequaque consummatissimi admittebantur, non vanè ratiocinabatur, gentem *Sinicam* solertem, & studiis bonarum artium addictissimam, adduci tandem posse, ut viros aliquot literarum ac virtutis laude præstantes in suo Regno vivere pateretur, ac potissimum tales, qui patrii sermonis literarumque jam non essent imperiti: sed spem non vanam videri futuram quandoque, ut huic genti sanctissimæ Christianæ Legis statuta arriderent, cum ea politicam *Reipublicæ* administrationem non modò non interturbent, sed etiam egregiè promoveant, undè *China* gentilium vanitatum pertæsa, cælestium bonorum desiderium conciperet, & æterna spectaret. His itaque de causis absque ulla mora nonnullos ex *India* evocatos, P. Michaëlem Rogerium, & P. Matthæum Riccium Italos,

P. Alex. Valignanus primus orditur expeditionem.

Primi Ecclesiæ *Sinensis* Fundatores P. Michaël Rogerius & P. Matthæus Riccius.

N

literis

Quanta
difficultas
introducendi
Chinam.

P. Riccius
novitate
rerum evi-
dit ani-
mum Pro-
regis Can-
tonensis.

Res Sini
invisæ
quænam
fuerint.

literis Sinicis operam dare iussit; quibus jam nonnihil imbuti, summa sanè industria *Cantonensem* urbem spe nonnullam in ea sedem obtinendi, ingressi sunt; sed semel atque iterum votis suis frustrati, *Amacuum* redierunt; Dicitur vix potest, quot quamque varii casus intervernerint, qui inceptæ expeditionis negotium si non desperatum, saltem evanidum redderent; quibus tandem omnibus superatis, res optatum tandem exitum invenit per P. Matthæum Riccium, cui felici nostrorum sorte, prima in *Sinicum Imperium* porta aperta fuit, cui & felix in Christiana lege propaganda progressus merito suo adscribi debet. Fuerat is quondam P. Christophori Clavii discipulus, & in Mathematicis disciplinis instructissimus; hic magno curiosarum rerum apparatu *Chinam* Patri Rogerio associatus, unà cum solenni *Lusitanorum* ad Proregem *Cantonensem* legatione ingressus, Gubernatoris animum novitate rerum allatarum ita fascinavit, ut sicuti nunquam similia à se, nec ab universa *China* visa fuisse testatus est, ita quoque hosce Patres veluti homines è Cælo lapsos non solum apud se retinuit, sed omni, qua potuit benevolentia, persecutus fuit. Sparsa itaque tantarum rerum fama, multorum quoque Literatorum, qui non solum in Regno *Cantonensi*, sed in toto Imperio existentium animos allexit, quos cum præsentem videre non possent, neque admiranda quæ dicebantur secum portare, coram intueri liceret, literis ex diversis Regnis datis certatim ad se evocarunt: Siquidem quæ jam in *Europa* usu viluerant, tanquam invisæ inauditaque etiam tum in *China*, miracula videbantur. Erant autem inter cætera, horologium rotis suis affabrè instructum, quod præter cursum Solis & Lunæ varia quoque horarum discrimina demonstrabat; erat vitrum trigonum, quod ipsi inæstimabilis gemmæ speciem, nonnulli quoque Cælestis Orbis portionem rebantur; Mappas præ-

tereà Geographicas, quæ terrarum Orbem exprimerent, magno omnium stupore & admiratione ostendit; uti enim *Sine* præter vastum *Sinarum Imperium*, extra illud nil aliud superesse arbitrabantur, ita quoque capere non poterant, Orbem terrarum tot tamque potentibus Regnorum ipsis incognitorum populis & gentibus instructum, tam amplo circumfusum Oceano, tantâ Insularum hinc indè disseminatarum multiplicitate; *Europam* adhæc in ultimis Occidentis recessibus, tot Monarcharum Regnis, potissimum *Romani Imperii* majestate splendidam, tanto terrarum mariumque interapedine diffinitam; præterea *Chinam* in ultimo Orientis angulo sitam, mirabantur quidem, sed ægrè ferebant, imperium suum ultra quod nihil superesse, imò in medio Terræ, veluti gemmam in annulo constitutum sibi imaginabantur, in extremam Terrarum partem esse projectum, quorum displicentiâ motus P. Riccius, ne conceptæ de se existimationi officeret, novam Orbis terrarum delineationem in duo distinctam hæmisphæria sub majori forma aggressus, eâ usus est proportione, ut *Sinarum Regnum* præcisè, servatâ parallelorum meridianorumque habitudine & proportione medium teneret, singula deinde Regna Mundi, Regiones, provincias, urbes, montes, flumina, maria, lacus, Sinensi caractere & idiomate illustravit; quod inusitatæ diligentæ laborisque opus dici vix potest, quantum animos oculosque omnium in se contorserit, potissimum cum jam, quod antea veluti rudem sine intelligentia molem admirabantur, jam etiam singularum mundi partium constitutionem nativa lingua expositam non contemplantur tantum, sed omnia & singula caperent; Undè cum spectantium hominum ad tam invisum opus contuendum numerus domum non caperet, ut plures tanti boni participes fierent,

Ignorantia
Sinen-
sium qua
præter
Chinam
nil aliud
restare
credebant
ex regio-
nibus.

Geographica
Orbis deli-
neatio in-
visa à Si-
nensibus.

fierent, Mappa sumptibus Proregis sine mora incisa, & in universum Imperium multiplicatis exemplaribus distributa, tantos in curiosorum animis excitavit motus, ut Matthæum Riccium redivivum quendam Atlantem è cœlo lapsum omnium toto terrarum Orbe Astrologum excellentissimum crederent. His itaque curiositatis primitiis Proreges Regnorum perculli, Patres certatim ad se vocare contendebant. Quoniam verò tantorum laborum impares erant, *Macao* alios alioque evocatos magni ingenii Patres in piscium destinabant capturam. Hoc itaque pacto primum mentibus procerum Regni, per hujusmodi paraschevasticas curiosarum rerum inventiones allectis, uti magnum ubique admirandæ doctrinæ & incomparabilis ingenii existimationem acquisierunt, ita nil facilius fuit, quàm captatâ occasione, quod principale suæ in *Chinam* expeditionis incitamentum erat, de vera Religione & Deo Cœli, sermones inferere; *Sine* verò, quibus de veri Dei cultu nullo non tempore magna controversia fuit, tam altis de Deo Uno & Vero, & contra de gentilium figmentorum simulacrorumque nullitate ratiociniis, insigni argumentorum pondere fultis capti, ultrò eorum se disciplinæ instituendos præbuere. Undè intra paucos annos magni nominis Viri, visâ Religionis suæ vanitate unâ cum aliis, ex omni statu & conditione sacra Baptismatis undâ abluti in Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium recepti sunt; Quos inter & plures præfecti & gubernatores Regni, quos *Mandarinos* & *Colaos* vocant, qui agnoscentes Divinæ vocationis ad salutiferæ fidei portum beneficium, Christi legem tam ardentè amplexi sunt, ut vix quiescere posse viderentur, nisi & complurium aliorum animos ad eandem amplexandam attraherent: Hinc plurimi libelli, qui Christianæ Legis fundamenta Sinico idio-

mate tradebant, conscripti per universum Imperium, incredibilem animarum lucro mox divulgati fuerunt. Sed non passus humani generis hostis tantam sibi prædam elabi; stabilitis jam per præcipuas Regnorum Provincias sedibus Ecclesiisque vero Deo erectis, *Bonziorum*, hoc est, *Sacrificulorum* ob tantam Legis novæ propagationem penè insanientium livore & invidia, publicis editis libris, adeò gravis contra Patres eorumque Neophytos persecutio mota fuit, ut jam aliquoties carceribus mancipati, ac gravissimis subacti tormentis, ex eorundem denique profligatione & totali proscriptione rei Christianæ adeò felix progressus in extremo discrimine versaretur, nisi Divini Numinis aspirante gratiâ, & imperturbabili Patrum constantiâ, nec non Magnorum Virorum, quos Christo lucrifecerant, zelo & libris editis, pro summa, qua pollebant authoritate, nostrorum innocentia, adversariorum calumniis detectis demonstrata, pristinæ suæ libertati restituti fuissent: vel ex hoc suo discentes experimento, fieri non posse, ut præclarissimos pro Divini Numinis gloria susceptos fructus, non simul quoque, haud secus ac Solem umbra, per persecutio consequatur. Rebus itaque in tranquilliorem statum reductis Christiana res tantò surrexit altius, quantò humilius violentiusque fuerat depressa: Siquidem fides Christi non tantum sese per universos Imperii fines amplissimè extendit, sed palatium Regis ingressa, tantum ejus inviolabilis veritas potuit, ut & Reginam & Filium ejus in sui amore operâ Patris Andreæ Coffer Austriaci, traxerit; unde Baptismatis undâ abluti, Regina *Helena*, Filius verò *Constantini* nomine assumpto triumpharunt, cujus *Pan Achilleus* Regiæ aulae supremus Minister, jam dudum Christianis legibus imbutus, vir zelo fidei propagandæ adeò accensus erat, ut non semel literas tum ad Summum Pontifi-

Bonziorum persecutio contra nostros adornata.

Ingens animarum lucrum. Regis filius Constantinus unâ cum Helena matre baptizati.

Promotio Rei Christianæ.

De altissimo fidei mysterio sermociationes.

Primates Chinæ accipiunt legem Christi.

cem, tum ad P. Generalem Societatis JESU datis, de magna operariorum copia in *Chinam* transmittenda, instantibus precibus sollicitaret, tantæ erga sedem Apostolicam devotionis, ut quod per seiplos in propria persona nequirent, per P. Michaëlem Boimum ad obedientiam Summo Pontifici præstandam votorum suorum vices subiturum, *Romam* amandarint. Sed ut Lector pro-

pius ingentem eorum in fide Christiana conceptum fervorem zelumque Catholicæ Religionis cognoscat, hoc loco nonnullas Epistolas, quas ad Summum Pontificem pro tempore existentem, tum Regina Helena, tum Supremus Aulæ Magister Pan Achilles dedit, unâ cum responso Summi Pontificis ad illos dato, eâ qua par est sinceritate & fide apponendas duxi.

Interpretatio Litterarum Sinicarum,

A Cancellario Imperii Sinici Pam Achilleo Sina-
Christiano

AD SANCTISSIMUM D. N.

Per Patres Andream Xavier, & Michaëlem Boym Societatis
JESU, in Aula Imperatoris Sinensis pro tempore Assistentes, facta.

Clarissimi Imperii Sinici de Imperatoris mandato Universalis Prorex Regnorum & Provinciarum *Quàm Tum, Quàm Sy, Fò Kien* Commissarius militiæ in terra & mari. *Quàm Sy* Regulorum Dux, Thesaurarius reddituum, & Solicitator, absente Imperatore absolutus, & solus Decisor causarum, Imperatoriæ custodiæ supremus Præfectus, Equitum Magister, Magnus Cancellarius, Intimus Imperatoris Secretarius, & Cubicularius Pam Achilles Christianus, genibus flexis, capite ad terram dejecto se sistit ante Thronum Vicarii Dei JESU in terris, Universalis Doctoris Catholicæ Ecclesiæ, Veri Domini, Sanctissimi Patris.

EGo Achilles expendo mecum quod penetralium Imperatoris Custos ex officio ductus errore simul ago curam militiæ. Unde me ipsum diminui, & absque luce & disciplina peccatorum multitudinem auxi. Olim in Aula Septentrionali Deo Auspice incidi in Viros Societatis JESU, qui aperto calle duxerunt me rudem, errantem exhortati, ut sequerer fidem. Quare cum reverentia expiatus sacro lavacro, tunc orsus sum intelligere sanctæ Doctrinæ documenta, ejusque reconditam excellentiam altamque profunditatem. Tum verò immersus huic studio diu noctuque fideli corde sum profectus viginti & amplius annis, nec ausus sum quidpiam remittere. Ita consecutus sum Cælorum Regis auxilium, cui

qua ratione respondeam, non invenio modum. Sæpè animus fuit ipsemet adeundi Sanctissimum Thronum, atque oculos cum veneratione satiandi sanctissimo vultu, sed Imperii causæ tam variæ, Regiæ res tam perplexæ, non admisere intimi mei sinus exequi desiderium. Quare summè contristor; nunc peccatoris unica cogitatio medullitùs in hoc est, quod Imperii calamitas necdum quieverit. Ideò ex industria petii Societatis JESU Virum Patrem Michaëlem Boym, ut abitura nave repeteret Magnum Occidentem, supplex accessurus ad Te Summum Pontificem, Sanctissimum Patrem, ut ante altare Sanctorum Petri & Pauli cum totius Mundi Oecumenica Ecclesia elevatis ad Cælum oculis

lis ores Deum, ut cum misericordia respiciat hanc Imperatoriam domum; adjuvet & conservet Imperium, erigendo limites subiturae pacis, unâ faxit, ut noster Sapientissimus Imperator, qui est hujus Regiæ domus decimus octavus Successor, & à primo Imperii & familiæ Fundatore duodecimus Nepos, ipse scilicet Dominus cum subditis adoret Cælorum Dominum JESUM. Ista demum erit nostri Sinici Imperii integra beatitudo. Et in præfenti quidem Integerrima, Sapientissima, Clementissima, Venerabilis, Imperatrix Christiani nominis Helena, Regina Imperatoris Mater Christiani nominis Maria, Regina ejus legitima conjux Christiani nominis Anna, & filius Imperatoris Princeps & Hæres Christiano nomine Constantinus, omnes humiliter corde credunt & colunt Sanctam doctrinam, unâ habent sermonis verba, quæ mittunt ad Sanctissimum Thronum. Quod ad me rudem peccatorem attinet, peto suppliciter Te Sanctissimum Patrem, ut pro mea ex hoc sæculo

discessus hora peccatorum poenæ integram remissionem largiaris, & plurimos Societatis Viros submittas in hoc Sinarum Imperium, qui sua doctrina convertant universos sæculi homines, & cum poenitentia animadvertant colere & venerari Sanctam Legem, neque in vacuo transitu, rapto pedum pulvere dimittantur. Ita demum mihi spes est, affecuturum me felicitatem verè interminabilem. Cum veneratione modicum his explicui ignaræ mentis arcana. Pronus ad terram me totum abjicio, expectando misericordem intuitum. Nec plura.

Yum Lie anno quarto, in ordine Revolutionum litterarum Annualium Kem Yn, Luna decima, die octavo, qui fuit anno 1650. Novembris dies primus. Ultra nil legendum.

Locus () Sigilli, in quo pro more Sinico (non enim solent aliter subscribere nomen suum) insculpta sunt hæc verba: Fortissimi Generalissimi armorum, universalis Proregis Sigillum.

Interpretatio Litterarum Sinicarum,

Ab Imperii Sinici Imperatrice D. Helena nomine suo, & Reginae Matris D. Annæ, & Reginae uxoris D. Mariæ, nec non filii Imperatoris Principis & Hæredis D. Constantini missarum.

AD SANCTISSIMUM D. N.

Per Patres, Andream Xavier, & Michaëlem Boym Societatis JESU, in Aula Imperatoris Sinensis pro tempore Assistentes, facta.

Clarissimi Imperii Sinici Integerrimæ, Sapientissimæ, Clementissimæ Venerabilis Imperatricis Helenæ sermo ante Thronum JESU Dei in terris Vicarii, Universalis Doctoris Catholicæ Doctrinæ, Supremi Domini, Sanctissimi Patris.

» **E**GO Helena perpendendo me hujus Imperii Sinici humilem filiam
 » erubescō morari in Palatio Imperatoris. Olim tantum novi penetralium
 » observantiam: ignoravi exterarum terrarum leges: Accidit Societatis JESU Vi-
 » rum Patrem Andream Xavier in nostra Aula commorari promulgando san-
 » ctam doctrinam, aliorum relatione cœ-
 » pi illum cognoscere, & ecce credidi, & «
 » reverenti corde ab illo suscepi Sanctum «
 » Baptisma: feci, ut Regina Imperatoris «
 » Mater Maria, Regina ejus legitima con- «
 » junx Anna & filius Imperatoris Princeps «
 » hæresque Constantinus simul omnes in- «
 » structi reciperent sanctam aquam, exin- «
 » de jam tertius annus est. Nunc licet de- «
 » berem stillato sanguine medullam ani- «

» mi solvere, necdum assequor tantillo
 » respondere ac satisfacere. Assidue ve-
 » nit in mentem cum reverentia adire
 » Sanctissimi Patris Thronum, ut coram
 » excipiam Sancta documenta, solum ve-
 » reor remotissimi Regni difficiles aditus,
 » ideò desiderio frustror. Interim cum
 » profunda ad terram usque inclinatione
 » rogamus Te Sanctissimum Patrem, ut
 » ante Divinæ Majestatis conspectum
 » pietate ducaris nostrum, quæ peccatis
 » sumus obnoxia, atque hora nostri ex
 » hoc sæculo discessus peccatorum poenæ
 » integram nobis remissionem indulge-
 » re digneris. Simul petimus Te San-
 » ctissimum Patrem, ut cum Sancta &
 » Universali Ecclesia pro nobis deprece-
 » ris Supremum Dominum, ut confir-
 » met nostrum Imperium, adjuvet, ac
 » restauratum pace stabiliat, unà faxit,
 » ut nostræ Imperatoris Domus hic de-
 » cimus octavus Imperator, qui à pri-
 » mo Imperii, & familiæ fundatore est
 » duodecimus Nepos. Ipse scilicet Do-
 » minus & subditi unà omnes agnoscant
 » & adorent verum Dominum JESUM.
 » Demùm postulamus Te Sanctissimum
 » Patrem, ut plurimos submittas Societatis
 » JESU viros, qui longè latèque Sanctam

fidem divulgent. Hæc Indulta nobis
 erunt tuæ pietatis erga nos monumen-
 ta, alia verò, quæ nostri desiderii sunt,
 explicare verbis non sufficimus. Modò
 Societatis JESU Vir P. Michaël Boym
 scit nostri Imperii negotia. Mandamus
 illum Legatum reverti in Magnum Oc-
 cidentem, ut proponat sermonem no-
 strum ante Sanctissimum Patrem, ille
 poterit singulatim referre nostram de-
 missam voluntatem. Confidimus pacis
 tempore ipsosmet Sinas Legatos mitten-
 dos esse, qui ad Sanctorum Petri & Pau-
 li altare deferant obsequium, & offe-
 rant reverentiam.

Capite ad pedes inclinato speramus
 Sanctissimum Patrem clementer intui-
 turum hos rudis animi sensus. Hic so-
 lum Sermo.

Anno *Yum Lië* quarto, Lunæ decimæ,
 die undecimo, qui fuit anni à Christo
 millesimi sexcentissimi quinquagesimi,
 Novembris dies quartus.

Locus () sigilli, in quo pro more
 Sinico (non enim solent aliter subscribere
 nomen suum) sunt ista verba inscul-
 pta: *Integerrimæ, Sapientissimæ, Cle-
 mentissimæ, Venerabilis Imperatoris sigil-
 lum.*

Sequuntur Literæ responforiæ ab Alex. VII. P. O. M.
 tum ad Reginas, tum Supremum Regni Directorem datæ.

*Charissimæ in Christo filia nostræ Helenæ Tamingæ
 Sinarum Reginae.*

ALEXANDER PAPA VII.

Charissimæ in Christo filia nostræ salu-
 tem & Apostolicam benedictionem. Co-
 gnovimus ex Majestatis Tuæ litteris,
 quanta fuerit bonitas & clementia, qua te cæ-
 cis implicatam erroribus mendacique supersti-
 tione Deus Deorum è tenebrarum potestate
 in lucis & veri cognitionem adduxit. Non
 obliviscitur ille misereri, nec continet in ira
 misericordias suas. Hujus enim cum esses

filia, ad te respexit tamen Omnipotens Do-
 minus, qui audire vult potius Pater miseri-
 cordiarum, quam Deus ultionum & vindictæ.
 Quis nunc Potentias ejus scrutetur, aut con-
 siliorum vias investiget. Immensas, vastis-
 simasque terras, quarum vix quidquam auri-
 bus acceperamus, vetus hostis fraudibus suis
 ac fallaciis occupaverat. Fabulosum erat istud
 ingens Regnum, non minus desertis ac propè in-
 finitis

fuitis locorum intervallis, quam quia falsa religio & cultus omnia obtinuerat. Quis aditus veritati per tot maria, itinerum errores, aliud pene cœlum, ac sidera, cum omnibus litteribus prohiberentur, qui præ auro & mercibus preciosi hujus margariti commutationem expetebant, cum se denuque impietas montium jugis Oceano legibus arctissimisque custodiis tuerentur. Perfregit hæc omnia, superavitque veræ fidei proferendæ studium, per quæ tot pericula & difficultates tua salus quæsitæ. Quo attentius, in Christo Filia, tanti beneficii revocanda tibi est ad animum memoria, & nota hæc facienda filiis tuis, ut ponant in Deo spem suam, & non obliviscantur operum Dei,

& mandata ejus exquirant. Quamvis & ad summam gaudii, quod nobis allatum fuit neque hoc defuerit, ut tuis exemplis aliæ etiam in hæserint, & Regius Puer Constantinus, non minus in Regni quam superstitionis evertendæ spem crescat. Illum sanè ut unà omnes paternè complectimur, quamque postulas benedictionem amantissimè Majestati Tuæ impertimur, Deumque ardentè precamur, ut disjunctissimum Regnum unum tandem faciat & animo & fide nobiscum. Datum Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die 18. Decemb. 1655. Pont. nostri Anno primo.

NATALIS RONDININUS.

Dilecto filio Pan Achilleo Eunucho Sinarum Regis,
Terræ, Marique Generali Præfecto, &c.

ALEXANDER PAPA SEPTIMUS.

Dilecte Fili salutem & Apostolicam benedictionem.

» **G**Audium magnum annunciave-
» runt nobis Epistolæ tuæ. A Solis
» enim ortu & occasu, ab Aquilo-
» ne & mari fecit nobiscum misericordiam
» suam Deus, quique olim multa Gaza
» atque opibus potentem Regiam Eunu-
» chum Baptismi unda & gratia derepen-
» tē illustravit, nunc te, dilecte Fili, Regni
» istius & Mundi curis implicitum, inter
» quas, nunquam ferè locus Christi doctri-
» næ, quæ à sæculi hujus sapientibus stul-
» titia habetur, in sortem filiorum suorum,
» hoc est, in alterius & veri Regni hæredi-
» tatem immortalem, ac nunquam peritu-
» ram vocavit: Cujus beneficii magnitu-
» do ut magna lætitia affecit cor nostrum,
» ita quid pro eo à te debeatur planè intel-
» liges, si ad illum subinde respicias, qui
» nobis suæ disciplinæ factus est in exem-

plum. Enitere verò & ad labora, ut
» consummetur hoc opus quod inceptum
» est in amplissimo isto Regno, ut sit &
» laus tua in Evangelio. Nulla enim debet
» esse tanta terrarum vastitas & longitudo,
» quæ obstet fidei, quæ montes transfert,
» aut charitati, quæ nunquam excidit,
» omnia sustinet, atque operatur. Hac te
» in nostrum sinum admittimus, cujus erga
» te ac gentes istas ardor nec aquarum, quæ
» inter nos intercedunt, multitudine ex-
» tinguetur, nec ulla unquam difficultate
» aut periculo refrigescet, quam autem
» tibi petis benedictionem peramanter
» impertimur. Datum Romæ apud S. Pe-
» trum sub Annulo Piscatoris Die 18. De-
» cembris Anno 1655. Pont. nostri Anno
» primo.

NATALIS RONDININUS.

His itaque prosperè & ad votum pro-
cedentibus rebus, eccè novus ab Aquilone turbo veluti impetu factus, totam Christianæ negotiationis prosperam &

fortunatam transactionem, quam ex fa-
cultate Regii diplomatis stabilita Evan-
geli per totum Imperium dilatandi spe-
rabant, interturbavit: Tartari siquidem
intere-

gressum
intertur-
bat.

Tartaro-
rum irru-
ptio feli-
cem Rei
Christia-
næ pro-

Rex *Vumliè* uxore & filia interemptis vitam suam laqueo terminat.

intestino *Sinensium* bello alleciti, ruptis murorum claustris, non solum *Pequinum*, sed & veluti inundatione quadam universam *Chinam* paulò post suo subjecerunt imperio; Rege *Sinarum Vumliè* ad tantas angustias redacto, ut dum locus evadendi, à rebellibus *Sinarum* eidem non concederetur, tantus Monarcha ab omnibus derelictus miserandà morte, ne malorum imminentium illiadem propriis oculis videre cogeretur, primò proprià manu & matre & filià interemptis, demùm vitam suam desperatione rerum in transversum actus, laqueo terminaverit; de quibus qui formidandam humanarum rerum catastrophem fusiùs nosse desiderat, is consulat *P. Martinum Martinium*, libello de bello *Tartarico*, & ex illo addiscet non magnoperè desideranda altioris hujusmodi infelicis Monarchiæ fastigia, quibus tam horrenda, tot tantisque ruinis exposita præcipitia subsistant. In tanta rerum perturbatione Imperiique confusione Christiani, spem inter metumque constituti, novi à se acceptati Imperatoris sollicitis mentibus in Christianæ fidei hucusque continuatum progressum, animi inclinationem operiebant: eam tandem, quam aut optare aut sperare unquam poterant, proniorem comperere, eo qui sequitur modo!

P. Joannes Adamus Schall.

Existebat jam à multis annis in *China* P. Joannes Adamus Schall, patrià *Colonienfis*, qui sive *Mathematicum* cæterarumque artium, qua pollebat, cognitionem, sive excellentem *Sinicæ* linguæ peritiam, sive denique viri prudentiam rerumque tractandarum usum longâ experientiâ acquisitum spectes, uti nulli secundus, ita toto Imperio celeberrimus erat; De quo cum & novi Imperii novus Imperator veluti de extero plura sibi enarrari audisset, valdè hoc nuncio exhilaratus se, quod jam dudum desideraverat, hominem exterum tantâ rerum *Sinicarum* notitiâ instructum, cui intimos suorum consiliorum recessus tutò &

securè concredere posset, quemque *Europæo* ingenio *Sinicas* artes felici suâ sorte junxisse compererat, invenisse. Itaque ad Regiam evocatum singulari benevolentia significatione suscepit, cumque gravitatem morum, vitæ innocentiam, atque in quæsitis prudentiam, ingeniique perspicacitatem in responsis dandis excellentem comperisset, ità ejus imposterum consuetudini adhæsit, ut eum statim inter intimos suos unum esse voluerit, primi ordinis *Mandarinum*, assignando eidem supremum in *Astronomico* *Calendarii* tribunali locum, ejusdem statutis omnibus per Imperium *Astronomis* parere jussit, miratus imprimis infallibilem *Ecclipsium*, à quibus cæteri tantoperè aberrabant, prædictionem, ex accurata calculatione ab ipso peractam; Mirabatur artium mechanicarum, potissimum ejus in *Bellicis* tormentis quâ fundendis, quâ dirigendis peritiam, & quod unice optabat, in consiliorum de rebus gravissimis, quas ei dederat, felicem & nunquam fallentem exitum: Hisce Rex tractus, eum, cui quippe aliquid humanâ conditione altius subesset, veluti patrem summo amore juxta & veneratione prosecutus est; & cum ad tam sublimis Majestatis aspectum vix ulli aditus præter *Reginas* *Eunuchosque* permitteretur, is tamen omni prohibitione semotà, ubicunque Regem sive domi, sive foris offenderet, se sistendi jus, quod vix ulli concessum erat, obtinuerat, eoque erga *Maffa*, sic enim Patrem vocabat, quasi diceret venerabilis pater, affectu ferebatur, ut quod nulli *Sinensium Annales* legerunt, quater in anno domum *Ecclisiamque* nostram visitare non sit indignatus: omnes domus angulos lustraverit, solus cum solo *Maffa* intra cubiculum suum diversari sibi complacuerit, omni repudiatâ cerimonia tanto Monarchæ debitâ, & ab omnibus exhiberi solitâ, dum modò supra lectuli religiosè compositi stragula sedere, jam in sede vetusta-

P. Schall. in supremum Regis Consiliarium admittitur.

Dignatio Regis in visitando P. Schall.

vetustate pænè detrita se collocare, Europæarumque rerum raritates contemplari dignatus, imò ex domestici quoque hortuli fructibus sibi allatis singulari gustu sumere non detrectaverit, quasi nulli tutius securiusque, nec jucundius quàm in pauperum Sacerdotum domo deliciari videretur; In Ecclesia verò Altarium mirabatur nitorem, imaginum Europæarum elegantiam, librorum in Characteribus imaginibusque præstantiam, denique singulorum mysteria curiosè inquirebat, quibus expositis, præsertim Christi & Deiparæ imagines profunda capitis inclinatione venerabatur, Christianam legem omnium optimam

Ecclesiam
visitat, SS.
Imagines
revertetur.

suosque Majores eandem sectatos fuisse asseverabat. Et ne verbis tantùm suam in Christianam fidem æstimationem asseruisse videretur, opere & effectu complere voluit. In ingenti lapide marmoreo præ foribus Ecclesiæ nostræ erecto, suam in universo Imperio fidei Christianæ propagandæ voluntatem per edictum Regium ad æternam rei memoriam partim Tartarico, partim Sinico Characteribus atque idiomate incidi voluit, quod in hunc usque diem in China carta impressum, in Collegii Romani Musæo omnibus spectandum exponitur. Cujus tenor iste est, qui sequitur.

Edictum Sinico-Tartaricum,

2 U O

Christiana Legis Approbatio, marmoreo incisa monumento, quod præ foribus Templi Salvatoris nostri ad perpetuam rei memoriam erectum fuit, Pekini in Regia Sinarum urbe, jussu Imperatoris Sinarum & Tartarorum Xunchi, anno Christi 1650.

AD MANDATUM COELI

Diploma Sinicis Tartaricisque Characteribus incisum.

Meretur cælestis scientia Astronomia, quam nostri Majores semper maximi fecerunt, ut & nos vestigiis eorum insistentes, eam super astra extollamus, maxime postquam eadem olim sub variis Imperatoribus penitus collapsa iterum restaurata, & maxime tempore Imperii Juên Imperatoris Tartari, qui ante 400 annos Sinas tenuit, à Co xeu Kim exactior reddita fuit, demùm ultimis præteriti Imperatoris Mim temporibus nimium aberravit. Inventus est Joannes Adamus Schal ab ultimo Occidente in Sinas veniens, qui non solum artem calculandi, sed theoriam etiam Planetarum & quicquid ad Astronomiam pertinet, callebat; Hic delatus ad Imperatorem antecessorem nostrum jussu ipsius Academiae Mathematicæ &

restauracionis Astronomiæ curam suscepit; Sed quoniam multi non intelligebant fructum ex hac scientia in Remp. emanantem, concludi tunc non potuit, ut eâ scientiâ subditi uterentur. Jam verò cum ego ad Imperium perveni, & prima cura fuit ad utilitatem Regni temporum ordo, ipsiusmet anni primi mei Regiminis Autumno experimentum quærens ejus quam Joannes Adamus restauraverat artis, Eclipsin Solis dudum antea ab eodem calculatam diligentissimè jussi observare, inventumque tam temporis momenta, quàm puncta Ecliptica cum omnibus circumstantiis exactissimè correspondere ejus calculo, iterumque sequentis anni Vere, cum se Eclipsis Lunaris offerret, illam eadem diligentia observari præcipiens, & hanc inveni, ne capillo quidem lato

O

aber-

Religio &
modestia
P. Adami
Schall
laudatur
à Rege.

aberrare, quare statim adverti, hominem hunc à Cælo nobis tali tempore oblatum, quo tanti Imperii Regimen suscipiebam, undè totam Præfecturam Tribunalis Mathematici ipsi soli commisi; sed quia Joannes Adamus à pueritia castus est, neque ulla negotia à suo instituto Religioso aliena suscipere vult, necessarium duxi, ad hanc Præfecturam suscipiendam absoluto eum Imperio obstringere, & secundi Ordinis dignitatem ad titulum Arcanorum Cælestium Magister, addere: Quo in officio annis jam aliquot occupatus plus quotidie studii & diligentia adhibet. Et quoniam juxta portam Urbis Xun che Muen ditam, templum habet, in quo secundum ritum Legis sue Deo sacrificia offert, contuli ego etiam aliquid subsidii ad illud edificandum & ornandum, cumque illud templum intravi, adverti, imagines & utensilia quoque extranearum rerum speciem præ se ferre, de libris quoque Legis, quos in mensa positos reperi, cum interrogassem quid continerent, dictus Joannes Adamus illos Legis Divinae explanationem continere respondit. Ego quidem, quandoquidem animum prius applicueram doctrinae Yao xun cheu, & cum ex eorum libris aliqua percipio, in Libris Foe & Tau, quamvis aliqua legerim, nihil tamen inhaeret memoriae, Libros autem hujus Legis Divinae cum ob negotia Regni hæctenus non nisi obiter inspicere licuerit, judicium exactum ea de Lege ex iis dare non possum. At tamen si Joannem Adamum considero, qui ab aliquot annorum lustris apud Sinas & nobiscum versatus Legem hanc & sequitur & prædicat, eam optimam judico: Deum namque suum adeò reveretur Joannes Adamus, ut ei templum hoc dedicaverit, tantà personæ suæ modestiâ & integritate à tot annis eadem semper methodo Legi huic se conformando, & nec vel punctum variando. Hoc profectò illam Legem summæ perfectionis esse expressum indicium est, in qua se ipse Joannes Adamus probatissima virtutis esse ostendit, cum, quod ea lex docet, nimirum Deo servire, Regibus ac Magistratibus obedire, nulli malum inferre, bono publico ac proximorum prospicere, suâ fidelitate exactè implet. Et

Approba-
tio legis
Christia-
næ.

utinam! Magistratus ac subditi mei omnes hanc ejus industriam serviendi Deo, ac servandi Legem Divinam imitentur, & in serviendo suo Imperatori vel à longè adumbrarent procul dubio multis partibus melius felicisque mecum & cum toto Regno ageretur: Quod ad me attinet, ego hunc ejus animum Legemque hanc, quam sequitur, vehementer approbo & laudo, ideoque ad perpetuam hujus rei memoriam hunc ejus Ecclesie titulum præfigo: Tum hiuen hia Kim. Hoc est, Excellens penetrando Cælo locus. Datum Pekini anno nostri Imperii septimo.

Habetur hoc diploma Sinicis & Tartaricis in nigro fundo candidis Characteribus linguisque polita manu descriptum in nostro Musæo, quam Galleriam vocant, & characteres quidem Tartarici Syriacam formam mentiuntur, toto, ut dici solet, cælo à Chinensibus differentes. Quà verò occasione Tartari sui eos juris fecerint, jam supra enarratum fuit. Ex quo luculenter sanè patet, quo tantus Monarcha in Christianam fidem affectu fuerit, quam sollicito animo ejus promotionem quæsierit; ad quam etiam propediem amplexandam nullum aliud sibi obstaculum superesse factus est, quam polygamia abrenunciationem; in qua sese superare non dicam difficile, sed quasi ἀδύνατον esse videbatur, qui omnium Gentilium Regum communis, ad quam ad æternæ salutis naufragium illiduntur, unicus ferè scopulus est. Sed ut ad institutum nostrum revertamur.

Rex quominus Legi Christianæ se subiceret, polygamia obstitit.

Ex hujus Regis in Legem Religionemque nostram ardentissimo affectu, magna mox in Aula primò tum fœminarum Regiarum, tum Eunuchorum conversio facta fuit; Secuti sunt hosce altioris ordinis Mandarinum; In urbem quoque Pekinum, quæ vastitate non Urbem, sed Provinciam præ se fert, Lex Christi diffusa, Ecclesie gremio adjunxit ferè ad octuaginta millia Neophytorum; adeoque vel in hunc usque diem

Conversiones insignes in aula Regis, tum Reginarum, tum Eunuchorum.

80 Millia Christianorum Neophytorum incrementum.

per

per universi Imperii fines novi Diplomatis evulgatione, innumerabilem animarum multitudinem Christo peperit. Faxit Divina bonitas, ut ad tantæ messis collectionem sufficientes, qui soli defunt, Operarii submittantur. Sed quæ est rerum humanarum vicissitudo; Rex interim, dum magnas res alto pectore conderet, ex improvîsa infirmitate invasus, occulto Dei judicio, paulò post vitâ functus salutem æternam, quam aliis tantoperè desiderabat, ipse consequi non meruit, & tametsi aliquoties Patris sui opem imploravit: Dolo tamen & astutia *Lamarum, Bonziorumque*, qui Regi in ultima vitæ mortisque lucta adstant, factum fuit, ut Patri Adamo omnis ad eum aditus, quem tot artibus ad eum sacri Baptismatis undâ abluendum tentabat, intercluderetur; & quoniam nullum non lapidem ad penetrandum movebat, concessum tandem fuit id, quod tot tantisque precibus & artibus extorserat; sed tardè nimis admissus, quem enim vivum credebat, spe sua frustratus, incredibili mentis dolore jam vitâ functum reperit. Peractis verò exequiis, in quibus extracto ex preciosis lignis rogo, thesauris, qui opulentissimi cuspium Regni divitiis comparari poterant, unâ cum cadavere Regio combustis magnificentiæ & granditati Imperatoris finem imposuerunt. Successit in Imperio filius quatuordecim annorum puer, qui uti sub patris Adami disciplina fuerat, eique unicè à Rege commendatus, ita quoque innatum erga Christianam fidem, Patresque nostros affectum non exuit: Oramus proinde Deum Opt: Max. ut gratiam Baptismatis, quam Patri negaverat, ipsi ad Divini nominis gloriam, & Reipublicæ

Christianæ incrementum largiri non dedignetur. Quos autem Christiana res sub hisce *Tartariæ* Regibus, respectu aliorum temporum progressus fecerit, Ecclesiæ *Pequini* noviter erectæ consecratæque Epigraphe scitè docet, quæ quia consideratione digna est, eam hic coronidis loco subdam.

Epigraphe Ecclesiæ Pekinensis.
Soc. JESU.

POST FIDEM A D. THOMA APOSTOLO PRIMUM ADVECTAM, POSTQUE EANDEM A SYRIIS TEMPORE IMPERII TAM, ITERUM ET LATIUS PROPAGATAM; TERTIO RURSUM SUB IMPERIO MIM POST EANDEM DUCIBUS S. FRANCISCO XAVERIO, AC P. MATTHÆO RICCIO PER SOCIETATIS JESU HOMINES, ET VERBO, ET LIBRIS SINICE EDITIS DIVULGATAM. MAGNO QUIDEM STUDIO ET LABORE, SED PROPTER GENTIS INCONSTANTIAM HAUD PARI. DEVOLUTO JAM AD TARTAROS IMPERIO EADEM SOCIETAS PRO INSTAURATI PER SUOS CALENDARIUM XI HIEN LIE DICTI LABORUM CORONIDE TEMPLUM DEO OPT. MAX. PUBLICE PEKINI REGUM SINARUM CURIÆ

POSUIT DICAVITQUE,
ANNO M. DC. L. XUN CHI VII.

PATER JOANNES ADAMUS SCHAL A ZELL GERMANUS SOCIETATIS JESU PROFESSUS, ET PRÆFATI CALENDARIUM AUTHOR, EX LABORIBUS MANUUM SUARUM ÆDEM HANC ET PATIENTIAM POSTERIS LEGAT.

Epigraphe
Templo Soc.
Jesu Pe-
kini mar-
mori in-
cisa.

Mors Regis.

Cadaver Regis unâ cum thesauris opulentissimi comburitur.

CAPUT IX.

De Correctione Calendarii Sinici, & quanta inde
Bona emerferint.

Nil unquam adeò fuit cordi *Sinensibus* quàm exacta temporum constitutio, sine quo neque gesta Regum, neque Historiæ omnium sæculorum scitè recenseri posse, rectè & laudabiliter autumabant: undè nullo non tempore, in id incubuere, ut eam stabilirent, ne scientiæ Astronomicæ leges cum tempore deficerent, publicis sumptibus & Regiis, Astronomorum Academiam jam à ter mille nongentis annis juxta *Annalium suorum* tenorem institutam durasse referunt, condiderunt, quorum Astronomorum officium erat, cursum Solis & Lunæ Eclipsiumque diligenti cura computare, noviluniorum cæterarumque Lunæ phasium sedes quàm exactissimè annotare, non alio quidem fine quàm ut quemadmodum in electionibus rerum faciendarum superstitione omnes superarent *Sine*, ità quoque diffusis suis per universum Imperium Lunariis unicuique quid quovis tempore agendum, quid omittendum significaretur; De Planetarum enim motibus nulla apud ipsos scientia est, adeò ut omnia sidera cujuscunque tandem Sphæræ, æquali à Terra distantia, errore prorsus absurdo, & ignorantia plusquàm puerili, distare usque ad Patrum nostrorum adventum crediderint. Quod quam crassam & barbaram eorum inscientiam in natura rerum arguat, quis non videt? Narrant *Sine* Astronomiam suam originem habuisse à Rege quodam prisco, cui nomen *Iao*: habebat is duos fratres, quorum unus *Hy*, alter *Ho* nominabatur, Astronomicâ scientiâ clarissimos, quibus imposuit, ut quæcunque de temporum computu sciri posse putarent, brevi & facili methodo exponerent: canones quoque & in singulis calculandis

legitimum processum posteritati traderent, constanti lege servandum, quod ea qua par fuit cura & diligentia præstiterunt. Sed enim post bismillena annorum millia circiter *Cin Hoam* Rex Imperio potitus, qui trigésimo quarto dominationis suæ anno, barbari & penè sylvestris ingenii vir, non duntaxat studiorum, artium, disciplinarumque usum interdixit, sed & omnes libros, quotquot invenire potuit, Vulcanano consecravit; qualem in bonas artes tyrannidem librorumque præstantissimorum jacturam potissimum ob libros de temporum calculo perditos, posterori plangere non cessant; Accidit deinde temporum successu, ut intra vastarum fabricarum ruinas jam dudum desiderati Astronomici libri universali Regni gaudio reperirentur; qui tamen uti tantorum annorum intercapidine neglecti jacherant, ita quoque in motibus Luminarium Eclipsiumque sedibus computandis adeò variare deprehensi sunt, ut sine correctore usui esse minimè possent; quarum correctionem tandem, quantum licuit, auspiciatus fuit *Cofceucin* in *China* magni nominis Astronomus; sed cum nec hic votorum suorum compos fieret, innotuit à quo nescio, in Bibliotheca Regia conservari de motibus Planetarum codicem, quem olim *Saraceni* ex *Perside* in *Chinam* Legati Imperatori *Tartarorum*, veluti rem raram & pretiosam, donarant; Expulsis verò è *China Tartaris*, virtute & potentia *Humuu*, dictum codicem in ejusdem Palatio inventum anno Imperii sui decimo quinto ex Persico & Arabico idiomate, quo conscriptus erat, in linguam Sinicam transferri curavit, spe fretus futurum, ut ex eo *Ohinense* Calendarium

Cin Hoam
Rex or
librorum,
monu-
menta A-
stronomi-
ca com-
bussit.

Cura &
diligentia
Sinensium
in tempo-
rum com-
putu.

Motus
Planeta-
rum apud
Sinas im-
perfectus.

Astrono-
miæ *Sini-
cæ* origo.

Ex *Persa-
rum* Astro-
nomia in-
stauratur
Sinica.

Varie
correctio-
nes Calen-
darii sine
fructu.

rium emendatum, & ab erroribus liberum suæ perfectioni restitueretur. Verùm cum nec illi, quibus cura demandata fuerat ex *Mandarinis* omnium ejus artis doctissimis, subtiles *Persarum* theorias, quibus liber erat concinnatus, plenè intelligerent, utpotè ἀθεώγητοι prorsus καὶ ἀναγίθμυνοι, nec animus illis sufficeret ad genuinum operis sensum evolvendum, hinc accidit, ut Calendarium Chinesè usque ad Patrum nostrorum adventum erroneum incorrectumque permanserit. Qui porò Astronomico officio deputati fuerant, Magistri Calendarii, cum aliud quo se in arte juvarent, nil superesset, solitis suis tabulis erroneis in publicandis quotannis Lunariis uti coacti sunt, tantis cum erroribus, ut in Eclipsibus computandis, in quarum tamen vel unica, etsi trimestri labore frustra fatigaretur, toto tamen postea, ut dici solet, cœlo se aberrasse ingenuè confessi sint. Cum itaque nullum remedium tantæ rei conficiendæ superesse videretur, nonnulli ex *Mandarinis* jam Neophytis libellum supplicem Regi porrexerunt, in quo & summa Calendarii emendandi necessitas, & ingens quod inde in bonum publicum redundare posset emolumentum exponebatur, quod tamen uti à Sinensibus Astronomis jam pro desperato habebatur, ita aliis quàm Patribus Magni Occidentis ad illud conficiendum, tum ob Astronomicarum rerum peritiam, tum ob summam ingenii, quâ pollent, subtilitatem, committi nec posse nec debere: Rex cui summo perè intererat commodum, quod ex hujus negotii confectio in universum Imperium emergere poterat, lectis literis vehementer exhilaratus, quicquid petissent, ratum habuit; nec sine mora Rex expedito diplomate suam in re præstanda intentionem magna omnium congratulatione & jubilo universali, toti manifestavit Imperio. Patres tam repentino honore, quo nec majorem unquam

Edicto
Regio Ca-
lendarii
emenda-
tionis præ-
ficiuntur
Patres.

sperare ausi fuerant, nec medium ad Christianæ Legis propagationem commodius fructuosiusque desiderare poterant, exaltati, tanto humeros perardui negotii ponderi supposuere libentius, quantò inde major Dei gloria, & Christianæ Legis ex Magno Occidente doctoribus major cum veneratione observantia resultabat. Assumpti primùm ad hoc opus inchoandum fuere Pater Sabatinus de Urfis, & P. Jacobus Pantoja, anno 1611. uterque in Astronomicis disciplinis præstantissimus; Qui, ut ab imis fundamentis officium sibi commissum adorirentur, P. Sabatinus statim theoricæ Planetarum ad motus siderum intelligendos pernecessarias ex Latina Lingua in Sinicam, operâ duorum *Mandarinorum*, Pauli & Leonis jam Christianorum, qui & Astronomicas disciplinas jam dudum, Magistro P. Matthæo Riccio usi, non sine profectu didicerant, transferre fategit; deindè ad longitudinem urbis Pekinensis per Lunarium Eclipsium observationes, tum in *China*, tum in *India* & *Europa* à correspondentibus factas, indagandam, se applicuit, sine qua Eclipsium computum frustra- neo labore institui nemo ignorat; Pantoja verò latitudinis indaginem pari suscepit labore, Urbium Sinensium, ab ultimo Australis *Chine* termino, à *Cantone* inquam incipiendo per universi Imperii latitudinem recto tramite ex Austro in Borealis *Pekini* limitem Astrolabio exactissimè dimensus, aliis diu noctuque explorandis paraschevasticis exercitiis præludebat, de quibus ne hilum in Astronomia *Sinarum* exstat; imò quod de tanta ingenii subtilitate, quâ *Sine* se præ cæteris mortalibus jactant, pudet dicere, neque quid longitudo aut latitudo locorum pueris nostris haud ignota, essent, norint, adeò ut cum primi Patres *Chinam* ingressi, Sciaterica nonnulla conficerent, isti primum mirati sunt civitates *Chine* diversas subire poli elevationes, quam ipsi non nisi 36 gradus

Emenda-
tores Ca-
lendarii
P. Sabbati-
nus de Ur-
fis & P. Ja-
cobus
Pantoja.

Investiga-
tio longi-
tudinis &
latitudi-
nis Regio-
num.

Errores
Sinensium
in Geo-
graphia.

Ignoran-
tia Sinen-
sum circa
Globum
Terræ,
Solem &
Lunam.

Intertur-
batur Ca-
lendarii
emenda-
tio.

toti *Chine* attribuebant, veterum tradi-
tioni innixi, qui Tellurem non globo-
sam, sed in infinitam superficiem ex-
tensam, Solem verò & Lunam sub Oc-
casum, antrum quoddam ingredi, ex quo
sub Ortum denuò emergeret, stultè cre-
debant; Solem præterea & Lunam ma-
jorem non esse, quàm quod oculus illis,
videlicet corpora lucida sesquipalmaris
magnitudinis, demonstraret. Ex qui-
bus patet, quàm mutila, manca & imper-
fecta fuerit Astronomia Sinensis, quanta
rerum cœlestium ignorantia, & quàm
palpabilis tenebrarum in iis etiam, qui
sele cæteroquin super omnes mortales
intelligentia & sublimitate ingenii ex-
tollebant, caligo extiterit. Sed ut ad
rem nostram revertamur. Non stetit diù
felix hoc emendandi Calendarii princi-
pium, eo quod de honore summo no-
stris Patribus à Rege concessio, Colle-
gii Mathematici Academia livoris ve-
hementia in rabiem acta supplicem &
illi contra nostros dedere, qua de sup-
pressis patriarum disciplinarum studiis,
& de exterorum Barbarorum in studio
Regio successorum exaltatione insigni
verborum calumniis & accusationibus
suffultorum energia conquerebantur,
quod *Sinis* proprium, & quasi innatum
vitium est, id quod viribus ingenii ne-
queunt, scriptis opprobrio & calum-
niis confertitentant conficere. Verùm
cum adversariorum supputationes, quic-
quid tandem agerent, in emendatione
Astronomica præsertim in Eclipsibus
computandis in irritum caderent, no-
strorum verò calculationes semper pun-
cto prædictionis congruerent, Rex visa
difformitate computationum ab adver-
sariis factarum, tandem novo Diploma-
te nostris in Astronomicum negotium
plenam potestatem dedit, potissimum in
hoc officium assumpto P. Joanne Teren-
tio, insugantibus ad hoc Regem *Man-
darinis* Paulo & Leone.

P. Joannes
Terentius
Calenda-

Erat P. Joannes Terentius *Germanus*,
patriâ *Constantiensis*, antequam Societa-

tem ingrederetur, Philosophus, Medi-
cus & Mathematicus totâ *Germaniâ* cele-
berrimus, nec non Principibus ob insi-
gnium Naturæ arcanorum exactam no-
titiâ medicandique felicitatem gratissi-
mus, is tandem famæ honorisque, quo
eum cuncti prosequerentur, pertæsus
Mundoque satur, Societatem ingressus,
ut talentum suum in conversione infide-
lium salubrius impenderet, Indicam ex-
peditionem petiit, quam & haud ma-
gno labore obtinuit; & quemadmodum
Naturæ arcanorum indefessum explora-
torem semper se exhibuerat, ita modò
opportunitate oblata, per vasta Oceani
itinera, non more otiosorum aut dor-
mientium, aut aliis occupationibus tem-
pus Terentium, nihil sive littorum pro-
monteriorumque naturalem institutio-
nem ventorumque origines, sive maris
pisciumque occurrentium proprietates
spectes, inexploratum reliquit; In *In-
diam* verò delatus, in campis sylvisque,
erat enim herbariæ rei peritissimus, nul-
lum plantæ genus obvium fuit, quod
non quàm exactissimè examinatum in
præparatos à se prius chartaceos pugilla-
res palimpsestosve unâ cum singularum
figuris genuinis referret; Hinc totius *In-
diæ*, *Bengalæ*, *Malacæ*, *Sumatræ*, *Con-
cincinæ* littoribus rebusque Naturæ confi-
deratione dignioribus exploratis *Ma-
caum* & inde *Chinam* tandem finem de-
sideriorum suorum appulit, quam uni-
versam recto, transverso obliquoque
itinere peragravit; Et quoniam in-
numera rerum in triplici Naturæ Re-
gno elucescentium aræana in peregrini-
nis hujusmodi Cœli climatibus, in la-
pidibus, plantis, animalibus, homi-
numque moribus & institutis ei sese
sistebant, nil intactum reliquit, quod
non examinaret, virtutesque singu-
lorum philosophando experiretur, &
uti erat pictoriæ artis haud imperitus,
singula propriis manibus ad vivum na-
turæ prototypon delineata, magna *Si-
narum* admiratione, duobus tomis in-
gentibus

rii emen-
dationi
sufficitur.

In scru-
tandis Na-
turæ ar-
canis in-
defessus.

Plinios
Indicum
compo-
nit.

gentibus exhibebat, quem & *Plinium Indicum*, digno tanto opere titulo insignivit; Erat unica Viri intentio, admirandis suis arcanis primò sibi, deindè cæteris tum *Literatorum*, tum *Mandarinarum* animos ad *Euangelicæ prædicationis* libertatem obtinendam, aditum aperire, quam adeò dextrè obtinuit, ut nullus ferè esset, qui non eum ceu hominem cœlitùs lapsum suspicaretur & veneraretur; & cum *Medicà scientià* polleteret, ad cujuscunque tandem status homines infirmitate laborantes certatim evocatus expansis invictæ charitatis visceribus, & languentium curabat corpora, & Verbo Vitæ Gentilitatis caligine oppressis animis medebatur, incredibili cum fructu & *Christianæ Reipublicæ* incremento. Hisce itaque intentus post suspensum jam diù *Calendarii* emendandi negotium, nostrorumque ex exilio reditum, tanquam in *Astronomicis* disciplinis jam dudum exercitatus *Magister*, *Leonis Mandarinum* Neophyti operâ *Pekinum* Regiis sumtibus ad *Calendarii* emendationem evocatus, cum huic negotio unicè intenderet, morte præoccupatus, negotium magno omnium & potissimum Regis dolore non nihil retardatum fuit; At non defuere novi *Athlantes*; in hujus enim locum substituti mox fuerunt *P. Jacobus Rho Mediolanensis Italus*, & *P. Joannes Adamus Schall Germanus*, qui uti peritissimi rerum *Astronomicarum* Doctores jam dudum celebres habebantur, ita unitis viribus susceptum negotium tandem ea felicitate, qua major sperari non poterat, confecerunt. Verùm fatis cedente Patre *Rho*, totum negotium humeris Patris *Schall* impositum, tandem totius Imperii applausu omniumque congratulatione expeditum fuit; quantà verò rerum vicissitudine, quantis viventium *Adversariorum* machinis, quantis denique *insidiantium* periculis, dici vix potest, cum datis ad Regem rescriptis apologeticis hoc unicum deplorare videbantur,

quod *Sinis*, qui uti ipsi sibi imaginabantur, hucusque leges artium scientiarumque toti Mundo felicitate ingenii præ cæteris mortalibus eminentes præscripserant, tam exiguus respectus insigni totius Imperii *Sinici* opprobrio atque dedecore concederetur; Barbari è contra, & ignotæ terræ filii, tantis à Rege honoribus; tanto applausu, tanta nominis existimatione Regio diplomate exaltarentur, ac si omnium *Sinensium* *Literatorum* ingenii præstantia in duorum tenebrionum capitibus, non sine intolerabili Regni præjudicio concentrata, nullam imposterum reliquis prætensæ gloriæ spem relinqueret; Et cum nihil similibus accusationibus peragerent, ad horrendas calumnias conversi, novo rescripto in nostros invehebantur tanquam *Reipublicæ Sinicæ* eversores, *Deorum* contemptores, novæ Legis tota diametro suis contrariæ promulgatores. Rex verò subolfaciens livorem respondit, non æquum esse, ubi rationum irrefragabilem ponderi non daretur locus, fictis data opera calumniis rem decidere insolentius attentare: Nihil esse *Astronomico* negotio cum *Religione* negotii, ac proindè abstinere ab iis, quæ ad rem non pertinerent, nossentque judicium Regium justum rectumque omni posthabito respectu in nullo nisi in evidente veritate tum reformandi *Calendarii*, tum calculationis *Eclipsium*, à qua ipsos tantoperè aberrasse jam dudum compererat, firmari; Patrum verò calculum ad unguem prædictionibus eorum correspondisse semper se deprehendisse: Quiescerent igitur & ulteriora rixarum jurgia movere cessarent; Sin, pro rigore justitiæ suæ poenas mox injustis calumniatoribus debitas haud defuturas. Tanto itaque responso Regio veluti fulmine quodam tacti ab ulteriori contradictione destiterunt, consultius arbitrati, Regis iram aliquantisper declinare, quam hujusmodi accusationibus famam atque omnem

Pekinum evocatur Regis literis ad *Calendarii* correctionem.

Morte præventus negotium denique suspensum fuit.

P. Jacobus Rho & *P. Joannes Adamus Schall* succenturiatores in negotio *Astronomico*.

Novæ persecutiones in *PP. morte*.

Regis contra calumniatores effectum.

omnem promotionis ulterioris spem imò exilium vitamque ipsam perdere.

Libri
Astrono-
mici ex
Latina in
Sinicam
linguam
traducti.

Calculus
Astrono-
micus.

Trigono-
metria.

Optica.

Mechani-
ca.

Favor &
gratia Re-
gis in PP.

Quod verò Regem ex se & natura sua curiosissimum, ad Patribus tantoperè favendum impulerat, erat ingens librorum ad Astronomiam Sinicam reformandam apparatus, quem pluribus libris comprehensum Regi obtulerant; Eratque Algorithmus Astronomicus ad calculum Sinicum accommodatus, qui præterquam quod insuperabilibus difficultatibus implicitus erat, ad omnes quoque operationes Astronomicas oppidò erat insufficiens; quod enim ii, vel unica additione, subtractione, cæterisque speciebus notis, pluribus foliis non præstabant, eas nostri introducto jam calculo Europæo, omnium admiratione vel paucis lineis comprehendebant: Ediderunt quoque Trigonometriam tantoperè ad astronomicarum operationum pragmatiam necessariam, de qua *Sine* in eum usque diem nil unquam ne per somnum quidem perceperant; Secutum fuit aliud opus de Optica, quâ situs Astrorum, eorundem magnitudo à Terra & inter se distantia, parallaxium, cæterorumque accidentium phœnomenorumque doctrina, sine quarum notitia nil rectè in Astronomia, potissimum Eclipsium observatione constituas, descripta tenebantur. Excipiebat hoc Mechanica sive instrumentorum Astronomicorum fabrica & usus; Quo cum Regem maximè delectari viderent, Instrumenta & Organa singula jam recens ex *Europa*, ubi ab excellentissimis Artificibus summa cura & diligentia constructa fuerant, adducta, eidemque oblata conceptum prius gaudium voluptatemque geminarunt: tantoperè enim eorum aspectu & contemplatione delectatus fuit, ut ea non nisi in intimo cubiculi sui recessu reponi iusserit; & ut singula exactius intelligeret, ab ipsis Patribus, dignatione Regia in eum usque diem inaudita, instrui voluit; Atque ab eo tempore tanto Regis favo-

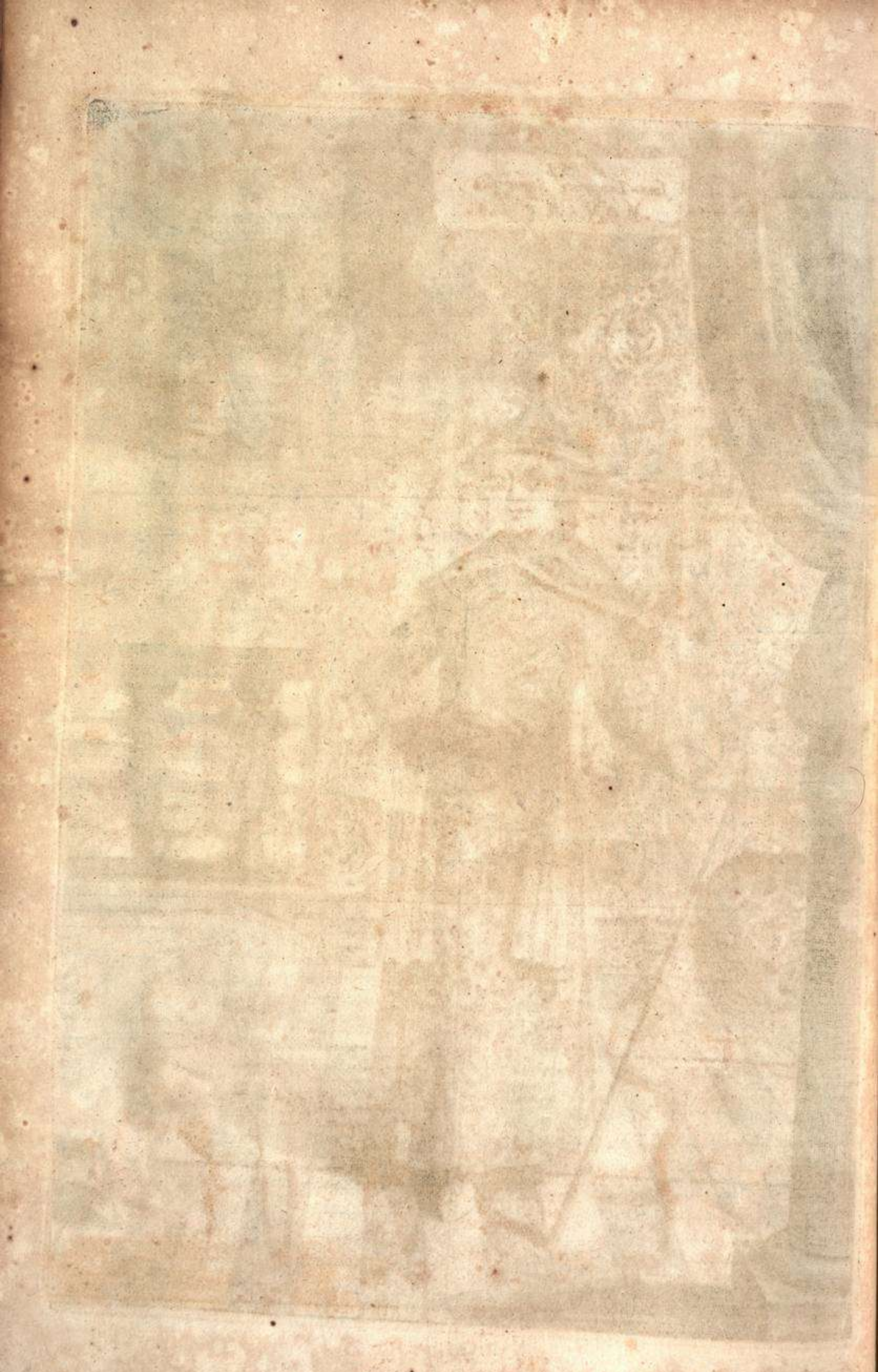
re fulti nihil non ab eo, non duntaxat circa ea, quæ rem literariam, sed ea quæ Religionis & Christianæ Legis propagationem concernebant, summa & effusa quadam liberalitate unâ cum redditibus Patrum sustentationi necessariis, obtinuerunt, imo Rex protinus centum è *Sinis* Astronomos deputavit, qui Patris Adami Schall iudicio in omnibus decidendis tanquam supremo Tribunalis rituum sive Astronomici concilii Capiti & Arbitro, ceteri discipuli Magistro, nec non primi Ordinis *Mandarino* starent. Quod edictum tanto robore confirmatum fuit, ut in hunc usque diem nemo contra illud ne hiscere quidem ausus fuerit, tantæ authoritatis, ut nullum quotannis evulgari solitum Lunarium seu Ephemeris in universo Imperio, nisi à P. Adamo composita & propria auctoritate stabilita sub pœna gravissima in lucem prodire possit. Verùm qui plura de supradictis nosse desiderat, is *Historiam* integram, quam manuscriptam legi, quamque de hoc *Astronomiæ Sinicæ reformandæ* argumento P. Adamus Schall descripsit, si quandoque in lucem prodierit, consulat; & quantum hæc nostrorum opera ad Legem Christi per universam *Sinarum* Monarchiam cum libertate propagandam contulerit, quantum inde gloriæ, honoris & existimationis universæ *Europæ* accesserit, Curiosus Lector si quandoque lucem aspexerit, cum admiratione percipiet.

Cum itaque à *Sinico-Tartarorum* Monarcha, tantis beneficiis & favoribus nullo non tempore cohonestatus fuerit P. Adamus Schall: certè vel ex hoc ipso magnam de conversione Infidelium in vasta illa Regionum necdum adhuc cognitarum amplitudine, spem concepimus, futurum ut potentissimi hujus Imperatoris subsidio fultum Christianæ religionis felix auspiciam, uberrimos prope diem fructus producat. Rex certè in Christi fidem, qua & Prædecessores suos olim imbutos fuisse fatetur, adeo pronus &

Mores
Regis
Tartaro-
Sinici.

Imperij
Sino-Tartarici Supremus
MONARCHA.

Habitus Regis et Reginae

Foeminae Habitus Provinc: Kansu.

Habitus Mulierum Provinc: Honan.

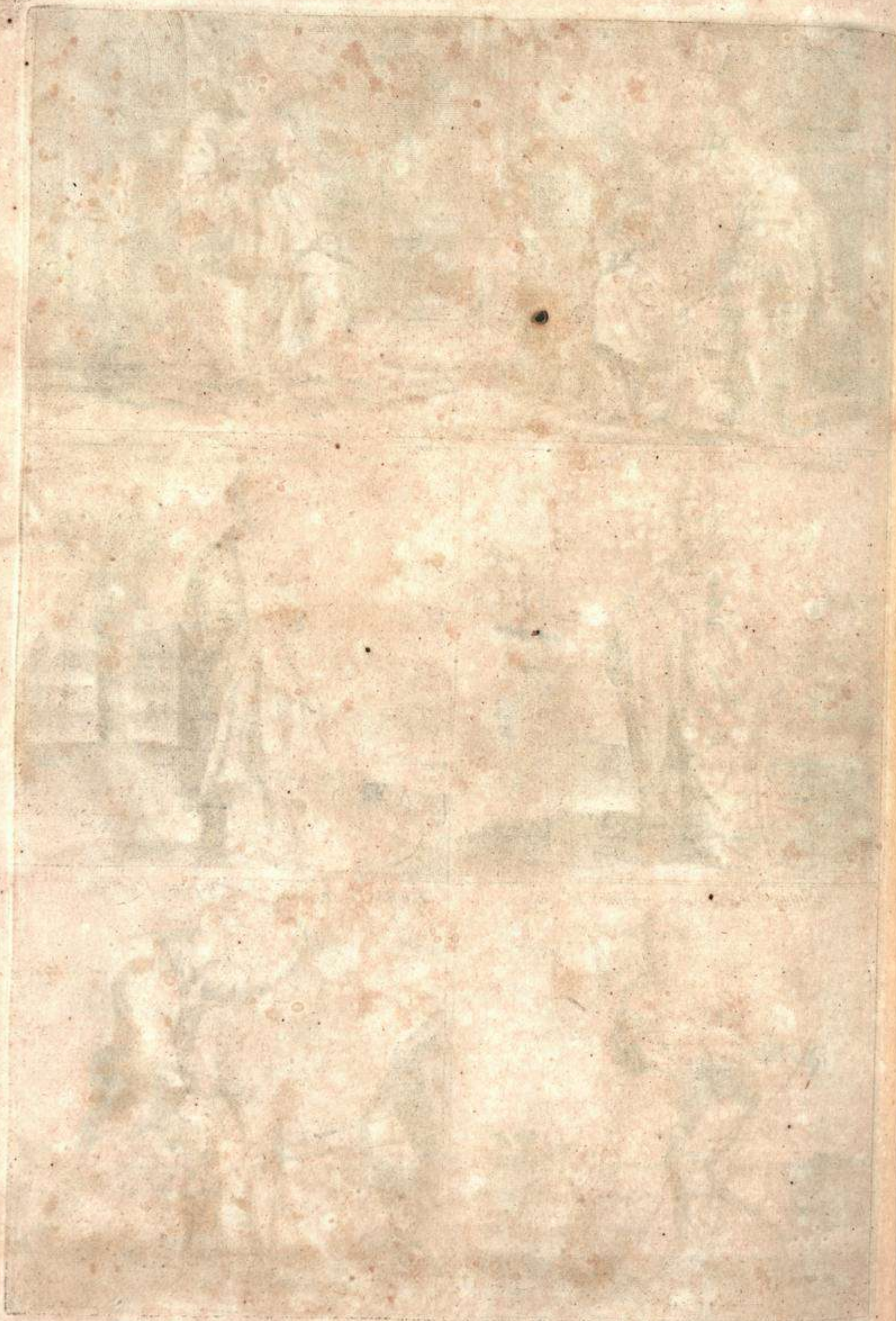
Habitus Rusticorum Provinc: Huqutug.

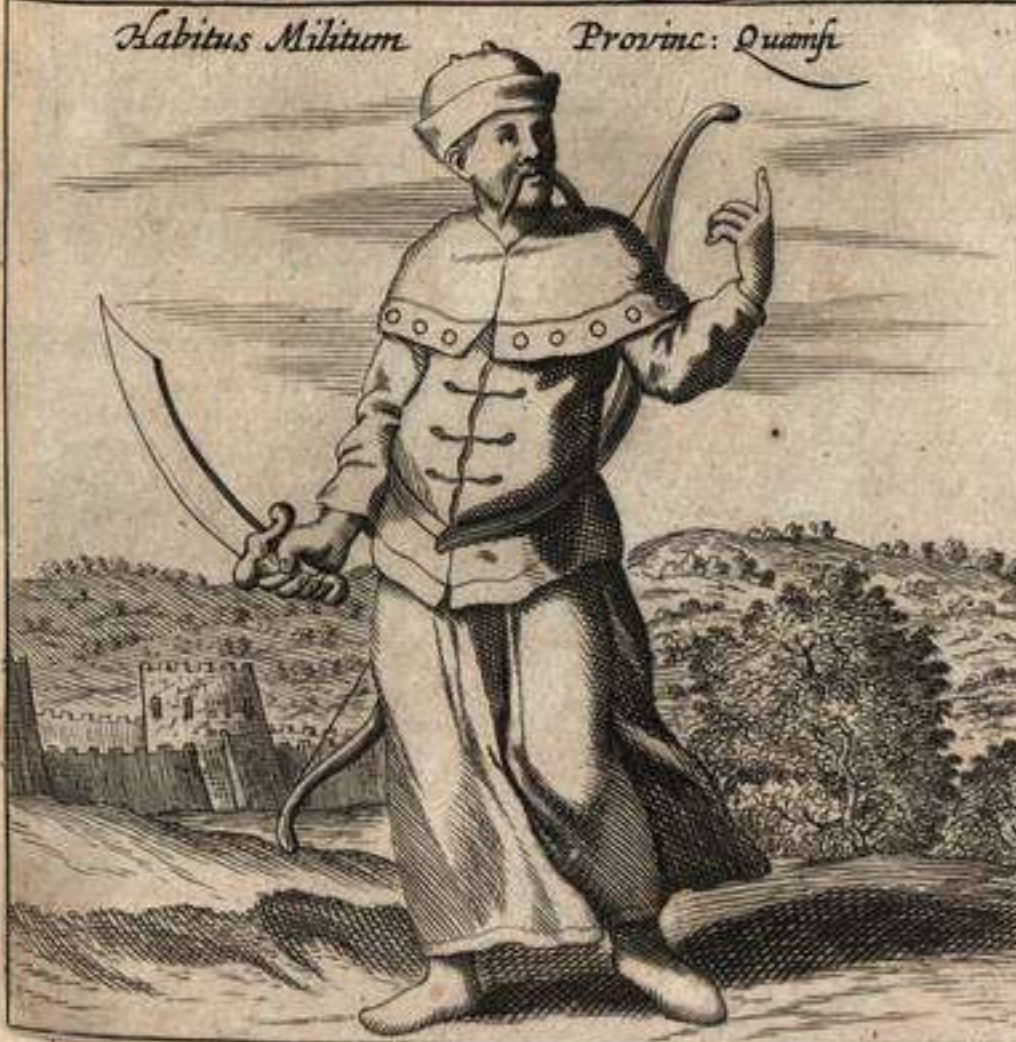

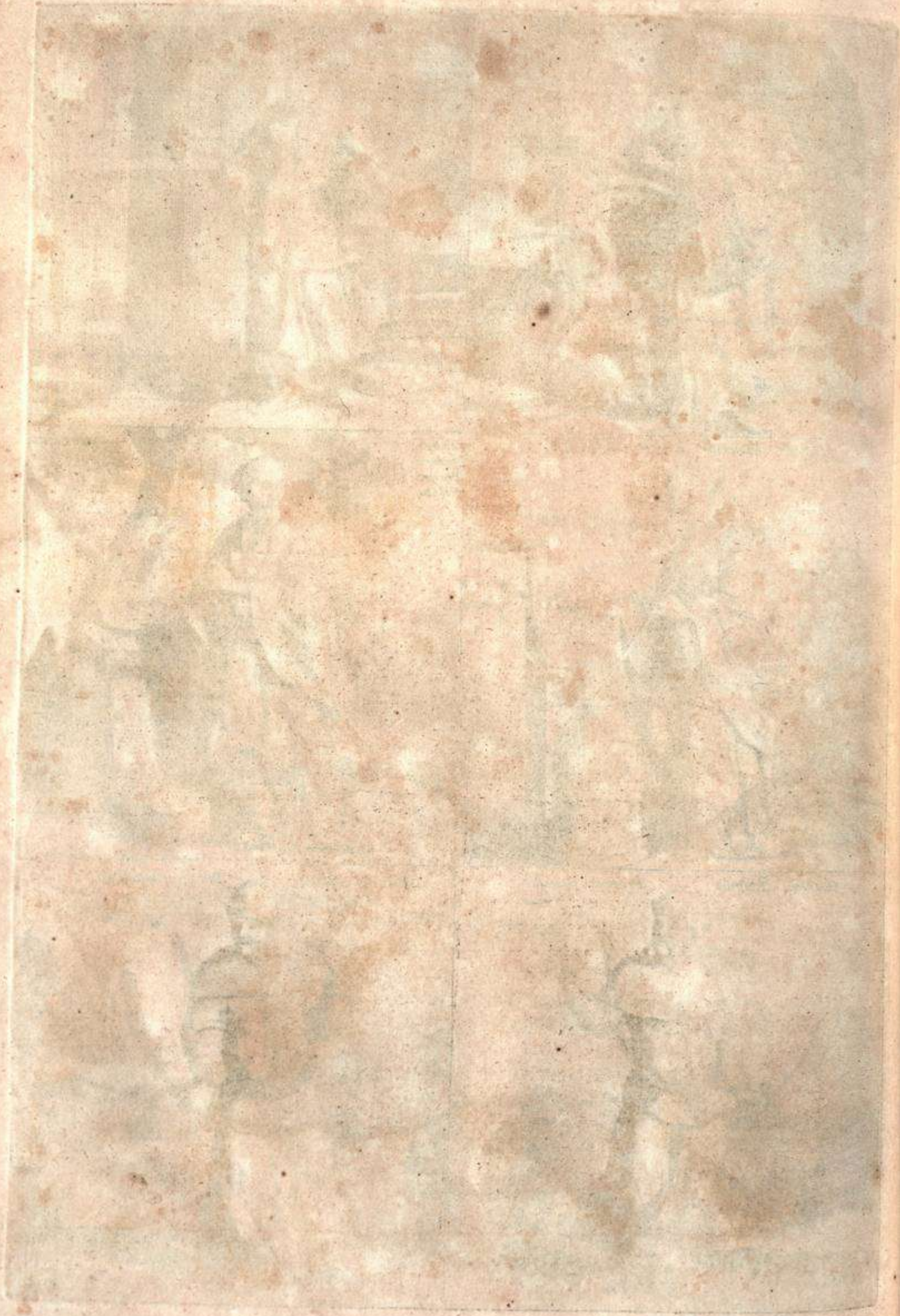
Habitus Rusticorum Provinc: Suchuen.

A. 2

P. Adam Schall Germanus I. Ordinis Mendicantis

Bb

& proclivis est, ut irrefragabili Sacrosanctæ fidei nostræ veritate convictus, jam dudum caput Sacra lympha tingendum offerre constituerit, nisi polygamix amor, qui cum susceptæ religionis statu consistere non poterat, obstitisset. Orandus igitur Deus Opt. Max. ut & hanc difficultatem, quæ omnium *Indiæ* Regum animos pariter ab hac sancta resolutione prohibet, Divina opitulante gratia superet. Cæterum Christianos libenter videt, & admittit, præsertim Magni Occidentis, id est, Europæos Divinæ Legis Doctores, per quos *Tartariam* totam olim ad fidem Christi deductam, ex avitis majorum monumentis historicis se comperisse, ait, & in *Tartariæ* suæ Imperio multis in locis Cruces adhuc erectas, cæteraque Religionis Christianæ indicia spectari, imo characteres, quibus in scribendo utuntur, non aliunde quam ab Occidentis Divinæ Legis Magistris *Tartaros* accepisse gloriatur: ut proinde non magnopere deliram *Bonziorum* idolomaniam, id est, monstruosorum Numinum cultum curare videatur: Imo si quandoque vi Legis Imperatoriæ eorum delubra adire cogatur, ea tamen non tam religione quadam, quam Politicis rationibus adductus, visitare solet, unde & naturali quodam dissensu à *Sinarum* moribus abhorret: quod vel ex hoc capite luculenter patet, quod habitu *Sinensibus* Regibus solito repudiato, *Tartarico* utatur, quod & Curix suæ Ministros suum exemplum imitatos facere præcipit. Verum enim verò ut diversitas habitus, quo Rex à *Sinensium* Regum habitu differt, patefiat, hoc loco opportunè & Regis *Sino-Tartarici*, & P. Adami Schall, Supremi in curia Regia, & Tribunali Astronomico *Mandarini* utriusque ad vivum expressi effigiem apponam. Habitus regius variis draconibus, volucrumque pennis, necnon inæstimabilis precii gemmis perlisque exornatus, qua summam Majestatis sibi ve-

nerationem & formidinem in animis subditorum conciliat. Cur verò cuncti ad Regem admissi pendentibus brachiis folio astant, hoc ea de causa fit, quod nefas esse putant *Tartari* coram Majestate regia, aut manibus gesticulari, aut pedum motu quidpiam tanta Majestate indignum committere. Hinc statux ad instar, ne indignationem ejus ex solitæ ceremoniæ omissione incurrant, immotis pedibus manibusque, superciliisque in terram demissis adsistere consueverunt. Quid alios facere oporteat, ipse Rex eodem membrorum situ demonstrare videatur, neque quispiam ullo alio habitu, præter eum, quem aut dignitas officii, aut Regiæ dispositionis ratio exigit præscribitque, coram Rege comparere audeat; cum ex eo habitu officii ratio, à cæteris differentiibus habitibus, tum à Rege, tum ab aliis omnibus dignoscatur. Hinc quod in P. Adami Schall vides pectorale schema gruis; id officii quod in Regis curia gerit, rationem explicat. Et quoniam indignum esse videtur peditem Regem adire, hinc ad magnificentiam regiam contestandam, quando ad Curiam negociorum causa accersuntur, à Satellitibus in sede magnifica tum *Colai*, tum majoris subsellii *Mandarini* humeris portari solent. Habitus itaque *Sino-Tartarici* Imperatoris, ejusdemque supremi Consilarii, is est qui sequitur.

Quantum verò hic habitus differat à *Sinensium* Regum habitu, Lector facile ex illa Figura quam primo loco in Charta Geographica *Sinensis* Imperii, ubi & reliquorum privatorum habitus singulis Provinciis proprios exhibuimus, colliget. Porro tempore *Matthæi Riccii*, quo Reges *Sinici* dominabantur Imperio, supremi Tribunalium *Colai* & *Mandarini*, differenti quoque habitu induebantur, cujusmodi est is qui sequitur, ubi vides habitum P. *Matthæi Riccii* magni Occidentis

Ejus Majores Christianos olim fuisse gloriantur.

Abhorret à *Sinensium* moribus.

Vestitus Regis & P. Adami Schall.

Situs membrorum coram Rege.

Sinicus habitus differt ab habitu Tartarico.

Doctōribus proprium & peculiarem, quo P. P. N. N. ut plurimum ante *Tartarorum* irruptionem uti solebant.

Altera effigies est doctōris Pauli à dicto P. Riccio jam dudum ad fidem Christianam conversi, qui Vir summi & perspicacissimi ingenii, uti magnus erat Imperii *Colaus*, & summæ apud *Sinas* authoritatis, ita quoque Christianam Religionem mirificè, quâ voce, quâ scriptis illustravit. Verùm cum horum vitam, rerumque gestarum magnitudinem, *Historici Sinenses* affatim descripserint, ea non iteranda duxi; quare effigiem utriusque sub habitu Sinico hic apposuisse sufficiet.

Rex verò seu magnus Monarcha *Sinarum* ante *Tartarorum* irruptionem, cum olim in tribunal procedebat, è loco superiore ad ingentem fenestram, ceu numen quoddam se conspiciendum præbebat; manu eburneam tabulam ad vultum contegendum gestabat, nec non & aliam tabulam dimidio cubiti latam, integro longam supra Regium diadema frontemque, è qua tabula lapilli summi & inæstimabilis pretii ita in fila inducti dependent, ut frontem ac vultum omni ex parte tegerent, & intuentium oculis etiam præsentem, affectata quadam divinitatis specie subducerent. Color Regis, cæterisque omnibus interdictus, flavus est, è quo vestis ejus contexta est ex variis ex aureo filo draconibus, nec in veste solummodo Regia dracones, sed & in Palatio universo, vasisque argenteis aureisque & reliqua supellectile, vel cælati, vel depicti visuntur, quin ipsa etiam tecta ac tegulæ flavum colorem & dracones spectandos exhibent, ne quid in Regio Palatio, quod regium colorem non præferat, appareat. Si quis eum colorem, aut dracones in proprios usus adhiberet, is utique ceu perduellis pœnis subjaceret, nisi forte Regio sanguine prognatus esset.

Ad fœminas Sinenses quod attinet; habent *Sinæ* hanc consuetudinem; Ple-

bæi ac tenues uxorem sibi pretio quarunt, & quoties volunt, eam vendunt. Rex verò Regisque proles in connubiis posthabitâ sanguinis nobilitate, solam corporis venustatem spectat; Sed nec primates ad hujusmodi aspirant connubia; tum quod Regiæ conjuges & parum possunt, & inclusæ Palatio suorum conspectu in perpetuum priventur: tum etiam quod delectu à connubialibus Magistratibus habito, è multis paucæ ad Regias nuptias evehantur. Regis Uxor una primaria est, quæ sola legitima dici potest; præter hanc Rex & Regni hæres alias novem paulò inferiores ducit, & deinde alias triginta sex, quæ omnes conjugali titulo gaudent. His accedunt numero majori pellices, quæ nec Regi- næ, neque Conjuges appellantur; sed ad vagam reservantur libidinem. Primaria illa Conjunx, sola mensæ cum marito affidet, reliquæ omnes, maximè extra Regios proquinquos, ancillæ sunt patrisfamilias, & legitimæ Conjugis pedisequæ, quibus in alterutrius præsentia stare, non sedere permittitur; Quarum filii non suam parentem, sed primariam uxorem matrem suam vocant; Dicitur autem vix potest, quam arctè in universo Regno ex innata *Sinis* zelotypia custodiantur fœminæ, non dicam in publico, sed vel maximè in privatis ædibus; atque lege adeò inviolabili ad eam servandam obstringunt, non solum eos, qui nulla sanguinis affinitate ipsos tangunt, sed & consanguineos, imo vel ipsos filios; ut, si pater ira percitus filium adultum ob nonnullum delictum commissum, solitâ pœna plectere attentet; is non aliud asyllum securius, quam matris habitationem reperiat; ibi enim tutus, & ab omni paternæ jurisdictionis violentia immunis consistere liberrimè poterit, aliàs nisi in hoc casu nunquam. Sunt autem hujusmodi fœminarum habitationes ita dispositæ, ut neque videre alios, neque ab aliis videri queant; unde & non nisi raro illis exeundi potestas conceditur;

利馬竇西泰

Ly
ma
tau
si
tai

徐保政

Sin
pao
lo
hixen
hu

耶穌

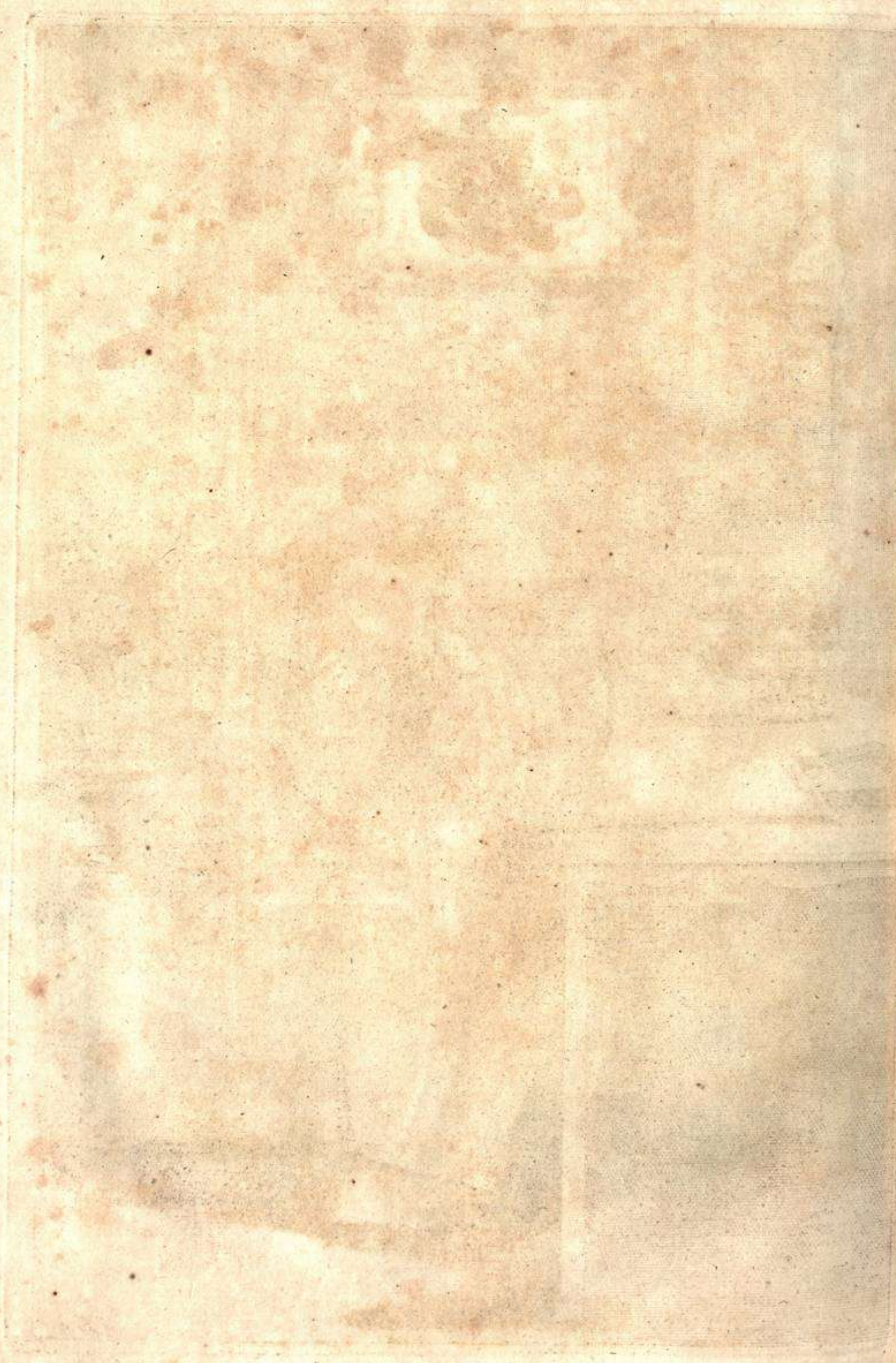
P. Matthæus Riccius Macerat. e Soc. Jesu
prim: Chriãanæ Fidei in Regno Sinarum
propagator.

Lij Paulus Magnus Sinarum Golaus
Legis Christianæ propagator.

D d

E c

tur; quam si quandoque ex occurrente necessitate obtineant; ita tamen, ad hoc data opera extractis sedilibus iis includuntur, ut ne rima quidem, ad se manifestandas, relinquatur. Pulchritudinem earum *Sinæ* maximè tum ex pusilla statura, tum ex pedum parvitate æstimant; adeoque quod nobis tortum indecorum monstruosumque videri possit, id ii inter pulchritudinis argumenta reponant. Unde vel à prima ætate, vix natæ pedes fasciarum involucris adeo arctè constringunt, usque dum vivunt, ut sine gravi doloris sensu incedere vix queant, talibus tormentis detentæ. Si ratio hujus rei ab ipsis petatur, aliud respondere nesciunt, nisi quod hanc consuetudinem ad se jam à bis mille & octingentis annis derivatam servant, exemplo *Tachia* conjugis Imperatoris *Chei*, qui ante octingentos supra bis mille annos Imperium Sinicum moderabatur; quamque ob raram & incredibilem pulchritudinem, inter Deos relatam putant, eaque de causa Venerem Sinicam, jure dicere & æstimare consueverunt; & hujus quidem venustatem, non aliunde quam ex arcta pedum colligatione, & consequenti eorum parvitate ortam fingunt. Alii

verò dicunt hanc pedum coarctationem, ex lege Sapientum institutam fuisse, ut fœminæ, non per publica loca vagari, sed domi sedere discant, si non voluntariè, saltem pedum beneficio impeditæ.

Habitus tamen earum modestissimus est, & gravitate plenus; quo ita obteguntur, ut præter faciem alia corporis pars nuda non compareat; quod utinam in nonnullis *Europæ* locis fœminæ sectarentur, certè de pudicitia multarum rectius agi videremus. Caput variis fasciis, præsertim nobiliores, (& quæ in palatio Regio degunt) precioso gemmarum ornatu implexis involutum, mirum capiti decorem conciliant; vestes floribus, avibus, similibusque ornamentis contextæ, ad pedes usque defluunt, ita tamen ut id in quo maximam pulchritudinem consistere putant, non tegant: Cæterum tempus fallendi gratiâ nunc catulis, modo avibus, similibusque delectamentis occupantur. Verum ut Lector curiosus, verum nobiliorum fœminarum habitum exactius concipiat; hic earum quæ palatio Regio serviunt, fœminarum vestitum à P. P. N. N. mihi ex *China* asportatum eo quod sequitur schemate exhibendum censui.

CAPUT X.

De modo, quo in conversione Sinensium NN. PP. procedere solent.

SI ulla unquam in mundo Monarchia secundum politica principia rectæque rationis dictamen constituta fuit, illam sanè *Sinarum* esse ausim dicere. In ea quippe omnia tanto ordine distributa, comperio; ut quemadmodum Literatorum seu Sapientum arbitrio & regimini substant omnia, ita quoque nihil pæne in universo Imperio transigitur, quod ab iis non dependeat; neque quispiam ad ullum dignitatis gradum aspiret, qui literarum

artiumque Sinicarum non fuerit quam locupletissimè instructus; quique per rigidum Literarii tribunalis examen ad aliquod dignitatis munus cum dignitate obeundum, (omni favoris & gratiæ parentum cognatorumque seposito) prius non fuerit approbatus; tantoque quispiam majus digniusque officium consequatur, quanto in scientiarum notitia politicesque doctrina fuerit eminentior. Atque tales sunt, quorum humeris tota Imperii moles incumbit, quos vulgò

Rex quæcunque in Imperio accidit propediem novit.

Lex prohibens exterorum in Chinam aditum superatur.

Mandarios, seu præfectos Urbium provinciarumque nuncupant; qui tamen eo omnes ordine distributi sunt, ut nihil in universo Imperio accidat, quod per subordinatorum sibi *Mandariorum* literas Regi non innotescat; cum verò Regis responsa & dictamina apud omnes Legum vim obtineant, nemo est, qui supremi Dictatoris voluntatem sub poena privationis dignitatis & officii (quo *Sinensibus* nil magis adversum finistriusque accidere potest) protinus non exequi nitatur; nihilque adeò minimum in tanta Regni vastitate, quòd vel machinas exterorum vel fidem & sollicitudinem, vel etiam *Mandariorum* in iis invigilando negligentiam, aut denique reddituum rationem subditorumque oppressionem concernit, contingat, quod per huiusmodi *Mandarios Colais* primùm & per hosce supremo Monarchæ propediem non innotescat; undè quisque impositum sibi munus, nullo respectu neque ad cognatos quidem cæterosque amicos habito, incredibili sollicitudine, nec non sub constitutæ ipsi poenæ formidine exequitur. Cum verò inter cæteras leges ista caput obtineat, quâ omnis exterorum in *Chinam* aditus intercluditur; quantum in ejus legis dispensatione multorum annorum curriculis à nostris laboratum sit, tum ex supra à nobis expositis, tum ex *Historia Sinensi* à multis jam conscripta patet; Quæ tamen Divini Numinis gratia non nisi incredibili multorum annorum labore obtenta, si non desperatam saltem difficillimam Christianæ Legis prædicationem, ob innumeros difficultatum scopulos reddebant; Linguæ videlicet omnium tam ad scribendum, quàm loquendum difficillimæ imperitia, quâ non apprimè instructus extraneus nec latere poterit, nec in publico, sine proditionis nota ob suspicacissimæ gentis mores, sine novo proscriptionis aut tormentorum subeundorum evidenti periculo conversari; cum non ex pronun-

ciatione Sinicæ loquelæ duntaxat, verùm & ex physionomica vultus totiusque corporis *Europæi* constitutione, quæ plurimum à *Sinis* distant, è vestigio deprehendantur.

Hiscæ experimento comprobatis, mox constitutum fuit, ut nullis è nostris in istiusmodi expeditionem admittatur, qui prius Linguæ Sinicæ, si non summâ, saltem tolerabili peritiâ *Macai*, ubi data opera Magistri Neophyti conducti in hunc finem aluntur, fuerit instructus: & ubi jam sufficienti linguæ peritiâ fuerint ingressi, nullum prorsus impensilaboris fructum sperent unquam, nisi primò rarissimis ingenii speciminibus majorum subselliorum *Mandarinis*, spiritus Apostolici constantia unâ ipsis juncta, sibi devicerint: non hîc Metaphysicarum speculationum, quas non capiunt, non Scholasticarum subtilitatum studium, aut sublimioris Theoriæ ostentatio locum habet, sed sensibilibus rerum ipsis incognitarum tum ad admirationem concitandam, tum ad *Europæi* nominis existimationem comparandam, instituta specimina ex Mathematica palæstra deprompta prodenda sunt; deinde Moralis Philosophiæ, cui ipsi deditissimi sunt, documenta, non inanibus verborum ampullis, sed optimæ, exquisitæ, & innocentis vitæ, ab omnibus mundanarum prætensionum desideriis semotæ exemplo, sicuti Apostolicos Divinæ Legis propagandæ operarios decet, comprobanda sunt; ut tandem post præscriptam sibi ex doctrina existimationem morumque integritatem, ad uberiores & propriè intentos animorum convertendorum fructus progrediantur; Et uti Christianæ fidei dogmata ab ipsorum placitis toto cœlo differre videntur, ita dici non potest, quot labores exanthlandi, quot pericula subeunda, ut Sacrosanctæ Legis nostræ ejusque veritatis dextrè expositæ capaces reddantur; hîc *πολυθείας* Vanitates, innumerorumque Deorum falsa & ficta numina confutan-

Nullus *Europæus* in *China* facile quin cognoscatur latere potest.

Nullus *Chinam* ingredi potest, nisi lingua primùm bene instructus.

Primates rarissimis ingenii speciminibus devinci debent.

Vitæ innocentia præluendum.

Quanti labores subeundi in persuadenda *Sinensibus* lege Christiani.

da;

da; hinc *πολυγαμία*, sive multarum uxorum conjugium, quo nil difficilius, argumentorum pondere destruendum; hinc incomprehensa fidei nostrae mysteria, summa cautela & dexteritate iis inculcanda; & siquidem in multorum animis admittantur, id non tam nostrorum operæ & sudori, quàm Divini Spiritus aspiranti gratiæ cumprimis adscribi potest & debet, adeoque tot mille millenarum ab 80. circiter hinc annis, animarum conversio, non humanæ industriæ, sed dextræ Dei excelsi opus censeferi debeat; Quibus dum continuo insudant expeditionibus, quanta patientia opus, quàm continua corporis castigatione desudandum; quot calumniæ à Satanæ tantorum bonorum invidioso actu machinantis sint elidendæ, Legat qui volet *Historiam* à P. Daniele Bartoli noviter Italico idiomate editam, & videbit, quanto & quàm magno virtutum cumulo, quàm imperturbabili spiritus Apostolici ardore ad tantorum malorum perpeffiones pro Christi amore sustinendas opus sit, donec tandem desideratis fructibus potiantur; atque adeò de hujusmodi istud Divi Pauli

Corinth. 4. scitè accommodari queat. Itaque in omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicuti Dei Ministros in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, uti seductores & veraces, sicuti qui ignoti & cogniti, quasi morientes & semper vivimus, ut castigati & non mortificati, semper mortificationem Domini nostri JESU Christi in corpore nostro circumferentes, ut vita JESU manifestetur in carne nostra mortali. Et quoniam Divinæ Legis prædicatio altas in Neophytorum cordibus radices agere sine librorum editione non poterat, hoc loco sanè veluti opportuno de iis agam, ut quantum operum suorum multitudine & varietate Chinæ profuerint, luculentius innotescat.

Catalogus Librorum à Patribus nostris in Chinesis Ecclesiæ incrementum conscriptorum.

Venerabilis Pater *Matthæus Riccius Maceratensis* post S. Xaverium Chinesis Expeditionis fundator, post innumeros labores, pericula, persecutiones, sequentes post se Libros in bonum Sinicæ Ecclesiæ reliquit: Et primò quidem ad Libros Sinenses quod attinet, ut specimen quoddam scientiarum ipsis incognitarum, ad devinciendos sibi animos *Mandarinorum*, ederet.

1. *Mathematicam practicam P. Clavii* Arithmetica Clavii in linguam Sinicam translata. Sinici juris fecit, in quo & extractionis radicum methodum nunquam ab iis compertam docuit.

2. *Sex Libros Euclidis cum brevibus commentariolis ex Patre Clavio decerptis*, Sex Libri Euclidis. magno cum applausu à totius Regni curiosis receptos traduxit.

3. *Sphæra, juxta præcepta à P. Clavio*, Sphæra P. Clavii. cujus discipulus fuerat, plenam expositionem, in lucem dedit, unà cum tabula *longitudinum & latitud. Stellarum.*

4. *Geographiam in Mappa universali, duplici methodo ad Sinicum ingenium adaptatum*, Geographia. in visam in illum usque diem, unà cum *historica Monarchiæ tam Ecclesiasticæ, quàm politicæ Regum morumque gentium per totum terrarum Orbem vigentium relatione*, ex quo primum Chinam non totum Orbem, sed minimam Orbis terræ particulam esse, non sine rubore didicerunt, ob tantarum rerum incertiam sibi ipsis succentescentes.

5. *Philosophiæ Naturalis sive Physicæ* Philosophia Naturalis. egregium tractatum; item alium de *quadruplici meteororum genesi.*

6. *Gnomonicam, sive de horologiis solaribus construendis methodum*, Gnomonica. de quibus nihil in China adhuc innotuerat, Sinico sermone illustratam.

7. *Astrolabii doctrinam ejusque construendi modum brevi & facili methodo exposuit.* Astrolabiographia.

Musica. 8. *Musicam & fabricam Clavicymbali Europæi.*

Philosophia Moral. 9. *Philosophiam Moralem, in quo continetur tractatus de Amicitia, & 25 Conclusiones, quibus succum totius moralis discipline, tum ad moderandas passiones, tum ad vivendum, juxta dictamen rationis regulasque vitæ benè beatèque transigendæ, completitur.*

10. *Opus decem paradoxorum, Liber tota China celeberrimus, quo Primò de inutili temporis transactione; Secundò de hujus transitorie vitæ miseriis; Tertio de mortis infallibiliter omnibus imminentis memoria; Quartò de utilitate hujus considerationis: Quintò de utilitate opportunè tacendi & loquendi. Sextò de tribus pœnitentiæ finibus, & rationes, quibus quispiam ad jejumandum obligatur. Septimò de examine conscientie quotidie instituendo. Octavò, de Paradiso & Inferno, quorum ille probis in præmium æternum, hic reprobis in pœnam cedit æternam. Nonò, De Divinatorie Artis, qua in China nil usitatus est, vanitate & nocimento. Decimò, de malis quæ ex divitiarum coacervatione avaritiæ studio dediti incurriunt. Hi omnes tractatus ob apodicticæ veritatis limam quâ poliebantur, non tantum magno in pretio & admiratione fuerint habiti, sed & commentariis summisque laudum præconiis ab omnium Literatorum eruditissimis, Leone & Paulo Neophytis summo totius Chinæ emolumento illustrati fuerunt.*

Catechismus Belarmini. 11. *Sed quod maximo animarum fructu universum Sinicum Imperium illustravit, fuit Catechismus, qui quantos in cordibus Sinenſium sanctæ compunctionis de præterita perfidè transacta vita motus concitaverit, non dico apud plebem, sed cui tantoperè interest, apud maximos Monarchiæ Literatos, Mandarinos, Colaos & Regii Palatii Eunuchos, cæterosque vix explicari potest; siquidem fama Libri vulgata, cum exemplaria non suppeterent, in omnibus ferè Provinciis novis impressionibus liber ita longè latèque diffusus fuit, ut*

non esset angulus, quo lux evulgata veritatis Christianæ non pervaderet.

12. *Dictionarium Sinicum, pro usu nostrorum, cujus exemplar apud me est, quod & libenter luci publicæ darem si sumptus in eo faciendi suppeterent.*

13. *Vertit præterea ex Sinico sermone in Latinum Historiam veterum Sinenſium, qua doctrina antiquæ Philosophorum Sinenſium dogmata tenebantur, eo fine, ut quæ in iis absurda, & à recto dictamine rationis aliena sunt, facilius confutari possent.*

14. *Historia universalis 27 annorum, quæ videlicet totum illud tempus, quo ipse in China moratus fuit, complectitur, quam postea P. Nicolaus Trigautius ex Italico in Latinum vertit, ac publici juris in Europa fecit anno 1612. P. Martinus Martinius auctam tandem publici juris fecit quoad Reges ante Christi adventum.*

Pater Nicolaus Trigautius Duacensis Belga, uti melioris notæ Linguae Sinicæ, quam indefesso studio sibi compararat, peritissimus, ita quam optimè de Sinenſium Christianismo meritus fuit. Venit is primus ex China Romam anno 1612, expeditionis Sinicæ procurator, magno ubique ab Europæis Magnatibus honore exceptus, illucque redux novitate & raritate rerum Chinæ invisarum, quas secum tulerat, magnam Europæo nomini existimationem contulit, ubi post dictam de Sinica expeditione historiam Latinè editam, Historiæ quoque Sinenſis 120 Voluminibus, quæ incredibili studio & labore evolverat, comprehensæ Epitomen, in qua Regum tum ante, tum post Christum in Sinenſi Imperio gesta narrantur, juris Latini fecit, quorum tamen quæ post Christum acta sunt historia utrum adhuc lucem viderit, ignoro. Leguntur hi Literarii ejus labores in quadam Epistola ad Cardinalem Parmensem 1627. data; ubi predictum opus præ manibus se habere jam omnibus numeris absolutum præloque desti-

Dictionarium Sinicum.

Historia Sinica.

Historia universalis Regum China.

P. Nicolaus Trigautius, ejusque libri.

definatum afferit. In Lingua Sinica præterea impressit opus, in quo *Calendarium Romanum quoad festa & solemnitates Calendario Sinensium per cursum Lunarem scitè sanè, magno Christianorum fructu accommodat*; Laboribus tandem in vinea Domini fractus, magno Christianorum dolore & luctu, meritorum cumulo plenus fatis cessit.

Successit hisce *P. Jacobus Rho Mediolanensis*, ubi & Cathedram Mathematicam summo honore, nec non cum ingenii laude multis annis cohonestaverat. In *Sinam* cum Trigautio ex *Europa* reduce profectus, tantos derepente in Lingua Sinica progressus fecit, ut sive scripturam sive loquelam attendas, in *China* natus videretur; undè præter ingentes fructus, quos ex conversione infidelium in Regno Sinensi protulit, complura quoque opera linguâ Sinicâ ad usum Neophytorum conscripsit.

1. *Commentarium amplum & copiosum, supra Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, duobus libris comprehensum.*

2. *Tres Libros de misericordia, & piis fructuosisque operibus Orationis & Eleemosynæ.*

3. *Admonitiones Spirituales S. Matris Therese, stylo exquisito conscriptæ, nec minori apud omnes æstimatione habitæ.*

4. *Diarium sive Ephemeridem, qua indies novam meditando materiam fidelibus subministrat, partim ex Sacra Scriptura, partim ex Sanctis Patribus depromptam.*

5. *De mortificatione & jejuniis; & uti individuus studiorum socius erat P. Adami Schall, ita quoque tanto studio in Reip. Sinensis emolumento incumbabant, ut non solum ad stabiliendam in isto Regno Religionem Spiritualibus in animarum salutem directis opusculis, sed & studiis Mathematicis mirum in modum promoverent; Dicuntur, uti ipsemet in quadam Epistola meminit, ultra Centum de hujusmodi disciplinis opuscula communi studio concinnasse. Et Pater Rho quidem jam in pleno laborum po-*

tissimum Calendarii emendationis cursum, incognito morbi genere invasus, intra paucos dies ad meliorem vitam, magno ejus, qui merita Viri norant, desiderio post se relicto, obiit: Vir fuit Apostolico Spiritu plenus, incredibili in adversis animi constantiâ, quemadmodum ex iis, quæ in Regno *Sciampsi*, cujus Ecclesiæ fundator jure dici potest, summo animarum lucro præstitit, luculenter patet.

Sequitur modò *P. Alphonsus Vagnonius Taurinensis* in suburbano loco, qui *Truffarello* dicitur, splendidae familiae *Vagnoniae* natalibus ortus, hic repudiatis Mundi vanitatibus, simul ac in Societatem nostram receptus, mox *Chinam* quoque impetravit, quam tandem anno 1605 ingressus, tantos in lingua peregrina progressus fecit, ut omnibus esset admirationi, tanto animarum lucro, ut qui in

Provincia *Chianceu* non nisi 25 Christianos repererat, post ejus à perfido Eunuchò *Xin* intimatum exilium 8000 Christianorum, & ex his summos quosque Literatos & *Mandarinos* reliquerit: tantâ verò sanctitate prælucebat omnibus, ut non solum apud Neophytos, sed & ipsos idololatrias in summa veneratione esset; in Christianæ charitatis obsequiis, omnibus omnia factus, donec post 35 annos in Sinica expeditione transactos tot laborum, periculorum, persecutorum pro Christo toleratarum coronam gloriæ, uti piè credimus, meruit, in *Chianceu* 9. Aprilis 1640. Libros complures in *Chinensis* Ecclesiæ bonum scripsit, & sunt sequentes:

1. *Septem volumina de vita Sanctorum, & Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Anachoretarum, Virginum, Viduarumque.*

2. *De Mysteriis Incarnationis, Passionis, Mortis, Resurrectionis Christi Domini Redemptoris nostri.*

3. *Vita & Miracula Beatissimæ Virginis Deiparæ.*

4. *De quatuor Novissimis.*

5. *Duo libri de liberis benè educandis.*

6. *De*

Calendarium Romanum Sinico accommodatum.

P. Jacobus Rho, ejus libri.

Commentarius in Orationem Dominicam.

De Misericordiae operibus opus.

Admonitiones Spirituales.

Diarium Asceticum.

De mortificatione & jejuniis.

Centum circiter opuscula concinnata de va-

riis materiis & argumentis.

P. Alphonsus Vagnonius.

Laus P. Vagnonii.

Libri quos edidit P. Vagnonius in lingua Sinica.

6. De amore virtutum Christianarum.
 7. De imitatione Sanctorum.
 8. Decem consolationes, oppositæ decem tribulationibus.

9. Tractatus de principio & fine Mundi.

10. De bono Regimine omnium statuum juxta quinque ordines Sinis in Morali philosophia usitatos. Liber uti magno rationum pondere viget, ita in pretio passim habetur ab omnibus.

11. Philosophia Moralis, quæ civilem & æconomicam comprehendit, eximii similitudinibus & apophtegmatibus illustrata.

12. Philosophia naturalis de Mixtis imperfectis, id est, de Meteoris eorumque causis.

13. Sphæra Mundi egregia methodo tradita, & ad animarum utilitatem exposita.

14. Dialogus de variis materiis, Physicis & Moralibus, amœna historiarum exemplorumque narratione illustratus.

Omnium deinde operum præstantissimum fuit vivum exemplar virtutum omnium, quibus in se expressis magna omnium ædificatione semper præluxit.

Sequuntur modò ii, qui & Europæorum curiositati suis operibus præfuerunt, quorum primum fuit Duplex P. Trigautii Historia universalis; deinde P. Joannis Terentii Plinius Indicus, de quibus supra actum fuit. Postea P. Alvarus Samedus Lusitanus Historiam Sinensem suorum temporum curioso scrutinio in lucem edidit.

Successit huic P. Philippus Marinus, qui & eruditè Japoniæ Chinæ, Tonchini, Lai, Conchinchinæ historicum opus ultimò edidit.

P. Michaël Boimus Polonus, qui Floram Siniensem Viennæ, id est, plantarum, fructuum, florum & nonnullorum animalium historiam insigni imaginum apparatu luci Europææ dedit; Et unum de pulsibus infirmorum, quibus Medici Sinenses in morborum notitiam admirando sanè artis specimine deveniunt; qui tamen utrum lucem adhuc viderit, nondum mihi innotuit.

Non dicam hic de Annalibus Sinensibus, Literisque ad diversos ex China tum ad superiores, tum ad amicos particulares de re-

bis Sinensibus conscriptis, quorum non est numerus.

Quos tamen omnes longè superavit P. Martinus Martinius Tridentinus, quem supra laudavi, qui Atlantem Sinicum, opus magnum & admirabile, in quo uti nihil earum rerum, quæ sive mira Naturæ artisque opera, sive morum Religionisque rationem spectes, desiderari possunt, omisit, ita quoque magnam incognitarum rerum ubertatem in eo Europæorum curiositati reliquit; à Joanne Blæu Amsterodami, magnifico sanè 16 Mapparum Geographicarum apparatu, quo universam Sinici Imperii Chorographiam ante oculos ponit, editum; cui adnexuit & Historiam de Bello Tartarico, in quo formidandos rerum successus & inauditas revolutiones, veluti in speculo quodam omnibus Regibus & Monarchis ob oculos posito scitè descripsit.

Atque hæc sunt opera, quibus Chinam Societatis nostri Patres indefessi Legis Christi prædicatores innumerarum animarum lucro, non verbo tantum & exemplo, sed & pennâ illustrarunt; Quæ ab omni conditione hominum tanta aviditate fuerunt acceptata, ut non solum deficientibus Exemplaribus, multoties subierint prælum, sed & primi ordinis Literatorum quæ Mandarinorum, quæ Colaorum commentariis exquisitissimo stylo conscriptis, magnis Christianæ fidei encomiis in universi Imperii fines divulgata fuerint; ut hoc pacto, quorum præsentis instructione & Divini verbi prædicatione frui non licebat, illos ex fructuosis operibus veluti præsentibus attenderent, & traditæ doctrinæ cœlestis documenta altiori cordis recessu conderent; Undè forsan, utrum plures ex hujusmodi operum lectione, quam præsentium Patrum instructione veri Dei notitiam consecuti, Ecclesiæ se aggregarint, meritò quispiam dubitare possit? Hoc constat, multos ex lectione interiori Divini Spiritus radio percul-

P. Martini Atlas Sinicus.

De Bello Tartarico.

Commentarii in dictos libros à Doctoribus Sinensibus concinnati.

Historia P. Alvari Samedii.

P. Philippus Marinus, ejus Historia Tunchinensis.

Flora P. Michaëlis Boimi.

De Doctrina pulsum apud Sinas in usu.

Annales Sinici. Literæ particularium.

perculosos, ad eos quorum Libris tantoperè profecerant, cognoscendos, tum dubiorum proponendorum causa sese contulisse.

Numerus Librorum à PP. conscriptorum.

Libri itaque, qui anno 1636. lingua Sinica à Patribus conscripti fuerunt, ad 340 partim in Materia Religionis, partim circa Moralem, Naturalem & Mathematicam doctrinam editi numerantur.

Catechistarum institutum.

Etenim cum crescente fidelium multitudine, Patres tanto numero impares, omnibus satisfacere nequirent, hinc salubri sanè consilio prodiit Catechistarum institutum. Sunt autem Catechistæ viri qui jam in Christianæ Legis mysteriis multum exercitati, nec non Spiritus Apostolici fervore, zeloque animarum ardentes aliis viam ad salutem demonstrare norint; nec facile ad istiusmodi muneris gradum admittuntur, nisi virtutis solidæ & sanctioris vitæ specimen jam à multo tempore præbuerint: Horum officium est, circumire vicos & plateas, ut si vel infantes alicubi projectos neglectosve quacunque occasione data, invenerint, sacrâ lymphâ tingant, verbo & exemplo vitæ rudiores ad Veri Dei cognitionem adducant, opuscula Spiritualia non habentibus communicent; dubia occurrentia dissolvant, & hoc pacto Christo lucrifa-

Officium Catechistarum.

cient. Et cum in Ecclesiis nostris Christianæ fidei elementa in magnis tabulis pulchris characteribus exposita, parietibus passim appensa spectentur, Catechistarum est, certo diei tempore, quo Gentilium curiositate allectorum confluxus fieri solet, in Ecclesia expectare; & cupidis inscriptionum veritatem explicare, falsorum Deorum vanitates ostendere; deindè ad ulteriorem instructionem domum invitare; quorum operâ dici vix potest, quantum animarum quotannis lucrum Ecclesiæ Dei accedat, obliganturque quotidie Patribus, qui iis in locis superiores agunt, eorum, quæ eo die præfiterunt, rationem reddere.

Verùm ut modum & rationem videat Lector, quo primò tum nostri, tum Catechistæ mysteria Fidei Gentilibus & Idololâtris proponunt, hinc ex opusculo, quod ipsi Divinæ Legis compendium vocant, principales fidei articulos, de Deo Uno & Vero, de præmio justorum, malorumque pœna conscripto, subjungere visum fuit.

Nota Lector, quod uti lingua Sinica toto ut ajunt cœlo à nostra Latina differt in modo loquendi; ita quoque non miraberis Latinam interpretationem de verbo ad verbum factam ita tortam & inconcinnam esse.

Sino-Latinum

Divinæ Legis compendium.

Sinicè.

Tièn chù ximí xiaó ió yén.

I. Hoè uén, Tièn chu guéi hò? Tui yuè. Tièn chù fì tà, ciè semí Tièn, semí tì, semí xin, semí gin síu uán uú chĩ tá chú çàì yè.

Latinè.

Divinæ Legis compendium.

I. Fortassis quis interrogat, DEUS quid dicitur? Respondet. DEUS non est aliud, nisi Governator omnium rerum, simul etiam omnium rerum magnus Governator & Dominus, qui fecit Cœlum, qui fecit Terram, qui fecit Spiritus, qui fecit homines.

Divinæ Legis compendium, quo primi Neophyti exerceri solent.

Q

Cœlum

2. Tiên, tĩ, gĩa uũ ciên uũ, ùlh beũ yeũ : cẽ tiên tĩ gĩa, uũ chi ciên, pĩ yeũ yẽ có chũ cái y semĩ chi.
3. Kát uán uũ pĩ nẽm cú chimĩ kiát yeũ, sò y chimĩ chĩ chẽ jũ leũ iát famĩ uũ pũ nẽm cú kĩ, pĩ chimĩ uũ cãm ciãm chĩ xeũ ;
4. Cẽ tiên tĩ jĩn uũ ngãn nẽm cú cáo, cáo chĩ chẽ ciẽ sò guẽi tiên chũ iẽ. jò xi chimĩ puẽn cũ, temĩ guẽi xiõ cũ
5. Iẽ cái yeũ tiên tĩ chĩ beũ, kiát yeũ fu mũ sò semĩ ùlh y kĩ guẽi kái hoẽn tuĩ semĩ tiên tĩ jĩn uũ, chẽ tángá y.
6. Hoẽ yuẽ tiên tĩ jĩn uũ kĩ iũe tiên chũ ùlh semĩ cãn uẽn : cũ tiên chũ yeũ xũĩ semĩ hũ? Tũũ yuẽ, tiên chũ nài.
7. Ván uũ chĩ xeũ iuẽn jũ yeũ sò yeũ semĩ ; cẽ fĩ tiên chũ y kái uũ, hoẽ yeũ xĩ chũm jũ cáo mũ nĩaõ xeũ hoẽ yeũ.
8. Xĩ ùlh uũ chũm jũ tiên tĩ xĩ kòe kĩ jĩn chí limĩ hoẽn goẽ tiên chũ uũ xĩ uũ chũm ùlh nẽm xĩ chũm uán uũ chẽ.
9. Vũ tiên chũ cẽ uũ uũ y pĩ jũ yẽ cõ xũ kĩ hoẽ quò chí yẽ kũ cãn kiát yeũ kẽn ùlh semĩ uũ kẽn cõ kiát uũ nài.
10. Chĩ xũ chĩ xeũ, cú uũ tã xẽm sò yeũ semĩ yẽ. Tiên chũ kĩ xĩ uẽn uũ chĩ kẽn tĩ hò yeũ semĩ hũ?
2. Cœlum, terra, homines, (omnesque) res antea nihil erant, & postea fuere : ergo ante Cœlum, terram, homines, resque omnes, antea necessario fuit aliquis Dominus, ut crearet illa.
3. Quia omnes res non possunt ex se fieri, omnes habent id à ex quo ipsæ factæ sunt, vel sui factorem ; sicuti turres & domus non possunt erigi à seipsis, necessario perficiuntur artificis manu.
4. Ergo Cœlum, terra, homines & creaturæ, quomodo possunt à seipsis creari ? auctor rerum illarum igitur est, quem nos nominamus Deum. Si homines seculum nominant *Puẽn cũ*, aliosque similes, & faciunt primum avum (parentem)
5. Etiam isti fuere postquam fuit Cœlum & terra, omnes habuerunt Patrem matremque, à quibus progeniti sunt, & de istis facere Creatorem Cœli & terræ, hominum, rerumque, est magnus error.
6. Dicet quis. Cœlum, terra, homines, resque quandoquidem dependent à Deo in sui creatione, audeo quærere : iste Deus, à quo dependet in sua creatione?
7. Respondetur. Deus est prima rerum radix & principium ; si haberet dependentiam in sui creatione, eo ipso non esset Deus : [Etenim res vel habent principium & finem, sicuti herbæ, arbores, volatilia reptiliaque, vel habent principium & non finem, sicuti Cœlum, terra, Angeli, diaboli, & hominum intellectivæ animæ ; solus Deus est sine principio & fine, & potest dare principium & finem rebus omnibus.
9. Si non esset Deus, non essent aliæ res creatæ. *Exemp. gratia.* Unius arboris flores, fructus, rami, folia & truncus, omnia ex radice generantur, si non sit radix, eo ipso reliqua non erunt ; sed
10. Perveniendo ad arboris radicem, omninò non est alia radix, ex qua nascantur vel procedunt. Deus quandoquidem sit radix & fundamentum rerum omnium, ex qua alia re potest ipse procedere ?

Deus

11. Tiên chù cū sem uán sien cái pĩ
tiên tĩ, hoá sem uú liú chí chū cum
jên heú hoá sem yě nân yě niú nân mím
iá tám.
12. Niú mím ngē uá ciē cū úlh jín uú
fú mù úlh guēi uán mìn chí iuén, cū
kí iú, pù kú sien sō pũ sē kiá yēu.
13. Fú mù sò sem ulh pù mien çào chí
hoái sù y Tiên chù kí xú tiēn tĩ gín
uú chí chù, yēu sem uan uú y
14. Guēi gín uím cē, ngu gín ngái kím
tiēn chu tam gēn chí lí iē, pú ngái
kím, piēn tē tá sú. Pĩ xoām cín sem
cò lh
15. Cū xē chí y chí kiaó chí jō guēi cū
chē pù chí xim fú mù, piē guēi chí pú
hiaó cū lh tē tá cū hoám tiēn.
16. Chù xē gín tá fú mù, lh cò pú
ngái kím chí hū, çà uán uú chí chù kí
mím cē, xī gín chí sú y guēi kiái y
17. Fú gín puen yēu hoēn pē leám tuon
kí pē sú hoái lh sù, kē hoēn chum pú
nēm miē, kái xī xām chí hoēm yēu
sān tem.
18. Híá sēm yuē, sem hoēn ciē çào mǔ
chí hoēn yē cū hoēn fú çào mǔ y cem
lh chām, çào mǔ, pĩ can tuon cū çào.
19. Kí sú siāo miē yēn cham tēm
yuē kiō huēn, ciē kīn xeu chí hoēn
cū hoēn nēm fú kán xeu sem cham
lh yēu sù
11. Deus cum primum res omnes crea-
vit, initio divisit Cœlum à Terra, crea-
vit omnes species rerum, postea creavit
masculum & foeminam; Masculus voca-
tus est Adam,
12. Foemina vocata est Eva, isti nempè
duo homines non habuerunt patrem &
matrem, & sunt primi parentes omnium
populorum, reliqui omnes (uti *Fó kí*
sine exceptione eorum quos faciunt,
immortales omnes habent,
13. Patrem & matrem ex quibus nati
sunt, & non potuerunt evitare, quin
citius aut tardius corrumpentur mo-
rerenturque. Deus quandoquidem est
Cœli, Terræ, hominum, rerumque verus
Dominus, simul etiam creavit omnia,
14. Ut essent ad hominum usum, conse-
quenter nos homines omninò convenit
amare & venerari Deum, non amando
& venerando, statim magnum scelus
committitur. *Exemp. gr. par parentum
producunt filium,*
15. Nutriunt illum, vestiunt, erudiunt,
si filius nescit honorare patrem & ma-
trem, certè dicitur inobediens, & gra-
vissimè peccat, quanto magis cum
16. Deus sit summus hominum parens,
non convenit non amare & revereri il-
lum. Quandoquidem jam declaratum
sit, quod Deus Dominus rerum omnium
facile est explicare res hominum hujus
sæculi.
17. Iste homo naturaliter habet duas par-
tes, animam & corpus, illius corpus
etsi corrumpatur & moriatur, ejus ani-
ma usque in æternum non potest ex-
tingui, etenim in hoc sæculo animæ ha-
bent tres differentias.
18. Ordo infimus dicitur anima vegeta-
tiva, videlicet anima herbarum & arbo-
rum, ista anima adjuvat herbas & arbo-
res ad vivendum & crescendum, herbæ
& ligna præcisæ exsiccantur.
19. Eorum anima sequitur extinguitur-
que. Medius ordo vocatur anima sensi-
tiva, anima videlicet volatiliū & re-
ptiliū, ista anima dat facultatem vola-
tilibus

20. *chì y' lh mú xĩ rĩnì , y kèù pĩ tán
hieúy chì tĩ kiò tũm yàm tán pũ nèm
lũ , chì sũ lh hoèn*

21. [y miè yèn
*xám sèm yuè lĩm hoèn ciè gĩn hoèn yè.
çũ kièn hàn sèm kiò lh hoèn chì nèm,
xĩ y' nèm fũ gĩn sèm chamì. Kiè chì
kiò , lh yèu sũ chì nèm pièn chũm lĩ,
y' y' m uán sũ kũ xĩn sũ sũ lh çũ lĩm,
22. hoèn yũm çũm pũ miè : kũ xĩ kièn
gĩn sũ pá sũ gĩn , pũ pá sũ mèm xeũ,
chè yèu gĩn sũm chì lĩm nèm kiò gĩn sũ
chì héu , xám yèu vĩ sũ.*

23. *Chì hoèn cái kò kiú lh kĩn xeú
hoèn ciũen sãn uũ kò kim nõgò yè. Kĩ
chì gĩn hoèn pũ miè , yèu pũ cò sũ
lũn .*

24. *Hoè lõ táo chì mièu xuè im chì
sèm cièn guèi xèn iũ guèi nõgò kũ hoèn
cò y' sũ hoũ fũ tièn chũ xĩn pũen tĩm
yèn*

25. *Chũ fuèn chũ sò , kũ yè cái xám
lh yèu uán fũ , çĩ sò guèi tièn tamì ,
xám xèn chì sò yè : kũ lh cái biá , lh
yèn.*

26. *Vãn kũ , ciè sò guèi tĩ yò , fã nõgò
chì sò yè ; kũ tièn chũ chì cũm , uũ
xèn pũ xám uũ nõgò pũ fã : gèn hièn
xĩ.*

20. *tilibus & reptilibus vivendi & crescen-
di , simulque facit , ut illa per aures &
oculos audiant & videant , per gustum
& nares gustent & olfaciant , per cætera
corporis membra sentiant dolorem &
pruritus , sed tamen non possunt dis-
currere & ratiocinari ; & dum moriun-
tur , & anima extinguitur.*

21. *Supremus ordo dicitur Intellectiva
anima , videlicet hominis anima. Ista
simul complectitur vegetativæ & sen-
sitivæ duarum animarum facultatem ;
ideò potest dare facultatem homini vi-
vendi & crescendi : simul etiam sentien-
di ; insuper dat illi facultatem discer-
nendi omnem rationem ad discernendas
omnes res , ejus corpus etsi moritur , ta-
men ejus anima perpetuò conservatur
nec extinguitur : Ideò hujus sæculi ho-
mines tantum metuunt mortuos homi-
nes , & non metuunt mortua animalia.
Oritur id ex naturali discursu hominis ,
ut possit advertere post mortem homi-
num : Insuper hominis anima non
mortua*

23. *Permanet , & ideò potest timere ,
anima autem reptilium totaliter dissipa-
tur , nec potest nobis terrorem incutere.
Quandoquidem scimus , hominis ani-
mam non extingui , simul non convenit
credere transmigrationis errorem ; con-
venit scire tempore vitæ facere bonum
& malum ; Hominum animæ singulæ
post mortem eunt ad Dei judicium , ubi
determinatum habent*

25. *Sux mercedis locum , unus locus est
supra , & habet omnem felicitatem , sci-
licet qui dicitur Cœli aula , id est , remu-
nerandi bonos locus ; Secundus locus
est infra , & habet*

26. *Omnem amaritudinem , videlicet
qui dicitur terræ Carcer puniendi ma-
los locus : etenim Dominus est summè
æquus , nihil est boni , quod non remu-
neretur , nihil est mali quod non puniat :
Nihilominus in præsentis sæculo*

Sunt

27. *Yè yèu guéi ngó lh fú quèi ngán
ló; chè guéi xén lh pín, cién cù nán
chè, xè nài tién chù tái kî gín chi sù
gên.*
28. *Héu ciù xén hoén lh xim tién tam
xèu uú kium chi fò ciù ngó hoén lh
chí tí ió, xèu uú kium chi him yè sù
uú*
29. *Tién tam tí ió chi xám fá y páo xí
gín sò guéi chi xén ngó ká pú uám leáo
xén gín, pién y leáo ngó gín, hò*
30. *Tè guéi tién chù chí cùm hú. hoè yuè:
xén ngó chí páo yè yèu hién xí? hó
jú yuè xè lim xén ngó chí páo hién.*
31. *Tái uú xim héu, cè uú gín pú chí xim
héu chí ym, hó y ién tién xám chí yèu
chù; hú cú chám yèu fan y chè*
32. *Yú cãi hò kien nán y chám ká cién, lh
kiái ká héu. xún lí chè móm kié fú chí
kiám, y chéu uú uám lh kúien ká*
33. *Lái yè yó yèu guéi xén chè lh pín cién
xú nán hoè nài yí guéi, xén chí chum
yèu siào quó ngó kú tién chù y xí*
34. *Hién páo chí chí sù héu cè jú cieuín fú
chí yú yúm hiam chám ló y yèu guéi
chè lh fú quèi ngán ló nài yí*
35. *Him ngó chí nú kien yèu ví xén kú
tién chù y xí xám chí kié ká sù héu cè
hién xin yí chí; uú yúm xèu uám*
27. Sunt aliqui qui operantur malè, & sunt divites, honorati, quieti & læti; sunt qui operantur benè, & sunt pauperes, contempti, calamitatibusque oppressi, certum est Deum expectare ejus hominis mortem, &
28. Postea accipere boni animam, & assumere in Cœli aulam, ad fruendum perpetuâ felicitate & accipere mali animam illamque dimittere in terræ Carcerem, ad recipiendum sine fine supplicium. Si concedamus non esse
29. Paradisi & inferni præmia & supplicia, ad remunerandum sæculi homines, qui faciunt bonum vel malum, quomodo non decipiuntur boni? & meliori forte fruuntur mali? & quomodo potest dici
30. Deus summè justus? Dicit aliquis: boni & mali merces estne etiam in præfenti sæculo? quomodo se res habet? Respondetur, Supponamus eos qui recipiunt boni & mali remunerationem, omninò expectant usque post mortem, eo ipso indocti homines ignorabunt eam quæ post mortem est remunerationem, & quomodo probabitur illis supra Cœlum esse Dominum; ideò frequenter qui violant justitiam,
32. Incurrunt in calamitates, pericula, & labores, ut emendent præterita (peccata) & caveant à futuris. Qui obediunt rationi, accipiunt benedictionem descendantem, ut respondeatur illorum præteritis benefactis & stimulentur ad futura. Si quis verò benefaciens sit inops, inhonoratus, plenusque laboribus & calamitatibus, fortè ideò contingit, quia inter bona opera habent modicum quid mali; Ideò Deus cum istis
34. In præsentia illum castigat: post mortem verò, introducit in perfectæ felicitatis locum ad perpetuâ fruendum felicitate. Si qui operantur malè, & tamen sunt divites, honorati & juxta sæculum beati, hoc ideò contingit, quia inter malè operandum mixtum habent quid boni, ideò Deus istis præsentibus felicitatibus illos remunerat: Post mor-

36. Kù y xì gín yò mièn hiá tí yò
xeù uán xù, l' tē xám tiēn tām
hiám van fū piē yáo san kien k' yē yáo.
37. Chì gín tiēn tām chì chù ciē tiēn
chù yē xì gín hiē chú t' gín chì uò,
siēn yáo gín k' uò chì.
38. Chù famì cò jò [chú : hoám uí chì
tiēn chù nēm xám jū uán fò chì sò k'ì
l' jáo hiáo sē tiēn tām chì lú ciē tiēn
chù chì sáo.
39. Yē xì gín pú chì sò yò uám chì lú
cē pú sē chì l' uí chì tiēn tām chì lú
cò chí chì fū k' sán piē
40. Yáo hiēn sò y' chì k' gín sui y' chì
sò yò uám chì lú jò cái kiā hiēn có l' pú
chò hím kiūē pú sē taò.
41. Cē yò xám tiēn tām uán fò chì chù
piē siū hím tiēn chù xim' kiáo chì sú y'.
Hoē yuē
42. Tien chù nài tiēn t' gín [uú chì chù
l' k' táo guēi chim' táo pim' guēi tiēn
tām chì lú. y' tē uēn mām kin' yò cūm
cù tiēn chù xim' kiáo jū.
43. Hò cē cò? tui yuē yò cūm x' m
kiáo chē piē yuē leám y' k' xám cái iū
chim' sin' fum' kim' tiēn chù guēi k' nài
tiēn
44. T' gín uò chì cum' chù l' sem' uán
uò y' iam' ngu' gín chē k' cù cái iū cù
puēn gín chì l' m' hoēn, y' miēn hiá
36. tem autem, deturbat profundissimè ob-
scurum in carcerem, ut perpetuò reci-
pian omnem Amaritudinem. Hujus
sæculi homines si desiderant evitare ut
non descendant in Infernum ad ferenda
omnia tormenta, & ut ascendant in
Cœlum ad fruendum omni felicitate,
omnino necessariæ sunt tres res. Primum
est necessarium, Cognoscere Paradisi
Dominum, nempè Deum. Homines
hujus sæculi ad habitandum in aliena
domo, prius necesse est, ut cognoscant,
ejus domus Dominum, tunc possunt
intrare & morari: Quanto minus ne-
sciens quas Cœli Dominum, poterit a-
scendere & intrare in universæ felicitatis
locum. Secundo necessarium est, scire
iter ad Cœlum, nimirum Dei Legem.
Homines hujus sæculi nescientes ad id
quod tendunt iter, eo ipso non possunt
eò pervenire, & nesciens aliquis in Cœ-
lum iter, poteritne illuc pervenire?
37. est necessarium, Cognoscere Paradisi
Dominum, nempè Deum. Homines
hujus sæculi ad habitandum in aliena
domo, prius necesse est, ut cognoscant,
ejus domus Dominum, tunc possunt
intrare & morari: Quanto minus ne-
sciens quas Cœli Dominum, poterit a-
scendere & intrare in universæ felicitatis
locum. Secundo necessarium est, scire
iter ad Cœlum, nimirum Dei Legem.
Homines hujus sæculi nescientes ad id
quod tendunt iter, eo ipso non possunt
eò pervenire, & nesciens aliquis in Cœ-
lum iter, poteritne illuc pervenire?
38. intrare & morari: Quanto minus ne-
sciens quas Cœli Dominum, poterit a-
scendere & intrare in universæ felicitatis
locum. Secundo necessarium est, scire
iter ad Cœlum, nimirum Dei Legem.
Homines hujus sæculi nescientes ad id
quod tendunt iter, eo ipso non possunt
eò pervenire, & nesciens aliquis in Cœ-
lum iter, poteritne illuc pervenire?
39. Homines hujus sæculi nescientes ad id
quod tendunt iter, eo ipso non possunt
eò pervenire, & nesciens aliquis in Cœ-
lum iter, poteritne illuc pervenire?
40. Tertio omnino necessarium est, in-
cedere per illud quod jam sciunt, quia
homo etsi sciat iter quod ipse desiderat
tendere, si tamen domi otiosus sedeat,
& non exeat ad progrediendum, nullo
modo poterit pervenire.
41. Simili modo qui desiderat ascendere
in paradisum omnis felicitatis locum,
omnino necessarium est, ut faciat Divi-
næ Sanctæ Legis opera. Dicet quis:
Deus est Cœli, Terræ & hominum re-
rumque Dominus, & ejus doctrina,
simulque est ad paradisum iter: Jam
hoc clarè audivi & intellexi: nunc desi-
derio sequi hanc Dei Sancti doctrinam,
quì
42. Deus est Cœli, Terræ & hominum re-
rumque Dominus, & ejus doctrina,
simulque est ad paradisum iter: Jam
hoc clarè audivi & intellexi: nunc desi-
derio sequi hanc Dei Sancti doctrinam,
quì
43. Ergo id potero? Respondetur, Qui
desiderat sequi sanctam Legem, debet
habere duas intentiones: Prima inten-
tio consistit, ut corde perfecto veneretur
Deum, quia ipse est Cœli,
44. Terræ, hominum, rerumque univer-
sali Dominus, & creavit omnia ut nos
nutriret. Secunda consistit in providen-
do propriæ hominis animæ, ut evitetur
descensus.

45. Tĩ iõ xéu uán cù lh' nê̄m xam' tiên tam' hiam' uán fô gên yõ sê cù y' piẽ yáo san' sù k' yẽ yáo hãm tiên chù.

46. Quêi kiài k' lh' yáo sin' tiên chù sù cãm k' san' yáo lim' xim' xù tiẽ c'ien fi.

Tiên Chù xê kiài.

1. Yẽ kin' cãm yẽ tiên chù uán uõ chi xam'.
2. Lh. uí hũ tiên chù xim' mãm y' fá chái xi.
3. San. xéu chen' li chi jẽ.
4. Sù. Hiao kim' fú mù.
5. U. uí xã gín.
6. Lõ. uí hãm ciẽ yn.
7. Ciẽ. uí tẽu táo.
8. Pã. uí vãm chim.
9. Kiẽu. uí yuen tá gín c'.
10. Xê. uí tan' tá gín c'ai uõ.

Yéu xê kiài cãm quẽi lh' chẽ lh' y' : ngái mù tiên chù uán uõ chi xam' iũ fũ ngái gín jũ k'. cù c'ai siẽ tiên chù kiam' iũ , lim' pũ x' cãm xéu xún chẽ xim' tiên tam' xéu fô. niẽ chẽ tó tĩ iũ, kiài hãm y' xam' chũ tuon' tẽ tá leõ lh' jũ iõ cin' chi tiên chù chi táo piẽ yáo s' quan' tiên chù xê y' chũ xũ kiẽ chi kiáo tam' tim' s' lái chuên kiáo siên sem' kiam' kiài ; fam' cò leão ú uí y' , lh' c'ũ uí kò y' yên sù c'ĩ yên.

45. In infernum ad recipiendum omnes amaritudines, & obtineatur ascensus in Cœlum ad fruendum omni felicitate. Qui desiderat hoc obtinere, tria sunt necessaria. Eorum primum est servare Dei præcepta.

46. Secundum est, Debet credere Dei res. Tertium est, Debet recipere S. Baptisma, & lavare præterita peccata.

Dei decem Præcepta.

1. Honorare & venerari unum Deum super omnia.
2. Non nominare Dei Sanctum nomen ad proferendum inane juramentum.
3. Observare festos dies.
4. Obedire & honorare patrem & matrem.
5. Non occidere homines.
6. Non operaberis fornicationem.
7. Non furaberis.
8. Non temerè testificaberis.
9. Non concupisces alterius hominis uxorem.
10. Non concupisces alterius hominis opes & res.

Decem præcepta quæ sunt ad dextram, summatim sumpta reducuntur ad duo tantum : Amare Deum super omnia, & amare homines sicut seipsum. Hoc est quod antiquitus Deus è Cœlo docuit, & præcepit, ut per omnia sæcula honorarentur servarenturque. Obedientes illis ascendunt in paradysum & accipiunt felicitatem. Contrariantes descendunt in infernum, ubi tormentis afficiuntur ; Superiores Articuli tantum modò sunt compendium. Si quis desiderat absolutam habere scientiam Legis Divinæ, necessarium est, ut studiosè incumbat studio omnium Librorum tractantium de vera lege Dei, & ire ad templum Christianorum ad audiendos ex Occidente venientes Legis Magistros, disputantes & explicantes ; tunc poterunt intelligere sine dubitatione, & istud non potest brevibus verbis absolvi.

Videa

Vides itaque Lector, quomodò primò cognitionem Dei Veri & Unius animabus Neophytorum implantare soleant, sine qua frustra ad reliqua fidei nostræ mysteria accedas. Hisce deindè ritè expositis, ad Sacrosanctam Dei Unius Trinitatem exponendam se procingunt, deindè ad Filii Dei, Verbi æterni incarnationem; postea ad Sacramen-

ta in peccatorum remedium ab ipso instituta, & sic de reliquis Fidei articulis à primò usque ad ultimum, exponendis procedunt; Quibus ubi ritè imbuti fuerint, tum primum ad perfectiorem vitæ Christianæ cultum erudiunt. Atque hic est modus Nostrorum Patrum in conversione infidelium observari solitus.

ATHANASII KIRCHERI

C H I N Æ

ILLUSTRATÆ

P A R S III.

DE IDOLOLATRIA

E X

Occidente primum in *Persidem*, *Indiam*,
ac deindè in ultimas Orientis, *Tartariæ*, *Chinæ*,
Japoniæ Regiones successivâ propagatione
introducâta.

P R Æ F A T I O.

Quoties humanarum rerum conditionem paulò altius mecum
expendo, toties verissimum illud Sapientissimi mortalium
pronunciatum, Nihil sub Sole, teste Ecclesiaste, novum
comperio, Eccles. c. I. v. 9. Quid est quod fuit?
Ipsum quod futurum est; Quid est quod factum est? ipsum
quod faciendum est. Certè nihil aliud præteritarum rerum even-
tus fuisse videntur, nisi futurarum quædam veluti proscenia *καὶ ἔκτυπα*.
Gratis itaque perhorrescimus ad præteritorum sæculorum infelices mul-
torum Regnorum, Monarchiarum & Rerumpublicarum sortes &
tragicos exitus, quos moderno tempore præsentis, alio tamen colore fuc-
tos intuemur; Gratis miramur, dum veterum monumenta volventes
cognoscimus, eò Ægyptiorum Græcorumque gentem cæteroquin sapien-
tissimam, cæcitatibus devenisse, ut nihil tam esset vile & abjectum, nihil
tam propudiosum & abominabile, quod Divino Apotheoseos honore non
cõonestarent; Gratis, inquam, hæc miramur, cum majorem adhuc Or-
bis partem, etiam post Salutis humanæ adventum eadem insaniam, iisdem
erroribus laborantem quotidie percipientes indoleamus. Desinamus ita-
que mirari; eadem causa manente, ut Physico more loquar, eundem ef-
fectum prodire necesse est. Inveteratus malorum iisdem semper Orbem
premit machinationibus, Gliscit,

Humana-
rum re-
rum con-
ditio in-
stabilis

Totus
Mundus
Idolola-
tria invo-
lutus.

Dæmonis ira premens, odiis & fraudibus Orbem
Implet, nec damnis hominum exfaturata quiescit.
Nullæ sunt induciæ, pax nulla; ubi nec odii, nec invidiæ modus, aut
R finis

Dæmonis
idem fem-
per in de-
cipiendis
animabus
modus.

Polythæia
Ægyptio-
rum Græ-
corumque
in hunc
usque
diem du-
rat adhuc.

Ζωοδα-
γεία.

finis ullus; hostis Dei superbiâ ascendit semper, crescit malitia, crudelitas invalescit; antiquus scelerum Architectus eadem semper molitur. Nihil inausum fuit, nihil intentatum relinquit, præcipuum omni ætate de eadem pharetra fuit illicium quàm curiosarum, tam superstitionisarum artium, quàm multa tam stulta dæmonum commenta mortalium animos dementantia, quæ omnia Magiæ nomen ambitu suo comprehendit. Nihil præteritis temporibus ab Ægyptiis, eorumque hæredibus Divino unquam honore cultum novimus, quod à Barbaris etiam moderno tempore, illo instigante, non coli videantur. Apud hos in Fotoque, & Chamis, Osiridis & Ifidis in Solem & Lunam transformatorum manifesta reperias vestigia. Videas Bacchos, Veneres, Hercules, Æsculapios, Serapides, Anubides, similiaque Ægyptiorum monstra promiscue passim, etsi sub aliis & aliis nominibus adorari; Molocho per ignem filios immolari, sanguine humano execranda peragi sacrificia; obscœnam illam hominis partem, quam Φάρλον Græci vocant, singulari in honore ac veneratione haberi; omnigenas animantes Deorum loco teneri; verbo, Ægyptiorum exemplo cuncta Idolis repleti invenias, nihil Divinorum mysteriorum in Sacris Voluminibus contineri, quod in contemptum Dei animarumque perniciem Simia Dei diabolus de sanctis venerandisque Prophetarum Oraculis assumptum ad contaminatissima furoris sui scelera, uti olim, ita modò non transfulerit. Videas hinc Serpentis Mosaici in deserto ad periturorum salutem erecti reliquias: Noëmi quoque mundum arcâ conservantis, Eliæ curru igneo translatis intuearis imaginem, aliaque similia quæ in sequentibus dicentur; omnibus proinde veterum mysteriis, ritibus, ac cærimoniis superstitionibusque in novissimarum Gentium religione mentita, veluti in speculo quodam elucescentibus. Hæc itaque cum cognoscerem, ingens continuo animum meum incessit desiderium, conquistis undique diversarum Gentium Idolis, ritibus quoque ac cærimoniis, iis peragi solitis, hinc inde ex Hispanicis, Lusitanicis, Italicis & Gallicis epistolis (quarum magna mihi copia hinc Romæ, utpotè in suprema Curia ex Archivio Societatis JESU suppetebat) collectis comparationem instituendi inter hæc & Veterum Religionem; sperans futurum, ut ex hujusmodi collatione, meis in hoc olim opusculo moliminibus lumen non exiguum accederet, dum ex rituum, cærimoniarum simulachrorumque similitudine & analogia, undè ea profluxerint, investigare difficile non rebar futurum, atque unâ monstrare modum, quo Idololatræ Satânica cæcitate perculsi, ex falsorum Numinum cultu, felicius ad veram Unitus Dei atque Christianæ fidei notitiam adduci queant.

CAPUT

CAPUT I.

De *Sinensium* Idololatria.

Res igitur *Sinarum* Libri Orbis terrarum sectas numerant; sic enim vocant Regnum suum unà cum vicinis adjacentibus locis, alias enim minimè nòrunt.

Tres Sectæ *Sinensium*.

Sectæ 3. triplici hominum statui correspondent.

Prima est *Literatorum*; altera *Scientia*; tertiam *Lançū* vocant. Ex his tribus aliquam *Sinæ* omnes & reliqui populi contermini, qui *Sinarum* characteres habent, profitentur; quales sunt *Japones*, *Coriani*, *Tonchini* & *Cocincinenses* populi, de quibus postea dicemus. Atque tres hæc sectæ primò in omnibus propè

respondent triplici hominum generi, quibus *Ægyptiorum* quondam Regnum constabat, Sacerdotibus videlicet Sapientibus, Hierogrammatistis seu hieroglyphis, & plebeis. *Literatorum* secta *Sinensium* propria, & in hoc Regno antiquissima Rempublicam gubernat, pluribus libris abundat, & supra cæteros laudatur. Authorem seu Principem Philosophorum *Confutium* agnoscunt, non secus ac *Ægyptii* suum illum *Thoyt*, quem Græci *ἑρμῆν* vocant *Τρισημίγισον*; Et quemadmodum *Ægyptii* Sa-

Primæ Sectæ Author *Confutius* Philosophus moralis, *Hermes Sinensium*.

Pagodes Indorum Numen

Pagodes Indorum Numen. Idolum Menipe.

Ff

Unum Numen quod Regem Cœ-

pientes unum Deum, quem *Hemepht* vocant, colebant; ita *Sinenses Literati*

idola juxta *Confutii* dictamina non colunt, sed unum Numen, quod vocant

lorum vocant colunt *Literati*.

R 2

Regem

Trigautius, Expedition. Sin.

Regem Cælorum; de quo sic Trigautius in Expeditione Christiana ad Sinas:

Hinc asserunt Regi Cælorum sacrificandi ejusque colendi munus solum ad Regem spectare; in hunc finem Rex duo habet templa sane magnifica in utraque Regia, Nankinensi, & Pequinenſi; Cælo dicatum est unum, Terræ alterum; in his olim ipse per se litabat, nunc in ejus locum Magistratus gravissimi successere, Cæloque & Terræ (non secus ac Ægyptii Osiridi & Isis) boves & oves magno numero mactant, aliosque multos ritus exhibent. Porro proprium Literarum sanum est ipsius Confutii Philosophorum Sinensium Principis; id ei per leges in qualibet urbe construitur, eo in loco, qui est supra ludum Literarum; id magno sumptu confurgit, & contiguum habet palatium ejus Magistratus, qui primum literarum gradum consecutus præest. In celeberrimo fani loco statua illius visitur plena literis, aut ejus loco nomen cubitalibus literis aureis in pereleganti tabula descriptum, ad ejus latus statuae adstant quorundam ejus discipulorum, quos Sinæ in Divos, sed inferioris ordinis, retulere. In hoc sanum Novilunio ac Plenilunio quolibet conveniunt Magistratus omnes urbani, cum renunciatis Baccalaureis, Magistrum solitis inclinationibus ac genuflexionibus, cereis etiam & suffitu veneraturi. Ad eum ferè modum, quo Ægyptii primo die mensis Thoth suo Deo Mercurio Solennia celebrant. Hujus Dei statuae variæ quoque sunt, aliæ in templis prægrandes, aliæ parvæ, & quæ facili negotio secum circumferunt; cujusmodi unum mihi R. P. Assistentis Portugallie Societatis JESU, Nunnius Mascarenias communicavit, cujus imaginem hinc adjungendam existimavi. Vide Pag. antecedentem.

Secunda Secta Sinarum quid contineat.

Altera Sinarum Secta respondet Philosophis Ægyptiorum, & Siequia, vel Omyto, vulgò Amida appellatur, apud Japones verò Xaca, & Amidabu nuncupatur; de quibus fusiùs cum de Japonum

Idolis agemus. Lex hæc ad Sinas per- venit ab Occasu, portata è Regno cui Threncio, vel Sciuro nomen est, quæ Regna, teste P. Trigautio, uno Indostanis nomine appellantur, inter flumina Indum & Gangem sita. Quam quidem sectam si diligenter discutiamus, ab iis Gymnosophistis, Brachmanibus, Persis, Bactrianis, qui hac Indostanis intercapedine olim continebantur, profectam, in China Colonias posuisse, ex dogmatis eorum facilè patebit. Multitudinem enim Mundorum credit, Metempsychosin, seu animarum in bruta transitum, omnem denique Pythagoræ philosophiam profitetur. P. Martinius in suo Atlante de iis dicit: Xekiao secta est, quam nostri putant primò post Christum in China introductam; Metempsychosin admittit; duplex est, una interna, externa altera: hæc idola colit; animarum transmigrationem dari post mortem in peccatorum pœnam docet; ab omni quod vixit perpetuò abstinet; Ridicula lex, & ab ipsis sequacibus sacrificulis passim explosa, necessaria tamen ab iis judicata, ad rudiorum à vitii abstractionem, & virtutum incitamentum. Interna Metempsychosis præclarè putant Philosophiæ Moralis partem pulcherrimam, dum spectat passionum praværumque affectionum omnimodam vacuitatem atque victoriam, hæc diu obtineatur, animalia prout illorum affectibus fuerunt obnoxii migrare perhibent; post mortem nil præmii, nil pœnæ agnoscit, nisi vacuum, nil in hac vita veri esse vult, nisi prout à nobis apprehenditur, idemque bonum & malum esse respectu diversorum. Trigautius verò hisce subscribit: Multiplices, inquit, cum Democrito & aliis Mundos fabricat; sed maxime animorum transmigrationem è Pythagoræ disciplina videntur mutuati, aliaque permulta commenta huic addidère ad fucum falsitatis. Hæc autem non solum à Philosophis nostris, sed etiam ex Evangelica luce videntur umbram quandam accepisse. Certum enim Triadis modum inducunt, quo tres Deos, in

Idololatria ex India in Chinam & Japonem translata.

Metempsychosin duplex, externa, interna.

Metempsychosin duplex, externa, interna.

Metempsychosin & Mundorum multitud.

in unum deinde Numen coalescere fabulantur. Cujus Epistola quoque Hispanica mentionem faciunt hisce verbis :

„Tuvieron noticia del Euangelio. Por-
 „que en la Provincia de Paquin entre los
 „otros Idolos , que alli tienen , ay una
 „figura del hombre , que tiene tres ca-
 „bezas , y se miran la una à la otra , y
 „dizen los Chinas , que significa aquel-
 „lo , que todos tres non tienen mas de
 „un solo querer y voluntad. Et paulò
 „post : Ay una otra imagen de bulto
 „de una muger , con un Ninno en sus
 „brazos. P. Martinus Martinius in Pro-
 „vincia Fokien imagines varias Christia-
 „næ fidei olim introductæ vestigia se vi-
 „disse recenset , Cruces pervetustas , Bea-
 „tæ Virginis filium suum benedictum
 inter brachia stringentis imagines dete-
 ctas asserit , quæ & etiamnum in Ec-
 clesia nostra spectandæ exhibentur ,
 tum ad confirmandos Neophytorum
 animos , tum ad devotionem concitan-
 dam opportunæ. Verùm hujusmodi
 S. Thomæ Apostoli , aut posteriorum
 Euangelii propagatorum reliquias esse,
 piè credi potest ; Idola verò verosimi-
 lius à Persis , Medis , aliisque Indorum
 Philosophis Ægypti hæredibus , quo-
 rum proprium erat , multiformes sta-
 tuas fabricari , ad effectus unius rei signi-
 ficando , profluxisse , ut paulò post ,
 dum de Japoniis agemus , patefiet. Præ-
 terea abstinentiam ab animalium car-
 nibus cum Pythagoræis sibi indicunt ,
 barbam & cæsariem continuò radunt ,
 in montibus & speluncis contempla-
 tioni vacant , templa eorum plena sunt
 immanibus Idolorum monstris , æreis ,
 marmoreis , ligneis , luteis ; adyta Ægy-
 ptiorum dices.

Tertium profanæ religionis dogma
 Lanzu appellatur , & respondet ple-
 beis , & Magis Ægyptiis , à Philosopho
 quodam , qui eodem cum Confutio tem-
 pore floruit , originem traxit ; eum
 fingunt 80 annis in parentis alvo ge-
 statum , priusquam nasceretur , qua ex

causa Lanzu , id est , Philosophus se-
 nex appellatur. Hoc dogma paradi-
 sum spondet , ex anima & corpore
 constitutis , & in suis templis quorun-
 dam effigies exponunt , quos hac ra-
 tione ad œelos evolasse fabulantur.
 Ad eam rem consequendam exercita-
 tiones quasdam præscribunt , positas
 in vario sedendi ritu , certisque præ-
 cationibus , imò etiam pharmacis , qui-
 bus spondent unà cum suorum Divo-
 rum favore vitam in mortali corpore
 longiorem. Hujus sectæ sacrificu-
 lorum peculiare munus est , Dæmo-
 nes impiis præcationibus exorcizatos
 domibus pellere , idque duobus mo-
 dis tentare solent ; Nam horrenda Dæ-
 monum monstra in flava papyro atra-
 mento delineata , domorum parietibus
 affigenda tradunt , indè tam incondi-
 tis clamoribus domos complent , ut
 ipsa Dæmonia esse videantur. Aliud
 etiam munus sibi arrogat ; nam è sic-
 co Cœlo imbres elicere , aut nimios
 continere , alia quoque privata seu pu-
 blica infortunia se posse avertere pro-
 mittunt.

Atque hæc sunt tria ferè gentilium
 sectarum Capita ; sed neque in his hu-
 mani generis ad decipiendum semper
 prompta calliditas conquiescit , singu-
 li enim fontes labentibus paulatim se-
 culis à fraudum Magistris in tot mæan-
 dros derivati sunt , ut numerari vix
 posse videantur , & ipsa incredibilis pe-
 nè simulachrorum multitudo satis osten-
 dit ; quæ non in fanis tantum , sæpè
 ad aliquod millia , colenda exponunt ,
 sed privatis etiam in ædibus ferè sin-
 gulis loco ad eam rem deputato , in
 foro , vicis , in navigiis , palatiisque
 publicis , hæc unà abominatio penè
 primò se spectandam præbet. In quo
 quidem Ægyptios Idolorum omnige-
 nâ varietate infames imitari videntur.
 Sunt hujus rei tam certa & eviden-
 tia indicia , ut si nihil aliud , certè
 tria potissimum id convincere posse
 videan-

Dæmono-
 latria.

Idolorum
 multitu-
 do.

Typus B.
 Virginis.

Mores Py-
 thagoræo-
 rum in
 China vi-
 gent.

Tertia Se-
 cta Sina-
 rum ple-
 bela.

videantur. Primum est, quod non secus ac *Ægyptii* & *Græci* quosdam universo præsidere credant; his templa mystica condant; hos variis ritibus & cærimoniis *Ægyptiorum* more soleant aut placare iratos, aut faventes attrahere. Secundum argumentum Religionis *Sinicae* ab *Ægyptiis* mutuata, ita manifestum est, ut de eo dubitari nequaquam possit; est autem, quod in hunc diem templa ibi Marti, Veneri, Fortunæ, Paci, Oreadibus, aliisque Diis *Græcis* & *Ægyptiis* communibus dicata reperiantur. Multis id possem ex diversis Lusitanicis & Hispanicis annuis scriptis ostendere, sed erit instar omnium Metropolitanæ Urbis *Nanchini* in *China* Ichnographia non minus elegantè, quàm cum primis ex-

Nanchini
diversorum
Idolorum
cultus.

etè serico Sinico impressa à Patribus nostris, præterlapsis annis è *China* Romam missa, in qua præter alia superba ædificia, ac munimentorum moles, templa quoque Deorum singula singulis certis quæque locis deputata spectantur; videas in hac Delubra Marti, Fortunæ, Paci, Oreadibus & Nymphis, Genio aëris, avium, maris, fluminum, montium urbis præsidi, Draconi maris (quem *Ægyptii* Typhonem vocant) Jovi, Atlanti, aliisque Diis *Græcis* & *Ægyptiis* dicata; quod cum summa cum admiratione percepissem, non potui, quin ad Religionis *Sinensis* cum *Ægyptiaca*, *Græcaque* affinitatem demonstrandam, eam hic summa fide decerptam adjungerem, omittere.

Templa Deorum Chinensium.

Templum Draconis maris; sive Typhonis.	Templum grati animi.	Templum præsidi Sylv. vel Dianæ.
Templum Reginae Cœli, id est, Lunæ dicatum.	Templum planetæ Marti dicatum.	Ara Cœli.
Templum Cœlo dicatum.	Templum Præsidi murorum dicatum.	Ara Terræ seu Cereris.
Templum Dæmonibus & Spiritibus dicatum.	Templum optimæ Paci dicatum.	Ara Dei Pluviæ.
Templum Montibus & fluminibus, id est, Oreadibus & Nereidibus dicatum.	Templum Spiritui Medicinæ Æsculapio vel Apollini dicatum.	Ara Regis avium.

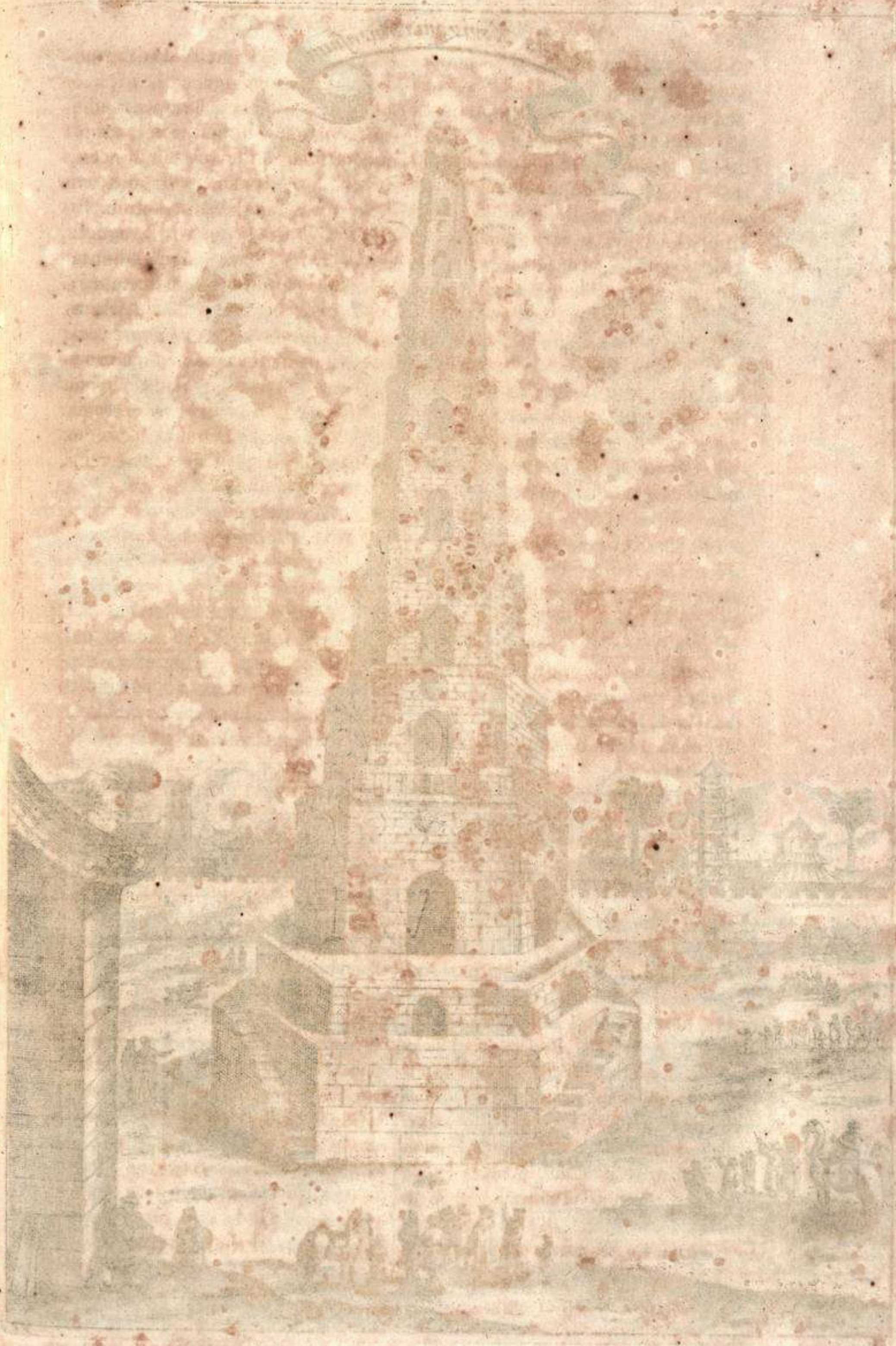
Atque hæc sanè *Græcis* & *Ægyptiis* ita congruunt, ut tota eorum Idololatria in *Chinam* transmigrasse videatur.

Tertium argumentum est, quod præter literas, quibus hieroglyphica *Ægyptiorum* proximè affectant, ut in *Secunda Oedipi parte* ostendimus, ritus & cærimonias easdem penè habeant cum *Ægyptiis*.

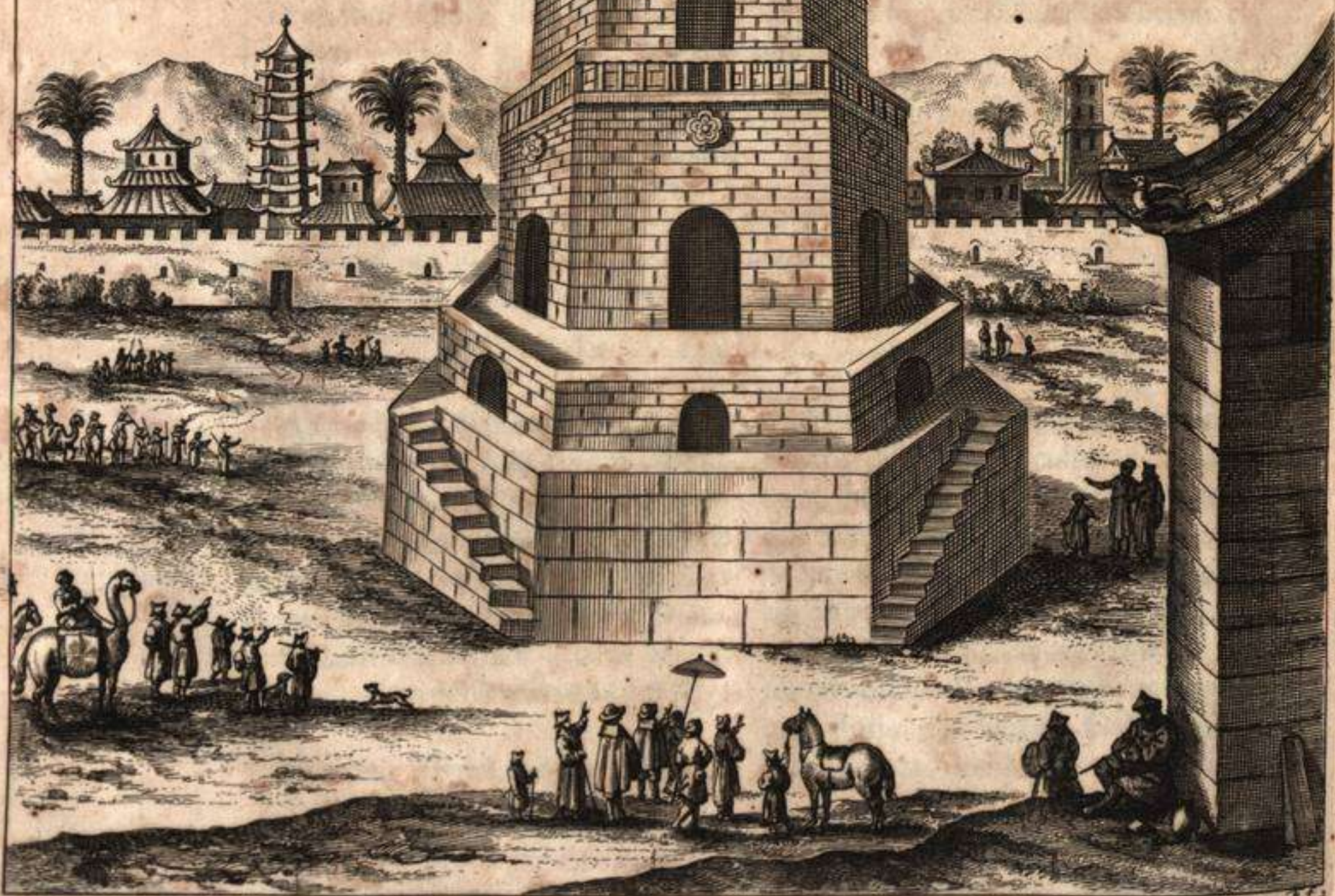
Novimus *Ægyptios* pyramidum figu-

ras semper divino quodam honore prosecutos esse; cujus cultus vestigia in hunc diem in *China* remanent. Pyramides enim, quas *Chines* vocant, in tanto habent honore & veneratione, ut nemo aggredi quippiam audeat, nisi prius certis ritibus hæc placaverit; Testem hujus rei adduco Petrum Jarricum, qui l. 5. Historiar. Indicarum Gallicè editarum, cap. 51. de iis hæc verbis memorat:

Petrus Jarricus.

Turris Novizonia Sinensium

rat : Outre ces idoles de bois il y en a d'autres , qu'ils appellent Chines , faictes en forme de Pyramides ouvrageses , dans lesquelles il y a certaine espece de fourmis blanches , qui ne se montrent pas de hors ; mais ont leur petites loges au dedans , sans qu'on sache de quoy elles se nourrissent : & ruinent les loges , où ont les met , qui sont faictes en forme d'Oratoire. Dont les Gentils sont fort émerveillés. Car ils ont grand' peur de ces Chines ; tellement , que quand ils achettent un esclave , ils l'amenent premièrement devant quelqu'une de ces Pyramides avec un offrande de vin , & autres choses & le luy consacrent , comme entre les mains , prians l'idole , que si l'esclave s'en fuit , il face en sorte que les serpens , lizards & tigres le tuent , & le devorent. Ce que les pauvres esclaves craignent si fort , qu'encor bien qu'ils soient mal traités de leurs Maistres , ils n'osent quasi jamais les quitter & abandonner. Ex quibus manifestè patet Chinenses hæc omnia ab Ægyptiis , Persis aliisque desumpsisse , quos lapidem seu fastigiatum saxum in conum , aut pyramidem adaptatum loco Numinis coluisse , in Oedipo ostensum fuit ; Constat siquidem ex Patrum nostrorum relatione , hujusmodi Novizonias Pyramides nobilissimis lapidibus extructas , passim non in urbibus solum , sed & in altissimis montibus obvias per totum Imperium spectari ; sed audiamus hac de re P. Martinium , qui in suo Atlante eas hoc pacto describit , fol. 57. de Provincia Foquien. *Multa habet edificia non spernenda , fana non pauca ; at turris quæ extra mœnia est , omnia tum splendore , tum operis magnitudine superat , figura octogona est , ab ipso solo in altum novem contignationibus exsurgit , adeoque Novizonia est : perpendiculum illius à vertice ad fundamentum nongentorum est cubitorum , cui debita proportione respondet latitudo ; totus paries exterior ex subtilissima porcellanæ argilla est suis figuris extantibus pictisque ornata : interior variegato*

vestitus est marmore , quæ adeò plana levitaque sunt , ut adinstar tersissimi speculi præsertim dum nigriora sunt , vultum aspicientis reddant ; per scalam helicem , seu cochleam non in ipso turris medio , sed intra duplicatos parietes extructam ascenditur : ex qua ad quamlibet contignationem patet aditus , & inde ad pulcherrima ex sculpto marmore podia , deauratasque ferreas crates , quibus podia turrim totam ambientia , undique armantur ornanturque : Ubique extra turrim ad ipsa podia , maximeque ad summitatem tintinnabula ac campanulæ ita suspensæ sunt , ut à vento agitatae suavem edant concentum : Ultima zona Idolum continet , cui dicata turris est , ex cupro fusili ac deaurato. Circum ipsam turrim vicina aliqua visuntur Idolorum fana , opere planè admirando , quæque molibus illis antiquis Romanorum facile invidiam facere possint. Atque hæc una est ex illis turribus quas superstiosè extrui dixi à Sinis , omnem ab eo fortunam felicitatemque suam pendere ratis , brevibus hanc illic descripsi , quia ipsemet illam conscendi , atque omnia meis oculis diligenter perlustravi , quamvis & illa multo pulchriores sint apud Sinas , ex hac tamen velut ex ungue leonem cætera colliges , cum omnes ut plurimum sibi sint similes , eodemque architecturæ modo ac ordine structæ.

Præterea quemadmodum Ægyptii ^{Dæmonum in statuas compulsi-} Dæmones in statuas compingebant ad responsa danda , certa que templis dedicabant , ita Chineses ; de quibus audi citatum Jarricum citato loco differentem. Il y a pareillement en chaque Royaume un lieu dedié au Diable , là où on luy va faire les plus solennels sacrifices en une petite Isle. On appelle l'Idole ^{Idoli Camassoni descriptio.} Camassono ; & ceux qui passent par là , redoutent fort cet Idole , & de peur qu'il ne mette leurs navires à fond , ils luy offrent , quand ils sont vis à vis de l'Isle , ou duriz (qu'ils jetent en la mer) ou de l'huile , ou d'autre chose qu'ils portent. De Oraculis verò eorum ita Trigautius

l. i.

Pyramidum cultus.

Novizonia Turres.

Descriptio Turris Novizonia.

Trigautius.

l. i. c. 8. expedit: Sinenses nonnulli Demones ipsos consulunt, & familiares, ut vocant, spiritus, apud Sinas non pauci, easque res plus Numinis quàm Demonum fraudis vulgò habere creditur. Sed ad extremum omnes in fraudem inducunt. Eorum Oracula infantum vocibus, aut etiam brutorum excipiuntur; præterita ipsi & absentia more suo evulgant, ut non absimilem vero faciant eam, quâ futura prænunciant falsitatem. Hæc porro omnia cum nostris etiam Ethnicis communia fuisse legimus. Unum est, quod Sinarum proprium dici potest; mos in eligenda area ad ædes privatas & publicas extruendas, aut ad cadavera humanda, eamque aream conferunt cum capite, cauda, pedibus variorum Draconum, quos huic nostro solo substratos vivere fabulantur, à quibus omnem adversam prosperamque fortunam non familiarum solùm, sed urbium, provinciarum, totius Regni credunt dependere. Et ideò in hac veluti recondita scientia verius Dæmonica, multi etiam viri primores occupantur, & proculcum opus est, evocantur; maxime cum publicæ quædam turres, mole sive, aut machine in eum finem extruuntur, ut prospera fortuna accersatur, & infortunia publica exterminentur. Non secus enim atque Astrologi ex inspectis sideribus, ita hi Oreomantæ & Geologi ex montium, quos omnes in toto Imperio numeratos habent, ex fluminum præterea agrorumque situ Regionum fata metiuntur. Et sanè nihil absurdius inveniri posse dicas. Nam ex janua in hanc illamque partem obversa; ex fenestra hac vel illa parte aperiri solita, ex eo quod è regione tectum sit altius, æquè similibus nugis familiæ salutem, opes, honores, omnemque fortunam dependere somniant. His Astrologis, Oreomantis, Geomantis, Auguribus, Conjectoribus, & uno verbo Impositoribus pleni sunt vici, plenæ tabernæ, plena fora. Atque hæc enarrat Trigautius. Quis hinc non alteram Ægypti faciem, qua omnia Auguriis & omnibus expediebantur, videat? Tempus me deficeret, si omnia hæc hinc enarrare vellem. Quarè qui plura hujusmodi scire desiderat, consulat Citatos Au-

Fabula de Draconibus Subterraneis.

Oreomantia usitata apud Sinas.

thores; nos satis esse arbitramur, ex paucis hisce prolatis, magnam sanè ad Ægyptiorum mysteria affinitatem demonstrasse.

His itaque jam propositis, addam hoc loco Schemata nonnulla Sinensis Idolomanias, qua Literati potissimum dementati cernuntur; Ut enim quid altius præ plebe sapere viderentur, Numina sua falsa seu Deastros in tres veluti ordines, Cœlestium, Terrestrium & Infernorum ordines dividere solent. In Cœlestibus Divinæ essentia veluti tres ponunt proprietates, quas sub unius Dei nomine, quam Puffam vocant, colunt; haud secus ac Hebræi essentiam Divinam tribus proprietatibus, quæ sunt כֶּתֶר. הַכְּמָה. בִּינָה id est, Corona, Sapientia, Intelligentia, queis infinitum illud & caliginosum Divinæ essentia pelagus explicant, uti fusè in nostro de Hebræorum Cabala Syntagmate, docuimus. Quos secuti Græci, tres Charites Jovis Throno assistentes finxerunt. Quemadmodum itaque hi, ita & Sinæ harum Deitatum ex supremo in infimum Deorum ordinem influxu regi & gubernari credunt omnia; atque adeò sub obscura, nescio qua allegoria Divinitatis simia Satanas sanctissimam Triadem etsi innumeris involutam fabulis ad in retia sua attrahendos malignitate sibi insita, infelices mortalium animas, in hunc usque diem, exhibere non cessat. Verùm ut Lector luculentius Sathanica inventa cognoscat, hinc Deorum Deorumque ectypa, quæ ex prototypis Sincis, (quæ P. Gruberus ex China non ita pridem allata in Musæo nostro perpetuò conservari voluit) deprompta supponam.

Tres Deitates quas sub unius Puffæ nomine colunt, in superiori loco unà cum duabus pedissequis ponuntur, quas infra Deastrorum Chorus, manibus brachiisque in altum sublatis, veluti fulcire videtur. In medio Deastrum, quem Fe aut Fo, quod Salvatorem significat,

Numina Cœlestia, Terrestria, Subterrestria.

ccu

*Schematismus secundus principa-
lia Sinesum Numina exhi-
bens*

Trigatu-
tius.

Fabula
Dracor-
bus Sul-
terrane

Oreom-
tia usit-
apud Si-
nas.

... quod dicitur in signis,
cei

ceum alterum Jovem augusta facie, & summa majestate fulgentem, ingenti Deorum Dearumque (quos ipsi prischorum sæculorum Heroes à Diis genitos vocant,) turbâ stipatum; cui supponuntur iterum inferiorum Naturæ Regnorum Semideorum Deorumque cætera, qui ad Magni *Fo* seu *Jovis Sinici* jussa exquenda, veluti internuncii quidam insignem cum veneratione promittitudinem exhibere videntur.

Alterum Eclypon adhuc exactius dicta demonstrat, ubi vides, *Fe*, sive *Jovem Sinicum*, eadem qua prius majestate splendidum, armata supra manu Deorum Martiorum, infra Neptuniorum Numinum imperio ejus sese subjicientium stipatum; ex quibus fabulosæ antiquæ gentilitatis vestigia eorum Deorum, quos *Græci* sub nomine Jovis, Martis, Neptuni, Vulcani; *Ægyptii* sub Osiridis, Isis, Hori & Typhonis olim exhibuere, luculenter apparent. Quæ quidem omnia in sequentibus fusius describentur. Sed explicemus jam assumpti argumenti Schematismum.

Dividitur hic Schematismus in tres Ordines, quorum primus continet A, id est, primum Numen, Cœli Dominum, quem & *Fe* aut *Fo* vocant, id est, Salvatorem, majestate venerandum, tectis manibus ad invisibiles ejus in Orbe vires significandas, corona pretiosis lapidibus intertexta ad majestatis augendum decus conspicuum, diademate nostrorum Sanctorum more radiantem; cui à dextris assistit B, celeberrimus ille inter Numina pariter relatus *Confutius*, à sinistris. C. *Lauzu* alter, quem & *Senem* Philosophum vocant, divino apotheoicos honore ornatum, Sinicæ Religionis authorem: quorum scriptis magnum illud Cœli Numen *Fe Sinis* primum innotuit; supra quos alii celebres scriptis Philosophi D. Divinæ illustrationis, uti dicunt, participes ponuntur, quorum illi qui D. signantur libris scri-

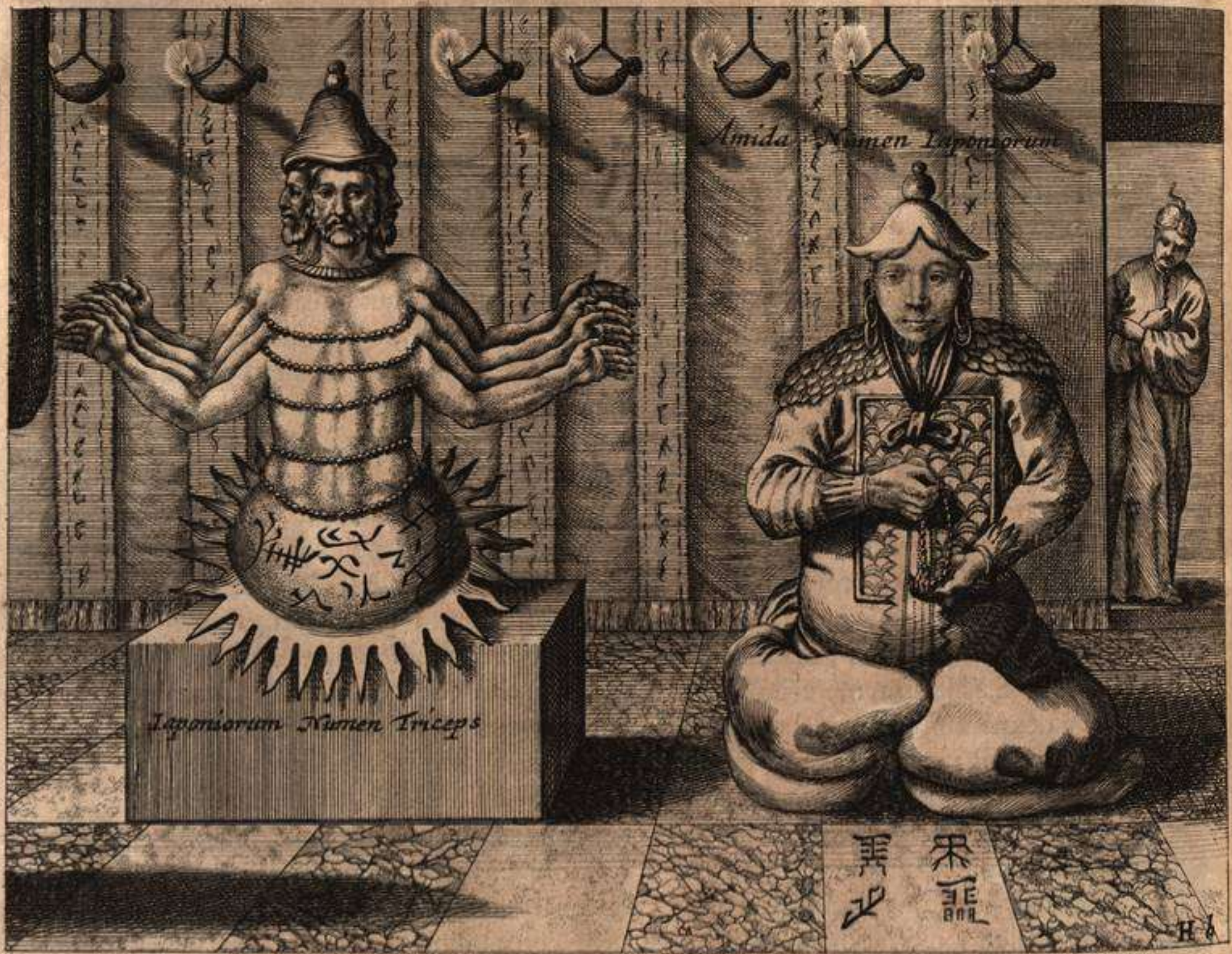
ptisque, E verò magnus *Sinensium* Archistrategus armis quoque defendit, toto Religioni subiecto imperio, quem & miraculoso ex flore partu genitum dicunt. Secundi Ordinis sunt Numina G & H. signata, quorum priores Martia proles, armis Orbem subiectasse dicunt, quorum illi, qui H signantur, Martias leges præscripserunt, quam ob causam inter Numina relati. Tertii Ordinis Numina sunt in infimo Schematismi loco, & sunt Spiritus partim aquatici, partim Vulcanii, quorum omnia quæ in elementari Mundo sunt, administrantur. Atque hæc est *Sinensium* de Deorum principalium administratione sententia; in quibus apertissima latent *Ægyptiacæ* Græcæque Mythologiæ vestigia. Quid enim aliud exhibet supremi Ordinis Numen *Fe*, cum asseclis B & C, quàm Jovem cum Apolline & Mercurio; quid intermedii Ordinis aliud gladiis hastisque, quàm Martem & Bacchum? Inferiores verò I. uti & L. M. igneis vultibus conspicuos signant, quàm Neptunum & Vulcanum, quorum hic ignis subterranei, ille maris dominio potiri fingitur, dicunturque à *Sinis* Spiritus maris, montium, ignis. Videtur autem G G. Martius spiritus prælium minari Neptuniis Vulcaniisque, queis luctam elementorum non ineptè *Græcos* *Ægyptiosque* secuti, juxta Naturæ processum effingunt. Quamvis hæc à *Sinensibus* innumeris fabulis intricata, vix *Græcis* consentiant; Sub Numine *Fe* Draco volans, quem Spiritum aëris & montium dicunt, testudinis scuto tectus, conspicuum se exhibet, quam fabulam à *Brachmanibus* mutuati ajunt, Mundum Draconi seu Serpenti ex testudine nato, uti in sequentibus fusè aperietur, insistere, quæ omnia tot tantisque fabulis differentibus involvunt, ut vix ipsi sese indè extricare queant. Sed de Draconis hujus cultu in sequentibus pluribus.

Japoniorum & Tartarorum Idololatria Sinicæ parallela.

Cum Japonii omnem Religionis suæ Idololatricæ rationem à *Sinensibus* acceperint, non minor inter illos, quam *Sinarum* varietas sectarum est atque differentia; quæ tamen ad duo potissimum capita revocari possunt. Prima eorum est, qui alteram vitam negant, nec præmium, nec punitionem operibus bonis aut malis destinatum credunt; Sed vitam ducunt omninò Epicuræam. Vocatur hæc secta *Xenxus*. *Bonii* hujus sectæ Ministri unà cum suis

Secta Epicuræa.

Idola quædam adorant, quæ *Chamis* appellant; His templa erigunt admodum superba & sumptuosa; per illa jurant in gravibus, quæ se offerunt negotiis; aut cum homagium Regi præstandum. His supplicant variarum rerum oblatione cum ad nocumenta, ac infortunatos rerum eventus vitandos, tum ad victoriam contra hostes impetrandam; verbo, ut præsentis felicitate perfruantur, qui unicus istius sectæ scopus est. Alii, qui animæ immortalitatem, alteramque vitam

Japoniorum Numen Triceps

Amida Numen Japoniorum

Japoniorum Numen Triceps.

Amida Numen Japoniorum.

sectantur, magis in ritibus & cærimoniis ad Pythagoræorum *μετεμψύχωσι* accedunt, quam & plerique *Sinensium* sa-

μετεμψύχωσι Pythagoræa.

pientum stultè sectantur; quorum Idolum adorant nomine *Omyto*, seu vulgò *Amida*, de quo mille fabulas spargunt; quas,

quas, quia ad institutum nostrum nihil faciunt, lubens omitto: Hoc unicum dicam, illos huic Idolo tantum tribuere, ut ad salvandum se nihil aliud requiri credant, nisi frequentem horum verborum repetitionem: NAMU, AMIDA, BUTH, hoc est, *Felix Amida salva nos.* Quæ verba identidem repetunt, rosaria sua, seu coronas è globulis precatoriis confectas gerunt, quas Japonii communes habent cum Christianis, & in Idolorum manibus ferè depinguntur, uti hîc imagine adjuncta vides, quæ imaginem *Amidæ* refert, & *Pussa Sinarum* Deastræ undequaque respondet, ut postea videbitur.

Amida
Numen
Japonio-
rum, Horo
Ægyptio
Numini
respon-
dens.

Verùm nè quicquam meis verbis afferere videar, verba Authorum, ex quibus dicta deprompsi, adjungam; ita enim in Hispanicis relationibus P. Ludovicus Gulmanus de his loquitur.

Ludovicus
Gulman.

Aunque las sectas de Japon son muchas, y muy diferentes, pueden se reducir à dos principios universales. El primero es, de los, que niegan aver otra vida, mas de las que perciben por los sentidos exteriores, ni premio, ni castigo por las buenas o malas obras. Los que professan esta secta, se llaman Xenxus. Todos estos Bonzios y Feligreses adoran a unos idolos, que llaman Chamis, los quales fueron Seniores de Japon, y muy señalados en la guerra. Tienen estos Chamis templos muy ricos y sumptuosos, y por ellos juran en los negocios graves, que se ofrecen. Tambien acuden à pedir les salud, y victoria contra sus enemigos. Entre los que confieffan aver otra vida, ay dos sectas principales, de las quales salieron otras muchas; La prima destas se llama de los Xedoxius, que quiere dezir, hombres del qual cuentan mil patrannas y mentiras, que fue hyo de un Rey de Levante, y tuvo dos hys, y que muerta su muger, hizo por ella, y por todos los, que le adorassen, grande penitencia, de manera, que por salvar se no tuviessen necesidad mas que repetir estas palabras: Namu, Amida, Buth, que quieren dezir, Bienaventurado Amida salva nos: y assi las dicen con grande efficacia y devo-

Idola Cha-
mis.

tion, passando las cuenta de sus rosarios, que por esto traen siempre en los manos. Hæc Gulmannus. Modum autem inter orandum tractandi rosaria, aliaque dicta confirmat Franciscus Belleforestus libro 4. Histor. universal. c. 6. Gallico sermone conscripto his verbis: Les Japonnois (comme aussi en usent les Indiens Orientaux) portent des Paternostres de diverse sorte, ainsi que nous, sur & avec lesquels ils content le nombre de leurs oraisons, plus longues beaucoup que les nostres qu'on nous à commandé de dire, & les disent cent & huit fois, à cause que leurs Docteurs & Bonzes tiennent, qu'il y a autant de sorte de pechez es-quels l'homme se peut souiller, & que contre chasque de ces vices, il faut s'armer d'une de ces prieres. Tous les matins en se levant ils disent neufs paroles, haussans les doigts de la main droiçte, estimans que cela profite pour empêcher, que le Diable ne leur porte nuisance aucune, &c.

Porrò alia quoque secta Japoniorum est, dicta *Foquexus*, à Libro hujus nominis, atque hæc adorat idolum *Xaca* vel *Jaca* dictum, de quo mille commenta quoque spargunt; Cum devotione quinque hæc verba dicere, *Namu, Mio, Foren, Qui, Quio*, sufficere ad beatitudinem consequendam credunt; etsi nemo hæctenùs dictorum verborum, utpote ab *Indis* acceptorum, energiam intellexerit. Discipuli hujus *Xacæ* fuerunt *Cambadagi* & *Cacubao*, quorum utrumque ob excellentiam Divinis honoribus prosequuntur Japonii. *Cambadagi* Dæmonium veriùs quàm homo, si fides relationibus habenda, videtur fuisse; docuit ipse primus ritus adorandi Dæmonem, præterea modum Dæmonem certis verborum incantationibus in corpus cujusvis compingendi, familiaque Dæmonum propria ostendit. Hanc sectam sequitur illa, quam *Samabugi*, hoc est, *Militem montium* appellant; Atque hi proximè æmulantur *Sinensium* ritus in conjurandis Spiritibus & Geniis in statuas, Divinationibus omnis generis sunt

Secta Fo-
queux a-
dorat Xa-
ca.

Cambada-
gi, Cacu-
bao pri-
mus Dæ-
monola-
triam do-
cuit.

Samabu-
gi miles
montium.

Gusman. sunt dediti; solitudinem & asperos montes amant, ac proinde parùm in locis cultis & habitatis spectantur: de quibus ita *Gusmannus*: *Este mismo Bonzo Combadagi tuvo otros dos discipulos, que fueren hermanos de padre y madre, los quales tomaron tambien la doctrina de su Maestro, que fundaron ellos por si otra nueva secta, y peyor que todas las passadas, cuya profession es, ofrecerse de todo puncto al servitio del Demonio, y darse por muy intimos siervos y familiares suyos. Llaman se los que tienen esta secta Jamabugis, que quiere dezir, Soldados de la Sierra, porque los mas dellos viven en unas muy aspras montañas, y pocas vezes los veen en poblado. Otros ay que possan su vida con mil embustes y hechizerias, que usan por el pacto, que tienen con el Demonio, como es descubrir algunos hurtos, dezir por la mano la*

*buena o mala ventura, commo Gitanos, y adivinar algunas cosas futuras. Entre otras cosas que dexaron los fundadores d'esta secta para los que la huviesen de seguir, fue una peregrination, que hazen dos vezes cada anno, para adorar el Demonio en cierto templo, que por ser cosa tan particular y extraordinaria, la pondre aqui, como la conto uno d'estos Bonzios, que la avia andado siete vezes, y despues por la misericordia de Dios nostro Sennor fue Christiano. Hæc Gusmannus. Quæ confirmant *Epistola Lusitanica* anno 1565. è *Japonia & China missæ*, quas consule: extant enim impressæ *Eboræ*. Multa rara omninò & admiranda hoc loco de similibus *Dæmonis* machinationibus adducere possem; sed quia ad institutum nostrum non sunt, ad ea, quæ ad rem nostram faciunt, calamum convertamus.*

Idolum *Pusse* sub alia forma.

Typus Puffæ seu Cybelis aut Ifidis Sinensium.

ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ
ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ
ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ
ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ
ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ
ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ

明

月

Characteres Sacri, quos Sinae a Brachmanib, acceperunt, usq, magna sua Deastræ attributa exprimunt.

Amida
Numen
Japon:
paralle-
lum Har-
pocrati.

Novimus ex *Jamblichō & Clemente Alexandrino Ægyptios* Deum flori lothi insidentem mysticè depinxisse, quam sacram pingendi rationem Gnostici sectati postmodum *Harpocratem* eidem flori lothi variis symbolis instructum representarunt. Videtur hic mos non in *Persiam tantum, Indiamque*, sed & in ultimum Orientem quoque *Chinam & Japonem* penetrasse. Depingunt illi Numen illud suum celebre *Amidam*, vel alio nomine *Fombum* Flori seu Rosæ, aut *Nymphæ* insidentem, magno radiorum fulgore coruscantem, cujus imaginem cum R.P. Assistentis *Portugallie* mihi communicasset, opportunè eam hic adjungendam censui.

Hanc sectam *Jenxiorum Fombum* nominant, quæ longè aliter de hac *Amida* sentit, quàm *Xodoxiorum* secta, de qua paulò ante: dicunt enim esse invisibilem substantiam, separatam ab omni elementorum compositione, ante omnem creaturam existentem, omnium fontem bonorum. Hinc eam mysticè pingunt supra *Nymphæ* florem, veriùs lothi sedentem, ad reconditas hujus virtutes & perfectiones subobscurè insinuandas, quas & habitus, cui involuta cernitur, indicat.

De *Cybele Sinica*, quam *Pussam* vulgò vocant.

Imago seu Idolium *Pussæ* supra florem lothi aquaticæ sedet, manibus mira digitorum contorsione, modestiam singularem unà junctam gravitati præ se fert, è cuius dextro octo brachia, ex sinistro latere totidem prorumpunt, quorum manus singulæ nescio quid mysticum, uti gladios, & quas hellabardas vocant, libros, fructus, plantas, rotam, ornamenta, pyxidem, ampullam gestant; *Bonzii* ejus originem sic describunt: Ante generationes decem, ajunt, tres puellas sive *Nymphas* è Cælo in fluvium lavatum descendisse, quarum nomina erant, *Angela, Changela & Fæcula*; quo tempore supra vestem *Fæcula* in ripa apparuisse demif-

fam, nescio undè allatam *Vesicariam* cum fructu suo corallino (quam ego veriùs *Helioacabum* aut *Lotum aquaticum* puto) quem uti illa conspexit, confestim arripuit & deglutiit; undè factum, ut aliis duabus Cælum repetentibus, hæc ex esu fructus graviora dimissa sit, donec eniteretur filiolum, quem jam ab lactatum, & in exigua insula fluminis positum jussit exspectare educatorem, qui mox illuc piscatum erat venturus, se interim undè venerat, reversuram; ipsa ad cælos abeunte prout dixerat, evenit: educatus quippè à piscatore, in maximum virum evasit, qui postea toti Imperio potitus leges præscripsit, longè lateque dominatus. Hanc fabulam quoque in *Brachmanum* monumentis reperi, quamvis aliis fabularum monstruosis relationibus involutam. Literati, qui nihil altius præ plebe sapere videntur, hanc *Pussam πολυβραχίωνα* nil aliud denotare ajunt, quàm Deorum omnium matrem, quam *Ægyptii* nunc *πολύμασον*, id est, *multiplici uberum serie turgentem*, modò brachiorum multiplicitate *ἰεργγλύφως* descriptam, *Isidem*, *Græci Cybelen* dicunt, undè qui ex *Sinensium* Sapiensibus *πολυθείαν* rident, veteres Sapiens secuti hujus Deastræ *Schemate* nil aliud, quàm beneficæ Naturæ vires, robur, & potentiam in omnia denotare sentiunt; quæ omnia per 16 brachiorum symbola denotantur; Siquidem per sedecim sæcula sub hujus tutela Deastræ *Chinam* in summa pacè, sedecim aurea secula transegisse narrant. Loto autem insidet, quia hæc planta aquis innatans fœcundo humiditatis affluxu perpetuò irrigata humidum rerum omnium principium innuit, quod & plerique sensatioris animi Literati *Sinæ* unà cum priscis *Græcorum* philosophis sentiunt; Naturæ verò moderatricem esse dicunt *Pussam* illam, sive ut melius dicam, *Isidem Sinicam*, aut *Cybelen*, cujus influxu omnia fœcundari conservarique credebatur.

Quid her-
ba Vesica-
ria.

Expositio
Symbolo-
rum *Pussæ*.

Mystica
significa-
tio Numi-
nis supra
florem se-
dentis.

Descri-
ptio *Pussæ*
Cibeles Si-
nensium.
πολυβρα-
χίωνα.

Fabula.

Ludovicus
Froës, epi-
stola.

Quæ omnia confirmantur ex episto-
lis Lusitanicis anno 1565. ex Japonia in
Europam datis, in quarum una Ludovi-
cus Froësita de hac Amida scribit Lusita-
nicè: *Os seus mosteiros sam muito sumptuosos
& tem grandes rendas. Não podem termolhe-
res sopena de os matarem. Amida esta nos
seus templos em hum altar nomeo domesmo
templo. Onulto he de syaon quasi como molher
com orelhas furadas e hũa claridade de rayos,
que ocerca assentado sobre hũa roza de Paò,
que ocercla muito fermoza. Et in alio
loco: Na primeira questaon propòs que os
Jenxus tinhaon haver hum ser invisivel se-
parado da natureza dos quatro elementos,
à que chamavaon por outro Fonrai Come-
Mogui, e que os attributos, que os litra-
dos davaon à este ser invisivel, eraon os
seguintes, convem à saber, que antes deste
Mundo, ceos e terra serem creados o Fom-
bum semper fora enunca tivera principio,
nem havia de ter fim, e que por elle foraon
creadas todas as couzas, que seu ser esta-
va dentro na terra e nos ceos, e fora del-
les, por naon ser limitado à lugar finito que
non governo, e conserva caõ de todas as
couzas, naon padecia movimento algum;
nem tinha cor, nem accidente visivel, por-
onde dos olhos corporais podesse ser visto,
que os homês e todas as criaturas tinhaon,
havia neste Fombum em mais eminente
graon de perfeiçaõ, per ser fonte perenne
de todo o bem. Ex quibus patet, pru-
dentiores è luminis naturalis præscri-
pto multò aliter de Diis suis senti-
re, quàm rudiores. Amidam enim,
quem rudes præter multa figmenta, exi-
mium hominem fuisse asserunt, Doctio-
res fabulas de eo vulgò creditas, exem-
plo Ægyptiorum ad mysticos sensus de-
torquent.*

Prætereà Solem quoque & Lunam
Ægyptiorum aliorumque Orientalium
exemplo adorant, uti ex epistola Lusita-
nica constat. Cren os mais delles em
homês antiquos, os quaes (segunda tenho al-
cançado) eraon homês, que vi veraon como phi-
losophos; muitos destes adoraon o Sol e outros

à Luna. Et confirmantur ex epistola
quadam S. Patris Nostri Francisci Xaverii
anno 1549. quinta Novembris, ad Colle-
gium Coanum data, ubi multa alia quoque
de hujus gentis superstitionibus inve-
nies. Quod si pompas & festivitates, quas
quotannis Diis suis exhibent, cum pom-
pis & solennitatibus Ægyptiis quotannis
peragi solitis comparaveris, easdem om-
ninò paucis exceptis invenies. Videtis
in iis, non secus ac in Komasiis Ægyptio-
rum, teste Clemente, fieri solebat, porten-
tosas Deorum statuas, varia pompa &
ridiculis Bonziorum gestulationibus cir-
cumferri; de quibus ita in epistola qua-
dam Ludovicus Froës. *He costume anti-
quissimo de Fiyenoijama, todos os annos fa-
zerem ali os Bonzos hũa sumptuosissima festa
à este Idolo, decendo de riba todos Bonzos ar-
mados, os qua es tomavaõ as costas sete cadei-
ras muy grandes, que estaõ metidas em sete
templos. Acaba da esta festa de Sacamoto
se fazia logo cà outra no Micão à outro idolo
ou Cami, que se chama Gujon, à mais so-
lenne de todo o Japaon, à que parece que o De-
monio quis contrafazer à fazer de Corpus
Christi, porque ali fazem todos os castellos
danças, jogos, personados, levaon en as mãos,
os idolos. A estes se seguenoito ou des lanternas
de mão, as ilharguas, das quaes vaõ em ro-
ladas com beatilhas, delgadas, e escrito o
nome de seu Pagode e dentro huãs candeas
accezas, & cætera; quis hîc non Isia-
cam pompam describi videt?*

Processione peractâ templa sua in-
grediuntur, in quibus non secus ac in
Ægyptiorum adytis innumeram videas
omniformium Deorum turbam, quo-
rum multi capite bovino, canino, alio-
rumque animalium deformati, formi-
dabile intuentibus præbent spectacu-
lum; alii multis brachiis effigiati, mon-
stris quàm Diis similiores sunt.

Meminit hujus Japonicæ Idololatriæ
Secundum Volumen variarum naviga-
tionum & itinerum Italicè conscripto-
rum fol. 51. *In questa Isola & in altre vicine
tutti i loro idoli sono fatti diversamente, per-
che*

Rerum o-
mnium
sempiter-
num & in-
visibile
princi-
pium cre-
dunt fa-
pientes
Sine.

Lud. Froës.

Dæmon
imitatur
Sacra
Christia-
norum
in Idolo-
latriæ
festis.

Polymor-
phos Nu-
minum
Sinico-
rum Japo-
norum-
que.

che alcuni hanno teste di Bovi, altri di Porci, altri di Cani e di Becchi, & di diverse altre maniere, e vene sono alcuni, ch' hanno un capo e duoi volti, altri trè capi, cioè uno vel luogo debito, gl' altri due supra cada una delle spalle, altri c' hanno quattro mani, alcuni dieci, & altri cento; quelli che ne hanno più, si tiene che habbino più virtù & à quelli fanno maggior riverentia, & quando i Christiani gli dimandono, perche fanno gli suoi Idoli così diversi, rispondono, così nostri padri & predecessori gl' hanno lasciati. Hæc ad verbum ex Marco Paulo Veneto desumpta videntur: nam lib. 3. c. 6. ubi de *Insula Zipangri*, quæ eadem est cum *Japonia*, loquitur, ita scribit: *Colunt Viri Zipangrii varia idola, quorum quædam habent bovis caput, quædam caput porci, & quædam caput canis, & aliorum diversorum animalium; sunt quædam quæ habent quatuor manus, alia viginti, & alia centum; & quod plures habuerit manus, majoris putatur virtutis. Sunt rursus quædam quæ habent quatuor facies in uno capite, & alia tria capita, unum super collum, & alia duo super utrumque humerum. Et cum incolæ interrogantur, undè hanc habeant traditionem, respondere solent, se patres suos in hoc imitari, nec aliud credere debere, quàm quod ab illis acceperunt.*

M. Paulus Venetus.

Ægyptia Numina Sinis familiaria.

Simulacra Ægyptiorum Πολύμορφα.

Ægyptios certè *Osiridem* seu *Solem* bovino capite; *Anubidem* seu *Mercurium* canino; *Pana* Hircino; *Arietino* denique *Ammonem* expressisse, in præcedentibus passim monstratum est; *Serapidis* quoque imaginem atque *Dianæ* tricipitem fuisse, Maro docet:

Tergeminamque Hecaten, tria Virginis ora Dianæ.

Quadrifrons quoque *Jani* frequens apud *Mythologos* fit mentio, sicuti & *Centimani Briarei*; quibus sanè nihil aliud antiqui voluerunt, quàm multiplices *Solis* effectus; ac *Janus* quidem *quadrifrons* plerisque locis informari solitus est ea de causa, quod illi rerum omnium principia, finesque, introitus, exitusque dicati essent; quin & quæ illi templa erigebantur, quadrata specie

Quadrifrons Janus.

fiebant; vel etiam, ut per quatuor illos vultus, quatuor anni partes indicarent, quas *Græci*, *Latinique* *Horas* usitatissimo vocabulo appellarunt; *Centimanus* autem *Briareus* idem quod *Sol* dicitur; Unde *Homerus* *Solem* ἐκάλον χειρῶν nuncupavit, quorum significata cum veluti hieroglyphica quædam interpretentur, non importunum fuerit hîc explicasse. *Interpretes Hesiodi* per *Briareum Vernum* tempus dicitradunt, ob herbarum, florum, & frondium copiam, quam affluenter adèò subministrat. Per *Gygem* verò *Hyemem* & ipsum *Centimanum* ob ea multa, quæ jam dudum collecta congestaque in varios mox usus distribuit, & negotiis quæque suis accommodat. Quod verò *Sol Centimanus* *Homeri* sit, multa & innumerabilia ejus officia, quæ magis aperta cognitaque sunt, quam recensere oporteat, effecerunt; quæ omnia supra de *Pusse Deastræ Sinarum* πολυβραχίων Idolo luculenter patuerunt.

Centimanus Briareus.

Quid per Briareum Græci intellexerint.

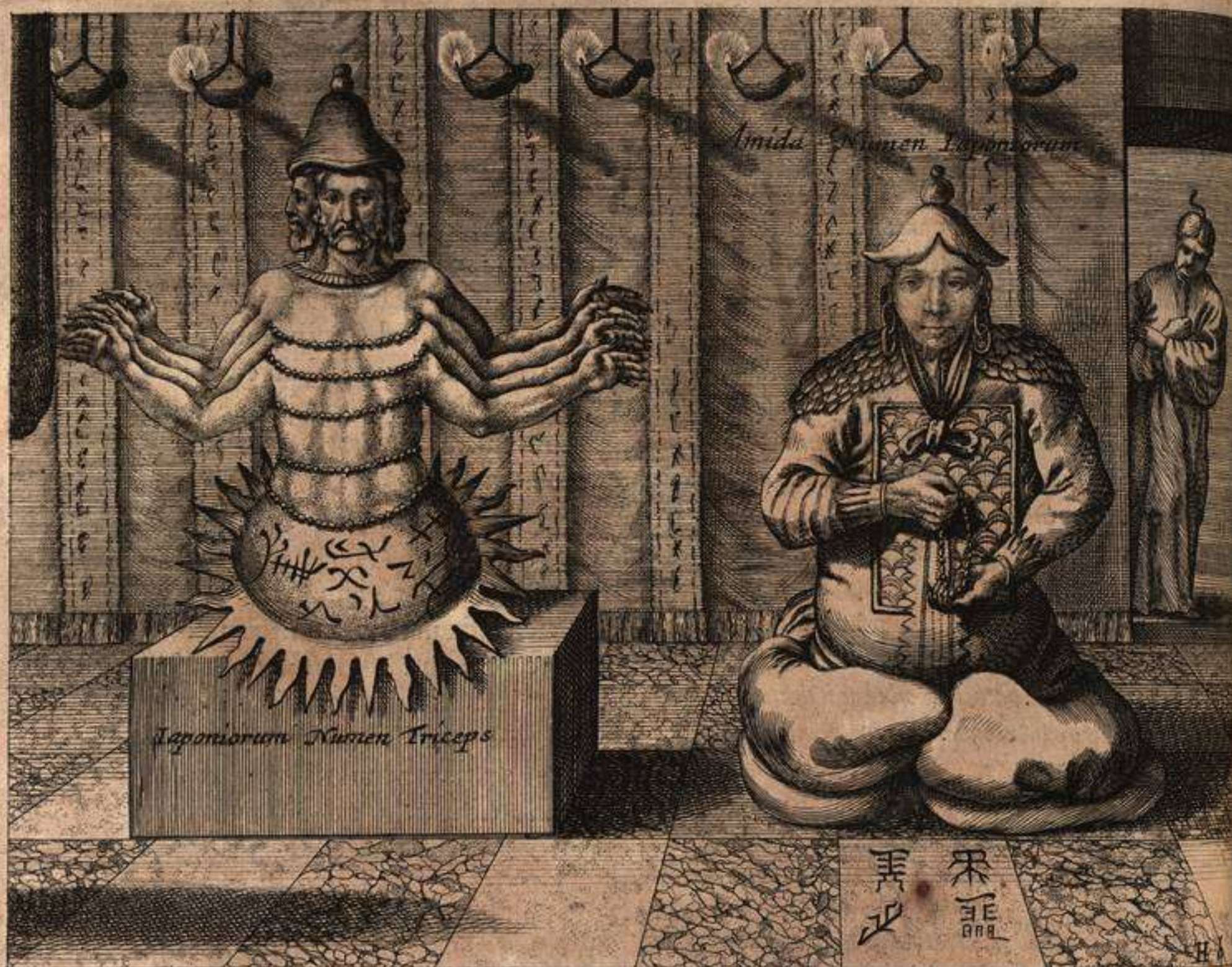
Quæ cum ita sint; annon hunc *Sinæ* & *Japones* varia illa *Idolorum* metamorphosi respexerunt? Certè subscribit hîc *Ludovicus Gusmannus* in historia de *Japonia* l. 5. c. 9. ubi tradit, *Japonios* summo honore venerari solitos statuam quandam tricipitem πολυβραχίωνα, quæ *Japonios* nihil aliud significare dicit, nisi varias istius *Numinis* perfectiones; verba *Hispanica* subjungo. *En uno altar deste templo avia uno idolo muy grande, cubierto de oro, con tres cabezas, y mas de quarenta brazos y manos; dicen que con esto se dan à entender las muchas perfecciones de su Dios; junto à este idolo, havia otros mil y quinientos, tambien dorados, repartidos en nueve ordenes, à manera de choros de Angeles, y sera cada una de la estatura de un hombre. Quis non videt, Diabolum hîc antiquorum superstitiones Christianis mysteriis mixtas æmulatum esse? imaginem ex his unam, quam hîc *Romæ* videre contigit, paulò ante exhibuimus.*

Præterea non πολυμόρφωσιν tantum

Bestiarum cultus.

tum *Ægyptiorum* in Diis effigiandis *Sinas* & *Japomos* æmulatos, sed & bestias quoque vivas *Ægyptiorum* more, veluti pisces, gallinas, cervos, lupos, canes, boves adorasse, post Paulum Marcum Venetum testatur Ludovicus Froës in epistola jam sæpè citata. A primeira he húa alagoa de tiro de espingarda em comprimento,

e largura e são os peixes tantos, que naon tem conto andão huís por cima dos outros, e por ser dedicada à o Pagode, nen húa pessoa he onçada à tirar delle peixe algum, crendo que se o tirarem se tornaraõ leprozos. Os Bonzos naõ com em peixe, porque o tem em sua lei por gravissimo peccado, e matar hum homem, ou furtar, naõ o tem por peccado algum.

Japoniorum Numen Triceps.

Amida Numen Japoniorum.

Japoniorum Numen triceps & Amida.

A terciã he, que ha grande numero de veados nacidade, que são do Pagode, e andão pellas ruas à maneira de cães em Espanha. Nen húa pessoa lhe toca, nem poem maõ, e se alguẽ da pencada em qualquer veado he prezo, e paga porisso grande pena, e se mata matãno pollo tal crime, e perde toda à fazenda, e se por ventura morre o veado em algũa rua, senã ha prova certa, que morreo de doença, a tal rua he destruida, e as fazendas perdidas, e assi viven sogeitos a o demonio, que naõ

somente faz, que o adorem, mas fallos adorar bestas, como em outro Reyno adoraõ lobos e lhes fazem templos e pregaçoẽs; estando algum doente, di zẽmlhe que se con sole que se tornara em lobo, risponde, que naõ tem tanto merecimento, que alcance tanto bem. Verũm hæc de Japoniorum Diis dicta sufficient. In Tartarico Regno Necbal, Pater Gruberus Idola πολυκέφαλα quoque in Fanis exposita se observasse refert, hujus Figuræ sequentis.

Ante-

Pagodes Indorum
Numen

Pagodes Indorum Numen. Idolum Menipe.

Ff

Antequam finem huic Capiti imponerem, in *Relationem* quandam Italicè scriptam incidi, quam *de rebus Chinesibus* Christophorus Burrus non ita pridem fecerat. Occurrerunt in ea *Relatione* multa sanè ad rem nostram facientia; quæ quia ad dicta confirmanda multum conferre possunt, adjungenda existima- vi. Nam præter dogmata quæ cum *Sinensibus* & *Japoniis* communia habent, alia quoque propria & isti genti particu- laria tenent; queis maximè ad *Pythagoræorum* doctrinam accedunt. Credunt illi immortalitatem animæ, *μετεμψύχωσιν*, *παλιγγενεσίαν*, ani- mam Mundi, aliaque *Platonice* & *Pythagorice* philosophiæ propria, præter- eà Mundum credunt ovum quoddam

fuisse, cujus cortice firmamentum, albu- gine æthereum spatium, vitello demum Terra constiterit; machinam quoque Mundi nihil aliud, nisi magnum quod- dam animal esse, sive hominem asserunt, cujus caput Cœlum; oculos, astra; pi- los arbores, plantas, herbas; ossa metalla esse, similiaque, quæ de magno illo animali & megacosmo dicti Philosophi asseruerunt, profitentur. Verùm audia- mus verba ipsius Authoris. *Die de questo Filosofo* cognitione *de la fabrica del Mondo* con due metafore, una fù, che il Mondo era nato da un ovo, ilquale poi talmente si di- latò, che dalla scorza di quello si distesero gli cieli, dalla chiara formossi l'aria, e si spar- sero l'acque & il fuoco; e dal rosso formassi la terra, e tutte l'altre cose terrestri. L'altra

Christopho-
rus Burrus
in sua Re-
latione de
Consin-
cina.

T

meta-

Μετεμψύ-
χωσις Py-
thagorica.

Fabula de
Gygante
magno.

metafora prese egli dal corpo de un certo huomo grandissimo detto da loro Banio, che noi chiamaremmo Microcosmos, dicendo che da questo huomo gigante altissimo, era uscita questa machina del Mondo, stendendosi il teschio ne' cieli, i due occhi in Sole e Luna, la carne la terra, l'ossa i monti, capelli in herbe & arbori, il ventre nel mare; & in tal guisa adattando minutamente con operationi tutti i membri, & compositione del corpo humano, alla fabrica & ornamento di questo mondo, giunge à dire, che da i pedocchi di questo gigante si erano formati gl'altri huomini tutti, che poi disperfero per il Mondo. Iterum cum cæteris vicinis gentibus asserunt, defunctos cibo & potu indigere, undè iis quotidie splendida præparantur convivia. Il terzo che l'anime de defanti hanno bisogno di sustentamento & mantenimento corporale, onde alcune volte frà l'anno, secondo la loro usanza, fanno li figli à padri defonti, i mariti alle moglie, gl'amici à gl'altri amici, spendidi e lauti banchetti, aspettano gran pezzo, che arrivi il defonto convitato, e seda à mensa per mangiare. Quæ omnia supra fusiùs exposita vide. In eodem errore Tartari sunt; Colunt (inquit Paulus Marcus Venetus) pro Deo Numen quoddam ab illis confictum, quod Natagai vocant, putantque illud Deum Terræ, atque gregibus pecorum placant. Hoc numen in maximo honore habent, nec est aliquis, qui in domo sua illi non imaginem dedicaverit. Et quoniam credunt Numini Natagai uxorem esse, & liberos, collocant etiam ipsi juxta penates suos imagunculas quasdam uxoris ac filiorum loco, uxoris quidem simulachrum ad sinistram, & filiorum imagines ante faciem Idoli collocantes. His idolis magnam faciunt reverentiam, præsertim quando vadunt ad prandium, vel ad cœnam, tunc etiam antequam ipsi comedunt, perungunt ora imaginum pinguedine carnis coctæ, & partem prandii, aut cœnæ extra domum in honorem illorum ponentes, credunt eos hinc cibari. Sed nos ad Cocincinenses revertamur, quorum proprium est, Reges sanctitate vitæ illustres divinis honoribus, iis innumera

Natagai
Numen
Tartarorum.

Virorum
illustrum
cultus.

idola dedicando revereri: in ipsa autem Apotheoseos solennitate *Ægyptios* omni ex parte imitantur. Modus Apotheoseos sequitur.

In medio palatii ἀποθεωδύς (extracto magnificentissimo monumento unà cum altari multo & exquisito labore adornato) arcam cadaveri destinatam non minoribus sumptibus apparant, quam in altari dicto collocatam *Onsay* candidis induti vestimentis, variis cærimoniis ac sacrificiis consecrant, vinum, boves, aliaque animalia magno numero offerentes; quibus ritè peractis omnem illam molem unà cum apparatu concremant, solo corpore defuncti sibi reservato, quod sepelire fingentes per duodecim alias sepulturas de una in alteram secretò & cum astu traducunt, ut hac ratione superstitiosa plebs semper de loco sepulturæ dubia maneat & anceps, ac proindè ex hac incertitudine plus erga novum hoc Idolum devotio crescat & veneratio, dum in omnibus iis locis, in quibus ossa condita esse, aut ea inveniri posse suspicantur, ritus & sacrificia cæteris idolis debita perficiunt. Sed audiamus verba Burri: Finiti questi giorni posero fuoco à tutta quella machina, abbrugiando & il palazzo & il tempio con tutti gli addobbi & apparati, solo conservando l'arca con il cadavero; quale fu poi sepelito & transfugato per dodici sepulture da una in un' altra segretamente & di nascosto, acciò restando il popolo dubioso sempre in qual luogo fusse lasciato, con l'intercezza maggiormente crescesse la veneratione del novo idolo, adorandolo in tutti quelli luoghi, netti quali potessero pensare, che si ritrovino quell' ossa. Ita Burrus; In quo quidem *Ægyptios* imitantur, qui ab Iside instructi Osiridi illi suo simili astu Divinitatem acquisivère. De Iside ita Plutarchus: *Osiridis partes omnes dispersas præter pudenda cum invenisset, cupiens incertum esse Viri sepulchrum, ab Ægyptiis autem & singulis hominibus honori haberi, ex aromatibus ac cera singulas eas partes*

Osiridis
Arcanas
Sacra ad-
huc du-
rant in
Indiis.

tes in formam hominis viro similem composuit; convocatis deinde Sacerdotibus, singulis dedit Osiridis imaginem, asserens eis solis corpus illius creditum, atque adjurans, ut nunquam apud sese sepulchrum Osiridis ulli panderent, utque illum in abditis servatum, veluti Deum colerent; qua ex re nunc etiam

quilibet Sacerdos testatur penes se Osiridem sepultum esse. Et cætera quæ sequuntur. Fuit hæc callidi Dæmonis inventio, quæ multum ad irretiendos superstitionum in falso Deorum cultu animos valuit. Sed hæc de Japoniis sufficiant.

Dæmonum fraus.

CAPUT III.

De Indorum Idololatria Sinicæ parallela.

Dividitur India in varias provincias, variasque Insulas adnexas habet, quæ omnes iisdem propè in Deorum cultu cærimoniis utuntur: Nam præter innumeros alios particulares Deos, Solem cum primis adorant & ignem; huic varia per anni decursum festa & solennitates instituunt, in quibus omnibus ita cum Ægyptiis & Persis conveniunt, ut nihil propemodum in ipsorum sacris, quod ab iis non desumpsisse videantur, appareat.

Præter Græcorum Ægyptiorumque imagines adhuc ibi reperiri summâque veneratione coli, quotquot eas regiones peragrârunt, testantur. Præ cæteris autem cultus Apidis in figura Vaccæ, seu Bovis cornuti viget, quem nullis non templis, porticibus ac viis reperias. Retulit mihi Ludovicus Sachinus mercator Avenionensis, in Regno Mogorum eo in loco, ubi collimat cum Bengala, in publica & regia via ingentem Bovem erectum, cujus oculorum cavitatibus duo prægrandes Carbunculi seu Rubini inditi Idolum mirum in modum radiare faciant; retulit quoque neminem iter suum auspiciari, quin prius hoc Idolum vaccinum certis sacrificiis placârit. Marcus Paulus Venetus dictis astipulatur, plerasque enim insulas Bengalæ vicinas hoc improbo Bovis cultu imbutas tradit; verba ejus subjungam: *Sunt habitatores Regni Var omnes idololatræ, multique eorum adorant Bovem, ut rem Sanctam, nec ullum*

occidunt, cum autem bos aliquis moritur, perungunt domos suas adipe ejus. Et de Meliapore urbe S. Thomæ. c. 28. *Cum hi qui boves adorant, ad bellum procedunt, deferunt secum pilos bovis sylvestris, eosque ligant ad crines equorum suorum, quibus insident; pedites verò ad scuta & crines suos pilis illis ligant, credentes se in bello tutos esse ab omni periculo; nam bovem sylvestrem magnæ sanctitatis esse asserunt.* Et Cap. 30. ejusdem Libri: *Laenses boves adorant, & cum magna reverentia perungunt se unguento, quod de ossibus bovinis contritis faciunt.* Deorum quoque Græcorum præter Ægyptios, vestigia extare, ex literis P. Joannis Lopez Soc. JESU Procuratoris Indiarum & Insularum Philippinarum, cum quo & oretenus postmodum de hujusmodi hinc Romæ tractavi, constat: *Seçta Philippinorum, inquit, est idololatria eadem, quæ Romanorum & Græcorum, Jovem aliosque Deos adhuc adorant; nomina dictorum Deorum habent sed in sua lingua: Verbi gratia, Jupiter vocatur Maglente, quasi dicas, fulmina vibrans, à lente, quod fulmen, & mag quod vibrare significat, deducto nomine. Atlas vocatur Tomcon Langit, hoc est, columna Cæli, Langit Cælum, Tomcon columnam significat, & sic de cæteris: habent quoque suos Campos Elysios, quos Calongdan vocant, id est, occasum Solis. Quod manifestum signum est idololatriam Ægyptiorum & Græcorum in ultimum Orientem usque pervenisse; inò luculentiùs id ostendit Philostratus in vita Appollonii.*

Laenses bovem colunt.

Insularum Philippinarum idololatria.

Apidis cultus adhuc viget in Indiis.

Bovis cultus.

M. Paulus Venetus.

Θεῶν ἢ ἀγάλμασιν ἐν τυχεῖν φάσιν. Εἰ μὲν Ἰνδοῖς, ἢ Αἰγυπτοῖς, θαῦμα ἔδει. Τὰ ἢ γὰρ ἀρχαιοτάτα τῶν παρ' Ἑλλήσι, τὸ τὸ Ἀθηναῖς τὸ Πολιάδου, καὶ τὸ Ἀπόλλωνος ἔ Δηλίας, καὶ τὸ Διονύσου, καὶ Ἐμυκλαίας, καὶ ὅποσα ὄδ' ἀρχαῖα. Ταῦτα ἰδρύνει τε Ἰνδοὺς τέττα, καὶ νομίζειν Ἑλληνικῶς ἡδεσι. Φασὶ δ' οἰκεῖν τὰ μέσα τὸ Ἰνδικῆς, καὶ τὸν ὄχθον ὀμφαλον ποιοῦν) ἔ λόφου τέττα. Πῦρ τὸ ἀπ' αὐτῶν ὀργιάζουσιν, ὃ φασὶν ἐκ τῶν ἑλίαι ἀκτίνων αὐτὸ ἔλκεν. Τῆς ἢ τὸν ἡμῶν ἡμέραν ἅπα ἐς μεσημέριαν ἄδουσιν.

Apollo-
nius
Thy-
næus apud
Heroftra-
tum.

Deorum quoque simulachra complura illic se vidisse tradit Apollonius, nihil quoque miratum esse, quod Indorum aut Ægyptiorum Deorum illuc imagines viderit; stupuisse autem, quod eorum, qui ad Græcos antiquissimi habentur, aspexerit simulachra ceu Minerva Poliadis ἔ Apollinis Delii, præterea ἔ Dionysii, ἔ Amyclæi, ἔ aliorum hujusmodi; horum enim singulis Indi statuam posuere, Græcoque ritu usdem sacrificant; Dicunt autem Indiæ medium sese colere, eumque tumulum quasi umbilicum esse, ἔ ab eodem sacrum ignem capiunt, quem sese à Solis radiis accepisse gloriantur, atque ob ejus rei memoriam hymnum jugiter ad meridiem usque decantant.

Brachma-
num in-
stituta.

Brachmanes autem & Gymnosophistas, uti olim, ita in hunc diem Pythagoricam vitam ducere ex Historia Indica Maffæi, aliorumque constat, de quibus & Damis comes Apollonii multis agit apud Philostratum. Dogmata Pythagoræ profitentur, divinationis apud eos præcipuum studium, humi dormiunt, herbis tantum vitant, Solem adorant, ignem Solaribus radiis conceptum summo studio fovent; hunc variis ritibus ἔ precationibus placant; comas nutriunt, Mythram gestant, ἔ Pagodes seu Isiacas statuas, nudis pedibus ambulant, lineis induuntur vestimentis, baculo fulciuntur; Quæ quidem Ægyptiis Sacerdotibus solis competunt. Meminit horum quoque

Nicolaus Contarenus Venetus in Libro, quem de itinere in Indias conscripsit:

Per tutta l'India si adorano gli Idoli (cioè <sup>Contare-
nus, itine-
rario Indi-
co.</sup> Pagodes) alli quali fanno le chiese non dissimili à quelle de Egitto, piene d'immagini omniformi dipinti, e negli giorni delle loro solennità le adornano con fiori ἔ rami, gl' idoli sono fatti ò di oro, ò di argento, ò di pietra, ò di avorio, de quali alcuni sono sessanta piedi di altezza; Il modo come gli sacrificano è molto vario infra di loro, perche alcuni si lavano con acqua chiara, avanti che entrano nel tempio, una volta la mattina, ἔ un'altra à vespere: Altri con legno d' Aloe, ò simili altri odori fanno sacrificio à i loro idoli. Quæ in hunc usque diem in Regno Indostan seu Mogorum constanter à Brachmanis servantur, dum quotidie se in sacro flumine Gange, veluti altero Nilo lavare solent, aquas versus Solem spargere, similibusque cum ceremoniis venerari solent, uti non semel mihi narravit P. Henricus Rhoth. Ex quibus manifesta Ægyptiorum morum rituumque vestigia cernuntur.

Indostan
hodie
adhuc
sectantur
ritus vete-
rum Æ-
gyptiorum.

Non desunt ex Indis, qui Ægyptiorum quorundam Typhonem malignum dæmonem solemnissimo ritu colentium exemplo, & ipsi humani generis hostem Diabolum adorent ac variis hostiis placent; Describit hujusmodi cultum ceremoniasque in eo peragi solitas Ludovicus Barthelema lib. 2. dell' India cap. 2. Verba ejus subjungam: Il Rè di Calicut è gentile, ἔ adora il Diavolo nel modo che intendere. Loro confessano che uno Dio ha creato il cielo e la terra, e tutto il mondo, ἔ è la prima causa di tutte le cose, ἔ dicono, che s'ei volesse giudicare voi ἔ me ἔ il terzo, e'l quarto, che non haveria piacer alcun d'esser Signore, mà ch'egli ha mandato questo mondo à far giustizia, ἔ à chi fa bene, ci li fa bene, ἔ à chi fa male, ei gli fa male. Essi lo chiamano il Deumo, ἔ Dio lo chiamano Tamerani, ἔ questo Deumo il Rè di Calicut lo tiene nella sua Capella in questo modo. La sua <sup>Sacellum
Idoli ro-
gium.</sup> Capella è larga duoi passi per ogni quadro ἔ alto quattro passi, con una porta di legno tutta

Dæmo-
num cul-
tus.

Lud. Bar-
thelema.

Idolum in
Calicut.

inta-

intagliata di Diavoli di rilievo; In mezzo di questa Capella v'è un Diavolo fatto di metallo, qual siede in una sedia pur di metallo; il detto Diavolo tiene una corona fatta à modo del Regno Papale con trè corone, e tiene ancora quattro corone, e quattro denti con una grandissima botca aperta, con naso brutto, & occhi terribilissimi, & che guardan crudelmente, & le mani sono incurvate à modo d' un uncino; gli piedi à modo d' un gallo, di modo che à vederlo è una cosa molto spaventosa. Intorno alla detta Capella le sue pitture sono tutte Diavole, & per ogni quadro d' essa u' è uno Satanas posto à sedere in una sedia, laquale è posta in una fiamma del fuoco, nel quale stà una gran quantità d' anime lunghe mezzo dito & uno dito della mano. Il detto Satanas con la mano dritta tiene una anima in bocca mangiandola, & con l'altra mano ne piglia una altra dalla banda di sotto; ogni mattina gli Brachmani, cioè Sacerdoti vanno à lavar il detto idolo tutto quanto con acqua odorifera, e poi lo perfumano, e come l' hanno perfumato, l' adorano, & alcuna volta frà la settimana gli fanno sacrificii in questo modo. Hanno una certa tavoletta fatta & ornata in modo di uno Altare, alta da terra trè palmi, larga quattro, e lunga cinque, laqual tavola è molto bene ornata di rose, fiori, & altre gentilezze odorifere: sopra la quale mettono sangue di gallo, & carboni accesi in uno vase d' argento con molti profumi di sopra. Hanno poi un thuribulo, con quale incensano intorno al detto altare, & una campanella d' argento, laquale sonano molto spesso. Tengono in mano un coltello d' argento, col quale hanno amazzato il gallo, & quello intingono nel sangue, & lo mettono alcuna volta sopra il fuoco, & alcuna volta lo pigliano & fanno alcuni atti, come colui chi vuole givocare di scrimia, & finalmente abbrugiano tutto quel sangue, stando continuamente candele di cera accese; Il Sacerdote chi vuole fare il sacrificio, si mette alle braccia, alle mani, & a piedi, alcuni manigli d' argento gli quali fanno grandissimo rumore, come sonaglie, & porta al collo un pentacolo, &

Cerimonia Idolo Demoniaco exhibitæ.

quando hà fornito di fare il Sacrificio, piglia tutte due le mani piene di grano, e si parte dall' altar, & va al indietro sempre guardando all' altare, infino che arrivi appresso à un certo arbore, & getta quel grano per sopra la testa alto tanto, quanto può sopra del arbore, poi ritorna & lieva ogni cosa dell' altare. Atque hæcenus Ludovicus Barthema.

Præ cæteris verò ignem tanquam ^{Ignis cultus.} sacrum animal adorant, huic filios immolant, in hunc seipfos conjicientes concremant, hoc factò venerationem erga eum monstrantes: Quem quidem cultum aliundè non didicerunt, quàm à Persis, eorumque vicinis Chaldeis; aservabant ipsi, ut suprà dictum est, in ædiculis pluribus veluti perennem, & veluti oraculum interrogabant de futuris. Cujus meminit Benjaminus in itinerario his verbis:

לפני הכמה של בית תפלתם
עמק גדול ומדליקין כל ימי
עולם שם אש גדולה וקודאין
אותה אלהותא ומעבירין
כה כניהם וגם משלין בתוה
האש

Benjaminus in suo itinerario.

Ante aram Sacram ædium est ingens fovea, in qua continuatis seculis ardet ignis maximus, quem appellant divinitatem, per eum traducunt filios suos, mortuos verò prorsus illuc injiciunt. Pergit Rabbinus & commemorat admirandam stultæ gentis devotionem, quod qui sanctitatis affectent opinionem, se vivos in hunc ignem præcipitent, & magno spectantium applausu voluntariam sustineant mortem, quod me illius peregrini admonet in Luciano, qui ut aliis ludos exhiberet, sibi cruciatus fecit in Olympica panegyri seipsum spontè comburendo, saltem ut nominis famam pararet. Pergit postea Benjaminus:

Sunt inter illos de Magnatibus terræ, qui ^{Seipfos in Sacrificium offerunt Idolatras.} devovent semetipsos in vita, ut comburantur igni; cumque id suis familiaribus & propinquis

quis denunciant: *Eccè votum feci spontaneum, ut in filiam in ignem vivus; respondent omnes & acclamant illi: O te felicem & beatum! quando autem appropinquat dies executionis, parant ei convivium lautum, ipse verò vehitur caballo, si dives est, vel si pauperior, pedes incedit, usque ad marginem fossæ; ibi dum præceps ruit in flammam, omnes cognati ejus letantur, tympana pulsantes & agentes choream, donec totus conflagret. Ut verò cognoscas, quænam illa persuasio tam efficax esse possit, ut vitam sic prodigere velint, imò gaudeant cruciari, percipe ulterius insignem Diaboli actum, qua ratione tanta crudelitate hominibus illudat:*

Appetente tertia die, veniunt bini Sacerdotes de primoribus in ades combusti, & dicunt hæredibus ejus: Parate domum; nam hodiè accedet vos Pater vester, ut præcipiat vobis, quid faciendum sit; accersitis ergò ex urbe testibus, apparet Satanæ illius habitu. Tunc uxor & liberi sciscitantur; Ecquomodo habeat in altero seculo? Respondet, veni quidem ad socios meos, sed illi me noluerunt recipere prius quàm solverim universa debita familiaribus æquè atque amicis; partitur itaque opes suas hæredibus, jubens dissolvere quicquid ille debeat aliis, & exigere vicissim, quod illi debeant sibi. Has expensas consignant advocati testes, ut ille abeat viam suam; deinceps non cernunt eum ullatenus. Tali mendacissima fascinatione, quam edunt magici Sacerdotes, confirmantur illi, ut dicant, simile quid non contingere in universa terra. Hæc Benjaminus, quæ omnia à Paulo Marco Veneto, quomodò Benjaminus ea refert, tradita Persarum ritibus omninò consentiunt. Et in India quam Indostan vocant, in hunc usque diem barbaros hosce ritus perseverare, mihi sæpè supramemorati Patres ex Mogorum Regno huc Romam Procuratores de mulieribus ad defunctorum maritorum amorem contestandum seipsas Vulcano consecrantibus retulerunt, qui quo tempore Agræ metropoli Mogorum morabantur, hujusmodi barbaras solennitates summâ admiratione

Indostani igne se concremant.

spectarunt. Sed quia res digna fuit, quæ in considerationem profundæ harum gentium cæcitate veniat, paucis impiam & plenam inhumanitatis consuetudinem exponam.

Mos est in India, cæterisque adjacentibus Regnis, ut nonnullæ uxores post maritorum obitum sive ob ulterioris vitæ fastidium, sive ad immortalitatis sibi nomen comparandum, sive etiam ea de causa, quod maritorum absentiam sustinere amplius nesciæ, spe melioris vitæ percitæ, eò se perventuras credant, ubi inter Deorum relatæ cœtus, unâ cum marito perennibus perfruantur deliciis, sese vivas concremant. Erat anno 1661.

Agræ fœmina non nobilitate duntaxat, sed etiam divitiarum opulentiâ affluens; hæc post mariti obitum, statim advocatis Brachmanum sacrificulis suam ad vitam mariti amore Vulcano consecrandam, intentionem aperuit, quæ de animi generositate & fortitudine laudata, nihil morata, quod mente conceperat, in executionem deduxit. Uti sequitur:

Constituta itaque die solennitatis ipsa pretiosissimis, quas habebat, auro, argento, nec non omni pretiosorum lapidum genere, ex bysso intextis vestibus induta, equum candidum non absimili ornamentorum apparatu onustum conscendit, cui quicquid rarum pretiosumque possidebat catenatim adnexum spectabatur: Ipsa verò plenum gaudii vultum præ se ferens, & veluti summo triumpho decorata, brachiis nunc elevatis, nunc depressis, jam in omnem partem agitatis, manu dextra cymbalum, altera pomum gestans, miros & inusitados gestus internæ lætitiæ indices, queis brevi se marito unitum iri sperabat, exercebat. Festivus hosce, seu potius ferales plausus augebat ingens circumfusæ multitudinis Sacrificulorum præficarumque, quâ utrinque stipabatur, turba, quæ unâ cum triumphatrice, ridiculâ gesticulatione, nec non insolitâ corporis contorsione, inconditis vocibus identidem illud

Historia mira.

Nobilis fœminæ ad voluntariam concremationem pompa.

Triumphus ferælis.

lud solitum illis epiphonema decantabat: *Ram Ram saltæ. Ram Ram saltæ.* Id est, *Deus Ram salva nos.* Atque hoc fanatico triumpho per celebriores urbis plateas circumvecta, tandem loco ubi pyra diversis lignorum pretiosorum aromatun- que generibus instructa erat, sistitur. Hæc vixdum equum descenderat, cum ecce inter confusas sacrificulorum voces, quibus ad spontaneum martyrii tormentum fortiter constanterque sustinendum animabatur, tympanorumque strepitus pyræ apicem conscendit, ubi veluti in triumphali throno residens, more solito suas peragebat gesticulationes; Interim Sacrificuli ignem ex omni parte, materiæ ex aridissimis pretiosorum lignorum viminumque prius nobili resina perlitorum fascibus compactæ suggerebant.

Atque hoc pacto inter jubilos & im-
mensos vociferantium strepitus fumo
obsepta atque tandem igne quoque unà
cum omnibus ornamentis in cinerem re-
ducta, infelicem animam non campis
Elysiis, sed æternis cruciatibus destina-
tam efflabat.

Hunc eundem morem inter *Tartaros*
vigere, apud *Marcum Paulum Venetum* le-
gimus: Imperatore enim mortuo unà
se cum cadavere Regio igni tradunt,
quotquot aut Regem amaverunt, aut
ab eodem insignibus beneficiis fuerunt
affecti, ea spe demeritati, credunt futu-
rum, ut in altera vita Domino suo, uti
prius fideliter denuò serviant. Atque
sæpe contingit ut ad 30 millia hominum
tali opinione dementata, inter exequias
Regis, pereant.

*Tartaro-
rum stul-
titia.*

CAPUT IV.

*De Brachmanum institutis, & quomodo per Brachmanes Super-
stitio Ægyptiorum, quæve occasione in Persiam, Indiam,
& ultimum Orientis Sinarum Japoniorumque Re-
gnum, successu temporis propagata fuerit.*

Constat ex *Herodoto, Plinio, Dio-
doro, Pausania, Plutarcho, cæteris-
que Historicis*, post *Cambyſis*
Regis *Persarum* in *Ægyptum* irruptionem
(quæ regnante *Numa Pompilio Secun-
do Romanorum Rege* contigit) totam
pænè *Ægyptiorum* sapientiam, quæ jam
à mille & amplius annis constiterat, in
ultimam ruinam unà cum *Nilotico* Re-
gno abiisse; ubi sacra *Deorum* simula-
chra in pulverem contusa, everſæ vastæ
obeliscorum moles, *Apin* maximum
Ægyptiorum Numen, sive *Bovem* sacrum
in septo quodam enutrirī solitum ab
ipso *Cambyſe* occisum, omnem *Sacer-
dotum Hieromantumque* turbam par-
tim trucidatam, partim hieroglyphicis
monumentis omnibus igne consumptis,
in exilium actam fuisse: *Sacerdotes* ita-
que & *Hieromantæ* in peregrinas terra-

rum oras profugi, cum terrestrium itine-
rum semitæ, hostium refertæ catervis,
haud tutum præberent transitum, per *Si-
num Arabicum Ægypto* conterminum, iter
tentantes tandem in *Indiam*, quam hodiè
Indostan dicunt, penetraverint; quò &
Hermetem, Bacchum & Osiridem olim
penetrasse cum ex suis monumentis, &
unà ex vetustis ibidem civitatum ab iis
conditarum reliquiis comperirent, ibi-
dem leges *Hieromanticas* undequaque
propagasse, cultumque *Deorum* in *Æ-
gypto* per *Cambysem* abolitum, in hoc
veluti remoto Orbis loco renovasse, ex
præcedentibus sat superque ostensum
fuit. Qui *Deorum* cultus adeò tenaci-
ter simplicioribus mentibus inhæsit, ut
nullo unquam ævo eradicari potuerit;
Nam uti olim, ita & in hunc usque
diem *Apidis* sive *Vacæ* cultus adeò in-
crebuit,

*Ægyptii
Sacerdo-
tes patria
extorres
per Sinum
Arabicum
in Indiam
transmi-
grant.*

*Vacæ
cultus.*

*Ægyptus
à Camby-
se subacta.*

crebuit, ut nemo in futuro seculo salutem se consecuturum credat, qui moriturus caudâ vaccæ non ad extremum usque halitum, manibus apprehensâ decesserit; prætereà Metempsychosin sive transmigrationem animarum, de animali in animal, ab *Ægyptiis* primùm Mundo divulgatam, *Herostrato* teste, in *vita Apollonii* adeò certam sibi esse persuaserunt, ut *Brachmanes* ea de causa nullum animal vivens cujuscunque tandem generis & speciei sit, nec quæ à vivis procedunt, uti sunt, lac, caseus, butyrum, ova in cibum assumunt, veriti ne fortè magni alicujus Herois aut Numinis unà cum nutrimento animam deglutiant, ita ut hujusmodi propudiosa superstitione non solum per universas *Indiæ* Regiones longè latèque propagata fuerit, sed & *Camboiam*, *Tunchinum*, *Laum*, *Concincinam*, quin universam *Chinam Japoniamque* unà cum innumerabili Deorum Dearumque fanatica turba invaserit. Sed jam ad paulò fusiùs superstitionum in ultimum Orientem ex *India* introductarum origines scrutandas, nos accingamus.

Abstinencia Pythagorica.

Origo superstitionis propagata.

Xaca novæ Idolatriæ primus in India fundator.

Fabula de Elephante albo.

Primus fuit totius superstitionis faber & architectus, sceleratissimus *Brachman*, qui imbutus Pythagoricis disciplinis, ibidem sparsis, non contentus, superstitiones superstitionibus addidit eo numero, ut vix sit, qui eas non dicam enarrare, sed ne calamo quidem sufficienter describere queat. Fuit hic ille toto Oriente impostor celeberrimus, quem *Indi Rama*, *Sinæ Xè Kian*, *Japones Xaca*, *Tunchinenses Chiaga* vocant; natum fertur hoc exitiale monstrum primò in *Mediæ Indiæ* loco, quem uti *Sinenses* narrant, *Tien Truc Gnoc* vocant, monstruoso prorsus partu; ajunt enim matrem ejus in somno elephantem album, ex ore primum deindè per latus sinistrum emergentem vidisse; Unde fabula de Elephante albo tanti pretii apud Reges *Sian*, *Lai*, *Tunchini*, *Chinæ* orta, tantum potuit apud Reges, ut ne Regnum

quidem tantum, quantum Elephantis candidi munus æstimare videantur, seque perbeatos reputent, si quandoque Cœlesti munere illis hujusmodi bellua offeratur. Sed de hujus Elephantis apothefi in sequentibus plura. Natus itaque *Xaca*, primum quod perpetrasse dicitur, facinus fuit, occidisse matrem, deindè manu in cœlum extensâ, alterâ in terram demissâ clamasse fertur, præter se alium sanctum neque in Cœlo, neque in Terra existere, deinde dum in occultiorum montis altissimi secessum se retrahit, ibidem ferunt execrandam illam *Idolomaniam* magistro Satanâ instituisse, quâ postea totum Orientem pestiferis suis dogmatis infecit. Scribunt *Annales Sinici*, in eodem Natali solo mox ac ex eremo recessit, Divino, veriùs dicam Satanico spiritu plenum, sibi ad 80 millia discipulorum aggregasse, ex quibus tamen non nisi 500 primùm, deindè ex his 100, ac tandem iterum ex his decem, tanquam ad execranda sua dogmata disseminanda aptiores, veluti intimos scelerum suorum consiliarios & asseclas selegisse, & ut dogmata in controversiam à nemine revocarentur, moriturus in testamento reliquit, ut in libris suis hoc Pythagoricum poneretur epiphonema, *αὐτὸς ἔφα*, sive quod idem est, sic libri nos docent, quibus infallibilem absurdissimarum fabularum veritatem, in dubium revocare nefas esse innuebat, quàm autem horrenda, quàm execranda suis in libris reliquerit, non placita, sed scelera, non doctrinas, sed abominationes, non historias, sed putidissimas fabulas, is legat, qui volet *Librum*, quem de *Brachmanum Theologia* P. Robertus Nobilis Societatis JESU, Missionis Madurensis in *India Malabarica* fundator, nec non linguæ & *Brachmanicæ* genealogiæ consultissimus, summâ sanè eruditione, nec minori cum animarum tot errorum labyrinthis involutarum fructu conscripsit. De hoc memorant maleferiati *Brachmanum* Scriptores,

Xaca 80 millia discipulorum.

P. Robertus Nobilis Romanus.

Octuagies
millies Xa-
ca trans-
migravit.

res, *Xacan* octuaginta mille transmigrations in omnis generis animalia sustinuisse, quarum ultima fuerit in Elephantum candidum, quam *Lo han hoe Laenses*, & *Tranluan*, id est, *Rotam* vocant; putant enim animas ex uno in aliud animal veluti rotatione quadam per sex poenas transmutari, donec tandem sexta rotatione peracta, in statum omnis mutationis expertem Deorum consortio aggregentur, *Pagodes* facti.

Metem-
psycho-
seos alia
sententia.

Alii strictius Pythagoricæ Metamorphoseos leges sectantur, ita ut transmutatio animarum juxta virtutum vitiorumque merita aut demerita, in animalia vitiis virtutibusque $\kappa\tau\iota\omega\ \alpha\upsilon\alpha\lambda\omicron\gamma\iota\alpha\upsilon$ correspondentia transformetur; hoc pacto dicunt, Tyrannos in Tygrigrides, in lupos proditores, in porcos luxuriosos, gulosos in canes; contra in oves mansuetos, Reges in Elephantes &c. fuisse transmutatos: Quas metamorphoses tanto numero adducunt, tot ac tam ridiculis inconcinnisque fabulis contextas, ut in Ovidiana Metamorphosi nil tam exoticum, nil tam stolidum ac vesanum, quod illi Heroibus suis $\mu\epsilon\lambda\epsilon\psi\chi\alpha\rho\delta\iota\sigma\iota\varsigma$ non attribuant; & quemadmodum unda undam trudens in innumerabilia tandem fluctuum divergit volumina, ita metempsychotica superstitio tantam post se traxit anilium deliramentorum multitudinem, ut ea inter animalia, quadrupedia, volatilia, natabilia atque insecta contineri nescia, vegetabilis quoque naturæ regnum invaserit; undè nata propudiosa illa $\delta\epsilon\upsilon\delta\omicron\sigma\mu\epsilon\lambda\epsilon\mu\psi\chi\omega\sigma\iota\varsigma$, quâ non in animalia duntaxat, sed & in plantas, Ovidianæ *Daphnes* exemplo transmutari dicantur; quibus tanquam rationali homine indignis, omissis, unum tantum hic adjungam, quod anno 1632, in *Concincina* accidisse refert in suo de expeditione Japonica libro P. *Philippus Marinus*. Ceciderat ventorum impetu in terram ingentis magnitudinis arbor, 80

$\Delta\iota\delta\omicron\sigma\mu\epsilon\lambda\epsilon\mu\psi\chi\omega\sigma\iota\varsigma$

cubitorum longitudinem habens, tanti ponderis, ut centeni homines eam loco dimovere nequirent, quæ adjurata dixisse fertur: Se Capitaneum Chinesem fuisse, & centenis annis jam dilapsis, tandem in hunc truncum fuisse transmutatum; venisse autem ad intemandum *Concincinæ* bellum; cum verò non esset, qui aut arborem resecare nosset, fuisse ibidem relictum Solis imbriumque injuriis expositum, ea spe fretum, futurum, ut nulla elementorum vis contra duritiem soliditatemque corticis, quâ veluti lorica quadam muniebatur, prævalere posset; quæ seu fabula, seu Dæmonica illusio tantum in animis gentilium potuit, ut dum arbores comperiunt magnitudine eximias, illi scutellam orizæ portione refertam, radicibus apponere soleant, veriti ne diuturno jejuniō animæ Heroum in illis viventes tandem deficient, tum stolidi quadam eorum commiseratione perculsi, tum ob umbræ quoque gratissimæ, subter quam æstivo Solis ardore se recipiunt, ob receptum beneficium gratitudinis debitum hoc pacto persolventes.

Fabula
ridicula.

Qui verò sublimius, (melius insanius) philosophari videntur, dicunt, hominem intellectu in id quod concipit, objectum transmutari realiter, ita ut cessante operatione nulla homini vita supersit; quod non de intellectu tantummodo & voluntate, sed & de potentia cognoscitiva, appetitiva & phantastica intelligunt. Addunt, ubi homo tantum intellectu profecerit, ut quasi extaticus & in immobilem stupiditatem redactus videri possit, tum tandem is summum id, quod desiderari potest, ultimam videlicet felicitatem consecutus dici possit, atque inter Numina relatum *Pagodem* effici; unde similes *Pagodes* etsi nec videre, nec audire, nec ullius alterius ministerio, utpote ex materialibus rebus fabricata, fungi videantur, audiunt tamen, uti ajunt, videntque suo modo; Numine videlicet, velut extasi quadam & raptu

Sanior
philoso-
phandi
ratio, sed
ridicula.

Quando
in Pago-
des con-
vertantur.

Mirum de
Metem-
psychosi
exem-
plum.

in illis absorpto. Atque hoc pacto illi fat ridiculo ratiocinio vitam Idolorum Pagodumque contra eos, qui eos impugnant, tueri solent. Addam hoc loco aliud quoddam hujus phanaticæ opinionis de Metempsychosi *Sinarum* specimen, quod in *vita B. Odorici Ord. Minorum S. Francisci*, apud *P. Bollandum in magno illo Vita Sanctorum Opere tom. 1. Jan. 15. c. 4.* legitur. Nam cum dictus Odoricus *Camsanam* Sinensis Regni urbem transiret, a quodam *Sina* ad contuendum insolitum inauditumque omnibus seculis spectaculum vocaretur, benignæ invitantis humanitati annuit; Itaque introductus in Monasterium quorundam Religiosorum, quod *Bonziorum* ego Cœnobium fuisse interpretor, ubi nonnemo ex dictis Religiosis duas ingentes sportas omni cibariorum genere onustas in viridarium quoddam Cœnobio junctum transportari jussit; in quo & mons erat amœnis arboribus confitus; Hoc itaque viridarium unâ cum Odorico ingressus *Bonzius* campanulam quandam quam secum portare solebat, insonare cœpit; & ecce mox ingens diversorum animalium caterva, ex monte festino gradu, id est, Feles, Canes, Simiæ, Capræ, Porci, & similia alia monstruosæ formæ complura, ad ter millena, sese Nutritoris conspectui stiterunt. Quibus ille cibos

pro cujusque natura porrigebat; prandioque brutali finito; ad campanulæ sonitum mox singula sese ad interiora montis latibula recepere. Hic Odoricus stupore attonitus, indica, inquit, mihi Frater, quænam sint & quidnam sibi velint, brutorum hujusmodi adeò ad obedientiæ signum promptorum congregatio? Respondit *Bonzius*, Istæ sunt Nobilium virorum animæ, quas nos hic amore Dei pascimus; resumit Odoricus; Et quomodo hæc bruta animæ dici possunt; cum animæ humanæ omnis corporeæ molis expertes sint. Respondit alter, In hæc quæ vides bruta ingressæ sunt animæ defunctorum omnis ætatis & conditionis hominum, & quantò quispiam sublimioris fuerit dignitatis, tantò nobilior quoque animal, quod inanimat, sortitus est: contra tantò vilior, quantò vilioris conditionis fuerit. Quamque quidem superstitionum mentium cœcitatem Odoricus, magno argumentorum pondere convellere conatus fuit; sed frustra; cum nemo esset, qui à stulta hac Diabolici dogmatis persuasione, dimoveri posset. Ego sanè hæc non animalia, sed Dæmones in hujusmodi bruta transformatos, ad miseris hominibus illudendum, eorumque animos infatuandos, verius crediderim.

CAPUT V.

De ridicula Brachmanum Religione circa hominum originem.

Xaca cum
Mercurio
Trismegisto
confundunt.

Brachmanes originem suam, Scriptores *Indi*, duxisse dicunt ex *Cechian*, sive *Xaca*, de cujus origine in præcedente Capite egimus, quem & iidem appellant cum Arabibus *Hormoz*, eumque cum Hermete Trismegisto, alii cum Pythagora ob dogmatum similitudinem immerita comparatione confundunt; Nam doctrina, quam tradidit, tam horrendis fabularum monstris, tam fœdis inconnexa-

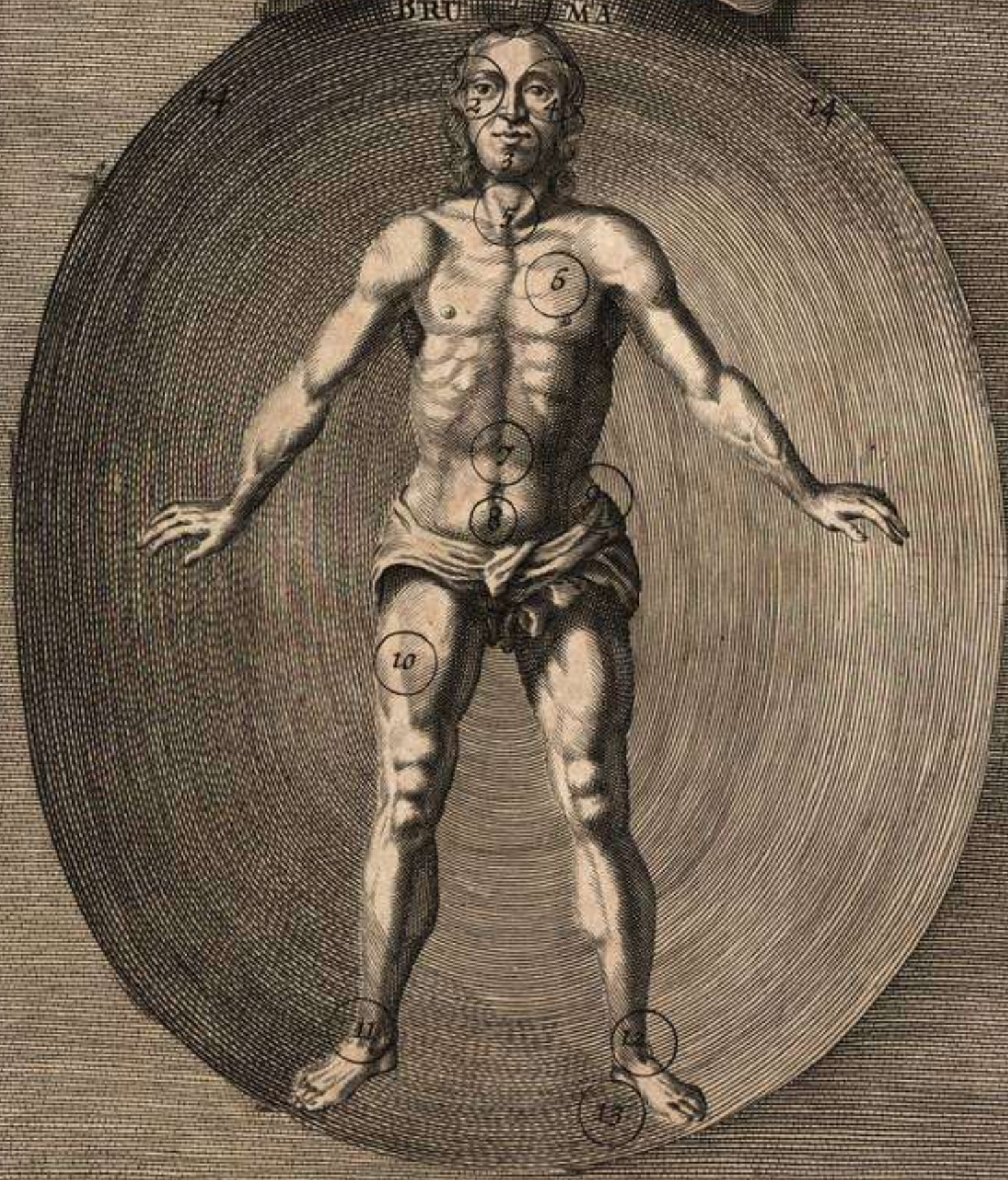
rum rerum commentis apud eos confusa legitur, ut in varias classes divisi, vel ipsimet stolidæ doctrinæ sectatores, quid sentire, quid credere debeant, nesciant. Sed subnectamus nonnulla de Mundi creatione dogmata, quæ uti ab illis inter articulos fidei, ita à sapientibus fanaticorum nugamentorum numero meritò adscribuntur.

Dii *Brachmanum* summa stoliditate ficti, sunt: *Bruma*, *Vesne*, *Butzen*, & hi

Brachmanum
Dii.

*Fabulosa Brachmanum Narratio
de 14 Mundorum genesi: ex Bruma
peracta, ex Autographo depromta.*

BRUMA

33 Millio-
nes Dei-
tatum.
Bruma
magnum
Numen
hominum
ex mem-
bris suis
diversis
diverso-
rum geni-
tor.

hi sunt præcipui, quibus subordinantur 33 milliones Deitatum, quarum caput dicunt esse *Dimenderen*, *Feltan* & *Bruma*, ex hoc tanquam nobiliori omne hominum genus prodiisse narrant, ex totidem Mundis, membris humani corporis correspondentibus: Mundum *Primum* Supercoelestem ex cerebro; *Secundum* ex oculis; *Tertium* ex ore; *Quartum* ex sinistra auricula; *Quintum* ex palato & lingua; *Sextum* ex corde; *Septimum* ex ventre; *Octavum* ex verendis; *Nonum* ex coxa sinistra; *Decimum* ex genibus; *Undecimum* ex calcaneo; *Duodecimum* ex digitis pedis dextri; *Decimumtertium* ex planta pedis sinistri; *Decimumquartum* ex ambiente eum æthere prodiisse fabulantur: è quibus Mundis pro partium humani corporis conditione nati sunt homines intellectu & sapientia conspici; secundo Prudentes in actionibus; tertio Eloquentes & facundi; 4. Astuti & callidi; 5. Gulosi & commestationibus dediti; 6. Magnifici & splendidi, liberales; 7. Sordidi & obscœnis moribus præditi; 8. Luxuriosi & carnalibus voluptatibus dediti; 9. Laboriosi, Artifices & Agricultores. 10. Hortulani, Rustici. 11. Vilibus operibus destinati, quos *pareas* vocant. 12. Homicidæ, latrones, fures. 13. Oppressores pauperum. 14. Homines peculiari dote in omni genere rerum præditi. Atque hoc pacto describunt magnum illum *Brumam* tot Mundorum hominumque diversissimorum genitorem; quæ stolidissima gens adeo strictè ad literam intelligit, ut eum in suis fanis uti sequitur depictum servant, & cum hominem aspexerint, ex ejus physionomia eum ex tali & tali *Brumæ* Mundo natum esse, certa se notitia determinare posse sibi persuadeant; sed nondum sat ineptiarum; siquidem in Mundo ponunt septem maria; *Primum* Aqueum; *Secundum* Lacteum; *Tertium* Ex coagulo lactis; *Quartum* Butyraceum; *Quintum* Sallinum; *Sextum* Saccareum; *Septimum* Vinosum. In Aqueo ponunt quinque Para-

7. Maria.
1. Aqueum
2. Lacteum.
3. E coagulo lactis.
4. Butyraceum.
5. Sallinum.
6. Saccareum.
7. Vinosum.

ditos: In Lacteo Religiosos & Sacrificulos, quos *Jogues* vocant, quæ gloria *Siven* dicitur. In tertio, quam gloriam *Divenderen* dicunt, voluptatibus corporeis deditos; In quarto quæ est gloria *Brumæ* felicitis fortis; In quinto quæ est gloria *Visnu*, misericordes; In sexto, quæ gloria *Cailasan* dicitur Eleemosynarios; In septimo, quæ gloria *Vajacandam* dicitur, omni bono affluentes.

In omnibus, præter primum, corporearum voluptatum abundantiam, juxta analogiam liquorum, ex quibus constant, admittunt. Dixi præter primum, quia uti illud prorsus intellectualli luce pollet, ita quoque dicunt, in eo primum voluptatis gradum esse, gratiam Dei supremi, cum quo per eandem unum & idem efficiantur, & consistere dicunt in Harmonica quadam proportionem, quæ anima Deo miscetur, & *θεομορφωσις* dicitur, quam doctrinam passim ab *Ægyptiis* hausisse, tametsi infinitis superstitionibus contaminatam, haud vero absimile ei videri potest, si quæ de *θεομορφώσῃ* *Ægyptiorum* in nostro *Oedipo* exposuimus, quæque ex *Saracenis* aut *Mahometanis* (quo in eorundem *Cabala* nil septem hujusmodi Mundis voluptuariis tritius est,) adducta, ritè inter se contulerit.

7 Mundi voluptatum apud *Mahomedanos*.

Præterea quod *Cabala Saracenorum* de globo Terræ in cornu bovis firmata, *Brachmanes* de Serpente *χιλιακεφάλω*, id est, mille Capitibus monstruoso dicunt; & quoniam Serpentem seu hydram hanc phantasticam sustinendo globo Terræ insufficientem videbant, octo illi Elephantes, quorum robore sustineatur, supposuerunt; quia verò nec hi sine sustentamento & substerniculo subsistere poterant, illis immensæ aquaticæ testudinis dorsum, supra quod firmarentur, substituerunt, quæ in infinito mari natans totam hanc monstrorum congeriem sustineat.

Cabala Saracenorum ex *Brachmanum* disciplina desumpta.

Fabula.

Alii de Mundi Origine sic sentiunt, placito sanè cæteris non minus ridiculo;

Araneus
est origo
Mundi a-
pud Brach-
manes.

Araneum fingunt esse primam rerum causam, qui ex ventre suo continua filorum evolutione elementa primum, deinde Cælorum globos efformarit, opusque suum continua assidentia gubernet, usque ad Mundi interitum, quem causari dicunt; ex filorum mundanorum, quos evolverat, intra se retractione, undè rerum omnium evanescencia. Quæ ideò hoc loco apponenda

dux, ut nos cæcæ gentilitatis dogmatis adeò absurdis & inconcinnis, quibus humanum ingenium magis absone concipere non posset, cognitis, DEO Opt: Max: & Christo Servatori nostro debitas persolveremus gratias, quod nos è tantis tenebris creptos, infallibili veritatis suæ luce, præ innumeris aliis, misericorditer imbuere non sit dignatus.

CAPUT VI.

De alia fabulosa doctrina Brachmanum, & est, de decem Incarnationibus Dei, quas Gentiles Indiani extra & intra Gangem credunt.

Apollo-
nius Thya-
næus.

Brachmanas, quos & Gymnosophistas vocant, olim Astrologia & magicis artibus celebres fuisse ex *Herostrato in vita Apollonii Thyaneæ* patet, quorum fama permotus & ipse susceptis magnorum itinerum ambagibus tandem eorum addiscendorum dogmatum causa per *Persidem* in *Indiam* usque contendit; Regem *Jarcham* sapientiâ conspicuum adiit; ubi & septem Planetarum sigillis, magnæ, ut ipse putabat, virtutis in lapidibus pretiosis incis, donatus; Satanica dogmata, quibus ipse jam dudum imbutus favebat, satis deprædicare non cessat; quorum quidem instituta si cum modernis compares, haud absimilia esse reperies. Sunt autem duæ classes *Brachmanum*; primæ sunt ii qui sapientes dici volunt, & civilem vitam sectantur; alii *Jogues* vocantur, & in solitudinibus priscorum *Gymnosophistarum* more nudi sunt, divinationibus cæterisque magicis artibus deditissimi; vitam quidem, si externam attendas, austeram & laboribus plenam, sed revera internam sub affectata hypocrii omnibus sceleribus refertam ducunt.

Varie
Brach-
manum
Sectæ.

Non satis itaque fuit callidissimo Satanæ, perversis hujusmodi dogmatis

priscorum gentilium propriis, mortaliū animas solitis sibi artibus dementare, sed & sacra profanis ad majorem Divini Numinis atque Evangelicæ Legis contemptum, miscere ausus, adeò simpliciores Paganorum animos Satanico *Brachmanum* ministerio infecit, ut Divini Verbi Incarnatio in putidissimas fabulas traducta, atque absurdissimis *Metempsychoscos* commentis mixta, successu temporum partim produceret tam absurditate celebrem, quam fabulosa narratione monstruosum, cujusmodi sunt decem Dei Incarnationes, quas præter complura hujus farinae figmenta mihi hic *Romæ* communicavit jam sæpè laudatus P. Henricus Roth Augustanus Patriæ, Mogoricæ Missionis indefessus operarius, qui uti *Brachmanicæ* linguæ est peritissimus, ita quoque ex ipsorum arcanioribus libris præcipua extraxit dogmata, ea intentione, ut nostris inter *Brachmanes* versantibus modum, quo tantas absurditates facilius confutare possent, traderet. Verum quia res consideratione haud indigna mihi visa fuit, hic brevem eorundem enarrationem, ipsis supradicti Patris Rothii verbis subjungendam censeo.

10. Incar-
nationes
Dei.

Decem

Decem fabulosæ Incarnationes Dei,
Quas credunt Gentiles Indiani
 extra & intra Gangem, ex inter-
 pretatione P. Henrici Roth.

De se-
 cundæ
 Perso-
 næ SS.
 Triadis
 Incar-
 natione
 Brach-
 manum
 senten-
 tia.

» Universim dicunt, secundam perso-
 » nam ex Trinitate novies jam incarna-
 » tam fuisse, & adhuc semel incarnatum iri.
 » Personæ Trinitatis apud illos sunt:
 » *Brahma, Bexno, Mahex*. Has dicunt esse
 » unum quid in natura, quam vocant vari-
 » riis nominibus: V. gr. *Achar* (immobilis)
 » *Paramanand* (quietus) *Paramexuar* (su-
 » premus Dominus) *On* (Ens) & aliis sex-
 » centis nominibus, quæ Entis illius attri-
 » buta insinuant.

Fides
 Brach-
 manum
 absur-
 dissima.

» Tres supradictas personas dupliciter
 » explicant: Primum *Brahma* dicunt esse
 » naturam seu essentiam illius Entis Supre-
 » mi sive Dei: *Bexno* dicunt esse ejusdem
 » appetitum concupiscibilem, *Mahex* verò
 » appetitum irascibilem. Secundum *Brah-
 » ma* est Inexistens omnibus rebus. *Bexno*
 » Conservator rerum. *Mahex* destructor
 » (hinc fingunt mortem & corruptionem
 » esse servos hujus.) Tandem in compen-
 » dio dicunt, totam rerum universitatem
 » consistere in *Samext* & *Beaxt*, id est, in
 » *Universali* & *Particulari*. Universale di-
 » cunt esse Naturam illam Entis Supremi
 » in se. Particulare est Natura illa jam per
 » particulas divisa in rerum varietate.

» Undè deducunt, nullam esse nec ge-
 » nericam, nec specificam distinctionem
 » in rebus creatis, sed omnia esse unum
 » idemque Ens, seu naturam universalem
 » individuatam per particulas, quarum
 » unaquæque assumit vel figuram homi-
 » nis, vel lapidis, vel arboris.

» Materiam his particulis divinis super-
 » vestitam dicunt nihil aliud esse, quam
 » deceptionem; unde eandem naturam
 » divinam vocant *Ram*, id est, *Ludentem*.

» Deum vel potius naturam illam In-
 » carnatam explicant sic: Particula scili-
 » cet major assumit, seu vestit se materia
 » (quam dicunt componi ex quinque ele-
 » mentis) & per illam velut per instru-

mentum suum manifestat attributa sua, «
 plusquam in alio ente ordinario, cui «
 inest particula minor. Longis esset opus «
 commentariis ad explicanda seu narran- «
 da solùm figmenta Gentilium. «

*Explico nunc Incarnationes in
 particulari.*

Prima est *Naraen*, id est, *Virorum* «
Princeps. Secunda *Ranchandra*. Tertia «
Machautar, id est, *Piscis*. Quarta *Bara-
 hautar*, seu *Porcus*. Quinta *Narseng*, homo «
leo. Sexta *Dahser*, *decem capita*. Septima «
Jagarnath, *Mundi Dominus*. Octava *Cre-
 xno*, *niger*. Nona *Bhavani*. Decima *Har*. «

Primus *Naraen* filius fuit *Jagexuar* « *I. Na-
 (quod linguâ nostrâ idem est, ac Domi-
 nus* «

„nus Mundi.) De hoc *Naraen* dicunt,
 „quod tam fortis fuerit, ut ense, quem in
 „manu habet, unico ictu mille Elephan-
 „tes occiderit. Præsens erat ubicunque à
 „devotis suis colebatur. Hujus Idoli fi-
 „gura sic exprimitur in eorum libris.

ravit tandem Mundum à Gygantibus,
 quos per fratrem suum occidebat. Vi-
 des hîc subobscura quædam Christi in
 Mundum venientis vestigia, Figuram
 ejus sic exprimunt.

II. Ram-
zandar.

Secundus *Ramtandar* filius *Bal*
 „(Fortitudo, robur) frater ipsius *Laxt-*
 „*man* miles erat tam fortis, ut unicâ sagit-
 „tâ uno ictu mille homines occideret.
 „Ipse *Ramtandar* pacificus erat, neque
 „gladio utebatur, sed quidquid volebat,
 „unico verbo effectui tradebat. Venit in
 „Mundum, ut hunc à gygantum tyran-
 „nide liberaret. Media nocte natus est,
 „tunc temporis Cælum flores demittebat
 „supra locum Nativitatis, & aër vocibus
 „spirituum suavissimis resonabat. Libe-

Tertius *Matxautar*. De hoc fingunt
 sequentia : Cum Dea *Bhavani* iret ad
 balneum cum quatuor ancillis, Gygas
 unus, nomine *Bhensaser*, illam insecutus
 rapere voluit, tunc Deus formam piscis
 assumens ex aqua prodiit, & Gygantis
 caput amputavit ; Undè figuram ejus
 sic exprimunt.

A. Ιχθυομορφωσις.

B. *Bhavani* Τετρακέφαλος ; καὶ πλεονεχίας.

C. Caput *Bhavani* recisum, in bovis ἀνθρωπι-
μορφῶν caput abiit.

D. Cultus seu Cerimonix.

Quar-

IV. Bar-
bautar. » Quartus *Barhautar*. Antequam iste
» in Mundo appareret, Gygas unus no-

irâ commotus, acriter illum corripuit, «
eumque ad columnam ligatum castiga- «

» mine *Harnacas* toti Mundo dominaba-
» tur, caput habebat cervi, solo halitu ma-
» ctabat homines, & montes post se tra-
» hebat. Tandem Deus figuram Porci
» Sylvestris assumens, duodecim annis eum
» dicto Gygante certavit, & tandem ma-
» ctavit.

A. *Barchautar*.

C. A Deo in Porcum transmutato occiditur.

vit. Tunc ex illa ipsa columna Deus, «
assumptâ leonis & hominis figurâ pro- «
diit, & Reguli illius ventrem aperuit, «
& occiso illo, Mundum docuit, non «
esse reprehendendos, qui Superos co- «
lunt. Figura sequitur: «

A. *Narseng*.

B. Regis filius occiditur ventre aperto.

V. Nar-
seng. » Quintus *Narseng*. Hic ortus dicitur
» ob Mundi impietatem in Superos corri-
» gendam; Cum enim Reguli cujusdam
» filius semper diu noctuque nomen Dei
» (*Ram, Ram*) ore proferret, pater ejus

Sextus *Dahasar*. Hujus capita decem « VI. Da-
humana non vivebant. Hic Mortem in « hasar.
domo sua ligatam servabat, ventus ipsi «
serviebat; Erat Dominus *Zailani*, ubi «
aureum fortalitium extruxerat. Tan- «
dem *Latxman* frater *Ramtandar* ad illum «
occi- «

» occidendum se accinxit, & secum
» simiam illam celebrem *Hanuant* nomi-

ptis deinde Canis, Ibis, & Draconis
formâ, toti Mundo dominatus est.

» ne, adduxit, ut si fortè erraret, *Hanuant*
» illum saxo occideret. Tandem ipse
» *Latxman* sagittâ in caput illius asininum
» jactâ occidit. Uti Figura ostendit.

VII. 3a. » Septimus *Jagarnath*. Iste totum Mun-
» dum cum incolis omnibus capiti impo-
» nens aliò ferre voluit, sed pondere tanti
» oneris, pedes & brachia illius fracta
» tandem computruerunt. Jam colitur à
» Gentilibus illis, pictus sine manibus &
» pedibus, quos amore Mundi amisisse
» dicitur. Hic dicitur filium successorem
» suum à matre B ex ovo genitum, per ma-
» re in Insulam transportasse; qui assum-

A. *Jagarnath*.
B. Mater filium C ex ovo generat.
D. Mare inter Insulam *Zeilan* & *Indiam*
E. F. G. Ibin, Canem, Draconem, quorum
formam assumpserat.

» Octavus *Krexno*. Hujus supremus ti-
» tulus est: Pastor vaccarum, habebat se-
» decim millia pastorissarum, vocatur vul-
» neratus in pectore. Ipsius septem fratres
» à Gygante quodam occisi fuerunt; no-
» men illius Gygantis *Kans*. Quandò ma-
» ter *Jessodha* in utero gestabat dictum
» *Krexno*, tunc Gygas ille dictam *Jessod-*
» *ham* cepit, & in carcerem coniectam
» custodiri ab aliis Gygantibus jussit, cir-
» cumducto carceri serpente; intentum
» ipsius

» ipsius erat, & hunc octavum filium
» occidere. Sed quando hic media no-

cant materiam & causas rerum. Quæ-
cunque in præcedentibus de Puffa & c

» te natus est, Gygantes vigiles obdor-
» mierunt, sicque mater cum filio au-
» fugit, qui filius tandem Gygantem oc-
» cidit.

Hic dicitur septies in Equum; semel in
Elephantem & Taurum transmatus.
B. C. D. E. Gygantes, qui 7 Fratres
Krexno in Equos L. mutatos intereme-
runt, iisque obdormiscentibus Krexno
evasit.

IX. Bha-
vani. » Nonus Bhavani. Quam dicunt esse
» Xacte seu Potentiam, hujus maritum
» dicunt Xacteunt, id est, Potentem.
» Omnia quæ de hac Dea & marito ejus
» dicuntur, sunt mysteriosa, & signifi-

Harpocrate Sigalione dicta sunt, huic
attribui possunt. In Lotum enim trans-
formatum volunt, & deinde univer-
so dominatum; Cum enim Lotus aqua-
tica planta humidi symbolum sit; o-
mnia autem quæ in Mundo sunt, hu-
mido, animari & conservari Ægyptio-
rum more velint, facile Lector origi-
nem hujus fabulæ videbit. 4 Brachia
quadruplicem elementorum virtutem
denotant.

X

Deci-

Decimus *Har*, adventu suo omnes ^{“ X. Har.} Mahumetanæ Legis Sectatores creditur [“] interempturus, & ita eum pingunt: In [“] pavones primò, deinde in Equum alige- [“] rum transmutandus. [“]

Quæcunque de Gygantibus hîc dicuntur fabulæ, illæ utique originem suam nactæ sunt, aut ex *Genes. 6.* etsi Sapientes per Gygantes hujusmodi Satanæ Regnum intelligant; per Debellatores verò Satanæ Deitatem decies *μετεμψυχωτικῶς* incarnatam; Ubi & complura veritatis Christianæ vestigia cognoscuntur, etsi miris variisque figmentorum & monstruosis allegoriis contaminata, quod proprium humani generis hostis est, Sacra profanis ita miscere, ut & simpliciores animas hujusmodi superstitiosis imaginibus, veluti nonnullis horrendarum formarum alliciis involvat, & unâ in contemptum Dei simiam agat, ambitæ jamdudum vel à Mundi primordio Divinitatis. Quomodò verò hæc superstitiosa dogmata ex *India* in *Chinam* usque, & ultimam *Japoniam* deducta fuerint, paulò post exponetur.

CAPUT VII.

De Literis Brachmanum.

VTuntur *Brachmanes* nonnullis literis, quas arcanas vocant, nullique tradere solent, nisi quos ex sua Secta indicant esse ad eas discendas aptiores; Verùm uti suprâ dixi, cum P. Henricus Roth iis ad veram Salutis semitam deducendis totus intentus sine lingua & literatura eorum id veluti *αδύνατον* videret, per quendam *Brachmanem* summâ benevolentia sibi devinctum, & jam ad Christi fidem suscipiendam inclinatum, totam & linguæ & literaturæ, philosophandique rationem li-

teris hisce conditam, sex annorum impenso studio, consecutus est. Verùm nè quicquam curiosarum rerum omisisse videar, hîc elementa eorum, manu Patris Rothii eleganter descripta adnectam.

Sunt hujusmodi Characteres in tanta apud dictos *Brachmanes* veneratione, ut eos non ab hominibus inventos, sed à Divinioris alicujus Numinis magisterio institutos dictatosque arbitrentur, tanto studio propagatos; ut quod sanè mirum est, vel ipsos *Sinas* ad Deorum suorum simulacra iis veluti mysticis, & nescio

Elementa Linguae Sanscritae.

a i u re bre ha ia ua ra la nja ndda na nga ma
 अ इ उ रे लृ ॥ ह य व र ल ॥ न ण न ड म ॥
 jha ddha dha gha bha ja dda da ga ba kha pha tcha ttha tha
 ऋ ट ध घ न ॥ ज ड द ग व ॥ ख फ छ ट थ ॥
 tca tta ta ka pa xa kha sa
 च ट त क प ॥ श ष स ॥

Vocales sunt quinque *a i u re bre* अ इ उ रे लृ quarum ultima vix est
 in usu. Hae vocales ut sint Longae vel Breves ita distinguunt
 Vocalis Longae आ ई ऊ रे लृ: Breves अ इ उ रे लृ

Ex Vocalibus nascuntur Diphtongi quatuor ^{e ei o ou} ए ऐ ओ औ e nascitur
 ex a et i. Ex a et e nascitur ei. Ex a et u nascitur o. Ex a et o fit ou

Consonantibus conjunguntur vocales hoc modo V G sit littera क cum Vocali
 Brevis. *kā kī kū krē krē* क कि कु कृ कृ Cum Longis hoc modo *kā kī kū krē krē* का की कू कृ कृ

Et sic de aliis consonantibus ex quarum uno facile colligi potest quo
 modo vocales praedictae copulentur singulis *ke kei ko kou*
 Diphtongis sic copulantur के के को को

Consonantes itidem copulantur inter se quandoque, nulla intercedente
 vocali: Illam enim, quae Vocali privatur secundum Regulas, vocant Clau-
 dicantem, eumque solam non ponunt sed alteri sequenti copulatam

Sit pro Exemplo व Claudicans *bra bla bma bja bka bxa bsa bna*
 ब ब्र ब्र ब्र क श ष व Et
 sic de reliquis. Interdum contingit duas privari vocali, et sic amba
 copulandae erunt cum tertia sequenti Sic *ktra stra tkma*
 क्रे सु क्रमे Et sic de aliis

Sunt aliae quatuor Litterae quas copulatas vocant sed in copulatione
 perdunt suam figuram *kfa guia dha xta*
 फे ने इ ष W. vander Luegh scripsit et sculp.

Manuscrito de la Biblioteca Nacional de España

Manuscrito de la Biblioteca Nacional de España

Manuscrito de la Biblioteca Nacional de España

Manuscrito de la Biblioteca Nacional de España

Manuscrito de la Biblioteca Nacional de España

Manuscrito de la Biblioteca Nacional de España

Elementa Linguae Sanscritae seu Brachmanicae in India Orientali

Litterae sunt sequentes

a i u re bre e ei o ou ha ia ua ra la nja natta na nga ma
अ इ उ ऋ ॠ ॡ ॢ ॣ । ॥ ए ऐ ओ औ ॥ ह य व रू ल ॥ न ण न ड म ॥
jha ddha dha gha bha ja dda da ga ha Kha pha chha ttha tha xa Kha sa
ज ट ध घ न ॥ ज ड द ग व ॥ ख फ छ ठ थ ॥ श ष स ॥
chha guca dha xttu
ने ने ह ष ॥

Primae quinque litterae sunt Vocales. Secundae quatuor Diphtongi. Reliquae omnes sunt Consonantes. Vocales prout ibi ponuntur sunt Breves

ut in Longas transeant, sic formantur आ ई ऊ ऋ ॠ

Vocales nunquam separatim ponuntur nisi initio dictionis alias semper mutata figurâ precedenti Consonanti combinantur.

Combinatio vocalis Brevis अ cum consonantibus est sequens.

अ Breve.

ha ia ua ra la nja natta na nga ma jha ddha dha gha bha ja dda da ga ba
ह य व रू ल ॥ न ण न ड म ॥ ज ट ध घ न ॥ ज ड द ग व ॥
Kha pha chha ttha tha xa Kha sa tcha gea dha xttu
ख फ छ ठ थ ॥ श ष स ॥ ने ने ह ष

आ Longum sic combinatur.

हा या वा रू ला ॥ ना णा ना डा मा ॥ जा टा धा घा ना ॥ ज्ञा डा दा गा वा ॥
खा फा छा ठा था ॥ शा षा सा ॥ न्ना न्ना ह्ना ष्ना ॥

इ Breve sic combinatur cum consonantibus.

hi ii ui ri li nji natti ni ngi mi jhi ddhi dhi ghi bhi ji ddi di
हि यि वि रि लि ॥ नि णि नि डि मि ॥ ङि ठि धि घि नि ॥ जि डि दि
gi bi Khi phi chhi tthi thi xi Khi si tchi qui dhi xtti
गि वि ॥ खि फि छि ठि थि ॥ शि षि सि ॥ नि नि डि षि ॥

ई Longum.

ही यी वी री ली ॥ नी णी ती डी मी ॥ ङी ठी धी घी नी ॥ ज्ञी डी दी
गी वी ॥ शी षी सी ॥ न्नी न्नी ह्नी ष्नी ॥

W. vander Laegh scripsit et sculp.

Combinatio diphthongorum cum Consonantibus.

he ie ue re le nje ndde ne nge me ^{re Fi} jhe dthe dhe ghe bhe je dte de ge be
 हे ऐ वे रे ले ॥ जे ऐ ने दे मे ॥ जे टे धे घे ने ॥ जे डे दे गे वे ॥
 khe phe txe tthe the xe khe se txe que dhe xtte
 खे फे छे टे ये ॥ जे घे से ॥ जे जे हे छे

hei ^{re Fi}
 हे ऐ वे रे ले ॥ जे ऐ ने दे मे ॥ जे टे धे घे ने ॥ जे डे दे गे वे ॥
 खे फे छे टे ये ॥ जे घे से ॥ जे जे हे छे

ओ O

ho io uo ro lo njo nddo no ngo mo jho ddho dho gho bho jo ddo do go
 हो यो वो रो लो ॥ जो एो नो डो मो ॥ जो टो धो घो नो ॥ जो डो दो गो
 bo kxo pho txo ttho tho xo kxo fo tcho guo dho xttu
 वो ॥ खो फो छो टो थो ॥ जो घो सो ॥ जो जो हो छो

hou ^{ओ Ou}
 हो यो वो गो लो ॥ जो एो नो डो मो ॥ जो टो धो घो नो ॥ जो डो दो गो
 वो ॥ खो फो छो टो थो ॥ जो घो सो ॥ जो जो हो छो

^u Breve adjunctum Consonantibus.

hu iu uu ru lu nju nddu nu nju mu jhu ddhu dhu ghu bhu ju ddu
 हु यु वु रु लु ॥ जु एु नु डु मु ॥ जु टु धु घु बु नु ॥ जु डु
 du gu bu xu ku fu txe quu dbu xttu
 दु गु बु ॥ खु षु मु ॥ जु नु हु षु

^u Longum.

hū iū uū rū lū njū nddū nū njū mū jhū ddhū dhū ghū bhū jū ddū
 हू यू वू रू लू ॥ जू एू नू डू मू ॥ जू टू धू घू नू ॥ जू डू दे गू वू ॥
 खू फू छू ॥ जू घू से

W. vander Laegh scripsit et sculp.

Extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 10 horizontal lines across the page.

^{re}
Breve.

hre ire ure bre nyre nddre nre mre ngre jhre ddhre dhre ghre bhre
हृ यू वृ अ॒ // अ॒ ण॒ नृ॒ मृ॒ हृ॒ // अ॒ हृ॒ धृ॒ वृ॒ अ॒ //
jre ddre dre gre bre xre kre sre txre gure dhre xtre
अ॒ हृ॒ हृ॒ अ॒ वृ॒ अ॒ // अ॒ वृ॒ मृ॒ // अ॒ अ॒ हृ॒ अ॒ //

^{re}
Longum.

^{hrei}
हृ॒ यू॒ वृ॒ अ॒ // अ॒ ण॒ नृ॒ मृ॒ हृ॒ // अ॒ हृ॒ धृ॒ वृ॒ अ॒ // अ॒ अ॒
हृ॒ यू॒ वृ॒ // अ॒ वृ॒ मृ॒ // अ॒ अ॒ हृ॒ अ॒ //

^{bre}
Tam Breve quam Longum rarissimè est in usu, quando tamen combinatur cum consonante, non mutat figuram, sed prout est in Alphabeto ita ad pedem consonantis affigitur V. G. अ॒ अ॒

Consonantes mutæ in hac Lingua vocantur Claudicantes, eo quod careant sua vocali cui inniti deberent. Nulla earum sola ponitur, nisi in fine, sed cum sequenti consonante combinatur. Pauca tamen sunt quæ in ista combinatione figuram mutant. Alie item sunt quæ nunq̃ claudicantes cum alyis concurrunt, quarum combinationem cum his frustraneum esset monstrare.

हृ॒ e Claudicans combinatum cum aliquibus.

hia kha hba hra hla iaia iava iara iala uua uia bra ula
हृ॒ हृ॒ हृ॒ हृ॒ हृ॒ // अ॒ अ॒ अ॒ अ॒ // अ॒ अ॒ अ॒ अ॒
rra rha iara rla
र॒ हृ॒ अ॒ अ॒ //

Littera ण॒ quando duplicitur sic fit ण॒ Littera ^{ra}॒ in combinatione saepe mutat non nihil figuram V. G. व॒ bra ङ॒ अ॒ tra, in hac combinatione particulari ढ॒ et ॒ figuram mutant.

W: nunder Laegh scripsit et sculp.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Pro Exercitio huius Linguae ponam hic Pater noster
Literis Indicis scriptum.

Pater noster qui es in caelis Sanctificetur
या तिरू नोस्तिर की एस् इर सेलिस्र सक्की फीसतु रू
nomen tuum adveniat regnum tuum fiat voluntas
नोस्तिर ववम अद्वेयव रेगुम तूवम फीयव वोलु ता म
tua sicut in caelo et in terra panem nostrum
तू सीकुव इर सेलु एर इर तेरू या तिरू नो स्तु म
quotidianum Da nobis hodie et demitte nobis
कुती दिअनु म दा नो विस्र होदी ए एर दीमिते नो विस्र
debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus
देविता नुस्त्रा सीकुव एर नोस्त्र दीमि त्रिमुस्त्र देविता त्रिवुस्त्र
nostris et ne nos inducas in tentationem sed
नुस्त्रिस्र एर ने नोस्त्र इन्दुकस्त्र इीर तेत्ततीओ तिरू सेदू
libera nos à malo Amen.
ली विस्र नोस्त्र आ मालु आमि रू

Ave Maria

Ave Maria gratia plena Dominus tecum benedicta
आवे मारीआ ग्रसीअ व्लेना दो मिनुस्त्र नेकुस्त्र वेनेदि कु
tu in mulieribus et benedictus fructus ventris
तू इीर मूलीएरीवुस्त्र एर वेनिदि कुस्त्र कुकुस्त्र वि त्रिस्र
tui Jesus Sancta Maria mater Dei ora
तूही इी एसुस्त्र साक्का मारीआ मातिर दही ओरा
pro nobis peccatoribus nunc et in hora
ओ नो विस्र वेवुतो त्रिवुस्त्र नुक्क एर इीर होरा
mortis nostrae Amen.
मोतीस्त्र नोस्त्रे आमि रू

W. Vander Laegh scripsit et sculp.

Bbb

Extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 15 horizontal lines across the page.

nescio quid Divinum sub se continentibus notis, adornanda impulerint, uti in *Sinensium* Idolorum descriptione patuit: Ego verò eorundem anatomiam factam, nil sive apicum rationem, sive eorundem in unam literam contractionis structuram spectes, quod aut ingenio polleat, aut mysticum quidpiam tibi promittat, nihil unquam indagare potui; Undè semper credidi, eos ab *Hebraeis* & *Saracenis* instructos (quos grandia sub eorum literis ex Cabala deductis mysteria effutire audierant) eadem deinde & suis characteribus ad altiores superstitionis radices in animis suæ doctrinæ Sectatorum fundandas attribuisse. Vix enim monumentum reperias, quod suis hisce fanati-

cis Characteribus non defœdent. Scripsit olim ad me P. Antonius Ceschius Tridentinus, eximius in Mogorica Christi vinea multorum annorum Operarius, in *Bazaino* Indiæ urbe montem se reperisse, quem *Pagodes Bazaini* vocant, cujus rupes pænè tota hujusmodi Characteribus incisis exornabatur, quorum & copiam mihi sua manu decerptam ad ejus interpretationem eruendam transmisit; Verùm eum nec literarum inusitatos ductus, neque linguam nossem, eos in suo chao relinquendos consultius duxi, quàm vano labore iis enodandis, magno temporis dispendio oleum operamque perdere. Atque hæc de *Indorum* dogmatibus dixisse sufficiat.

P. Antonius Ceschius.

C H I N Æ

ILLUSTRATÆ

P A R S IV.

C H I N Æ

Curiosis Naturæ & Artis miraculis
illustrata.

P R Æ F A T I O.

Qum in Patrum Nostrorum Operibus admiranda quædam, quæ tum in Indicis Regnis, tum in Sinarum Imperio occurrunt, Artis & Naturæ miracula, à nonnullis Criticis veluti conficta, falsa & nulla fide digna carpantur; ea hoc loco opportuno ad eorum sinceræ fidei integritatem contestandam denuo ad incudem reducenda duxi; ut verum à falso, certum ab incerto sejunctum, rerum perperam intellectarum veritas sublato fuco innotescat; Omnibusque luculenter constet, nil in iis adeò insolitum atque *Ἐξωκώτερον* spectari; quod tum in Europa, tum cæteris Mundi partibus non reperiatur.

C A P U T I.

De mirabili situ Chinæ, ejusque Politica vivendi ratione.

CHINA
mirificè à
Natura &
Arte mun-
nita.

Quemadmodum Imperium Sinarum omnium opulentissimum, nec non quindecupartita Regnorum distributione potentissimum, absolutæ Monarchiæ rationem, hodierna die præ omnibus Mundi Regnis obtinet, ita quoque tum Naturæ tum ingenii politici artibus ita instructum est, ut à reliquo Orbe prorsus separatum, absolutum *μικρόκοσμον* à nullo altero dependentem constituere videatur. Natura, ne ulli ad illud aditus concederetur,

à Septentrione & Syrophænice præter trecentarum leucarum murum vasto & intermino arenosi maris repagulo sepsit; ab Ortus & Meridie, tum vastissimis & incognitis adhuc Orientalis Austrinique Oceani recessibus, tum abditis scopulis, infidisque stationibus ita munivit, ut sine manifesto naufragio vix ad littora tum ob ventorum sævitiem vehementiamque, tum ob vehementissimas æstus marini reciprocationes, appulsus detur. Nè verò ab Occasu nonnullus concederetur

retur aditus, eccè Natura ejus vias semitasque præruptis, inaccessis, & impetratis adhuc montium claustris obstruxit, tot immanium belluarum, serpentumque exitium ibidem stabulantium, veluti præsidiorum quodam agmine ita armavit, ut ex hac parte transitus nemini sperare liceat, ac proinde *China* non sine ratione linguâ patriâ passim vocetur *Cinghoa*, modò *Cingque*, quorum hoc medium Regnum, eò quod in medio Orbis loco, ab omnibus aliis separato constitutos sese esse credant; illud verò medium hortum, sive floridum notat, ob rerum omnium vitæ humanæ necessariorum ubertatem & affluentiam: Siquidem totum Imperium tum vastissimis ex occiduis montium hydrophylaciis undique erumpentibus amnibus, tum mediterraneis montium continuatorum veluti aquarum quibusdam promissis condis, modò lacuum, modò novorum fluminum diffusionem ita fecundatur, ut vix campus sit, qui iis non irrigetur, nulla pænè urbs, quæ cum aliis per fluvios fossasque ingenti mercatorum viatorumque emolumento navibus correspondere non queat: Quos inter maximè conspicui sunt; *Kiang*, quem & ob vastitatem *Maris filium*, & alius *Hoang*, quem *Croceum* ab aquarum flavedine vocant, qui universam *Chinam* è finitimis *Indiæ* montibus orditi universum Imperium bipartitis juribus dividunt, atque innumeris aliis intra se receptis tandem in Oceanum Orientalem magna aquarum mole sese exonerant, uti ex Mappa patet. Est & hoc in Sini- co Orbe admiratione dignissimum, & quod nulli alteri Monarchæ accidit, quod hodierno die universum Imperium *Tartarico-Sinicum*, ex Austro in Boream ita constitutum sit, ut non contentum propriis *Zonæ* temperatæ beneficiis, insuper & torridam frigidamque suis subjecerit jurisdictionibus; Nam à decimo octavo gradu torridæ initium ducens, recta per *Zonam* temperatam progres-

sum, usque ad glacialis *Tartarici* maris septuagesimum ferè altitudinis gradum extensum intra *Zonam* frigidam comperiatur, quod spacium conficit 32 gradus, quos si in 15 duxeris, efficiuntur 780 miliaria Astronomica, quorum quindecim unum gradum, & Italica 3120, quorum 60 unum gradum constituunt.

Ex quibus sequitur, omnis generis fructus, aromata, ligna, fruges peregrinas tum arbores, tum animalia, uni imperio ita esse communia, quemadmodum singula illa unicuique *Zonæ* aut *Climati* propria, atque adeò quod alicubi sparsim continetur, hinc copioso proven- tu in unum collectum habeatur. Cui unquam Monarchæ concessum fuit, quotidie non *Æstate* tantum, sed quovis tempore, *Hyemè*, *Autumno*, *Vere*, recentibus *Indiæque* propriis in mensa sua ex *Zona* torrida allatis frui fructibus, deinde pyris pomisque omnis generis, præter domestica, cydoniis, punicis, aureis, citrinis, persicis, ingentique prunorum, cerasorum, aliorumque fructuum, quæ *Zonæ* temperatæ proprii sunt, varietate deliciarum? Quod idem de frugibus, animalibus, sive in cibum, sive ad Regis magnificentiam mentisque relaxationem destinatis, intelligendum est; Huic enim quicquid vasta *Tartaria*, terra marique rarum, delicatum, mirum, sive volucrum, sive natatili- um, quadrupedumve œconomiam spectes; quicquid *Australis Chinæ* tractus peregrinarum rerum continet, præter ingentem lapidum pretiosorum, unionum, aromatum, lignorumque pretiosorum congeriem, ad usum deliciasque Regi sistitur; ut proinde non infrequenter miratus sim, infinitæ *Divinæ* bonitatis abundantiam, qua Regno tam profundæ gentilitatis caligini immerso, & nefandis luxuriæ contaminationibus obnoxio, de tanta tamen bonorum ubertate & opulencia providere sibi complacuerit; Verùm cum abdita sint *Divinorum* ju-

Summæ Regis *Sinarum* delicie in fructibus suæ mensæ recentibus, ex tribus *Mundi* *Zonis* allatis.

Cur Deus tot bonis infidelem sibi *Chinam* beaverit.

dicioꝝ consilia, nobis non tam investigare quàm admirari convenit inefabilem Divinæ bonitatis altitudinem, quæ sicuti Solem suum oriri fecit supra bonos & malos, ita quoque forsan æternas pœnas, quas Indigenas subituras

prævidebat, ob moralis vitæ optimè constitutam, quam colunt amantque disciplinam, bonorum temporalium affluentia compensare voluisse, piè cogitare possumus.

CAPUT II.

De Politica disciplina Sinarum.

SUm in præcedentibus pluribus de Politico *Sinarum* Imperio egerimus, hic nonnulla consideratione magis digna subjungere visum fuit, ut singula Lectori curioso innotescant. Rex itaque Monarchiæ totius absolutissimum & Caput & Dominus est, totumque Imperium ita ab Imperatore regitur, ut nulli quid ipso inconsulto liceat. Monarchia à parente in filios, vel ubi hi desunt, ad propinquitate vicinos transfertur; reliqui omnes sive fratres, sive sanguine juncti Regum titulo honorantur, assignatâ cuique provinciâ, quam administrant, eâ tamen authoritatis limitatione, ut certis ipsis redditibus assignatis, cæteri omnes Regis ærario importentur. Præterea sex tribunalia optima sanè ratione constituta sunt, ad quæ totius Regni causæ, lites, controversiæ revocantur, & sunt veluti Magistratum, Reddituum, Rituum, Militiæ, Ædificiorum publicorum; Criminum curiæ quædam, quibus præsent totidem præfecti cum suis subordinatis officialibus, atque horum operâ omnia negotia conficiuntur. Habet & Rex sui consilii Assessores, quos *Colaos* vocant, hi uti consummata politices scientia instructi sunt, ita quoque primo post Regem loco habentur; Habet & variorum graduum præfectos, quos *Mandarinos* vocant, omnes literis & scientiâ conspicuos, quibus urbium publicorumque negotiorum curæ & negotia commissa sunt, ita ut totum Regnum eo ferè modo, quo Platonica

Respub. à solis Literatis administratur, adeoque Platonis votum in *Sinensi Monarchia* completum videatur, felix nimirum Regnum id futurum, in quo vel Rex philosopharetur, vel Philosophus imperitaret. Testatur id innumerabilis hominum multitudo, quam tamen Rex non minori difficultate, quàm Paterfamilias domum suam, administrat; testatur urbium magnitudo, splendor & magnificentia incredibilis; pontium ubique obviorum frequentia, quorum structura, sive longitudinem, sive architectonicas leges spectes, quotquot eos viderunt, satis mirari nequeant, uti postea dicetur; adhæc viarum publicarum commoditas, continuus navium undique & undique sine numero confluentium ad Metropolitanas urbes affluxus: Agricoliarum indefessus in colendis agris labor & industria; summa militum in omnibus urbibus vigilantia & indefessa custodia; summus Judicum in sceleratis puniendis rigor & severitas: quæ quidem in tanto Imperio originem suam non habent, nisi ex optimis legibus ad pacem & tranquillitatem Regni conservandam, stabilitis.

Ad redditus annuos Regis quod attinet, etsi ii non semper pro temporum vicissitudine sint stabiles, ut plurimum tamen pacis temporibus ad 150000000. juxta *libros Computisticos Sinensium*, quibus teste *P. Martino* non solum hominum in singulis provinciis & urbibus, numerum, sed & reddituum quotannis computum exactissimè descriptos habeant, facile

Monarchia *Chinici* Imperii.

Sex Tribunalia.

Regnum *Chinæ* à Literatis & Philosophis regitur.

Urbium splendor & magnificentia.

Numerus Imperii inhabitantium.

Redditus annuus totius Imperii.

facile pertingunt. Sub Imperatore *Van lie*, numerum hominum in Imperio quasi ad 200 milliones pervenisse, exceptis Regiis Ministris, Eunuchis, Mulieribus & pueris. Redditus verò annuos 150000000 milliones aureorum nostratum publica æstimatione, pertigisse; hodierno verò *Tartarorum* Imperio computatis unà reddituum ex *Tartaricis Regnis* proventibus multò etiam excedere certum est. Verùm ne quicquam, quod aut fidei contradicat, asseruisse videar, hoc loco Tabulam omnium reddituum annuorum cujusvis

ex quindecim Regnis *Sinici Imperii* Regiæ Camerae quotannis solutorum, unà cum hominum seu virorum (exceptis tamen, uti paulò ante dixi, Regiis Ministris, Eunuchis, mulieribus & pueris) numero, quot nempè unumquodque Regnum tempore *Van lie* continebat, subjungendam censui, in qua Redditus ex Oriza, Serico, Fascibus fœni pro jumentis, Sale (exceptis iis, quæ ex teloniis proveniunt, & muneribus, quæ Regi ex pretiosis lapidibus, unionibus, lignis offerri consueverunt) ex *P. Martini Atlante* depromptos contemplare.

Catalogus Familiarum Virorum, exceptis parvulis & Mulieribus, Regiisque Ministris, & unà tributorum per universum Imperium Regi quotannis persolvi solitorum, exceptis quæ ex teloniis comparantur, ex Libro Computûs Sinarum, anno quo Imperium florebat, extractis, à P. Martini Martini aliorumque interpretatione.

	Familia.	Homines. Viri.	Orizæ. Sacci.	Sericum. Libra.	Fœnum pro equis. Fasces.	Sal. Libra. 24 Unciar.
1. <i>Pechinck Peckali,</i> <i>Cambalâ</i> Metropol. & 135 Civitates sub ipsis.	418989	3452254	2274022	45135	8737284	180870
2. <i>Xansi</i> Regnum Habet sub se 5 Metropol. quibus parent Civita- tes 92.	589939	5084015	1929057	4770	3544850	420000
3. <i>Xensi</i> Regnum.	831051	3934176	2812119	9218	1514749	
4. <i>Xantung,</i> Sub se habet Metropol. sex, & sub his Civita- tes 92.	770555	6759675	2414477	54990	3824290	
5. <i>Honan</i> Regnum Octo Metropoles habet, quibus parent 100 Ci- vitates.	589296	5106270	6106660	9959	2288744	
6. <i>Suchuen</i> Provincia.	464129	2204170	2167559	6339		149177
7. <i>Hucqueng</i> 15 Urbes habet Metro- pol.	531686	4833590	1616600	17977		
8. <i>Kiamsi</i> 13 Metropol. sub se ha- bet, & sub his Civita- tes 62.	1363629	6549800	5995034	11516		

Nankin

		Familiae.	Viri.	Oriza.	Sericum.	Fœnum.	Sal.
9.	<i>Nankin Quiang</i> Metropol. 14. sub his 110 Civitates.	1969816	9967429	2510299	28452	5804217	5804217
10.	<i>Chekian</i> 11 Ingentibus Urbibus pollet, & his 62 Civi- tates; Serico abundat.	1242135	4525470	883115	2574	8704491	444763
11.	<i>Fokien</i> Ipsi 8 Metropoles pariunt, & his 48 Civitates.	509200	1802677	1017772	600		
12.	<i>Quantung</i> Canton vulgò, habet 10 Metropoles, quibus pa- rent 73 Civitates.	483360	1978022	1017772			37380
13.	<i>Quemgsi</i> Sub se habet 12 Metro- pales, sub his Civitates, & his ultra centum alia.	186719	1054760	431359			
14.	<i>Queichen</i> Huic octo parent Metro- pales & hisce 10 alia.	45305	231365	47658			
15.	<i>Funnan</i> Sub hoc 12 Metropoles, & sub his 84 Civi- tates.	132958	1433110	1400568			56965

CAPUT III.

De Urbibus Chinæ, Incolarumque moribus.

Narrant oculati testes *P. Martinius, Samedus, Trigautius, Gruberus*, adeò universum *Sinarum* Regnum habitationibus refertum esse, ut si muro illo Tartarico ad mare usque Australe circumdaretur, una meritò Civitas tota Monarchia muro suo clausa dici possit, quarum quas Metropolitanas, & diversarum Provinciarum capita vocant, 150; Inferioris verò ordinis 1226. omnes muris fossisque munitæ, præter præsidarias arces, propugnacula, municipia, oppida, pagos, villas, quorum non est numerus, adeò ut vix

Multitudo
Urbium.

ad milliare procedatur, quin novæ semper novæque habitationes occurrant, omnes tamen ferè urbes eodem modo, videlicet sub quadrati figura constructæ visuntur, domus plerumque lignæ, unâ potissimum contignatione constant, extrâ rudes, intus magno splendore radiant. Tenentur autem singulæ domus, *Samedo*, & *Martinio* testibus affigere unum scutum supra portam, qua numerus incolarum, & cuiusnam quisque conditionis sit, descriptus contineatur, eo fine, ut quotnam una quæpiam Ci-

Quot ho-
mines una
domus
contineat,
ex præfi-
xa domui
tabula
constat,
& conse-
quenter
quot in
urbe ho-
mines.

quorum

quorum officium est, id scire, tum ad seditiones evitandas, tum ad redditus exigendos, miro sanè politici astus consilio, innotescat. Omnium maximæ urbes, quæ non dicam in *China*, sed in toto Orbe reperiuntur, maximæ sunt *Nanquinum*, *Pekinum* & *Hancheu*, quam & suprâ Pauli Marci Veneti *Quinsai* ex P. Martinio ostendimus; de quarum magnitudine cum in præcedentibus actum sit, ea reiteranda non censui. Undè mirum nemini videri debet, exteros si subinde quacunque tandem ratione *Chinam* penetrent, statim detegi, hospitibus ad eos manifestandos sub gravi pœna obligatis. Mechanicæ artes summo apud eos in pretio sunt, tantaque eas industria tractant, ut nihil pænè etiam vilissima quævis usque ad ipsas sordes perire sinant, quin eas in usum aliquem lucrumque convertant. Literati aliam scientiam non sectantur, nisi politico-moralem; de Scholasticis & Speculativis disciplinis, ne quid nominis sint, norunt; quod in Natione ingeniosis hominibus pollente mirum est, Medici tamen per traditiones docti, insigni præditi sunt pulsuum notitiâ, qua origines & affectiones, morborumque

symptomata mirâ industriâ explorant, & deinde congruam iis aptant medicinam; Liberalioris verò disciplinæ in Architectonicis, Sculpturis, Texturis, si proportionum Opticæque notitiam excipias, solertiâ Europæis non cedunt; De reliquis artibus in præcedentibus actum vide. Astuti sunt, versipelles & simulatoriæ artis peritissimi; ex nimia & innata superbia plerumque exteros omnes præ se contemnunt, seipsum omnibus Mundi populis tum ingenio, tum scientiarum notitia præferentes, donec ad Nostrorum Patrum in *Chinam* adventum, depositâ pavoneâ caudâ, tantò se rerum omnium notitia, inventionumque novitate iis inferiores deprehenderunt, quantò prius sese aliis superiores, vanius jactaverant; Unde ex rerum allatarum novitate & præstantia eos non ex communi hominum profapia, sed veluti Cælo delapsos genios satis mirari non potuerunt; ex qua quidem æstimatione ortus fuit deinde felix ille in Christiana Lege per universum Regnum propaganda, quem suprâ exposuimus, progressus. Sed hæc de moribus *Sinensium* paucis dicta sufficiant; qui plura desiderat, is supra citatos Authores adeat.

DISQUISITIONES PHYSICÆ

De rarioribus Naturæ Spectaculis, quæ in *China* reperiuntur.

CAPUT IV.

De Montibus *Chinæ* stupendisque Naturæ, quæ in iis observantur, Prodigiis.

QUAMVIS *Sinense* Regnum innumeris montibus sit instructum, grandiores tamen vastioresque tanta apud ipsos in veneratione sunt, ut nullo pænè studio tantopere, quam vana montium observatione distinean-

tur; Nam quod apud nos in Cœli contemplatione præstant Astrologi, id Oreologi *Sine* in montium observatione faciunt, dum quàm diligentissime primò eorum situm, deinde figuram, postea vertices, cryptas, flumina, fontes, lacus

Y

in

Maximæ
Urbes to-
tius Mun-
di.Artes Me-
chanicæ.Specula-
tivarum
scientia-
rum nul-
lus usus.Medico-
rum peri-
tia.

*Sine in ob-
servatione
montium
supersti-
tiosi.*

*In Draco-
ne varia
observan-
tia.*

*Miræ non-
nullorum
montium
proprie-
tates.*

in iis existentes explorant, ex quibus deinde, ut ipsi stolidè sibi persuadent, verissimas Orcomantiæ regulas componunt; Verùm cum ea scitè fanè à P. Martinio describantur, hinc verba ejus apponam. *Post Urbium descriptiones, montes haud procul distitos ab eis enumero. In his notandis deligendisque non minus curiosi, quàm superstitiosi sunt Sinæ, in illis consistere suam felicitatem ac fortunam omnem rati, idque ob Draconis, quem felicitatis putant principem, in illis habitationem. Unde pro sepulchris struendis montis figuras diligenter examinant, venas omnes ac viscera rimantur, sumptibus nullis aut laboribus parcunt, ut felicem scilicet terram obtineant, caput puta, vel caudam, vel cor Draconis; Nam inde pro sepulti posteris felicia omnia, & ex voto fluxura existimant. Multi hujus artis periti per totam hanc extremam Asiam vagantur, qui montium figuras venasque observant, non aliter atque Astrologi siderum conjunctiones & aspectus, & Chiromantici manuum, ac Physiognomi (cui studio admodum dediti Sinæ) totius corporis habitum & lineamenta. Mira superstitio, in qua tamen ad insaniam usque delirant. Inventum id credo fuisse Philosophi cujusdam, ut ita virorum in demortuos auget pietatem & obsequium: montes autem Sinenses plerumque à magnis pagis occupantur; pulcherrimis sepulchris, saltibus ac lucis amœni sunt; utque industria Sinarum nihil incultum squalere sinit, in planitiem & æquor orizæ inibi ferendæ montes deducunt: ad hæc ubi ardent nemora ac sylvæ amœnique prospectus, in iis collocantur Idolorum fana magnitudine & splendore præcipua: illic sacrificulorum adsunt monasteria; in densioribus vepretis inculta adhuc gens, necdumque ipsis Sinis subiecta degit.*

Multa fanè in hujusmodi montibus observantur, quæ si vera sunt, certè inter Naturæ miracula meritò computari possunt. Sunt nonnulli ob immensam altitudinem perpetua serenitate stabiles, alii perpetua nebulæ ambientium caligine tecti; Sunt quidam, qui

salutiferis solummodò herbis, omni virulentarum plantarum propagine proscripta, triumphant. In Monte *Queyu* lapides tam minuti, quàm grandes sub quadrata seu cubica figura reperiuntur: quod Naturæ miraculum in uno quoque ex *Calabriæ* montibus spectatur, de quibus in *Mundo nostro Subterraneo*, quem consule. *Paoki* Mons in Provincia *Xensi* sub galli gallinacei figura spectatur, tempestate imminente tanta murmura, strepitus, boatusque edit, ut ad 30 stadia exaudiantur; ratio in sequentibus aperietur: & *Olaus Magnus* in *Historia sua Sept.* similia sonorum monstra in *Botnici* maris montibus contingere refert.

Admiratione dignum est, quod de monte *Cio* referunt *Orioscopi Sinenses*, esse in ejus vertice lapidem quinque perticarum altitudinis, & in Regno *Fokien* alterum, qui quoties tempestas imminet, omninò titubet, & hinc inde adinstar *Cypressi* vento agitatae moveatur.

Quæritur hujus rei ratio? Supposita rei veritate; Respondeo id contingere ex ventorum intra concava montis viscera sævientium flatibus, quibus primò pes lapidis intra concava montis protensus, impetitur, & uti non strictè cum reliquo scopuloso montis tractu necitur, ita quoque veluti libratione quadam, ex subterraneorum ventorum impulsu facile in motum agitabitur. Quod verò tantum ingruente tempestate moveatur, causa est, quod uti ventorum flatus ingentem ex subterraneis montium specubus vaporum halituumque copiam arguunt, ita quoque ii per poros, rimas, fissurasque montium tandem erumpentes, mox ubi frigidioram auram nacti fuerint; in copiosos imbres resoluti dictas tempestates efficiant, qui vapores si sulphuris admixtam habuerint materiam, etiam tonitribus, fulmine & fulgore sæviunt. Observantur & in *Europa* hujusmodi Naturæ ludibria, de quibus vide pluribus

In Monte Queyu omnes lapides sub cubica forma spectantur.

Paoki Mons figuram refert galli, ingentes strepitus edit.

Scopulus imminente tempestate mobilis.

Causa exponitur.

Causa tempestatum.

pluribus actum in *Mundo nostro Subterraneo*, & in *Itinerario Hetrusco*.

Mons perpetuò rigidus e-
jusque rei
causa.

Est & alius mons perpetuo rigens frigore, cujus rei causam ego conjecturo esse nitrosos spiritus, quos mons undique unà cum hydrophylaciorum ibidem conditorum vaporibus expirat; hi verò uti naturà suà frigidissimi sunt, ita quoque frigus tum in aqua, tum in ambiente intendunt; accedit, quod mons hujusmodi ab omni pyrophylacio remotissimus sit; quod non fit iis montibus *China*, è quorum verticibus flam-

Montes flammivomi.

marum globuli perpetuò evomi spectantur; hi enim procul dubio aut pyrophylacium, aut ejus veluti cuniculos quosdam subditos habent, uti in *Mundo Subterraneo* ostensum fuit. Sunt præterea montes nonnulli, qui exoticarum plantarum, radicum, fructuum, lignorum, terrarum lapidumque alibi non visorum proventu singulari Naturæ privilegio gaudent, de quibus in sequentibus. Sed prosequamur jam montes singulari aliqua & mysteriosa figura præditos.

Est in provincia *Kiamfi* mons in duos vertices divaricatus, quorum superior Draconem exprimens, in inferiorem, quam Tigridem dicunt, veluti impetu quodam se præcipitare videtur, undè à

Dracone & Tigride nomen habet; Quam ob rem Sacrificuli multas ex similibus, ridiculas divinationis leges condunt. Vide Figuram.

Mons Ursæ majoris figuram 7 apicibus suis exprimens.

Est & alius Mons, qui septem apicibus suis Ursæ Majoris figuram, id est, Stellarum in Ursæ Majori dispositionem exprimit; quod ita intelligendum censeo, uti verticum apices, quo unus alterum magis ac minus eminent, eo ordine constitutos censeamus, ut ex certo & determinato loco septem Ursæ Majoris Stellarum schema spectari videatur, ut in Figura apparet.

Admirationem omnem superat Mons in Idolum efformatus juxta civitatem Tunchuen Provinciæ Fokien, de quo ita scribit P. Martinius in suo Atlante fol. 69. Primus hujus Provinciæ Mons admiratione dignus est in ripa Feu fluminis; Nam ex Monte Idolum non monstruosum, ut ita dicam, sed & montosum efformarunt. Fe vocant,

decussatis sedet pedibus, manus sibi invicem superimpositas in sinu complicat; ejus magnitudinem vel inde collige, quod oculi, aures, nares ac os, ad duo & plura nostratia conspiciantur milliaria: Undè minimè mirum nostris antiquariis videri debet, quod olim Dinostratus celeberrimus ille Architectus, uti refert Vitruvius, pollicitus sit, Magno illi Alexandro statuam ex monte Atho, quæ una manu urbem maximam, altera fluvium contineret aut lacum, cujus aquarum copia abundè ad incolarum usus sufficeret, cum hujus Idoli vel caput solum ad utrumque sufficiat Hæc P. Martinius. Utrum verò Mons ille Artificis manu exsculptus, an Naturæ industria ita effigiatus sit, meritò quispiam dubitare posset. Ego sanè nullum non lapidem movi, ut id ex Patribus

Idolum FE in Monte expressum.

E e e

tribus nostris intelligerem, qui omnes afferuerunt, nil horum sese in *Sinensium historia* reperisse, cum tamen tantum opus, quod septem Mundi miracula multis, ut ajunt, parasangis superaret, non debebant silentio suppressisse, cum multas alias nullius ferè momenti res tam diligenter & exactè in *Geologia sua* descripserunt. Unde ego judico, montem hunc non arte factum opus, sed scopulis & variis eminentiis ita constitutum esse, ut remote & eminè eum aspicientibus *Idolum Fe* repræsentare videatur; quemadmodum & in multis *Europæ* Provinciis montium figuræ nunc in hanc, modò in illam figuram transfiguratæ comparent; Et *Panormitanæ* Urbis mons in *Sicilia* id luculenter docet, in

cujus medio scopuli numismatis veteris unà cum Cæsaris figura ectypon tam pulchrè exhibent, ut in saxo periti Artificis manu insculptum quis jurare posset. Rursus, ad *Messanæ* portum ambulantes *Scyllæum* promontorium 12 millibus passuum inde distitum sub humani capitis figura se conspiciendum præbet, quod non semel, cum ibidem degerem, admiratus sum. Innumera hoc loco similia adducere possem, si eorum passim in Operibus meis mentionem non fecissem; est enim phantasia nostra adeò lubrica, ut facilè sibi rem fingat formetque, quæ tamen non est, undè montem Sinicum quoque non tam artis quàm imaginatricis facultatis ludibrium esse, censere debemus, atque

adeò innumera passim itinerantibus hujusmodi formarum phantastica spectacula in montium aspectu occurrere soleant; Nisi forsàn dicere velimus non totum supradictum montem, sed unam aliquam rupem ejus in memorati Idoli figuram ab insigni artifice formatam fuisse, cui minimè contradixerim, cum Colossæarum statuarum capita, brachia, pedes cæteraque membra ingentis molis, id haud ἀδύνατον esse Romæ in Capitolio adhuc reliqua fragmenta luculenter doceant. Tradit *Olaus Magnus* in *Septentrionali sua historia* ad *Norvegiæ* littora in medio maris scopulum immensum spectari, qui Monachi formam habitumque à longe eum conspicientibus referat.

Monstempestates excitans si in eo tympana pulsantur.

In monte *Taipe* Provinciae *Xensi* ab *Oreoscopis* summè celebrato fertur, pulsata in eo tympana, fulgura & fulmina ingentes excitare tempestates; undè cautum est quàm severissimè, nec ulli omninò licitum est, ibi tympanis pulsandis admoveere manum; quæ res si à Naturæ principiis dependet, effectus ejus causâ à dispositione montis investiganda est, quam cum Author non describat, ita quoque meum interponere judicium non fuit visum, quamvis etiam subindè hujusmodi effectus ex pacto explicito, quod Magus quispiam ad hujus loci immunitatem cum Satana iniit, dependeat, & non paucæ hujus suppetant historiæ de montibus Dæmonum illusionibus infestis.

Mons superstitiosus.

Referunt & *Oreologi* montem esse in Provincia *Uquang*, qui juris sui adeo

tenax est, ut si quispiam ex ejus sive lignis, sive fructibus aliisque similibus furtivè abstulerit, indè nunquam sese, veluti labyrintho quodam perpetuo inclusus expedire queat; qui verò religiosè ab hujusmodi criminibus abstinerit, eum nullo negotio exitum quantocyùs reperire. Sed hoc *Bonziorum* fabulis & superstitionis vetularum enarratiunculis relinquamus.

Reperiuntur & montes *Æolii* in *China* non secus ac in *Europa*; Nam in Provincia *Huquang* mons est *Fang* dictus, cujus cam naturam esse *Atlas* refert, ut Vere & Autumno nullus in eo omninò ventus percipiatur, Æstate verò è cavernis ventum assiduò emittat, Hyberno verò tempore ventus contrario modo non extra, sed ab extra intus attractus impellatur, quæ omnia multis in *Europa* montibus communia sunt, uti in *Italia* de Monte *Æolio* *Cæsiorum* & *Alverniæ* Divi *Francisci* stigmatis sacro Monte, in *Itinerario Hetrusco* docuimus, ubi veras quoque & legitimas horum effectuum causas detectas videat Lector.

Montes Æolii, seu ventorum flatibus turgentes

Lacus *Peli* dictus in provincia *Huquang* olim in 99 Insulas discretus fertur, hodiè una tantum subsistente sub eodem spatio, quod haud dubiè accidisse putem, quod aqua paulatim deficiente reliquarum insularum intermedia partim herbis radicibusque, partim arena, limo, viminibusque oppleta tandem successu temporis in unam coaluerint. Vide quæ de hisce fusiùs egimus in *Itinerario nostro Hetrusco*, *Cap. de Insulis nantantibus*.

Casus insularum prodigiosus, & causa.

CAPUT V.

De Lacuum, Fluminum, Fontium admirandis.

Lacus *Sinensium* non minoribus quàm montes proprietatibus à natura dotati comperiuntur. Est in provincia *Fokien* Lacus, qui ferum in cuprum vertit, totus viridi colore

Lacus ferum in cuprum vertens.

imbutus, cujus quidem rei ratio alia non est, nisi quod aqua tota vitrioli constet corpusculis; & color viridis ejus manifestum indicium est, cujusmodi in *Europa* quoque nullibi non occurrunt, in iis potissimum

tiffimum locis, ubi copiosum è montibus cuprum extrahitur. Vide *Mundum Subterraneum Lib. 10. de Fodinis Cupri.*

Prodigio-
sus cam-
panæ so-
nitus in
palatio ad
lacum
Chung
sito.

Alter Lacus *Chung* dictus in Provincia *Fokien*, majorem habet admirationem; ferunt enim ad ripam ejus palatium extructum esse in decem aulas dispersitum, in quo quoties pluvia aut tempestas imminet, toties sonus veluti campanæ exaudiatur.

Quæritur hujus rei ratio? Respondeo, Supposito semper id verum esse, hunc sonum aliundè non provenire, nisi ex subterranea crypta, supra quam palatium extructum est; Lacus enim aquæ vaporibus halitibusque subterraneis tumefactæ, uti per abditos terræ meandros intra dictum antrum violentius impelluntur, ita quoque ex varia inclusi aëris agitatione & tinnulæ rupis proprietate sonum æris campani simillimum edere necesse est; Vapores verò ex commotione lacus altiùs in aërem asurgentes, facile in imbres & tempestates resolvuntur; Sonus itaque tempestatem ut præcedat, necesse est.

Rivus Au-
tumno
cæruleo
tinctus
colore,
reliquis
mensibus
limpidus
visitur.

In monte *Talao* Provinciae *Quantung* rivus esse dicitur, qui toto anno limpidissimus est, præter autumnale tempus, quo cæruleas aquas vehit tinctrices etiam pannorum; Cujus si causam quæras; Dico esse cryptam ibidem propè absconditam, vitriolo Cyprio referatam, id est cæruleo, quâ aqua intra suum lebetem tingitur: Accidit autem post imbres & pluvias hanc cryptam confluxu aquarum tum primùm repleri; exundans itaque se huic rivo miscet, unde cæruleus apparet, detumescente verò aquarum tumore intra cryptam, rivus ab hac miscella liber, limpidus more so-

lito spectatur. Vide *Mundi Subterranei Librum V. de Prodigiosis Fluminum effectibus.* Quoniam verò in *China* complures fontes æstum maris subeuntes reperiuntur, Lector citatum librum adeat, ubi omnium causas expositas comperiet.

Est propè *Sining* mons *Tenlu* dictus Provinciae *Quantung*, cavernosus atque aspectu horridus, in eo teste *P. Martino* stagnum esse ferebant, cui si ex alto lapidis injiciatur, statim boatus atque strepitus audiatur tonitruum instar, ac mox cælo turbido imbres copiosi fundantur; hujus naturæ lacus cum non in *Pyrenæis* duntaxat, sed & *Rheticis Alpibus* reperiantur in *Europa*, causas citato libro detectas vide: Cavernæ enim multiplices injecti lapidis reflexione sonum vehementem efficiunt, fundus verò lacus porosus à lapide deterfo limo poris apertis exitum præbent vaporibus, quibus qua data porta ruentibus, aërem implent, & resoluti in imbres decidunt.

Lacus, cui si quidpiam injectum fuerit, tempestates ciet.

In *Jumam* Provincia visitur lacus ille Geographorum mentione celeberrimus, & passim in Mappis depictus, *Chin* dicitur, de quo referunt *Sinarum historiae*, ex ingentis Urbis terræ motu absorptæ ruina, ob nefanda incolarum scelera, lacum successisse, neminemque præter puerum ligno evectum evasisse; Vocatur & hic lacus mare stellatum, ob herbas ut equidem puto aquaticas, quarum folia in superficie lacus sub stellarum figura expansæ cernuntur, uti in nostris lacubus, *نوفر* *Nuphar*, seu *Nymphæa*, aut quas stratiotas vocant, herbæ præstant. Cujus Lacus Figuram sequenti pagina exhibemus.

CAPUT VI.

De Exoticis Chinæ Plantis.

VTi *Sinarum* Imperium ex continuo terrarum tractu cum *India*, maribus torridæ *Zonæ* subjectis, exoticas rerum proprietates participat, ita quoque peregrina plantarum genera, miris facultatibus prædita non potest non producere. Sed jam nonnullas recensemus. Quarum prima est

Rosa bis
singulis
diebus co-
lorem mu-
tans.

I. Rosa Sinica arboribus innata, quæ diebus singulis bis colorem mutat, purpureaque modò tota, modò rursus omninò candida evadit, omnis tamen odoris

expers. Cujus si causam quæras, ego quantum conjecturare ausim, aliam esse non reperio, nisi temperamentum floris ejusque nutrimentum, atque aliam aliamque ambientis constitutionem; Cum itaque Rosa humidum temperamentum sortita sit, hinc fit, ut noctu in naturali suo statu candescat, interdum verò planta ardentissimo Solis æstu percussa subtilissimi salis armoniaci spiritum in extremas floris partes suscitet, cujus vapore & halitu tincta protinus purpurascit; verum prævalente Solis calore spiritu-

Experi-
mentum.

spirituque paulatim exhalante, planta ad pristini splendoris candorem reduci nescia, donec novo attracto dicti salis spiritu, denuò purpureo imbuatur colore, & tandem deficiente calore Solis, uti spiritus non elicitur amplius, ita quoque candori suo restituitur; Cujus quidem rei experimentum si quispiam facere desiderat, is accipiat violam aut rosam, quam Damascenam vocant, eamque sale ammoniaco suffumiget, & cum admiratione videbit, rosam candidam in purpuream transmutari, & tandem in flavam & candidam: contra sulphure ut viola & rosa rubea suffumigata, in candidum colorem transmutantur; quod experimentum uti sæpius à nobis exhibitum fuit, ita quoque causam detexit hujus, quam scribimus, rosæ Sinicæ *ρωματόμορφοσω*. Neque in *China* solum hujusmodi Naturæ prodigia reperiri putet; habet hinc *Romæ* nobilis Botanicus Franciscus Corvinus in suo horto, omnia quæ desiderari possunt, plantarum genere instructissimo plantam, quam violam nocturnam vocat, quæ diversos pro Solis ascensu aut descensu colores ad sensum mutat, & quæ interdum nullo odore pollet, illa nocturno nobilissimum gratissimumque odorem exspirat; de quibus vide fuis actum in *nostra Philosophia lib. XII. Mundi Subterranei inserta.*

II. Nascitur & in provincia *Quantung* planta, quam *Chisung* dicunt, quod idem est, ac herba ventum demonstrans; siquidem Nautæ, uti *P. Martinus* refert, ex illa quo mense, quot toto anno futuræ sint tempestates, colligere se posse autumant, idque ex geniculis ipsius, quò enim nodi pauciores sunt, eò tempestates eo anno futuræ sint pauciores, atque adeò ut ex multitudine geniculorum paucitas aut copia ventorum tempestatumque innotescat; uti ex distantia nodorum à radice, quo mense accidere debeant. Verum uti hæc nullo Naturæ fundamento nituntur, ita quoque phantasticis Nautarum ludibriis adscripta relinquamus. Quomodo

enim futuræ & nondum existentes tempestates in hac planta influxum imprimere queant, multò minus quomodo ex paucitate aut copia internodiorum hujus plantæ paucitas aut multitudo tempestatum futurarum colligi possit, nemo Philosophorum concipiet? Cum nulla inter hujusmodi agentia naturalia dependentia sit, illaque tota fortuita sit, tum in planta, tum in tempestatibus, quæ dum ex alia & alia ventorum constitutione vaporumque subterraneorum halitu dependent, certè illis nec ullum tempus, nec mensis diesve præcisè præscribi potest, cum vix in Oceano plaga occurrat, quæ repentinis tempestatibus non sit obnoxia.

Sed dicent forsan, quemadmodum Objectio. dum ex nonnullis animalibus piscibusque futuræ aëris marisque tempestates prædici possunt, ita quoque ex hujus herbe constitutione. Dico, aliud dici posse de materia jam ad tempestates disposita, quam animalia nonnulla instinctu naturali præsentunt, aliud de tempestatibus totius anni decursu futuris, uti de herba *Chisung* sibi imaginantur superstitiosi Nautæ, cum in planta hac nulla dispositio prævia, nullum tempestatum toto anno exoriturarum indicium concipi possit; undè hæc inter fabulas solitas recensenda sunt. Si verò Sinenses Phytologi dixissent, plantam esse, quæ illuc undè ventus spirat, continuò se vertat, ventumque actu spirantem sympathico suo motu demonstret, illius forsan haud difficulter rationem assignare possemus, quemadmodum de pisce marino aligero quem *hirundinem* vocant, in *Arte Magnetica* docuimus, & in hunc usque diem Musæum nostrum visitantibus simile Naturæ prodigium jam ab annis quidecim exhibemus.

III. Nascitur in provincia *Quansi* arbor, quam *Quanglang* vocant, quæ loco medullæ pulpam obtinet mollissimam farinæ simillimam, undè & arbor farinacea vocatur; hanc farinaceam pulpam exemptam indigenæ in usum panum conficiendorum convertunt; dicitur

Z

enim

Herba
in p^o
dix^o
ventos
& tem-
pestates
demon-
strans.Arbor fa-
rinacea.

M. Paul.
Venetus.

enim farina saporis haud ingrati & ad omnes esculentorum usus peridonea; harum arborum mentionem quoque facit Paulus Marcus Venetus l. 3. c. 19. *Sunt in Regione Fanfur arbores quaedam crassæ, quæ habent delicatum corticem, sub quo invenitur farina quaedam optima, ex qua delicata præparant cibaria, quæ aliquoties non sine voluptate comedi.* De quo quod dicam, non habeo, cum Naturæ benignitas nunquam ad hominum necessitati succurrendum in operibus suis deficiat, adeoque nobis non tam huiusmodi causas explorare, quàm paternam Divinæ providentiæ dispositionem in omnibus admirari liceat.

Folia arborum in aquis in hirundines animantur.

IV. Dicitur Lacus ad urbem *Vuting* in provincia *Hunnam* esse *Hocinia* dictus, id est, *generans aves*, undique arboribus pulchrè septus; quarundum harum arborum hanc proprietatem esse ajunt, ut folia in eum prolapsa continuo in nigras mutantur aviculas, tanta cum admiratione ac stupore accolarum, ut spiritus esse credant; ita ex *Sinica Geologia* P. *Martinius*. Quæritur huius rei causa; Certè idem in *Scotia* contingere non solum in foliis arborum, sed & conchis, rupibus & carinis navium, undè anates nascuntur, indubitata experientia nobis jam dudum innotuit, & nos in *Arte Magnetica*, quemadmodum & in *XII. Libro Mundi Subterranei* amplissimè de huiusmodi nittogenesisi philosophati sumus. Quod itaque in anatibus contingit, id in aliis similibus aviculis aquaticis contingere posse verisimile est: Neminem tamen existimare velim, huiusmodi aviculas ex ipsa arboris foliorumque substantia, uti neque illas, quæ in *Scotia* proveniunt, nasci, sed vel ex seminio ovarum ruptorum, quorum in dictis arboribus magnam copiam nidulantes excludunt, vel ex seminio quoque aliarum volucrum; hanc stupendam *ὄρνιθογενεσιν* prodire consultius existimaverim, cum naturæ principiis repugnare videatur, inferioris naturæ gradum, cuiusmodi sunt vegetabilia, altioris quoad gradum

animal, sine proprio aut alterius animalis seminio producere, uti in *XII Libro Mundi Subterranei* copioso experimentorum apparatu ostendimus.

V. *Atlas Sinicus* herbæ meminit in provincia *Huquang* *pusu* dictæ, quam mille annorum durare immortalemque esse fingunt; huius enim usu homines credunt senio confectos rejuvenescere, non alia de causa, quàm quod aqua macerata ac epota canos albosque crines in nigros convertat. Sed quis nescit hoc variis liquoribus & succis præstari posse? Ut verò aut *Sinica* illa herba, aut aliis succis homo ad incorruptibilem statum perducatur, uti superstitiosi *Sinæ* sibi imaginantur, id credere non tam prudentis animi quam stolidi & amentis philosophastri esse, prorsus mihi persuadeo.

Herba vitam immortalem præbens.

VI. Reperitur & alterius herbæ radix *Ginseng* dicta in provincia *Leautung* totâ *China* celeberrima, & summè pretiosa, cuius usu *Sinæ* homines veluti immortalitatem consequi perperam sibi persuadent. Verùm ne quicquam sine autoritate asseruisse videamur, audiamus Patris *Martini* verba, quibus eam folio 35. *Atlantis* sui hoc pacto describit: *Jungfeng* urbs recta in Ortum ab urbe *Regia Peking* protenditur, tota regio montibus collibusque extuberat, quia tamen adjacet sinui maris *Cang*, nihil eorum, quæ ad vitam sustentandam necessaria sunt, magnopere in ea desideratur. Magna piscium copia est, nobilissimæque radices totâ *Sinâ* celebratissimæ *Ginseng*, Japonibus *Nisi*; nomen *Sinicum* illi à figura, divaricatis quippè cruribus hominis formam refert (*Gin* porrò hominem significat) *Mandragoram* nostratam credas, nisi quod ea multò minor sit, quin illius tamen species sit aliqua, nullus dubito, quippè quæ & formam & vim habeat; folia ejus mihi hæcenus videre non contigit; siccata radix flavescit, fibras seu capillos, quibus alimentum sugat, vix aut ne vix quidem habet, nigricantibus venulis tanquam subtili atramento ductis circumspersa est; cum manditur dulcedine ingrata est nonnulla admixta amaritie, sed tenui;

Ginseng herba ad vitam perpetuam salubrem perducat.

Ginseng radix pretiosissima.

nui; auget plurimum vitales spiritus, tamen si unciæ vix duodecima pars dosis sit, sumptum illius pondus paulò amplius debilius vires restaurat, suavem corporis calorem excitat, Balneo Mariæ, ut vocant, cocta adhibetur, atque fragrantem adinstar aromatum exhalat odorem, fortioris calidiorisque naturæ qui sunt, ejus sumptione vitæ periculum adire solent, nimium auctis exundantibusque spiritibus; debilibus, fatigatis, vel morbo diuturniori, aliave de causa exhaustis ad miraculum prodest: moribundis ita vitales quandoque vires reddit, ut sæpè illis adhuc tempus sit sumendis aliis medicamentis sanitatque recuperandæ. Mira alia de hac radice Sinenses prædicant, triplo argenti pondere appenso emitur libra.

Ego Gentianam nostro etsi beneficio climatis nobilioribus dotibus præditam esse existimo, & id folia, sapor, radix, virtus, satis ostendunt. Certe hanc herbam mirificam vim instaurandorum spirituum & caloris nativi habere, nostri ipsa experientiâ docti asseruerunt, non tamen tantum de ea conceptum habent, quem plus æquo creduli, ne dicam supersticiosi habent de vita per eam perpetuanda, cum (uti vulgatum adagium habet,)

Contra vim mortis non sit medicamen in hortis.

Mirum tamen est, homines cæteroquin non exiguo ingenio præditi, de similibus tamen adeò ridicule philosophari.

A. Cia sive Te Herba.

G 99

Descri-
ptio her-
bæ Chæ,
sive Te.

VII. Planta dicitur Chæ, vel nostro pronunciandi modo Cia, cujus usus in China claustris contineri nescius, Europa quoque paulatim sese insinuare

nuare attentat. Hæc planta etsi in variis *Chinæ* regionibus, uti & in *Tartaria*, copioso proventu lucroque nascatur, in una tamen, quàm in altera Provincia melioris præstantiorisque notæ est, potissimum in Provincia *Kiangnan* in territorio civitatis *Hocicheu*; passim notus est potus ex ea confectus, qui calidus sumitur, quo non solum universum *Chinæ* Imperium, sed & *India*, *Tartaria*, *Tebeth*, *Mogor*, ac omnes *Orientalis Oceani* incolæ utuntur, non semel in die, sed quoties ipsis libuerit; virtute sanè præstantissimâ pollet, quam nisi sæpius Patrum nostrorum invitatione didicissem, vix ad id credendum induci potuissem, cum enim diureticiæ facultatis sit, omnes meatus nephriticos seu renum mirificè aperit, caput ab omni vaporum fuligine liberat, adeò ut Viris literatis, nec non magna negotiorum mole distentis ad vigilias continuandas nobilius aptiusque remedium à natura non concessum videatur, & quamvis prima vice nonnihil insipidum amarulentumque sit, usu tamen ejusmodi potus non solum non fit inamœnus, sed in tantum gulæ irritamentum exurgit, ut eo assuefacti semel, vix amplius eo abstinere queant; Et quamvis *Turcarum Cave*, & *Mexicanorum Cocolata* eundem præstent effectum, *Cià* tamen, quam nonnulli quoque *Te* vocant, ea multum superat, tum quia temperatoris naturæ est, tum quia *Cocolata* temporibus calidis plus æquo inflammat, *Cave* verò bilem quoque accendat; *Cià* verò semper nullo ad tempus respectu habito & innoxia est, & mirificè proficua, non ut dixi, semel sumpta, sed centies etiam in die. Verùm cum plantam hujus quàm exactissimè *Atlas Sinicus* describat, ejus verba hic addam: *Foliculum est omnino illi simile, quod Rhus Coriaria, quam & Sumach vocant, profert, imò illius quandam esse speciem tantum non mihi persuadeo, non tamen sylvestre illud, sed cultum est, non arbor, sed virgultum est, quod in ramulos varios aut*

Facultates
herbæ *Chà*
vel *Cià*,
aut *Te*.

Chà sive
Cià aut *Tè*,
herba,
ejusque
frequens
in potu
usus.

virgulas potius sese diffundit, nec flore admodum differt, nisi quod hujus albedo nonnihil magis in flavedinem declinet: æstate primum florem emittit levi odore fragrantem, sequitur bacca viridior; mox nigricans: pro potione *Chà* coquenda expetitur folium primum vernum ac mollius, quod studiosè ac sigillatim unum post alterum manu carpunt, mox in ferreo caco, tenui ac lento igne aliquantulum calefaciunt, deinde supra storem subtilem ac levem manibus propellendo involvunt, atque involutum iterum exponunt igni, ac denuò confricant, donec intortum rursus & conglomeratum planè siccum sit; quod servant in vasis plerumque stanneis ab omni humiditate diligentissimè & evaporatione custoditum; hoc cum in ebullientem aquam conjicitur, & jam post diuturnam asservationem ad pristinum virorem redit, seque expandit, aquam odore suavi, si optimum est, saporeque non ingrato, præsertim ubi adsueveris, ac colore subviridi inficit. Multis hujus calidi potus vires ac virtutem deprædicant *Sinæ*, qui eo noctu & interdiu frequentissimè utuntur, hospitesque excipiunt: tanta autem ejus varietas ac præstantiæ discrimen est, ut libræ pretium apud ipsos *Sinas* ab obolo ascendat ad duos pluresque aureos. Illi potissimum adscribitur, quod *Sinæ* podagram ac calculum nesciant. Post cibos sumptum omnem indigestionem ac cruditatem stomachi tollit: maximè enim concoctionem juvat, quin & ab ebriis adhibitum, levamen iis, novasque ad potitandum vires affert, adeoque & crapulæ omnes molestias levat, siquidem exsiccat & abstergit superfluos humores, ac vigilare cupientibus somniferos vapores expellit, oppressionemque somni studiis vacare volentibus arcet. Varia apud *Sinas* habet nomina, juxta varia loca, eamque quam obtinet præstantiam hujus urbis præclarissimam *Sunglocha* vocari solet.

Dicitur & herba in provincia *Xensi*, quam *Quei* vocant, produci, quæ comesta tristitiâ expullâ risum & lætitiâ parit; forsan hic simile erit quidpiam apiorisus, cui mox subscriberem, si venenatam

Herba tristitiâ discutens.

nenatam diceret; verum cum eam salu-
tiferam dicant, eam cardiacis plantis
similem effectum præstantibus facile ad-
scripserim

Viminis
genus mi-
rabile.

Addam hoc loco mirabile viminis
genus, quod in montibus Provinciæ
Quantung crescere dicit *Atlas*, quod *Sina*
Teng, *Lusitani* rotam dicunt, funem à
naturâ tortum esse crederes, in maxi-
mam enim longitudinem extenditur,
ac veluti funis per terram montosam ser-
pit; spinis horridum est, foliisque oblon-
gioribus viret, crassitie vix digitum
æquat, & tamen sæpe ad integrum sta-
dium diffunditur, tantaque hujus per
montes copia obviat, ut stirpes inter se
intricatæ, etiam cervis iter impervium
reddant, lentissimumque vimen fractio-
ni maximè resistit, undè ex eo validissi-

mi rudentes funesque in usum navium
confici solent. Est quoque in subtilissi-
ma filamenta dissolutum carbonibus,
cratibus, sedilibus, pulvinaribus, lectis,
stercisque contexendis mirè opportu-
num, tum ob munditiam, quia nil im-
mundorum animalculorum sustinent,
tum ob refrigerium, quod æstate corpo-
ribus calore laxatis præbent. Ego *Cle-*
matis speciem, quam *vitam albam* vocant,
esse existimem, at peregrino Sole & cli-
mate, uti omnia alia degenerem. Vide
Figuram B.

Sunt prætereà arbores in Provinciis
Juman & *Chiansi*, quarum ligna inter præ-
tiosio-

Lignum
Aquilinum
& Calamba.

tiosiores merces meritò connumerari possunt; estque lignum quod *Aquilinum* & *Calambanum* vocant, vulgò *legna Aquila* & *Calambi*, quæ tametsi unius & ejusdem speciei arboris sint, differunt tamen in hoc, quod *Aquilinum* illud vocetur, quod adhuc tenerum & in florida ætate constitutum est; *Calambà* verò tum dicitur, cum ad maturam, & ut ita dicam, decrepitam ætatem pervenerit; totum itaque pretium hujus plantæ in odore consistit, quum recens est, non adeò fortem spargit, uti ætate provecta *Calambà*, cujus odoris fragrantia nil suavius, eò quod in multis internodiis, cum jam adoleverit, vis osmetica sit fortior unitiorque, non item in *Aquila*, ob humiditatis necdum benè compactæ, ac faciliè resolubilis abundantiam. Optimum sanè hujus plantæ lignum in montibus *Concincinae*, qui *Moi* dicuntur, nec non in *Juman* & *Chiamsi* provinciis *Concincinae* conterminis, natura producit tantà copià, ut unicuique liberum sit, quantum voluerit indè excisum sui juris, cum ingenti lucro facere, passimque in portibus pretio non magno venditur, at in *India* centuplo lucro distrahitur; præsertim *Brachmanibus*, qui pyra ex illo extracta in magno solemnitatis die, quo scæminæ vel seipsas ob maritorum amorem incendio consecrant, aut magnorum meritorum virorum cadavera comburuntur, singulari rituum insolentia utuntur: siquidem stolidè credunt, *Deastros* suos hujusmodi odoribus vehementer delectari, animabusque defunctorum in transmigratione propitios fieri. *Calambà* uti est majoris pretii, ita quoque Regi reservatur, adeoque natura pretium laboribus summis, quibus id obtinetur, recompensari voluit. Nam in montium rupibus prorsus inaccessis Natura id provenire voluit, ut omnibus obvium non foret, quod tanta omnium æstimatione quæritur. Cum nulla ad præcellarum rupium inaccessa loca, ubi id invida natura condi voluit, pertin-

Superstitione in odore hujus ligni.

gendi spes sit; Accedit tamen, ut subindè sive ventorum impetu, aut imbrium vehementia radices arborum evulsæ in infrapositas vallium profundissimarum faxorumve pendentium crepidines concidant, atque hoc pacto plerumque indè ab indigenis eruatur; Sed nec hoc summo vitæ discrimine vacat: cum enim montium hujusmodi sylvæ Elephantibus ferocissimis, Tygridibus immanibus, Urfis, Rhinocerotibus referti sint, pretiosum hujusmodi lignum indè nisi validâ multorum hominum armatorum manu extrahi non potest, idque magis noctu, quàm interdiù, accensis siquidem facibus ignibusque extractis, (quibus nil magis dictæ belluæ timent) eorum incursum arcent; visò enim igne aut strepitu explosi sclopi statim fugiunt; atque hoc pacto tempus sufficiens ad lignum quærendum auferendumque relinquunt. In *Japonia* tantum æstimatur hujusmodi lignum, ut vel una libra communis sedecim aut pluribus scutis vendatur; & quamvis una hujusmodi ligni libra etiam in ipsa *Concincina* ut plurimum 16 scutorum pretio vendatur; in *Japonia* tamen ligni hujus quantitas, quanta ad culcitram (qua ob odoris tum suavitatem, tum salubritatem utcunque nobiliores utuntur) conficiendam sufficit, subinde ad ducentorum scutorum aut amplius etiam pretium pertingat. Putant nonnulli hujusmodi lignum nostratis *Lentisci*, aut *Terebinthi* speciem esse, etsi Solis cœlique benignitate in nobiliorem indolem degenerarit; cujus veritas faciliè innotescere posset, si quispiam plantulam illinc studiosè abductam in Europæo solo plantaret. Sed jam ad medicas herbas progrediamur, inter quas præter eas, quas supra recensuimus, *Rheubarbarum* quoque est, quod uti à paucis hucusque rectè descriptum fuit ita ab oculatis Nostris Patribus, jam genuinam ejus descriptionem apponemus.

Calamba in rupibus montium inaccessis crescit.

Sylvæ ferocissimis belluis refertæ.

Pretium hujus ligni in *Japonia*.

Quan-

Rheubarbarum Matthioli

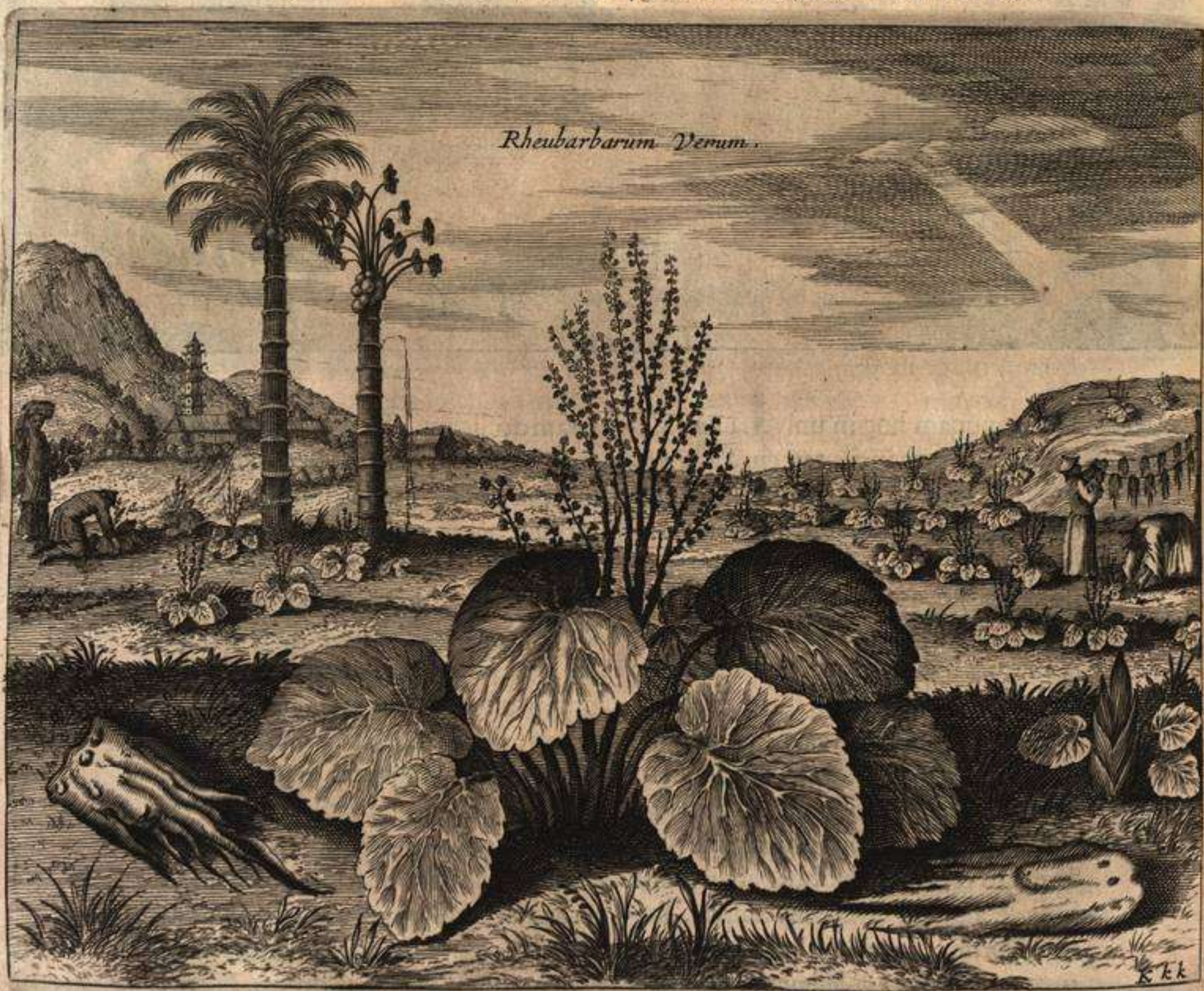
Rheubarbarum
ex
Flora Sini-
ca.
P. Boim.

Quamquam hoc in universa *Sina* nascatur, in provinciis tamen *Su civen*, *Xensi*, atque *Sociu* Civitate ad muros *Sinarum* proxima uberius provenit; Illam M. Paulus Venetus *Socuir* appellat, ubi & *Mauri*, qui dum cum *Caravanis* in *Katay*, hoc est, *Sinas*, & *Cambale*, hoc est *Pequinum* proficiscuntur, subsistunt, (quo etiam olim cum illis *Benedictus Goez Lusitanus* à Societate *JESU* quaerens *Catajum* pervenit) coeunt. Terra in qua gignitur rubra est & lutosa ob fontes & pluvias: folia pro ratione plantæ magis vel minus duobus palmis longa, infernè angusta, supernè ampla, limbus illorum lanuginem pilosam habet, quæ tamen ubi adolescunt & maturantur, marcescuntque, flavescent & in

terram declinant. Truncus supraterram uno palmo cum foliis supereminet, ex quorum medio ramus subtilis onustus floribus, violis magnis non absimilibus exurgit, qui succum expressum instar lactis cærulei habent, odorem acutum, & quem nares fastidiant redolentes. Radix seu caulis, quem terra recondit, est longus uno, duobus & aliquando tribus palmis; illius color æreus subobscurus, sæpè grossitie humanum brachium adæquat, alias quoque radices tenues circumcirca projicit, quibus resectis *Rheubarbarum* divisum in frusta, carnem interdiu flavi coloris rubeis refertam venis ostendit, ex qua succus flavus & rubeus aliquantulum viscosus distillat. Porrò si quis statim illa frusta humida ad siccandum

dum appenderet, experientia docuit, unctuosum illum humorem mox evaporare, radicemque levissimam remanere, adeoque omnem virtutem deperdere. Ideò periti recentis *Rheubarbari* frustra primò in oblongis reponunt mensis, & qualibet die tribus aut quatuor vicibus ea revolvunt, ut per hanc industriam succus incorporetur frustis, & constipatus maneat: tum verò quatuor dierum spatio concreto humore, transactis per frusta illa funiculis, appensa vento exponunt, loco tamen umbroso, nè radiis Solaribus contingantur. Effodiendo *Rheubarbaro* hybernium tempus est optimum, antequam viridia folia incipiant pullulare: quod scilicet eo tempore, circa mensis Maji initium succus & virtus uni-

ta & collecta sit; Quod si verò *Rheubarbari* radix effodiatur æstate, aut illo tempore quo viridia folia producit, uti necdum hoc tempore maturuit, flavoque illo succo & rubeis venis caret, porosaque ac levissima est, ita ad perfectionem *Rheubarbari* hyeme effossi, minimè pertingit: Currus humidis adhuc *Rheubarbari* caulibus onustus, uno scuto & medio venit, siccatum verò tantum pondere suo decrevit, ut ex septem libris recentis, sicci vix una vel altera libra obtineatur. Recens ac viride amarissimum est & gustui maximè contrarium. Sinicè vocatur *Tayhuam*, quod significat *summe flavum*. Quamvis illa de *Reubarbaro* satis; hæc tamen ex relatione Doctissimi Viri *Jacobi Golii* adjicere nobis visum fuit.

Hæc

Hæc Rhabarbari descriptio atque apposita Figura, quæ & in Matthioli ad Dioscoridem commentariis, aliorumque scriptis expressa exstant, primum à Joanne Baptista Ramnufio prodita fuere in illa, uti inscribit, declaratione, quam Marci Pauli Veneti Itinerario, à se Italicè edito, præmisit; ubi eandem Rhabarbari historiam cum ipsius effigie mercatori cuidam Persæ, ingenioso, ut inquit, viro, in provincia Chilannato, nomine Chaggi Memet, acceptam refert. Uti que venerat circa A. C. 1550. mercator ille Venetias, magna secum Rhabarbari copia advecta, & per interpretem narraverat Ramnufio, aliisque simul amicis, aditam sibi visamque fuisse provinciæ Tanguth civitatem Succuir, in cujus ditone copiosus esset præstantissimi Rhabarbari proventus, de eo edisserens eadem pene omnia, quæ superius sunt exposita; feceratque picturæ copiam, quam ex regione illa se attulisse dicebat. Ita ut mercatoris hujus fide, qui, ut verisimile est, mercis suæ studuit distractioni, rem totam niti satis esse manifestum videatur. Attamen ad plantæ formam quod attinet, prorsus aliam pro vera agnovit Vir talium studiosus, & spectator accuratus, P. Martinius, Atlantis Sinici auctor. Qui cum A. C. 1654, circa mensis Junii medium, Amsteladamo Antverpiam tendens, forte Lugdunum Batavorum transiret, nobilisque & magnifici viri D. Justi Nobelarii cultissimum in suburbano hortum illustrare cuperet, ex ipso ingressu vel eminus conspiciens Hippolapathi genus quoddam, foliis quidem amplis & rotundis, virentibus ex obscuro, floribus verò in altum elatis, comosis & albicantibus; verum illud esse & genuinum Rhabarbarum, non interrogatus, ultro pronuncia vit. Quapropter tam præclari probatique viri testimonio impulsus ipse P. Kircherus annuit voluitque, ut ejusdem quoque plantæ effigies, quæ tunc haud multo post tempore delineata fuit, hoc loco exhiberetur.

Craffities
& altitudo
arborum.

Cur verò in dictis Regionibus, præsertim in provincia Chechiang juxta urbem Sungiang, pinus spectentur tam insolitæ craffitiei, ut octo hominum am-

plexum non detrectent, imò quæ intra trunci corticem ad 38 homines contineant, uti P. Philippus Marinus de nonnullis arboribus quoque in Tunchino recenset, uti & de arundinibus tantæ craffitiei, ut quot internodia sint, tot ex iis vasa, quæ Barilia vocamus, conficiantur. Mirum cuiquam videri posset. Ego causam primò rejicio in soli bonitatem, quæ uti humiditate perpetuò ex abditorum fontium venis abundat, ita quoque vehementi calore Solis humiditas attracta quaquaversus se in longum, latum, profundumque dilatata, in tantam arborum molem extenditur: cujusmodi quoque olim in *Ætna* me vidisse meminimus, illo in loco, qui *tre Castagne* ab exotica & incredibilem trium castaneorum, quæ ibi spectantur, magnitudine dicitur. Et quod forsàn *παράδοξον* videri possit, ostendit mihi viæ dux unius castaneæ corticem tantæ amplitudinis, ut intra eam integer pecorum grex à pastoribus tanquam in caula commodissima noctu concluderetur.

Cortex
arboris
ingens in
monte
Ætna.

Sunt prætereà in *China*, utpote quæ multum à Zona torrida participat, arbores fructusque, toto, ut ajunt, cœlo ab *Europæis* differentes, tametsi *Europæis* ferè omnibus, præsertim in Septentrionalibus provinciis, abundet, uti supra diximus; atque inter cætera illa arbor est, quæ ob pungentium spinarum multitudinem à *Sinis Po-lo-nie* appellatur, quæ quamvis amplissimis foliis oneretur, neque fructum tamen, neque florem in iis fert ullum, sed in trunco producit cum tempore fructum tuberosum tantæ vastitatis, ut singulis portandis singuli homines sint necessarij, cucurbitam diceres nostris maximis majorem; Cortex ejus spinosus, melleos fructus corticis concavitati sub pulpa alba adnatos monstrat, nucleus tostam castaneam sapit, fructus plures in uno fructu, veluti in bursa quadam reconditos habet, & quemadmodum P. Michael Boim in sua *Flora Sinica* docet, tantæ granditatis, ut

A a

vel

vel unicus fructus decem aut viginti hominibus ad comedendum sufficiat; undè non incongruè saccum melleis fructibus confertum *Sine* nominant, Melopepones nostros dicitur sapore an-

tecellere; in quo natura suam ostendisse sagacitatem videtur, quod cum rami tantæ moli ferendo non essent, illos ex solidiori trunci substantia educerit.

Similis huic arbor est, quam *Papaya Indi*, *Sine Fan-yay-xu* vocant, arbor sine ramis, unà cum floribus tuberosus fructus ex trunci cortice supernè infernèque erumpat, Melopepone nostrate major, pulpa interior subrubri coloris est,

ad liquorem declinans, ita ut cochleari excipi possit, dulcissimi saporis, atque toto anno haud secus ac apud nos in pomis aureis citrinisque, & flores & fructus immaturi maturique reperiantur. Vide Fig. E.

Est

Est & in *Hainam* Insula Sinica, provinciisque *Quamsi*, *Fokien*, & *Quantung* arbor, seu potius arbustum, quod semestri spatio ex sex vel septem foliorum medio ramum, multiplici fructuum, dulcissimorum ficuum adinstar foetura onustum, sine ullis foliis producit; folia hujus plantæ in tantam amplitudinem dilatantur, ut homo commodè sese iis involvere queat. Ego sanè omnibus examinatis hujus plantæ fructusque circumstantiis, nullam aliam esse cen-

seo, quàm quæ ab *Arabibus* مؤف *Maur*, à Latinis *Musa* dicitur; cujusmodi plantam olim *Rhegi* in *Calabriæ* urbe, *Mamertino* freto adjacente, vidisse, ejusque fructum degustasse memini; folia habet amplissima sine ullo ramo, figuram quoque & saporem ficus habent, undè nonnulli *Ficus Paradisi* nominant; *Protoplastos*que post innocentiam perditam istiusmodi se foliis vestisse nonnulli conjiciunt. Hujus autem plantæ Figuram versa pagina repræsentamus.

Ficus Indica, Arbor Paradisi.

N un

Nascitur & in *China* arbor *Kagiu* dicta, bis in anno fructus producens, quæ inversâ ratione semina non intus, sed in capite exterius portat; Inter cæteros tamen præstat fructus, quem *Americi* & *Orientalis Indię* populi, quibus communis est, *Ananas*, *Sinæ* verò *Fam polo* nie vocant, & ingenti copiâ in provinciis *Quantung*, *Chiamsi* & *Fokien* provenit, & putatur primum ex *America Peruviana* in *Chinam* allatus; arbor tamen in qua crescit, non est frutex, sed herba adinstar cardui, quam *Cartiofoli*, vocant, pullulascit, ut proindè in *Europæo* climate consita in carduum domesticum degeneraturam planè mihi persuadeam, in cujus folio fructus nascitur cauli sua insistens, ut in Figura patet, tanti & tam

exquisiti saporis, ut inter nobilissimos *Indiæ* ac *Chinæ* fructus primum facillè locum obtineat; vide Fig. G. In qua planta hoc admiratione dignum occurrit, quod non semina solum in terram projecta, sed & surculi, quin & folia ipsa terræ implantata novas similesque plantas fructusque producant, quod & multis aliis plantis accidit, adeò ut spermatica vis omnibus hujus plantæ partibus insita sit; de qua admiranda sanè Naturæ facultate vide, quæ de seminis rerum fusè scripsimus *Libro XII. Mundi Subterranei*; Faciunt enim hujusmodi plantarum semina plurimum, ad novam quam ibi condidimus phytosophiam comprobendam.

De

Manga
fructus.

De *Manga*, *Lici*, *Quei* notissimis *Indiæ* & *Chinæ* fructibus non est quod dicam, cum apud alios passim describatur; Modus quo *Manga Citrio* pomo inferitur, oppidò ab *Europæorum* arte diversus est: Nam neque per arboris incisionem fit, neque per transfoliationem; sed ramum *Mangæ Citrii* pomi ramo solummodò alligant & luto opplent, & hoc præfuto, cum tempore desideratum conjugium paranympa arte ineunt, & præstantissimos *Mango-citrios* fructus producant.

Arbor fructum producens.

Narrat *Atlas Sinicus*, in provincia *Che Kiang* arborem nasci, cujus fructus pinguedinem adinstar sebi producit, tantà copiâ, ut ex illa collecta candidissimæ candelæ, quæ manus non inficiant, qua-

cunque tandem ratione tractentur, neque extinctæ fœtorem exhalent ullum; Arbor sat magna est, pyros nostrates & foliis & formâ exprimens; flore candido nitescit cerasi instar, cui fructum quoque haud absimilem parit, quem jam maturum disrupto cortice aquâ calidâ macerant, & liquefactam pulpam mox ubi frigidâ irrigarint, in mucilaginem densatur, sævo prorsus similem; quin & ex nucleo oleum quoddam omnibus domesticis, uti apud nos oleum olivarum, usibus commodissimum, eliciunt; hyberno verò tempore arboris folia cupræa rubedine fulgent, quæ tandem in terram delapsa, ovibus & vaccis cibum, ex quo mirificè pinguescunt, præbent. Non dicam hic de floribus

A a 3

Manga,

Manga, *Mentan*, *Quei* similibusque, cum ii ab aliis amplè descripti sint. Atque hæc de plantis Sinicis sufficiant. Ad-
dimus hic arborem piperis & innomina-

tæ arboris Figuram, cujus fructus non nisi circa radicem protuberant, quorum sapor *Europæis* ficibus similis est. Vide Figuram S.

CAPUT VII.

De Exoticis Chinæ Animalibus.

QUUM Naturæ Regnum in quadruplex animalium genus, quadrupedum, volucrum, natilium & insectorum distinguatur, de singulis iis, quæ in *China* rariora & magis exotica reperiuntur, hoc loco agam. Quadrupedia præter ea, quæ in *Europa* inveniuntur, sunt Elephantes, Tygrides, Ursi, quæ maximè in provinciis

Fumam & *Quamsi* stabulantur; de quibus cum jam alii quàm copiosissimè egerint, hîc silebo, ea tantum, quæ præterquam intra *Chinam*, alibi non spectantur, profecuturus.

1. Inter cætera animalia, quæ in Occiduis *Sinarum* provinciis *Xensi* & *Chiamsi* occurrunt, est Cervus odoratus, ita enim *Sine* *Xechiam*, vocant, animal

ex

鹿
州
鹿
香

Hiam Cervus Muscatus

Q 11

ex quo muscus. De quo Atlas Sinicus hisce verbis: *At nè diutius quid Muschus sit, quispiam hæere possit, dicam ipse plus vice simplici testis oculatus. Tuber seu exuperantia quædam ad umbilicum animalis est, parvum marsupium referens, subtili pelliculâ, ac subtilissimis pilis vestitâ constans. Animal ipsum Sinæ Xe vocant, indè Xehiang, hoc est animalis Xe odor seu fragrantia, quod Muschum significat; quadrupes est, exili cervulo haud absimile, pilo paulò magis nigrescente, cornuum omninò expers est, caro occisi etiam pro cibo adhibetur à Sinis; in hac Provincia, prætereaque in Suchuen, Yunnan locisque illic ad Occasum vicinioribus ingens Muschi reperitur copia, ut suo dicam loco. Tubera illa seu marsupia si sincera sunt, minimèque adulterata, præstantissima sunt, adeoque vehementis odoris, ut organum ipsum sicut & Zibethus pura, omnisque lux, aut sonus æquo vehementior aures, aut oculos, odoratum offendant: at versipelles Mercatores ex sanguine, pellibus, aliisque animalis exuviis Muscho additis, marsupia quæ pellis animalis subministrat, infarciunt, ac tanquam vera & genuina venditant. Sicut qui id miscent cum sanguine Draconis, & hoc pacto ex una vesica tres aut quatuor faciunt; fucus tamen non latet peritiores; si enim adustum evaporet, verum esse creditur, quod si carbonis adinstar quidpiam adustum remaneat, adulterato astu contaminatum est. Quæ cadem ferè tradit de Cervo hoc odorato P. Philippus Marinus in Historia sua de Tunchino, ubi non deest horum animalium copia, quod adeò stolidum dicit, ut venatoribus fugæ nescium, interimendum ultrò se siltat. Sed audiamus P. Philippum Marinum de iis in sua Historia Tunckinensi sic differentem; verba Italica sunt: *Vi si trova à uso di traffico però dell' ambra rossa, e del muschio, che vi entra da pæsi vicini: l' ambra viene dal Regno di Avà, nasce in selve pretiose à piè di certi alberi, quando essi già sono benè invecchiati, e radicati fra le fessure delle rupi alpestri e nudi sassi. Il muschio vero e naturale si hà dal Regno Gnai; Qui vi sia le selve si ritrova**

certo animale da i Cinesi, chiamato Ye Hiam, che tanto è come dire in nostra favella, Cervo odorato, è grande quanto un cerviottto, di cui hà le fattezze, eccetto che nel capo, che è simile à quel del lupo, & hà due denti lunghi, come di vecchio Cignale, che li escon fuori di sotto allabro superiore rivolti all' ingiù verso terra; è di pelo più scuro, che non è il cervo, tardo al corso, e si stolido, che sola fatica de Cacciatori è trovarlo, perche trovato, senza moverfi e senza difenderfi, si lascia uccidere à man salva. Hor di questo si fa il muschio in varii gradi di perfezzione, e fatti in questa maniera. Preso l' animale li cavano tutto il sangue, & il servano da parte, e di sotto all' ombilico li cavano una vesica, ò sia di sangue, ò di altro humore odoroso quivi congelato, poscia li traggono la pelle, & in più parti dividono l' animale, se di esso vogliono muschio in tutta perfezzione, prendono la metà dell' animale, ciò è dalle reni in giù, & in un gran mortaio di pietra il pestano bene e tritano, & vi vanno versando tanto del sangue, che di tutto si facci pasta, della quale già secca, riempiono le borsette, che della sua medesima pelle si fanno. Se vogliono muschio non tanto perfetto, mà pur buono e sincero, pestano tutte insieme le parti dell' animale, & impastatele col suo sangue doppo essere ben asciutte, empiono parimente di quella pasta le borsette. Oltre à queste due sorti ve ne hà un'altra non così fina, mà pur vero e buono muschio, & è quella, ove solamente entrano in compositione le parti dell' animale dal capo sin' alle reni, che lasciano col resto di esso à fare la schiettissima come è detto. Di questo animale niuna parte v' è che via si butti, onde sogliono dire, che più val morto che vivo. Un' altra sorte di muschio si compone, che viene in Europa in più abbondanza, che non viene il vero; la sua mistura è parte quell' ambra, che à certa stagione si pesca intorno alle spiagge di alcune Isole dell' India Orientale, e parte il succo, che si cava dal corpo del gatto detto di Algalia, e riesce con tal temperamento più grato l' odore, che non sarebbe quello della semplice ambra che da se il manda assai forte, e poco

P. Philippus Marinus in Histor. Tunchin.

e poco grato alle narici. Et è quest' ultimo il muschio, di cui s' hebbe prima notizia in Europa, intendesi di quello che venne da quelle parti.

Vacca
monoceros.

2. Occurrit Animal, cui nomen *Vacca velox*, tantæ siquidem velocitatis est, ut 300 stadia vel uno die conficiat;

in fronte oblongo & tereti cornu instructum est, undè multi id Monocerotem putant esse, sed hallucinantur, cum Monocerotis descriptio in nullo ei conveniat; verùm de hisce vide fusiùs actum in VIII. *Libro Mundi Subterranei*, ubi quid propriè Monoceros sit, exponitur.

Hippopotamus sive *Equus Marinus*, *Hayma* Syris dictus.

3. Spectantur in lacunis littorum Oceani Sinici & *Indiæ* passim hujusmodi animalia. In *Hainam*, *Insulis Philippinis*, *Maldinis*, & maximè *Mozambici* ad littora *Africæ* Meridionalis. Animal prorsus deforme est, & visu horridum. Verùm ne quicquam hic omisisse videamur, rerum curiosarum, hisce jungam, quæ P. Boim (qui illud vivum & mor-

tuum quam exactissimè dum ventum prosperum operturus, *Mozambici* comoraretur, examinarat,) in scriptis reliquit. Duplex, inquit, schema veri equi marini subjeci, quorum cum essem *Mozambici* in *Africa*, aut verius in *Cafraria*, greges ad littora marina in lacuna quadam volutari plures vidi. Erat *Mozambici* Civitatis *Judex* amicus meus. singularis, qui
Hippo-

Hippopotami caput integrum ad Collegium misit eo fine, ut illud diligenter observarem; mensus itaque id inveni ab ore versus scapulas habere tres cubitos, ex parte inferna duos recurvos maximos dentes, quibus supernè similiter grossi aptè congruebant, linguâ intermediente extortâ. Cum verò postea à nobili quodam Lusitano ad interiora continentis Cafriarum è regione Insulæ Mozambici perlustranda fuisset invitatus, rudentes littora maris in navi (quam remis 20 mancipia remigando propellebant) vidimus ad jactum unius lapidis equos marinos hinnientes ad 50. qui variis lusibus indulgebant intra aquas summâ meâ voluptate. Quidam è mancipiis Cafres cum sociis propius accedens, & exonerato sclopo, cum frontem equi graviter offendisset, tandem mortuum reperit, quem etiam ob vastam molem non sine difficultate & labore operâ sociorum in littus extractum, mihi perlustrandum exhibuerunt; Postquam autem carnem Cafres inter se dividerunt, dentes extractos eosque majores mihi obtulerunt. Pellis hujus animalis adeò dura est, ut sæpe Cafres acutis suis lanceis illam perforare nequiverint. Nullos pilos habet præterquam in extremitate caudæ qui flexiles, ac veluti ex cornu nigro pellucidi quovis modo contorti non frangantur, calamum grossitate facillè æquant, ex singulis pilis armillas faciunt singulas Cafres & viri & feminae, quas in ornamentum manu gestantes, simul earum virtute à paralyti immunes se fore arbitrantur. Ex dentibus solent in India globulos precarios, cruces, & statuas Sanctorum conficere, sanguinis enim fluxum sistere probantur: Compertum tamen est non cujuslibet promiscuè Hippopotami dentes hanc virtute pollere, verùm illorum solummodo qui certo anni tempore capiuntur: Quod utrum verum sit, experientiâ comprobandum foret. Novi Goæ in regio Nosocomio esse unum ex maximis dentibus equi marini, cujus admirandæ facultatis si experimentum sumere volunt, dentem venæ sectæ adhibere solent, & ecce, mirum dictu, statim sanguinis prosilientis impetus, sanguine intra venam recepto, sistitur. Nota est historia cadaveris cujusdam Malabarici Principis à Lusitanis occisi, quod

cum juxta navem occupatam pluribus glandibus transfossus, sine ullo tamen ex hiantibus vulneribus sanguinis effusi vestigio reperissent, in vestibus jam spoliati collo frustum ossuum appensam cum detraxissent; quod uti unum ex ossibus Hippopotami erat, ita quoque sanguinis veluti aggere perrupto è mortui corpore copiosissimè ad stuporem omnium profluxit: cujus quidem aliam causam esse non puto, quam frigidissimam qualitatem, quâ sanguis protinus congelatur, & à fluxu prohibetur. Hæc P. Boim. Nos dentes hujus animalis ternos in nostro Musæo exhibemus, quorum quidem qualitatis experimentum necdum sumpsimus: quod ubi fecerimus, tunc unâ quoque rationem tam mirificæ qualitatis investigabimus. Est & in Domus Professæ Romanæ nostræ Societatis Bibliotheca scheletrum capitis Hippopotami, ex quo paulò ante figuram primæ belluæ depingi curavimus; Sirenis ossa, cujus costam & caudam in nostro Musæo exhibemus, & Pesce Muger dicitur; sistentis sanguinis effectum multò Hippopotami rariorem experti sumus. De qua cum quam amplissimè in 3. Lib. Art. Magnet. egerimus, eò Lectorem remittimus.

4. Refert Atlas in provincia Fokien Homines Sylvestres. animal reperiri pilosum homini prorsus simile; simile in Regno Junnam & Gannan inveniri recitat Fese nomine, ἀνθρώπων, longioribus brachiis, corpore nigro & piloso, cursus velocissimi, & ἀνθρώπωνόφαγον; homini enim obvium vocem edit risui humano similem, deinde eum invadit. Narravit mihi P. Henricus Roth, Regi Mogorum simile monstrum, dum in Agra moraretur, oblatum fuisse, quem hominem Sylvestrem dicebant; Ego verò ex variis historiis doctior, illa certis Simiarum ferocitate immanium speciebus adnumeranda existimo, quod & pilosum corpus & risus demonstrant, quem simiæ contractâ fronte, & corrugato naso, dentiumque denudatione, ubi exacerbati fuerint, collisione, unâ cum stridulæ vocis sono

Bb

facillè

Quinam
Homines
Sylvestres
proprie
dici que-
ant.

facile expriment. Si quis verò pertinacius sylvestres homines dari velit, is sciat, casu subindè accidere, ut pueri sylvis expositi ibidemque derelicti, non nisi Divinæ providentiæ commissi, vel à feris, vel alio quovis modo sustententur; uti verò hi ex vastis solitudinum labyrinthis se evolvere nequeunt, ita quoque ferino more vitam tolerant, piloso totius corporis amictu vestiti; si quandoque à venatoribus capiuntur, pro sylvestribus hominibus reputantur; Sunt enim veri homines, at feri, qui nempe omni cultu

destituti, non tam humanam, quàm beluinam vitam ducunt. Talem puerum octennem circiter anno 1663. in *Lytvania* sylvis inter urfos inventum scribunt, voce & habitu ursis, quibuscum semper vixerat, & ab iisdem educatus fuerat, simillimum, aliam præterquam carnem crudam comedere nesciebat, donec magno tandem labore cibis solitis vesci, & unà loqui disceret. Hujusmodi exempla plurima tum in historiis exoticis, tum in vitis Eremitarum passim leguntur.

Historia
pueri in-
ter urfos
inventi.

Est hoc animal domesticum, *Sumxu* dictum, feli haud absimile, nigri & subindè crocei coloris, pilos habet mirè splendidos; Cicurant illud *Sinenses*, & collum argentea circumdant corolla,

murium est avidissimus Venator; ob raritatem tamen ita carum est, ut subindè septem aut novem etiam scudis veneat.

Sunt & in *China* diversæ speciei Simii, quorum alii homines, & sunt *ἀνθρώποι*, alii

Triumphus
bestiarum
institutus.

alii canes felesque mentiuntur, & sunt *κεγκοπιθηκοι* tantâ docilitate præditi, ut nisi clunium fœditas illos proderet, vix bestias crederes; & ut mira nonnullorum docilitas videatur, subjungam, quod de iis P. Henricus Roth, se præfente contigisse narrabat. Rex *Bengalæ* ad Regem *Mogorum* in nescio cuius accepti beneficii recognitionem, solennem cum pretiosissimis muneribus adornatam legationem expediebat anno 1660; In qua in omnium admirationem rapiebat currus triumphalis auro atque omni gemmarum lapidumque pretiosorum genere refulgens; non humanâ, sed belluinâ directione ducebatur. Trahebatur currus à duobus candidissimis & perquam mirificè adornatis caballis; in superiori currus loco, veluti in folio Regio ingens sedebat molossus, preciosis phaleris monilibusque mirificè adornatus, qui uti sese tanto splendore fulgentem aspiciebat, ita quoque superbia quadam elatus, aliquid se supra belluinum esse, putare credebatur, siquidem incredibili gravitate, proceribus obviis debitam profundâ capitis inclinatione reverentiam exhibebat; Non deerat huic satellitium splendidum; Simii enim superbè vestiti, thronum epheborum adinstar circumdabant, ad nutum domini promptissimi; quicquid

enim caninum Regem facere in reverentia obviis præstanda videbant, id omnes unanimi capitis inclinatione pariter præstabant. Aurigam agebat grandis Simius, aureâ chlamide indutus, cujus pileolus capiti impositus auro pariter gemmisque fulgebat, manu sinistrâ fræni lorum tenebat, alterâ scuticâ tam dextrè suos regebat caballos, ut non à bruto, sed à peritissimo veredario agitari viderentur; verbo, humanæ belluæ triumphum adeò scite adornabant, ut quid homines belluinos deceret, belluæ humanæ mirâ quâdam metamorphosi docere viderentur. Quantâ autem ex hoc mirifico spectaculo Rex voluptate perfusus fuerit, inde patet, quod brutorum solertiam opiparo, verius belluino convivio recompensandam duxerit, dum quid equis, quid Simiis, quid Molosso, ex optimis cibus unicuique congruebat, in pavimento tapetibus exornato apposuit, ubi pari gravitate jam ad omnia prius instructi, sedentes, quisque suo contentus pabulo delitiabatur. Acta fuerunt hæc *Agræ* Civitate Regiâ, præfente supramemorato Patre Roth; ut vel hinc appareat, quantum *Indi* in hujusmodi belluis instruendis industria valeant, quam & in Elephantis erudiendis ad stuporem omnium præstant. Sed jam ad Volucrum genus progrediamur.

CAPUT VIII.

De certis quibusdam Volucris extrâ Chinam invisis.

1. **R**Eperiuntur in *China* Volucres, in aliis extrâ *Chinam* Regnis invisæ; inter quas primum meritò locum occupant Aves illæ Regiæ, quas *Fum Hoam* vocant, de quibus ita P. Boimus in sua *Flora*: *Avis est extreme pulchritudinis, quæ si quandoque humano sese conspectui subduxerit, sinistri id in Regia familia alicujus eventus omen habetur. Mas Fam, fœmina Hoam vocatur; nidos habent in montibus Tan, Leotung provinciæ*

Pekino confinibus; In capite assimilantur pavoni, Sinicum poëma hoc pacto illas describit: Humeris virtutes, alis Justitiam, lumbis obedientiam, reliquo corpore fidelitatem significat; Avis piissima, antè instar Rhinocerotis, retrò tanquam cervus graditur; gerit caudam sicut gallus, caput Draconis in modum, pedes simillimos testudini gerit; quinque pulcherrimarum avium coloribus alas coruscas refert; hæc aves veluti Symbolico quodam amictu adornatas Colai & Mandarini,

darini, quin vel ipse Rex in vestibus auro depi- | peregrinæ Pavonum speciei adnume-
 etas gestant. Ego has aves facilè, certæ & | rem.

Gallinæ
Lanigeræ.

2. Est & aliud admiratione dignum in Regno Suchuen, & sunt Gallinæ Lanigeræ, quarum lana ovinæ simillima est, parvæ sunt corpore, brevissimis pedibus, audaces tamen & generosæ, nec non fœminis, uti *Atlas* meminit, in deliciis. Quæritur itaque utrum hæ gallinæ verè pilosâ lanâ uti pecora vestiantur, an non? Ego sanè, ut paucis me absolvam, omnibus circumstantiis ritè examinatis, combinatisque; Dico Lanam quadrupedum illam minimè dici debere, sed uti ex subtilissimis plumulis toto corpore crispatis amiciuntur, ita quoque ex crispatis plumulis lanam crispatam solummodò videri putarique,

unde & Gallinæ Lanigeræ nomen meruere, haud secus ac linum a bestinum, ejusque rasura lana dicitur. Rationem hanc assigno: Quod uti volucres piloso seu laneo vestitu nasci, ita quoque quadrupedes plumaceo amictu vestiri, naturali rerum temperamento repugnat, cum aliud sit in quadrupedibus pilorum aut lanæ, aliud sit plumarum in volucris naturale principium, fierique non potest, ut in horum seminibus differentissimis una & eadem insit virtus plastica & formatrix, sive pilorum, sive plumarum; ex hoc enim non tam verum & legitimum quempiam certæ alicui speciei proprium, quàm monstruosum

T tt

sum Naturæ partum præter intentionem Naturæ produci, is videbit, qui Naturæ in utrisque leges exactius ponderaverit; & patet ex iis rationibus, quas supra de Cattis volantibus ad hanc veritatem comprobendam adduximus. Gallinarum Lanigenarum familiæ adnumeratur *Jeki* dicta, quæ in variis Provinciis Sinensibus, uti *Corea*, *Chensi*, & *Quamsy*, in altis montibus reperitur, & mirâ uti formæ, ita pennarum varietate conspicitur à natura exornata: opti-

mi saporis esse comperitur. Gibbosum dorsum, & pectori nescio quid globosum adnexum habet, unde meritò quis tantam à communi Gallinarum specie degenerationem mirari queat. Ego salvo aliorum iudicio, eam ex diverso cum aliis gallinis, v. g. cum Gallina Indica congressu, cuius similitudinem præ se fert, accidisse putem. Verum cum hæc ex professo in nostra *Arca Noëmice descriptione* decidamus, eò Lectorem suo tempore amandamus.

Neque quispiam hîc obijciat, supra à me propositum de pisce croceo, qui cum tempore plumaceo vestitu indutus volatum affectet; hunc enim de una specie in aliam abire juxta metamorphoticas leges ei naturale est, sicuti erucis &

bombycibus naturale est, ex vermibus in papiliones transmutari: Undè nos hoc loco tantùm loquimur de iis, quæ intra certos speciei terminos constituta sunt animalia; hoc enim pacto fieri non potest, ut quadrupes, aut volucris,

illud alas, hoc pilos aut lanam admittat, nisi illa metaphoricè tantum & per similitudinem quandam ità dicantur. Accedit, quod nullam ex huiusmodi galinarum lana telam contextam fuisse, omnes fateantur Sinicarum rerum Scriptores, nisi secreto mihi noto in lixivio satis macerentur; de quo vide XII. *Lib. Mundi Subterranei.*

Anates
fornaci-
bus ex-
clusæ.

3. Anates quoque in provincia *Quantung*, non secus atque *Cairi* in *Ægypto*, fornaculis in hunc finem affabrè instructis, in iisque ovis impositis incredibili numero excludere solent. In naviculis magnos sæpè harum anatum greges alunt, eosque vel ad maris littora, vel fluminum ripas exponunt, ut æstu recedente ostræis, cancris, tellinis similibusque maris fructibus, quibus summoperè delectantur, cibentur; & quoniam in variarum navium confluxu illæ variè dissipantur, mirum tamen, eas noctu ad sonum pulsatæ pelvis, columbarum adinstar ad nidos suos, quasi signo receptui dato, in suam quæque navem reverti. Est & hoc experimentum in ovis anatum admirabile, quod si ea condire cupias, id nunquam consequere, si aquæ falsæ aut muricæ ea imposueris; at si terrâ cretaceâ, seu argillâ sali mixta ova illiveris, falsedine imbuta gratissimum saporem acquirunt.

Avicula ex
flore na-
scens.

4. Dicitur in *Suchuen* provincia avicula ex flore *Tunchon* nasci, quæ proinde *Tunchonfung* Sinicè appellatur; hanc *Sinæ* dicunt vitam suam mensurare ad vitam floris, quo intereunte & ipsa avicula intereat; est & tanta quoque colorum varietate à natura dotata, ut alarum remigio aërem tranans, florem expansis foliis pulchrè exprimat. Utrum verò animal sive volucris, sive insectum ex planta immediatè produci queat, meritò quispiam dubitare posset; Nos sanè in XII. *Libro Mundi Subterranei*, id negavimus; cum fieri non possit, ut vegetabilis Naturæ gradus, ad sensitivum, superiorem Naturæ gradum a-

scendendo, effectum potentiaæ suæ imparem & improportionatum sensitivæ substantiaæ producat. Dico itaque hoc fieri ex seminio ovorum, quæ uti pisa non excedunt, ita quoque facilè intrâ folliculos sive foliorum, sive floris deposita, ubi rupta fuerint, ex humido floris femini volucris admixto, animalculum volatile simile flori nascitur; cui si volucris accedat imaginatio, dum incubando colorum in flore varietatem perpetuò intuetur, eoque sympathico quodam affectu gaudet, certè colores floris in pennas phantasticæ virtutis efficacità derivari, jam frequenti experimento etiam in *Europa* innotuit.

5. *Conchinchinam* inter & *Hainan Insulam* tractus quidam Oceani non procul à littore Sinico, scopulis magnis, parvis, minimis confertissimus reperitur, intra quos aquarum æstus horrendis fluctibus collisus, cavernas & angiportus rupium tanta spumosorum voluminum coacervatione exagitur, ut formidinem spectantibus procul incutiat. Intra medullium harum rupium, in Vere, constituto illis à Natura tempore, aviculæ quædam incognitæ, quas alii passeribus, alii hirundinibus similes esse perhibent, innumerabili multitudine, undè, nescitur, adveniunt, quæ hirundinum instar mox littori insistentes, nidos ædificant, quos rupibus istis singulari artificio affigunt, quali ex materia, hucusque incompertum fuit, atque in hisce ovis pullisque exclusis, denuò aliò avolant, relictis in Nautarum potestate nidis, qui integras naves iis onustas *Chinæ* & *Japoniæ* in mensarum delicias dividendunt. Nidi sunt quasi diaphani, uti patet ex tribus, quos in Musæo nostro exteris ostendere solemus, subflavi coloris, nescio ex qua aromatica compositione hucusque incognita elaborati, tali autem proprietate à natura imbuuntur, ut cuicumque cibo, sive ex piscibus, sive è carnibus herbisque parato misceantur, iis fercula mirà saporis gratiâ condiantur.

De Nidis
quarun-
dam volu-
crum edu-
libus.

Mira Na-
turæ indus-
tria con-
diti.

Ad

Ad materiam nidorum quod attinet, illam aliunde non putantur portare, sed materiam viscosam ex stomacho visceribusque putantur eructare, quam rupibus affixam in nidum efformant, & quia humido opus habent, mucilaginoso quodam liquore ad scopulos spumante (uti nautis harum venatoribus observatum fuit) supervolitando & alas & rostrum implent, eoque nidulos ad firmiorem materiae agglutinatae consistentiam identidem alarum agitatione aspergunt. Contingit autem ut tempestatum sævitie subinde magnam horum nidorum copiam unam cum ovis vi fluctuum ruptis in piscium nutrimentum intra mare decidat; ita Patres nostri oretenus mihi retulerunt, & P. Daniel Bartolus in Sinensi sua historia hoc nidificium amplissime juxta atque Italico Idiomate elegantissime descripsit, uti & P. Philippus Marinus pariter in Historia Sinensi hoc pacto eos describit Fol. 42. *Se hora da gl' animali detta terra vogliamo salire à volatili d' ogni generatione, quanto altra parte di quest' Oriente ne abunda il Tunchino. E per dire di alcuna specie, mi si presentano certi uccelletti simili alle rondini, che volano vicino alla spiaggia, e fanno i loro nidi negli scogli della Cocincina, & è il nido cosa si pretiosa, che si vende à prezzo assai caro, quanto altro più delicato*

P. Philippus Marinus de nidis edulibus.

cibo, per le rare virtù e buoni effetti, che cagiona ne sani à preservarli, e negli infermi à torre la loro inappetenza, e disvogliati à metterli in appetito di mangiare. Non si è fin hora potuto sapere, che materia sia, tenace esso è, e trasparente composto di molte cellette, à guisa di cocchiglie maggiori, che come foglie intorno ad un cesto si dirami, stanno attaccate, e ciascuna formata à lavoro crespo e rugoso, come le stesse cocchiglie, e di egual sottigliezza, e prendono il color di pasta, quando sia secca, è quello che disseccandosi, è proprio delle provadure. Non vi hà convito che senza questo cibo s' imbadisca e mancandovi questo boccone, pare che vi manchi il meglio, e senza esso non è solemne. Il modo che costumano cuocerlo è, una notte prima tenerlo in acqua calda, si che ammolito, tutto intenerisca, e così intenerito si ponga à seccare per breve tempo all' ombra, e poscia gentilmente si sfili. Da se schietto non hà sapore, ma se come avviene de fonghi, buona mano il condisce con sue specie aromatiche, sollecita mirabilmente l'appetito, e contro alla proprietà d' altri cibi, de quali col mangiarne ne passa la voglia, questo par sempre che più l'aguzzi.

Nullum convivium sine conditura horum nidorum.

De hirundinibus verò ex foliis arborum in lacum incidentibus jam supra nostram sententiam aperuimus: quare progrediamur ad pisces.

CAPUT IX.

De Piscibus Maris & fluminum Sinensium.

6. **Q**uoniam admirationem superat, quod jam dicam: Est in provincia *Quantung* animal, quod *Hoangcioyu*, id est, *Croceum piscem* vocant *Sine*; est enim modo piscis, modo avis; per æstatem siquidem avis est crocei coloris galgali instar, per montes volitans, more avium suum lectatur nutrimentum; autumno verò finito ad mare redux in piscem convertitur, quem hyberno tantum tempore ad delicias cum sit suavissimi saporis piscantur Indi-

Crocei piscis in avem mutatio.

genæ. Quæritur hujus tam admirandæ metamorphoseos causa. Dico itaque, supponendo primò hoc naturalibus principiis minimè repugnare, cum quotidie hujusmodi transformationem in insectis intueamur, cujus & causam in XII. *Libro Mundi Subterranei* quam fufissimè exposuimus; Videmus enim plerasque erucas in volatiles papiliones transmutari, aquaticos vermes ex festucis exclusos in perlas mox ac aërem subierint, quadruplici alarum remigio conspicuos

spicuos aërem tranare ; Innumera hujus farinae adducere possem, si ea citato Libro non fusè profecutus fuisset.

Sed dicet forsan quispiam, id in insectis facile concedi posse, at non in perfectis animalibus. Contrà dico, in perfectis quoque animalibus hujusmodi metamorphoses spectari ; Quid enim aliud sunt Scoticæ anates prius, quàm vermes, quæ tamen cum tempore assumptis alis & pennigero indutæ habitu in anates aut anseres transmutantur, cujus causam citato loco vide ; pisces quoque in volucres, uti & quadrupedia in pisces transmutari, non desunt historiæ, quæ id attestentur. Certè *Albertus* nomine & re *Magnus l. 24. in Astoiz* asserit, esse animal marinum, cui nomen *Abides*, quod cum reliquis piscibus in mari natales habeat, cum verò senuerit, mutatâ formâ terrestrem assumere, & terram incolere, terrestriumque animalium more vesci, mutatoque nomine, quod primò dum piscis adhuc erat, *Abides*, modò terrestris animalis assumptâ formâ *Astoiz* appelletur. E contrà in Oceano Orientali quadrupes esse, quod in senectute omnibus mutatis membris in Piscem degeneret ; testanturque *Conimbricenses lib. 1. de Gen. & Corrupt. q. 17. art. 1.* apud *Japones* in Insula, quam *Gotum* vocant, animal quoddam esse, corporis magnitudine & figurâ simile cani, vel ut alii narrant, lupo ; quod primò quidem in terra vivit, deindè constituto à natura tempore, mare incipit frequentare, ubi assiduo natatu exercitatum pelagoque commissum, omnibusque membris in formam piscis compositis in belluam marinam tandem convertitur. Sed hæc ad veritatem rei attestandam sufficient. Quomodo itaque piscis crocei in avem accidat metamorphosis, exponendum restat. Dico itaque hunc piscem ex eorum esse numero, quæ amphibia dicuntur ; cujusmodi sunt illi volantes pisces, quos hirundines marinas vocant, quorum forma adeò volucris si-

Ex quadrupede fit piscis animal aquaticum.

Quomodo crocei piscis transformatio fiat.

milis est, ut vix distingui possit ; Croceos itaque pisces uti insignem ad volandum à natura dispositionem obtinuerit, ita facile quoque in volucrem converti posse, nullus sanè physiomystrarum facile negaverit ; Verùm cum difficile sit concipere, quomodò piscis in pennigerum animal degenerare possit, nisi ingenti mutatione in se facta, de causa hujus paulò altiùs philosophandum duxi.

Multi putant ex historiis persuasi, transformationem unius speciei in aliam fieri ex promiscuo coitu unius cum altero ; alii vi imaginationis, ut fit in notis à gravidis mulieribus, foetibus impressis ; alii alias causas adinvenerunt, quæ tamen sine magna difficultate defendi non possunt. Ad primum quod attinet, coitu hujusmodi transformationem fieri non posse, indè deducitur, quod ovipararum cum viviparis coitus, sive modum, sive tempus, sive denique genetica instrumenta spectes, ob naturæ repugnantiam à nemine physiologorum concedatur. Latet itaque aliud quidpiam, quod hunc monstruosum effectum causet. Quod ut detegerem, multus fui in examinandis omnibus hujus piscis crocei circumstantiis, donec unus è Patribus nostris, qui nonnullis annis in Insula Sinica, quam *Hainan* vocant, commoratus, mira mihi de raris Naturæ effectibus in ea conspicuis retulit : Inter alia de hoc pisce croceo verum esse asseruit, qui præterquam in hoc Sinico mari non capitur. Sed jam ad rem.

Diximus paulò ante, de nidorum à certis aviculis in rupibus *Hananinis* fabricatorum multitudine : Cum itaque croceus piscis maximè circa istum tractum versetur, neque alio præterquam ovorum tempestate maris ruptorum cibo alatur : hinc ego ob naturalem quandam inclinationem & sympathiam, quam ad hujusmodi volucres habet, ex ovorum intra rupes diffusorum materia, quæ seminis hujus animalis vices explet, devotione fieri existimo, ut approximante

Quenam sit plastica vis in pennas piscem animans.

Vere

Vere vis spermatica hujus piscis sese paulatim exerat, atque ad volandum sollicitet, & quoniam plastica ad aves peninis instruendas facultate semen ovorum præditum est, accidere quoque, ut ea sese in pisce exerente, branchias quibus longis constat, in alas paulatim expandat, squamisque in plumas unà cum cauda transmutet. Atque hoc pacto volucrum fieri, galgali adinstar flavi coloris, quia ipse à flavo colore, quo imbuitur, piscis croceus dicitur. Quomodo verò Autumno prætereunte denuò in piscem mutetur, dicendum restat.

Notum est, temperamento mutato totum mutari; contingit itaque ut adveniente Hyeme, virtute formatice avis destructa, sive ob humoris abundantiam, sive alia de causa volucris id quod primò fuerat, esse appetat, atque adeò nativam maris stationem repetens decedentibus plumis, tum naturali maris facultate, tum plastica videlicet seminis virtute, quâ piscem primò formaverat, sese paulatim exerente, in squamas branchiasque denuò convertat, donec redeunte Verno tempore jam novo ovorum semine introsumpto, ei ad volandum appetitus innascatur, & tandem denuò volucris fiat perpetua quadam vicissitudinis pericycloi. Quod verò hoc aliis piscibus non contingat, causa est temperamenti diversitas, quod metamorphoseos hujusmodi uti incapax est, ita quoque in actum deduci minimè potest. Quod verò hæc transformatio ex semine volucris in ovis latente fiat, patet ex iis, quæ de anatum Scotiarum origine *Lib. XII. Mundi Subterranei* tradidimus, & in hominibus subindè similem transmutationem contigisse, historiæ narrant. Dominicus Leo de *Arte Med. l. 6. c. 2.* apud Petrum Damianum: *Robertus*, inquit, *Gallorum Rex* propinquam sibi copulavit uxorem, ex qua suscepit filium, anserinum per omnia collum & caput habentem, sed & hominem fuisse fertur, cujus totum corpus alitum more, plumis

vestiebatur; at plumæ ut humano corpori adnascantur, fieri non potest, sine virtute formatrice seminis alicujus volucris in ovis latente; neque vis hæc exercere se potuit, sine humani cum volucris semine mixtura quacunque tandem ratione peracta: Cum nefarii homines vel in ipsam naturam injuriosi & crudeles Magistro Diabolo, ea adinveniant, quæ nobis exponere non licet. Si itaque hoc in homine, multò magis in brutis simili naturæ temperamento præditis factu possibile putem, ad quæ omnia à nobis citato loco fusiùs deducta, Lectorem remitto.

7. In provincia *Quantung* referunt, piscem spectari, quem *Vaccam Natantem* Vacca marina piscis. vocant, hunc in terram exire & sæpè cum domesticis vaccis pugnare ac cornu petere; at si diutiùs extra aquas perstiterit, cornu ejus mollescere omni duritie destitutum, undè in aquas redire coactum piscem denuò evadere pristina duritie cornu recuperata. Qualecunque sit hoc animal, ego id inter amphibia numerandum censeo, speciemque esse vitulorum marinorum, quas Phocas appellant, aut Rosmarorum dentibus prælongis sævorum, solo cornu, quo præ reliquis sub hujusmodi Climate singulari Naturæ beneficio potiuntur, differentem: Cur verò cornu in aëre mollescat, in aqua verò indurescat, ex temperamento illius cornu dependet; cum plurima sint quæ extra aquam mollescant, intra aquam verò indurentur; de quibus in *V. & VII. Libro Mundi Subterranei*, de diversis aquarum saliumque, & quæ ex hisce componuntur, facultatibus fusiùs egimus.

8. In provincia *Xensi* *Vespertilio* Vespertilioes prægrandes cibo apti. reperiri dicit *Atlas*, quæ corporis mole gallinam aut anserem æquent, undè & à *Sinis* in singulares mensarum delicias quæruntur, eo quod eorum caro gallinarum ferculis longè preferatur. Vide quæ supra de *Vespertilionibus seu Cattis volantibus* in *Regno Mogorum* fusiùs egimus.

9. Rursus in provincia *Quantung* monstrum

Monstrum
marinum
4 oculo-
rum &
sex pe-
dum.

strum marinum reperitur, τετράοφθαλ-
μον, id est, quatuor oculis, & ἑξαπῆς,
id est, sex pedibus instructum, hepatis figu-
ram utrumque representans, quod uti
ex ostreis vitam tolerat, ita quoque u-
niones subindè evomere videtur. Ego
quantum ex comparatione unius cum
altero comperire licuit, dicerem sane ex
eorum esse genere, quos araneos mari-
nos vocant; sunt enim testudini seu tor-
pedini prorsus similes quoad formam,
quatuor aut etiam pluribus oculis in dor-
so instructis, sex verò pedibus, testudi-
neis pedibus haud absimilibus, natant
& non gradiuntur. Ad hanc classem
referri puto illos pisces, quos *Atlas* di-
cit in provincia *Quamsi* in montis ca-
verna reperiri quadrupedes & cornu-
petas, quosque *Sinae* superstitioni Dra-
conis delicias vocant, quos idè occide-
re nefas morte piandum censent. Hoc
in tractu pariter dicunt, animal reperiri,
quod capite volucrum, cauda piscem
referat, quæ omnia in supramemoratis
alatis piscibus, quos *Rondones*, id est,
hirundines, à capite χελειδονομός φω
vocant; unde quæ *Sinis* mira videntur,
nostris nautis vulgaria sunt, utpote quæ
in Oceano ubivis ferè obvia spectentur,
& nos in Musæo nostro unum intra
Rhomborum cyclum appensum exhi-

Pisces
cornu-
petæ.

bemus, utpote cujus natura sit, ad eam
se partem, undè ventus spirat, conver-
tere.

10. Rursum *Atlas* hoc in tractu fert Cancris in
faxum
conversi.
Cancros reperiri, qui ubi aqua reli-
cta aërem subierint, statim figura anti-
qua conservata in lapidem convertan-
tur durissimum; & ratio patet, cum
omnia illa quæ ex salino temperamento
constituuntur, intra aquam dissipatis
salinis corpusculis mollia sint, extrà verò
siccitate aëris condensati in lapideam
massam transformantur, quæ omnibus
lapidescentibus communia sunt; Quod
verò alibi cancris id non contingat, cau-
sa est, quod ille locus, in quo similes
cancris reperiantur, lapidifico succo vel
vapore non abundet; Hujus enim fa-
cultate, quicquid humiditate affectum
offenderit, id in lapidem convertit. Ex-
hibemus & nos in nostro Musæo hujus-
modi Cancros non in *China*, sed in no-
strorum fluminum marisque ripis inven-
tos, in lapides conversos: neque enim
quicquam fere est, quod ubi in lapidifi-
cum hunc vaporem incidit, in lapidem
non commutetur. Vide quæ de hisce
amplissimè egimus *Libro V. Mundi Sub-
terranei, Itinerario Hetrusco, cap. de Conchy-
libus*, ubi quæcunque circa hanc mate-
riam rara sunt, descripta reperies.

CAPUT X.

De Serpentibus Chinæ.

Serpen-
tum ma-
gnitudo.

AD Serpentes quod attinet, illi in
Provincia *Quamsi*, uti *Atlas* di-
cit, adeò ingentis longitudinis
reperiuntur, ut nonnulli eorum decem
perticas æquent, id est, triginta pedes
geometricos, quibus si grossities respon-
deat, vix majores dari, existimare quis
posset; Idem testatur *Flora Sinensis*:
Gento, inquit, hoc enim serpentis no-
men est, serpentum omnium in *Quamsi*,
in *Haynan Insula*, in *Quantun*, facile
maximus reperitur, cervos integros exugen-

do & diminuendo devorat, non adeò ve-
nenosus, colore cineritio variegatus, lon-
gus 18, aut etiam 24 pedum, famelicus
è diem proflit, caudæ imixus in al-
tum se erigit, & cum feris æque atque ho-
minibus acriter luctatur, subindè ex arbo-
re insidiosè in hominem insilit, & comple-
xu interimit; fel illius contra oculos mor-
bidos *Sinis* est pretiosum: Idem testa-
tur *Marcus Paulus Venetus*, qui in pro-
vincia *Carrajam* ait, serpentes reperiri
tantæ vastitatis, ut nonnulli in longi-
tudine

M. Paul.
Venet. de
Serpen-
tum in
Carrajam
magnitu-
dine.

tudine denos passus, & in grossitie decem palmos contineant, & quoniam passus geometricus quinque pedibus constat, certe longitudo hujus Serpentis ad 50 pedes pertingeret, atque ad eò Quamianos Serpentes 20 pedibus superaret. Si verò communes trium pedum passus contineat, tunc iis, qui in Quamsi reperiuntur, prorsus æquarentur: Sed audiamus M. Paulum propriis verbis illos describentem: *Nascuntur in provincia Carrajam Magno Cham subiecta serpentes maximi, quorum quidam in longitudine continent decem passus, & in complexu grossitiei decem palmos: Aliqui ipsorum prioribus carent pedibus, quorum loco unguilas (melius ungues) habent in modum unguium leonis aut falconis. Caput ipsorum est magnum & oculi prægrandes, ut duorum panum æquent quantitatem; os & rictum habent tam amplum, ut hominem deglutire valeant, dentes quoque magni & acerrimi rictui illi tam horrendo non desunt; nec est homo aliquis, aut animal, quod sine terrore serpentes illos aspiceret, ne dicam, adire queat. Capuntur verò in hunc modum; Solet is serpens interdium latitare in cavernis subterraneis aut specubus montium, nocte verò egreditur circumiens terram, & potissimum aliorum animalium latibula lustrat, quærens cibum, quem devoret, nec formidat ullius bestie genus; devorat enim bestias magnas & parvas, leones & ursos, & ubi ventrem exsaturaverit, redit ad speluncam suam; cum verò terra illa sit multum sabulosa, mirum est, quantam foveam corporis sui pondere in arena imprimat, putares dolium aliquod vino plenum per sabulum devolutum. Venatores itaque bellue insidiantes interdium figunt multos palos, in sabulum fortes, & acuto ferro in superiore extremitate dentatos, hosque sabulo tegunt, ne à Serpente videri possint, multosque infigunt, maximè eo in loco, ubi belluam in vicino latitare norunt; & quando noctu more solito ad pabulum egreditur, accidit ut per cedentem arenam reptando & vastam corporis molem trahendo, pectus in alicubi latentem sudem ferream incidat, quo penetratis visceribus, dum infixus saucia-*

tusque, indè se extricare nequit, venatores inibi latitantes, accurrentes draconem interficiunt, & felejus extractum magno vendunt pretio; est enim medicinale, ita ut si quis à rabido cane lesus fuerit, si vel modicum, quantum est pondus denarii, de illo biberit, statim sanetur; & mulier in partu laborans hujus fellis gustu protinus partum acceleret; Rursus qui hæmorrhoidas aut ficum anus sustinuerit, hujus fellis unctio intra paucos dies convalescat; Carnes verò hujusmodi serpentis vendunt in cibum, nam libenter eà vescuntur homines. Hucusque Marcus Paulus Venetus; ex quibus patet, hujusmodi Serpentes Draconibus adnumerari posse, innoxios tamen, & sine veneno, cujusmodi Atlas in provincia Chekiang esse dicit: Verba ejus sunt: Prope Caihoa mons est Cutien, in quo Tigrides & Serpentes maximi, minimè tamen noxii vivunt, illæ cum alibi in circumvicinis regionibus ferocissimæ sint, at hinc ita mansuescunt, ut nulli omninò noceant, serpentes verò etiam veneno carent. Si quis causam quærat, Dico totum id ex naturali montis aërisque dispositione dependere: Constat enim ex naturalium rerum historia, locos complures reperiri, in quibus nec herba, nec animal ullum venenatum vivere possit, quemadmodum in Europa de Hybernia & Insula Melitensi certò constat: Si enim ex Sicilia casu unà cum fœno serpens aut bufo inferatur, is simul ac aërem Insulæ senserit, eum protinus mori necesse est; idem de Hybernia recensent authores & Indigenæ; verùm uti id in Hybernia privilegio particulari Sancti Patricii precibus obtento, ita hoc S. Pauli patrocini adscribitur; cujus luculentissimum signum est, quod ante Divi Pauli adventum Insula serpentibus lethiferis non caruerit, & cum una quoque ex viperis, uti in Actibus Apostolorum legitur, ejus manui sine ullo tamen nocumento adhæserit, Incolæ eum, ceu Numen quoddam, & humana conditione majus, eò quod à tam pestiferis serpentibus nil pateretur, adorandum censuerint; Sed de

Medica vis
horum
Serpentum.

Cur Melita & Hybernia venenosis animalibus careant.

supernaturalibus hujusmodi effectibus non hic tractamus; Sed quæritur, utrum locus verè detur, in quo noxia animalia venenum naturaliter deponant, ut in *Chine* supranominata provincia de serpentibus dictum fuit. Dico quod ita. Cum enim venenosorum animalium terrestrium proprium sit, omne quod in terrestribus glebis virulentum est, in se veluti in bursas quasdam vivas attrahere; certè ubicunque terrenum fuerit ex se & natura sua à venenosis qualitatibus alienum, serpentes sine veneno esse necesse sit, uti in *Samo* & *Lemno* Insulis fertur accidere; cum enim terra istiusmodi venenis omnibus contraria sit, quam & ideò *Turca* magno pretio vendunt, & *Sigillata* vulgò dicitur; certò colligitur serpentes ibi morari non posse, & si morantur, veneni tamen omnis expertes esse. Pari pacto nascuntur in nonnullis montibus herbæ quædam serpentibus oppidò contrariæ; undè rursus, vel non possunt ibi consistere vel si consistant, veneno carent; undè concludo, simile quid in montibus *Xiantien* evenire, quo serpentes à venenis immunes existant.

Cur in nonnullis locis serpentes non vivunt, aut si vivunt, veneno careant.

Tigrides mansuetæ in nonnullis locis, & cur?

Ad Tigrides, quæ in dictis montibus mansuescere dicuntur, quod attinet; Dico idem contingere, quod in Tauris furiosis, quorum cornibus caprificus alligata, eum ad mansuetudinem, si fides *Plinio* habenda, reducit; quod idem accideret, si in loca incideret caprificis conferta; exhalatio siquidem caprifici suâ acrimoniâ conceptam bilem dissipat, unde ad mediocritatem reducta bile Taurus ex furioso fit mansuetus. Plantas itaque, uti in Tauris caprifici, ita quoque in Tigridibus mansuefaciendis plantæ dari possunt, quæ hunc in ferocissimis belluis effectum præstent; dici enim vix potest, quàm mirificis effectibus hujusmodi specificæ rerum qualitates $\kappa\epsilon\tau\omega\ \sigma\upsilon\mu\pi\acute{\alpha}\theta\epsilon\iota\alpha\upsilon$ præstent. Verùm de hisce in *Libro VIII. Mundi Subterr.* fusiùs actum vide.

Serpentum viru-

Sunt & nonnulli alii serpentes in *Chi-*

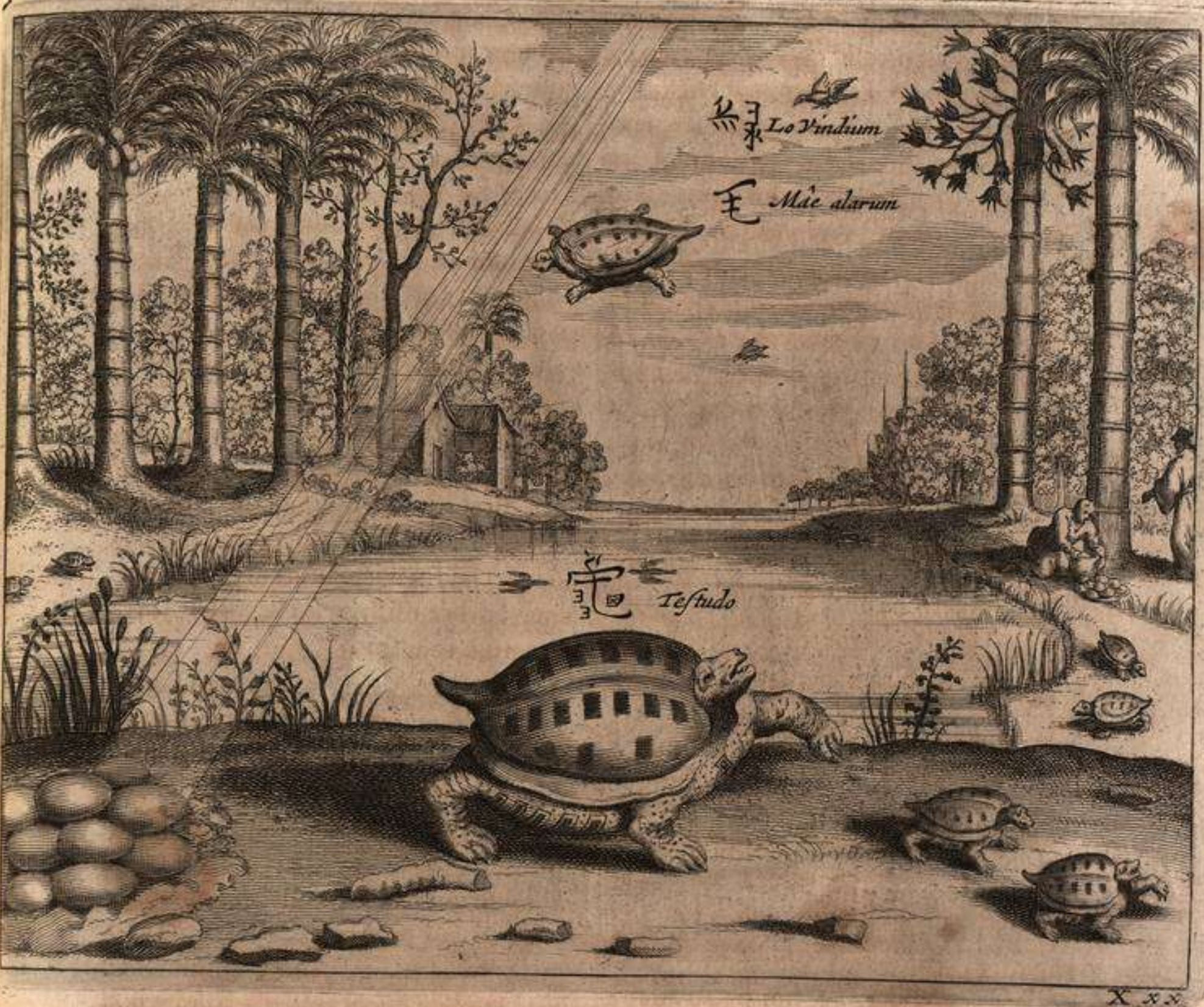
na, veneno irremediabili pollentes; quorum primus *Cabra de Cabelo*, id est, *Serpens capillatus* dicitur, de cujus lapide in Regno *Mogor* jam amplissima mentio facta est; alter adeò lethifero toxico turget, ut intra paucas horas hominem interimat; ita *Flora Sinensis*; summo tamen in pretio habetur, ob medicamentorum, quæ inde componuntur, præstantiam. Compositio ita instituitur: totus serpens amphoræ, quæ nobili & generoso vino repleta sit, immergitur, ita ut capite solo constrictum per medium operculi foramen exstet; hoc peracto igne supposito usque ad ebullitionem ferveat vinum, & serpentis venenum paulatim in vaporem resolutum totum per os expiret, caro deinde reciso capite infirmis datur, & unicum illud pretiosum contra omnia venena antidotum conservatur.

lenticia & antidotum.

Testudines in Sinico Oceano adeò grandes reperiuntur, ut *Atlante* teste, eminè spectantibus scopuli videantur. *Flora Sinensis* in Regno *Honan* testudines reperiri, subinde viridi, nonnunquam caruleo colore imbutas; Esse quoque nonnullas, quæ pedibus alas adjunctas habeant, ut hoc pacto tardissimum progressum alarum velocitate compensent. Ego quidem, quantum conjecturare possum, pennigeras alas hisce adnatas non facile assererem, cum hoc natura testudinum, ex primis naturæ principiis repugnare videatur, sed testudines viscosum quendam liquorem circa pedes emittere, ut in *Figura* patet, qui cum tempore in cartilagineas veluti branchias quasdam extendatur, quarum ope non tam volare, quàm saltando progressum promovere videatur, cum subindè multa in vulgus spargantur, quæ sensati ac longà experientia viri docti, ubi ea studiosius examinauerint, aliter omnia, ac fama ferebatur, reperiunt. Atque hæc sunt, quæ de rarioribus *Chinæ* animalibus comperi, ut proinde Dei Opt. Max. admirabilem in rebus omnibus dispositionem & sapientiam admirari, & laudare non cessemus.

Testudines alatae.

CAPUT

CAPUT XI.

De Lapidum Mineraliumque in China admirandis.

IN Lapidibus Mineraliumque Oeconomia non minora Naturæ ludibria reperiri, *Atlas Sincicus* cæterique Scriptores testantur. In provincia *Huquang* ad montem *Xeyen* post lapsas potissimum pluvias, lapides reperiuntur, quæ hirundines dicuntur; has enim ita exprimunt, ut præter vitam nihil ipsis desit, imò inter eas mares & foeminas ex colorum varietate Medici distinguant, iisque ad medicamenta conficienda utantur. Ego supposita narrationis veritate, dicerem sanè non à Na-

Hirundines lapideæ.

tura hoc eas corporis habitu è faxis efformatas esse, sed dum vivæ essent, & in terræ fissuris laterent, succo seu vapore petrifico in lapidem conversas fuisse, quas deinde imbrium pluviarumque aqua ex meatibus terræ fluxu suo evolutas in conspectum det; cujus rei varia animalium tum hominum quadrupedumque, tum volucrum in lapides conversorum exempla vide *Libro VIII. Mundi Subterranei.*

Narrant Geologi *Sinæ* Lapidem in *Xensi* provincia reperi, qui juxta Lapis ad incrementum & decre- incre-

cremen-
tum Lunæ
crescens
& decre-
scens.

incrementum decrementumve Lunæ crescit, inæstimabilis apud eos pretii, sed & hunc eundem effectum præstare apud nos Sileniten, plerique tradunt Naturalium rerum Scriptores. Ego dico, esse Talci speciem, sive lapidem specularem, quem summo studio sæpè observavi, non solum ad Lunæ splendorem lucere, sed & veluti in speculo quodam Lunæ sive plenæ, sive dichotomæ, sive sextilis figuram perfectè exhibere; unde de Lunari hoc lapide juxta phasés Lunæ, nunc crescente, nunc decrescente fabulam natam esse putem; dum enim figuram Lunæ sub quacunque phasi veluti in speculo exhibet, simplices reali lapidis incremento decrementove, phantasmate illo illusi id adscripserunt, quod non nisi in speculari lapide ἀνακλαστικός, sive reflexo Lunæ radio repræsentatur; & inde patet, quod lapis semper sibi similis, nulla in se mutatione facta, quacunque Lunæ phasi, in quacunque tandem rerum exhibitione persistat.

Terra
Quei.

Illic quoque terra reperitur, quam *Quei Sinae* vocant; mineralis terra candidissima mirificè à mulieribus ad fucum appetita, cosmetica siquidem virtute pollet, aqua diluta, & hoc pacto ad nævos maculasque corporis extergendas mirè opportunam tradunt, unde Sinico nomine *Quei xi*, id est, *Nobilem fœminam* vocant. Ego cerussam mineralem ex plumbo & antimonio, seu stibio miscellam esse puto, quæ & in multis *Europæ* locis reperitur; ut proinde nil in hoc admiratione dignum occurrat.

Lapis Vac-
cinus.

Lapis in provincia *Xantung* è vaccarum stomacho educitur, lutei coloris, magnitudine subinde ovum anserinum æquat, soliditate Bezoartico cedit; levioris enim substantiæ est, & illo præstantioris virtutis à Medicis judicatur. Ostendimus nos in Musæo nostro similem ex vaccæ stomacho eductum, qui tamen minimè ex terrestri substantia compositus videtur, sed ex minutissimis fibris herbarum, quæ indigestam hanc

molem consumpto succo in stomacho boum convolutam in globum superinductâ subfusâ pelle, efformant, quem ego eundem esse puto, quem *Bellonius* lapidem fellis vocat *l. 3. de ani*: aut quem *Arabes* *هريزي* *Harazi* appellant.

Non dicam hîc de laboribus, quos in Bombycum & Serici cultura adhibent *Sinae*; unde tanta byssi fericique copia provenit, ut toti Orbi sufficere jure possit; unde non sine ratione eam, quam *Ptolomæus* Sericam vocat regionem, aliam non fuisse, quàm *Chinam* conjicio. Eminent inter cæteras hisce provincia *Chekiang*, utpote quæ bis quotannis bombyces educit, eorumque culturam bis mille & octingentis annis ante nostræ Salutis adventum priscos exercuisse, *annales* eorum referunt.

In provincia *Kiamsi* ad montem *Yangkiu* mirabile saxum conspicitur, quod à Natura vel arte in humanam figuram adaptatum varios, pro varia aëris futuri temperie, colores induere scribunt *Sinenses Geologi*; ex his enim futuram sive serenitatem, sive pluvias se prædicere posse sibi persuadent; Ego ea thelesmata Magica esse puto, cujusmodi plura in *China* spectantur, à Magis, Magistro Satana ad superstitiones propagandas constituta; & ab *Arabibus* *طلسمات* *Thalesmat* dicuntur. Sed progrediamur ad mirabilem naturam *Asbesti* paulò exactiùs describendam.

Atlas Sinicus ait, in *Taniu Tartariæ* Regno supra lapides nasci herbam quandam, quæ ab igne non consumatur; hæc enim in ignem projecta, rubescit quidem, & aliquo modo ignescit, at educta ex igne mox pristinum candorem recuperat, non nihil in cinericium declinantem; non adeò in longum excrescit, sed sub forma capillaris excrescentiæ, fragilis & imbecillis consistentiæ, aquæ imposita in lutum abit, statimque consumitur. Atque hæc est descriptio herbæ asbestinæ; in qua ego insignem errorem

Bomby-
ces.

Saxum
ἀσβεστό-
μορφον.

Asbestus,
igne in-
consum-
ptibilis.

Asbesti
sive Ami-
anti mira-
bilis pro-
prietas.

rem noto, dum herbam illi putant, quod nos pura lapideæ substantiæ filamenta asserimus: per abusum itaque vel imperitiam hominum, qui dum lapidis hujus efflorescentiam spectant, herbam ex lapide excrevisse inconsultâ naturâ arbitrantur. Hic abusus quoque Latinos inter Authores comperitur, dum filamenta hujusmodi linum dicunt, non quod revera linum hujusmodi ex vegetabilium œconomia depromptum sit, sed quod instar lini filari & texti possit. Est itaque fustis hujus herbæ nihil aliud, quàm efflorescentia quædam ex lapide asbesto, qui in *Tartariæ* regionibus passim reperitur, evibrata; non secus ac mineralium, salium efflorescentias *ἄσθημα*, sive arbores metallicas per *καλάχην* appellare solemus. Habeo & ego magnam hujus Asbesti sive Amianti, ut vocant, in Museo nostro copiam; cujus filamenta digitis soluta prope propius herbarum fibras exprimunt, è quibus contusis, & certo modo præparatis chartam confici, quæ literis exarata, & in ignem coniecta, statim consumpto atramento chartam candidam exhibebat, novis literis inscribendis aptam. Quomodò verò, aut quo arcano artificio id in fila duci queat, in XII. *Libro Mundi Subterranei* tanquam magnum & paucis notum secretum innui.

M. P. Ver-
m.

Meminit hujus mineralis quoque Marcus Paulus Venetus lib. I. Itinerarii sui, cap. 47. Est, inquit, in provincia Chinchin (quod est *Tartariæ* Regnum) mons, in quo inveniuntur minere chalybis & Salamandræ, de hac fit pammus, qui in ignem projectus non comburitur. Fit autem pammus ille de terra in hunc modum, uti quidam è sociis meis Vir singulari præditus industria curiosior, nomine Turcus me edocuit, qui in provincia dicta mineralium operi præfuit. Invenitur in monte illo minera quædam terræ, quæ fila producit læne haud dissimilia, & hæc ad Solem conficcata in mortario æneo conteruntur, deinde lavantur, & quidquid terrarum illis adhæserit, submoventur; demùm fila illa sic purgata

& attenuata, ut alia lana nentur, atque in pannum contextuntur; & quando pannos illos volunt dealbare, projiciunt eos ad horam integram in ignem, & tunc ex flammis illæsi educuntur nive candidiores, haud secus purgant eos, si maculas aliquas contraxerint, nam alia præter ignem lotura illis non adhibetur. De Salamandra verò serpente, qui in igne vivere dicitur, nihil explorare licuit in Orientalibus Regionibus. Ajunt tamen Romæ mappam quandam haberi ex Salamandra contextam, in qua sudarium Domini involutum retinetur, quam Rex quidam Tartarorum Romano Pontifici misit. Hæc de Asbesto Marcus Paulus Venetus, ubi per Salamandram non intelligitur, uti simpliciores credere videntur, serpens, qui in igne passim vivere dicitur, sed de Asbesto sive Amianto, quod in igne non secus ac Salamandra sine ulla noxa perduret, *κτὶ τὴν μεταφορῶν* dictum velim. Quamvis etiam quæ de Salamandra animali in igne incorruptibili, pyraustisque dicuntur, fabulosis verius, quàm veris historiis adscribenda putem; Cum, uti in VIII. *Libro Mundi Subterr.* docuimus, nullum animal in valido igne sine sui corruptione existere posse: undè igitur fabula originem duxerit, aperiã.

Salamandra cur dicatur Asbestus.

Salamandra ex eorum numero, quas Lacertas vocant, species quædam est; Lacerta videlicet nigra & aureis maculis insignita, cæterum animal mucoso & viscido humore aspectu horridum & nauseâ plenum, vel ex eo capite, limacum instar, tardissimi progressus; hoc in Germania sæpius me vidisse memini, quod vix nisi post frequentes imbres ex humidis & lutulentis specubus exire solet, Germanicè *Mollen* vocantur. Hoc itaque animal cum frigidissimi juxta ac humidissimi temperamenti sit, & totum quasi ex mucore constitutum, si quis supra carbones accensos imposuerit, id illos nimia sua humiditate viscositate plenâ statim extinguat, quod idem fieri in limacibus expertus sum: Si quispiam verò

Salamandra quid?

verò illos in ignem validum projecerit, is eas non secus ac alia combustibilia in cinerem protinus converti reperiet; Quod idem Franciscus Corvinus in Salamandra ei ex America transmissa se expertum esse testatus est. Quod verò Marcus Paulus Venetus dicat de Salamandra contexta & Romæ detenta, in qua Sudarium Christi involutum sit, de eo nihil hucusque comperire licuit, & si foret, id non de Salamandra lacerta, sed de asbestina tela, quæ per similitudinem quandam Salamandra dicitur, intelligendum foret.

Est in provincia Kiamsi ad Borealem ripam Po fluminis urbs Jaocheu, aquarum fluminumque irrigatione pulchra, amœna & cum primis deliciosa. Hæc Urbs, id sola, quod in totius Orbis admiratione & ambitione est, possidet; suntque vasa illa pretiosissima, quæ *mirrhina* seu *porcellana* vocant, à Regibus & Principibus tantopere æstimata, de quarum materia magna inter Authores lis & controversia: Sunt qui terram quandam mineralem post centum annorum durationem subterraneam, suam nanciscatur perfectionem; Non desunt, qui fabulis quoque propudiosis annexis, ex nescio qua materia eam oriri velint, sed Patres nostri experientiâ sensatâ ocularique docti, quænam illa sit materia, quis eam elaborandi modus & ratio, tandem detecta varietate nos ab omnibus falsitatis conceptæ erroribus liberarunt, & inter cæteros curiosissimus Martinius, qui hoc argumento in suo Atlante Sinico fol. 37. scitè sanè prosequitur his verbis: *At quod maximè eam commendat, est elaboratio & copia scutellarum Sinensium, quas Porcellanas, nescio undè petito nomine vulgò vocant: quæ nullibi in toto Regno sunt præstantiores, quàm in pago Feulcang civitatis: Licet enim alibi terram ex qua fortè confici possint, habeant, nullo modo ad eas accedunt, quæ in hoc pago sunt, imò quod admiratione dignum, terram ex qua eas efformant, non ex hujus provincie solo hauriunt, sed ex*

Vasa Porcellana.

P. Martinius de vasis Porcellanis.

Kianguan provincie urbe Hoeicheu adveniam accipiunt, nec ibi, licet tanta illius adsit terræ copia, ullo modo effingere illas queunt; sunt qui id aquarum temperaturæ adscribant. Ex hoc ergò hujus urbis pago omnes scutellæ illæ, ac vasa Sinensia sunt, quæ à rusticis rudibusque hominibus figlina arte elaborantur, eodem modo, quo Faenses in Italia: Coloris varii sunt, licet omnes ex subtilissima illa argilla, ac aliquantulum diaphana constent, quæ colore illinuntur croceo, variisque Draconum figuris illusæ sunt, Regio destinantur palatio; pro vulgo fiunt rubræ, luteæ ac cæruleo colore, ad quem effingendum glastum à Sinis adhiberi solet, quod ibi magnâ reperitur copiâ, præcipuè in Australioribus Provinciis, quo etiam ad tingendas vestes utuntur. Quàm verò rara ac præclara vasa hic fiunt, longum esset referre, nullam formam, nullam florem, figuramve finges, qui non eandem ex porcellana argilla apud illos admittat: quanta verò horum vasorum sit copia, facile qui vis colliget ex ea, quam quotidie videmus in Europa nostra. At miror, undè hic increbuerit rumor, ex ovorum testis, aut contusis conchulis marinis præparari hanc materiam, idque ex relatione quorundam centum annorum spatio repositam ab avis pro successuris nepotibus: planè rerum gnaris ridicula sunt hæc, & merè commentitia, namque omnia ex terra, quæ ad hunc pagum ex urbe vicina Hoeicheu advenitur, figlina arte fiunt; terra autem illa non pinguis, ut creta est, sed veluti arenula pellicida quam macerant, & aspersa aquâ in massam cogunt, quin & ex fractis vasculis denuò frustra comminuant, atque iterum nova vasa efformant, sed hæc ad priorem vix accedunt nitorem aut pulchritudinem; quod præterea hæc vasacula commendat, est, quod eduliorum etiam ferventium vim innoxia patiuntur, imò, quod magis mirandum, frustra inter se claviculis æreis filoque consuta liquorem continent, nec transmittunt: hujus sutorie artis periti totam passim Sinam obambulant, ii ad foraminula efformanda subtilissimum adhibent terebellum (Vulgo dril vocant) cujus cuspidis ex adamante est, quali hyalo sculptores apud nos ferè utuntur, aut ii potius qui apud Mediola-

diolanenses *crystallum montanam perforant*. Hæc P. Mart.

Minerarum in China copia.
Montes *Sinarum* omni mineralium metallorumque genere referti sunt; nec defunt, qui auri argentique mineras fœcundissimas habeant, quamvis edictis Regiis eas excolere non permittatur, eo quod ob virulentas, ut ajunt, terræ exhalationes fœfores innumeris passim morbis expositi avaritiam tandem morte luant, vitam autem hominum auro pluris fieri debere par esse. Undè aureis solummodo contenti ramentis, quæ ex fluminum fontiumque limo educunt, cæterùm fodinarum scrutinio cum vitæ tot hominum periculo incumbere supervacaneum esse existimant.

Fodinae non coluntur à Sini.

Alchymistæ Sineses.

Chimici tamen, ut ubique locorum, ita & in *China* potissimum auri siti torti, artem suam tametsi imposturis fucisque infamem, tantis tamen verborum ampullis depingunt, ut etiam maximis potentissimisque Regni Magistratibus artis veritatem persuadeant, dum non aureos solummodo montes, sed & immortalitatem in hac vita stultæ plebi arte sua pollicentur, quorum tamen idem profusus, qui *Europæorum* scopus est, splendidè mentiri, & plus æquo credulos avarosque istiusmodi officii fallere & dementare.

Primus Alchymia professor in China.

Est in provincia *Suchuen* parvus Lacus *Yotan* ad urbem *Pukiang* situs, vel ex hoc nomine celebris, quod Hoangtius Alchymia primus professor hic chrysoptæ operam dederit, 2500 ante Christi adventum annis. Verùm cum hujusmodi veriùs nugas, quàm antiquitates in *Libro XI. Mundi Subterranei* quàm amplissimè confutatas exhibuerimus, illuc Lectorem remittimus. Imperium tamen auro cæterisque metallis dives esse, suprà dictum est, & multitudo thermarum, salium omnis generis, communis, nitri, aluminis, vitrioli, sulphuris, & subterraneorum ignium copia id facile convincit, unde varii isti aquarum nigrarum, viridium, flavarum, rubearumque, quibus tinguntur, colores, ubique passim occurrunt.

Est & in provincia *Honan* fons, cuius extima aquarum superficies cum frigidissima sit, si tamen paulò profundius manum immerferis, calidam ferventemque aquam sis reperturus, cujus rei causam uti *Sinae* ignorant, ita facilè quoque admirantur. Certè plures hujusmodi me in *Italia* vidisse memini, & potissimum in Lacu *Albuneo Tyburtinae* Urbi vicino, in cuius superficie aqua perpetuò friget, profundior verò contrà semper fervet: Ratio hujus facilè assignatur: cum enim superficies frigidi ambientis aëris beneficio continuo perfletur, eam frigidam manere necesse est, interno calore externi efficacia veluti retuso, habetque veluti caloris sui gradus quosdam, ita ut in fundo aqua sit calidissima, in medio calidiuscula, & deinde tepida, & ultimò tandem frigida. Sed de hisce vide quæ in *Itinerario* nostro *Hetrusco* & *Latio* de hisce fusius egimus.

Fons info-litus.

Lacus Albuneus Tyburtinus.

Unum hoc loco apponam, quod nisi Patrum Nostrorum oculari testimonio comprobatum esset, *παιγίδοξον* meritò videri posset. Sunt in provincia *Xansi* putei ignei non secus ac aquei apud nos, qui passim in dicta provincia visuntur, magnoque compendio ac sumptuum parsimonia ad cibos coquendos adhibentur. Hoc autem pacto procedunt: Putei orificium ita clauditur, ut præter ollam aut cacabum nihil aliud admittat, eo fine, ne calor per laxiora foramina dissipatus obturatis strictè terminis magis magisque intendatur, atque ita nullo pæne labore cibos intra breve tempus Indigenæ excoquere consueverunt. *Atlas* ait, *Audivi quandoque hunc ignem crassum esse, neque admodum lucentem aut diaphanum, calidus quidem est, sed ligna injecta non comburit, quin & in tuborum majorum concavitate collectus constrictusque facile circumferri possit, & cum libuerit, ad coquendum eo uti quis valeat, siquidem aperto in tubo foramine, erumpens ignis res leviores facile elixat, donec exspiraverit miro sanè Naturæ artificio: Si res ita sese habeat,*

Puteorum igneorum mira vis.

Dd

neque

neque enim ipse coram vidi, adeoque fides sit penes Authores Sinicos, quos in iis quæ comperi, rarò fallaces inveni. In tota hac Provincia carbo ille effoditur, qualis ferè apud Belgas Leodiensis est, ea ad alendum ignem & hypocausta calefacienda Boreales Sinæ passim utuntur, prius contusos perfringunt (lapides enim ingentes & nigerrimos effodiunt) tum aquâ perfusos miscent, massasque conficiunt;

difficulus quidem ignem concipiunt, at conceptum semel diutissimè vegetum urentemque fortissimè retinent. Fornaces in hypocaustis Sinicis uti in Germania ex lateritio opere sunt, & nonnunquam ad modum lectuli constructæ, adeò ut in coenaculis non fornacem, sed lectum te videre credas, & illis etiam ad incumbendum sat commodè hybernis temporibus servit. Hucusque Atlas.

Similes putei & in Europa inveniuntur.

Ad igneos itaque puteos quod attinet, Dico illos nihil aliud esse, quàm canales seu caminos ex profundissimis terræ visceribus, id est, è pyrophyllaciis, ita enim in nostro *Mundo Subterraneo* vocamus ignis Subterranei receptacula, quorum orificium in superficie terræ eminentens non potest non præstare dictum in coctione ciborum effectum, ob vaporum

halituumque perpetuò indè exspirantium intentissimum calorem. Neque quispiam putet, in sola *China* huiusmodi Naturæ prodigia spectari, cum in pluribus *Italiae* & *Siciliae* locis ea passim obviant, potissimum huiusmodi in Puteolano Vulcani foro, seu Campis Phlagrais, quam & Sulphaturam vocant, me observasse memini; Siquidem huiusmodi canales

nales adeò ardentem exspirant ventum, ut si quis orificio ejus ollam carne referatam imponeret, intra quadrantis horæ spacium haud dubiè carnem optimè coctam sit reperiturus. Nihil itaque inter nostros & *Sinicos* ignium puteos differentia est, nisi quod nos hujusmodi Naturæ beneficium in culinæ usum non convertamus, *Sinæ* verò data hac oportunitate ad sumptibus in lignis cremandis parcendum, insigni sanè emolumento utantur: Idem igitur accidit in igne quod de *Æolio Cæsiorum* monte diximus in *Itinere Hetrusco*, cujus frigidissi-

imum ventum cives per canales non secus ac aquam per rivos, quisque in domum suam ad refrigerandos tum fructus, tum potum æstivo tempore, deducunt; ita quoque *Sinæ* igneum hunc subterraneum calorem per divisos veluti canales rivorum instar ad ciborum cocturam derivare consueverunt, atque adeo res non tam mira, quàm insolita nobis esse videtur. Vide Figuram in qua A pyrophyllacium subterraneum AB, AC, AD, canales pyrogogi, orificia E, F, C supra quæ ollæ ponuntur.

ATHANASII KIRCHERI

C H I N Æ

I L L U S T R A T Æ

P A R S V.

DE ARCHITECTONICA,

Cæterisque Mechanicis Artibus

Sinensium.

P R Æ F A T I O.

Si Sinæ non eam obtineant Scientiarum Speculativarum notitiam, ut cum Europæis comparari queant, earum tamen sunt capacissimi, uti ex Cursu Philosophico Conimbriensium in Linguam Chinicam converso patet, cujus subtilitates ita facile comprehenderunt, ut nostris non cedant; Mathematica quoque et si præter Astronomiam & Calculatoriam vix reliquas species norint, continuo tamen usu à nostris Patribus exercitati, librisque impressis ita profecerunt, ut admirationi omnibus fuerint, imò quidpiam nobis etiam altius sapere velle videantur. Nihil olim ne nomine quidem de Geometria, Optica, Musica, Statica, Horologiographia, nihil de causis Naturalium, abditarumque rerum virtutibus norant, nostrorum tamen editione librorum adeò illuminati fuerunt, ut & ipsi nonnihil de occulta Philosophia in lucem edere paulatim attentarint; Quemadmodum verò nihil Ethica & Politica ad vitæ humanæ felicitatem conducibilius censent, ita huic omnes maximè operam dant, hanc excolunt solam tanto studio & assiduitate, ut qui majorem hujus notitiam affecutus fuerit, illum ad majores Imperii dignitates capeffendas aptiorem judicent: Comprehendunt autem sub illa Ethicam & Oeconomicam tum ad privatos, tum ad domesticos mores formandos aptam, sive Monarchicam Politicam ad publicum regimen conducibilem. Ultimam hujus Politicam, dici non potest, quanto & quàm miro ordine ad Imperium adeò vastum ab omni rebellione immune conservandum,

Cultus
scientiarum
apud
Sinæ.

Cultus
Politices
maximus
apud
Sinæ.

dum, leges suas dissonant; quanta cura ad Rerumpublicarum administrationem intendant; unde evenit, ut Regnum ubique locorum sit cultissimum; Et quia Agricultura meritò primum locum, ex qua salus populorum dependet, obtinet, huic unice ita student, ut vix locus sit, qui non summâ industriâ excolatur. Secundò est mercimoniorum ingens negotiatio, quâ fit, ut totius Imperii incolæ, quâ terrâ, quâ fluminibus, quibus totum irrigatur, innumerabili navium multitudine inter se negotientur. Quod ut quàm commodissimè fiat, pontes ubique locorum admirabili structura splendidi, sunt obvii; Si quandòque asperiores montium anfractus occurrerint, incredibili sumptuum laborumque expensa viæ publicæ stratis lapidibus ad commodam ultrò citròque commeantium opportunitatem extructæ sunt, & ne fluminum diverticulis cæterisque impedimentis itinerantium commoditas retardaretur, miro artificio canales extruxerunt, de quibus singulis ordine nonnihil dicendum.

CAPUT I.

De Pontibus reliquisque prodigiosis Sinensium Fabricis.

VTi nihil ad negotiationes ritè perficiendas Pontibus commodius est, ita quoque universum Imperium tot admirandis Pontium fabricis splendet, ut hac in re nulli in Orbe terrarum Nationi cedere videantur, tanto ubique numero, ut in nonnullis primæ magnitudinis urbibus Nanquin, & Hanchen aliisque ad decem millia numerentur, & Paulus Marcus Venetus, quæ de Quinsai Urbis pontibus narrat, Nostrorum relationibus prorsus consentiant. Sed de hac Urbe vide in præcedentibus fusiùs actum.

I. Primi Pontis Loyang dicti in provincia Fokien structura omnem admirationem superat, quem Præfectus quidam nomine Cayang extruxit, ejus longitudo ultra 360 perticas protenditur, latitudo ejus sesquiperticam obtinet, priusquam pons extrueretur, navibus patebat transitus, sed ob æstus vehementiam naufragiis infamis, unde pons hic fabricatus, in cujus fabricam infum-

pta scribuntur quatuordecies centena aureorum millia, de quo ita scribit Atlas: *Facet Loyang pons ad Urbis Baroly-* ^{Pons urbis Loyang.} *bicum supra Loyang flumen extructus, dicitur etiam Vangan pons, hunc ædificavit Urbis Præfectus dictus Cayang, ejus longitudo ultra trecentas & sexaginta perticas protenditur, latitudo autem sesquiperticam obtinet, priusquam pons structus esset, navibus patebat transitus, sed quotannis propter æstus vehementiam quamplurimæ cum ipsis vectoribus mergebantur, optabat Cayangus, ut hominum, ac præsertim suorum saluti & incolumitati consuleret, pontem extruere, sed cum ad hoc opus hominum vires nullo modo intelligeret sufficere, videretque maximam aquæ altitudinem, fundamentis jaciendis minimè aptam esse, invocato maris spiritu petiit, ut æstum contineret, obtinuitque (si credere fas est) postquam maria omnia fuere pacata, atque uno ac viginti diebus cessavit æstus, tum demum fundamenta jacta, insumptaque ad quaterdecies centena aureorum millia: Hæc Ille. Sed nos relictis fabulis ad pontem*

300 Pilis
constat.

verè omni admiratione dignissimum veniamus: Bis ego cum, ait *Atlas*, non sine stupore inspexi, atque accuratè notavi omnia: totus ex eodem secto nigricanteque est lapide, nullum habet arcum seu fornicem, sed pilas ex lapidibus ingentibus structas supra trecentas, omnes maximi navigii figuram habent, utrimque in angulum acutum desinentem, ut minus aquæ vim ac allisionem sentiant: in suprema lapidum coagmentatione à pila ad pilam quinque, iique omninò æquales lapides spatium quod in latum est, occupant: Lapis quivis ad duodeviginti latus est passus meos communes, quos ibi modestè inambulans ad mensuram adhibebam, & duos omninò latus, ac totidem altitudo seu crassities obtinet: Sunt ergò similes omninò & æquales ibi ingentes illæ lapidæ, ut sic dicam, trabes mille & quadringentæ, stupendum omninò opus, non ex eo tantum, quod pilis impositæ tot hujuscemodi moles sint, sed vel maxime quod tot tantæque adeoque æquales uspiam reperiri excindique potuerint: ne verò transeuntes delabendi ullum subeant periculum, podia ex eodem lapide utrimque cum leonibus suis basibus insistentibus adstricta sunt, similiaque plura addita ornamenta; sed notandum me illic tantùm describere pontis hujus partem, eam nimirum, quæ est inter *Logan* oppidum & castellum supra ipsum pontem ædificatum, illo enim superato alia pars pontis sequitur superiori haud multò minor, cæterùm totus æqualis. Quod ad sumptus attinet, parvi hi fortè censentur ab *Europæis* pro tanto opere, verùm illud hîc considerandum est, maximam operarum partem apud *Sinas* gratis servire debere cum publicum quid exstruitur, eorum verò quibus stipendium solvitur, adeò exilis est merces, ut unius *Europæi* stipendium hîc facile pro decem sit satis. Hujus pontis mentionem quoque facit *Paulus Marcus Venetus*, dum *Xartem* urbem describit.

II. Spectatur & in provincia *Quei-* Pons Tien-
sem ex u-
no lapide.
cheu pons *Tienssem*, eò quod à cœlo factus videatur, sic dictus, eximium fanè Naturæ opus, siquidem ex uno constat lapide supra torrentem *Tanki*, cujus latitudo perticas duas, longitudo viginti adæquat. Ego putem olim hunc locum monte clausum fuisse, sed torrentium impetu & violentia cum tempore rosam excavatumque pontem hunc reliquisse, uti in multis quoque *Alpestribus Helvetiorum* locis cum admiratione spectantur.

III. In provincia *Xensi* pons videtur Pons mirabilis.
à Duce exercitus *Chang leang*, ad montium asperitates, voragines & præcipitia superanda, ingenti opere extructus, in quo extruendo totus Exercitus ad multa centena hominum millia desudasse feruntur; secti integri montes, exsurgentibus utrimque quasi ad perpendicularum montium sectorum parietibus adeò altis, ut in cœlum attolli videantur, unaque ipsa via lumen ab alto illapsum admittat, alicubi lignis, trabibus, asseribusque stratis de monte ad montem pontes struxit, intra ipsas montium rupiumque commifuras exterebratis excisisque foraminibus, quibus impositæ trabes sustentantur, præcipuè ubi torrentes ex montibus delapsi quasi viam sternunt, quorum semitas sæpè secutus est, alibi ubi valles latiores sunt, columnæ adhibitæ, atque hujusmodi pontibus tertia ferè itineris pars constat, tantà autem subindè per intervalla sunt altitudine, ut fundum voraginis aspicere vix audeas; Viæ latitudo quatuor equitum capax est, & ne viatoribus per præcipitia fortè ex pontibus dilabendi aliquod immineret periculum, addita sunt utrimque podia fulcraque ferrea aut lignea, vocaturque *Cientao*, id est, pons fulcrorum, ob compendium itinerum, quod cum ex civitate *Hanchung* ad Metropolim *Siganfû* iter 20000 stadiorum per ambages facere cogerentur, id per hujusmodi montes non nisi 80 stadiorum intervallo conficiant, extructus.

IV. Ali-

Pons Vo-
lans, ex
monte ad
montem

IV. Alius pons in hac eadem pro-
vincia *Xensi* prope *Chogan* ad ripam *Fi*,
fuerat prioribus non minùs mirabilis;

Si porrò de montium præruptorum
pontibus in planiora loca deveneris,
vias publicas ingredieris, quæ meritò

Ardua
Opera.

Metæ mil-
liariae.

rumæ periculorum, nonnisi ex
ne; ut proinde fatis mirari non possim
Sinensium Architectorum dexterita-
tem, quâ ad itinerantium commodi-
tatem tot ac tam ardua opera attentare
sint ausi.

da ardor & studium.

Nihil hîc dicam de splendore & ma-
gnificentia navium earumque infinita
penè multitudine, quæ in toto Imperio
in nullo non flumine defunt, tanto nu-
mero,

Navium
innume-
rabilis
multitu-
do.

*Pons volans in Provincia Xensi unico arcu
à Monte ad Montem long: 400 cub: altitud: 50.*

Pons Volans, ex monte ad montem unico arcu extructus 400 cubit. altitud. 500 cubit.

IV. Alius pons in hac eadem provincia *Xensi* prope *Chogan* ad ripam *Fi*, spectatur, prioribus non minus mirabilis; siquidem de monte ad montem unico extructus arcu, cujus longitudo 40 Sinenfium perticarum, id est, quadringentorum cubitorum est; altitudo verò seu perpendicularum usque ad flumen *Croceum*, qui sub ponte transit, 50 perticarum esse fertur; unde *Sine* eum Pontem Volantem vocant. Quà verò arte is constructus fuerit sub unico arcu, quibus in extruendo sustentabant, videant nostrates pontium structores. Nos hîc Figuram posuimus, ex qua facile fabricæ ratio patebit. Similem huic ex monte ad montem constructum in *Gallia* prope *Nemaufam* vidi, qui tres contignationes habet; prima quaternis arcubus constat, curribus transitur, altera duodenis arcubus instructa equitibus etiam transitum dat, tertia 36 arcubus spectabilis, aquæductui servit; & à veteribus Romanis constructus, dicitur vulgò *le pont du Gardon*, supra fluvium enim hujus nominis constructus est.

In provincia *Junnan* supra profundissimam vallem, per quam torrens rapidissimo aquarum fluxu atque impetu volvitur, pons spectatur, quem *Mingus Hama* familiæ Imperator anno Christi 65. condidisse fertur, non lateritio opere, aut ingentium saxorum coagmentatione, sed crassissimis ferreis catenis ad annulos hamisuncisque ex utraque montium parte ita firmatos, ut superimpositis asscribus pontem extruxerit; catenæ sunt 20, quarum unaquæque 20 perticarum, id est, 300 palmorum longitudinem habet, quem cum plures simul transeunt, pons titubat ac hinc indè movetur, non absque transeuntium metu ruinæ perculsorum, horrore & vertigine; ut proindè satis mirari non possim Sinenfium Architectorum dexteritatem, quâ ad itinerantium commoditatem tot ac tam ardua opera attentare sint ausi.

Si porrò de montium præruptorum pontibus in planiora loca deveneris, vias publicas ingredieris, quæ meritò omnes in admirationem trahunt, quadratis lapidibus adeò stratas, ut per urbem te incedere credas; ubi verò transitum negare videbatur montium asperitas; ibi tamen non defuit ingenium, neque eos cum facilitate transeundi modus, dum rescissis hinc indè rupibus, abruptisque ac solo æquatis montium cacuminibus, impletis vallium concavis, magno faciendi per universam Regionem itineris compendio, incredibile hominum multitudine adlaborante, viam aperuerunt. In hujusmodi viis publicis, certis intervallis, ad singulos nimirum lapides, seu metas milliarias, quæ decem stadia Sinica continent, dispositi cursores, quorum ope brevissimo tempore diplomata, nec non Regia præfectorum edicta celerrimè perferuntur; ad singulas octenas metas unius diei itinere erectæ domus publicæ, *Cun quon*, & *Yeli* vocant, ad quas Præfecti ac Magistratus divertunt, Regioque sumptu excipiuntur tabellâ præmissâ, quâ de eorum adventu dignitateque reddantur certiores, præscriptis dierum, quibus ad quælibet loca venturi sunt, numeris. Fluminum quoque ripæ non secus ac viæ regiæ adornatæ sunt, arbore nulla aliove impedimento, nisi ad quinque cubitorum ab aquis distantiam relicto, nè remuleo pertrahentes naves ibidem retardentur; quin & littora multis in locis quadratis ab imo lapidibus erecta sunt, interpositis, sicubi necessitas postulaverit, lapideis plurimorum arcuum pontibus, ut horum operum magnificentia veteres Romanos si non superare, saltem æquare videantur; tantus est omnium ad boni publici emolumenta procuranda ardor & studium.

Nihil hîc dicam de splendore & magnificentia navium earumque infinita penè multitudine, quæ in toto Imperio in nullo non flumine defunt, tanto numero,

Ardua Opera.

Metæ milliarias.

Navium innumera bilis multitudo.

mero, ut Patrum Noſtrorum teſtimo-
nio, plureſne homines in navibus, an
præſertim in mari vicinis Regnis, & ur-
bibus degant, meritò quiſpiam dubita-
re poſſit. Sed de hiſce vide *Trigautium*,
Samedum, *Atlantem*, *Marinum* alioſque.

Archite-
ctura æ-
dium.

Cur urbes
in China
tam vaſtæ
ſint.

Ad Architecturam ædium quod atti-
net; Intra mœnia privatorum domus
haud admodum operoſæ, comodo-
rum illi magis quàm ſplendoris aut orna-
tus curam gerunt, omnes ut plurimum
una contignatione conſtant, plures in-
commoditatis cauſa, & in aſcendendo
per ſcalas laborem pertæſi nolunt; unde
quod in altitudine ipſis deeſt, id in lon-
gitudine recompensant; unde mirum
non eſt tantæ vaſtatis urbes in *China* re-
periri, ſi enim contignationes v. gr.
ædium Romanæ Urbis, aut Pariſinæ in
longitudinem extenderentur, certè ma-
jorem in Orbe terrarum reperiri non
poſſe crederem; ſolius Collegii Roma-
ni ſex contignationes in longum diſpoſi-
tæ ad quingentos quinquaginta paſſus
geometricos pertingerent, id eſt, dimi-
dium miliaris Italici & 50 paſſus inſu-
per expleret, ut interim ſileam hortos,
templa, ſcholas, atria, quæ in planum
diſpoſita vaſtam urbem conſtituerent;
nitor prætereà urbium *Sinenſium Euro-
pæorum* non adæquat, cum nullas pla-
teas verſus fenestras admittant, omnibus
intus vergentibus, haud ſecus ac apud
nos Monasteria Monialium. Domus di-
vitem ſplendidæ, & diſfuſæ, reliquas ſu-
perant ædes Magiſtratum ſive Manda-
rinorum, quæ verè palatia dicere poſſis.
In ſingulis Metropolitanis Urbibus 15,
aut 20, aut ſæpè plures ſunt, in Urbibus
reliquis ut plurimum octo, in minoribus
quatuor, formâ omnes ſimiles, niſi
quod unæ aliis pro majori præſecti digni-
tate majores ſint, omnia Regiis ſumpti-
bus ad præſectorum vel militarium vel
rogatorum habitatione extructa, neque
ſolum palatia hiſce naveſque ſuis ſuppe-
ditat Imperator *Sinarum*, ſed & omnem
neceſſariam ſupellectilem & victum &

famulos. Majora palatia quatuor aut
quinque habent atria cum totidem co-
mibus in fronte atriorum; In frontispi-
cio cujuſque portæ tres, maxima media
eſt; utrumque portarum latus marmo-
rei leones armant; ædes in varia habita-
cula pro varia habitantium conditione
diſpartitæ. Primum hoc atrium aliud ſe-
quitur, ad cujuſ terminos capaciffima
aula eſt, ingentibus ſuffulta columnis,
Tang dicitur, in ea juſ dicit Præſectus,
utrimque tabelliones & curſores publici
ſuas habent ædiculas haud incommo-
das; Poſt hoc ſequitur aula interior
priori nobilior, nomine *Sutang*, id eſt,
ſecreta; intra hoc ſoli amiciffimi ad collo-
quium & ſalutationes admittuntur: Se-
quitur tandem porta maxima & domus
Præſecti uxorum liberorumque, habita-
tioni percommoda & ornamentis ſplen-
dida, adjacent nemora, horti, lacus, ſimi-
liaque ad voluptatem amœnitatemque
allectamenta. Hoc tamen omnia ſive do-
mus, ſive palatia incommodi habent,
ut quemadmodum omnia ex ligno ferè
conſtructa ſunt, ita quoque incendio
alicubi exorto niſi obſtetur, integræ
ſæpè urbes exiguo temporis ſpatio in ci-
neres rediguntur; uti *Pekino* accidit, quæ
urbs poſt *Nankingum* omnium vaſtiſſi-
ma à Rebelle & Tyranno ad initium ir-
ruptionis *Tartarorum* quadriduano in-
cendio conſumpta fuit, à *Tartaris* tamen
quadriennali fabricatione in priſtinum
dignitatis ſtatum reſtituta. Artificium
Architecti maximè in polyzoniis turri-
bus, fanisque extruendis ponunt; de qui-
bus in præcedentibus, ubi ex polyzoniis
unam ad vivum expreſſimus, & revera
fabricæ ſunt in admirationem trahentes
quotquot eas curioſius intuentur; puta-
runt quidam è noſtris Turrim Babylo-
nicam ſimili modo extructam fuiſſe, de
quo nos volente Deo ſuo tempore &
loco. Claudam tandem de Sinicis fabri-
cis argumentum celeberrima illa, quæ
tertiam ferè *Sinarum* Imperii partem cir-
cumit, murorum fabrica; opus ſanè
ex

ex iis, quæ humanâ potentiâ extructa sunt, jure suo maximum; Itâ autem res habet.

Murus Sinensis.

De quo ita Atlas Sinicus. Hujus, inquit, muri celebris quidem, sed adhuc obscura, uti video, apud eos fama est; is non unam sed quatuor omninò provincias, seu potius Regna ambitu suo cingit, quamquam mihi quidem hæcenus de eximia ejus existimata longitudine semper aliquid demendum visum est: nec enim, quod trecentas leucas Germanicas superet invenio, ex quibus 15. unî Gradui pares; tota enim illius longitudo à Sinici ma-

ris, in quem Yalo fluvius ex Tartaria Orientali influit, ad usque Kin civitatis montes, propè ripas Crocei fluminis, non excedit gradus viginti, licet illud, quod deesse ob parallelorum coarctationem videtur, abundè suâ inflexione & curvitate compenset. Nusquam interrupta ejus continua series, præterquam ad Boreales partes Urbis Siuen provincie Pequing, ubi exiguum spatium tenent horridi & inaccesi montes, qui firmissimum murum nectunt, & ubi Croceum fluvium ad se fauces admittit reliqua flumina minora; ab exteris subingredientia regionibus arcibus hinc indè fornicibusque super extructis adinstar pontis admittit, cætera totus sibi constans ac ferè uniformis non per planitiem

Murus
Chinensis.

Longitudo.

Portiuncula Muri Sinensis, qua structura ejus exprimitur.

modo, quæ in hisce partibus rarior est, nec per montium crepidines tantum, sed & qua ipsos montes transcendit; certis intervallis altiores habet turres, portas etiam quasdam

Ee

XOOOOO
custodum
muri.

Altitudo
ejus.

Author
muri quis
& quo
tempore.

quasdam ad exeundum, ubi necessitas postulat, & illis castella vicina minutissima tum ad muri custodiam, tum ad militum habitationem aptè disposita, ut in Mappa videre est; habuit enim aluitque ad ejus custodiam, qua longè ab Ortum in Occasum patet Imperator Sinicus, haud minus quam millionem ut vocant militum, seu decies centena millia. Muri altitudo 30 Sinensium cubitorum est, Latitudo duodecim, & sæpius quindecim: Sinæ quidem Vanli ching vulgò dicunt, hoc est, decem millium stadiorum mœnia, quo numero ingentem & prodigiosam muri longitudinem denotant, cum enim 250 Sinica stadia gradum unum Æquatoris constituent, extenderetur illius longitudo ad gradus omnino 40, qui longius spatium occupant, quam tota hæc extrema Asia in longitudinem excurrat.

Inchoavit hoc opus Xius Imperator Chinæ imperialis familie auctor, qui Sinicos Imperatores omnes, & operum magnitudine, & rerum gestarum ac bellicâ gloriâ vel æquavit, vel superavit. Hic postquam totam jam Chinam devictâ Chevâ familiâ subiecisset Imperio, ex Regulo factus Imperator Tartaros ipsos multis magnisque cladibus afflixit; ut autem futuras eorum imposturam in ipsam Chinam irruptiones reprimeret, murum hunc magnum extruxit; aggressus opus anno secundo sui Imperii supra vigesimum, qui fuit ante Christum natum ducentesimus decimus quintus; quinque annis totam absolvit fabricam, incredibili hominum allaborantium multitudine; Nam ex denis tres viros adesse per totam Sinam delectu habito voluit, variis in partibus Regni extructio cœpta, & quinquennii spatio incredibili velocitate absolutâ tantâ operis firmitate ex meris videlicet silicibus lapidibusque, ut si alicubi clavus infigi posset per lapidum commissuras, morte luerent, qui partem illam fabricassent; ad sinum maris in quo illius initium per aliquot stadia aquas subit, scribunt Sinæ ad hæc sub aquis jacienda fundamenta quamplurimas naves non lapidibus, sed crudi ferri massis plenas fuisse demersas; his immixtus fundamentis assurgit Occasum versus & Leatung regionem, mox excurrit ad Peking, inde Xansi & Xensi provincias mu-

nit, non rectâ semper progrediens, sed quandoque deflectens juxta varium locorum situm, opus sanè mirificum, ingens, & omni admiratione dignum, ad hæc usque tempora ferè sine labe aut noxa contra tot temporum injurias persistens. Hæc Atlas.

Cum itaque muri longitudo 20 graduum intercapedinem includat, is ad 300 milliaria Astronomica seu Germanica se extendere facillè comprobabitur, ut spacium illud inter Gedanum Prussiæ, & Caletum Gallie portum facillè sit æquatuum; vel si juxta Meridiani gradus negotium ordiamur; spacium inter Gedanum & Messanam Siciliæ murus ille sit facillè comprehensurus. Quæ res prorsus paradoxa, & omnium opinione incredibilis videtur. Undè mirum non est, quod de ejus structura memorant Sinæ, integros lapideos montes in fabricam excisos consumptosque; in cæmentum desertum arenosum evacuatum. Fecit hujus muri quoque mentionem Nasirodinus Astronomus Persa apud Golion qui non mensura milliarium, sed 23 dierum intervallo ejus longitudinem definit his verbis:

قد حلت مدينة طبخاري
وبلاط طبخاري هي بلاد الخطا
ويزعم المسفرون السور داير
علي بلادهم وضياعهم وسائر
عبارهم مسرة ثلثة عشرون
يومًا في طول من الغرب الي
الشرق

Incluta evasit Urbs Thangazi: Sunt autem Regiones Tangazi eadem quæ Cathajorum, existimant qui illuc fecerunt iter, murum cingentem urbes eorum & oppida reliquasque mansiones in longum, ab Occasu in Ortum exporrigi 23 dierum itinere; quæ mensuræ superius adductæ non correspondet; verum cum Nasirodinus ea tantum ex relatione mercatorum, qui vastum hujus muri in Ortum interval-

Quanta
longitudo
muri com-
parata ad
Europæ
spatia.

Nasirodi-
nus Astro-
nomus
Persa.

tervallum nosse non poterant, didicerit, condonandum illi est; cum 60 dierum spatium 300 milliaria Germanica non facile conficiantur, posito singulis diebus cursores quinque tantum eorum continuato itinere conficere. Sed hæc de mirandis *Sinensium* fabricis dicta sufficiant.

Restat admirandi sanè artificii canalium, quam *Sina* ad commodam navigationem ad Regiam *Pekin* incredibili sumptuum magnitudine construxerunt. Verum ut operis excellentiam Lector propius cognoscat, *Atlantis* verba, quibus eum amplè describit, apponam.

De Canalis *Jun* artificiosa structura.

Mirantur multi *Bataavorum* in fossis cataractisque adornandis, ad itinerantium ex una in aliam civitatem exstruendis industriam; sed mirari desinerent, si canalium *Jun* in *Sina* ejusque admirandam structuram vidissent, de quo ita *Atlas*.
 » Est provincia *Xantung* una ex nobilioribus provinciis, cujus divitias maximè commendat *Jun* fluvius, cujus arte effusus est alveus, Canalis tota *China* celeberrimus, per quem ex toto ferè Imperio naves mercesque in Regiam *Pequimensis* tendunt. Incipit ingens hæc fossa ad *Boream Socien* Civitatis in ipsa ripa *Crocei fluvii*, ex quo undequaque advenientes naves in *Jun* fluvium deducuntur, inde ad *Cning* usque pertingit, mox ad *Lincing* civitatem, ubi in *Quei* fluvium aquas effundit in eo Canali; quia multis locis aqua pro majoribus navibus transmittendis humilior est, supra viginti cataractas numeravi, quadrato sectoque lapide, ac egregio firmoque opere structas, relicta porta navium capace, quam magnis crassioribusque assibus claudunt, ac aquas detinent, mox illius rotæ beneficio ac machina facili negotio sublatas, & aquæ & navibus transitum præbent, donec ad secundam cataractam eodem sanè ordine ac methodo, atque

ita deinceps per reliquas transmittantur; in medio autem itinere, priusquam ad *Cning* veniatur, ex lacu *Cang* per cataractam maximam, aquæ quantum volunt, immittunt, simulque lacum ne nimium diffluat fundumque aqua dissolvat, tempestivè claudunt; perpendiculum enim aquæ in lacu vicina adjacente regione altius est, quare intra exiguum terrarum spatium octo ad minimum cataractæ sunt, *Tung pa* vulgò dictæ, quia nimium aquæ ex lacu profluentis prementisque impetum ac pondus comprimunt & sustinent, cum autem naves ad ipsum lacum perveniunt, ne ipsum lacum enavigare cogantur, ad ripam ipsius lacus fossam seu canalem utrimque aggeribus egregiè munitum duxere, quo factò naves omnes faciliter transeunt. Sanè si hæc coram spectarent *Architecti Europæi*, viderentque hujus aqueductus longitudinem aut aggerum altitudinem & crassitiem, aut cataractarum ex mero lapide secto ornatum & firmitatem operis, haberent, quo *Sinicam* admirarentur industriam, vixque alia à natione tam naviter exanthlatis labores; adsunt ad singulas cataractas viri, quibus publico ære parata solutione incumbit remulco alligatas naves protrahere, donec cataractas pertransierint. Extenditur autem hic canalis ad aliquot centena millia passuum, uti mihi retulerunt, qui eum totum transierunt.

Restat ut interiorem domuum palatiorumque nitorem & ornamenta exponam, quo sanè *Europæos* longè superare videntur; cum enim pleræque domus interiores partes & supellex Vernice illa *Sinica* splendida & nunquam sat ab *Europæis* laudata, illita sint omnia, itaque ad instar speculi splendent omnia, parietes, mensæ, sedes, fenestræ, & ne sola vernice nigra omnia illita videantur, in omnis coloris genera ita attemperare norunt, ut nobilissimis picturis impleant omnes domus angulos, potissimum volucrum ad vivum expressarum

Splendor
interior
ædium.

imaginibus Draconum qui Imperii Sinici insignia sunt, nec non Deorum Dearumque simulacris, ita dextrè depingunt, ut & admirationem ingenerent ad primum aspectum intransibus; & oculos summâ amœnitate picturarumque nitore unâ perfundant. Verùm ut qualifnam sit illa Vernix, ex qua materia, quomodò præparetur, & an à nobis præparari possit, restat explicandum.

Gummi seu Vernix Sinica qualis, & quomodò præparetur in provincia Chekiang.

Signa bonitatis Gummi seu Vernicis Sinicæ quæ?

Gummi istiusmodi venenosum est.

Inventio nova vernicis Sinicæ in Europa.

Chekiang provincia montibus collibusque exasperata, etsi reliquis sive Urbium magnitudine, sive frequentia populi, aut feracitate comparari nequeat, duas tamen præ omnibus magni lucri & emolumentum merces producit, quibus universum Imperium beat. Primum; ingens, quam producit, est papyri copia, quâ melioris notæ in *China* non reperitur. Alterum est gummi illud, quod *Cie* vocant, quod stillat ex arboribus, & haud absimile est lachrymæ, quam therebinthus apud nos fundit; æstate colligitur purgaturque à *Simis*, & quo volunt colore inficiunt; optimum quod aureo flavescit colore, judicatur, proximum quod nigerrimum; cum nondum siccatum est, venenatam quandam emittit exhalationem, cui inassueti intumescunt, & pallescunt vultu: Nam remedio, quod ipsi soli norunt, non statim adhibito, in phtisin lapsi, lentâ paulatim tabe moriuntur; remedium tamen sub initium morbi facile paratum habent, antidotum infallibile. Res materiales istiusmodi gummi, sive vernice illitæ, tardè nisi in humido sint loco, siccantur; ubi tamen exsiccata fuerint, nunquam amplius liquefactum defluit; quàm autem res sit elegans, jucunda ac splendida, jam dudum *Europa* ex capsulis, quæ ex *Simis* quotannis adducuntur, didicit: Et quamvis multi ex *Europæis* hucusque allaboraverint, Vernicem similem præparandi, nemo tamen hucusque inventus fuit, qui perfectionem artis attigerit; venit tandem *Romam* ex Ordine Sancti Augustini, Pater Eusta-

chius Jamart, Ordinis S. Augustini Religiosus, qui Vernicem tam dextrè apparare novit, sive propria inventionem, sive ab aliis ipsi communicato invento, nescio, ut in rerum eo tinctarum à *Sinarum* artificio, nitore rerum & splendore in nullo discrepare visus sit. Verùm ut is mecum multoties de novarum arcanarumque rerum repertis, quàm familiarissimè amicissimèque versatus est, ita quoque reciproca arcanorum communicatione, illud suæ Vernicis secretum communicare non est dedignatus: utitur ipse gummi quodam, si non idem cum Sinico, saltem non disparis conditionis, quod *Gummi Lacca* vulgò vocant, & ex arboribus *Indiæ* colligitur, non ut nonnulli ridiculè sibi persuaderent, à formicis collectum actuatumque; sed arbori à Natura insitum; colorem ei admiscet, sanguinem Draconis vocant, ex quibus deindè tincturam extrahit, per menstruum spiritus vini sæpius rectificati; atque hoc pacto nitidissimas politissimasque res conficit. Verùm cum multi hujus arcani desiderio teneantur, ego totius rei processum sincerè & germana fide & candore, ad boni publici emolumentum, ne unâ cum pereunte authore, & ipsum intereat, prodendum duxi. Ita autem res se habet.

Confectio Vernicis pro poliendis variis rebus.

1. Recipe *Gummi Lacca* benè purgatum (de quo infra) hoc ponatur in vase vitreo ne frangatur, sat capaci.
2. Huic superaffundatur Spirit. Vini optimè rectificatus ad quatuor digitorum eminentiam.
3. Uno vel duobus diebus digeratur, indies liquorem in vase spatula agitando, ne gummi vitro adhaereat.
4. Hoc peracto, illud per linteum transcoletur, identidem digitis expremendo in vitreum aliquod strictioris vasculum.
5. Hoc

5. Hoc in digestionem ponas in loco calido, vel balneo cinerico moderato per 24. circiter horas.

6. Et comperies Vernicem intentam supernatare limpidam prorsus & diaphanam, quam per inclinationem decantabis. Atque hæc est Vernix rebus poliendis destinata.

Purgatio Gummi Laccæ.

H. Gummi Laccæ ubi variis quisquiliis mixtum repereris, ejus purgatione opus est; ita autem procedes.

1. Separandum est gummi à ramulis suis, quibus accrevit.

2. Hoc separatim in mortario contundendum non omnino in pollinem farinaceam, sed in pulverem granitum.

3. Ponatur hic pulvis in crassiori panno, Pezzo vocant, eique adjungantur aliquot fragmenta saponis, seu smegmatis puri & defæcati; deinde hoc intra concham aquâ limpida refertam integrâ nocte immersum relinquatur.

4. Postero die exemptus sacculus una cum imposita materia agitetur tam diu donec rubedo, seu tinctura rubra exeat, quæ addito nonnihil aluminis absque tamen sapone, ad varios usus conservetur: quod verò in sacculo manet, est vernix illa purgata, quam deinde in usum in Recipe A. præscriptum applicabis.

De modo imbuendi baculos cæteramque suppellectilem.

Vernix rubra.

B. Recipe Lachrymam Sanguinis Draconis melioris notæ, quam dissolves in Vernice illa, quæ in fundo sacculi remansit juxta 4. punctum, operationis H. id est, colore rubro imbuenda sit materia ligni; tum lachryma Sanguinis Dracon: miscenda est Vernici dictæ, & baculus imbuendus, de quo paulò infra pluribus.

Vernix nigra.

C. Fit pro fundamento nigro color niger ex ossibus combustis, & quam optimè contri-

tis, & subigatur vernice in fundo sacculi re-
pertâ. Uti paulò ante monuimus.

Modus procedendi in praxi.

1. Fiat cistula seu baculus ex ligno lævi, & quam exactissimè politus, & si quidem variè maculationem velis, sic age. Accipe cerussam in pollinem redactam, quam subiges Vernice A.

2. Hoc peracto hujusmodi mixturâ tertio illinies cistam aut baculum, sive quodcumque aliud materiale, ita tamen ut prima illitio non fiat per liquorem nimis crassum, sed peroptimè dilutum; Secunda illitio instituenda erit per liquorem paulò densiorem; & Tertia per adhuc densiorem, & deinde materiale ad siccandum sepone, siccatum verò pumiceo pulvere per cribrum seu setacetum prius colato, usque ad polituram perfricabis.

3. Maculæ depingantur cum vernice nigra C; & si maculæ siccatae jam non bene comparuerint, aut perfricatione abraße fuerint, denuò tinctas ad siccandum sepone, & hoc semper quater aut quinque cum dicta Vernice A; deinde denuò pumice perfricandus baculus siccatus, usque dum politè sese exerant maculæ testudinaceæ.

4. Bacillus denique ita politus purgatusque ultimam subibit tincturam Vernicis H. tertio aut quarto, deinde denuò pulvere pumiceo poliendus est, & denuò stagni adusti perfricatione opus absolvitur, quæ fit panno madefacto prius.

Ad Baculum Venturini colore imbuendum.

Sic age. 1. Accipe fila aurea, per prælium subtilissimè traducta, quibus passim textores & acupictores utuntur, latitudinis minimæ; ita ut propè in pulverem ex subtilissima scissione redigantur, non tamen in pulverem impalpabilem, sed qui corpus habeat.

2. Vernix crassa misceatur rubro vel violaceo colore.

3. Accipe sedimentum Vernicis, & eâ imbuatur baculus, deinde aspergatur adhuc hu-

midus vernice baculus pulvere hoc aureo, & ubi siccatus fuerit.

4. Accipe Vernicem colore Sang. Dracon. mixtam, & illines eâ baculum, & ubi siccatus fuerit denique repetes illitionem, deinde siccato, vernicem A. dabis, & deinde pulvere plumbeo & stanni combusti reliquam polituram ultimam absolves.

Nota, non omnem colorem Vernicem sustinere; Cæruleo enim colore alia vernix imbuenda est, quam multi præscribunt. Atque hæc de Vernice Sinica sufficiant.

De aliis Inventionibus à Sinis usitatis.

Multa præterea in China reperta ante nostras in Europa inventiones, spectantur, & ad tria potissimum revocantur. Primum est Typographiæ inventum, quod in quo consistat, explico.

Typographia Sinensium in quo à nostra differat.

Certum est *Europæam* inventionem præstare *Sinicæ*, eò quod *Sinenses* non secus ac apud nos imagines, suos libros imprimant; Librum enim edituri, tot tabulas ligneas habere oportet, quot in libro folia sunt; ex hisce primum incipiunt incidere, & deinde ex prima tabula literis incisa tot imprimunt exemplaria, quot exemplaribus opus habent; deinde procedunt ad secundam, & sic de cæteris: Atque hoc pacto integras sæpè domos tabulis Typographicis implent; & ideò valdè differt à nostra Typographica inventionem, in qua non singulæ voces, uti *Sinica* lingua postulat, suis inciduntur peculiaribus tabulis, sed literæ, ut vulgò notum est, juxta Alphabeticam dispositionem ex receptaculis, singulis literis correspondentibus collectæ, in voces & periodos formantur; deinde impresso folio, denuò dissolutæ literæ, singulæ suis redduntur cellulis; quæ res & minoris laboris est, & universale Artis combinatoriæ opus. De hoc itaque invento, uti *Sinis* olim nihil unquam innotuit, ita quoque Ty-

pographicum inventum *Europæ* primò, eo modo, quo dixi, competit; imaginum enim imprimendarum ratio uti inventionis nomen non meretur, ita quoque & *Sinica* Typographia; cum natura doceat in tabulis incisarum imaginum rimas, ubi atramento oppletæ fuerint, pressurâ adhibitâ in charta imaginem incisam relinquere.

Alterum est *Pyrri* pulveris inventio, Pyrri pulveris inventio. quam primum ante nos in *China* detectam fuisse, negare non possum; Cum Patrum Nostrorum testimonio in variis Imperii provinciis ingentis magnitudinis tormenta, potissimum *Nankini* ab immemorabili tempore fusa se vidisse memorent; etsi ad eam perfectionem, ad quam *Europæi* pertigerunt, & in admirandis pyrabolicæ artis operibus demonstrant, nunquam accesserint; Certum tamen est, in fusoria arte *Sinenses* esse insignes, quod tum ex ingentibus fusorum operum, tum statuarum, tum tormentorum molibus, quæ passim in omnibus civitatibus occurrunt, patet. Et ut reliqua taceam, habentur *Pekini* tantæ magnitudinis campanæ, ut earum respectu, totius *Europæ* maximæ pumiliones dici possint; & nè hyperbolicis verborum ampullis uti videar, literas, quas ea de re P. Joannes Gruberus *Sinensis* Missionarius ad me non ita pridem dedit, apponendas duxi, ut ex iis, quid de *Sinarum* ingenio sentiendum sit, patefiat. Magnitudo campanarum Pekini.

Petit ut sibi quædam ibi petita transmittam, quod libenter facio. Ex observationibus P. Henrici Busæi ac etiam meis altitudo poli Agrensis est 26. 43. Delliensis verò 28. 39. utriusque verò longitudo exacta est, 4. 16. 16. id est, distantia ab Urbis Romanæ Meridiano. Altitudo poli Surra- tensis à me exactè observata est 21. 10. Longitudinem ejusdem colligat ex Eclipsi Lunari, quæ contigit anno 1657. in Decembri, ad cujus initium sinistrum genu Orionis sive Regel. transivit justè Meridianum, uti ipse

Epistola P. Gruberi ad Authorem.

ipse observavi, atque hanc observationem in Europam transmisi, quam tamen intercidisse puto.

Reperi tandem in uno libro toties Romæ quaesitam epistolam P. Ferdinandi post meum Pekino discessum ad me in Singanfü missam, in qua describit illas prodigiosas campanas Pekini inventas, quam hic de verbo ad verbum descriptam Vr^e. Rev^e. transmittito.

Extractum ex Epistola P. Ferdinandi Verbiist, ex Pequino ad P. Gruberum data in Siganfû commorantem.

» Jam à quatuor vel quinque diebus,
 » quatuor Regni Gubernatores decreve-
 » runt Campanam maximam ex *Chum Leù*
 » demittere, & aliam majorem & melio-
 » rem ejus loco substituere, quare sta-
 » tim miserunt ad P. Joannem Adamum,
 » ut hujus rei curam vellet suscipere; ma-
 » gnum profectò onus & ipsi Campana-
 » rum ponderi æquale, ex quo tamen ma-
 » ximus etiam honos & magnum planè
 » pondus accedet authoritati Reverendi
 » Patris, si res felicem, uti omninò spero,
 » consequatur effectum; Res profectò
 » magna est, & dignissima, quam *Europa*
 » sciat, quamque propterea breviter quo-
 » que hic subjungo. Olim anno Christi
 » 1403. factus est Rex *Sinarum* nomine
 » *Yum lö*, ille scilicet, qui primus etiam
 » aulam *Nankinensem Pekinum* transfulit,
 » hic ut sibi nomen æternum apud poste-
 » ros relinqueret, varias campanas ære fu-
 » sas prodigiosæ magnitudinis reliquit,
 » omnes penè ejusdem magnitudinis &

Campanæ Pekinensis.

- Mensura partium campanæ.
1. Altitudo inclusâ curvaturâ est 12 cubitorum.
 2. Diameter orificii sive basis, 10 cubitorum. 8. digitor.
 3. Crassities campanæ 9. digitor.
 4. Peripheria exterior orificii mensurata per diametrum duntaxat tertium sumpta, id est, ommissa, diametri, est 39 cubitor. & 6. digit.
 5. Pondus 120000 Librarum.

ponderis, & prætereà una ferrea, quæ una cum octo ære fuis adhuc hic extat.

P. Athanasius Kircherus in sua *Musurgia* fol. 522. adfert maximas *Europæ* campanas; sed has meritò superat (inquit P. Athanasius) *Erfordiensis omnium campanarum regina*; de qua paulò ante habet hæc verba: *Campana Erfordiensis totius non dicam Germaniæ, sed totius Mundi maxima.* Hæ autem campanæ Pekinenses supra dictæ singulæ sunt 120000 librarum, quarum unaquæque est pondere *Europæo* apothecario 16 unciarum. P. Joannes Adamus nesciebat illas hic esse, sicut nec alii nostri vicini, quia jacent in angulo urbis remotissimo à domo nostra plusquam leucâ distante, alioquin erat res dignissima quam Vr^e Reverentiæ viderent. Ego statim eò excurri, & vidi septem uno loco, id est, ipsi *Chum leù* proximò jacentes, omnes pulcherrimè suas formâ nostrâ *Europæâ*, præterquam quod infimi orificii labium vix habeant repandum aut reflexum, & superius versus ansam non claudantur tam angusta conoide sicut *Europææ*, quare etiam ex hac parte multum superant *Europæas*; & quoniam P. Athanasius campanæ Erfordiensis, quam etiam prodigiosam appellat, mensuras in libro suo *Pag. 522.* adfert, ego hic rudi saltem modo mensuras etiam appono unius, quam ego ipse mensuravi in eodem, ubi jacent, loco, & ex opposito adfero campanæ Erfordiensis mensuras à P. Athanasio allatas, atque redactas ad cubitos & pondus Sinicum.

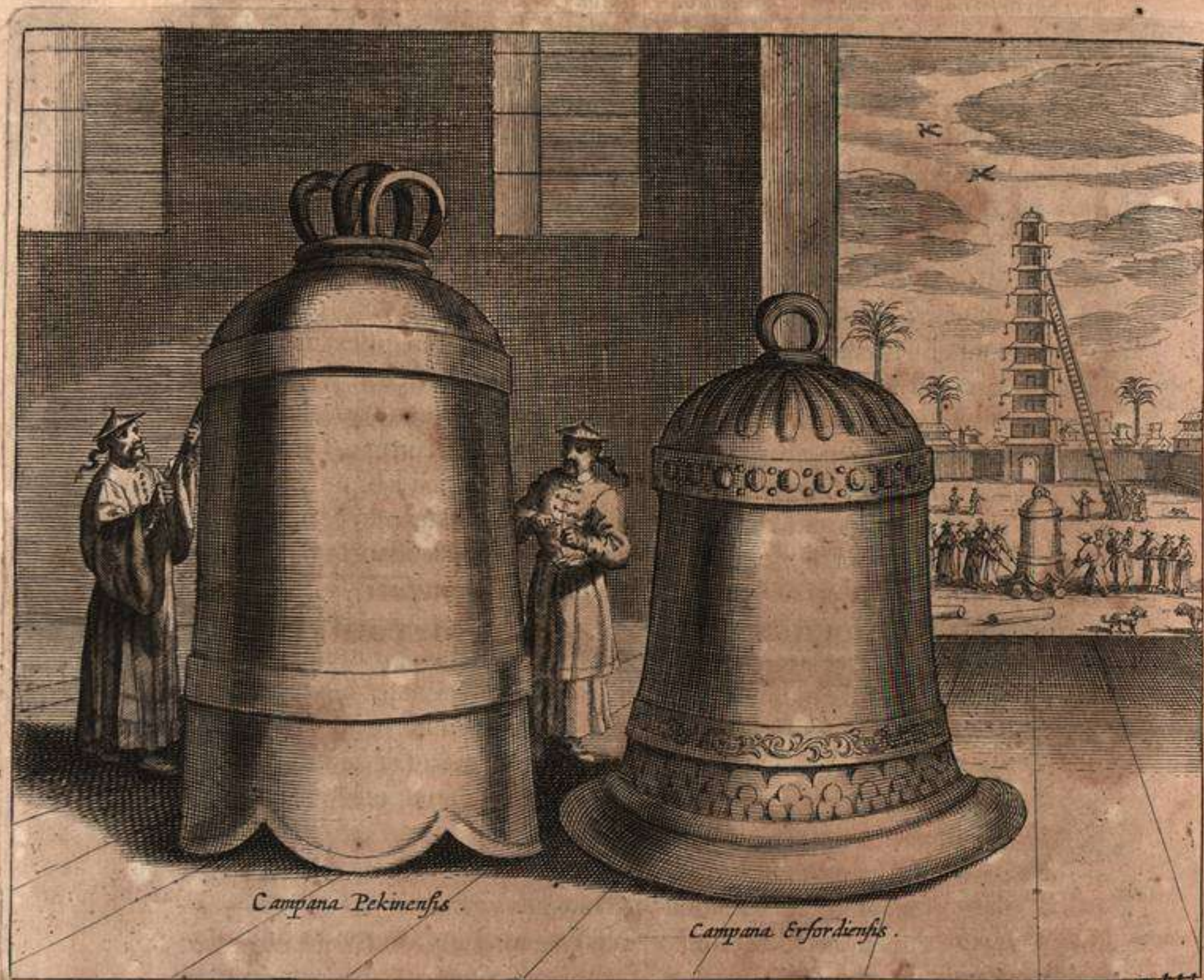
Campanæ Erfordiensis.

- Altitudo inclusâ curvaturâ est 8 cubit. 5 digit. $\frac{1}{2}$.
- Diameter 7. cubit. 1. digit.
- Crassities 6. digit. & $\frac{1}{2}$.
- Peripheria secundum mensuras à P. Athanasio allatas, est 26 cubitor. 1. digit.
- Pondus 25400 Librarum.

Diamete-

» Diameter proxima anſæ in Campa-
 » na Pekinenſi, ſive manubrio, ubi ſcili-
 » cet Campana ad verticem claudi incipit,
 » eſt cubitorum 8. digit. 5. Peripheria
 » manubrii cylindracei inflexi, eſt trium
 » cubitorum, adeoque craſſities ejus ſive
 » diameter eſt unius cubiti circiter. Alti-
 » tudo perpendicularis manubrii extantis

ſuprà verticem Campanæ, eſt trium cu-
 » bitorum. Cubitus Sinicus dividitur in
 » decem digitos, quorum novem æquiva-
 » lent pedi noſtro geometrico. *Hæc ſunt*
excerpta ex literis P. Ferdinandi, quæ utrum
aliquandò inſervire poterint, Vra. Rev. vi-
derit; delineationem figuræ Campanæ illius
hîc ruditer factam ſubneſto.

Hæc Vra. Rev. pro interim transmitto,
proximâ vice effigies illas miſſurus, atque hiſ-
ce me in Sacroſancta Rev. Vra. ſacrificia pre-

cesque animitus commendo. Datum Venetiis
 10 May. 1664.

ATHANASII KIRCHERI

C H I N Æ

ILLUSTRATÆ

P A R S VI.

D E S I N E N S I U M
L I T E R A T U R A.

Nullam ferè esse Gentem adeo Barbaram, nullam Nationem ita incultam, quæ non suis ad conceptus sibi invicem manifestandos characteribus utatur, experientia temporum nobis innotuit. Non loquimur hîc de literis & characteribus certo quodam Alphabeto constitutis & definitis, sed de characteribus significativis, integrum alicujus rei certæ conceptum involventibus. Et his præ reliquis Orbis terrarum gentibus, tres usas esse Nationes constat, videlicet Sinenses, Brachmanes, & Mexicanos; Nos relictis binis ultimis Nationum characteribus, ab Sinis exordium auspiciabimur.

C A P U T I.

Characteres Hieroglyphici Sinensium.

Prima Literarum inventio, quando.

Sinenses ex Annalium suorum temporumque concatenatione, primam literarum inventionem ponunt trecentis ferè annis post Diluvium; quarum primus institutor & Rex fuit nomine *Fohi*: ita habetur in *Libro de Successione Regum*. Et prima characterum forma habetur in libro de formandarum literarum ratione, quem dum hæc scribo, mihi communicavit negotiorum causa ex Sinarum Regione Romam profectus R. P. Michael Boym Polonus è Soc. JESU, tum linguæ Sinicæ, tum re-

rum omnium ad dicti Regni mores & consuetudines pertinentium peritissimus; à quo quàm plurima ad *Sinensium* legendi atque scribendi rationem spectantia oretenus excepi; ex quibus ea tantum, quæ instituti mei propria sunt, describam; reliqua quæ Sinarum Regnum ejusque politicam, atque linguæ rationem concernunt, Lector curiosus copiosissimè descripta reperiet in *Dilucidatione summaria rerum Sinicarum* à memorato Patre uberrimè & curiosissimè concinnata.

F f

Dixi

Cham primus coloniarum in ultimum Orientem traductor.

Dixi trecentis ferè post diluvium annis, eodem ferè tempore, quo filii Noëni Mundo dominabantur, in universi Mundi fines imperium propagantes, primam literarum inventionem ab Imperatore *Fohi* detectam fuisse, qui haud dubiè eam à Noëmica stirpe acceperat. Nam uti in primo *Tomo Oedipi* relatum fuit, *Cham* primus ex *Ægypto* in *Persiam*, & hinc in *Bactriam* colonias suas transtulit, quem & eundem cum *Zoroastre* *Bactrianorum* Rege constituimus; *Bactriana* autem ultima *Persidis* Regio, *Mogolico* seu *Indostanis* Regno contermina, ea loci opportunitate sita est, ut ex ea facilè in *Chinam*, ultimam habitati Orbis terrarum Nationem, colonias; atque unà prima literarum elementa, quæ à Patre *Cham*, & *Mercurio Trismegisto Nesraimi* filii sui Consiliario, primoque hieroglyphicorum institutore, tametsi imperfectè didicerant, transferre potuerint. Certè ut ad hoc credendum inducar, magni momenti argumentum sunt veteres isti *Simensium* Characteres, hieroglyphicorum in omnibus æmuli. Primò siquidem ex omnibus rebus mundialibus primos *Sinas* characteres suos construxisse, tum ex *Chronicis ipsorum* patet, tum ipsa characterum forma sat superque demonstrat; siquidem non secus ac *Ægyptii* ex animalibus, volucribus, reptilibus, piscibus, herbis, arborumque ramis, funiculis, filis, punctis, circulis, similibusque characteres suos, alià tamen & alià ratione dispositos formabant. Posteriores verò *Sinæ* rerum experientià doctiores, cum magnam in tanta animalium, plantarumque congerie confusionem viderent;

Primi Simensium Characteres ex omnibus rebus compositi.

Characteres huiusmodi variè figuratos, certis punctorum linearumque ductibus æmulati, in breviorum methodum concinnarunt, quæ & in hunc usque diem utuntur. Quorum quidem tantus est numerus, ut hodie è summorum *Literarum* numero non habeatur, qui ad summum octuaginta characterum millium notitiam non possederit; atque adeò, quantò quis plurium literarum cognitionem habuerit, tantò cæteris doctior habeatur. E quibus tamen decem millia ad idioma perdiscendum, ut tolerabiliter conversari possit, sufficiunt. Porro literas *Sinæ* nulla ratione in Alphabeti morem, uti cæteris Nationibus consuetum est, dispositas, neque voces, ex literis & syllabis compositas habent; sed singuli characteres singulis vocibus & nominibus respondent, adeoque tot characteribus opus habent, quot res sunt, quas per conceptum mentis exponere volunt; ut si totum *Calepinum* in eorum idioma quis vertere attentaret, tot diversos & differentes characteres habere oporteret, quot voces ibi differentes sunt. Neque enim aut declinationibus, aut conjugationibus utuntur; cum hæc omnia, uti paulò post videbitur, in ipsis characteribus implicentur; atque adeò magna memoria præditum esse oporteat, cui vel ad aliquam saltem mediocrem eruditionem *Sinis* propriam pertingere sit animus, ut proinde non immeritò illi, qui per summos labores, & post totum vitæ tempus in characteribus addiscendis impensum, ad summam eruditionem pervenerunt, primos in Regni administratione gradus titulosque fortiantur.

Multitudo literarum Sinarum.

Literæ Simensium singulæ singulorum rerum conceptus notant.

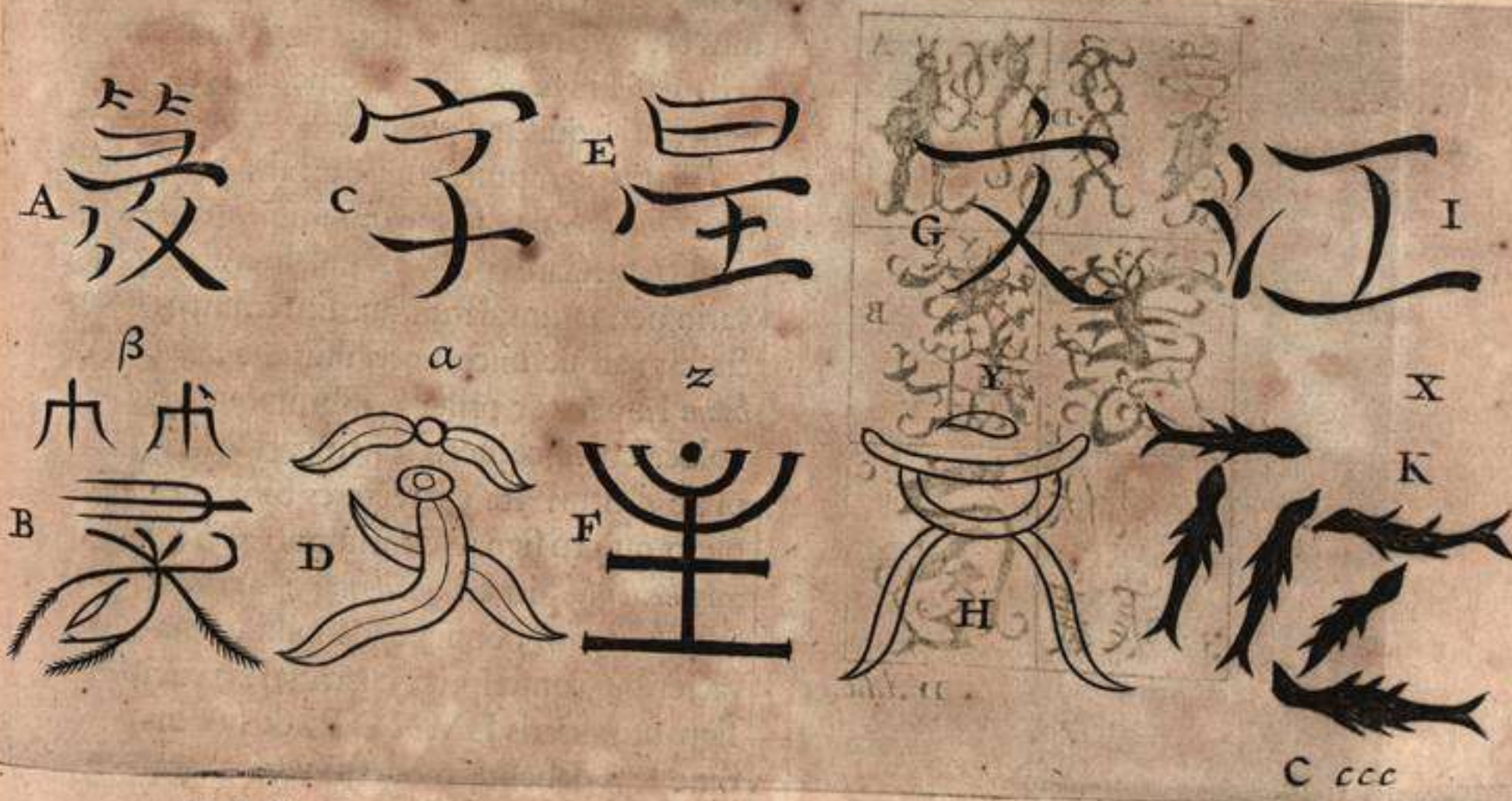
CAPUT II.

Veterum Sinicorum Characterum Anatomia.

Quis usus
Literarum
Sinensium.

Diximus in præcedentibus, *Sinas* primævos characteres suos ex omnibus rebus, quæ visui obijciuntur, assumpsisse, atque ex vario tantum harum rerum congestarum ordine & dispositione mentis suæ conceptus manifestasse. Hinc igneæ naturæ argumentum tractaturi, serpentibus, aspidibus, & draconibus utebantur, qui tali aut tali ordine & dispositione digesti, tale & tale quid significabant. In aëreis rebus describendis, volucrum variâ dispositione; in aqueo argumento, piscibus; in Vegetabili natura describenda floribus, foliis, ramis; in Sideribus, punctis seu circulis, quorum singuli singulas stellas exprimebant, utebantur; in reliquis indifferentibus argumentis ligna, globos, fila certâ lege dispositâ adhibebant. Verum ut hæc luculentiùs pa-

teant, hic primævos veterum *Sinarum* Characteres apponendos duxi, ut differentiam illorum à modernis, & hieroglyphicis *Ægyptiorum* luculentiùs videat curiosus Lector. Moderni enim non ampliùs figuratis ejusmodi characteribus usi videntur, sed certis quibusdam ductibus linearum, qui figuratarum literarum Antiquis usitatarum propè referrent, uti in sequentibus Figuris apparet, in quibus litera A eisdem ductus imitatur quos figurata litera B veterum. Idem apparebit in litera C modernorum, comparata ad literam veterum D, uti E ad F, & G ad H, & I ad K, quarum utraque flumen significat ex certa dispositione piscium, quam moderni per literam I ex similibus literarum ductibus efformatam imitantur.

Hujusmodi itaque characteres figuratos, quâ dispositione diversorum animalium figuratas primævi ad conceptus suos manifestandos ordinabant, eâdem posterius non quidem animalium, sed certis linearum punctorumque tractibus exhibe-

F f 2

exhibebant, uti dictum est, qui mos in hunc usque diem permansit, ut videre est in Figuris paulò ante propositis A B, C D, E F, G H, I K, ubi loco ramorum, foliorum, piscium certo ordine

dispositorum, moderni certis tractibus utuntur, similibus tamen, & quodammodo parallelis. Sed ad institutum nostrum revertamur.

CAPUT III.

Characterum antiquissimorum Chinesium explicatio.

I Literarum forma.

I. Imperator Sinarum Fòhì.

Dracorum liber.

Rimævi Sina, uti dixi, Ægyptios, à quibus descendebant, secuti, scripturam suam non literarum compositione, sed figuris, ex variis rebus naturalibus compactis, peragebant, quibus quot conceptus rerum, tot signa diversa respondebant. Primus Sinarum Imperator Fòhì certum quoddam characterum genus invenit, ex serpentibus & draconibus confectum, quo usum ferunt *Annales Sinici*; unde & *Liber*, quem de rebus *Mathematicis* & *Astrologicis* conscripsit, *Dracorum liber* dicitur: Characterum formam hinc apponimus, signanturque literis A B C

plicantur: Fòhì xì lùm xù, hoc est, Fòhì *Dracorum liber*. Vides hinc serpentes mirè intricatos, & in formas varias, pro diversitate rerum, quas illis significabant, transformatos; tametsi vix sint inter Sinas qui eorum notitiam habeant, utpote nimia vetustate deperditorum.

Secunda prisca literarum forma ex agriculturæ rebus desumitur concinnaturque, quo priscus Sinarum Rex nomine Xim Nùm, in describendis rebus ad agriculturam pertinentibus usus est, & nomina Sinica numero 4 signata satis indicant, ut sequitur: Chum xu xim Nùm çò, id est, *agriculturae literas xim Nùm Rex fecit*, id est, similibus scripturis usus est; characterum forma signatur literis F G H I K, & hoc ordine legi debent, uti sequitur 1 colum.

Tertia literarum forma, ex alis Avis, quæ Fum hoam dicitur omnium quam oculus spectare potest, pulcherrimæ, vario pennarum alarumque situ constructa est, atque hisce notis usus esse Xau hoam Imperator priscus, librumque de volucris hisce literis concinnatum scripsisse dicitur. Ita characteres Sinici numero quinto signati exprimunt Fum xù xan hoam çò, id est, *Librum Fum hoam, Xan hoam fecit*, & hisce ac similibus characteribus conscripsit; characteres prisca signantur literis L M N O P, & hoc ordine legi debent; moderni verò characteres Sinici eos explicant eo modo quo dictum est. Vide binas columnas, ult. & penult.

II Literarum forma, qua Rex Xim Nùm utitur.

III Literarum forma, qua Imperator Xau Hoam usus est.

D ddd

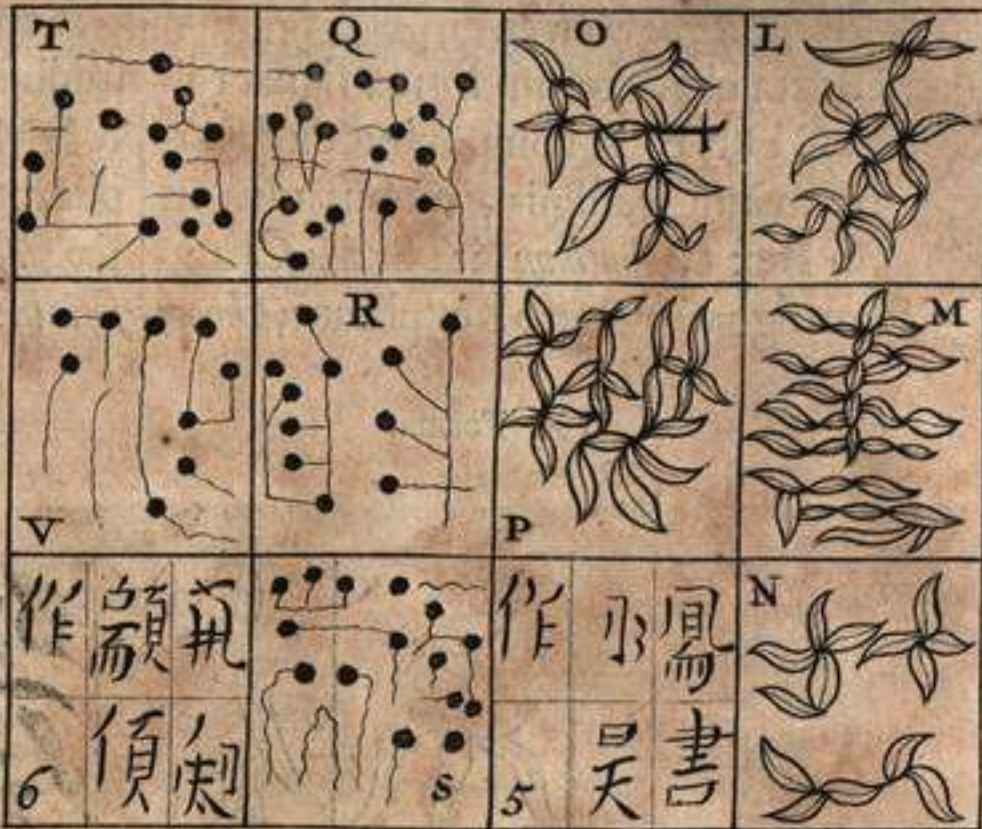
DE, qui quidem characteribus modernis Sinarum, numero 3 signatis, sic ex-

Quarta

II. Forma.

IV. Forma.

III. Forma.

E eee

IV Literarum forma.

Quarta priscorum characterum forma exhibetur signis Q R S T V, ex ostreis & vermiculis constructa, ita Sini characteres signati numero 6, totidem literis eos explicant: *Li ten chuen*

kim cò, hoc est, notæ ostrearum & vermiculorum, quos Chuen kim Rex fecit, & librum hisce & similibus exaravit. Vide columnas binas supra exhibitas.

VII. Forma.

VI. Forma.

V. Forma.

Ffff

V Literarum forma.

Quinta characterum vetustorum forma exhibetur literis X Y Z A B, ex

herbarum radicibus composita; & hisce prisci utebantur, in literis & libris conscri-

Ff 3

conscribendis, atque hoc pacto eos explicant Sinica nomina signata numero 7 *Kim yun hoam ty chuen*, id est, *literæ quibus scribebant literas & libros.*

VI Forma Characterum.

Sexta characterum forma signata literis CDEFG, componitur ex decurtatis avium vestigiis, quibus usus est olim Rex *Choam ham*, ita Sinici Characteres signati numero 8 explicant; *Choam*

ham miao cye chi; id est, *Choam ham ex avium decurtatis vestigiis descripsit libros.* Figura in præcedenti pagina exhibetur.

Septima characterum forma, ex testudinibus constructa signatur literis HI KLM; quos invenit *Yao Rex*. Sic explicant nomina Sinica signata numero 9: *Yao yn quey çò*, id est, *Yao Rex per testudines fecit literas.*

VII Forma Literarum.

IX. Forma.

VIII. Forma.

G 999

VIII Forma Literarum.

Octava forma characterum signatur literis NOPQR ex avibus & pavonibus, ita indicant Sinicæ literæ numero 10 signatæ; *Su gney niao cyò chuen*, id est, *Su historie per avium & pavoniam literas describebantur.*

IX Forma Literarum.

Nona characterum forma signatur literis STVXY, & ex herbis, alis, & fasciis constructa videtur, ita Sinicæ notæ numero 11 significant. *Cha yè fi mien çò*, id est, *herbarum, alarum, fasciarum literæ.*

X Forma Literarum.

Decima characterum forma signata literis ZABCD, sic à Sinicis literis 12 numero signatis exponitur: *çò xi ho*

ki ven, id est, *has literas çò author tabularum quarundam recordandi gratia componebat.* Vide sequentem figuram.

Undecima characterum forma signata literis EFGHI, exhibet notas stellarum & plantarum, ita explicant Sinici characteres numero 13. *çu guey sym so chuen*, id est, *de çu guey, literæ plantarum & stellarum.*

Duodecima characterum forma literis KLMNO signata, vocantur literæ edictorum olim usitatæ, ita docent Sinica nomina numero 14. *Fu chuen tay venchi*, id est, *literæ edictorum, privilegiorum, & magnarum compositionum.*

XI Forma Literarum.

XII Forma Literarum.

Decima

XII. Forma.

XI. Forma.

X. Forma.

 N	 K	 H	 E	 Z	 Z
 L	 L	 I	 F	 D	 A
 M	 M	 S	 G	 B	 B

H h h h

XIII. Forma. Decima tertia characterum forma signata literis P Q R S T exprimit literas numeri 15. *Yeu cau chi cyeu tao.*

VXYZABCD sunt literæ quietis, lætitiæ, scientiæ, discursus, obscuritatis, claritatis, ita exponit numerus 16. *Ngan lochi su yeu min sym quey.*

XIV. Forma. Decima quarta forma signata literis

XIV. Forma.

XIII. Forma.

 C	 Z	 V	 S	 P
 D	 A	 X	 T	 Q
 B	 Y	 Y	 R	 R

I iii

Decima

XVI. Forma.

XV. Forma.

K kkk

XV Forma
Literarum.

Decima quinta literarum forma signata E F G H I ex piscibus composita fuit; ita numerus 17 explicat, *Ngum kiam mien lien cyeu*, id est, *obscuri fluminis*, & *piscium squamatorum coacervationis literæ*.

XVI Forma
Literarum.

Decima sexta literarum forma signata literis K L M N O, uti legi non potuit, ita nec compositio, & structura literarum innotescere valuit.

Atque hæ sunt formæ literarum veteribus *Sinis* usitatarum, quas hic fusiùs exponendas duxi, ut correspondens cum hieroglyphicis luculentius pateret. Quòd verò manum adpictam cum penicillo intueris, scias *Sinenses* non uti-

nostratibus calamis, neque atramento, verùm in lapide marmoreo tantillum de nigro colore atterunt ad imbuendum penicillum, quem eâ ratione, cum scribunt, aut potius cum pingunt, digitis tenent, uti in præsentî Figura apparet. Plura de hujus linguæ proprietate, uti & varia lectionis peragenda specimina, vide in *Opere de Monumenti Sinici vetustissimi interpretatione*; nolui enim hic plura addere, ne Lectorem curiosum diutiùs detinerem, & quia dicta hucusque abundè declarant *Sinensium* Characterum ab Hieroglyphicis differentiam, convenientiamque.

CAPUT

CAPUT IV.

Differentia inter Sinenses & Hieroglyphicos Ægyptiorum Characteres.

Diximus in præcedentibus, verisimile esse, posteros *Chami* coloniis in ultimam usque *Sinarum* Regionem propagatis unà quoque & literas propagasse; non tamen tantò, quantò *Ægyptiorum* hieroglyphica, mysteriorum apparatu adornatas, sed quantum sufficiebat ad conceptus mentis exponendos, rudi *Minerva* comparatas. Certè inter *Sinenses* characteres *Cruces*, quæ tanto apud *Ægyptios* honore habe-

tur sæpissimè spectatur, uti *Figura O* docet, quæ non secus ac apud *Ægyptios* de-

Cruces denarium numerum notat apud *Sinas*.

10 decem xē

narium numerum significat, perfectionis symbolum. Huic si subjiciant aliam

G g

lineam

lineam, ut in N comparet, efficitur character qui *terram* significat. Si aliam

Terra	be'	N	
Rex	uam	M	
Petragemma	yü	L	

lineam superiùs inferiori parallelam, ut in M comparet, adjiciant, efficitur character qui *regem* significat. Si lineolam, ut in L apparet, adjiciant huic Figuræ, character efficitur qui *gemmam* significat. Qui tres ultimi Characteres, uti in suo genere perfectionem quandam indicant, ita non incongruè per Crucem constituuntur.

Et tametsi non secus ac *Ægyptii* ex variis animalium, vegetabilium, instrumentorumque congerie, sensa mentis suæ exposuerint; magna tamen inter utramque scribendi rationem differentia extitit. *Ægyptii* enim hieroglyphica nequaquam in communi conversatione adhibebant, neque licitum erat unicuique eadem addiscere, sed qui ex lege & instituto politico ad id deputabantur; neque enim temerè, aut *ἀλόγως* animalium figuris utebantur, sed per occultas eorum virtutes & operationes, summa in natura rerum, uti ex toto Opere *Oedipi nostri Ægyptiaci* patet, mysteria significabant. Præterea literæ hieroglyphicæ non simplices voces, aut nomina, sed integros conceptus ideales involvebant; ita *Scarabæum* intuentes, non animal, aut Solem præcisè, sed oc-

Sinenfium
literarum
& hiero-
glyphica-
rum diffe-
rentia.

cultas operationes, quas non tantum Sol materialis in hoc sensibili mundo, sed & archetypus in intelligibili mundo efficit, intelligebant. Quæ omnia in Sinenfium characterum structura deficiunt; cum hi præcisè solum ad vocum nominumque simplices conceptus indicandos, nullo alio sub iis latente mysterio instituti sint. Non nego tamen, *Sinas* subinde diversorum characterum significata ita adaptare, ut indè ingeniosæ allusionis significatio emergat, quæ tamen ad subtilitatem, hieroglyphicorumque argutas allusiones minimè accedunt, uti ex sequentibus literarum compositionibus patet, ubi character C, idem significat, quod *afflictum esse*, & componitur ex duobus characteribus B & A, quorum B *cor*, A verò *portam*

Composi-
tio Chara-
cterum.

Porta

Cor

sin

Afflictus

muén

Homo

gín

significat; quasi dicerent, *portam cordis clausam esse*; homo enim dum in afflictione constitutus est, omnes spiritus intra cordis portam concentrari sentit, unde timor, metus, afflictio. Iterum dum hominem perfectum indicare volunt, characterem F formant, qui ex characteribus D & E, quorum D hominem,

Rex	uam	E	王	Sol	gè	K	日
Perfectus	teiuèn	F	全	Luna	yuè	I	月
Amore alicujus captus, Mulier, filium, verbum.	liuèn	G	女	Claritas	min	H	明

nem, E verò Regem significat, componitur; quo indicare volunt, Regem inter homines solum perfectum esse. Rursus character G hominem indicat amore alicujus captum, & ex characteribus tribus componitur, quorum unus *a* mulierem, alter *b* filium, tertius *c*, verbum indicat; indicaturque hoc ipso, quod sicuti filo seu chorda res attrahimus materialiter, & verbo moraliter homo hominem, sic mulier virum. Hoc pacto

character H idem significat quod claritatem; componiturque ex characteribus I & K, quorum ille Lunam, hic Solem indicat, quasi omnis ab hisce Luminariibus Mundi claritas scaturiat. Innumeros alios hujusmodi characteres habent Sine, ex diversorum characterum coagmentatione compositos, quibus non sine ingenio ad arcanas rerum significationes alludunt, quos consultò omitimus.

CAPUT V. & Ultimum.

His itaque expositis, ne quicquam circa hoc argumentum scitu dignum omisisse videamur, non nihil quoque de Sinicæ linguæ ratione discurrere hoc loco visum fuit, præsertim cum non tam mea voluntate quam aliorum complurium instantibus precibus ad id præstandum sollicitatus adigar.

Cum itaque lingua Sinica mirum in modum æquivoca sit, unumque verbum sæpè decem, sæpè viginti res differentes, sola accentûs diversa prolatione enunciata, significet; illa suprâ quàm dici potest, difficilis redditur, & non nisi summo labore, intenso studio, & cum mille reflexionibus addisci potest ab exteris. Mandarinâ toti Regno communis est, ejusque principalis usus est in

curia & aula Regis, quæ sunt Paquini, & Nanchini, estque in toto Regno eadem, quæ in Hispania Castellana, & in Italia Toscana. Characteres toti Regni Sinarum, uti & Japoniæ, Coreæ, Conchinchinæ, Tonchini communes sunt; idioma diversissimum est: hinc Japonæ, Conchinchinæ, Coreæ & Tunchini gentes, libros & literas hoc characterum genere scriptas intelligunt quidem, sibi tamen mutuò loqui, ac se invicem intelligere loquentes non possunt; non secus ac figuræ numerorum toti passim Europæ usitatæ ab omnibus intelliguntur, tametsi voces, quibus pronunciantur, diversissimæ sint; characteres enim signa sunt conceptuum rerum omnibus communium. Hinc aliud est, nosse characteres Sinicos, aliud Si-

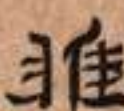
Vicinæ Chinæ nationes intelligunt scripturam Sinicam, non tamen idioma.

Difficultas in addiscenda lingua Sinica.

Lingua Mandarinâ.

De quibus
vide no-
vam no-
stram Po-
lygraphi-
am anno
1663. Ro-
me edi-
tam.

nicà linguâ loqui; posset enim externus quidam bonâ memoriâ præditus, & studio conjuncto, ad summam eruditionem ex librorum Sinicorum lectione pervenire; tametsi neque loqui, neque loquentes intelligere posset. Quia tamen idioma in Dei causa negotiantibus Apostolicis Viris omninò necessarium est; hinc juxta Musicas notas, *ut, re, mi, fa, sol, la*, ascensus descensusque Sinicorum accentuum in pronuntiatione observatorum, quibus in linguæ difficultate superanda juvarentur, P. Jacobus Pantoja primus notas invenit; quas supra Europæo modo scriptas dictiones Sinicas, sequenti modo exprimunt \wedge , $-$, \backslash , $/$, \cup . Prima nota, quinque Sinicorum accentuum \wedge respondet Musico *ut*, & sonus seu enunciatio Sinicè vocatur *chò pîm*, quasi dicas, *prima vox prodiens equalis*. Secunda nota $-$ respondet musico *Re*, & sonus Sinicè vocatur *pîm xim*, quasi dicas, *clara vox equalis*. Tertia nota \backslash respondet Musico *Mi*, & sonus Sinicè dicitur *xâm xim*, id est, *alta vox*. Quarta nota $/$ respondet Musico *Fa*, Sinicè dicitur *Kiú xim*, id est, *abeuntis alta vox*. Quinta nota \cup respondet Musico *Sol*, Sinicè dicitur *gě xim*, id est, *ingredientis propria vox*. Sic ver-

Dens	yá		bi gratia unica dictio, <i>ya</i> , scripta Europæis literis; notis quinque superioribus effecta enunciarì debet diversis vocibus & accentibus, quemadmodum conscribitur à Sinicis diversis characteribus.
Mutus	yá		
Excellentis	yá		
Stupor	yá		
Anser	yá		

Ut significationes diversas eadem pronuntiata dictio ingerat auribus audientium, oratio verò paulatim prolata Musices referat ad tactus tempora. Ex monosyllabis dictionibus (nulla enim apud *Sinas* polysyllaba) ordinatam harmoniam. Figuras quinque vocalium seu accentuum supra positorum expressimus hic, ut vides.

Dictarum notarum ope exteri linguam addiscunt, quanto tamen cum labore quantisque reflectionibus, facilius est cogitare, quàm calamo depingere. *Sine* verò hujusmodi accentuum virgulis non utuntur, sed ad hujusmodi pronuntiationes, uti ferè omnes nationes à pueritia assuescunt, quanquam illorum literati quamlibet literam accentu sibi debito pronuntiandam non solum in actu exercito, verum & in actu signato sciant & doceant. Mirantur autem *Europæos* pronuntiata verba eorum, literis Latinis scribere posse, & tam genuinè repræsentare; & cum, uti diximus, & suo & nostro Alphabeto careant, quilibet ipsorum character prima litera esse potest, & media, & ultima, cum unaquæque vocem, & dictionum integram significet, quæ quidem vocis magnam habent significationum pro diversitate literarum & pronuntiationis diversitatem. Iterum prima litera v. g. *Chün* in lingua Mandarinâ aliter, aliter in *Japonia*, aliter in Regnis differentibus pronuntiatur, tametsi idem semper significet. Sic qui videt hanc literam, format conceptum *çim*, quod idem est ac *revereri*; & sic de aliis; & hinc est quod dixi, qui unam ipsorum linguam unâ cum literis novit, non solum totum Regnum *Sinarum*, verum multa alia scripta peragrarè poterit.

CON-

C O N C L U S I O O P E R I S.

HÆc sunt quæ de Regni *Sinarum* & adjacentium illi Regnorum admirandis, Curioso Lectori communicanda duxi. Innumera alia hoc loco adduci poterant, verum cum alii de iis jam uberrimè egerint, ea non iteranda cenfui, vel ex hoc capite; quod potior instituti nostri ratio foret, non vulgo nota, nec ab aliis jam tradita, sed rariora quædam & reconditiora, tum in vasto illo Imperio; tum in reliquis vicinioribus *Orientis Indiarumque* Regnis à P P. N N. observata, in unum volumen congerere, congesta in lucem publicam evulgare; ne, quæ tanto labore, per immensos Oceani, Terrarumque longè latèque diffusos districtus à P P. N N. observata, & scriptis commissa fuerunt, illa, aliis majoris momenti negotiis intentis Patribus, injuriis temporum consumpta perirent; Jussu itaque eorum hoc opus qualecunque tandem sit, occepi, digessi, & ea qua fieri potuit, fide ac diligentia publicæ luci commisi. In quo si quidpiam dignum, nec non Christianæ Religionis & Reip. Literariæ fructuosum emerferit, id non tam meo ingenio, laborumque assiduitati, quam dictorum P P. liberalitati, & in promovendis literis & scientiis zelo cumprimis adscribi velim. Vale Lector, & *σφάλματα* si quæ occurrerint, excusa.

O M N I A

Ad M. D. G. Virginisque Matris honorem & gloriam.

I N D E X

R E R U M & L O C O R U M

M E M O R A B I L I U M.

Numerus Paginae index est, Literæ a & b Columnam primam & secundam denotant.

A.						
A	Bides animal marinum	200. a.	Badda, aliter Necbal, urbs	65. b.		
	Aclu oppidum Regni Cascar	64. a.	Balacia, hodie Corafina	89. b.		
	Accentus Sinici	12. a. b. 236. a.	Balch Regia Usbec	86. b.		
	Adami Lapsus	29. a.	Balzra qualis Armeniorum portus	88. b.		
	Egyptus à Cambyse subacta	151. a. valde	Barantola Regnum, Saracenis Boratai, incolis Lassa, 51. a. ejus Rex Pater Cælestis dicitur, & à Monarcha Tartaro-Sinici Imperii veneratur	50 a. b.		
	superstitiosa	ibid. & seq.	Barhautaur Indianorum Idolum	159. a.		
	Agra Mogoris Regia	66. b. à quo fundata	77. b.	Barilia vasa unde conficiantur	185. a.	
	Alexander VII. P. O. M. respondet Helena Sinarum Regina & Pan Achilleo	102, 103	S. Bartholomæus Apostolus populos Armeniæ Majoris fide Christi imbuat	92. b.		
	Alexander Magnus cur dictus Dhulkarnain	44. a. quando mortuus	ibid. b.	Battana Regni Bengalæ civitas	66. a. 77. b.	
	Amasea Ponti Urbs	86. b.	Bazainum India urbs	163. b.		
	America inventio prædicta	35. a. ea Ferdinandus Cortesius potitur	ibid. a. b.	Begarger Regio	48. b.	
	Amida Japoniorum numen	138. respondet	Horo Egyptio Numini	139. a. Harpocrati parallela	141. a.	
	Amphipolis Phrygia urbs	86. b.	Ancheran Regio	63. b.		
	Ananas, vide Fam polo nie.		Annus Alexandræ	44. b.		
	Annus Alexandræ	44. b.	Anni Græcorum quales	44. a. eorum cum annis Christi accommodatio	ibid. a. b.	
	Anates fornacibus exclusæ	198. a.	P. Antonius Ceschius	163. b.		
	Apostolorum & Sacerdotum Christi vita	30. a.	Apis Egyptiorum Numen à Cambyse occiditur	151. a.		
	Aquila quale lignum	182. a.	Ararat mons	86. b.		
	Ararat mons	86. b.	Arbor fructum sine foliis producens	187. a.		
	Arbor fructum sine foliis producens	187. a.	bis in anno fructus ferens	188. a. seruum producens	189. a. b.	
	Argon Tartaria Regnum, ubi Christiani Thomæ	48. a. 92. a.	Arferon Armenia minoris aspera urbs	86. b.		
	Asbestus igne inconsumptibilis	206. b. mirabilis	207. a.	Asia superior quid	92. a.	
	Asia superior quid	92. a.	Afion Gaber Maris Rubri portus	58. b.		
	Afion Gaber Maris Rubri portus	58. b.	Astronomia Sinicæ origo	108. a. monumenta combusta	ibid. b. instauratio	ibid.
	Athec fl. unde ortus	49. b. urbs	63. a.			
B.						
B	Achara urbs ad fl. Oxum	87. b.	C	Abala Mahumetanorum septem Mundos voluptuarios statuit	155. b. Saraceno- rum	
	Bactra Academia Regni Usbec	87. a.				

C.

INDEX RERUM & LOCORUM.

- rum ex Brachmannum disciplina desumpta est* 155. b.
Cabra de Cabelo qualis serpens & ubi 204. b.
Cabul urbs, Mogoris jurisdictioni subiecta 63. b.
Ca cum neñ meñ Sinarum Rex & Evangelii propagator 41. b.
Cadamendù Metropolis Regni Necbal 65. b.
Calcià urbs Regionis Ancheran 63. b.
Calamina quis locus 53. a. *legendum Calurmina* ibid.
Calambà lignum 182. a. *crescit in rupibus montium inaccessis* ibid. b. *ejus pretium* ibid.
Calendarium Sinicum 108. a. *variè correctum* 109. a. *emendatur à Patribus* ibid. *à Joanne Terentio* 110. a. b. *à Joanne Adamo Schall* 111. a.
Calicut India Regnum 148. b.
Caliphus Babylonius fame necatur 94. b.
Calurmina Malabaricè quid 53. a.
Camassonum Idolum 135. b.
Gambalù civitas 60. a. *Regia Magni Cham* 90. a.
Campania Pekinensis magnitudo 222. b. 223. a. *ejus & Erfordiensis mensura* 223. a. b.
Campition Tangutici Regni Metropolis 89. b.
Camfana Sinensis Regni urbs 154. a.
Camul munita urbs 64. a.
Cancri cruce insigniti 35. b. *in saxum conversi* 202. b.
Canfangui mons lapideus 63. b.
Caorum Rex Olo puen Episcopum constituit 40. b.
Caparangue Urbs Regni Tebeth 49. a.
Caphurstan Christianorum urbs 91. b.
Caracatai desertum 64. a.
Carcha, hodie Jarcha 89. b.
Cascar Regnum 63. b.
Casimir Provincia Mogoris deliciofa 84. a. 91. b.
Catalogus Librorum à Patribus in Chinesis Ecclesia incrementum conscriptorum 117. b. & seqq. *Familiarum, virorum, & tributorum Chinæ* 167.
Catechiste apud Sinas qui 121. a. *quid facere debeant* ibid.
Cathaii, aliter Sinæ.
Cathaium qualis Orbis plaga 47. a. *nil aliud quam China est* 60. a. & seqq. *describitur ab Haythone* 90. b.
Catti Volantes utrum dentur verè & quales sint 84. *sunt delicatum edulium* 85. a.
Caucasus ejusque altitudo 47. b.
Cave Turcarum quid præstet 180. a.
Caydu Rex 36. b.
Cecialath mons 63. b.
Centaba Regionis Begarger urbs maxima 48. b.
Cervus odoratus Sinis Xechiam 190. b. & seqq.
Ceù quid Sinicè 60. b.
Chà herba facultates & usus 179. & seqq.
Cham primus coloniarum in ultimum Orientem traductor 226. a.
Chan Tartarorum Imperator convertitur ab Haythone Armenia rege 93. a. *respondet Regi Armenia ad postulata* 93. b. & seqq.
Characteres Sinensium ex omnibus rebus compositi sunt 226. a. *Veterum Sinarum quales* 227. a. b. *Hieroglyphici Sinensium & Egyptiorum qualiter differant* 233. a. *qui componantur* 234. b.
Chekiang Provincia CHINÆ abundat papyro & vernice 220. a.
Chiarkar urbs ferro dives 63. b.
Chin Lacus in Prov. Junnam 175. b.
CHINA *Regnorum omnium maximum* 3. a. *ubi sita* ibid. *à suis sub quadrati figura exprimitur* ibid. *varia sortitur nomina* ibid. a. b. *dividitur in quindecim Regna* ibid. b. 4. a. *difficilis in eam aditus* 5. a. *Imagines S.S. colit* 30. b. *Euangelium in decem ejus Provinciis predicatur* 31. b. *à Tartaris Catajum dicitur* 62. b. *Orthodoxa fidei in ea restauratio* 93. a. *mirificè à natura & arte munita est* 164. a. b. *patria lingua Cunghoa vocatur* 165. a. *quanta* ibid. *regitur à Literatis & Philosophis* 166. a. *habet urbes magnas & splendidas* ibid. b. *Familiarum & virorum in ea numerus* ibid. *quales habeat redditus* ibid. & seqq. *quot urbes* 168. a. b. *abundat Europais fructibus* 185. b. *alio Elephantes, Tigrides, Ursos* 190. a. *est Serica Regio Ptolomai* 206. b. *Mineris abundat* 209. a.
Chines Pyramides 134. b.
Chifung herba ventos & tempestates demonstrans 177. a.
Chorasan urbs 87. a.
CHRISTUS *quando natus* 44. b.
Christiani heretica pravitate quando infecti 92. b.
Christiana Lex unde in Chinam provenerit 2. b. *apportatur in Chinam atque divulgatur* 30. b. *interturbatur* 31. b. *reviviscit denuo* ibid. *quo tempore Chinæ illata* 34. b. 42. a. *introducitur per Societatis JESU Religiosos* 97. a. 99. a. *approbatur à Rege Sinarum* 106. a. *Vide Euangelium.*
Christiana Legis varia revolutiones 4. a. 5. a. 97. a. *excellencia* 30. b. *effectus* 32. b. *vestigia in China & India* 55, 56.
Chung Lacus in Provinc. Fokien 175. a.
Cialis urbs Regi Cascar subiecta 64. a.
Cientao quid Sinicè 214. b.
Cientang fluvius ingens 62. b.
Cinge Dux in Imperatorem electus à Scythis 50. b.
Cin Hoam Sinarum monumenta Astronomica combusit 108. b.
Cio

INDEX RERUM & LOCORUM.

- Cio mons CHINÆ, imminente tempestate mobilis 170. b.
 Clemens IV. Pontifex moritur 88. b.
 Clemenifu Tartariae urbs 89. a.
 Cocincinenfes quid credant 145. & feq. colunt Viros Illuftrés 146. a. Apotheofin quomodo peragant ibid. b.
 Cocolata Mexicanorum quid praestet 180. a.
 Cofeucin in CHINA magni nominis Aftronomus 108. b.
 Colai quales apud Sinas 99. a. alias Mandariní.
 Comus Hircaniae urbs 86. a.
 Confutius Sinenfium Hermes 131. b. ejus fanum & ftatua 132. a.
 Cortex Arboris ingens in monte Aetna 185. b.
 Cotan flumen 63. b.
 Creatio rerum 29. a.
 Croceus fluvius CHINÆ, proprie Hoang di-ctus 165. a.
 Crux in apice Monumenti Syro-Sinici 5. b. 7. a. in Sepulchro Divi Thomae 5. b. in Japonia reperta in fciffa arbore 35. a. ferrea in Honan inventa 35. b. ejus mirus effectus ibid. de ea Nicol. Trigautii relatio ibid. & feq. miraculofa S. Thomae Apoft. Meliaporae 53. b. & feqq. denarium numerum notat apud Sinas 233. b.
 Cubitus Sinicus qualis 224. b.
 Cublaus Magnus Tartarorum Imperator 36. b. ab aliis Magnus Chan dictus 92. a. ejus teftimonium de Chrifto 37. b.
 Cybele Sinica, aliter Puffa.
- D.
- DAEMONIS idem femper in decipiendis animabus modus 130. cultus 133. b. in ftatuam compulfio 135. b. fraus 147. b.
 Dahafar Idolum Gentilium Indianorum 159. b.
 Dalcan, hodie Regnum Vifipor 90. b.
 Damafcus ab Haolono expugnata 94. b.
 Decan Regnum 91. b.
 Dei judicia abdita 4. b. Filii incarnatio continetur in Monumento 29. b. 37. b. Incarnationes, quas Indiani credunt, late explicantur 157. & feqq.
 Deorum cultus in Orientalibus Afiae Regionibus ab Aegyptiis 59. b. Chinenfium templa 134
 Descriptio Chinae 3. a. urbis Cambalu 60. a. Hamcheu 61. b. Regni Ufbec 64. a. Murorum Sinenfium 66. a. 217. a. b. Regni Mogorici 79. b. Cathay ab Haytone 90. b. Afia Superioris 92. a. Novizonia Turris 135. a. Idoli Camaffoni 135. b. Puffae 141. a. herba Cha five Te 179. a. b. Rheubarbari 183 & feq. Canalis Jun 219. a. b.
 Deva Rex Tanguth, ejusque effigies 68. b. munus 72. a.
 Diana triceps 143. a.
- Divina Legis compendium Sino-Latinum 121 & feq.
 Docào Sinarum Rex 31. b.
- E.
- ECBATANA, hodie Tauris 86. a.
 Ecclefia Copto-Aethiopica varias in Indiam & Chinam traduxit colonias 58. a. b.
 Ecclefia Sinenfis ftatus Lapidí inciditur 33. b. erectio ibid. Malabarica Breviarium Chaldaicum 57. a. b. Fundatores PP. Michael Rogerius & Matthaus Riccius 97. b. Pekinenfis Epigrapha 107. b.
 Edictum Sinico-Tartaricum 105. & feq.
 Elephantum pugna 79. a.
 Epifcopi Ecclefiae S. Thomae erant ex Chaldaea & Syria 58. a.
 Equus Marinus, 192. & feq. ejus dentes sanguinis fluxum fiſtunt 193. a.
 Erivan Patriarcha Armenorum Sedes 86. b.
 Etfchmianin S. Gregorii & Ripsimes martyrii locus 86. b.
 Euangelium predicatur in decem provinciis Chinae 31. b. quomodo ad ultimos Tartariae terminos propagatum fit 90. & feqq.
- F.
- FABULA de Dracone Sinarum 32. a. 41. a. de Draconibus ſubterraneis 136. a. de Origine Puffae 141. a. b. de Gygante Magno 146. a. de Elephante albo 152. a. b. ridicula 153. b. 155. b.
 Fam kieu lym Sinarum Rex 30. b. Ecclefiam exſtrui curat 31. a.
 Fam Polo nie fructus arboris Kagiú 188. a.
 Fan-yay-xu arbor ſine ramis 86. a. b.
 Fe, ſeu Fo Jupiter Sinicus 136. b. & feq. 172. a. 173. a.
 Ficus Paradifi 187. b.
 Fohi Sinarum Rex & literarum inſtitutor 225. a. 228. a.
 Folia arborum ubi in hirundines animentur 178. a.
 Fons inſolitus in Prov. Honan 209. b.
 Foqueux Japoniorum Secta 139. b.
 Fu quid in lingua Sinica 60. b.
 Fuen yam Sinarum Regulus 33. a.
 Fum Hoam aves Regia 195. a. b.
- G.
- GALLINA Lanigera 196. a. b.
 Ganges fl. unde oriatur 49. b. 64. a. ferax pretioſis lapidibus 80.
 Gavorſtan Natio Chriſtianorum, qui S. Thomae dicuntur 91. a.
 Gelal Edim Mahumed Mogulum Imperii Monarcha P. P. ex India evocat 78. a. In publico

INDEX RERUM & LOCORUM.

- publico auditorio maxima resulgebat Majestate ibid. a. b. & seq. dicitur habere ad quinque millia Elephantorum 79. b.
- Ghideli urbs 63. b.
- Gialalabath locus Brachmanum teloniis celebris 63. b.
- Ginseng radix pretiosissima 178. b.
- Gog & Magog in Sacris Literis quales Regionnes 47. b. ab aliis Lug & Mongug vocantur 48. a.
- Gregorius X. Rudolpho Imperante Pontifex electus 86. b. accipit literas Magni Cham ibid.
- Guzarata minor 91. b.
- H.
- H**abitus Tartarorum Kalmak 67. a. b.
- Tartare Septentrionalis 69. Viri Aulici 70. Communis in Regno Tanchut 71. Vetule 75. Mulierum ex Regno Coin ibid. Juvenis ibid. Mulierum nobilium Regni Tanguthici 76. Fœmina prope Cuthi urbem Regni Necbal ibid. Regni Necbal ibid. & seq. Tartari Septentrionalis 77. Sinico-Tartarorum Monarcha 113. a. P. Adami Schall ibid. b. Sinicus differt à Tartarico ibid. Faminarum Sinensium 115. b.
- Haipien Sinarum Onomasticum 12. a.
- Hairati, olim Sicandria dicta 87. a.
- Halepum fortissima urbs expugnata ab Haolono 94. b.
- Hamcheu maxima CHINÆ urbs 169. a.
- Han Regis Tanguth effigies 68. a. mortuus divinis honoribus colitur 73.
- Hancheu metropolis 61. b. innumeris pontibus referta 62. a. ejus circuitus 62. b. est M. Pauli Veneti Quinsai ibid.
- Haoloni zelus 95. a. epistola ad Ludovicum Regem Franciæ ibid.
- Har Indianorum Gentilium Idolum 162. b.
- Hayma animal 192.
- Hedonda Regni Marangæ colonia 65. b.
- Helena CHINÆ Imperatrix scribit ad Pontificem 101.
- Hemepht Ægyptiorum Deus 131. a.
- Herba ἀμβόδιον 177. a. vitam immortalem præbens 178. b. ad vitam perpetuam salubrem perducens ibid. tristitiam discutiens 180. b.
- Hiarchan Cascaris metropolis 63. b.
- Hippopotamus 192.
- Hirundines ex foliis arborum 178. a. Lapidea 205. a. b.
- Historia mira de puero Serpenti voro 82. b. & seq. ex Itinerario P. Joannis à Jesu Maria 85. a. b. de nobili quadam fœmina Agræ 150. b. pueri inter ursos inventi 194. b.
- Hiuen cum chi tao Sinarum Rex 31. b. Legem oppressam restaurat 41. a.
- Hoangtius primus Alchymia professor in CHINA 209. a.
- Hoang Chinæ fluvius 165. a.
- Hociniaio Lacus ad urbem Vuting 178. a.
- Homo anseri similis 201. a. b.
- Homines sylvestres 193. b. quoniam proprie dici queant 194. a.
- Hormuz Persici Sinus urbs 59. a.
- Horarum nomina apud Sinas 61. a.
- Hybernia cur venenosis animalibus careat 203. b.
- I.
- D. J**acobus Metropolita Indiæ & CHINÆ 57. b.
- Jagarnath Indianorum Idolum 160. b.
- Jagog & Magog Montes 47. b. 48. b.
- Janus quadrifrons 143. a.
- Japonii vitam ducunt Epicuream 138. a. colunt Numen Triceps ibid. & seq. 144. ad Pythagoræorum ἀπολυτρωσιον accedunt ibid. coronas precatorias gerunt 139. a. Solem & Lunam adorant 142. a. quos ritus in colendis Idolis observent 142. b. bestias colunt 143. b. & seq.
- Jaspis duplex 63. b.
- Idola quot Nanchini in CHINA 133. b. 134. a. Chamis quæ 139. a. Ægyptiorum Sinis familiaria 143. a. variè mutata 142. 143. in Regno Necbal πλυσιφάλα 144. b.
- Idololatria Sinensium 131. & seq. ex India in Chinam & Japoniam translata 132. b. Græcorum & Ægyptiorum in Chinam transmigrasse videtur 134. a. & seq. Japonica 142. b. Insularum Philippinarum 147. b.
- Jeki Gallinarum lanigerarum species 197. a.
- Indostan Regnum ubi situm 132. b.
- Indostani igne se concremant 150. a. adhuc sectantur ritus veterum Ægyptiorum 148. b.
- Inconstantia rerum humanarum 4. a.
- Indi quæ Idola colant 147. & seq. Demonem adorant ibid. quas ceremonias adhibeant 149. a. quomodo Ignem colant 149. b. credunt decem incarnationes Dei 157. & seq.
- India hodie Regnum Magoris 41. b. Apidem & Bovem colit 147. a.
- Indus fl. unde ortus 49. b. abundat Crocodilis 85. a.
- P. Joannes Adamus Schall creatur primi ordinis Mandarinus 104. b. visitatur à Rege ibid. laudatur 106. a. & seq.
- P. Joannes Terentius Calendarii emendationi sufficitur 10. a. b. Plinium Indicum composuit 110. b. Pekinum evocatur 111. a. moritur ibid.
- Isis qui colatur apud Ægyptios 146. b.
- Ispahan Regia sedes Magni Sophi 86. a.
- Hh
- Iter

INDEX RERUM & LOCORUM.

Iter Benedicti Goës ad Cataium detegendum 63. a. b. *Pekino ad Siningfū urbem* 64. b. & seq. *Ex Agra Mogorum in Europam* 85. b. & seq. *Amati Chesaud per Usbec in Chinam* 86. b. *M. Pauli Veneti confusum est* 87. a. 89. a. & seq. *Henrici Roth per Indiam* 90. & seq. *S. Thomæ Apostoli ex Judæa in Indiam* 91. & seq. *Alexandri Valignani* 97. b. *Judæa Sinicè Tancin* 30. b. *describitur juxta Sinenses Geographos* 31. a. *Julpha ad Araxin sita* 86. a. *Jun Canalis Sinensis* 219. a. b. *Jupiter qui vocetur Indis* 147. b. *Izduzad ex Belech oriundus* 52. b.

K.

K *Agiu arbor bis in anno fructus produ-cens* 188. a. *Kalmuk Tartariae desertum* 47. b. 48. a. 65. a. 67. a. *varia habet nomina* ibid. *Kezalbax* 87. a. *Kiang fluvius CHINÆ* 165. a. *Kiehō Sacerdos* 32. a. 41. b. *Kieñ cium Xim veñ vū Sinarum Rex* 32. b. *Divina Legis Zelotes* 41. b. *Kim kiad quid apud Sinas* 30. b. *Kis quid in Sinensi lingua* 29. a. *Krexno Idolum, cui titulus Pastor vaccarum* 160. b.

L.

L *Acus ferrum in cuprum vertens* 174. a. b. *tempestates eiens* 175. b. *Albuneus Tyburtinus* 209. b. *Laenses bovem colunt* 147. b. *Leo Mandarinus primus Monumentum Syro-Sinicum evulgavit* 6. a. *Lama Magnus est Sacrificolorum Pontifex* 51. a. *ejus effigies* 73. *quomodo resuscitatur* 73. a. *Langur mons idem qui Belor* 48. b. *altissimus* 75. a. *Lanzu quid Sinicè* 133. b. *Lapis ad incrementum & decrementum Lune crescens & decrescens* 206. a. *vaccinus in prov. Xantung* 206. a. *Lassa, Tartaris Barantola Regni Tartaria* 48. a. 65. a. *Lazuli lapis ubi reperiatur* 48. a. *Lincing Civitas* 219. a. *Lingua Syriaca quibus olim communis* 45. b. *Sinarum difficilis* 235. a. *Mandarina* ibid. *Liturgia S. Jacobi* 39. b. *Litera Brachmanum* 162. & seq. *apud Sinas quando inventa* 225. a. *Sinensium singula singularum rerum conceptus notant* 226. b.

earum usus & varia forma 227, 228. & seqq. *Aegyptiorum Hieroglyphica non simplices voces aut nomina, sed integros conceptus ideales involvunt* 234. a. *Lop desertum* 89. b. *Loyang pons in Prov. Fokien* 213. a. b. *constat 300 pilis* 214. a. *S. Ludovici litera ad Regem Tartarorum* 96. a. *Munera ad Magnum Chan* ibid.

M.

M *Affa quid* 104. b. *Mahumetis lex quantum Mundum in-fecit* 92. b. *Mahumedani purgatorium credunt* 39. a. *Mandarini quales apud Sinas* 99. a. 115. b. *convertuntur ad Christum* 106. b. *cum ad Curiam accessuntur, humeris portantur* 113. b. *literis conspicui* 166. a. *Manga fructus* 189. a. *Mangin Regnum* 62. a. *Maranga Tartaria Regnum* 48. a. *Martome Syrus Ecclesiam in India instaurat* 55. a. *Matxautar Gentilium Indorum Idolum* 158. b. *Maxahad urbs* 87. a. *Menipe Tanguticorum numen* πολυθεσμος 71. a. b. 72. 131. 145. *Melita cur venenosis animalibus careat* 203. b. *Meta milliaria quam magna* 215. b. *Metempsychosis creditur à Sinensibus* 132. b. *est duplex* ibid. *diversimode explicatur* 153. a. *mirum de ea exemplum* 154. a. *Missæ Sacrificium semper oblatum in Orientali Ecclesia* 39. b. & seq. *Mogor Regnum ubi situm* 79. b. *ejus incolæ triplici lingua utuntur* 80. a. *quæ animalia in eo* ibid. *fodinis metallicis abundat* ibid. *Serpentum in eo virulentia* 80. b. *Montes in CHINA miras habentes proprietates* 170 & seqq. *Æolii* 174. b. *Monumentum Syro-Sinicum* 1. *de eo censorum & Aristarchorum quorundam judicium* ibid. a. b. *Doctrina in eo tradita Orthodoxæ Ecclesiæ conformis* 2. a. *ejus interpretatio duplex* ibid. *inventio* 5. b. *quantitas* ibid. 7. a. *evulgatio in Imperium Sinicum* ibid. *à P. Alvaro Samedo primò visum & descriptum* 6. a. b. *ejus meminit Martinus Martinius* 6. b. *exemplar in Collegio Romano spectatur* ibid. *exactè descriptum à P. Michaeli Boimo* 7. b. & seqq. *ejus interpretatio prima* 13. & seqq. *secunda* 22. & seqq. *tertia* 29. & seqq. *in eo S. S. Trinitas continetur* 37. a. *nominum Syriacorum in eo explicatio* 42. b. 43. a. *quo anno creclum* 43. a. b. 96. a. *Monstrum marinum 4. oculorum & 6 pedum in Prov. Quantung* 202. a. *Mundus*

INDEX RERUM & LOCORUM.

R.

- R** Amzandar Indianorum Idolum 158. a.
 Ravi fl. unde ortus 49. b.
 Redoc frigidissima Regio 64. b. 77. a.
 Reges Persia cur Pfammoffires dicti 59. a.
 Regum S. Evangelii in Sinarum Imperio suc-
 cessio 40. & seq. Sinico-Tartarorum exe-
 cutio 107. a. mores 112. b. 114. a.
 Rheubarbarum herba 183. & seq. Sinice
 vocatur Tayhuam 184. b.
 Rivus Autumno caruleo tinctus colore, reliquis
 mensibus limpidus 175. a.
 Rosa bis singulis diebus colorem mutans 176.
 a. b.

S.

- S** cum neū meū Sinarum Rex & ejus vir-
 tutes 32. b.
 Sacerdotum Sinenfium habitus 38. a. Suria-
 norum haresis 55. b. sanum 58. a. Agy-
 ptiorum transmigratio in Indiam 151. b.
 Salamandra cur dicatur Asbestus 207. b.
 quid ibid.
 Samarcanda Regia Magni Tamburlanis 52. b.
 64. b.
 Samabugi miles montium 139. b.
 Sarcil Provincia 63. b.
 Sarpanil desertum 63. b.
 Saxum ἀσπινοειδές in Provincia Kiamfi
 206. b.
 Scyllam Promontorium sub humani capitis
 figura se conspiciendum prabet 173. b.
 Secta Sinenfium tres triplici hominum statui
 correspondent 131. a. prima author Con-
 futius ibid. b. secunda vocatur Amida,
 apud Japones Xaca & Amidabu 132. a.
 Tertia plebeja est & Lanzu appellatur
 133. a.
 Serapis triceps 143. a.
 Serpens Capillatus, Lusitanis Cobra de Cabe-
 lo 81. 204. a. b.
 Serpentes in Prov. Quamsi ingentes 202. a.
 in Carrajam quales ibid. b. & seq. cur in
 nonnullis locis non vivant, aut veneno ca-
 reant 204. a. in quibusdam Chinæ locis vi-
 rulentis 204. a. b.
 Serpentina Lapidis mira virtutes 80. b. &
 seq. mentio apud P. Boimum 82. a.
 Simii in CHINA diversae speciei 194 & seq.
 Sinai mons 58. a.
SINÆ curiosi 5. b. antiquitatis amantissimi
 7. a. Denarium numerum Crucis figura no-
 tant 36. a. quid de purgatorio sentiant ibid.
 in quot horas diem naturalem dividant 61. a.
 res iis Riccii tempore invisa quanam 98. a. b.
 diligentes in temporum computu 108. a. Pla-
 netarum motum ignorant ibid. ut & longi-
 tudinem & latitudinem Regionum 109. b.

errant in Geographia ibid. & seq. multitu-
 dinem Mundorum & Metempsychosin cre-
 dunt 132. b. Pythagoraeorum moribus addi-
 cti 133. a. quot colant Idola 133. b. Pyra-
 mides adorant 135. a. nonnulli Damones
 consulunt 136. a. utuntur Oreamantia ibid.
 Literati Numina sua falsa in tres ordines
 dividunt 136. b. Draconem colunt 137. b.
 Sapientes credunt rerum omnium sempiter-
 num & invisibile principium 142. a. Artes
 Mechanicas summo in pretio habent 169. a.
 Literati nullam aliam scientiam sectantur,
 quam Politico-Moralem ibid. 212. in ob-
 servatione montium superstitiosi 170. a. non
 colunt fodinas 209. a. sunt Alchymista
 ibid. cum Publicum quid exstruitur ple-
 rumque gratis servire debent 214. a. Ver-
 nicem quomodo praparent 220. a. b. pulve-
 rem pyrium ante Europaeos invenerunt
 222. b. primævi scripturam non literarum
 compositione, sed figuris peragebant 228. a.
 in scribendo non calamis nostratibus sed peni-
 cillo utuntur 232. a. b.
SINARUM idioma valde limitatum 11. b. 12. a.
 oratio pro defunctis 38. b. ignorantia 98. b.
 Regis filius cum matre baptizati 99. b. Re-
 gis Edictum Sinico-Tartaricum 105. & seq.
 mores 114. a. b. & seq. Monarchia recte
 constituta 115. a. Primates rarissimis inge-
 nii speciminibus devinci debent 116. b. Ca-
 techistarum officium 121. a. b. Tres Secta
 131. a. b. & seq. Deorum templa 134. Re-
 gis deliciae 165. b. Rex totius Monarchia
 absolutus Dominus 166. a. Medicorum per-
 itia 169. a. b. ingenium & mores ibid.
 Architectura 216. a. b. adium splendor in-
 terior 219. b. & seq. Typographia qua-
 lis 220. a. Characteres Hieroglyphici 225.
 & seq. lingua qualis 235. & seq. accentus
 musicas referunt notas 12. a. 236. a.
 Sigantfu maxima Xenfi urbs 6. a. obsessa à
 Tartaris 60. b.
 Sihu Lacus 62. a. ejus litora cultissima ibid.
 Siningfu urbs 64. b.
 Smyrna urbs Asia minoris 86. b.
 Sō cum Sinarum Rex & ejus virtutes 33. a.
 Socien Civitas in ripa Crocei Fl. 219. a.
 Socieu urbs Sinenfis 64. a.
 Soldadia Armenia portus 87. b.
 Sum xu animal domesticum 194. a.
 Sympathia mira vis 83. a.

T.

T Achia conjux Imperatoris Chei 115. a.
 Tai cum veñ vū Sinarum Rex, & ejus
 virtutes 32. b. 41. b.
 Taipe mons tempestates excitans. 174. a.
 Tanchut Tartaria Regnum 48. a. 68. b. in co
 execrandus mos 70. a.
 Tanga-

T Y P O G R A P H I L E C T O R I

S A L U T E M.

Postquam hoc Opus, Benevole Lector; maximam partem typis impressum erat, nobis ab Auctore missa fuit subsequens hæc Serpentis Cobra de Capelos dicti, accurata descriptio; sed cum suo loco, Pag. nimirum 81. ob prædictam rationem inseri non posset, satius judicavimus hic eam curioso exoticorum animalium Indagatori, pro nostro in Rempubl. Literariam studio, exhibere, quam penitus suppressere. Tu æqui bonique consule ac vale.

Serpens dicitur *Cobra de Capelos*, non quod pilis capillisque instructus sit, uti multi falsò sibi persuaserunt, sed quod in superiori capitis parte habeat veluti tegmen quoddam adinstar pilei plani, quod & prout concitatur, surgit, versatile. Refert P. Sebastianus d'Almeida hæc dum scribo ex *India* Romam advena, hujusmodi serpentes per totam *Indiam* passim reperiri; qui verò lapides *Cobra de Capelos* dictos intra se ge-

nerant, non nisi in Diensi territorio reperiri, hujus quam Pag. 81. vides formæ, in inferiori maxilla SS. Literam natura ei inculpsit, quo fine hucusque incognitum est. Hunc serpentem prius contusum, variisque junctis materiis, lapidem conficiunt *Jogues*, qui sunt Eremicolæ idololatæ, quos & *Santonos* vocant, artificialem, æquæ ad extrahenda venena, cum naturali efficacix, & roboris.

F I N I S.

ELEN-

E L E N C H U S
L I B R O R U M

A

P. ATHANASIO KIRCHERO

E SOCIETATE JESU

E D I T O R U M.

*Quorum, qui non amplius reperiuntur, apposita * denotat.*

- * 1. **M**agnesia sive Conclusiones experimentales de effectibus Magnetis, edita *Helio-*
poli, Anno 1630. in 4.
- * 2. Gnomonica Catoptrica, sive Horologiographia reflexa, quæ per specula totius
Primi Mobilis doctrina, horarumque ductus in interioribus Domus parietibus de-
lineati, radio reflexo demonstrantur. *Avenione* Anno 1634. in 4.
- * 3. Specula Melitenfis Encyclica, hoc est, Syntagma novum Instrumentorum Physico-
Mathematicorum. *Messanae* Anno 1638. in 8.
4. Prodromus Coptus, in quo tum linguæ Coptæ, sive Ægyptiacæ, quondam Pharao-
nicæ origo, ætas, vicissitudo, inclinatio; tum hieroglyphicæ literaturæ instau-
ratio, novâ methodo exhibentur. *Rome* Anno 1636. in 4.
5. Ars Magnetica, quæ Magnetis natura, ejusque in omnibus usus explicatur, ac
præterea è viribus Magneticarum Motionum in Elementis, Lapidibus, Plantis,
Animalibusque elucescentium, plurima nova hucusque per varia experimenta re-
cluduntur. *Rome* primò in 4. dein *Coloniae*. Ultimo iterum *Rome* pluribus aucta
Anno 1654. in folio.
6. Lingua Ægyptiaca restituta, quæ Idiomatis primævi Ægyptiorum Pharaonici, ve-
tustate temporum pænè collapsi, ex abstrusis Arabum monumentis, instauratio
continetur. *Rome* 1643. in 4.
7. Ars Magna Lucis, & Umbrae in II. Tomos divisa, quæ Lucis, & Umbrae in Uni-
versa Natura Vires effectusque nova reconditorum Speciminum exhibitione, ad
varios rerum usus panduntur. *Rome* Anno 1646. in folio; quæ nunc *Amstelodami*
recuditur.
8. Musurgia, sive Ars Magna Consoni, & Dissoni, quæ Musicæ Theoricæ, & Pra-
cticæ scientia traditur: Consonique & Dissoni vires effectusque mirabiles in Na-
tura, in omni pænè facultate demonstrantur. Opus in II. Tomos divisum. *Rome*
Anno 1650. in folio.
10. Obeliscus Pamphilius in foro Agonali (vulgò *Piazza Navona*) erectus; in quo Ve-
terum Theologia hieroglyphicis involuta symbolis detecta, è tenebris in lucem
asseritur. *Rome* Anno 1650. in folio.
Oedipus Ægyptiacus in quatuor Tomos divisus, quorum
11. Primus dicitur Templum Isiacum, quo ad originis, progressus, durationis Ægy-
ptiacæ sapientiæ, ac Hieroglyphicæ institutionis notitiam portæ referantur. *Ro-*
me 1652. in folio.
12. Secundus dicitur Gymnasium Ægyptiacum, quo veterum Hæbreorum, cætero-
rumque Orientalium recondita sapientia, temporum injuria perdita, per con-
textum sacrarum sculpturarum demonstrata instauratur. *Rome* 1653. in folio.
13. Tertius variarum Artium veteribus Ægyptiis usitatarum Classes continet, & sunt
Arithmetica, Geometrica, Musica, Astrologia, Mechanica, Alchimia, Magia,
Theologia Ægyptia hieroglyphicis exhibita.
14. Quartus dicitur Theatrum Hieroglyphicum, quod est Obeliscorum, cæterorumque
Hieroglyphicorum monumentorum, quæ tum Romæ, tum in Ægypto, ac ce-
lebrioribus Europæ Musæis adhuc supersunt, interpretatio. *Rome* 1654. in folio.
15. Iter Extaticum cœleste, sive Mundi Opificum, quo Cœli siderumque tam erran-
tium, quam fixorum natura, vires, proprietates, compositio, & structura sub ficti
raptus integumento ad veritatem exponitur. *Rome* Anno 1656. in 4. postea à P. Ga-
spare Schot variis commentationibus illustratum, prostat *Norimbergæ*.

16. Iter

16. Iter Extaticum Terreſtre, ſive Geocoſmi Opificium, quò Terreſtris Globi ſtructura, arcanarumque in ea partium conſtitutio, figmento ad veritatem compoſito exponitur. *Roma 1657. in 4.*
17. Scrutinium Phyſico-Medicum, ſive de Peſte, quo ejuſdem origo, cauſæ, ſigna, prognoftica, inſolentesque in malignantis Naturæ effectus, & appropriata remedia demonſtrantur. *Roma 1658. in 4.*
18. Diatribe de Crucibus Neapolitanis, quæ ibidem tum ſupra veſtes hominum, tum poſtiſſimum ſupra Lini ſupellectilem, paulò poſt ultimum Veſuvii incendium compa-
ruerunt. *Roma 1661. in 8.*
19. Polygraphia ſive Artificium linguarum, quo cum omnibus totius Mundi Populis & linguis, unusquiſque, licet non alia quàm materna lingua inſtructus correfpondere poſſe demonſtratur: cum multis aliis ad Steganographiam Trithemianam pertinentibus arcanis. *Roma 1663. in folio.*
20. Mundus Subterraneus, in quo univerſæ Naturæ Majestas & divitiæ, ſumma rerum
21. varietate exponuntur, abditorumque effectuum cauſæ in totius Naturæ ambitu duobus Tomis demonſtrantur. *Amſtelodami 1664. in folio.*
22. Hiſtoria Eufiachio-Mariana, quæ Vita, Genealogia, & Locus Converſionis S. Eufachii, nec non Eccleſiæ tam in Urbe, quam in eodem Converſionis loco, Deiparæ, & S. Eufachio à Constantino Magno dedicatæ deſcribuntur. *Roma 1665. in 4.*
23. Arithmologia ſive de occultis Numerorum myſteriis, qua origo, antiquitas, & fabrica Numerorum exponitur, eorumque abditæ proprietates demonſtrantur, & fontes ſuperſtitionum hoc tempore currentium aperiuntur, & acriter confutantur. *Roma 1665. in 4.*
24. CHINA monumentis quæ ſacris, quæ profanis, nec non de admirandis Artis & Naturæ in triplici ejus regno ſpectaculis, aliarumque rerum memorabilium tum de China, tum de Tartaria, vicinaque India enarrationibus illuſtrata. Opus ob incognitarum hucusque rerum novitatem, rarum, & curioſum. *Amſtelodami 1667. in fol.*
25. Obeliſci Ægyptiaci præterito anno intra rudera Minervæ effoſſi Interpretatio hieroglyphica; novâ methodo tradita. *Roma 1666. in folio.*

Libri, jam prælo parati, qui poſt enarratos luci, Deo volente, dabuntur, ſunt

26. Ars Combinatoria ſive Ars magna ſciendi; qua Ars Lulliana reſtituitur, & ad omnes Artes & ſcientias facili methodo addiſcendas, nec non de quocumque argumento propoſito, diſcurrendi porta aperitur. *Amſtelodami II. Tomi in folio.*
27. Ars Analogica, quæ de quovis propoſito themate, per rerum naturalium analogiſmos ſive ſymbolicos conceptus, tum expedite ſcribendi, tum amplè dicendi materia ſubminiſtratur. *Amſtelodami in folio.*
28. Iter Hetruſcum, quo Hetruſiæ tum priſcæ, tum tempore Reip. Rom. tum poſteræ, origo, ſitus, natura, politica, Cataſtrophæ, monumenta ſacro-profana, nec non Naturæ admiranda, triplici ratiocinio, Politico-Phyſico-Geographico deſcribuntur & explanantur. *Amſtelodami in folio.*
29. Latium Priſcum, quo ejus origo, ſitus, Natura, urbes, montes, lacus, monumenta veterum, æquo cum præcedenti paſſu curioſè deſcribuntur. *Amſtelodami in folio.*
30. Splendor Domus Joanniæ, quæ eſt una ex perilluſtribus & antiquiſſimis Hiſpaniæ familiis.
31. Geometria practica combinata, in uſum Principum elaborata.
32. Arca Noë, una cum Turri Babylonica; qua Architectura utriuſque exponitur, prior in 3. libros diſtinguitur & res ante diluvium, in diluvio, & poſt diluvium peractas curioſis quæſtionibus exponit.
33. Ars Veterum Ægyptiorum hieroglyphica, qua Sacerdotum priſcorum in Obeliſcorum, ſimulacrorum, aliorumque monumentorum hieroglyphicis ſymbolis, diſponendis, ordinandis, & ſingula cum ſingulis combinandis, ratio, modus & methodus, à nemine, quod ſciam, hucusque tentato artificio verè & genuinè exponitur, & Hieroglyphica ſapientia reſtituta, jure dici poteſt.

Nota ad Lectorem.

Quicumque corpus integrum horum Operum hæcenus impreſſorum deſideraverit: is ea à Dom. Joanne Janſonio à Waesberge, & Eliſæo Weyerſtract, Amſtelodami Magnificis Librorum Kircherianorum Impreſſoribus & Bibliopolis, ad unum omnes obtinere poterit.

Juxta Exemplar ROMÆ, Typis Vareſii. SUPERIORUM PERMISSU.

160

KIRGHIZSTAN

СНОВА

МОНУМЕНТАЛ

Observatório de Marina
BIBLIOTECA

Núm. 52